Protocoller,

Hållne hos

Högloflige Ridderskapet och Adeln

Wid

Riksdagen i Stockholm

År 1789.

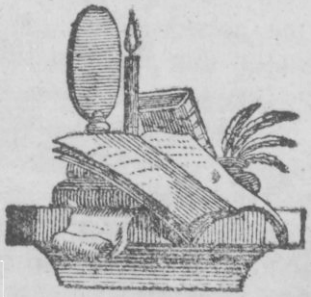

STOCKHOLM,
Tryckte hos ANDERS J. NORDSTRÖM, 1809.

Sedan Hans Kongl. Maj:t genom nådigt Påbud under den 8:de December 1788, sammankallat Riksens Ständer, blef Riksdagen den 26:te Januari 1789 med wanliga Ceremonier utbläst; hwarefter Ridderskapet och Adeln, som den 27, 28 och 29, enligt anslag till antekning sig infunnit,

Fredagen den 30 Januari.

Klockan 11 förmiddagen in Pleno på Riddarhuset war församladt, då den af Kongl. Maj:t förordnade Landtmarskalken, Hans Excellence, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden, Högwälborne Grefwe Herr Charles Emil Lewenhaupt, med Stafwen i handen, hölt följande Tal:

Högwälborne, Wälborne, Herrar, Grefwar, Friherrar, Ridders- och Adelsmän.

Det fägnar mig, Mine Herrar, och wärde Medbröder, at se Eder lyckeligen med helsan hit anlände.

Som gammal och bland de äldste här församlade Riksdagsmän, wågar jag föreställa Eder att oß förestår en betydande Riksdag, hwarwid erfordras saktmodighet wid öfwerläggningarne och enighet i besluten, så framt Ridderskapet och Adeln skall bibehålla sin tillbörliga heder och aktning hos de öfriga Ständen; genom sådant förhållande föregå wi dem med goda exempel, som leda till förtroende Ständen emellan. Eniga och ferme beslut wid detta Riksmöte förwärfwa oß utrikes Magters högakt-

ning: Detta är rätta medlet att snart förskaffa oß en hederlig och ett sjelfständigt Rike anständig fred. Ja! sakne detta wårt Riddarehus wid Riksdagar alldrig en betydande pluralitet som i Ridderliga dygder, mannamod och trohet emot Konung och Fädernesland förelyser de öfriga Stånden i Riket. Jag innesluter mig i Höglofl. Ridderskapet och Adelns bewågenhet.

Hans Excellence Landtmarskalken gaf derpå wid handen, att efter wanligheten ett Utskott af Riksens Ständer i dag komma att uppwakta Hans Kongl. Maj:t samt den Kongl. Famillen, hwartill Hans Kongl. Maj:t behagat utsätta tiden klockan 3 qwart till 12; och att de andre Ståndens Deputerade, anförde af sine Talemän, i Secrete Utskotts-rummet nu woro församlade. Ridderskapet och Adelns Deputerade, 48 till antalet, afgingo under Herr Landtmarskalkens anförande; och Ridderskapet och Adeln åtskildes.

Lördagen den 31 Januari 1789.

War Högloflige Ridderskapet och Adeln in Pleno församladt, endast i afsigt att emottaga Kongl. Maj:ts nådiga Kallelse att sig i Kyrkan och på Riksſalen infinna.

Under afwaktandet deraf, anmältes och infördes en Deputation ifrån det Hederwärda Bonde-Ståndet, anförd af Riksdagsmannen Jon Bengtsson i Ströby och Kronobergs Län, som frambar Ståndets hälsning och lyckönskan till innewarande Riksmöte, hwilken af Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken tjenligen beswarades.

Der-

Derefter berättades twänne Kongl. Maj:ts Öfwerste Kamar-Junkare wara anlände, hwilka, såsom i Kongl. Maj:ts höga wärf utsände, ned wid trappan emottogos och inledsagades af 6 Ledamöter, twenne utur hwarje Claß.

Öfwerste Kamar-Junkaren, General-Majoren, Riddaren och Commendeuren af Kongl. Maj:ts Orden Herr Baron Taube, som förde ordet, förmälte Kongl. Maj:ts nådiga wälbehag öfwer Ridderskapet och Adelns församlande, samt kallelse att sig i Kyrkan och på Riks-Salen om Måndag den 2 Februari inställa, på sätt det tryckte Ceremoniel innehåller, som Ridderskapet och Adeln tillställas skulle; hwarefter Friherre Taube tillkännagaf, att det wanliga antal personer af Ridderskapet och Adelns Ledamöter tillika woro befallte, att den dagen spisa middag på Kongl. Slottet.

Hans Excellence Herr Landtmarskalken bad åter, förmäla Ridderskapet och Adelns underdåniga tacksägelse och försäkran, att denna nådiga befallning efterkomma; hwarefter Herrar Öfwerste-Kamar-Junkarne, på lika sätt som wid ankomsten, utledsagades; och Ridderskapet och Adeln åtskildes.

Måndagen den 2 Februari 1789.

Plenum klockan 9.

En Deputation ifrån Wälloflige Borgare-Ståndet, under anförande af Stockholms Riksdagsman Rådman Wallin, framförde sitt Stånds hälsning och lyckönskan till påstående Riksdag; likaledes och korrt derpå, ifrån Högwördige Preste-Ståndet under ordförande af Biskopen Doctor Gadolin. Hwilka begge

 be-

beskickningar utaf Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken på wanligt sätt beswarades.

Derefter uppropades och afgick en Deputation ifrån Högloflige Ridderskapet och Adeln, 18 personer stark, anförd af Fullmägtigen för Grefwe Bonde af Björnö, Kammarherren hos Hennes Maj:t Drottningen Friherre Gustaf Ad. Reuterholm, som till de öfrige respective Ständen skulle återbära Ridderskapet och Adelns hälsning och fägnads-betygelse.

Hans Excellence Herr Landtmarskalken anmälte, att Högloflige Ridderskapet och Adeln förlorat en af sine Ledamöter, genom Herr Presidenten och Commendeuren Friherre Celsings dödsfall, med hwilken deß under N:o 298 introducerade Friherre-Ätt utslocknat.

De bägge Härolder som i Processionen skulle gå framför Ridderskapet och Adeln, inkommo och togo sina ställen inom skranket.

Upplästes Ceremoniellet öfwer Ordningen som i dag kommer att iakttagas.

Friherre Reuterholm kom tillbaka med Deputationen ifrån de öfrige Ständen och berättade, att honom ifrån dem samtelige blifwit uppdragit att anmäla deras återhälsning, med förnyad försäkran om deras wänskap, tillgifwenhet och förtroende för Högloflige Ridderskapet och Adeln.

Till att fullgöra Högloflige Ridderskapet och Adelns önskan, upplåste bemälte Friherre de Tal, dem han särskilt till hwarje Stånd författat.

Ridderskapet och Adeln funno dem sig och Friherre Reuterholm så wärdige och med Ridderskapet och Adelns tänkesätt så aldeles enlige, att de emot Ord-

Ordföranden af sin Deputation på det lifligaste sätt betygade sin fullkomliga aktning och tacknämlighet, samt befalte, med Friherre Reuterholms samtycke, att deßa Tal, såsom ojäktigt wittnesbörd om Ridderskapet och Adelns oskrymtade tänkesätt, genom trycket särskilt skulle komma till det allmännas kunskap, hwarom beförjandet blef Riddarehus-Secreteraren uppdragit, jemte befallning att dem derjemte ord ifrån ord uti Protocollet intaga. De lydde som följer:

Högwördigste Herr Ärke-Biskop och Taleman, och samtelige det Högwördige Preste-Ståndets Ledamöter.

Ridderskapet och Adelen har uppdragit oß, sina Deputerade, att, jemte betygandet af den särdeles fägnad, hwarmed Ridderskapet och Adeln ser det Högwördige Preste-Ståndet till detta allmänna Riksmöte församladt, tillika om Ridderskapet och Adelns wänskap och oinskränkta förtroende det samma försäkra.

Trenne år hafwa än icke förflutit, sedan å Ridderskapet och Adelns wägnar, jag senast uppå detta rum, för det Högwördige Preste-Ståndet hade den äran förklara deß tillgifwenhet. Efter ett i Sweriges och Frihetens häfder lika märkeligit, som af inbördes enighet utmärkt Riksmöte, åtskildes wi då hwar till sina hemorter, nögde, att i fredens lugn och säkre under egna tak, i stillhet och ro få njuta frihetens sälla frukter. Men en belägenhet lika oförsedd som för Fäderneslandet wådelig, har likwäl snart förmått ändra denna utsigt, störa wårt lugn och inwekla oß i ett widt utseende krig, hwars oförmodade läga hos oß tändes hastigare, än de ljungande

gande åske-moln, hwilka uppå en klar himmel oftast i ett enda ögnablick uppwäxa och knappast märkas förr än deras kroßande wiggar redan äro färdige att härja och förstöra. Uti fulla sex månaders tid har krigs-faklan sedermera oafbrutit hos oß brunnit, Rikets bägge yttersta Provincer i synnerhet warit dermed hemsökte, och sjelfwa Hufwudstaden nära att af fientligt anfall kunna hotas.

Sådan är ställningen nu, då Riksens Ständer, Kongl. Maj:ts trognaste Rådgifware, här mötas. Måtte Fäderneslandets räddning och förswar, blifwa wälsignade frukter af denna Kallelse! lugn och säkerhet åter intaga de rum krigets fasa hitintills uppfyllt, och de blodiga sår, det samma alltid med sig förer, snart under en säker och årofull Fred, lyckeligen helas och glömmas! denna stunden skall då med oförgäteliga drag i tideböckerne teknas, der ständigt i wälsignadt minne bewaras, och wårt gemensamma bemödande omsider krönas med den owälduge Efterwerldens bifall och erkänsla.

Ridderskapet och Adeln twiflar icke det ju det Högwörd. Preste-Ståndet, som ibland oß föra Fridsens Embete, lärer af alla krafter till ett så helsosamt ändamål bidraga och med omsorg söka stadga ett älskadt Fosterlands lugn. Förswinne i ewigt mörker från wåra öfwerläggningar de Oenighets-Fröen, de Afgrundens Foster, dem Agget till sinnenas söndring och det Helas werkeliga undergång, denna tiden så ymnogt utströdt! Blifwe Sweriges Fyra Stånd, ondskan till trotts, alltid enige, för att alltid wara frie och lyckelige, så skall det årorika och fruktade namn, wåre Förfäder oß lemnat, en dag lika lysande, lika wördadt i wärdige Efterkommandes sköte anförtros.

Ridderskapet och Adeln, som med den oswikeligaste trohet emot Konung och Fosterland, förenar den oinskränktaste kärlek för alla sina Medborgare af alla Stånd, af alla Classer, tror sig icke behöfwa ytterligare försäkra: det hwars och ens särskilte rättigheter, altid skall wara dem lika dyrt aktade, lika helige som deras egne. Ridderskapet och Adeln förmenar sig redan wid nog många tillfällen hafwa fulleligen ådagalagt uppriktigheten af deßa tänkesätt, jemte den särdeles aktning, de för det Högwördige Preste-Ståndets dyra kallelse hyser, till hwars öfwerläggningar och beslut, Ridderskapet och Adeln för öfrigt önskar det Högwördige Ståndet den Högstes nådiga wälsignelse; inneslutande sig städse uti deß wanliga wänskap och wälwilja.

Högädle Herr Rådman och Taleman, och samtelige det Wälloflige Borgare-Ståndets Ledamöter.

Ridderskapet och Adelen nyttjar med fägnad den anledning begynnelsen af detta Riksmöte dem lemnar, att om deras uppriktiga tillgifwenhet och wänskap det Wälloflige Borgare-Ståndet försäkra. Derest icke ett oförmodadt Krig och Fäderneslandets dermed förknippade wåda, blifwit en mindre behaglig orsak till Riksens Ständers sammankallande, skulle Ridderskapet och Adeln i denna stunden skatta sig lyckelige, att med den wördnad för Thronen, den kärlek för Fäderneslandet, den nit för Friheten som i alla tider tillhört Ridderskapet och Adeln, åter i denna Rikets Hufwudstad få möta det Wälloflige Borgare-Ståndet i samma uppsåt, i lika tänkesätt församladt. Men då Fosterlandet, utwärtes hotadt af fien-

der, inwärtes willrådigt och bekymmersamt, fordrar skyndesam hjelp och ett gemensamt bemödande till det lyckeliga lugnets återställande, som, flyktande för wapnens brak och gny, redan i mera än sex månaders tid nödgats öfwergifwa wåra fredliga bygder: då njuter Ridderskapet och Adeln den tillfredsställande öfwertygelsen, att det Wälloflige Borgare-Ståndet med den fullkomliga enighet och det goda förtroende, hwaraf Ridderskapet och Adeln wid alla tillfällen sökt gifwa det Wälloflige Borgare-Ståndet ojäfaktige wedermälen, af ytterstа förmåga lärer med dem och de öfrige Respective Riks-Stånden samråda till det allmänna bästas förmon, Fäderneslandets bätnad, och ondskan till blygd, som genom hwarjehanda utsådda oenighetsfrön, listigt sökt skaka och omstörta den lyckliga grundwal, den goda öfwerensstämmelse och det förtroende Medborgare emellan, hwa uppå wårt och wåra efterkommandes sannskyldiga wäl, frihet och säkerhet hwilar. Ridderskapet och Adeln räknar för en skyldighet att städse med sådana tänkesätt sine Respective Med-Stånder omfatta, och för ett nöje, att dem derom försäkra. Ridderskapet och Adeln kan ifrån deßa grunder aldrig afwika: De äro dem lika medfödde som kärleken till Äran och Fosterjorden, för hwilka den blod i wåra ädror flyter, alltid med nöje skall rinna. Den tillhörer helt och hällit det Land wåre Förfäder i sekler med uppoffrandet af sin egen förswarat, hwars namn de gjort både fruktadt och wördadt, under det de uppå krigets fält, omgifne af död och faror, med segrande händer sammanwridit de ärofulla lagrar, i hwilkas skygd en GUSTAF ADOLPHS och CARL GUSTAFS aska njuta sin hwila.

Ridder-

Ridderskapet och Adeln önskar det Wälloflige Borgare-Ståndet för öfrigt till deß förestående öfwerläggningar och beslut all lycka och wälsignelse, och innesluter sig i deß beständiga wänskap.

Hederwärde Taleman och samtelige det Ärbara Bonde-Ståndets Ledamöter.

Ridderskapet och Adeln, som uti det Hederwärda Bonde-Ståndets beständiga trefnad och wälgång alltid tager den närmaste del, har uppdragit oß, sine Deputerade, att wid detta högtideliga tillfälle om Ridderskapet och Adelns uppriktiga tillgifwenhet det Hederwärda Bonde-Ståndet försäkra.

Det lyckliga lugn, hwaruti det Hederwärda Bonde-Ståndet nu en tid borrtåt, i fredens och stillhetens skötе fått sammanbinda de skylar den Högstes wälsignelse och Egen flit dem lemnat, har, sedan wårt sista möte uppå denna ort, oförmodeligen förswunnit, och uti krigets oro blifwit förwandladt. Wår Fosterjord, denna af oß alla så ömt älskade jorden, hwars frukter, under det Hederwärda Bonde-Ståndets trogna arbete, beredt dem sjelfwe och oß en nödig utkomst, hwilken de så redeligen odlat, med sin swett wattnat, och den wåre Förfäder så ofta med sin blod bestänkt och räddat: denna dyrbara jord åligger oß nu att med samlad nit förswara, till deß wi åter i Fredens Tempel med glädje så offra Försynen wår tacksamhet för deß kraftiga bistånd och omwårdnad om oß och wårt land. Det är en så ljuflig plikt att uppoffra allt för Fädernes-landet, och denna dygd Swea Barn så medfödd, att ända intill denna dag, hwarken utländskt ok eller trälldomens bojor kunnat fästas på Swenska skuldror,

och

och blifwe den stunden ewigt mörk, då Swerige under glömska af sig sjelf och all sin fordna ära någonsin skulle kunna upphöra att wara **Fritt**, att wara **Sjelfständigt**. Men om denna rena kärlek till Fosterbygden som brinner i allas hjertan, för ett sådant mißöde oß nogsamt tryggar; om den lemnar oß den tillfredsställande öfwertygelsen, att alldrig wår mull skall trampas af slafwar eller fega efterkommande, fordras likwäl till afböjande af den tryckande belägenhet, hwaruti wi oß för det närwarande befinna, hos samtelige Respective Riks-Ständen den fullkomliga enighet och den goda öfwerensstämmelse, som ondskan, till wår gemensamma undergång, på det lifligaste sätt, under hwarjehanda diktade uppfinningar, sökt spilla och förstöra. Måtte deßa afskywärde försåt, ämnade till wår söndring och deraf följande förderf, ännu fastare tilldraga det oupplöseliga samband Försynen redan i födslen oß emellan knutit! Och blifwe under loppet af hela detta Riksmöte, **Sweriges Skyddsängel** följd af Frid och Enighet, jemt wakande öfwer de rum, der wårt och wåre barnabarns närwarande och tillkommande öde skall afgöras!

Ridderskapet och Adeln som alltid med ömhet både delat och lättat de bördor, hwilke oftast tryckt det Hederwärda Bonde-Ståndet, anse sig nu icke behöfwa föra dem sådant till minnes, eller om den uppriktiga aktning och tillgifwenhet dem erhindra, hwarmed Ridderskapet och Adeln städse det Hederwärda Bonde-Ståndet omfattat. Det lärer deßförutan icke kunna undfalla det Hederwärda Bonde-Ståndets uppmärksamhet, huru ganska nära bådas sannskyldiga wäl är förenadt, då en och samma jord så

så wäsendteligen utgör bägges bestånd och trefnad. Ridderskapet och Adeln twiflar således ingalunda, att ju det Hederwärda Bonde-Ståndet i hwad till deß bästa och säkerhet länder, af alla krafter med Ridderskapet och Adeln lärer instämma, på det wårt gemensamma beslut må befordra och stadga så allmänt som enskildt wäl, och det Hederwärda Bonde-Ståndet, efter lyckligen öfwerståndet Riksmöte, måtte, jemte ett godt samwetes wittnesbörd, hwar till sina hemorter kunna återföra den glada öfwertygelse, att med ospard nit hafwa befrämjat lugnets återställande, och den kära Fosterbygdens sällhet, i hwars fredsamma sköte deras ben, när arbetstiman lyktas, omsider skola blandas med deras redlige Fäders.

Ridderskapet och Adeln som ifrån detta dyrbara syftemål aldrig afwiker, önskar det Hederwärda Bonde-Ståndet sluteligen till deß förestående öfwerläggningar all lycka och wälsignelse, inneslutande sig uti deß beständiga wänskap.

Som det berättades att Bonde-Ståndet redan för en god stund sedan wore i tågande till Kyrkan, så åtföljde Ridderskapet och Adeln, som bänketals uppropades, Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken, att afhöra Riksdags-Predikan.

Wid återkomsten ifrån Riks-Salen, åtskildes Ridderskapet och Adeln klockan efter 4.

Tisdagen den 3 Februari 1789.

Riksens Stånder woro denna dagen genom anslag kallade, att sig klockan 10 förmiddagen på Riks-Salen infinna, för att emottaga Kongl. Maj:ts nådiga

diga Proposition; Plenum war derföre hos Höglofligе Ridderſkapet och Adeln anſlagit till klockan half 10.

Uppå föreſtällning af Herr Pehr Tham, fant Höglofl. Ridderſkapet och Adeln för godt, att denna Stadſens Loflige Borgerſkap, jemte betygande af Ridderſkapet och Adelns erkänſla och förbindelſe, genom en tjenlig compliment ſkulle betackas för deß goda beredwillighet och möda, ſå wäl i anſeende till wakthållningen wid Riddarehuſet och Ridderſkapet och Adelns Plenum, ſom wid Hayens formerande förledne gårdag; och anmodades Hans Excellence Herr Landtmarſkalken, att ſådant emot Hans Excellence Herr Riks-Rådet och Öfwer-Ståthållaren förklara, ſom om detta Ridderſkapet och Adelns tänkeſätt lärer behaga lemna det Loflige Borgerſkapet förſäkran.

Derefter begaf ſig Ridderſkapet och Adeln till Riks-Salen, att enligt nådig befallning afhöra och emottaga Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner.

Wid återkomſten föreſtälte Friherre Carl De Geer nödwändigheten af den författning, att Ridderſkapet och Adelns Protocoller genom trycket måtte komma till det allmännas kunſkap, hwilket han mera än någonſin trodde wara nödigt i en tid, då ſå åtſkilliga utſpridda rykten förwillat allmänheten, men ſom nu af Ridderſkapet och Adelns Handlingar kunde få kunſkap om wår rädighet, enighet och nit för Fäderneslandets wäl.

Öfwerſte Almfelt, Lorents Peter, underſtödde jemwäl ſådant med tilläggning, att juſt nu rätta tiden wore inne, då ett ſannfärdigt begrepp om wårt Stånds ſannſkyldiga tänkeſätt borde blifwa allmänheten meddeldt, ſom af ſå många ſanningsläſa rykten och papper nu en tid borrtät blifwit förd bakom ljuſet.

Rid-

Ridderſkapet och Adeln gillade allmänt denna proposition, och beſlöt att deß Protocoller, ſedan de wederbörligen blifwit juſterade, aſkrifne och förſedde med påſkrift af collationering utaf någon af Riddarhus Betjeningen, in extenſo ſkulle till trycket aſlemnas. Den utgift Boktryckaren derföre kommer att aflägga, ſkulle under Riddarehus-Kammererarens förwaltning, likaſom förra Riksdagen, anwändas ad pios uſus eller till underſtöd för Ridderſkapet och Adelns behöfwande Ledamöter.

Riddarehus-Secreteraren undfick befallning att härom beſtyra.

Ridderſkapet och Adeln åtſkildes.

Onsdagen den 4 Februari.

Plenum klockan half 11.

Uppläſtes Regerings-Formen af den 21 Auguſti 1772, 4 §. af 1786 års Riksdags-Beſlut, Riksdags-Ordningen af år 1617, 3 § af 1786 års Riksdags-Beſlut, ſamt 1626 års Riddarehus-Ordning.

Widare uppläſtes ſå wäl Kongl. Maj:ts Allmänna nådiga Proposition af den 2 Februari ſom Deß nådiga Proposition af den 3 Februari, rörande ett Utſkotts ſättande af alla fyra Stånden, med hwilket Kongl. Maj:t, i anledning af 47 §. i Regerings-Formen, i nåder wille öfwerlägga.

Hans Excellence Herr Greſwe Ferſen begärte att, ſom Ridderſkapet och Adelen ej ännu hunnit utſe ſina Electorer, hwarföriinnan något Utſkott icke kunde förordnas, den ſist uppläſte Propositionen måtte hwila på bordet.

Fri-

Friherre De Geer, Carl, utbad sig att uti ett Höglofl. Ridderskapet och Adeln nära rörande ämne få till Protocollet yttra sina tankar, dem han till yttermera redighet skrifteligen författat, och uppläste, så lydande:

Höglofl. Ridderskapet och Adelns uppmärksamhet lärer det icke hafwa undfallit, huruledes det samma, jemte hela Swenska Krigsmagten, ganska oanständigt genom utspridde förklenande rykten samt sanningslöse skrifne och tryckte papper, nyligast förflutne tid, blifwit angripit, på ett sätt, som det ej med stillatigande bör förbigå, ehuru föraktwärde deße ogrundade tillmålen samt deras uppspinnare och utspridare ock mände wara.

Om en enskilt man ömar sin ära, och genom allmänna Lagens stadgande bör hafwa henne fredad; och om sådant genom 5 §. i Privilegierne samt uti Duels-Placatet blifwit Höglofl. Ridderskapet och Adelns Ledamöter särskilt försäkradt; så bör destomera ett Riks-Stånd, ett Samfund af Rikets ypperste Män och en hel Corps få åtnjuta en sådan rättwisa emot okände och namnlöse belackare, hwilka äfwen under den widsträcktaste Tryckfrihet icke ens kunna skyddas.

Fast nu Höglofl. Ridderskapet och Adeln både för samtiden och efterwerlden lärer finna sitt anseende fordra slike mißfirmandes beifrande, så lärer Höglofl. Ridderskapet och Adeln dock få undslippa den beskyllning, som wille de från laga answar undandraga sådane, äfwen af sitt Stånd, som genom förbrytelser emot Staten och det allmänna, eller andra gröfre brott, efter ransakning wid behörig Domstol gjort sig förfallne till straff efter Lagens stadgande och stränghet. Skulle sådane finnas, bör omdömet öfwer deras förhållande ej sammanblandas eller tillwitas Swenska Krigsmagten och Ridderskapet. Ingen upplyst menniska, ware sig inom eller utom Sweriges gränsor, bör willas af en så fåkunnig tanka, hwilken endast uti ondsko och illwillja, men alldrig uti öfwertygelse kan wara grundad.

Swenske Adelns förtjenster från de äldsta tider emot Konung och Fädernesland äro för utmärkte för att tåla att beflackas.

Detta Stånd, som främst ibland Medbröder och Rikens Allmoge, fört Konungar på Thronen och befästat dem och den; som så ofta frelsat Fäderneslandet i de brydsammaste ställningar och uti de mest öfwerhängande faror, samt alldrig studsat, att i nödenes tid uppoffra både lif och egendom, samt ännu otwifwelaktigt hyser samma anda, har i thy städse njutit den rättwisa, att af Sweriges ewigt wördnadswärde Konungar njuta ett billigt hägn och förswar; egenteligen wittna wära häfder, att den odödlige GUSTAF ADOLPH synnerligen låtit sig wärda om deß upprätthållande, då deremot de Regenter, som sig till wanheder och Riket till skada fört Swenska Spiran, såsom en Magnus Smek, en Albrecht af Meklenburg, Konungarne under Unionstiden och framför alla en Christiern Tyran alltid begynt och grundlagt Landets och Folkets förderf och kufwande med tillbud af Adelns förtryckande.

Så ohyggeliga tider lära Gudi lof! alldrig mera wara att befara, särdeles i nu warande tidehwarf, då Swenska Kronan bäres af en Herre, uti hwars Ätts utkorande till Thronföljden, Ridderskapet och Adeln ej obilligt får tillegna sig förtjensten af det hufwudsakligaste bidragande, och som med ömhet om

Sitt Rikes heder förenar ett samwetsgrant bibehållande af hwar och ens lagliga rätt.

Förwissad om ett sådant Deß upplysta tänkesätt, wågar jag att, jemte ofwan anförde oförgripeliga reflexioner, wördsammast underkasta mitt Ständs afgörande, om ej ifrån Höglofl. Ridderskapet och Adeln en underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t måtte afgå, med anhållan om Deß höga och rättwisa beskydd, samt att wederbörande Embetsmän må undfå nådig befallning, att skyndesamligen efterfråga Författarne och Utspridarne af de många utkomna falska rykten och papper, samt befordra dem till det straff, som deras skändeliga förhållande förtjenar och Ridderskapet och Adelns ej mindre än hela Swenska Nationens förolämpade wärdighet kräfwer samt Lagen utsätter. Ibland sådana smädefulla tryckta skrifter kan, med fleres förtigande, i synnerhet nämnas: Brefwet till en Wän i Arméen, Erindringar till de mißnögde i landet, Aftryck af ett ifrån Finland ankommit Bref, några hållne Tal, med mera; då deremot, om det så i sanning skulle befinnas, att någon eller några Swenske Medborgare, förgåtne af sin ed och tro, sig emot Staten förbrutit, den eller de då lag likmåtigt, wid behörig Domstol för sin gerning låra blifwa answarige, utan att tillwitelser af förräderi eller wederstyggeliga stämplingar obewist kunna sättas på hela Nationens eller oskyldigas räkning.

Till förtrolighetens underhållande, kunde Ridderskapet och Adeln derjemte genom Utdrag af deß Protocoll utaf ett sådant deß steg lemna wänlig underrättelse till de öfrige Respective Ständen, hwilka så mycket mera, likasom andre wältänkande och upplyste Medborgare, med förakt, afsky och mißhag

lära

lära anse nedrige belackare och förstörare af den allmänna enigheten, som de ibland de förolämpade äfwen lära räkna ett ansenligt antal Landsmän och anhörige.

Detta Dictamen begärtes på bordet af Herr Lagman Stenhoff; hwaröfwer största delen af Ridderskapet och Adelns Ledamöter förklarade nog otålighet, med yttrande, att en sak, som så ömt rörde Ständets anseende och ära, icke krafde någon betänke-tid.

Friherre De Geer yrkade, att det wore en hwarje Ledamots ostridiga rätt, att lägga hwad sak som hälst på bordet.

Hans Excellence Grefwe Ferlen tillade: Jag hoppas att Höglofl. Ridderskapet och Adeln äro öfwertygade, att jag städse drifwes af samma nit om Ridderskapet och Adelns och min egen ära, den jag i alla mina dagar warit mon att bibehålla. Men ehuru nära förewarande ämne rörer densamma, böre wi ej deraf så intagas, att wi derigenom ledas ifrån lagens föreskrift om skick och ordning i wåra öfwerläggningar. Lagen är här tydelig, att en sak, begärd på bordet af en eller flere, bör hwila. Denna rättighet är angelägen att förwara. Om wåra förehafwanden skola hafwa någon framgång, så är det genom ordning, och då de inskränkas inom lagens cirkel. När den af Friherre De Geer wäckte sak alltså icke nu kan öfwerwägas; hemställer jag hwad werkan åter préliminaire discourser kunna härutinnan medföra, annan än den, att förgäfwes fylla wåra Protocoller; och finner jag för min del tjenligast, att saken blifwer på bordet hwilande till nästa Plenum.

Hwarmed Ridderskapet och Adeln instämde, och genast åtskildes.

Torsdagen den 5 Februari.

Klockan 9 woro Ridderskapet och Adeln sammankallade in Pleno till Electorers wäljande, i anledning hwaraf Ridderskapet och Adeln genast sig i så mätto fördelte, att Första Classen voterade i Riddarehus-Cancellie-rummet, den Andra i Secrete Utskotts-rummet, och den Tredje i stora Riddarhus-Salen.

Sedan Walet behörigen för sig gått, lemnades de författade Electors-listorna jemte Protocollerne till Riddarehus-Secreteraren, för att i nästa Plenum till Ridderskapet och Adelns kunskap komma.

Fredagen den 6 Februari.

Plenum klockan 10.

Justerades Protocollerne ifrån Riksdagens början till och med den 3 Februari; hwarefter Electors-listorne uppbrötos, och befunnos följande Herrar hafwa fått de fleste rösterna och således wara till Electorer förordnade, nemligen:

Af Första Classen.

Hans Excell. Grefwe Magn. Brahe, somerhöll 132 röster.
Grefwe Mörner, Carl Gabriel . . . 130
Friherre Stierneld, Adolph Ludvig . 122
Friherre De Geer, Carl 127
Friherre Adelsvärd, Eric Jöran . . 134

Af Andra Classen.

Hr Liljehöök, Fullm. Hr v. Engeström, Joh. 145
Herr Holst, Johan Gabriel 145
- De Geer, Johan Jacob . . . 145

Herr

Herr Stael von Hollstein, Georg Bogislaus 147 röster.
- Printzenskiöld, Eric Adolph . . 145
- Rosenstierna, Nils 147
- Danckvardt Liljeström, Carl Johan 145

Af Tredje Classen.

Herr Ehrenborg, Michaël 296
- Kuylenstierna, Carl Wilhelm . 417
- De Frietzcky, Claes 293
- Wachschlager, Gustaf 293
- Elgenstierna, Carl Gustaf . . . 296
- Reuterskiöld, Adam Diedrich . . 297
- Segercrona, Johan Fredric . . 290
- Ridderstam, Jacob Ludvig . . 292
- Ferrner, Bengt 300
- Spaldencreutz, Johan Adolph . 298
- von Arbin, Axel Magnus . . 295

Herr De Frietzcky, Claes. Som de igenom det nu för sig gångne wal utnämde Herrar Electorer snart torde komma att till Utskotts wäljande sammanträda; Kongl. Majst åfwen i nåder åskat ett sådant Utskott som, enligt 47 §. Regerings-Formen, kommer att med Kongl. Majst öfwerlägga, och behörde §. tillägger detta Utskott samma magt och myndighet, som Riksens Ständer sjelfwe äga; trodde han, att innan något wal till ett så angelägit Utskott företoges, nödigt wore, ej mindre för Ledamöternes, än Riksens Ständers säkerhet, att detsamma blefwe försedt med en korrt men tydelig Instruction, hwarigenom det ej uti sina förehafwanden hindrades, utan allenast inskränktes inom Grundlagens uppenbara föreskrift. Till den ändan föreslog han följande Puncter:

1:o. Att alla de mål, som i detta Utskott förekomma, och ej kräfwa en oumgängelig hemlighet, blifwa Riksens Ständers Plena meddelte.

2:o. Att inga sådane mål, som enligt Regerings-Formen och flere deß särskilte §.§. äro Riksens Stånder förbehålne, att af dem omedelbart afslutas, må i detta Utskott upptagas och afgöras, hälst som de måste af dem, efter förra wanligheten, blifwit andre Utskott uppdragne till utarbetande, och derifrån komma Riksens Ständer att föredragas.

Hwarefter Herr De Frietzcky anhöll, att i händelse af bifall, detta Project måtte med de öfrige Respective Ståndden communiceras.

Begärtes på bordet.

Herr Liljehorn, Pehr, ansåg detta Projects hwilande på bordet så mycket mera nödigt, som ämnets wigt fordrade den mognaste öfwerläggning och det mest grannlaga skärskådande.

Friherre De Geer, Carl. Sedan saken nu mera hwilar, hade han intet annat att tillägga, än ett förbehåll, att walet till Ledamöter i det hemliga Utskottet ej må företagas, innan Ridderskapet och Adeln stadgat sitt beslut öfwer den projecterade Instructionen; utan kunde Herrar Electorerne emedertid wälja Ledamöter till Riddarehus- och Banco-Utskotten. Hwilket bifölls; och skulle Herrar Electorerne i sådan affigt sammanträda i morgon förmiddagen kl. 10.

Uppå Hans Excellence Herr Grefwe Brahes påminnelse, företogs å nyo Friherre De Geers förledne gårdag på bordet lagde Dictamen, som han nu åter uppläste, och derefter muntligen begärde få göra den tilläggning, "att Ridderskapet och Adeln af-"waktar huruwida deß Respective Med-Stånd skul-"le willja sig med Ridderskapet och Adel förena, för "att uti ofwanbemälte underdåniga anhållan till "Kongl. Maj:t instämma."

Herr Hertzenhielm, Carl, hade i detta ämne inlemnat ett Dictamen, som upplästes, så lydande:

Inför Höglofl. Ridderskapet och Adeln får jag den åran gifwa tillkänna, att i flere af Rikets Stånder äro tryckte och öfwerallt i hela Riket finnas kringspridde skrifter, som utom det, att de snörrätt strida emot Kongl. Maj:ts nådiga Tryckfrihets-Förordning, på det högsta till heder och åra angripa hela Stånd och flere hundrade af wåre medbröder.

Deßa skrifter äro: **Erindringar till de mißnöjde i Landet; Aftryck af ett Bref från Finland, dat. d. 14 Septemb. 1788; Bref ifrån Stockholm till en wän af Officerarne bland Swenska Arméen i Finland; Bref ifrån en Swensk Officerare i Finland till en wän i Stockholm, dat. Lovisa d. 12 October 1788;** med flere. I en småstad, belägen i en wrå af Riket, har dumdristigheten gått så långt, att, då man sammantryckt alla deßa anonyma smådeskrifter, deßa smakens och snillets mißfoster, har man deribland wågat inblanda, Hans Kongl. Höghet Hertig CARLS i Konungens Namn, å Deß Höga Embetes wägnar, och med Deß ärorika Namn undertecknade **Bref till Landshöfdingen i Åbo**, daterade d. 27 October 1788.

Min affigt är icke, att upprepa hwad i deßa skrifter finnes ohöfsadt, plumpt, för tidehwarf och menskligheet wanhedrande. Jag behöfwer ej föra

Högloſl. Ridderſkapet och Adeln till ſinnes, hwad werkan det skulle kunna medföra ibland oß, ſom ſe wåra wänner och ſlägtingar, näſtan utan allt undantag, beſkylde för trolöſhet och förråderi emot Konung och Fäderneſland, hos oß, ſom det i egna perſoner angå, ſom äro ibland deße ſå ſwårt wanhedrade, om hämde-affigter finge råda öfwer de ädelmodiga beſlut wi ſamfäldt lära fatta, att under enighet och fullkomligt uppoffrande alla främmande affigter, endaſt handhafwa wårt Fäderneslands ſannſkyldiga bäſta. Jag wågar ej eller afmåla hwad tankeſätt hos Soldaten ſkall uppkomma, ſom nu i tryckta ſkrifter får läſa dem beſkyllde för de groſwaſte ſamfundsbrott, hwilka han är ſkyldig wördnad och lydnad, af dem han bör wänta rättwiſa och oegennyttigt uppförande emot honom ſjelf; af dem han i de tillfälligheter, det närwarande krig medfört, ſedt ſig anföras i elden; ſom förmodeligen ännu ſkola uppmuntra honom att modigt möta Rikets fiender och wåga lif och blod för ſin Konung och Fäderneſland. Ännu mindre kan jag föreſtälla, huru tungt det måſte blifwa för dem, att uppfylla ſina ſkyldigheter, ſom, på ett ſå nedrigt ſätt ſe ſig beröfwas åran, deras näſtan endaſte wärdiga belöning.

Jag förbigår derföre allt detta; men tror min ſkyldighet wara, att uppmana detta ädla och förſta Stånd, till att gemenſamt antaga ſig ſå många oſkyldigas och orättlidandes förſwar, och det innan något annat företages, ſom eljeſt kunde få ſmak af de tankeſätt, ſom hos en och annan mindre kunnig, genom dylika förföriſka ſkrifter kunna wara inpräglade. Om ibland det ſtora antal i deßa ſkrifter beſkyllde perſoner, några finnas felaktige eller brottslige, låt Lagen öfwer ſådane öfwerbewiſte, blifwa Nationens hämmare; men, wärdaſte Ledamöter, haſtom, att inför Thronen yrka Konunga-Magtens beſkydd för de rättſinnte och trogne Fäderneslandets förſwarare, ſom under det de med ſtillatigande och föraft anſe deſſa ondſkans foſter, wänta af en rättwis Regent, att blifwa ſkyddade för åreröriga och ogrundade tillmälen.

Erbjudom genom en Deputation de öfrige reſpective Stånden, att med oß deltaga i detta wårf, ſom ſkyldighet, rättwiſa och Fäderneslandets wål af oß fordra; och förenoms att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i nåder befalla wederbörande, att efterſpana Auctorerne och dem jemte Boktryckarena till laga ſtraff befordra.

Derpå uppläſtes ett Dictamen ad Protocollum af Herr von Hermansſon, Johan: Wid den in Pleno wäckte fråga om de kringſpridde tryckta Skrifter ſom röra Arméen i Finland, torde anſes ſom fel af mig om jag lemnade dem opåtalte.

Skrifter, ſkadelige för Kongl. Maj:t och Riket; hwad uppmuntran för en Armée derest ſådane Smädeſkrifter ſkulle tygellöſt och utan näppſt få utſpridas?

Skadelige för Swenſka folket, irrbloß att förleda deras omdömen uppå förwända berättelſer.

Icke utan att ibland ſå många, torde hända några funnits, en del af mißtag, en del af illwillja, ſom förgätt ſig, men detta rörer intet hela Arméen.

Twärt om jag tilltror mig förſäkra Ridderſkapet och Adeln och hwar Medborgare, att ſå ſnart ſwärdet war dragit, brann förſta delen, om icke alla,

alla, af åhåga att bibehålla Swenska folkets Åra, Tro och Redlighet. Saken talar för sig sjelf.

Det wiste sig wid Sjö-Action.

Wid General Siegroths landstigning för Fredrichshamn, af Öfwerstarne Ankarsvärd, Pfeiff och Wrede samt Öfwerste-Lieutenant Born med flere.

Det wiste sig, då Öfwersten Baron Armfelts Corps wid Summa blef attaquerad om natten.

Då Nylands Dragoner höggo sig igenom wid Bamböle, kringrände på alla sidor.

Det wiste sig hos Öfwerste-Lieutenant Ehrenroth wid Karnakoski.

Alla med förundranswärd mandom.

Kan då något owärdigare wara, än så ohemult tillwita den ena, för att draga den andra bakom ljuset.

Här är intet stället att wederlägga, i synnerhet det så kallade **från Finland ankommit bref.**

Auctor fäller sin egen dom, som intet i tid yppade Sprengtportens förrädiska anläggning, den han war så noga underrättad om.

Han röjer sin okunnighet, att Artillerie intet bör öfwerses, innan det transporteras till belägring; det wore att sätta brandredskap i ordning wid eldswådan.

Han röjer deß oförsigtighet, att intet öfwerse Broar der 24:pundige Canoner och 80:pundige Mörsare skola paßera.

Kan 20 fots och deröfwer djuptgående Fartyg föras på 14 till 7 fots watten? eller kan Finland

land framskaffa så många hästar, som erfordras till Attatio Piecer med Attiraille och Ammunition, och tillika föra det nödwändiga af Magaziner?

Går allt detta an, förtjena flere med mig ej min Konungs och Herres förtroende, och mina Medborgares ynnest och aktning.

Således förenar jag mig med Herr Baron och Kammarherren De Geer i detta ämne.

Herr von Gertten, Carl Magnus, uppläste sina skrifteligen författade tankar: Hos Hans Excellence Högwälborne Herr Grefwen och Landtmarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln kan jag icke underläta att anmäla, det jag ej utan särdeles bekymmer och oro genomläst och sett uti Provincerne utspridas flere tryckte sanningslösa skrifter, endast i afsigt att utströ oenighetsfrön och mißtroende Medborgare emellan; och har jag icke utan största förundran kunnat finna möjeligheten af sådane skrifters tryck- och försäljande samt kringspridande, utan att någon tyckts till förekommande deraf lägga den hand som wederbort; deribland är i synnerhet en under Titul af: **Ett ifrån Finland ankommit Bref af den 14 September 1788, angående åtskilliga Stämplingar, samt hwad som händt wid Fredricshamns belägring:** först tryckt uti Göteborg medio Novembris af Gymnasii-Boktryckaren Norberg, och sedan på flere ställen i Riket, äfwen i Linköping, med flere Tilläggningar, på **hög befallning** omtryckt.

Som gammal Militaire och såsom den der uti Arméen i Finland äger många både wänner och slägtingar, har jag funnit mig föranlåten så mycket

som

som på mig kan ankomma, att taga deras förswar, som jag wißt wet alldrig deltagit i några förrädiska steg och anläggningar, hwarföre denne owärdige sanningslöse och äreföraktne Auctor eller Pasquillant dem beskyller och i Publiquen för högmålsbrott angifwer, då han utan namn, för hwilkets undersåtande han fruktat, på det han i det långsta mäte wara gömd för laga tilltal och genmäle, kastat den swartaste skugga och beskyllning på snart sagt allt hwad Militaire är, af de hwilke i Finland commenderade warit, utom Twå à Tre Personer, dem han likwäl genom sitt juste förtroende undantager; då jag likwäl wet, att de mesta alldrig underskrifwit sådana papper som han här föregifwer, och icke heller den 14:de September någon enda då ännu warit för någon Domstol anklagad, än mindre för något förräderi angifwen. Finnes någon sådan, som denne angifwelse kunde angå, så tager jag af en sådan alldrig partie; men först bör likwäl en angifwelse wara skedd af en Person, som erkänner den, för att kunna lemna laglig satisfaction, i fall af ohemul beskyllning, och ej på ett så lömskt sätt söka att stjäla hedren af kände hederlige Personer och ärlige Swenske Män, som alldrig eftersatt sina skyldigheter.

Detta nämnde Pasquill, som är uppfyldt af idel dumhet och contradictioner, kan wäl ej annat än förorsaka äklöje hos hwar förnuftig och tänkande menniska; men att ibland enfaldigare hopen kunna kasta misstroende och hat Medborgare och Stånd emellan, (i synnerhet på en Armée, som alldrig nekat att stäf och derå aflagt tappra prof, då de blifwit brukade och af sine Officerare wäl anförde), synes warit hans fullkomliga affigt, så af sjelfwa Skriften, som i syn-

synnerhet af Budkastan efteråt, med rubrique: **Redelige Medborgare och Swenske Män**, för att sedan med lika illa sinnade som han sjelf, kunna hoppas få förföra en dygdig Nation, och att så fiska i grumligt watten.

De första fem stropherne i nämnde Bref woro ännu icke angifne och böra ej kunna anses för annat än i denna owärdigas egna hjerna hopsmidde, intill deß de wid någon Domstol bewiste äro.

Uti sjette strophen säger han, **att sammangaddningen just då utbrast när Fredricshamn skulle attaqueras**, som af alla inlupne berättelser är en osanning, ty alla de, som då brukades och commenderades och endast woro Avant-Guarderne, gjorde ju sina skyldigheter på ett distinguerande sätt, äfwen af Nylands Dragoner, och skola de Regementer, som man påstår underskrifwit någon förening till föreställningar, ej gjort det förr än efter retraiten ifrån Fredricshamn wid Anjala; då som påstås Artillerie, Proviant med mera dylikt felats, hwarom likwäl ännu icke heller med wißhet kan sägas mot eller med.

Denne sanningslöse Auctor säger, **att man ropar på penningebrist wid Arméen, endast för det Commissariatet intet på en gång fått hela Krigs-Cassan om händer och för det hwar och en icke wet Konungens resourcer.** De woro då i brist, efter deß egit widgående, och har ju allt sedan, som påstås, Officerares Fällt-Tractamenter blifwit innestående flere månader, som fulleligen lärer bewisa, att penningebristen icke warit fingerad. Ännu säger han . . **det taltes om omöjeligheten att intaga Fredricshamn för brist af Atta-**

Attaque-Artillerie, hwarmed Auctor will påstå, att sådant ej fattades, efter på fartygen lågo 120 Metall-Canoner och Mörsare, och att några 12-pundige Canoner woro affände, som stadnat åtta mil ifrån Helsingforß, det han allt will wända till förråderi; och har denne lika med de öfriga illskna Pasquillanter, såsom **Erhindringar till de Mißnögde i Landet: Owäldiga Tankar om närwarande Conjuncturer:** med många flere dylika utan namn intill denna dag utkomne, hwilka endast kastat skuggor på oskyldige och hederlige Medborgare, just formerat sig en lösen af Poltron och Förrådare, hwilka ord i mest alla deßa Skrifter äro etablerade. Den enfaldigaste menniskan finner ju, att deße omnämnde Canoner woro för långt ifrån Fredricshamn, att med sina kulor hinna fram att göra nytta, äfwen de närmaste som stadnat åtta mil ifrån Helsingforß för bristande hästar och anspann; således ser man i denna Skrift illska och arghet, för att äfwen räkna detta till förråderi på personer, som icke wållat Artilleriets uteblifwande wid Fredricshamn, och då ännu wetterligen icke tänkt på någon sammangaddning, utan dermed kastar skugga på Chefen af Artilleriet eller den, som en Chef commenderat Arméen.

Uti åttonde strophen wisar sig hela deß illskna ändamål i sin fulla dager, der han säger: **Alla af Arméen hafwa kränkt Konungens och Nationens höghet, i synnerhet äro Preste- och Borgare Ständen med Bönderne härstädes på det högsta scandalicerade öfwer Arméens owärdiga, straffbara och oförlåteliga uppförande, förmodandes jag det Allmänheten i din ort lärer deruti instämma;** Så ock: **att Generalerne** Meyerfeldt **och** Platen **äro nästan de enda, uppå hwilkas redlighet Kongl. Maj:t kunnat sig förlita.** Här ser man ju en fullkomlig Budkafla till att upphetsa tre hela Stånd till mißtroende emot det fjerde eller Ridderskapet och Adeln samt Arméen, och ett tydeligt uttryck att å alla utom deße bägge Herrar Generaler kasta skugga af förrådare.

Ännu tillkommer denne Auctors senare förmaning till förutnämnde **Redelige Medborgare Swenske Män:** som är så full med lögner och illska; som att man welat afsöndra Finland ifrån Swerige, hwilket jag kan bedyra är den aldragrofwaste och scandaleusaste osanning; ty om än några enda personer skulle haft en sådan tanka, som ännu är oangifwit och ännu mer obewist, så är den Nation för ärlig, för hederlig, (ehuru plågade och betungade de än blifwit genom twenne krig uti olika gravationer, med Wargerningar, Passevolancer och flere kriget åtföljande öden, emot deß Swenske medbröder), jag säger ännu, oaktadt allt detta, är den Nation för ärlig och för hederlig att fela i den fullkomligaste tro och lydnad, samt förbindelse med den Swenska Nation, och hwarföre jag ej kan underlåta att på en sådan ohemul beskyllning fordra en sådan Auctors namns uppgifwande, samt att han må befordras till en laglig och alfwarsam näppst.

Det wore alltför mycket mißbruka Hans Excellences Herr Grefwens och Landtmarskalkens samt Höglofl. Ridderskapet och Adelns tålamod, att nu här wilja wederlägga alla de uti dylika ämnen utkomne smädeskrifter, som äro tryckte; de hafwa nog weder-

wederlagt sig sjelfwe, genom sin dumhet och erkände samt uppdagade osanningar, hos hwarje förnuftig och tänkande Medborgare. Men det tyckes ändock, som tiden nu wore inne att genom Höglofl. Ridderskapet och Adelns enighet och deß mogna åtgärd låta släcka sådana irrbloß, för att derigenom winna en fullkomlig enighet och det fullkomligaste förtroende så emellan sig sjelfwe som deß Respective Med-Ständer.

Månne ej sådane skrifters tryckande warit förekomne eller åtminstone motade, om Tryckfrihets-Förordningen fått wara i det skick han fannts efter 1772 års slut, och efter det tillägg Hans Kongl. Maj:t derwid gjorde, om jag minnes rätt, 1774; samt om den, enligt samtelige Riksens Ständers underdåniga anhållan wid sistledne Riksdag fått i samma skick återställas, utan att som nu, regleras efter en ensidig, dum och köpt Boktryckares censur; till förekommande häraf will jag ödmjukeligen föreslå, om ej en ny underdånig föreställning kunde göras Hans Kongl. Maj:t om ändring härutinnan, sedan man erfarit deß elaka werkningar; så wäl som att Auctorne till deße nämnde och flere utkomne pasqiller måtte efterfrågas, uppsökas, straffas och deße skrifter allmänneligen förbjudas och förstöras, samt att Höglofl. Ridderskapet och Adeln måtte, genom en talrik Deputation på det ömmaste anmoda deß öfriga Med-Ständer, att med Ridderskapet och Adeln göra ett och widtaga de tjenligaste utwägar, till att befordra dem till straff, som genom smädeskrifter försökt att swärta Ridderskapet och Adeln samt Arméen, och som welat förstöra den enighet eller sammanband som bör wara emellan Riks-Ständen, hwilket till frihetens hägn och bestånd är oumgängeligt.

Ett

Ett Ständs wärdighet fordrar detta och wåre Medbröder i Finland, som, i ett swårt climat och och ofta med största fatiguer wåga sitt lif och hälsa emot en mägtig granne, wänta sig med allt skäl annan belöning, än att ohemult blifwa i Fäderneslandet af illskan angripne till heder och åra.

Huru kunna de Embetsmän, som handhafwa Policen, swara inför Konungen för deras försummelse, att hindra sådane åreskändare att utgjuta sitt etter i det wädeligaste uppsåt? kan ett Ständs aktning så wanwördas? huru går då med Medborgaren?

Friherre Rappe, Wilhelm: Jag beder ödmjukast, wid Kammarherrens Friherre De Geers Memorial få tillägga en anhållan: Att då det Höglofl. Ridderskapet och Adeln genom begäran af straff på de nämde smädeskrifters Författare, skyddar deß egen åra i allmänhet, Ridderskapet och Adeln tillika särskillt wille utmärka deß ömhet om Arméens heder.

Militairen är uti deßa skrifter på det oanständigaste sätt angripen. Om någon warit nog nedrig, nog förgäten af sin åra och plikt, att för egna afsigter öfwergifwa sin Konungs och sitt Fäderneslands sannskyldiga intereße; låt den förrädaren, lagligen dömd straffas. Låt honom dö, med hwar hederlig mans förakt! Det är den brottsligas straffande, som urskuldar den fria. Men der ingen är nämnd, der är ingen undantagen. Jag har ej den åran att wara Militaire. Det är ej i den egenskapen jag talar. Det är som Medborgare. Det är, för det förswar jag af Militairen wäntar, som jag önskar, att den ej måtte beröfwas den enda driffjädren till tapperhet. Denna, kan ej köpas eller sälj-

jas. Så ſtor lön, så ſtort courrage; är illa raiſoneradt. Det är ej contract i kall blod upprättadt, ſom kan locka en förnuftig menniſka att blottſtälla ſig för de ſtörſta beſwärligheter och faror. Någon paßion måtte wara werkande. Det är, (om jag så wågar utlåta mig) en briſt af den kallſinniga eftertankan, en wiß grad af yrſel, uppkommen af föreſtällningen om en dermed förknippad åra, ſom kan elda en menniſka till den grad, att uppoffra ro, beqwämlighet, ſjelfwa lifwet: ja att näſtan gå ut ur menſkligheten. Det äro allmänhetens rättmätiga omdömen, ſom lifwar en ſådan point d'honneur. Det är ett ohemult förakt ſom qwäfwer denſamma.

De beſkyllningar ſom blifwit gjorde onämnde medlemmar af Ridderſkapet och Adeln, hafwa ock på det ömmaſte rört mig; jag finner mig ej undantagen; jag finner min heder bleſſerad, jag önſkar den fredad: det är ſtridande emot ett hederligt tänkeſätt att wara annorlunda ſinnad. Men min enſkilta oförrätt har dock ej någon werkan till det allmännas förderf. Jag går tillbaka till den ſkogswrå, från hwilken jag är kommen okänd. Jag gör mig en heder af att heldre deltaga utaf oförſkyllta tillwitelſer, än uti oförtjenta berom. Ärligheten är ſin egen, ofta ſin enda belöning. Men om wi ej kunna undgå krig för det närwarande, om wi willja äga förſwar för det tillkommande, låtom oß ock hos Arméen bibehålla den ſentiment af heder, utom hwilken alla anſtalter äro förgäfwes.

Herr von Engeſtröm, Johan: Jag fruktar, och Ridderſkapet och Adeln ſkulle mißtaga ſig om mitt ſätt att tänka, och att jag ſkulle mißhaga dem, om jag icke begynte med att förklara, det jag fulleligen

ligen inſtämmer med det yttrande, wår wärde Ledamot, Herr Kammarherren Baron De Geer, behagat afgifwa. Twärt emot affigten med de omnämnde paſquillerne, hafwa juſt deſamma begynt att öppna ögonen på tänkande och wälmenande Medborgare: när ſanningen omſider hinner framtränga ſig uti full dag, ſkall den med ewig blygd öfwerhölja författarne, och utſpridarne ſkola blifwa utmärkte med det uppriktiga förakt, ſlike werktyg alltid förtjena.

Öfwertygad derom, ſå wäl ſom om den ſanningen, att Ridderſkapet och Adelns redeliga, förſtändiga, manneliga och jemna förhållande alltid fredar dem ifrån de fläckar, man welat kaſta uppå dem; ſkulle jag ſnart falla på den tankan, att det wore under Ridderſkapets och Adelns wärdighet att röras af ſådane ſtyggelſer, ſom de olyckſaliga foſter, tidſens hyrlingar bemödat ſig att frambringa.

Men deſſe uſle ſkrifter röra icke oß allena. De angripa på det ömmaſte ſamtelige wäre Medborgare wid Swenſka Arméen, ſå af Frelſe ſom Ofrelſe-Stånd. Deſſe äro fränwarande uti Rikſens tjenſt, och kunna icke ſjelfwe åtkomma att förſwara ſig; oß ägnar då, och det hedrar oß, att tala till deras förſwar.

Finnes ibland dem någon brottſlig, måtte då den framhafwas, att efter Sweriges beſkrefne Lag undergå ranſakning och få ſin dom. Är brott begångit, ſå förſtår jag icke, hwarföre deröfwer icke genaſt blifwit underſökt och dömt. I alla fall är det ſtridande emot ſundt förnuft och Sweriges Lag, att man med ſkrifter utan namn ſkulle få ſtjäla åran af Medborgare: Det är en ofelbar ſkyldighet, att angifwaren måſte utſätta ſitt namn; då, men icke

annars, får man tillfälle att af honom utkräfwa en rättmätig hämd, om han ej kan bewisa sitt angifwande. Olyckeligt det land, hwarest angifware och belackare kunna döljas och räddas undan Lagarnes wäl grundade stränghet. Hinna wi att få se en redig rättegång i målet, så klarnar ändteligen den dagen upp, då sanningen får tillfälle att wisa sig i sin renhet. Då infaller ock den önskade stunden, på hwilken Swenska allmänheten med billig ifwer skall mißlycka, att man med så många osanningar wågat gäcka densamma, och illa afmålat en myckenhet af wälmenande och behjertade Medborgare wid Arméen.

Utom allt detta förekommer likwäl uti deßa skrifter ännu en omständighet, som mera än allt annat upprört mitt sinne. I en stund, då Riket war inwekladt uti krig på den mest aflägsne östra delen af deß gränsor; då fiendtelig Flotta spelade mästare i Östersjön, Sundet och Nordsjön, wåre handelsfartyg borttogos, kusterne hotades med anfall, och hela wår sjöfart hindrades; då fiendtelige troupper hade intagit Dahls Land jemte större delen af Bohus Län, och betungade deße orters innewånare med de swåra följder krig alltid medförer; då all wår styrka icke förslog att på en gång mota så många olyckor: just i den stunden har man som ifrigast sökt att utså oenighetsfrön emellan Medborgare. Kunde wäl något skadeligare men säkrare medel upptänkas att på Rikets bekostnad tjena den utländska Magt, med hwilken wi hafwe krig? om de förolämpade, så af Armée som Adel, icke warit mera omtänkte om Rikets wäl och bestånd, utan låtit sinnet rinna öfwer, och hwar och en såsom uti nödwärn angripit sin man ibland belackare, att sjelf taga sig hämd: om

om sådant händt, hwar hade det då stadnat? Mine Herrar, jag ryser wid åtankan af de följder, deßa olyckeliga skrifter kunnat åstadkomma i den wägen. Men jag anhåller ödmjukast, att åfwen denna omständighet måtte warda nämd och anmäld till beifrande i laglig rättegångswäg.

Herr Almfelt, Lorents Peter: Jag hade önskat, att Ledamoten som i förrgår begärte Herr Kammarherren Baron Carl De Geers Memorial på bordet, i dag warit den förste, att yttra sina tankar, och uppgifwa de skäl, som förmått honom att lägga en sak på bordet, som så nära rörer hela Ridderskapet och Adelns heder och ära; en sak som efter de begrepp jag har om heder och ära, ej borde ligga oafgjord en enda minut. Men då jag saknar denna Ledamotens yttrande, torde mig wara tillåtit, för Ridderskapet och Adeln förklara, att jag bifaller ord från ord Herr Kammarherren Friherre Carl De Geers Memorial, sådant som det här uppläst blifwit, utan allt undantag. Och som jag nu med nöje förnimmer, att samma Memorial, innan det till Kongl. Maj:t i underdånighet af Höglofl. Ridderskapet och Adeln aflemnas, först genom wänlig remiß skall communiceras med de öfrige Respective Stånden, så anhåller jag ödmjukast och förbehåller mig Höglofl. Ridderskapet och Adelns benägna ynnest och tillstånd, att få tillägga följande consideration, såsom från samma Memorial oskiljaktige: Att ohemult till heder och ära antasta den Corps, som uppoffrat sig till Rikets förswar, är den grymmaste oförrätt, som intet allena till sin werkan drabbar Höglofl. Ridderskapet och Adeln. Nej, deß werkan skadar hela wårt allmänna, men de tre ofrelse Stån-

den alldramest. Större delen af wår Armée är sammansatt af Preste- Borgare- och Bönders barn. De som innehafwa de högre så wäl som de lägre systerne i Arméen hafwa derföre erlagt så dryga accord-summor, att lönen eller inkomsten af systan intet swarar emot den lagliga räntan, som den stillasittande uppbär af ett dylikt capital. Han tjenar således för hedren allena; beröfwa honom den samma, hwad tjenst kan fäderneslandet af honom förwänta, hwad rättighet har fäderneslandet att begära, det han för dett samma skall kläda blodig skjorta? Kastar man ett ögnakast på de ringare tjenster och på den gemene Soldaten, månne någon finnes nog djerf, att neka dem begrepp om heder och ära? Månne den i lägre grader gränande tjenstemannen, månne den raska ynglingen, som bär mousquetten, will tjena uti en Stat, på hwilken från alla kanter kastas smuts, månne han will tjena under en förman, som i stället att förtjena Medborgares tack för mödosamma tjenster, uppbär som en nedrig brotislig deras oförtjenta förakt, och sjelf slutar, med all sin tjensteifwer, efter undfängne blessurer, efter utståndne fatiguer, hunger, elände och wansköttsel, med att ej se annan resource för framtiden, än tiggarestafwen, som sluteligen hos slika fattige som han sjelf skall söka allmosa. I alla Länder, men i synnerhet i Sverige, är Soldaten illa lönt, illa skött. Efter slutad carriere är deß utsigt för framtiden den bedröfligaste. Man har, för att få Soldater, förenat en slags heder, en slags ära med detta Stånd, som wållat, att på folk tillgång gifwits för nog drägeliga willkor. Men månne någon rask Bonddräng uppmuntras, att taga tjenst i Militairen och förswara sitt fäderneland, då han ser

detta

detta Stånd så nedsatt, så föraktadt, att till och med gatu-pojkar utskrika och sjunga smädewisor, och det just under Riksens här församlade Ständers närwaro och i deras åsyn? Månne en Recrut, som hittills kostat Rust- eller Rote- eller Båtsmans-hållaren från 3 till 600 Kopparbaler, hädanefter och sedan allmänheten blifwit underrättad om det elände, den wansköttsel, de sjukdomar, den otroliga afgång genom döden, som wid Arméen och på Flottan timat, månne, säger jag, en ny uppsättning af det sålunda förlorade folket står att erhållas, för nyßnämde wederbörande nog tryckande lega? Jag menar, nej! Utan sedan Bonden utmattat sig och uttömt alla möjeliga tillgångar, skall han sluta med att sjelf taga mousquetten, och omsider förfalla i uselhet, och den samma alltid åtföljande trädom.

Jag lefwer i det säkra hopp, att wåre Respective Medständer lära behjerta sin egen swåra och farliga belägenhet, och i tid wara ombetänkte att mota denna dem förestående olycka, som säkrast sker, om de med Höglofl. Ridderskapet och Adeln förena deras underdåniga anhållan hos Kongl. Maj:t, det måtte alla pasquillers utspridande från Predikstolen förbjudas, och allt hwad i fråga warande Memorial innehåller i nåder samtyckas, men i synnerhet den ohemult till heder och ära angripne Arméen tillåtas att genom trycket sig förswara, med all den frihet som namnlöse äreskändare dem hittills i flere månaders tid opåtalt fått angripa.

Herr Grefwe Fersen, Axel: Under en framsluten orolig tid har jag med gråmelse deltagit uti Edert bekymmer öfwer de förklenliga omdömen, som uti allmänhet blifwit fällde om wårt Stånd och

Swenska Krigsmagten, hwilket genom Friherre De Geers Dictamen till wår öfwerläggning är uppgifwit.

Ibland Sweriges närwarande widriga öden, kan äfwen med skäl räknas det, att se, jemte krigslågan, oenighetens och hatets faklor tände till fäderneslandets störande och förhärjande.

Ehuru detta ohyggeliga ämne framställer sig som Ridderskapet och Adelns ensak, står det dock uti ett nära sammanhang med alla fyra Riks-Stånden uti den mon, som de äro oupplösligen förknippade, så uti sin egen som Rikets gemensamma wälfärd och rätt, samt bibehållande af den ära och aktning som Stånden i gemen och hwarje Stånd i synnerhet ägnar och tillkommer, och utom hwilken Swenske Måns förtroende ej kan wäntas.

Hwad bestånd för Riket och deß Stånder, hwad styrka för wår Frihets-Lag och hwad gagn för det Allmänna wore att hemta af wåra Riksmöten och beslut, enär Riks-Stånden genom en förgiftad fördom saknade Med-undersåtares förtroende, som är alla Regeringars och frihetens fastaste grundwal.

Omtankan härom kunde leda mig längre, än Ridderskapet och Adelns tålamod medgifwer. Jag innefattar den derföre uti den korta och sanna Sentence: **När grannens hus brinner står ditt i fara.**

En dygdig Medborgare skrifwer för att genom sanningar upplysa och gagna sitt fosterland. Är detta en ostridig sanning, så kan man icke utan afsky läsa den mångd af ogrundade tal och skrifter, hwilka under Kongl. Maj:ts frånwaro, genom trycket öfwer hela Riket blifwit försälde och kringspridde: före-

föremålet kan dermed ej wara annat, än att utså de olycksfrön, af hwilka, genom mißtämjan, Rikets olycksfall skall skördas.

Äro den eller de, som detta föröfwat, gode Medborgare?

Skall man tro, att den som så ifrigt talar emot mång- och herrawäldet älskar och känner wår beswurne Regerings-Lag och frihet, och har dermed godt i sinnet? Kan wäl mångwäldet äga rum under wår Lag och närwarande styrelse, den wi med ed bekräftat och ifrån deß upprinnelse under 17 års belopp af Ständers röst alldrig blifwit förkränkt?

Det är Regeringens obehagliga plikt, att utgallra förrädare och illgerningsmän och, der de finnas, i laga ordning straffa dem; men tillika att skydda heder och förtjenster och afwärja, att den oskyldige ej inwecklas uti den skyldiges sak.

Skall jag tro, att uti wår Armée, utom twenne Generaler, alla äro förrädare? Skall jag tro, att wår krigsmagt så wanslägtas, att den nu förfallit uti feghetens förakteliga förtjusning? Skall jag tro, att Herrarne, hwarmed så wäl Adel, som personer af alla Stånd betecknas, ej umgås med annat, än nedriga stämplingar och förräderi emot Konung, Lag och Fosterland?

Hwad ära för en Monark att regera öfwer ett folk, af hwilket den förnämsta delen blir wanryktad, så inom som utom Rikets gränsor: då wår wördade Konung förklarat sig wara den Förste Medborgare?

Swenske Ridderskapets förtjenster emot Konungar och Fosterland, äro öfwer äreskändares tadel.

Deß åra kan ej låna någon glans, icke eller fördunklas af de mörka skuggor, med hwilka nedrigt sinnade och oförsynte uti fördolde boningar söka att den öfwerhölja. Hwad uti Friherre De Geers Dictamen är anfördt om Konunga-walet 1743, kan jag äfwen besanna. Jag såg då Riks-Rådet Adlerfelt, som wid en CARL XII:s sida, under ett 18-årigt krig så ofta trottsat faror och döden, få sin bane på Norrmalmstorg för förledde upproriske landsmåns skott, hitkomne för att hindra utkorandet af nu warande Konungahus.

Utur Adelens stam hafwa Konungar och Förstar upprunnit, som förtjente samtidens och fordra ännu hela Rikets tacksamhet och ewiga beröm, och wår dyre Konung räknar för en åra att wara en Telning af WASARS Stam.

När har wäl Sweriges Adel undandragit sig, att räcka en nitfull och trofast hand och hjerta till Konung och Fosterland, då det behöfts. Hwem uppoffrade sina lif för att frälsa CARL IX:s och GUSTAF ADOLPHS, om icke en Wrede och en Soop? Hwem upprättade CARL IX:s wädeliga ställning efter Kerkholms olyckeliga nederlag, om icke en De la Gardie, Posse, Horn, med flere? Hwem befriade Wästergöthland från Dannemarks wapn om icke Jesper Mattson Krus?

Ett ewigt lysande tidehwarf uppran med GUSTAF ADOLPH; men hwem delte segrarne med denne segerrike Monark om icke de mogne Statsmän och Hjeltar han påkallat sig till hjelp och biträde? och hwem utförde sluteligen ett benigt krig efter Deß död från 1633 till 1648 om icke en Oxenstierna, Horn, Baner, Torstenson, Königsmark, Wrangel

gel med flere, hwilka fästade den ärerikaste tidepunct Sweriges häfder innefatta? Krönte Hjeltars tapperhet blefwe alltid owerksam utom tillhjelp af en deremot swarande Armée och Befäl. Wi känne under påföljande tidehwarfwen en Helmfelt, Aschenberg, Bielke, Dahlberg, Wellingk, Cronstedt, Adam Lejonhufvud och Rehnskiölds manliga bedrifter, och hwem frälste Swerige 1709 om icke en Stenbock? att här förbigå otaligt flere, hwilka med sitt blod färgat segerbanan och prydt wåra Konungars trophéer och segerkransar.

Icke längre än den 17 förledne Juli, finna wi att Swenska blodet outspädt gått i arf, då under wår wördade, älskade och älskanswärde Riks-Amiral Hertig CARLS anförande, Österssjöns stränder och berg genom deras genljud förkunnat deß och derwarande Sjö- och Land-Officerares nit, tapperhet och åra, och wi begråte ännu twänne Hornar, som med utgjutande af allt sitt blod ilade till deras höga Chefs undsättning under ett farligt anfall.

Gå wi till sista kriget på Tysk bottn, så finna wi, att om Arméens otillräckeliga styrka till eröfringar icke medgifwit lysande segrar, så har under de der förefallne skarpa drabbningar, nit och tapperhet hwarken till lands eller sjöß alldrig saknats, och under fem års der warande krig har ej mer än en enda wanhedrat Sweriges wapen, och det war en utländning. Wåre då warande fiender satte ett högre och rätträdigare wärde uppå Frelse- och Ofresemåns tapperhet, än tör hända deras egne medbröder uti fosterbygden.

Europas och Ost- och Wäst-Indiernes stränder och fällt wittna äfwen, att Swenske Officerare, af åran

åran uppeldade, heldre gå krigsfaran och dödsſkotten till mötes, än under fredslugnet njuta en ſäker och rolig hwila.

Uti främmande Magters tjenſt haſwa de med tacksamhet blifwit omfamnade, och främmande Magters Befälhafware haſwa täflat med hwarannan att få wåra Swenska ſig till biträde.

Wi äga ännu uti Rådkammaren en wärdig Sjöman, ſom bär wid ſin ſida och äger uti ſin hand ett ojäfaktigt och hedrande bewis af Konung LUDWIG XV:s ädelmodiga och wärdiga tacksamhet, ſwarande emot denne Hedersmannens inſigt och tapperhet.

Korrt ſagt: Adel och Ståndsperſoner, befallande och lydande, haſwa alldrig ſwikit emot faror och död! Hwadan kommer då nu den oupplyſte hopens twekande anda och dom öfwer wårt mannamod. O tider! O ſeder!

Har Ridderſkapet och Adeln genom forntidens hwälfningar och Fäderneslandets behof blifwit afklädt och till ſtörſta delen förſatt uti ett mindre än medelmåttigt tillſtånd, ſå äga de rätt fordra af ſine landsmän att deras dyrköpte och lagligen förwärfwade åra dem ej afwundas.

Huru ömt bör det då wara för en hwar af oß och wäre rätträdige och ſanningsälſkande Medſtånd att höra bittra utbrott öfwer wåra förfäder och oß, och ſe oenighets-bloßet tändas då Rikets wåda tarfwar laglig ſamdrägt.

Om det anſtode mig att följa min egen drift, tillämpade jag här till wåra belackare Evangelii ord: **Herre förlåt dem, ty de weta icke hwad de gö-**

göra; men denna ſak är oß gemenſam och tarfwar åtgärd.

Wi lefwe under en wördad Konung, hwars känſlor om åra och ſanning gå wåra till mötes: under Deß ſpira har rätträdighet ſin hägnad.

Uppå deßa grunder bifaller jag Friherre De Geers Dictamen uti alla delar.

Friherre Durietz, Anders Rudolph: Med tillförſigt till Höglofl. Ridderſkapet och Adelns benägenhet, wågar jag beſwära edra öron, Mine Herrar, med en röſt, ſom redan för några och 40 år haft den åran att inför Ridderſkapet och Adeln till Protocollet yttra mina tankar.

Min underdåniga trohet hwarmed jag är min nådige Konung tillgifwen, och den ömhet jag hyſer för ett kärt Fäderneſland, uppmanar mig att nu yttra mina tankar.

Kongl. Maj:t har, af ſorgfällighet för Riket, ſammankallat Rikſens nu förſamlade Ständer till detta Riksmöte, på en tid, då Riket beſinner ſig i en ganſka bekymmerſam belägenhet.

Riket har råkat i krig, ſom hotar både deß östra och wäſtra gränſor.

Riket måſte fredas, Riket måſte frälſas.

Den trohet och nit Höglofl. Ridderſkapet och Adeln i alla tider ådagalagt, att då faran warit ſom ſtörſt, med oförſkräkt mod förſwara Konung och Fäderneſland, kan alldrig ſaknas, hwarken nu eller i ewärdeliga tider.

Men, Mine Herrar, om Ridderſkapets och Adelns, om Rikſens Ständers och hela Nations bemödan-

mödande skall blifwa werkande, måste en allmännelig enighet och samdrägtighet wara Medborgare emellan stadgad och befästad; hwart hän will det wäl taga wägen, att då ett krig hänger oß öfwer hufwudet, just då sönderslita wi oß inbördes. Huru skall förtrolighet ibland oß kunna äga rum, så länge de grufweligaste mißtankar och de nedrigaste rykten om Medborgares åra och redelighet kringlöpa.

Det Dictamen, som nu är under Högloft. Ridderskapet och Adelns öfwerläggning, anförer nogsamt de skadeliga werkningar, som flere tryckte skrifter åstadkommit, och hwarigenom det förderfweligaste mißtroende uppwäckes Medborgare emellan.

Jag wänder mig allt derföre till en annan omständighet, ej mindre obehagelig och oanständig, ibland ett folk, som alltid satt wärde på heder och åra: nemligen de åreskändande och nedriga rykten, som någon tid borrtåt lupit landet omkring, för att afskära heder och åra af oskyldige och för heder och åra kände Medborgare.

Mine Herrar, det lärer ej wara eder obekant att jag åfwen warit ett mål för sådane åreskändares lögnaktiga rykten: Jag blyges ej, att för hela werlden framlägga min wandel och mitt lefnadslopp.

Jag har tjent Kongl. Maj:t och Riket under tre Konungars Regering i samfällta 54 år.

Jag har redan som Officerare wid Kongl. Lif-Gardet, biwista kriget mot Ryßland åren 1741 och 1742.

Jag har biwistat 1745 års Fälltog wid Konungens i Preußen Armée.

Jag

Jag har biwistat Pomerska kriget, och wid alla tillfällen fått fägna mig öfwer mine Befälhafwares wälbehag, mine Kameraters förtroende och mine underhafwandes tillgifwenhet. Till allt detta har jag haft att fägna mig öfwer min Öfwerhets nåd, hwilken behagat att benåda mig med Regemente, redan för mer än 26 år sedan.

Efter 10 års förwaltning af detta Embete, har jag nu snart i 17 år innehaft detta mig nådigst anförtrodde Landshöfdinge-Embete: Att jag med all nit, omsorg och owäldighet det samma öfwat, derom måge alle Länets Inbyggare wittna.

Den wård och omsorg till ortens försvar, som till mig warit lemnad, har jag med all sorgfällighet öfwat, så långt tillgängar mig blifwit anwiste och funnits; men det som till andre personers handläggning blifwit öfwerlemnadt, dermed har jag ej kunnat eller fått mig befatta.

Då i förleden sommar fiendtligheter af Ryske Krigsskepp befarades i Skåren, har jag, understödd af Götheborgs Stads nit att med penningar understödja, och genom Allmogens beredwillighet att med manskap bispringa, warit i stånd att utrusta och bemanna åtskillige större Skärgårds-båtar och fartyg, hwarigenom kusten blifwit fredad, så att deß Innewånare ej af räddhoga öfwergifwit sina hemwist.

Enär sedermera mig kunnogt blef, att fiendteligt infall ifrån Danska sidan war att befara, och då korrt derefter werkeligt infall skedde, har jag haft all möda och omsorg ospard, att i mån af den knappa tillgång, så af folk, som af penningar, wid en så hastig och bekymmersam påkomma, sätta orten i allt

allt möjeligt förswarsstånd, samt att förse Fästningarne med de nödwändigaste behof, som så wäl deras förswar som Trouppernes subsistance fordrade, men då saknade.

I början af October månad blef orten fägnad med wår nådige Konungs höga ankomst, som igenom Deß wisa mätt lättade allas bekymmer.

Kongl. Maj:t behagade i nåder wisa mig all nåd och allt wälbehag, så att jag under hela Deß höga wistande i Götheborg, till min underdäniaste fägnad, alldrig förmärkt det minsta mißhag öfwer mitt förhållande.

Efter ett så lyckeligt lefnadslopp, och då jag hunnit inemot 70 års ålder, borde jag förwänta att få i frid och lugn tillbringa min öfriga lifstid.

Men allt sådant oaktadt har jag måst förnimma, huruledes de nedrigaste och smädefullaste rykten kringlupit om min person: att jag brustit i den trohet och nit, mig som Embetsman och som undersåte ålegat, att jag derföre warit fångslad, med jern och bojor blifwit förd landet omkring, och att jag blifwit afrättad, på flere ställen.

Ehuruwäl ett rent och obefläckadt sammwete kan med förakt anse alla nedriga och smädefulla lögner, så skulle jag dock anse mig mindre wärdig att räknas ibland Högloſl. Ridderskapet och Adelns antal, om jag öfwer så infame och min åra så nära rörande rykten wiste mig känslolös: i anseende hwartill, så wäl som hwad jag är mig sjelf och min åra skyldig, jag härmed inför Högloſl. Ridderskapet och Adeln offenteligen och inför Protocollet förklara: Att den eller de, som uppdiktat och sammanspunnit deße nedriga,

nedriga, lögnaktiga och smädefulla, min åra så nära rörande och kränkande ryckten, äfwen som de, hwilka lätit sig bruka att utsprida och kringföra sådana infama ryckten, anser jag för äreförgätne bofwar, nedrige äreskändare och oförskämde belackare.

Jag smickrar mig med den fulla förwißning, att Ridderskapet och Adeln ingalunda mißtycker, utan twertom gillar den ifwer, hwarmed jag nitälskar om min åra.

Ridderskapet och Adeln, i hwars hjertan åran finner sitt tempel, täcktes nogsamt finna, att ingen kan wara för mycket ömm om sin åra, ej eller wara för mycket sorgfällig för att bewara och hålla sin åra i helgd; hwaremot den som ingen åra hyser inom sig, alldrig kan känna den sanna åran, utan är det just sådane menniskor, som så lösaktigt umgå med sin egen och med andras åra.

Menniskans wäsentligaste tillhörigheter, af Gud förlänte och igenom Lagar skyddade, äro åra, lif och egendom: de farligaste werktyg hwarmed de kunna beröfwas äro: att i löndom och med förgift afhända lifwet, att med tjufnycklar borttaga andras egendom, och att med lögnaktiga ryckten afskära åran.

Beware Gud, att så wedersiyggeliga laster hos oß någonsin måge winna fart.

På sådana grunder wågar jag wördsamligen underställa Högloſl. Ridderskapet och Adelns godtfinnande, om icke till hämmande och förekommande af alla äreskändande ryckten, Högloſl. Ridderskapet och Adeln skulle finna lämpeligt, att hos Kongl.

Maj:t i underdånighet anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t i nåder igenom allmänna Kungörelser låta utgå en warning emot alla sådana ryktens utspridande, som förklena Medborgares årliga namn och ryckte, hwarwid wederbörande Embets- och Tjenstemän, hwilkom den allmänna friden och säkerheten tillkommer att bewaka, blifwa ålagde, att härutinnan öfwa all waksamhet och drift, så att förbrytare deremot warda wid werderbörlig domstol tilltalte och efter Lag straffade.

Herr Lilljehorn, Pehr, Öfwerste. Trodde ej att någon kunde wara af annan tanka, än att de utspridde smädeliga ryckten och skrifter borde beifras. Sjelfwa saken ömmade i ypperstа måtto både honom och hwar Swensk Riddersman; men medlen till det åsyftade ändamålets winnande wore grannlaga: öfwer dem hade han uppfatt sina tankar skrifteligen, dem han begärte få uppläsa, så lydande:

Jag ingår alldeles i hwad Herr Baron och Kamarherren De Geer sagt uti hufwudsaken, och öfwertygad om deß wälmening, supponerar, som och af deß Memorial synes följa, att det är blott sjelfwa ändamålet som åsyftas, icke att deß Memorial i hela sin widd måtte tjena till basis af Höglofl. Ridderskapet och Adelns underdåniga föreställning: det wore till exempel, efter min tanka, emot ändamålet att här citera Konung Magnus Smek och Konung Albrecht. Magnus Smek war, igenom sin swaghet, oskickelig att regera; igenom de nesliga utwägar han wid slutet af sin regering tog, spiran owärdig; men att han gjorde sig till Despot, eller tryckte Adeln, är både mig och Historien obekant; deremot omtalar den-

densamma de många ingrepp som de mägtige sökte göra på deß rättigheter; huru de, innan några betydeliga fel kunde Magnus tillwitas, söndrade på eget bewåg Norige och Swerige, huru slutteligen några få personer, i hopp att derigenom sjelfwe få regera, korade en utländsk Prins till Konung.

Albrecht af Mecklenburg, som, med många fel, likwäl icke hade det, att wilja förtrycka Adeln; ty, som han lemnade Bo Jonsson Grip nästan all magt i händerne, war det blott då, när han wille den återtaga, som han blef smädad af Magnaterne samt deße togo till wapen, och inkallade i Riket Drottning Margaretha, hwilken skänkte oß Calmare-Unionen, hwars följder woro för Riket lika olyckeliga, som de för hwar Swensk man böra wara både de nu och i alla tider kände, hugkomne och med fasa ansedde.

Hwad åter sjelfwa modus angår, till winnande af ändamålet, så önskar jag af uppriktigaste hjerta, att de bästa utwägar måtte sökas: för min del nöjd, då Kongl. Maj:t nyligen täckts för sitt folk förklara, att Han enligt Deß höga Kongl. Prérogativer, såsom Öfwerbefälhafware af Arméen till lands och watten, låtit de i Arméen brottslige häftas, utom 2:ne, hwars samweten dömt dem sjelfwa på flykten. Att widare nu i förhand yrka Deß höga Kongl. åtgärd emot några tryckta ströskrifter, hwars mer eller mindre grund endast står att uppdagas genom den undersökning de häktade och de som med dem kunnat hafwa i förräderiet någon delaktighet, komma att undergå, tyckes mig wore att utmärka något slags misstroende, ej mindre för Rikets ypperstа Domare, än för en nådig men rättwis Konung, hwartill likwäl

af det framfarne icke ringaſte anledning ſig wiſar för Ridderſkapet och Adeln, hwilket blifwit med ſå mångfaldig nåd och ynneſt, lika ſom burit på armarne; warande jag derom fullkomligen förwißad, att Monarkens Kongl. rättwiſa icke tål att Tjenſtemän af Adel och ofrelſe bliſwa oſkyldigt ſmådade, utan twertom af det framfarne myckna goda wårt Stånd njutit, inſer med ſtörſta wißhet, att en rättwis Konung med wåldig arm framhjelper ſanning, kroßar oſanning och låter dygden bliſwa oſläckad, med dens ofärd, ſom wågat deß anfall! Men ſkulle Högloſlige Ridderſkapet och Adeln, allt detta oanſedt, anſe nödigt, att Kongl Maj:t i underdånighet göra derom anſökan, på ſätt Friherre Carl De Geers Memorial i concluſion eller ſlutet innefattar, ſå beder jag i ödmjukhet, att Kongl. Maj:t i underdånighet af Ridderſkapet och Adeln tillika derom bönfalles, att icke allenaſt nådigſt på det nogaſte låta uppſöka orſaken till det onda i ſin grund, ſom då ſker, när de håktades brott på det alfwarligaſte underſökes och ranſakas, utan ock med all lagens ſtränghet tillika låta beifra de brott, ſom kunna wara begångne emot Ordres, Lag och Krigs-Artiklar, under nu påſtående fälltog, ſå att, om någon menlig ſammangaddning nu eller frambeles ſkulle ſig yppa, ſom å färde warit, ſå illaſinnade perſoner, af hwad ſtånd och wärde ſom helſt, hwilka kunna wara deruti delaktige, och ſåledes ej mindre wållat det urgamla Swenſka tappra folkets beſläckande, hwilka i hjeltebragder och bardalekar alltid haft yppersta rummet, nu förhindrat Swenſka wapnens ſegerſamma framgång, må uppdagas, framſkaffas, under ranſakning ſtällas, dömmas och afſtraffas efter Sweriges Lag; då frias den oſkyldiga när den brottſliga framſökes och ſättes under Lagens wåld. Slu-

Sluteligen tillade Herr Liljehorn: Sådane äro mine tankar; detta mål är af den beſkaffenhet, att hwar och en ägnar derwid iakttaga den ytterſta ſorgfällighet, helſt i en ſå critiſk tid ſom denna, då Ridderſkapet och Adeln behöfwer all ſaktmodighet och enighet, för att komma till ſitt ändamål.

Herr Lagman Stenhoff, Chriſtian, uppläſte till Protocollet följande:

Då jag hos Högloſl. Ridderſkapet och Adeln förledne Onsdag wågade anhålla, att den af Herr Kammarherrn Friherre De Geer wäckte fråga om deras befordran till anſwar och ſtraff, ſom igenom tryckte ſkrifter kaſtadt ſkugga på det förſta Stånd i Riket och Swenſka Arméen, måtte på bordet få hwila; ſkedde det ingalunda i uppſåt att emot en ſå billig ſak hafwa något hufwudſakeligen att påminna. Den åra jag äger att wara en Ledamot af detta Samfund, kan alldrig allſtra andra känſlor hos mig, än de ſom leda till befordran af Ståndets heder och anſeende, ſamt att på det högſta ifra emot dem, hwilka detſamma willja kränka.

I lika mätto känner jag för wäl wärdet af den Swenſka Arméens oemotſägeliga åra för att icke förena mig med dem, ſom ſöka de rätta medel att befordra belackaren till en rättwis näppſt.

Jag är ſåledes i hufwudſaken alldeles enſe med den respectable Ledamoten, ſom wäckt frågan, faſt jag för min del ſkilljer ifrån ſjelfwa ſaken de reflectioner, ſom uti prämißerne af det ingifne Dictamen bliſwit anförde, ſåſom hit ej hörande, och hwilka enſamt wållat att jag ſökt anſtånd med målets öfwerläggning, ſå att detſamma, beledſagadt med

otjenliga liknelser, ej måtte blifwa Kongl. Maj:t i underdånighet öfwerlemnadt. Och då Kongl. Maj:t ifrån Thronen inför samtelige Riksens Höglofl. Ständer uttryckeligen förklarat, att flere brottslige wid Swenska Arméen redan blifwit häktade för sådane brott, hwilka synes hafwa gifwit anledning till de åklagade skrifterna; så hade jag för min del trott, att deßas åtalande icke bordt föregå undersökningen af den angelägnaste till hela detta mål hörande fråga.

Men som jag utaf discourserne funnit, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln anser denna sak förtjena en skyndesammare åtgärd, så förmodar jag, att lika angeläget lärer blifwa ansett följande omständighet.

Det är gifwit, att Baron Georg Magn. Sprengtporten blifwit ifrån Thronen förklarad sin Konungs förrädare och den hwilken förer afwog sköld emot sitt Fädernesland. Denne Baron Sprengtporten, ehuru frånwarande, är likwäl en medlem af detta wördnadswärda Samfund. Deß utstötande härifrån för nu och ewärdeliga tider tyckes böra blifwa, i jemnförelse med det föregående, wid inträdet å detta rum och ställe, en det Höglofl. Ridderskapet och Adeln wärdig ventilation. Jag wågar derföre i all ödmjukhet densamma påyrka, samt hemställa, om icke jemte den af Friherre De Geer till Kongl. Maj:t yrkade underdåniga skrifwelse, åfwen en underdånig föreställning i sistnämnde ämne, måtte den förra åtfölja.

Under någon häröfwer uppkommen otålighet begärdes detta på bordet.

Herr

Herr Bilberg, Fredric Otto: De flere wärde Ledamöter, som före honom munteligen och skriftelig uppgifwit sina tankar, hade redan sagt tusende gånger mera, än han ärnat säga; men den som sist yttrat sig, hade alldeles förändrat hans idée, så att han nu nödgades begynna utur en annan ton. Sedan år 1743, då han första gången war Riksdagsman, hade han haft den åran biwista rädplägningarne inom detta upplysta Samfund. Han hade under den tiden sett många förändringar och kände många besynnerliga wändningar af saker; men hwad han nu en tid borrtåt genom ryckten och papper förnummit, föreföllе honom likwäl nytt. Här är fråga om Medborgares existimation. Odygdige Medborgare hafwa kastat skugga uppå Adeln och alla Embetsmän. Sådane tillmålen äro swåre att smälta: wi böre afskudda oß dem. Jag säger blott, det är högst angelägit att wi purgera oß ifrån sådane nedriga beskyllningar emot Medborgare. Allmänheten bör weta, att alle deße utkomne smädeskrifter äro allster af odygden. De hafwa legat för Allmogens ögon på alla Gästgifwaregårdar så uppenbarligen, som hade de warit auctoriserade. Der berättas mycket, men obewist, om stämplingar och förräderi och förrädare: om förrädare funnits, hwarföre hafwa de gått löse i sex månader? — Och skulle någon så nedrig finnas, så straffa den förrädaren, men spotta intet på den oskyldige. Jag för min del, bifaller alldeles Friherre De Geers och Hans Excellence Herr Grefwe Fersens yttranden i detta ämne.

Herr Grefwe Horn, Fredric: Det hade förefallit honom ganska oförmodadt, när Friherre De Geers Dictamen upplästes, att finna, det någon gafs,

som ej genast deruti inslämde: Han häpnade ännu att deröfwer finna olika tankar bland Ridderskapet och Adeln. Med den rena tillförsigt han hyste till Hans Kongl. Maj:ts rättwisa, kunde han ej annat än wara förwißad om Kongl. Maj:ts nådiga bifall till Ridderskapet och Adelns begäran om Deß nådiga hägn emot belackare. Han wördade Kongl. Maj:t på det högsta: för Honom hade han wågat allt: under Deß Spira hade han wäntat och förhoppades alltid säkerhet för hwart Stånd och hwarje Medborgare. Kunde wäl under Deß regering större och ädlare rätt gifwas för ett fritt folk, än den att förswara sin ära? Den är en Adelsmans största elenod: den är hwarje Medborgares belöning för deß oskuld. Under de flere Riksmöten Herr Grefwen biwistat, hade han inom detta Samfund funnit sådane tänkesätt: nögd att i stillhet blifwa ledd af så upplyste och wärde Mäns råd. Samma anda funne han nu wid detta Riksmöte lifwa Swenska Riddarehuset: Att äga undersåtare, ömtolige om sin ära, ökar, om möjeligt wore, glansen af den, Kongl. Maj:ts rättwisa Honom förwärfwar. Ifrån denna rättwisa är oskiljaktigt att den obrottslige skyddas och lagbrytaren straffas. Med gråmelse och bestörttning har jag ifrån Thronen hört såsom förrädare nämnas en af detta Ståndets Ledamöter, Öfwersten Sprengtporten, öfwer hwars stämplingar Hans Maj:t af nåde ej wille draga täckelset undan. Gifwes någon så brottslig, för honom begäres ingen nåd: då anser jag och hwarje rättsinnt Swensk man för största nåd, att täckelset må undandragas, i fall illasinnade menniskor gifwas, som med fienden haft hemligt förstånd. Men, Mine Herrar, Kongl. Maj:t, för hwilken jag hyser den fullkomligaste wördnad och för-

förtroende, är ej mera än andra menniskor fritagen från den olyckan att kunna willas och föras bakom ljuset af falskeligen förebragte angifwelser. Hwem skall skilja angifwaren och den angifne, om icke Lagen? Huru skall den angrepne oskulden afskudda sig belackarens tillwitelser, huru skall den brottsliges mißgerning utrönas utan genom laga ransakning, eller han straffas, utan genom laga dom? Förr känne wi ej någon brottslig: ohördan bör ingen dömmas. Då wi alltså af Hans Kongl. Maj:t anhålle om Lagens skydd och deß stränghet, så begäre wi ej annat, än ett fortfarande af den rättwisa som hos Honom icke upphört och Regeringar icke kunna wägra. Underläte wi detta, hwad händer? En redan förwillad och särdeles emot de så kallade Herrarne lätt uppretad menighet skall säga: de hafwa ej wågat tala, deras samwete bar wittnesbörd emot dem; och den wanheder som bör åtfölja några få, om de finnas, hwilke brutit Samfundslagen, skall åfwen fortfara att åtfölja den ansenliga mängd oförwitelige, som sjelfwe ej wårdat sig om förmädelser, och ej funnit förswar uti sina Medborgares röster. Ehuruwäl om enighet, likasom om saligheten, ofta hysas olika begrepp, tror jag ej att någon, wid noga eftersinnande, lärer i detta ämne wara af annan tanka, än denna. Rikskroppen är skakad af en häftig sjukdom: ett hemligt gift tärer densamma: men denna sjukdom är ej obotelig: Curen står att förhoppas, och wägen att finna densamma är alltid öppen till den Regent, som nu pryder Swenska Thronen.

Herr De Frietzcky, Claes: Enär fråga nu uppkommit om de oförsynte ryckten och papper som lupit kring om Sweriges Provincer, förenar jag

mig med hwad Friherre De Geer och Hans Excellence Herr Grefwe Fersen redan behagat anföra och yrka. Ingen som älskar sitt Stånd och sjelf har åra, kan wara kallsinnig wid de ohemula tillmålen, som derigenom blifwit utspridde. Men ibland de från trycket utkomne skrifter, är en, med titul af: **Erhindringar till de Mißnögde i landet**, som här egenteligen bör fästa min uppmärksamhet, efter den på ett ställe, genom det utropet **Swea Adlingar**, synes willja besynnerligen provocera det första Riks-Ståndet. Detta Ståndet är deruti på det oförskämdaste angripit och beskyldt att **af seghet och klingande skål** wara färdigt att öfwergifwa Konung och Fosterland; det nämnes såsom **upproriskt, förrädiskt**; det angiswes i allmänheten, på ett försäteligt sätt, såsom **Tyran öfwer den mesta och nyttigaste delen af Medborgare**. Beskyllningen af seghet, corruption och förräderi, som ej drabbar Ridderskapet och Adeln allena utan hela Swenska Krigsmagten, som är sammansatt af alla Ståndens Medlemmar, har en wärd Ledamot Herr General-Majoren von Hermansson i dag så tydeligen bewist wara lögnaktig, att dertill ingen ting behöfwer läggas. Osannfärdigheten af det öfriga kräfwer icke att bewises. Jag går alltså derifrån, och fäster mig wid ett annat ställe i samma papper, der belackaren ej blyges att kasta skugga på en af Sweriges framfarne Konungar GUSTAF I, hwars Stam-wapen främst i detta rum ännu hos hwarje Swensk Riddersman återkallar åminnelsen af hans åra. Om denne Konung anwände klockor ur kyrkorne att deraf låta slå mynt, skedde sådant endast för att betala Rikets gäld och med alla fyra Riks-Ständens samtycke uppå den märkeliga Riksdagen i Westerås, då Swenska folkets

kets både werldsliga och andeliga frihet blef befästad. Det är deßutom äfwen så skymfeligt som lågtänkt att, med anförande deraf och flere andre exempel, willja öka Hans Kongl. Maj:ts åra, som hwarken af fordne Konungars förtjenster kan lida, eller förhöjas af deras mißtag.

Härwid anmältes och infördes en Deputation från det Högwördige Preste-Ståndet, anförd af Herr Biskop Wallqvist, som berättade, att Preste-Ståndet beslutit i underdånighet gå med en Tacksägelse-Adreße till Kongl. Maj:t, i afseende på Deß till Rikets förswar sogade wisa anstalter, hwarutinnan Ståndet önskade att alla Fyra Stånden wille sig förena och om Expeditionen i detta ämne genom sine Talemän widare-få öfwerlägga.

Sedan denna Deputation war utledsagad, infördes en ifrån det Hederwärda Bonde-Ståndet, som i samma Beslut alldeles instämt med tilläggning att, efter inhämtadt bifall af Kongl. Maj:t, uppwakta Hans Kongl. Höghet Hertig CARL med en dylik Tacksägelse öfwer Deß för Fäderneslandet ådagalagde nit och hjeltemod, öfwer hwilket ett Utdrag af Protocollet lofwades; hwarefter Deputationen på wanligt sätt återfördes.

Derefter fortfor Herr de Frietzcky, att om Tryckfrihets-Förordningen uti deß 3 §. förbjuder samtida regerande Magters eller deras Nationers och Staters förklenande, så borde än mera Sweriges framfarne Konungar, som flere åldrar med heder legat i sina grafwar, åtnjuta denna rättwisa.

Han beklagade att slike skrifter, som den i fråga warande med flere, skolat wanhedra wåra präßar, och

och lemnade deras Auctorer och Befordrare till deras egna samwetens förebräelser och hwar rättsinnt Medborgares förackt. Att för öfrigt ingå uti någon Historisk undersökning om hwad en wärd Ledamot nyß anfört, rörande Konungarne Magnus Smek och Albrecht af Mecklenburg, wore här ej rummet. Herr de Frietzcky ansåge det wara nog, att Magnus afstod Skåne, Halland och Blekinge till Norrige: derigenom förtrycktes Adeln jemte de andre Ständen. Det wore nog att Albrecht införde Tyske Höfdingar i wåra Provinser: deraf plågades alle Ständen, och i synnerhet Adel. Hwad sluteligen anginge det som blifwit föreslagit att dröja med anhållan om Kongl. Maj:ts nådiga åtgärd till smädeskrifternes Auctorers upptäckande och bestraffande, wore sådant att dröja med sin egen åra. Han hoppades alltså att detta mål utan widare tids-utdrägt måtte blifwa afgjordt; till hwilken ända han begärte proposition till bifall å Friherre De Geers Dictamen i hela sin widd, och i fall den blefwe med ja och nej beswarad, yrkade han votering.

Herr Spaldencreutz, Johan Adolph: Ingen äldrig, ingen ung, ingen, som antingen födslorätten eller nylig Kongl. nåd gifwit inrymme härstädes, lårer wägra hwarken att ingå uti den föreslagne anhållan till Hans Kongl. Maj:t, eller yrka uppskof dermed. Kommen ibland de sednaste att tala, finner jag redan wara upptagit, hwad jag uti hufwudsaken ämnat anföra. Jag anhåller alltså endast, att få göra en tilläggning. Det är bekant, att smädeskrifterne emot Ridderskapet och Adeln och Arméen äro spridde kring hela Riket. Nästan hwar och en af Allmogen äger deraf ett exemplar. Allmogen känner

således beskyllningarne. Ändamålet med Ridderskapet och Adelns anhållan om Auctorernes dömmande och bestraffande, är wäl att warda frikänd från deras skändeliga tillmälen; men om än deßa warda lagligen dömde och bestraffade, är allmänheten likwäl i okunnoghet om de oförskyldt angrepnes oskuld. Den kan ej annorlunda och bättre ådagaläggas, eller menigheten bringas ifrån förwillelse, än genom en med wederbörlig auctorisation försedd förklaring om de kringlöpande skrifternes osannfärdighet. I anledning häraf önskar jag, att uti propositionen till bifall å Friherre De Geers Dictamen, den tilläggning åfwen må inflyta, att Ridderskapet och Adeln hos Kongl. Maj:t anhålla, det måtte en allmän nådig Kungörelse utfärdas, med åtwarning till allmänheten, att icke sätta tro till sådane utkomne smädeskrifter, och deraf låta sig förledas till mißtroende emot Medborgare.

Derefter yrkades allmänt på proposition, hwilken Hans Excellence Herr Grefwen och Landt-Marskalken gjorde på följande sätt:

Bifaller Höglofl. Ridderskapet och Adeln Friherre De Geers Dictamen i hela sin widd, jemte den af Herr Spaldencreutz gjorde tilläggning; hwilket med ja beswarades.

Herr Almfelt, Lorents Peter: begärte att ock den af honom åstundade tilläggning, som i betydligaste mätto rörde de öfrige Ständen, men i synnerhet det Hederwärda Bonde-Ståndet, måtte uti det till dem i förewarande ämne afgående Extractum Protocolli införas; hwilket, efter gjord proposition, bifölls.

Herr Blix, Magnus: Hwad han ärnade säga, hindrade på intet sätt det nu gifne bifallet; men han kunde ej taga på sitt samwete att tiga med en omständighet som här förefallit. En proposition emot Herr Öfwersten Sprengtporten är af en Ledamot wäckt, och af en annan lagd på bordet. Om ett sådant mål kunde läggas på bordet, så wore derigenom förutsatt, att det af Ridderskapet och Adeln skulle kunna upptagas: då blefwe Ståndet förwandladt till en domstol, och en sådan tanka hade han ej wäntat af en Jurist. En annan omständighet wille han ock påminna om, nemligen, det förslaget att dröja med anhållan om Kongl. Maj:ts nådiga hågn i afseende på smädeskrifterne, till deß undersökningen om de arresterade Officerarne för sig gått. Denna proposition är ändock mera injurieux än de utspridde infame beskyllningar emot Ridderskapet och Adeln: conclusionen blefwe ju den, att om de befunnes skyldige, så wore Höglofl. Ridderskapet och Adeln allesamman det äfwen. Han hade läst i Bibeln, att Sodom och Gomorrha skulle blifwa förskonte om der funnes fem rättfärdige. Men att ett helt Stånd skulle wara årelöst, efter der funnes fem brottslige, det föreföll honom så onaturligt, så lagstridigt, att han för sin del ej kunde finna sig deruti.

I anledning af Herr Blix's yttrande ropades att Ridderskapet och Adeln ej kunde upptaga den om Öfwersten Sprengtporten wäckte fråga, hwilken derföre af bordet skulle förswinna.

Sluteligen upplästes Wälloſl. Borgare-Ståndets Extractum Protocolli af den 4 Februari angående en underdånig tackſägelses aſläggande hos Kongl. Maj:t för Rikets gränsors förswar: lades på bordet; hwarefter Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan 2.

Utdrag af Protocollet, hållit hos Ridderskapet och Adeln den 6 Februari 1789.

S. D. Kom hos Ridderskapet och Adeln i öfwerwägande, huruledes det samma, jemte hela Swenska Krigsmakten, ganska oanständigt, genom utspridda förklenande ryckten samt sanningslösa skrifne och tryckte papper, nyligast förflutne tid blifwit angripit, på ett sätt, som det ej med stillatigande bör förbigå, ehuru föraktwärde deße ogrundade tillmålen samt deras uppspinnare och utspridare ock månde wara.

Om en enskildt man ömmar sin ära, och genom allmänna Lagens stadgande bör hafwa henne fredad; och om sådant genom 5 §. i Privilegierne samt uti Duels-Placatet blifwit Ridderskapet och Adelns Ledamöter särskildt försäkradt; så bör destomera ett Riks Stånd, ett Samfund af Rikets yppersta Män och en hel Corps få åtnjuta en sådan rättwisa emot okände och namnlöse belackare, hwilke, äfwen under den widsträcktaste Tryckfrihet, icke ens kunna skyddas.

Fast nu Ridderskapet och Adeln både för samtiden och eftermerlden fann sitt anseende fordra slike mißfirmandens beifrande, så lärer Ridderskapet och Adeln dock få undslippa den beskyllning, som wille det från laga answar undandraga sådane, äfwen af sitt Stånd, som genom förbrytelser emot Staten och det Allmänna, eller andre gröfre brott, efter ransakning wid behörig Domstol, gjort sig förfallne till straff

straff efter lagens stadgande och stränghet. Skulle sådane finnas, bör omdömet öfwer deras förhållande ej sammanblandas, eller tillwitas Swenska Krigsmagten och Ridderskapet. Ingen upplyst menniska, ware sig inom eller utom Sweriges gränsor, bör willas af en så fåkunnig tanka, hwilken endast uti ondsko och illwillja, men alldrig uti öfwertygelse, kan wara grundad.

I betraktande häraf har Ridderskapet och Adeln beslutit, att en underdänig skrifwelse till Kongl. Maj:t må afgå, med anhållan om Deß höga och rättwisa beskydd, samt, att wederbörande Embetsmän må undfå nådig befallning, att skyndesamligen efterfråga Författarne och utspridarne af de många utkomne falska ryckten och papper, samt besordra dem till det straff, som deras skändeliga förhållande förtjenar och Ridderskapet och Adelns, ej mindre än hela Swenska Nationens, förolämpade wärdighet kräfwer samt Lagen utsätter; och tillika i underdänighet anhålla, det måtte en allmän nådig Kungörelse utfärdas, med ätwarning till Allmänheten, att icke sätta tro till sådane utkomne smädeskrifter och deraf låta sig förledas till mißtroende emot Medborgare. Ibland hwilka smädefulle tryckta skrifter kan, med fleres förtigande, i synnerhet nämnas: Brefwet till en Wän i Armeen; Erindringar till de Mißnöjde i Landet; Aftryck af ett ifrån Finland ankommit Bref, några hållne Tal, med mera. Skulle i sanning befinnas, att någon eller några Swenske Medborgare, förgätne af sin ed och tro, sig emot Staten förbrutit, lära den eller de då laglikmätigt wid behörig Domstol för sin gerning blifwa answarige och wederbörligt straff undergå, utan att

att tillwitelser af förräderi eller elaka stämplingar obewist kunna sättas på hela Nationens eller oskyldigas räkning.

Till förtroligheterns underhållande, wille Ridderskapet och Adeln derjemte, genom Utdrag af deß Protocoll, utaf ett sådant deß steg lemna wänlig underrättelse till de öfrige Respective Ständen, hwilka så mycket mera, likasom andre wältänkande och upplyste Medborgare med förakt, afsky och mißhag lära anse nedrige belackare och förstörare af den allmänna enigheten, som de ibland de förolämpade äfwen lära räkna ett ansenligt antal landsmän och anhörige, särdeles det Hederwärda Bonde-Ståndet; deß Barn, deß Soldat, äger sin ära, den han bör få behålla obesläckad: han modfälles när den skymfas, han förlorar förtroendet för en skymfad Befälhafware: han förlorar hogen för krigstjensten, och soldate-legan blir derigenom nödwändigtwis omåtteligen stegrad, när wederwillja för tjensten skall uppwägas med Rotebondens eller Rusthållarens dryga tunga och utgift.

Ridderskapet och Adeln afwaktar huruwida deß Respective Medstånd skulle willja sig med Ridderskapet och Adeln förena, för att uti ofwanbemälte underdåniga anhållan till Kongl. Maj:t instämma. Ut supra.

Lördagen den 7 Februari.

Plenum klockan 12.

Uppbröts Wal-Listan på Ledamöter i Riddarehus-Utskottet. Listan på Ledamöter i Banco-Utskottet

skulle förblifwa ouppbruten till deß afgjort blifwit om Instruction för detta Utskott.

Herr de Frietzcky påminte om det ärendets företagande han i förlebet Pleno wäckt; men då blifwit hwilande på bordet, nemligen om deß project till Instruction för det af Kongl. Maj:t åskade Hemliga Utskott.

Hans Excellence Herr Landtmarskalken gaf härwid wid handen, att han just i detta ögonblick, undfått en Billet från Hans Kongl. Maj:t, som Hans Excellence nu lät upplåsa och war af följande innehåll:

"Som Herr Grefwen och Landtmarskalken underrättadt mig i går, att det uppkommet fråga "hos Ridderskapet och Adeln om någon Instruction "för det Riksens Ständers Utskott Jag enligt min "proposition och i kraft af 47 §. af Regerings-"Formen åskat, will jag härmed påminna Herr "Grefwen och Landtmarskalken, att sådant strider emot "Regerings-Formens bokstafliga innehåll, och att "derföre Herr Grefwen och Landtmarskalken på in-"tet sätt kan tillåta deröfwer någon ventilation. "Af hwilken min oföränderliga tanka, Herr Gref-"wen och Landtmarskalken kan lemna Ridderskapet "och Adeln del."

GUSTAF.

"Jag wäntar att Utskottet kan fättas sist om "Tisdag; de tre andra Stånden hafwa walt sina "Deputerade redan i går."

Herr de Frietzcky fortfor; det är med största sinnes-oro och surprice, som jag afhör denna af Hans

Hans Kongl. Maj:t emot Herr Landtmarskalken förklarade tanka, som torde werka att jag ej med den redighet jag önskade kunde mig yttra. Frågan är här wäckt om en Instruction för Hemliga Utskottet. Ridderskapet och Adeln har wäl ännu ej ingått i ventilationen, men har lagt Projectet i sådant afseende på bordet. Det skulle ömma mig om jag wäckt en Proposition, som wore lagstridig, då ingen kan äga mer aktning, mer wördnad och mer obrottslig nit om den dyra lag jag beswurit; men jag underställer om en Proposition kan wara lagstridig, som intet annat yrkar, än hwad Regerings-Formen innehåller.

Gud förbjude den stund, då det ej wore tillåtet att proponera, hwad Regerings-Formen så tydeligen förmår; hwilket ännu mer lärer befinnas wara iakttagit om Projectet å nyo blifwer upplåst.

Hans Excellence Herr Landtmarskalken förklarade sig önska, att i denna sin stora surprise närmare kunna inhämta Kongl. Maj:ts Nådiga tanka.

Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen: Trodde det icke wara passande, att uppskjuta ett mål, som blifwit ansedt för så hufwudsakligt, att innan deß afgörande, Ledamöterne till det åskade Utskottet icke kunde utnämnas. Ridderskapets och Adelns tanka kan alldrig syfta och syftar ej på annat än hwad lag likmätigt är. När Kongl. Maj:t, som om wår rätta mening ännu ej kunnat erhålla så tillförlåtelig kunskap, blifwer underrättad så wäl om densamma, som om den sorgfälligheet, hwarmed wi yrka Lagens helgd och obrottsliga efterlefnad, lärer Deß rättwisa föranlåta honom att ej hindra en deliberation enlig med Lag.

Herr Almfelt, Lorents Peter, anhöll att Projectet å nyo måtte uppläsas, till trygghet för Ridderskapet och Adeln, att det ej innehölle annat än hwad med Grundlagen alldeles instämde.

Herr Blix, Magnus instämde alldeles med Hans Excellence Grefwe von Fersen, men tillade att en Contradition i denna sak företedde sig, emedan Ridderskapet och Adeln afgjort att ej skrida till wal af Ledamöter i Utskottet innan deras Instruction blifwit stadgad; således skulle Ridderskapet och Adeln antingen ändra sitt beslut eller ock deße Ledamöter alldrig blifwa walde.

Sedan Projectet till Instruction å nyo blifwit uppläst, underställde Herr de Frietzcky om der finnes något enda ord stridande emot beswuren lag. 1 §. innehåller ordasätt, i det närmaste alldeles de samma, som uti Regerings-Formens 47 §. innefattas. 2 §. föreslår att inga sådane mål få af Utskottet upptagas, som genom 46, 48, 50 och 55 §§. i Regerings-Formen till afgörande och utarbetande å särskildta ställen äro anwiste; hwilka §§:s åberopande i Projectet Herr de Frietzcky nu tillade och yrkade. Hela Projectet är således grundadt och inrättadt på Regerings-Formens klara lydelse. Han wore nöjd att förlora sitt hufwud, om något enda ord kunde finnas emot densamma stridande.

Herr Almfelt, Lorents Peter. Ända till verba formalia äro ju så noga iakttagne att intet jota saknas. Kongl. Maj:t måste således fått en ofullkomlig underrättelse om detta Project.

Friherre Duwall, Johan Diedric, kunde i projectet ej annat finna än hwad som stödjer sig på klar

klar lag: I Projectet saknas kanske, hwilken som skall determinera hwad Hemligt hållas bör, hwilket lätt kunde hjelpas genom förändring, på det sätt, att de orden nyttjades; hwad Kongl. Maj:t ej oundgängligen synes hemligt hållas må; hwarefter ingen ting widare kunde wara att erindra.

Hans Excellence Grefwe von Fersen. Här kan ej annan fråga uppstå, än om stadgandet af wår tanka; ty om rättigheten att gifwa wårt Utskott Instruction kan ej twekas. Det har alltid warit och måste alltid blifwa betänkligt att lemna ett Utskott en oinskränkt magt. Exemplet ligger för allas ögon med Banco-Utskottet, hwilket, ehuru det är under hemlighet likwäl är bundet genom Instruction. Afsigten med Instruction kan ej wara den, att föreskrifwa Utskottet något hwad det bör göra, ty wi känna ej de ämnen, som blifwa föremålet för deß öfwerläggningar, utan endast att desto kraftigare ålägga wåra Deputerade att ej gå längre än lag förmår, än mindre att lag uttyda och förändra; sådant kan ensamt af Kongl. Maj:t och Riksens Stånder gemensamt göras, på sätt som 40 och följande §. §. i Regerings-Formen utstaka. Ifrån en sådan Methode kunna wi ej afwika utan lagbrott: Wi synda ej då wi inskränka oß inom den Cirkel lagen utsatt. Det är wår rätt, det är wår skyldighet. Det är en omtanka, som wi äro skyldige Kongl. Maj:t, Riket, Lagen, Oß och Efterkommande. Men att 12 wåra Medbröder och 18 af de andra Stånden skulle tilläggas Riksens Ståndens förenade magt, utan att genom en på klar lag grundad Instruction förbindas, att Grundlagen i flere deß §. §. iakttaga, sådant wore farligt. Derigenom

kränkes ej lagen, den stadfästes twertom destomera; och wi ådagalägga wår omsorg, wår nit för obrottsliga efterlefnaden af den Lag GUSTAF III. Oß gifwit, och som till efterwerlden skall bibehålla hans ärerika minne. Ett sådant wärt tänkesätt är jag öfwertygad, att Kongl. Maj:ts skarpsynta öga med Nåd anser. Wårt bifall till Herr de Frietzckys Instruction är så mycket angelägnare som Kongl. Maj:t åskar Utskottet till om Tisdag.

Herr Lilljehorn, Pehr. Detta är ett sensibelt ögnablick, och angeläget att handtera förewarande fråga med yttersta warsamhet, helst en Konung på Thronen yttrar wår öfwerläggning wara lagstridig och den projecterade Instructionen emot Lag. Jag är så mycket mera willrådig och skulle så mycket hållre willja undwika att widröra detta farliga ämne, som jag fruktar, att det leder till den yttersta puncten, och att wi alla kunde en gång regrettera derest wi ej med största delicateße detsamma öfwerwägade. Enligt 47 §. i Regerings-Formen äger ju detta Utskott samma magt som Riksens Ständer sjelfwe: De äro ju således att anse som Riksens Ständer? Huru kan någon gifwa Instruction åt Riksens Ständer? — Hwad kan wara mera hederligt, än att Swenske Män, sådana som hafwa wårt förtroende, hafwa rätt att med Kongl. Maj:t afgöra Ärenderna likasom Ständer? Jag tillägger Ledamöter som hafwa mitt fulla förtroende; för dem som behöfwa Instructioner, äro Instructioner för swaga.

Herr Sparrschöld förenade sig alldeles med Herr Lilljehorn, helst 47 §. är tydlig och 39 §. derjemte förmår att Ständer ej äga rätt, att någon lag ändra eller uttyda. Han afslog således all annan

nan Instruction än 47 §.; men förenade sig med Herr Grefwe von Fersen deruti, att wåra Deputerade ej må wika från lag och Regerings Form.

Herr Billberg, Otto Fredric. Jag har ej mer än twå Pelare att stödja mitt utlåtande uppå. Den ena ur Regerings-Formen, den andra ur Kongl. Maj:ts Nådiga Riksdags kallelse, som tydeligen innehåller, att Kongl. Maj:t med Riksens Ständer will öfwerlägga öfwer angelägna Ärender. Wi böra besinna hwad wi äro Kongl. Maj:t och oß Sjelfwe skyldige. Wid de twå förra Riksdagarne har jag ansett Stats-Utskottet för det Hemliga Utskottet; men nu hörer jag att det fordras ett extra-ordinairt Utskott, i anseende till det, Oß, jag wet ej på hwad sätt, på halsen komne Kriget. Bonde-Ståndet är wäl emot wanligheten dertill kalladt. Derwid har jag ej att påminna, ty de äro skattdragare så mycket som någon annan: Men då 47 §. ej utstakar antalet af Ledamöter; så tyckes den Magten ensamt tillhöra Riksens Ständer, ty flere se mera än få. Jag wördar Regerings-Formen och will förr mista hufwudet, än att bryta den emot, men tror Ständer äga rätt att öka antalet, och gör denna anmärkning, ej för wår tids skull, men för deras som ännu ej kunna skilja höger från wänster. Wår nu regerande Nådige Konung gör wißerligen ingen ting, som ju icke är Conformt med Lag, men ho kan swara för hwad i en framtid händer. Det kunde heta, det behöfwes ej mer än sex, det behöfwes ej mer än fyra. 10 §. i Adeliga Privilegierna förbehålles, att ingen beskattning må öfwergå Ridderskapet och Adeln, utan deß samtycke: Jag samtycker derföre till Projectet och instämmer med hwad, Herr Grefwe von

Ferſen anfördt; men yrkar ett större antal Ledamöter.

Friherre Cederhjelm, Joſias. Det är ej underligt att Högloſl. Ridderſkapet och Adeln ſtadnar i den bekymmerſammaſte omtanka, när det kommer an på att uppdraga all Rikſens Ständers Magt åt ett få inſkränkt antal perſoner. Här är att märka att Ridderſkapets och Adelns tanka är, att ej föreſkrifwa Ledamöterne hwad de böra göra, men blott hwad de böra låta; och Kongl. Maj:t lårer alldrig med mißhag kunna anſe, när wi derwid inſkränka Oß inom den gräns, den ſtängſel, den ſäkerhet ſom Regerings-Formen utſtakar. Men för att hjelpa Herr Landtmarſkalken utur den kinkuga dilemma, hwaruti han ſig befinner, föreſlår jag, att Högloſl. Ridderſkapet och Adeln torde tillåta Herr Landtmarſkalken, att explicera wårt oſkyldiga tillta-gande beſlut, för Hans Kongl. Maj:t; hwarwid Herr Landtmarſkalken kunde adjungeras den Herre, ſom ſå allmänt förenar wårt förtroende, wår aktning, Hans Excellence Herr Grefwe von Ferſen. Då tror jag mig kunna wara öfwertygad att ſaken blifwer Kongl. Maj:t ſå förebragt, att Kongl. Maj:t ej offenderas.

Hans Excellence, Grefwe von Ferſen. Det torde wara nödigt till bättre upplysning, att Ridderſkapet och Adeln efterſer den rätt Rikſens Ständer efter Grundlagen tillkommer. I Regerings-Formen är utſtakat huru förhållas ſkall, då ny lag tarfwas eller otydelig förklaras. Det ſker genom Konung och Ständer gemenſamt; den ena att proponera, andra att antaga eller förkaſta och det reciproquet. Wi äga ju ſåledes full rätt att intill deß ſådant

dant föregått, hålla Oß wid den Lag wi äga och beſwurit, och ingen kan beſkyllas wara lagbrytare, när han håller ſig inom de af lagen föreſkrifne ſkrankor; och det är just inom dem wi wilja binda wåra Deputerade. Detta är ett förbehåll, ſom kunde wara öfwerflödigt under en GUSTAF III:s Regering; Han ſom gjordt Lagen är wißerligen mohn om deß oförkränkta bibehållande. Men ingen kan ſwara för hwad ſom kan hända efter hans tid, ſärdeles om wi gifwa det prejudicat, att nu trettio, en annan gång kanſke ett mindre antal perſoner, bliſwa en oinſkränkt Magt uppdragne.

Hans Excellence wille ej ingå i frågan om Utſkottets förſtärkande. Tre ſtånd hafwa redan nämnt ſina. Om wi nu utſågo flere, ſkulle de åfwen öka ſamma proportion; men deras wahl är redan gjordt. I ett widſträcktare antal ligger egentligen icke wår ſäkerhet, utan i wår oqwalda rätt, den ingen kan beſtrida, att binda dem wid den ſkyldigheten, att ej afwika från det Lagen och deß i Projectet tillagde och uppräknade §. §. innehåller.

Hans Excellence Herr Landtmarſkalken önſkade, att honom på ſätt Friherre Cederhjelm föreſlagit, måtte tillåtas att gemenſamt med Grefwe von Ferſen uppwagta Hans Kongl. Maj:t.

Ridderſkapet och Adeln ſyntes ej wara hugat för denna utwäg, och Hans Excellence Grefwe von Ferſen undanbad ſig alldeles förtroendet af denna Commißion, ſamt afſtyrkte ytterligare detta ſteg, hwilket i en framtid kunde leda till åberopande af det prejudicat, att Ständer med tiden torde behöfwa begåra

gåra tillstånd, att deliberera i ämnen, hwaruti lagen tillägger dem en ostridig rätt.

Herr von Engeström, Johan. Mig torde tillåtas i ödmjuhet erindra, att man icke bör låta förwilla sig genom alldeles origtiga anföranden af Lagens rum. Här är sagt att 39 §. i Regerings-Formen skulle wara till hinder att kunna bifalla den föreslagne Instructionen. Men man behöfwer ej mer än se på densamma, för att finna, det deruti endast förbjudes att förbättra, ändra, tillöka eller förminska Grundlagarne utan Konungens samtycke. Den §. har således icke minsta sammanhang med det förewarande ämnet, då man blott föreslagit, att de öfrige §. §. i Regerings-Formen måtte hållas lika heliga med den 47 §. och icke blifwa uppslukne eller till intet gjorda genom densamma. Åfwen har man welat för oß måla stora farligheter wid denna öfwerläggning och likasom skrämma Oß derifrån. Det war förmodeligen icke rätta sättet att leda Ridderskapets och Adelns tankar till sitt ändamål. Jag är en af de minste bland Eder mina Herrar, men jag böjes icke af hot, twertom, sådant uppeldar mitt sinne än mera, och jag är alltid redo att möta hwad farlighet mig ock skulle kunna förestå, då jag efter min öfwertygelse strider för sanning och lag. Mitt mod torde likwäl denna gång icke sättas på synnerligt prof; ty jag ser ej hwarifrån faran skulle komma. Här är föreslaget att lemna Hemliga Utskottet en Instruction alldeles afpaßad efter Regerings-Formen af år 1772, den Wår Allernådigste Konung Sjelf i Nåder uppgifwit. Hwilken är då den Magt, som skulle wilja eller kunna skada Oß? För samtelige Ridderskapets och Adelns Herrar Ledamöter hyser jag

jag ett stort förtroende, således åfwen för de af dem, som kunna blifwa walde till Ledamöter i Hemliga Utskottet. Men det är alldeles stridande emot mina grundsatser som Riksdagsman att låta Rikswärdande Ärender handteras efter mitt enskildta förtroende. I allmänhet är allt för widsträckt Magt en stötesten för menniskor; Ju mera Hufwudmännen kunna med Lagar och Föreskrifter hindra sine Fullmägtige att gå utom sina gränsor, desto tryggare är det för alla händelser. En rätt tänkande Man lårer wäl näppeligen åtaga sig något Fullmägtigskap, utan att wara efter möjligheten underrättad om Hufwudmännens wilja. Kanske att wåre Deputerades egen säkerhet för framtiden fordrar en Instructions utfärdande. Så tänkte jag för 10 år sedan, då fråga war om Instruction för Banco-Utskottet, och jag tog mig den friheten att här yttra mina tankar derom till Protocollet. Så tänker jag ännu, och önskar derföre, att det Hemliga Utskottet måtte få en Instruction, så författad som Herr Directeuren de Frietzcky den föreslagit.

Herr Jägerhorn till Spurila, Clas, framsteg och förbehöll på det kraftigaste, att detta Utskott ej måtte på något sätt så beskatta Landtbrukaren, under hwad namn som hälst.

Herr Spaldencreutz, Joh. Ad. Frågan om Instructionens öfwerensstämmelse med Regerings-Formen är redan utredd af Herr de Frietzcky och Hans Excellence Hr Grefwe von Fersen, så att jag icke dermed bör förlänga wår öfwerläggning. Jag will endast, sedan ämnet kommit till granskning, yttra mig angående tiden och ordningen som bör iakttagas, för att gifwa Kongl. Maj:t underdånig upplys-

lysning om Ridderskapets och Adelns laggranna afsigt. Att densamma bör underdånigst föredragas, derom tyckas wi alla wara ense; men skiljaktiga i anseende till steget, som bör föregå, nemligen: om Instructionen förut skall pröfwas. För min del finner jag, att innan grunderna till ett beslut kunna förebringas, måste ju beslutet wara fattat, ty i den händelse deras mening winner bifall, som anses betänkligt och emot Regerings-Formen stridande att utfärda någon Instruction, då instämmer ju wårt omdömme med Kongl. Maj:ts; då behöfwes ingen förklaring öfwer ett ämne som förfaller, och i likhet med Kongl. Maj:ts Nådiga utlåtande, lämnas utan pröfning. Deremot om Ridderskapet och Adeln godkänner Instructionen och deß enlighet med Lagen, då, men icke förr, inträffar stunden att angifwa de skäl, hwaruppå wårt beslut sig stödjer, och att underdånigst upptäcka wår lydnad för Lagen, och wårt syftemål att den noga efterfölja. För Ståndets räkning kan ju ingen tanka antagas, mindre anmälas, förr än den är utrönt och stadgad. Sättet dertill är att genom ordentlig Proposition inhämta de flestas bifall eller afslag. Jag anhåller derföre, att Ridderskapet och Adeln må först fastställa sitt begrepp om laglighet och nödwändigheten af Instructionen, och dernäst gifwa Kongl. Maj:t underdånigt besked om de orsaker, som grundlagt wår tanka. Under Discourserne har åfwen en Ledamot påyrkat förstärkning af Ledamöter i detta Utskott. Jag bör icke dölja min öfwertygelse om Ståndets rättighet dertill. Så wida 47 §. af Regerings-Formen uppdrager Ståndena den frihet att sjelfwa utnämna sina Deputerade, och att förordnande om antalet saknas, så synes den slutsatsen icke wara olaglig, att Riksens Ständer, som kun-

kunna säga till hwilka af sina Ledamöter de hysa förtroende, åfwen äro otwungne att tillägga detsamma åt flera än 12 Personer. Men enär nu de omständigheter förete sig, ej allenast att Kongl. Maj:t åskat skyndesamhet, utan ock att wåre respective Med-Ständer redan utsedt Ledamöter; så böra wi rätta Oß efter Kongl. Maj:ts Nådiga åstundan, gå de andra Ständen till mötes, och således för denna gång icke åstadkomma något uppehåll, utan åtnöja Oß med det antal Kongl. Maj:t behagat förordna; dock Ridderskapets och Adelns rätt förbehållen, att framdeles wid dylikt tillfälle öfwerwäga och begagna den i Regerings-Formen obetagne förmån att stadga antalet.

Herr Bergenstråle, Rudman. Detta Samhälles föremål kan alldrig wara annat än Konungens ära och Fäderneslandets sjelfständighet: När den ena lider, så lider åfwen den andra; och det sker när tydlig Lag ej följes. Genom förklaringar och förtydningar hafwa wi sett ett Regeringssätt ramla. Som 47 §. i Regerings-Formen i mitt sinne är ganska tydlig och jag stricte will följa Lagen; så förenar jag mig i alla delar med Herr Lilljehorn. I deßa krigiska tider paßar bättre att öka en Bataillon med 50 Man, än Ledamöterna i ett Utskott.

Herr de Frietzcky. Ehuru mycket i detta ämne redan wore ventilerat, utbad han sig att ännu få upprepa, att ingen lag kan wara rubbad, när blott begäres, att några deß §. §. tagas till rättelse. 46 §. stadgar angående Bewillningar såsom Riksens Ständers ensak.

48 §. handlar om offensiva Krig. 50 §. om det Riksens Ständer till uppwisande Stats-Werket:

55 §.

55 §. om Banquen, ſom lyder under Riksens Ständers immediate disposition. Alltſammans hörer ju Riksens Ständer till. Hvar är det nu ſom lagen är kränkt?

Här är ej frågan om Lagens uttydande. I händelſe den wore mörk, då ſtadgar 57 §. huru förhållas bör. Jag utbeder derföre Herr Landt-Marſkalkens Proposition om bifall på Projectet, med nu gjorde tilläggning. Om den antages kan ſedermera hos Kongl. Maj:t anmälas om Ridderſkapets och Adelns dertill hafde ſkäl och lagliga anledningar ſamt nitälſkan för Regeringsſättet.

Herr Lilljehorn, Pehr, förde Ridderſkapet och Adeln till minnes, att detta grannlaga ärende med alldraſtörſta acktſamhet borde handteras och bad Ridderſkapet och Adeln conſiderera, att en Konung ſagt wår deliberation wara emot Grundlagen. Ridderſkapet och Adeln wunne lika lätt ſitt ändamål, om det uppdrages Herr Landtmarſkalken, att inför Kongl. Maj:t anmäla wårt bekymmer, och att Ridderſkapets och Adelns underdåniga aktning för Majeſtätet fordrar att ej förut företaga detta ämne. För öfrigt förklarade han för Samtiden och Efterwerlden ſamt till ſin egen tillfredſtällelſe, att han ingen del tager om något beſlut om bifall på Projectet.

Med honom förende ſig Herr Stallmäſtaren von Stockenſtröm, Hof-Predikanten Friherre Svante Leijonhufvud, jemte några flere Herrar på Bänkarne; men hwilka för ſorls ſkuld ej kunde ſå noga anmärkas.

Herr Pechlin, Carl Fredric. I anledning af de flere ſkäl, ſom blifwit anförde, dem han till en del än widare utförde, utbad han ſig Proposition i conformité med Projectet, ſamt tillade att om någon undandroge ſig deltagandet i ett ſådant Beſlut; ſå befriar denſamme ſig från anſwaret att hafwa följt lagen.

Herr Landtmarſkalken förmälte ſig i denna kinkuga ſak ej kunna göra någon Proposition, innan han fått underrätta Kongl. Maj:t om Ridderſkapets och Adelns tanka.

Friherre Mackleau, Rutger anmärkte att man ej kan underrätta Kongl. Maj:t om en tancka eller ett Beſlut, innan det blifwit Beſlut.

Grefwe Horn, Fredric. Då af en Ledamot föreſlagits ett Project till en Inſtruction för det åſkade Hemliga Utſkottet, hwilket tillbörligen legat på bordet, förmodade han att deruppå ſåſom Subſtrata Materia få Proposition; men beklagligen har infallit en bekymmerſam incidint genom Kongl. Maj:ts befallning uti ſkrifwelſe, Avis, Råd eller Billet till Herr Landtmarſkalken, att ej företaga detta ämne. Han ingeck ej i frågan om Ridderſkapets och Adelns rätt att deliberera om ſaken; den är nogſamt genom ſå många Discourſer redan ädagalagd. Han hade ej wäntat från Thronen ett hinder i Ridderſkapets och Adelns beſlut, då det med lagen ſå alldeles inſtämmer. Han hoppades att Kongl. Maj:t Sjelf lärer finna att wi ej annat gjordt än laglikmätigt, och wåra tal äro den bästa tolk om wår lydnad och aktning för lagen, wår nit och tillgifwenhet för Konungen, och ömheten om wår rätt. Likaſom menniſkan i hemlighet wänder ſig till Gud; ſå hoppades han i detta mål kunna appellera till Kongl. Maj:ts egna nobla ſentiments, ſom wiſſerligen göra Oß den

den rättwiſa att wårt göromål är oſkyldigt och lagligt. Han biföll alldeles Herr de Frietzckys Project, men ej att Herr Landtmarſkalken enſam eller åtföljd i detta Ärende uppwagtade Kongl. Maj:t; ſådant leder till för farlig Conſequence för wår ſjelfſtändighet och wår rätt.

Herr Wachſchlager, Guſtaf. Då han hör talas om bekymmer, tror han ſig böra häfwa bekymret. Det måſte upphöra när wårt påſtående i klara bokſtafwen inſtämmer med de nämnde §. §. i Regerings-Formen. Allt twifwelsmål förſwinner när de i Inſtructionen citeras. Det är en nödig omſtändighet att iakttaga, för Kongl. Maj:ts, för Fosterlandets och för wår beſkattnings-rätt. Då wi i 12 Ledamöters hand uppdraga Rikſens Ståndets rätt, böra wi ſe Oß före och ej ſå alldeles falla i den ſwagheten att tro detta antal juſt wara det ſäkraſte.

Antalet lårer ofelbart wara Rikſens Ståndets enſak: fordom woro de 50; men ſom detta är en ny fråga lårer wäl för denna gången derwid förblifwa, dock utan prejudice för Rikſens Ståndets rätt, i hwilket afſeende han åſkade Propoſition till ett beſlut om antalet, ſom för denna gång må förblifwa wid det åſkade, och i öfrigt inſtämde till alla delar uti hufwudfrågan med Herrar de Frietzcky och Spaldencreutz.

Friherre De Geer, Carl. Denna öfwerläggning är ſå mycket bekymmerſammare ſom anledningen är af en ny beſkaffenhet. Wi ſe att det måtte hafwa blifwit Kongl. Maj:t förebragt, ſom wore wår öfwerläggning emot Regerings-Formen; men inom

inom deſſa murar kan ej något lagſtridigt föreſlås, och Kongl. Maj:t kan ej wara mißnöjd, att ſe Oß ömma om de rättigheter han Oß lemnat: genom Inſtructionen föreſkriſwa wi ju ej wåra Deputerade hwad de böra göra, utan endaſt hwad de böra låta bli, enligt citerade §.§:ne. Således till exempel, att de böra låta bli att befatta ſig med beſkattning, med Banquen m. m. Och ſom Regerings-Formen är baſis till Projectet, och wi enligt denſamma hafwa rätt att deliberera och afgöra målet, ſå begärde Friherre De Geer Propoſition till bifall på den projecterade Inſtructionen.

Herr Landtmarſkalken förbehöllt ſig å nyo att i detta ärende få uppwackta Kongl. Maj:t, ej för att inhämta Ordres, utan endaſt för att lemna underrättelſe om Projectet.

Herr Bilang. Sedan Höglofl. Ridderſkapet och Adeln ſiſtledne Plenum afgjorde den ſaken, att till de Herrar af wårt Stånd, ſom komma att ſitta uti det af Kongl. Maj:t Allernådigſt åſkade Utſkott, lemna en ſlags Inſtruction, ſom ytterligare ſpecificerar för dem de §. §., hwilka enligt Regerings-Formens bokſtafliga innehåll i ſynnerhet äro nödiga att obſerveras, och jag då för det myckna bullret icke feck tillfälle utföra mitt påbegyndta tal till ſlut, får jag nu ſåſom en juſtering af mina tankar, anföra reſten deraf eller huru ſom detta Ridderſkapets och Adelns beſlut, hwaruti jag åfwen för min del räknar för en ſkyldighet och en åra att hafwa deltagit, endaſt och allenaſt grundar ſig på 47 §:s eget tydeliga och bokſtafliga innehåll, ſamt det uttryckliga undantag bemälte §. ſjelf gör om Ärendernas öfwerläggande och afſlutande under wiſſa betingade hem-

ligheter. Nemligen: 1:ste Momentet af 47 §. innehåller med klara ord, att Konungen äger med Utskottet öfwerlägga om de ärender som honom synas hemliga hållas böra; men der står alldeles intet, att han under samma oinskränkta och odeterminerade hemlighet äger affluta något, hwaruppå åfwen i sig sjelf är en så stor skillnad som emellan ljus och mörker; ej eller följer det hwarken af praxis eller sakens egen natur, att allt hwad man äger deliberera om under en oinskränkt tystnad, det äger man ock affluta om under en oinskränkt tystnad; emedan en så widsträckt tystnad wid Ärendernas blotta öfwerläggande icke möjligen kan hafwa några wådeliga följder med sig, och ofta kan wara högst nödig, för att desto friare och otwungnare kunna wälja eller förkasta de ämnen som sluteligen till afgörande företagas. Men en alldeles oinskränkt tystnad åfwen wid alla möjliga Ärenders affslutande, kunde wisserligen ganska lätt och möjligen hafwa många wådeliga följder med sig, hwarföre ock Regerings-Formen i denna 47 §. ganska wisligen endast nämner Öfwerläggningarne, som efter Konungens wälbehag böra hållas hemliga. Men då samma §. uti Momentet talar om Utskottets magt, eller som är alldeles synonymt med rättigheten att affluta ärenderna, göres derwid genom det ordet men, som alltid betecknar ett förbehåll, ett willkor, en inskränkning, en förändring af det föregående; det uttryckeliga undantag, att alla de Ärender, som kunna uppenbaras böra meddelas Riksens Ständers plena, det will säga, allt det som till sin natur är af sådan beskaffenhet, att det utan att skada det allmänna, kan yppas; bör yppas: och får man således icke, utan att afwika ifrån lagens bokstaf och klara

klara innehåll sammanbinda eller förblanda det i första Momentet nämnde ordet synes böra hållas hemligt, som är alldeles odeterminerat, och refererar sig endast på öfwerläggningarne. Med ordet kunna uppenbaras, som deremot är determinerat och följakteligen stridigt med det förra, samt tillika refererar sig på den omtalta magten eller rättigheten af Ärendernas affslutande; ty en sådan förklaring, förtydning och afwikande både ifrån §:s mening och bokstafliga innehåll, samt ordens klara, men sig emellan contradictoira och i olika fall sagda bemärkelse strider ej allenast emot Regerings-Formens tydliga innehåll uti 57 §., som förbinder till den bokstafweliga meningens följande såsom det säkraste; utan skulle tillika hafwa de allraskadligaste och farligaste följder med sig. Och är det följakteligen på alla deßa grunder, samt 47 § eget klara och bokstafliga innehåll, som jag för min del, lika med Höglofl. Ridderskapets och Adelns Pluralité biföll till en sådan Instruction eller Warnings-Act för wåra Deputerade, att wid allt det answar, som Regerings-Formens öfwerträdande stadgar, icke få afwika ifrån 47 §:s tydliga ordalydelse, att sträcka den oinskränkta och odeterminerade hemligheten af deras göromål, längre än till blotta öfwerläggningarne, samt deremot hemligheten af sjelfwa besluten, allenast så långt som det senare Momentet, hwarest de Deputerades affslutade rättighet omtalas, tydeligen utstakar med det determinerade Ordet kunna uppenbaras, hwilket ostridigt angår alla de af Hr Directeuren de Frietzcky uppräknade §. §. i Regerings-Formen, emedan intet förnuftigt skäl gifwes, hwarföre de icke utan skada för Riket kunna uppenbaras, och emedan de tillika i alla tider hört till Plenorum, afgörande och kunskap.

Ridderſkapet och Adeln hade flere gånger under påſtåendet af denna öfwerläggning yrkat på proposition till bifall å projectet, och ſom ſamma begäran widare med häftighet förnyades; ſå föreſlog

Hans Excellence Herr Greſwe von Ferſen, att en dubbel proposition torde uppfylla Ridderſkapets och Adelns ändamål och önſkan, nemligen i ſå måtto, att deräſt Höglofl. Ridderſkapet och Adeln förſt bifaller Herr de Frietzckys project till Inſtruction, ſedermera kunde bifallas att genom Hans Excellence Herr Landt-Marſkalken hos Kongl. Maj:t anmäla Ridderſkapets och Adelns underdåniga tillgifwenhet, ſom alldrig tillåter dem att i någor måtto tråda deß höga rätt för nåra, eller öfwerſkrida wåra gemenſamt beſwurna Grundlagar, dem de i alla tider wörda och lyda, och ſom till en tackſam efterwerld ſkola föra GUSTAF III:s ärofulla åminnelſe.

Som ſtörſta delen af Högloſlige Ridderſkapet och Adeln åſkade propoſitionen på ſådant ſätt inrättad, ſå gjorde Herr Landt-Marſkalken följande Proposition:

Bifaller Högloſlige Ridderſkapet och Adeln Herr de Frietzckys Project?

Som med ett ſtarkt flera gånger förnyat Ja beſwarades; dock hördes deribland några Nej, men utan att votering eller contraproposition begärtes.

Hans Excellence Herr Landt-Marſkalken gjorde derefter följande Proposition:

Bifaller Ridderſkapet och Adeln, att jag hos Kongl. Maj:t i djupaſte underdånighet anmäler, att Ridderſkapets och Adelns underdåniga tanka och tillgif-

giſwenhet alldrig nu eller frambeles kan medgifwa, att förkränka Hans Maj:ts älſkade och dyra Perſon, icke eller wåra beſwurne Grundlagar, dem de i alla tider wörda och lyda ſåſom en ewig åreſtod för GUSTAF III:s ewiga beröm och tackſamma åminnelſe?

Hwilken Proposition på lika ſätt, ſom den föregående beſwarades, och lät Hans Excellence Herr Landt-Marſkalken genaſt ifrån Protocollet giſwa ſig denna ſednare Propoſitionen, ord ifrån ord afſkrifwen.

Under loppet af denna öfwerläggning ankom en Deputation från Bonde-Ståndet med Extractum Protocolli af denna dag, angående en underdänig tackſägelſe för den fria husbehofs-bränningen, ſamt anhållan om jemkning paßande efter hwarje Landsort.

In fidem Protocolli,
Bungencrona.

Utdrag af Protocollet, hållit hos Ridderſkapet och Adeln den 7 Februari 1789.

S. D. Som Ridderſkapet och Adeln fant angeläget, att de Ledamöter ſom komma att förordnas uti det af Kongl. Maj:t åſkade Hemliga Utſkottet med behörig Inſtruction borde förſes; ſå antog och gillade Ridderſkapet och Adeln följande Project:

1:o Att alla de mål, ſom i detta Utſkott förekomma och ej kräfwa en oumgängelig hemlighet, blifwa Rikſens Ständers Plena meddelte.

2:o. Att inga sådane mål, som enligt Regerings-Formen och flere theß särskildte §. §., i synnerhet den 46, 48, 50 och 55, äro Riksens Ständer förbehållne, att af them omedelbart afslutas, må i detta Utskott upptagas och afgöras, hälst som the meste af them, efter förra wanligheten, blifwit andre Utskott uppdragne till utarbetande, och therifrån komma Riksens Ständer att föredragas.

Hwilket genom Utdrag af Protocollet de andra Respective Stånden wänligen meddelas skulle. Ut Supra.

Måndagen den 9 Februari.

Plenum klockan half 10.

Herr Lilljestråle, Joachim Wilhelm trodde sig instämma med Högloflige Ridderskapets och Adelns åstundan, då han hemställdte om icke de wackra och wälgrundade Memorialer, som förleden Fredag uppläſtes af Herr Generalen von Hermansson, Herr Öfwersten von Gerdten, Herr Baron Rappe och Herr Capitaine Hertzenhielm, rörande de skändeliga smädeskrifterne, måtte med alldraförsta befordras till tryckning, för att komma till Allmänhetens kunskap. Hwad högst skadelig werkan deßa förderfweliga skrifter härtills gjordt, wore nogsamt kunnigt och wore derföre hög tid, att menigheten upplyses ur det mörker och willa, hwari den på så listigt sätt blifwit förd, hwartill den utwäg, att deßa så wäl fattade Memorialer snart utgåfwos, med påskrift af Riddarehus-Secreteraren, att de blifwit uppläste och bewiljade till trycknig, syntes wara den mest werkande, så länge det beklageliga hindret för wår tryckfrihet

än wore qwar, att den berodde på Boktryckarens wälbehag, hwilken ofta swarar rent af, att han ej will, eller ock att han ej törß; i hwilket sednare han wäl förmodeligen hade osannt; men det tjente honom dock till ursäkt. Allmänheten wore alltid rättwis och dömde gemenligen sundt om allmänna saker, då den finge wara i fred och oförwillad: Men hos oß synes på en tid en förförisk ande hafwa uppwäckt en hop små expolitici, som dels af okynne och förro skull spridt dikter och falska ryckten, dels ock sådane som synas wara systemathique och något mer innebära; på hwilka sednare Herr Justitiä-Cancelleren trodde sig kunna hos Högloflige Ridderskapet och Adeln uppgifwa ett särskt prof. Man har hört det rycktet föras, som wore i Finland fara för handen, att dessa wåra redlige Landsmän skulle willja afsöndra sig från Riket, och träda under Ryskt wälde; hwilket wi dock med wißhet weta icke så är, och att hos dessa wåra redliga Medbröder alldrig någon sådan tanka uppkommit: att göra slikt ryckte sannolikt, har man funnit för godt på en annan kant sprida det ryckte, att uti Skåne och de från Dannemark wundne Provincer skulle wara anläggningar att bringa deßa Provincer under Danskt wälde. En hederlig man af detta wördnadswärda samfunds Ledamöter boende i Skåne, som alldrig der hört det minsta sådant nämnas, får wid sin resa upp till Riksdagen höra i de Residencet närmare Landsorter, att slikt ryckte, äfwen i hederliga sällskap blifwit omtalt, trodde sig derföre pligtig, att sådant genom en offentlig declaration i allmänna papperen wid hitkomsten wederlägga, den han äfwen haft den godheten wisa mig, författad uti sanningens och frihetens rena tungomål; men då han wille den ingif-

wa att tryckas i Dagbladet Stockholms-Posten, wägrade Boktryckaren platt att det emottaga.

Häraf kunde en hwar dömma hwad gagn Bokpräßen gjorde, i det skick den nu är, då de ohyggeligaste smädelser och osanningar, som wanhedra Nationen och tidehwarfwet, hoptals få tryckas, men intet som drager täckelset af deßa osannings-spöken. Justitie-Cancelleren förbehöllt sig, då det ämnet om Tryckfriheten förekomme, att närmare deröfwer få yttra sina tankar: kunde dock ej underlåta härwid nu erindra, huruledes, då wid sednaste Riksdag den saken förewar, den enda Ledamoten, som plaiderade för de inskränkningar, hwarunder Tryckfriheten nu är, brukade till Argument, som ses pagina 87 uti Ridderskapets och Adelns Protocoller, att genom deßa inskränkningar skulle de mißbruk förekommas, att utströ beskyllningar och mißtankar, att en anonyme skall äga frihet påbörda antingen hela Stater, eller särskildta Personer tillmälen, hwilka ej kunna bewisas, men wäl skada både den Medborgaren som antastas, och den som läser utan kännedom, samt dymedelst förledas till falska omdömmen. Huru nu detta just twertemot inträffat wore för allas ögon. Sådant wore kraften af sanning och rätt: de måste dock segra och en gång framblänka i fullan dag: då man strider emot en riktig sak, blifwa oförtänkt de skäl man brukar, wapen i sanningens hand. Herr Lilljestråle hemställte widare, om något nu hindrade, att icke walet till Ledamöter uti Stats-Utskottet kunde för sig gå, och hos Kongl. Maj:t underdånig anhållan göras om befallning till wederbörande, om de handlingars och upplysningars hållande i beredskap, som för detta Utskott blifwa nödiga.

Hans

Hans Excellence Grefwe v. Fersen trodde att det wore bäst, att Ridderskapet och Adeln enligt det redan tagna beslutet lätt trycka Protocollerne in extenso, uton att wißa delar eller allegater deraf särskilt utgäfwes; ty följden kunde eljest blifwa att Protocollen blefwe mindre begärlige och Ridderskapets och Adelns ändamål så medelst manquerade.

Herr Billberg önskade att Memorialer särskilt måtte tryckas, emedan det kunde hända såsom wid sista Riksdag, då Protocollen äfwen trycktes, men Memorialerne deruti ej innebegrepos.

Herr de Frietzcky, Clas, understödde att de, som behagade, måtte låta trycka sina Memorialer och Dictamina, emedan de då alltid förr än Protocollen af trycket utkommo och således desto förr spridde ljus.

Herr von Hermansson utbad sig att först och innan deß dictamen trycktes, få justera en eller annan uppgift, den han nu äfwen nämnde och sedermera i sitt Dictamen rättade.

Herr Almfelt, Lorentz Peter. Önskade att Dictamina måtte särskilt tryckas. Protocollerne kunde kanske komma att kosta 12 à 15 daler, det wore ej hwars mans höfwa, men några styfwer för ett eller annat Memorial kunde något hwar kosta på sig, och derigenom blefwe kundskap och upplysning allmännare.

Uppå gjord proposition af Herr Landtmarskalken biföll Ridderskapet och Adeln, att de ingifne Dictamina skulle få tryckas.

Anmältes och emottogs en Deputation ifrån Wälloflige Borgare Ståndet, som androg:

1:o Att Borgare-Ståndet utſedt Ledamöter till det Hemliga Utſkottet ſamt funnit det de ej behöfde annan Inſtruction än Regerings-Formen af 1772 ſamt i ſynnerhet deß 47 §.

2:o Att Borgare-Ståndet beſlutit hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att få aflägga en underdånig tackſägelſe till Hans Kongl. Höghet Herrig CARL.

3:o Att Ståndet för ſina Deputerade i Banco-Utſkottet gillat den förra Riksdagen följde Inſtructionen.

4:o Inſtämt med Bonde-Ståndet uti en underdånig tackſägelſes aflåggande för fri husbehofsbränning i det ſom häruti kan wara paßande till Borgare-Ståndet.

Hans Excellence Herr Grefwe von Ferſen påminte att det i ſiſta Pleno tagne beſlutet om gillandet af projectet till en Inſtruction för de Deputerade i det Hemliga Utſkottet borde de andra Ständen meddelas.

Uppå Herr Landtmarſkalkens åſkande att få höra Protocollet uppläſte Riddarhus-Secretergren ſlutet af det förledne Plenidag hållne Protocoll eller den delen deraf ifrån Herr Bilangs yttrande och till ſlut; hwarwid ingen anmärkning gjordes.

Hans Excellence Herr Landtmarſkalken berättade, att han till Hans Kongl. Maj:t framburit den af Ridderſkapet och Adeln beſlutne complimenten; men att Hans Maj:t deruppå ingen ting behagat ſwara. Hans Excellence Herr Landtmarſkalken förbehöllt ſig widare att anſlag måtte göras till i eftermiddag kl. 4 för

4 för Electorerne att wälja Ledamöter till det Hemliga Utſkottet.

Friherre De Geer, Carl. Den anſtändigheten att Hans Kongl. Maj:t ej behagat lemna något ſwar, lärer ej hindra att ju en Deputation till de andra Ständen kan afgå angående Inſtructionen.

Herr Roſentwiſt, Hans Auguſt, begynte att uppläſa ett Dictamen angående den i förra Pleno förehafde saken; men ſom en ſtor del af Ridderſkapet och Adeln ropade att saken war afgjord, så fick Herr Roſentwiſt icke ljud, utan oroligheten ibland Höglofliga Ridderſkapet och Adeln warade en god ſtund.

Hans Excellence Grefwe v. Ferſen. Det har i alla tider warit anſedt ſom ett rättesnöre, att eho ſom helſt af Ridderſkapets och Adelns Ledamöter får andraga ſine tankar till Protocollet på egit anſwar; man kunde ännu ej så noga känna hwad meningen kunde wara. Ridderſkapet och Adeln har alltid ſjelfwe warit domare om någon qwäljer ett tagit beſlut. När detta Dictamen bliſwit uppläſt tage wi det i ſärſkildt öfwerwägande och antingen lägge det på bordet eller ock ſtrart ſäga hwad derwid är tillgörande. Hans Excellence hemſtäldte derföre om icke Ridderſkapet och Adeln med tålamod täcktes aſhöra Herr Roſentwiſt.

Hwarefter Herr Roſentwiſt fick ljud att uppläſa ſitt Dictamen så lydande:

Till undwikande af den obehagliga förebräelſe antingen nu eller i framtiden, att hafwa tagit del i de fleſte Höglofliga Ridderſkapets och Adelns den 7 i denna månad fattade beſlut, att twertemot Hans Kongl.

Kongl. Maj:ts till Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken aflåtne nådiga skrifwelse och förbud, utfärda särskilt Instruction för Ridderskapets och Adelns Deputerade i det af Hans Kongl. Maj:t Nådigst åskade Utskott, och för att icke hafwa wållat de wådeliga följder, detta Högloſl. Ridderskapets och Adelns besynnerliga steg, kunde för dem sjelfwe eller deras efterkommande medföra, tror jag mig ej wara mindre berättigad, än af en grannlaga undersåtlig pligt, skild från alla låga driffjedrar, bunden af den dyraste ed, och styrd af den werkeliga åran, i wigtigaste afseende skyldig, att inför Eders Excellence och Högloſl. Ridderskapet och Adeln uttryckeligen förklara, det jag undertecknad ingalunda understödt, utan på efterföljande skäl, emotsagt den af pluraliteten beslutade Instruction för Högloſl. Ridderskapets och Adelns Deputerade i Utskottet. Enär 47 §. af Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers fastställde samt heligt beswurne oryggliga Grundlag och Regerings-Form af den 21 Augusti 1772, ej med twetydiga ordalag, utan klart och uttryckeligen stadgar, att Riksens Ständer äga magt utnämna dem, som skola sitta i de Utskott, med hwilka Kongl. Maj:t will öfwerlägga om de ärender, som honom synas hemliga hållas böra, och att de personer äro alldeles uppdragne alla de rättigheter, som Riksens Ständer Sjelfwe innehafwa, och denna mest förbindeliga lag följakteligen på det nogaste utsätter gränsen för Ståndernas wahlfrihet och Hans Kongl. Maj:ts enskildta magt till pröfningen af sjelfwa målen, hwilka fordra tystlåtenhet, och för Utskottets Ledamöters rättigheter, samt Regerings-Formens 57 §. lika uttryckeligen förbinder till samma Lags bokstafliga efterlefnad, om också något otydeligt deruti finnas

finnas skulle, intill deß Kongl. Majt och Riksens Ständer, på sätt Regerings-Formens 39 och 40 §. §. bjuda, förenas kunna; men hwilken senare händelse icke wid förberörde mål inträffadt; så har efter min oförgripeliga tanka, Högloſl. Ridderskapet och Adeln, hwarken ägt orsak eller grund af Regerings-Formen till den särskildta Instruction, som för Ridderskapets och Adelns Deputerade i Utskottet, enligt de flestas Stämmor blifwit beslutad att utfärdas. Men det är ännu ömtåligare, och efter mitt undersåtliga begrepp i wigtigare afseende felat, att Högloſl. Ridderskapet och Adeln, emot Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse och förbud till Hans Excellence Herr Grefwen och Ladtmarskalken, wågat fortfara med öfwerläggningen, samt äfwen ingå i huswudsakligt afgörande om den af Herr Directeur de Frietzcky projecterade Instructionen, innan Ridderskapet och Adeln gifwit Hans Kongl. Maj:t tillkänna deras tankesätts, i detta mål, förmenta öfwerensstämmelse med Regerings-Formen, och innan Hans Kongl. Maj:t derefter i nåder täckts af Deß ytterligare wälbehag, lemna Ridderskapet och Adeln, till underdånig efterrättelse del.

Flere skäl och reflexioner wore att tillägga; men jag anser min underdåniga och i lag helgade pligt ske tillfyllest, att deßa tankar, dem jag för sorl och öfwerljudande röster, den 7 i denna månad, ej kunde Eders Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken meddela, warda i Ridderskapets och Adelns Protocoll, till framtida säkerhet, ord ifrån ord antecknade, hwilket jag ödmjukt mig utbeder.

Ridderskapet och Adeln yttrade så wäl under läsningen, som i synnerhet efteråt mycken otålighet och

och oro ſamt begärdte Herr Roſentwiſts Dictamen på bordet.

Grefwe Ribbing anmärkte att Ridderſkapet och Adeln ännu ej wore komne till den förnedrings-grad, att de kunde tåla ſe Deß beſlut ſå qwaldes och finge namn att wara beſynnerligt.

Herr Tahm, Pehr. En Ledamot äger ej rättighet, att efteråt göra reſervation emot ett beſlut; den hade hördt honom till förra Plenum, och hade då bordt läggas till Protocollet; men nu äger han dertill ingen rätt.

Friherre Reuterholm, Guſtaf, förenade ſig med Herr Tahm.

Hr de Frietzcky. Om den Ledamoten, ſom wäckt frågan hade inkommit ſiſta Plenum med ſitt Dictamen; ſå hade derwid icke warit att påminna; men ſedan beſlutet blifwit taget, får ingen kränka detſamma. Han Proteſterade derföre, att ett ſådant Dictamen måtte få läggas till Protocollet, och påſtod att det ſåſom ſtötande måtte remitteras till Riddarehus-Utſkottet.

Ridderſkapet och Adeln tycktes nog allmänt häruti inſtämma; men derpå följde ej någon Propoſition, ifrån Hans Excellence Herr Landtmarſkalken.

Herr Leijonankar frågade, om det finge talas i ſaken, ſedan den blifwit lagd på bordet.

Som åtſkillige Herrar på bänkarne talte på en gång, och åtſkilligt ſorl uppkommit, anförde:

Hans

Hans Excellence Herr Grefwe von Ferſen att han wördade Herr Landtmarſkalkens reſpectable tänkeſätt och de ſentiments, ſom alltid drifwa honom att bibehålla hwar och en wid ſin rätt: Herr Landtmarſkalkens wore den, att befordra Ärenderna till afgörande; dertill hörde att ett ämne afgjordes i ſender, och ej ſärſkilta mål uti hwarannan blandades. Subſtrata materia wore nu att uppläſa den författade Expeditionen till de andra Ståndden, och att den må afgå; hwarföre Hans Excellence yrkade uppläſandet af Extractum Protocolli.

Hans Excellence Herr Landtmarſkalken påminte, att då han begärdte få wända ſig till Kongl. Maj:t innan beſlut toges, ſå blef honom ſwarat, att då intet annat kunde berättas, än Herr de Frietzckys enſkilta tankar; Han hade derföre gjort Propoſitionen för att utröna Ridderſkapets och Adelns tankar, och uppläſte ſamt lemnade till Protocollet efterſkrifne egenhändiga ord.

"Jag har ej i ſiſta Pleno gjort någon annan "werkande Propoſition, än de ord ſom jag på Rid-"derſkapets och Adelns wägnar ſkulle ſäga åt Hans "Maj:t. Många Diſcourſer förehades, men ſedan "jag undfått Hans Maj:ts Bref, kunde jag ej gö-"ra någon werkande propoſition deremot och emot "min Ed, ſom förbinder mig att ſtyrka allan Ko-"nungſligan rätt, ſå wäl ſom Ridderſkapets och "Adelns."

Friherre de Geer, Carl. Utbad ſig att få weta ſkilnaden emellan en werkande och icke werkande Propoſition, ſamt om Herr Landtmarſkalken anſåge en propoſition till bifall icke werkande. Propoſitionen

hade

hade genom ett starkt och synligt ägande stor Pluralitet af Ja blifwit bifallen och werkande, och antingen woro begge Propositionerna bifallna eller ingendera, emedan den sednare war en följd af den förra. Friherre de Geer begärdte att Herr Landtmarskalken ej widare wille tillåta att tala i en bifallen sak. Hwad skulle Ridderskapet och Adeln betyda eller blifwa werkande, om ett tagit beslut kunde upprifwas? följden kunde blifwa att en afgjord sak kunde kullkastas genom utlåtelsen från Ordföranden, att Propositionen ej wore werksam.

Herr Leijonankar utbad sig få ett Cathegoriskt swar om det war en justering när den sista delen af Protocollet blef uppläst, och som derpå swarades Ja, utlät sig Herr Leijonankar, **då är det afgjordt.**

Härefter uppkom åter ett sorl, hwarunder hördes twenne röster som nämnde ordet votering.

Sedan tystnad wunnits uppläste det författade Extractum Protocolli, som uppå gjord Proposition af Herr Landtmarskalken gillades.

Herr Lilljehorn, Pehr, hade långt för detta anmält sig att tala och flere gånger warit i begrepp att begynna, men blifwit förmenad, och af stoijande hindrad: Han yrkade än widare sin rätt, men afbröts immerfort deraf, att Ridderskapet, och Adeln yrkade på Deputationens affändande.

Hans Excellence, Herr Grefwe von Fersen, som omsider fick ljud, anförde, att han för en stund sedan tagit sig den friheten att föreställa om ordning innom Riddarehuset. Hans Excellence kunde wittna att Herr Lilljehorn warit en af de första som anmält

mält sig att tala; då han det påstår, wore det hans rätt, som ej kan sättas i fråga; han begärdte derföre att få höra Herr Lilljehorn innan Deputationen affändes, och förbehöllt sig att i närmare öfwerwägande få taga den declaration Herr Landtmarskalken behagat göra, hwilket blefwe en ganska öm deliberation.

Hans Excellence Herr Landt Marskalken förskaffade ändteligen Herr Lilljehorn ljud, genom det löfte att Deputationen sedermera kunde få afgå.

Herr Lilljehorn, Pehr yttrade sig:

Då jag snart i 32 år bewistat de Samfund inom detta rum, som wåra Riksmöten föranlätit, tillstår jag, att jag alldrig begärdt säga min mening utan den djupaste wördnad för Höglofl. Ridderskapet och Adeln; sådant skall jag äfwen i all min tid iakttaga.

Det kan ej annat än ömma mig, att så många mißunnat mig, att få säga min mening och åtnjuta den rätt mina Förfäder mig och sig tillwunnit genom dygd och mandom, och den jag ofördränkt till mina efterkommande hoppas öfwerlemna. Jag beder Herrarne täckes hedanefter ej hindra mig eller andra att tala till Protocollet. Gå wi från lag, äro wi skyldige till lagbrott; men twerom när jag följer den, kan jag ej hindras af äfwen så många tungor, som det gifwas takpannor här i Staden. Wi äro hitkomne att i lugn öfwerlägga; hwart tager det wägen utan ordning? Allt stannar ju i willerwalla.

För öfrigt skall jag ej mißbruka Ridderskapets och Adelns tålamod, utan hastigt och kort säga mina

na tankar till Protocollet. Ingen ting kan wända mig ifrån hwad en ärlig, hederlig och honett Man ägnar. Jag är olycklig i det jag torde tänka emot de flesta här församlade, men lycklig nog deri, att jag ej begår något jordiskt, jag har tillräckligt deraf; Således kan intet intereße förmå mig att wika ifrån Lag.

Jag tog mig den dristigheten förleden Lördag att yttra och yttrar ännu min okunnighet om beslutet. Jag frågade och blef swarad, att Propositionen blifwit beswarad med Ja. Mina öron wittnade Ja och Nej. Jag känner skyldigheten att ej kränka ett beslut.

Efterlåtenhet deruti kan pardoneras en Ideot, men icke mig. Jag reserverar derföre till Protocollet, att jag häruti ingen del tager, och att jag ej bifallit för Hemliga Utskottet annan Instruction, än den Regerings-Formen förelägger; de behöfwa ej annan. Jag förklarar således att jag ingen del kan taga uti Extracto Protocolli, när jag affagt mig den i hufwudsaken.

Med Herr Lilljehorn förente sig Friherre Svante Leijonhufvud, jemte flere Herrar på bänkarne, som nu framkommo till bordet, och dem Hans Excellence Herr Landt-Marskalken tillstadde, att på ett särskilt blad blifwa upptecknade.

Hans Excellence Hr Grefwe von Fersen. Sedan Herr Lilljehorn nu fått utlåta sig lärer intet hinder wara i wägen för wår Deputation, att med Extractum Protocolli till de andra Ständen afgå. Wi kunna ej åtskiljas på annat sätt än genom ordning.

Hans

Hans Excellence Herr Landt-Marskalken utlät sig:

Ridderskapet och Adeln lära påminna sig, att jag ej anser saken såsom afgjord.

Sedan den oro som härigenom hos Ridderskapet och Adeln uppkom, något faktat sig, yttrade sig,

Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen. Sedan Herr Landt-Marskalken gjordt denna förklaring, att han ej anser saken för afgjord; twingas jag att fråga, på hwad lagsens rum han sådant stödjer och en sådan declaration kan antagas? Herr Landt-Marskalken äger rätt till Präsidium hos Ridderskapet och Adeln, att föredraga Ärenderna, att kalla Plenum, och befordra Ärenderna till slut; enligt Riksdags- och Riddarehus-Ordningarne m. m.; men har ingenstädes rätt att sedan en Proposition blifwit gjord och bifallen, hafwa någon reservatis Mentalis sig förbehållen; att en sådan kan äga kraft och werkan, kan hwarken nu eller framdeles erkännas. Ridderskapet och Adeln som är, enligt Regerings-Formen, ett lagbundet och sjelfständigt Stånd, äger rätt att taga sitt beslut och gifwa det wigt. Den nu påstädde rättigheten har Hans Kongl. Maj:t, enligt Regerings-Formen, icke ens tillagt sig Sjelf, utan förbehållit att dermed förfara efter Regerings-Formen uti §§ne 39 och 42.

Ingen Befallning, intet Commando kan häruti påläggas Ridderskapet och Adeln, när saken är afgjord bör beslutet werkställas. Gud låte alldrig den tid komma när annorlunda kan hända. Med all den wänskap och tillgifwenhet jag för Herr Landt-

Marskalken åger, och med all agtning för deß Embete och wärdighet, tillåter alldrig jag eller Ridderskapet och Adeln, att Deß Ordförande kan säga sig anse en afgjord och bifallen sak för oafgjord. Sådant kan ej antagas: det blifwer af för stor wigt. Till en Riksdag skulle då ej behöfwas mer än 4 Talemän. Deputationen till de andra Ständen uppropades derefter och afgeck under anförande af Grefwe Gyllenborg, Henning Johan, som af Herr Landtmarskalkens hand emottog de färdigt skrifne Extracta Protocolli.

Friherre De Geer, Carl. Det wore alltför obehagligt om denna dagens öfwerläggning verbotim i Protocollet infördes, och sedan genom trycket blefwe allmän: han hemställde derföre om ej Hans Excellence Herr Landtmarskalken wille wara så gracieux och till Ridderskapets och Adelns satisfaction förklara, att deß mening ej warit sådan som den blifwit fattad, då en skyldig wördnad för Hans Excellence föranlåte att utur Protocollet utesluta förloppet.

Friherre Reuterholm, Gustaf Adolph, som med en Deputation warit hos de andra Ständen, för att öfwerlemna Ridderskapets och Adelns Extractum Protocolli angående kringlöpande Smädeskrifter, återkom och berättade, att samtelige de respective Ständen bedt honom tillbakaföra deras förfäkran om wänskap, tillgifwenhet och förtroende för Höglofl. Ridderskapet och Adeln samt lofwat swar. Friherre Reuterholm förmälte, att han ansåge sig lycklig, om han i de Tal till de respective Ständen, hwarmed han beledsagadt sitt ärende, fattat Ridderskapets och Adelns rätta mening; de torde wäl wa-

ra

ra något widlöftige, men han hade trodt sig bereda en outplånlig fläck på sig sjelf, om han i detta ämne lemnat något osagdt. På Höglofl. Ridderskapets och Adelns begäran uppläste Friherre Reuterholm deßa Tal, uti hwilka Ridderskapet och Adeln igenkände samma styrka och samma höjd i tankesätt, som tillförene tillwunnit Friherre Reuterholm deß fullkomliga aktning och förtroende:

Ridderskapet och Adeln har uppdragit Oß sina Deputerade, att om deß första öfwerläggnings-ämne wid denna Riksdag det (Tit.) Ståndet wänligen underrätta. Ett ämne hwilket ej mindre i anseende till dem det rörer, än deß ganska nära sammanhang med allmänna säkerhetens, Lagens och sjelfwa frihetens upprätthållande wisserligen förtjent det främsta rummet i Ridderskapets och Adelns omtanka.

Det kan nu mera icke wara någon inom Sweriges och föga inom Europas gränsor obekant, huru skändeligen, oförsynt och opåtalt, de sanningslösaste och förklenligaste ryckten och tillwitelser, af nedrige namnlöse Författare denna tiden blifwit Ridderskapet och Adeln, Kongl. Maj:ts tappra och redeliga Krigsmagt, samt hela Embetsmanna-Corpsen gjorda. Till Tidehwarfwets och wåra Präßars ewiga blygd, hafwa deßa mißfoster ohämmade, nästan ifrån alla orter öfwerswämmat Landet. Ridderskapet och Adeln som på ena sidan med billigt förakt hitintills stillatigande åskådat deße usle och wanmägtiga försök, att fläcka ett Stånds rättmätiga anseende, hwars odödeliga ära, förwarad i Rikets och Werldens häfder, icke förr än med sjelfwa det Swenska namnet lärer kunna utplånas eller förswinna: har likwäl uppå den andra trodt sig wara sanningen, i sig sjelfwe,

 sine

sine frånwarande Medbröder, Samtid och Efterkommande skyldige, att nyttja tillfället af detta Allmänna Riksmöte, att inför hela werldens ögon uppdaga deße i mörkret dolde Pasquillanters grundlösa uppgifter och owärdige försåt, samt dem derjemte till ett så wälförtjent laga straff befordra, som emot mißgerningens grofhet, Ridderskapets och Adelns samt hela Swenska Folkets förolämpade ära och anseende kan finnas swarande. Ridderskapet och Adeln erkänner härwid med lisligaste tacksamhet emot Försynen och såsom ett förnyadt prof af Deß skyddande Nåd och omwårdnad, det alla de för Fäderneslandet swårare följder af deße så ymnogt utsådde oenighetsfrön, allt intill denna stunden, genom sagtmodighet och inbördes förtroende lyckeligen kunnat förekommas och undwikas; men Ridderskapet och Adeln skulle tro sig i sjelfwa wärket hafwa felat, deräst de längre dröjde, att dristigt afdraga det täckelse, hwarunder deße fege, namnlöse Förstörare af den Allmänna ron sig hitintills döljt. Under den kännbara och tryckande belägenhet, hwaruti detta oförmodade krig oß alla försatt, kunde wäl för ett ögnablick ett godt och lättrogit folk af så listigt uppdiktade Berättelser förwillas, men denna willa skulle nödwändigt snart skingras, tjusningen småningom förswinna och sanningen änteligen segrande återtaga sin rätt hos wärdige Medborgare, hwilka alldrig kunna mißkänna den ära, som ifrån Hedenhös utgjort deras Landsmåns medfödde stämpel. Och hwad agning borde wi wäl mera wänta af Utlänningen, hwad omdöme af Efterwerlden, hwad åminnelse af wåra efterkommande: Om, enligt deße äreskändares owärdige uppgifter, ibland hela Swea Rikes Adel och Krigsmagt blott funnits twenne redlige Medborgare? — om

feghet

feghet och trolöshet på en gång fått ombyta och intaga alla de andras sinnen? Ridderskapet och Adeln som ännu i denna stunden är, hwad den i alla tider warit, anser sig wißerligen icke behöfwa nedstiga till någon wederläggning af en så synbar ondska; åfwensom Ridderskapet och Adeln, deräst hos dem märkeligen funnits någon, förförd ända intill glömska af sig sjelf, sin pligt och sin trohet, ingalunda mera erkänner en sådan Affällinge Sitt Stånd tillhörig, utan öfwerlemnar willigt åt Lagens stränghet, att honom dömma, att brottet i hela deß widd och sammanhang uppdaga, och åt Rättwisan, att den oskyldige ifrån owärdige, förklenande mißtankar befria.

Ridderskapet och Adeln, som uppå segrande wapen, färgade i Deras och Rikets fienders blod, till högsta spetsen af ära och odödlighet upplyftadt Swenska namnet, som i alla tider med lagrar prydt de skjöldar, hwarmed de tappert och willigt wåpnat sig till ett kärt Fosterlands förswar, hafwa åfwen ansett sin första omsorg wärdigt, att ifrån sådane fläckar söka freda detta älskade namn, hwilka eljest ewigt skulle fördunkla deß urgamla glants och rättmåtigt förwärfwade anseende. Ridderskapet och Adeln har till den ändan beslutit, att genom en skriftelig Adreß hos Hans Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla: det deße skamlöse Författare, ej mindre än de Boktryckare dem biträdt måtte ofördröjligen af wederbörande Embetsmän blifwa lagligen uppsökte och tilltalte, samt exemplariter straffade, hwarjemte Ridderskapet och Adeln af det lysande hägn och beskydd hwarmed Kongl. Maj:t i Nåder, lofwat alltid willja Deß Ridderskap och Adel omfatta, utaf Deß höga rättwisa sig underdånigst utbeder: det en tryckt

Publication under Kongl. Maj:ts höga namn i detta ämne genast öfwer hela Riket må utfärdas till Sanningens uppdagande, Oskulldens rättfärdigande och de Ogärningsmäns upptäckande, hwilka så försäteligen, med störande af det Allmänna lugnet, wågat kränka Kongl. Maj:ts och Nationens samfälta höghet.

Ridderskapet och Adeln, som alltid med nöje hos sine Respective Med-Ständer igenfunnit den grundade böjelse till inbördes enighet och förtroende, hwilken Ridderskapet och Adeln städse så sorgfälligt sökt underhålla, har också wid detta tillfälle trott sig böra till deras godtfinnande öfwerlemna: om de likaledes uti detta Riderskapets och Adelns tagne beslut wilja instämma för att sedan med dem samfält, denna Swenska Folket så wärdiga anhållan, hos Kongl. Maj:t i underdånighet frambära och hwaröfwer Ridderskapet och Adeln utbeder sig det (Tit.) Ståndets benägna yttrande.

Huru ganska nära allas wårt gemensamma wäl äfwen uti denna del är förenat, lärer förmodeligen icke undfalla det (Tit.) Ståndets uppmärksamhet, då wi alle äro Swenske män och en obefläckad ära, ett godt namn och ryckte allas wår yppersta skatt. Wanlottade i Rikedomar och förmögenhet emot andra Folkslag, hafwa wi likwäl alldrig warit det i Ära och Tapperhet. Detta dyrbara arf hafwa wi med wåre stridbare förfäders aska emottagit, detsamma åligger oß äfwen att en dag lika rent, lika oskjärat till wåre Efterkommande öfwerlemna. Tänkte wi annorlunda wore wi wißerligen owärdige, att mera kallas Swenske. En ewig blygd skulle då åtföljа wårt

wårt minne och förbannelsen hwila öfwer wåra grafwar. Här är ett helt Stånd, en hel Armee förolämpad. En Armee uppfylld af redelige och tappre Krigsmän, hwilka ännu alldrig båfwat wid åsyn af någon fara, alldrig wanslägtat från sine fäders ära och trohet och hwilka, under det de ädelmodigt uppoffra allt för Fosterlandets och sine Medborgares säkerhet och förswar, af dem med själ fordra, det deras goda namn och ryckte, emot dolde och nedrige äreskändare, måtte wara fredadt och skyddadt. Det är nästan den enda belöning, hwarföre de, med uthärdande af alla Krigets beswärligheter under ett så oblidt Luftstreck strida för hwilken de hålla lif och blod färdige, att på första wink spillas och offras. Frånwarande till Rikets wärn emot en mägtig fiende: förwänta de sig billigt af deras hemmawarande Medbröder denna rättwisa, och hwem af oß alla är det wäl deßutom, som icke i denna sak äger en oskyldigt swärtad Wän, en Bror eller Slägtinge, att rättfärdiga och hämna *).

*) NB. Till Bonde-Ståndet gjordes denna särskildta tilläggning:

Det hederwärda Bonde-Ståndet lärer derjemte i synnerhet inse, huru hufwudsakeligen deß egen wälfärd härunder beror, då den berömliga ärelystnad, hwilken allt intill denna stunden gjort deras härdige Söner lika willige till Fosterjordens förswar som till deß odlande, nödwändigt i grund skulle qwäfwas och omsider alldeles förswinna, deräst äran, en Krigsmans största och enda belöning, så lätligen kunde spillas och förklenas. — Snart skulle i hela Landet ingen arm mera finnas, som wille läna sig till ett så äfwentyrligt och tacklöst Wärf och ingen Lega blifwa nog dryg för de fege Soldater, dem man änteligen kunde hinna öfwertala, att sig dertill sälja.

Den hos Ridderskapet och Adeln i detta ämne författade Expedition får jag sluteligen den åran (Tit.) Ståndet meddela, i hwars manliga wänskap Ridderskapet och Adeln för öfrigt sig innesluter.

Hans Excellence Herr Landtmarskalken anförde, att Ridderskapet och Adeln i dag lära hafwa tagit hans ord i annan mening, än han dem ämnat, emedan ingen med mera ifwer än nu och alltid wille förswara Ridderskapets och Adeln rättigheter.

Friherre De Geer föreslog om icke Ridderskapet och Adeln wille komma öfwerens, att sedan Hans Excellence Landtmarskalken nu för Ridderskapet och Adeln förklarat sin tanka, hela deliberationen öfwer Herr Landt-Marskalkens utlåtande utur Protocollet förswunne.

Denna föreställning tycktes wäl winna till en stor del Ridderskapets och Adelns bifall, men derpå följde ej någon Proposition från Herr Landtmarskalken.

En Deputation ifrån Högwördige Preste-Ståndet under anförande af Herr Biskoppen Wallqvist ankom under påstående Session och anmälte att Preste-Ståndet för Banco-Deputerade fastställt den förra Riksdagen följde Banco-Instructionen, samt att Preste-Ståndet med ett af sine Med-Stånd instämt, att utwärka sig Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, att hos Hans Kongl. Höghet Hertig CARL få aflägga en underdånig tacksägelse för striden han wunnit och Flottans hemförande.

Grefwe

Grefwe Gyllenborg återkom med Deputationen och berättade, att de andre Ständen warit åtskilde.

Ridderskapet och Adeln skildes åt.

In fidem Protocolli,
Bungenerona.

Tisdagen den 10 Februari.

Plenum klockan 9.

Uppläste den Instruction, som wid de 2:ne sistförflutne Riksdagar warit till efterlefnad för Banco-Utskottet nyttjad, hwilken, uppå gjord Proposition af Ordföranden under Herr Landtmarskalkens frånwaro, Hans Excellence Herr Grefwe Brahe, åfwen till rättesnöre för Banco-Utskottet under nu påstående Riksdag fastställdes.

Friherre de Geer, Carl, åstundade att detta Ridderskapets och Adelns beslut måtte communiceras med de öfrige respective Ständen, hwilka redan antagit denna Instruction och sådant Ridderskapet och Adeln tillkännagifwit; och föreslog Herr Baron att anmälan härom kunde framföras af samma Deputation, som skulle afgå med Ridderskapets och Adelns beslut och Extractum Protocolli om Instruction för Hemliga Utskottet; hwilket bifölls.

Derefter uppbröts Herrar Electorernes Wallistor öfwer Banco-Utskottets Ledamöter, hwilka woro följande:

1:sta Classen.

Grefwe Magnus Brahe, En af Rikets Herrar m. m.

Grefwe

Grefwe von Seth, Fullmägtig Friherre Kurk, President;
Grefwe Horn af Åminne, General;
Friherre Bjelke, Thure;
Friherre Duwall, Johan Diedrich, General-Lieutenant;
Friherre Mackleau, Rutger, Kammarherre.

2:dra Claſſen.

Herr Cruſenſtjerna, Mauritz Salomon, Öfwerſte, Riddare af Swärds-Orden;
Herr Sinclair, Carl Gideon, General-Fälttygmäſtare, Commendeur af Swärds-Ordens Stora Korß.
Herr von Hirſcheit, Fullmägtig Herr Lagerhjelm, Guſtaf, Major;
Herr von Gerdten, Carl Magnus, Öfwerſte, Riddarre af Kongl. Swärds-Orden;
Herr Starenflyckt, Fullmägtig Herr Silfverſtråle, Guſtaf, Hof-Junkare;
Herr Funk, Fullmägtig Herr Heijkenſköld, Carl Fredric, Hof-Rätts-Råd.

3:dje Claſſen.

Herr de Frietzcky, Clas, Directeur;
Herr Billberg, Otto Fredric, Major, Riddare af Swärds-Orden;
Herr Lindencrona, Eric Guſtaf, Lagman;
Herr Terſmeden, Jacob, Bruks-Patron;
Herr Almfelt, Lorentz Peter, Öfwerſte, Riddare af Swärds-Orden;
Herr von Sebalt, Fullmägtig, Friherre von Düben, Hofmarſkalk, Riddare af Nordſtjerne-Orden.

Ju-

Juſterades Protocollerna för den 4 och 5 i denna månad.

Herr Nordenadler, Lorentz, uppläſte följande Dictamen:

Då min röſt alldraådmjukaſt begärer Eder uppmärkſamhet; då hela min Egendom utgör ett wälmenande hjerta för Konungen, Fosterlandets Beſkyddare; då jag är mina Medborgares medbroder, såſom en tiggare för de rikas dörrar; har jag likwäl ej kunnat neka mig ett Arfſkap, hwilket mina Förfäder åt mig meddeladt mera dyrt, än att jag i min ofullkomlighet tilltror mig kunna nog wärdigt detſamma handhafwa. De i jorden inkrupne Företrädare på min plats; måtte deras årliga blod uppfylla mina ådror; deras efterdöme wara min ledare, när jag nu för förſta gången åtnjuter en åra, att med Rikets förſta Ståndſå rådpläga i de ämnen, ſom påſyfta Monarkens och Fäderneslandets allmänna och enſkilta bäſta. Den frågan, hwilken ibland Oß är den rikaſte, hwilken den förſte i Adelig ordning, hwilken den bäſte Talaren? Deßa frågor torde förſwinna, då en och hwar här äger rättighet att på ett jemngodt wis offenteligen bekänna och waka uppå de pligter, hwilka man inför Gud beſwurit att obrottſligen ådagalägga, ſåſom Underſåte och Medborgare. Sådan är min affigt, wärdig att höras, wärdig att bifallas af hwarje medlem inom deßa murar: och på det alla ſamtida Adlingar, i ſynnerhet efterkommande, i den wärdighet ſom jag nu bekläder, måtte bliſwa underrättade om, huru jag wid alla lyckans förföljelſer, men ſärdeles wid nu bewiſtande Riksmöte warit en nitiſk underſåte, en rättänkande Medborgare och en rättſkaffens Adelsman; anhåller

jag

jag allerödmjukast det behagade Högwälborne Herr Grefwen och Landtmarskalken samt Höglofl. Ridderskapet och Adeln behagnast tillåta mig att till bokstafweligt inflytande i Protocollet få dictera följande tankar:

Under ett treårigt wistande i Kejserliga Ryska Krigstjensten har jag ej föresatt mig att kasta skugga på samma Nations afmålning; men då jag bordt tillåta min Själ en beständig uppmärksamhet på Ryßlands allmänna lynne emot mitt Fädernesland, har det icke warit min lott att inse uti alla de smyghål, der Ryska Ministèren förstuckit sig, att under en wältalande och smickrande larf insöfwa mina Landsmän, för att sedan uppsluka dem; och om jag underlåter att lägga en Oß i alla tider beswuren fiende, deß hemliga fiendtligheter honom till last, blifwer jag äfwen desto brottsligare, owärdig Medborgerskapet hos ett i alla tider hedradt Folk, om jag under stillatigande glömde min ömma pligt såsom en wältänkande och lydig Undersåte, att framställa omständigheter dem jag erfarit, och hwilka ömkeligen lära bidraga att upplysa mina Landsmän, i den mohn ett origtigt begrepp om Sjelständighet öfwerwäldigar det rena nit, som wi äro skyldige Konungen, wårt och Riket gemensamma wäl.

År 1786 blef jag af Herr Öfwerste-Lieutenanten Rubin anmodad, att emot de fördelaktigaste förmåner anskaffa Sweaborgs- och Recognoscerings-Chartorne öfwer Sawolax. Men årlig emot mitt Fädernesland anmälte jag sådant hos Kongl. Swenska Ministern i St. Petersburg, Kammarherren m. m. Herr Baron von Nolcken, jemte det att jag kunde namngifwa dem, som werkeligen ägde befattning

ning med samma Chartors anskaffande. Häraf kan slutas, huru det Swerige upprigtigt tillgifna Ryßland alltid söker att uppfylla gransämjans Lagar. Widare war jag närwarande när Generalen, Grefwen af Anhalt hastigt återkom från deß widlöftigt tillämnade resa genom Swenska Finland. Jag förbigår att nämna det som i Petersburg öfwer denna resas ändamål berättades; men försäkrar att jag hörde Herr Generalen sjelf yttra sig. Finland är ett godt land, Allmogen är älskanswärd, och jag hoppas att de af mig ibland dem utstakade drickespenningar ej äro förlorade. Jag war äfwen närwarande då Öfwersten Sprengtporten på en dag (den 1 September 1786) efter 8 dagars wistande i Petersburg presenterades wid Hofwet och utnämdes genast till Öfwerste i Rysk tjenst, en stund derefter till tjenstgörande Kammarherre hos Kejsarinnan, några timmar derefter till General Major, wid hwilket tillfälle han jemwäl bekom 3400 Rubler till sin equipering, och en Gratification af 600 Bönder, det är wid paß 2400 Rublers årlig revenue; men hwarföre; Med Regemente twenne år förlagd i Revel, har jag allestädes hördt och sett med hwilken qwäfwande kraft den Kejserl. Ryska Protectionen förenar lusten att inkräkta länder med en stigande föresatts att i mörker och barbari regera öfwer slafwar. De Lifländske, och de under Ryßland hörande fest conquetterade Finska Innewånare äga redan försmaken häraf. Man berättade att Riddarehuset tillslöts i Riga och att alla Documenter under wagt och Fiscalisk tillsyn revideras. De Gods, som, uppköpte för landets penningar med sin afkastning årligen aflönte Landt-Råderne confiscerades för Kronans räkning, och Landt-Råderne bekommo namn af Stats-Råder.

Råder. De rikare Handlande i Riga tillſlöto ſina Bodar och ſatte ſig ner på Landsbyggden, emedan Tullafgifterna woro ruinerande. Revel, Fredrichshamn och Wiborg kände i mindre mohn ett lika ondt, med ett ord alla Innewånare dignа under ett wåldſamt och förtärande ok. När deſſa uppräknade omſtändigheter, utom betydligare hwilka jag icke känner, rätt öfwerwägas, hwad större anledning kan Swenſka Folket då utröna, till öfwertygelſe om Konungens wishet och Deß ömhet om Sitt folk, än då Han förleden Sommar förſamlade Krigsmagten för att lika så haſtigt ſom lätt coupera fiendens affigter, hwilken då, juſt då hade beſluttit att afſtympa Swea Rike genom ett liſtigt wåld: och tacke hwarje Finne Gud och GUSTAF, ſom räddat många tuſende från Ryſkt wajallſkap och ſlafweri. Utan egna förtjenſter räknad till detta Rikets förſta Ständ, har jag i ſällſkap med detſamma fått afhöra Kongl. Maj:ts Nådiga Propoſition om krigets fortſättande. Jag ſkattar mig ſåledes lycklig, då efter uthårdade ſtormar i mitt Fädernesland, jag nu tillåtes att kyſſa Konung GUSTAF III:s Spira; men jag flyttes öfwer all jordiſk ſällhet, öfwer all rang, öfwer all rikedom, när med wärjan i handen jag får ſtupa för fiendernas wapen, och i dödsſtunden betyga huru jag kallad af Konungen, kallad af hwarje redlig Landsman förſwarat Swenſka namnets åra och anſeende.

Jag utbeder mig ödmjukaſt Höglofl. Ridderſkapets och Adelns ynneſt och wänſkap; men känner icke, will och alldrig känna något annat medel till en ſådan lyckas förwärfwande, än lydnad och undergifwenhet för min Konungs wilja, och jag ſlutar mitt tal

tal med gamla Ordſpråket: ju flere Kockar, ju ſämre Soppa.

Begärdes på Bordet.

Hwarefter Herr Nordenadler munteligen tillade, att då han funnit åtſkillige wärdige Ledamöter på ſå hedrande ſätt antaga ſig förſwaret af Ridderſkapets och Adelns anſeende och aktning, anhölle han det Ridderſkapet och Adeln behagade af ſamma ſkäl inſtämma uti Herr Lagman af Stenhoffs tillſtyrkande rörande Öfwerſten Sprengtporten, hwilken han önſkade genom Propoſition måtte utwoteras af Riddarehuſet.

Härwid ropades att Herr Nordenadlers Dictamen redan wore lagt på bordet.

Herr Spaldencreutz, Johan Adolph. Sedan Ridderſkapet och Adeln blifwit af de andra respective Ständen underrättade, om Deras beſlut att i underdånighet uppwagta Hans Kongl. Maj:ts med Tackſägelſe för de af Hans Maj:ſt till Landets förſwar fogade wiſa anſtalter och det Högwördiga Präſte-Ståndet derjemte tillkännagifwit ſin önſkan, att Ständen måtte genom ſina Talemän ingå uti öfwerwägande och jemkning af Expeditionen till en gemenſam underdånig Adreſſe i detta ämne; utbad han ſig få uppläſa ett af honom dertill författadt Project, ſå lydande:

Rikſens Ständer omfatta ſtädſe med ſtörſta begärlighet alla tillfällen då de inför ſin Nådige Konung kunna frambära förſäkran om ſin underdåniga oſwikliga trohet och tillgifwenhet. De äro ſkyldige att hembära den allrådande Förſynen ett gladt Tackoffer, ſom ibland Krigets hotande faror bewa-

rat sin Smorda, och som ifrån Eders Kongl. Maj:ts dyra person afwändt de farligheter, som under wapengny äro så allmänna. De äro skyldiga att nedkägga den lifligaste erkänsla för Eder Kongl. Maj:t, som ingen möda häft ospard, och intet beswär undwikit, för att rädda Rikets landskap, och derifrån afhålla och fördrifwa främmande härsmagt: Men Allernådigste Konung! Ju warmare Eders Kongl. Maj:ts trogna Undersåtares hjertan äro för deras Konung, ju smärtefullare är deras oro, öfwer den wåda, hwaruti Krigets äfwentyr kunna föra Eders Kongl. Maj:t, och ju ifrigare blifwer deras önskan att se de öfwer Sweriges himmel nu sammandragne Moln skingrade.

Riksens Ständer bekymrade om Eders Maj:ts med Rikets så oskiljaktigt förknippade sällhet instämma derföre i den underdånigste anhållan, det täcktes Eders Kongl. Maj:t ej ytterligare öfwerlemna Deß och wårt öde åt Krigets wågspel, utan hellre låta alla Författningar ricktas derhän, att få Krigets härjande eld utsläckt, och den idoga Inbyggarens hemwist förwandladt till lugnets Tjäll, der han, lindrad ifrån fejdens tryckande beswär och skyddad för fiendens wåldförande hand, kan, under wälsignandet af Eders Maj:ts namn, njuta skörden af sin swett och möda, dela sitt bröd med egna och Fäderneslandets barn, samt gagna deras biträde till läkande af de sår, som förblifwa ohelade, plågsamma och allmänna så länge krigslågan brinner.

Att utdela fredens lycksaliga och efterlängtade frugter, tillhörer blott Eders Kongl. Maj:ts huldhet och omsorg för land och folk. Riksens Ständer med alla Swea barn, som emottaga fördelen af en sådan Eders

Eders Kongl. Maj:ts ärofulla wälgerning skola föra sitt tacksamma lof till senaste Efterwerld, emedlertid, beredde att offra lif och egendom till fredens återwinnande, eller ock att med förenade och wäpnade armar möta en oförsonlig och öfwermodig fiende, afwärja deß anfall och upprätthålla Swenska Folkets urgamla heder, att manligt till sista blodsdroppan åtaga sig Konungs och Fosterjordens beskydd.

I händelse detta Project wunne Ridderskapets och Adelns bifall, anhöll Herr Spaidencreutz att detsamma måtte med de andra respective Ständen communiceras; och hemställde derjemte om icke Ridderskapet och Adeln skulle för godt finna, att efter i underdänighet begärdt tillstånd af Hans Kongl. Maj:t likaledes med Tacksägelse uppwagta så wäl Hans Kongl. Höghet Hertig CARL, som Hans Kongl. Höghet Hertig FREDRIC ADOLPH: Den Förre högaktad och beundrad för den insigt, nit och mandom, hwarigenom han wid Sjö-Bataillen den 17 Juli mästledit år, med blottställande af sitt lif wärjt och upprätthållit Swenska Flaggans heder: Den sednare utmärkt för de egenskaper och den ädelmodiga wilja, som endast saknat lika tillfällen för att åstadkomma lika storwerk.

Grefwe Hamilton, Adolph Ludvic upplåste följande.

Enär trenne Stånd yttrat deras åstundan, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln wille med dem förena Sig i en Tacksägelse-Adreß till Hans Kongl. Maj:t, rörande Deß kloka och wisa anstalter till Gränsornas förswär; tyckes wår wördnad för Majestätet och enigheten Ständen emellan, fordra så mycket mer wårt deltagande i det-

ta steg, som då det endast kan hafwa afseende på krigets följder, denna Tacksägelse-Adreße åfwen warit lämpelig i sjelfwa fredens sköte. Wår Armees rörlighet, wår Flottas lysande tillstånd äro häraf ojäfaktiga bewis; men som en dylik Adreße innefattar ett beröm, hwilket kan tillämpas ej allenast detta, utan alla andra Regeringsmål, dem en nitisk och upplyst Konung med nöje uppfyller, men hwars belöning han snarare wäntar af Efterwerldens än af Samtidens röst, bör det öka wår gemensamma fägnad, att deßa erkänslans uttryck för första gången yttrade, ej kunna mißtänkas tillhöra de loford, som bragte till sedwana, sällan uppfylla ändamålet att tolka Allmänhetens egentliga tanckesätt. Wår Tacksägelse-Adreße är lika billig, som Konung och Ständer wärdig. Wår Regents outtrötteliga nit i alla Regerings-ämnen, är oinskränkt: Wår uppmärksamhet detta oagtadt, fäster sig likwäl nu, ej på mer än en enda gren deraf, för att medelst en sådan inskränkning, likasom betaga Tidehwarf, under mindre förtjente Regenter, all anledning att med wårt exempel, styrka en gränslös erkänsla på sjelfwa Constitutionens bekostnad och låta deß helgade rättigheter förswinna i blotta wördnads betygelser. Alldrig, nej alldrig, skall Efterwerlden förebrå Oß, det wi gifwit smickraren tillfälle, att hos ett fritt Folk bringa sanningen i walet emellan blygd och häpnad. Men i det wi så inskränka allt hwad ämnet beträffar, som skall utgöra wår Deputations ändamål, lärer ofelbart Rikets första Stånd (att dömma af de rörelser, som i denna stund uppfylla mitt hjerta) finna inga gränsor i allt hwad som rörer Wårt dyra Konungahus, och wågar jag ödmjukeligen underkasta Höglofl. Ridderskapets och Adelns mogna omprö-

wande,

wande, hwilket till de andra respective Ständen sedan kunde meddelas, om ej wid wår underdåniga tacksamhets nedläggande inför Thronen, samma Deputation som tolkar den, kunde blifwa uppdraget att hos Hans Kongl. Maj:t utwärka Deß nådiga tillstånd att få betyga wår wördnad, ej allenast enligt det Hederwärda Bonde-Ståndets yttrande, åt Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, utan jemwäl till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergöthland, båda af ett blod, båda af ett tankesätt, fast krigets tillfälligheter tillåta oß den fägnaden, att hos den förstnämnde Herren, få förena, jemte de tacksamhets-offer wi äro skyldige Försynen, för Deß räddning, tillika de, wåra hjertan hembära honom Sjelf för Deß Seger. Ärorik i utförandet, beprisar den i alla tider denna Prints mannamod, i det att Fäderneslandet af deß följder underrättas, att om lagrar skördas af åran ensammen; bör sällheten ej wäntas utan af åran förenad med Freden.

Herr Lilljehorn, Pehr. Då den nyß föreläsna Tacksägelse till Hans Kongl. Maj:t wore af en så wärdig Ledamot som Herr Lagman Spaldencreutz projecterad, kunde man till densamma nästan ohörd, lemna sitt bifall; men som Ridderskapet och Adeln, för sedwana antagit, att icke något Ärende må utan öfwerwägande och mognaste betänkande afgöras, begärte Herr Lilljehorn, att detta ämne måtte warda på bordet hwilande.

Herr Leijonankar, Fredric Wilhelm, utbad sig att ett af honom författadt och redan för åtta dagar sedan till Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken inlemnadt, men icke föredragit Me-

 morial,

morial, angående en gåfwa till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL nu måtte få uppläsas.

Efter uppläsandet häraf tillade Herr Leijonankar, att han åfwen af några hört till tacksamhets wedermäle emot Hans Kongl. Höghet Hertig CARL föreslås en Medaille; men ansåge för sin del, af anförde skäl, mera anständigt och wärdigt om de trenne Stånden skulle behaga uti deß ingifne Project instämma.

Begärdes på Bordet.

Herr de Frietzcky, Clas, trodde att som Hans Kongl. Maj:t i Nåder yttrat sin önskan, att Riksdags Ärendernas lopp måtte fortskyndas, lämpeligare warit om den Tacksägelse-Adreßen, som så tydeligen uttrycker Ridderskapets och Adelns oförfalskade wördnad och tillgifwenhet för sin Konung icke blifwit lagd på bordet; men oagtadt den tids utdrägt sådant skulle åstadkomma uti en sak, hwarom föga någon lärer wara af olika tankar, wore ej hans mening att lägga hinder i wägen för den hwarje Riksdagsman ostridiga rätt att låta förekommande ämnen blifwa på bordet hwilande. Han wille alltså nu föredraga Ridderskapet och Adeln ett annat mål, hwaröfwer han till Protocollet skrifteligen sig yttrade, som följer: Sedan Kongl. Maj:t behagat i Nåder förklara, att denna Riksdag ej åskades något Stats Utskott, utan att Kongl. Maj:t ernade uppwisa Statswerkets tillstånd åt det Hemliga Utskottet, som ägande en gemenskap med de öfrige der förekommande Ärender; så har detta hos mig wäckt den bekymmersammaste omtancka.

Ehuru

Ehuru jag i underdånighet wördar Hans Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition härom, som efter Hans Maj:ts Nådiga tanka, torde medföra Riksdagens skyndesammare lopp; så wågar jag dock underdånigst anföra de betänkligheter som mig härwid förekomma.

50 §. i Regerings-Formen utstakar tydeligen: att Stats-Werkets tillstånd uppwises åt Riksens Ständers Utskott: Detta Utskott måste således wara ett annat och af annan natur än det 47 §. omförmäler; ty eljest hade det warit öfwerflödigt att straxt efteråt och uti en ny §. utstaka om ett särskilt, i fall deß åliggande kunnat förenas med det i 47 §. utsatte Utskott: ännu mera; Utskottet i den 50 §. bör utnämnas hwarje Riksdag endast för Stats-Werkets skuld, då deremot Utskottet i 47 §. ej utnämnes hwarje Riksdag, utan endast när Kongl. Maj:t så godt finner, och således tydeligen bewisar nödwändigheten af det förra. Deßa Utskott äro ock wida skiljda i sina egenskaper. Enligt den 50 §. uppwises Stats-Werkets tillstånd till Riksens Ständers Utskott, på det att De, nemligen Riksens Ständer måga inhämta, att penningarne blifwit brukade till Rikets gagn och bästa. Det är således en rättighet att Ständerna skola Sjelfwa inhämta denna kunskap, ty som det endast äro De som äga rätt och magt att bewilja till Statens behof, så böra De ock hafwa rätt kännedom om detsamma; och härtill behöfwes ej någon öfwerläggning med Kongl. Maj:t Sjelf, ej heller någon hemlighet; ty utaf det som bewiljas och genom en Bewillnings-Förordning kungöres, får man nog känna Statens behof. Deremot enligt 47 §. will Kongl. Maj:t Sjelf med

 Utskottet

Utskottet öfwerlägga om de Ärender, som honom synas Hemliga hållas böra; och för det andra äro de personer alldeles upodragne alla de rättigheter, som Riksens Ständer Sjelfwe innehafwa. Twenne egenskaper af detta Utskott som ensamt utmärka detsamma, men alldeles icke kunna paßa till det andra. Om de Ärender som egenteligen tillhöra Stats-Utskottet skulle i Secreta Utskottet upptagas annorlunda än ad referendum, så kunde följa deraf, att detta senare Utskottet skulle äfwen kunna befatta sig med Statsbrinternas ersättande genom Bewilluingar och Pålagor eller Uppläningar, under namn att det äger samma rättigheter som Riksens Ständer Sjelfwe; då likwäl en sådan rättighet alldrig bör kunna skiljas ifrån Riksens Ständer in plenis, som sjelfwe endast hafwa rätt att sig taxera, hwilket är ett fritt Folks yppersta rättighet och frihetens säkra kännetecken. Men om Statswerkets tillstånd uppwises enligt 50 §. till Riksens Ständers Utskott, som ej äga annan rättighet än att hos Riksens Ständers Plena anmäla deß tillstånd och Statens behof, så blifwer Riksens Ständers rätt till beskattning säkrast bibehållen. Wid 1778 års Riksdag, den första efter Regeringsättets förbättrande, blef ock den 50 §. i anseende till Statswerket iakttagen; och då blef genom 14 § i samma Riksdagsbeslut förordnadt: att i afseende på Riksdagars hållande och Ärendernas afgörande samma ordning wid de påföljande Riksmöten skulle oryggeligen efterlefwas; hwilket och wid 1786 års Riksdag blef iakttagit. Uppå så starka skäl och grunder, enliga med Regerings Formen, med Riksdags-Beslut och med Praxis, wågar jag ödmjukast föreslå Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att wi i samråd med wåre öfrige Med-Ständer Hans Kongl.

Kongl. Maj:t i underdånighet underställa nödwändigheten att Stats-Werkets tillstånd, så denna som wid förut framfarna Riksdagar, uti ett särskilt Riksens Ständers Utskott, enligt 50 §. i Regerings-Formen uppwises, så att det derifrån på sätt, som jag uti mitt förra Dictamen i ödmjukhet föreslagit, må till Riksens Ständers Plena uppkomma; hwilket ock bäst synes befordra Ärendernas skyndesammare afgörande.

Om Ridderskapet och Adeln härtill lemnade sitt bifall, anhöll Herr de Frietzcky, att sådant måtte de öfrige respective Ständen meddelas.

Lades på bordet till nästa Plenum.

Herr Tham, Pehr. Hwad den i dag wäckte och på bordet lagde fråga om Tacksägelse till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL beträffade, trodde han ingen wore som ej af warmaste hjerta deruti instämde. Hans Kongl. Höghets Seger den 17 Juli, så wäl som Flottans återförande till Carlscrona den 27 November woro twenne underwerk, öfwer allt beröm; men widkommande det senare gjorde förslaget, att såsom en tacksamhets-betygelse erbjuda Hans Kongl. Höghet utur Riksens Ständers Banque en gåfwa af 25000 R:d., ansåge han ej för lämpeligt att Banquen dermed måtte beswäras, utan önskade hellre att någon sådan utwäg måtte påfinnas, hwarigenom han, jemte hwarje nitisk och ädelsint Swensk Medborgare, finge dertill contribuera.

Derefter framkallades inom skranket de närwarande Herrar Ledamöter af Banco-Utskottet och aflade med höa röst den för samma Utskott fastställde wanliga Eden; skolandes de nu fränwarande, nemligen:

nemligen: Friherre Kurk, Herr Sinclair och Herr Tersmeden, efter hwad förr brukeligt warit, densamma wid första sammanträdet uti Banquen fullgöra.

Uppläsites Riddarehus-Directionens Riksdags-Berättelse, som remitterades till Riddarehus-Utskottet.

Herr Lilljehorn, Pehr. Till Directionen hyste han för sin del det största förtroende; men då han deraf nyß kommit i erfarenhet, att ett groft förfnillnings-brott blifwit af en oredlig Betjent begångit, och han ej kände huru densamma kunnat Riddarehusets medel ombetros, wißte ej eller huruledes han måtte komma till underrättelse derutinnan; hemställde han till Ridderskapet och Adeln hwarest en slik upplysning skulle kunna winnas?

Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen, Axel, wille allenast i korrthet nämna, att Riddarehus-Directionen sökt widtaga alla utwägar till Cassans säkerhet, till hwilken ända, af twänne Nycklar till Pantkistan, den ena warit Riddarehus-Kamereraren och den andra en af Directionens Ledamöter ombetrodde. Framlidne Herr Hofmarskalken, Friherre Manderström, som haft den ena Nyckeln under den tid Kirstein stölden föröfwat, hade alltid wid Sedlars uttagande och före deras inläggning sedt och upptecknat dem till Nummer, Datum och Summa, och sedermera warit Kirstein följaktig till Riddarehuset, der inläggningen i hans närwaro af den sistnämde skedt, som i stället för sedlarne, med påskrifne Convoluter omlagde i Kistan insmygt andra Convoluter till utseende och påskrift lika, men dels tom-

tomma, dels uppfylde med rent papper. På lika sätt hade tillgått med den af Kirstein efterapade Ost-Indiska Compagniets Obligation, hwars utelöpande Original gifwit anledning till brottets undersökande och slutliga upptäckande. Namnen under denna förskrifning hade warit så noga efterapade, att när Friherre Manderström wid rygtet, att den rätta blifwit till pant utbuden, eftersett om den i Pantkistan saknades, och der funnit den falska, hade han likwäl derifrån återkommit utan mißtanka och med öfwertygelse att han funnit den werkliga. Men som Hans Excellence korrt derpå fått den sistnämde i sina händer, hade genast inventering i Caßan samt ytterligare undersökning blifwit anstäld, hwarwid alltsammans på en gång uppdagades; Kammereraren fängslades och Målet öfwerlemnades till Kongl. Hof-Rätten, som detsamma till största delen afdömt, men i anseende till uppkommen företrädes-twist emellan Riddarehus-Caßan och Kongl. Musicaliska Academien, icke kunnat sig uti ersättnings-frågan utlåta; hwilket allt Riddarehus-Utskottet kunde af Protocoller och Handlingar intaga, och med sitt utlåtande till Ridderskapet och Adeln inkomma.

Herr Lilljehorn, Pehr. Efter den målning, som Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen nu behagat göra af detta bedrägeri, skulle han kanske likafullt omoget fatta sina tankar, och förbehöll sig derföre att efter afgifwit betänkande utaf Riddarehus-Utskottet, så göra de erindringar honom då kunde förefalla:

Häruppå afgick efter gjord Proposition, till Högwördige Preste-Ståndet, hwilket utaf de trenne öfrige Ständen war det enda i dag församlade, den Depu-

Deputationen, som skulle framföra Ridderskapets och Adelns beslut angående Instruction för det Hemliga Utskottet samt fastställande af Banco-Utskottets Instruction.

Friherre de Geer, Carl, önskade att Herr Grefwen och Ordföranden wille anmoda Herr Grefwen och Landtmarskalken, att han täcktes föranstalta om Plenorum utsättande på samma dagar och någorlunda lika tider hos alla Stånden, till winnande af målens skyndesammare gång och möjligheten af beslutens snara Communication.

Uppläsites Herrar Revisorernas till Banco-Werkets öfwerseende nästlidit år, Berättelse till Ridderskapet och Adeln, Preste- och Borgare-stånden om Banco-Werkets tillstånd; hwilken skulle till upplåsande, efter wanligheten aflemnas till de sistbemälte twenne Stånden.

Föredrogs och Uppläsites Wadstenas-Adeliga Jungfru-Stifts-Directionens Relation till Ridderskapet och Adeln om Stift Arendernas författning, hwilken remitterades till Riddarehus-Utskottet.

Under detta återkom den affände Deputationen till Högwördige Preste-Ståndet, som lofwat med det första företaga Instructionen för det Hemliga Utskottet.

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken uppkom.

Friherre de Geer förbehöll att Wahl-Listorna öfwer Ledamöterna i det Hemliga Utskottet ej måtte uppbrytas, förr än alla de öfriga Stånden fått del af Ridderskapets och Adelns Beslut om Instructionen för detsamma, samt deröfwer erhållit deras swar.

Uppläsites ett Utdrag af Protocollet hållit hos det hederwärda Bonde-Ståndet den 9 i denne månad, rörande sammanfattande af ett gemensamt Privilegium för de trenne Ofrälse-Stånden.

Utdrag af Protocollet, hållit i Bonde-Ståndet wid Riksdagen i Stockholm d. 9 Februari 1789.

S. D. Då Bonde-Ståndet wid alla Deß Sammankomster till allmänna Riksmöten med oro och bekymmer måste erfara, huru en hwar af Deß Ledamöter, så wäl å egne som Deß hemmawarande Medbröders wägnar, äro öfwerhopade med allmänna eller enskildte Beswärspuncter, de der gå ut på att antingen reclamera wundne rättigheter, eller söka ändring i sådane skyldigheters fullgörande, hwilka de förmena sig utöfwer eller emot lag wara ålagde, tror Bonde-Ståndet detta endast och allenast härröra deraf, att de rättigheter och skyldigheter, som Allmogen i gemen, såsom medlemmar i Riks-Kroppen, tillhöra, ifrån äldre tider blifwit Allmogen förundte eller ålagde genom en mängd af Författningar, af hwilka en del hwarannan motsäga, uttyda, förklara eller upphäfwa. Deraf har skedt och dagligen händer, att Allmogen, icke rätteligen kunnog om hwilken Författning efterlefwas bör, ofta torde begära det icke winnas kan, och Kongl. Maj:ts Embetsmän likaledes antingen af willrådighet, eller annan orsak orätt tillämpa Författningarne wid afgörandet af Allmogens angelägenheter.

Bon-

Bonde-Ståndet tror, att en så beskaffad oreda är ganska skadelig för Landtbruket och deß Idkare, hwilkas yrke egentligen bör wara att i ro och stillhet få sköta jorden, för att deraf hämta det första nödwändiga för Statens och Medborgarens uppehälle; men icke att förspilla tiden med att tidt och ofta söka beskydd för ingrepp i sina rättigheter eller ändring i de beswär och plågor, som dem för tungt kunna blifwa affordrade. I Bonde-Ståndets tanka måste efter wår lyckliga Regements Författning, wisse rättigheter wara liksom naturliga för Medborgare af hwarje Stånd, lämpade efter hwars och ens föremål, efter det biträde Staten af det ena eller andra Ståndet bör njuta, och dymedelst en Grundwal och rätt jemnwigt alla Medborgare emellan läggas, hwilken i sitt hela sammanhang utgör Riks-Kroppens bestånd, waraktighet och styrka: Rubbas någon del deraf, sättes den lidande Medborgaren utur stånd att sine skyldigheter fullgöra, Staten förlorar, och hela Riks-Kroppen kommer i mer och mindre mån utur skick.

På sådane grunder har Bonde-Ståndet nu enhälligt föresatt sig, hwad de wid flere föregående Riks-Möten önskat måtte fullbordas, men för mellankomne hinder och omständigheter alltid blifwit uppskjutit, att hos Kongl. Maj:st i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t i Nåder täcktes tillåta Bonde-Ståndet, att wid denna Riksdag genom utsedde Deputerade öfwerlägga och till Ståndets närmare granskning uppgifwa de allmänna stadgar och Författningar, som böra innefatta grunden för Bonde-Ståndets Existence, deras allmänna rättigheter och skyldigheter; att samla dem alla i korrt begrepp

på

på ett ställe under egenskap och skygd af Privilegier, samt att dem sedermera sine respective Med-Ståndens närmare öfwerseende meddela, innan de Kongl. Maj:ts Nådige godtfinnande, wälbehag och fastställande underdånigst underkastas.

Men Bonde-Ståndet har af den skyldiga wördnad och aktning det är de öfrige Riks-Stånden skyldig trodt sig böra denna angelägenhet hos dem förut anmäla, med anhållan om gunstbenäget swar med det görligaste första, hurumwida de behaga med Bonde-Ståndet häruti göra ett, att gemensamt hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla att få taga under öfwerläggning detta ämne, samt om Högwördige Preste- och Wälloflige Borgare-Ståndet wilja sig med Bonde-Ståndet förena, att, med Högloflige Ridderskapets och Adelns samtycke och biträde, utarbeta ett gemensamt Privilegium för alla Tre Ofrälse-Stånden, deruti gränsorne för hwarje Stånds rättigheter och skyldigheter utstakas, utan att göra inträng uti sådane åt något Stånd redan meddeldte förmåner, som icke skulle med Constitutionens bestånd kunna medgifwa någon jemkning; Hwaröfwer Utdrag utur Protocollet till de öfrige Respective Stånden utfärdas skulle. Ut Supra.

In Fidem Protocolli,

B. C. Ahlman.

Begärdes på Bordet.

Herr Lilljehorn, Pehr. Hwad detta ämne widkomme funne wäl Ridderskapet och Adeln att det tarfwade den största och ömmaste eftertanka, hwarföre han föreslog till bättre mognad af Beslutet att dermed ej förhasta; och biföll således för sin del att det

må

må få hwila på bordet. För öfrigt hade han nu anmält sig att tala i stöd af hwad en Ledamot af Herre Claßen nyß förbehållit angående uppbrytandet af Listorne öfwer det Hemliga Utskottes Ledamöter denna Ledamot måtte derunder förwara någon kundskap den Herr Lilljehorn icke kunde inse. Herr Lilljehorns skäl deremot till deras öppnande wore det, att Kongl. Maj:t i Nåder förklarat sin åstundan att Utskottet skyndesamt måtte komma i Activitet. Wore den nämnde Ledamotens skäl större, wille Herr Lilljehorn gärna eftergifwa.

Herr de Frietzcky, så ofta fråga uppkommit om Instruction för något Utskott hade alltid warit brukeligt att Wahl-Listorne öfwer Ledamöterne icke blifwit öppnade förr än densamma hunnit afgöras. Frågan om det Hemliga Utskottets Instruction hade wäl Ridderskapet och Adeln redan afgjort; men då mindre behagliga händelser åstadkommit tids utdrägt och långsamhet i beslutet, hade det ej warit Ridderskapets och Adelns fel om detsamma ej kunnat så skyndsamt Communiceras med de öfrige respective Ständen. Sistlidne Lördag war tiden redan förliden så att Ständen woro åtskillde innan Deputationen ankom. I dag hade endast Preste-Ståndet Plenum. Det wore således ej förr än i morgon görligt att fullfölja Communicationen, och erhålla underrättelse uti hwad slut samtelige Ständen stadnat, hwarefter, och icke förr Listorne kunde uppbrytas.

Herr Lilljehorn, Pehr, wißt intet rättare än att de andra Ständen förklarat sig nöjde med Regerings-Formen såsom tillräcklig Instruction; men han underkastade sig gärna Ridderskapets och Adelns godtfinnande.

Här-

Härwid stadnade denna Ventilation.

Hwarefter uppläſtes de af Hans Maj:t Riksens Ständer ad notitiam lämnade: **Sammandrag och Calculer öfwer de till Armeens behof i Finnland ifrån Swerige öfwersände Proviant, Beklädnings- Ammunitions- och Fourage-Persedlar.**

Herr von Castanie, Hofpredikant, uppläste Följande Dictamen: Då det Extractum Protocolli hwilket Wälofl. Borgare-Ståndet genom sina Deputerade sistlidne Onsdag Ridderskapet och Adeln meddelade rörande en stor Deputations afsändande till Hans Maj:t Konungen för att aflägga underdånigaste tacksägelse i anseende till Hans Kongl Maj:ts wid ett så oförmodat som owäntat fiendtligt anfall wisade Landsfaderliga omsorg till Rikets upprätthållande, sjelfständighet och försvar, och hwaruti åfwen så wäl det Högwördige Preste-Ståndet som det ärbara Bonde-Ståndet förlidne gårdag genom Deputation Ridderskapet och Adeln tillkännagifwit, sig hafwa instämt med tillägg af det sednare, att i anseende till Hans Kongl. Höghets Hertigens af Södermanland Swea Rikes Stor-Amirals emot Konung och Fosterland wisade och ädalagde prof af hjeltemod och tapperhet, till tacksamhet och erkänsla, en Deputation måtte afgå, nu efter fleres yttrade åstundan legat på bordet, men ej blifwit företagen; Så får jag härmed i all ödmjukhet anhålla att denna sak till Ridderskapets och Adelns afgörande måtte proponeras. Jag är alldeles och fullkomligen öfwertygad det wåre respective Med-Stånd i detta fall förekommit Oß. Ridderskapet och Adeln det första Ståndet i Riket har från Urminnes tider alltid så wäl föregått, som

wid alla tillfällen och i sjelfwa wärket wisat deras oskrymtade tacksamhet, deras oförfallskade nit och trohet emot de stora Regenter, som prydt den Swenska Thronen. Om någon Regent förtjent detta så är det wißt GUSTAF III: Så sant detta är, så wißt känner och hwarje Ledamot sitt bröst eldat af de warmaste tacksamhets känslor; hwad Nationen är skyldig Hans Kongl. Höghet kan ej undfalla Oß. Denna Furste har såsom hjelte återkommit till Oß, prydd med segrens lagrar. En seger öfwer en mägtig, en trottsande fiende, som i tideböckerna för samtida och efterkommande blir den ärofulluaste. Männe ej detta förtjenar åtminstone tacksamhets betygande. För öfrigt att bibehålla det inbördes förtroende, den aktning wi äro skyldige wåre öfrige Med.Stånd, itererar jag min förut gjorde anhållan.

Friherre De Geer begärde att detta måtte få hwila jemte det i dag på bordet lagde Project till Tacksägelse.

Herr Lilljehorn eftergåfwe ingen uti den wördnad för Konungen, som det i dag Förehafde Utkastet till Tacksägelsen uttryckte; det wore endast derföre att några ord honom undfallit, som han begärt det samma på bordet.

Herr de Frietzcky wille ej härom säga något, men önskade i allmänhet det den ordning blefwe iaktgen, att när Plenum inträffar hwar och en måtte infinna sig att höra.

Herr Lilljehorn föreslog om icke nödigt wore till hwars och ens underrättelse, att en Lista på oafgjorde mål hwarje Plenidag blefwe att tillgå; hemstälte derjemte om det ej skulle finnas wara nästan för tidigt att begynna Plena kl. Nio samt föreslog i deß ställe klockan Tio.

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken lofwade, att om Ståndens sammankallande på lika dagar och timmar öfwerenskomma med de öfrige Herrar Talemännen.

Herr Wachschlager, Gustaf. Från så lång tid han kunde sig påminna, hade alla Ständen haft Plenum på samma dag, och sådant wore naturligt i anseende till communicationen dem emellan. Skulle Ständen sammanträda hwar sin dag, hwad blefwe Följden deraf, om icke oreda och tids utdrägt? det bästa wore som Herr Grefwen och Landtmarskalken sagt att någon öfwerenskommelse härutinnan kunde träffas, med de öfrige Talemännen; och borde för öfrigt Ridderskapet och Adeln hafwa så mycket försteg, att deß beslut må kunna wara werkande.

Hans Excellence Herr Grefwe v. Fersen. Sedan Herr Grefwen och Landtmarskalken lofwat härom concertera med de andra Talemännen, kunde ej widare tillgöras. Talemännen kunde ej befallas. Men wäl wore att Ridderskapets och Adelns Plena blefwe utsatte ju tidigare ju hädre. Alla Ständen kunde icke möjligen i Ärendernes afgörande följas åt, och Ridderskapets och Adelns talrikhet gjorde alltid hos detta Ståndet deliberationerne långsammare. De öfrige ägde många oeconomiska mål, som syßelsatte dem på de stunder de allmänna ärenderne icke upptogo, men äfwen i händelse de woro utan wigtigare göromål torde de kunna förmås att uppå Ridderskapets och Adelns Plenidagar sammanträda, för att emottaga communication af Adelns beslut,

såsom förr wantigt warit. Uti Herr Lilljehorns ånstundan att en Lista måtte upprättas öfwer oafgjorde mål instämde och Hans Excellence.

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken lofwade att om slika Listors Författande låta Föranstalta.

Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan Ett.

In fidem Protocolli,
A. G. Silfwerstolpe.

Utdrag af Protocollet, hållit i Ridderskapet och Adelns Plenum d. 10 Februari 1789.

S. D. Som Ridderskapet och Adeln till Ledamöter i Banco-Utskottet under närwarande Riksdag, på sitt Ständs wägnar, utsedt följande Herrar och Män.

1:sta Claßen:

Grefwe Brahe, Magnus;
Grefwe von Seth, Fullmägtig Friherre Kurk, President;
Grefwe Horn, Fredric, af Åminne, General;
Friherre Bjelke, Thure;
Friherre Duwall, Johan Diedric, General-Lieutenant;
Friherre Mackleau, Rutger, Kammarherre.

2:dra Classen.

Herrr Crusenstjerna, Mauritz Salomon, Öfwerste, R. S. O.

Herr

Herr Sinclair, Carl Gideon, General-Fält-Tygmästare;
Herr von Hirscheit, Fullmägtig Herr Lagerhjelm, Gustaf, Major;
Herr von Gerdten, Carl Mauritz, Öfwerste, Riddare af S. O.;
Herr Starenflyckt, Fullmägtig Herr Silfverstråle, Gustaf, Hof Junkare;
Herr Funk, Fullmägtig Herr Heijkensköld, Carl Fredric, Hof-Rätts-Råd.

3:dje Claßen.

Herr de Frietzcky, Clas, Directeur;
Herr Billberg, Otto Fredric, Major, Riddare af Swärds-Orden;
Herr Lindecrona, Eric Gustaf, Lagman;
Herr Tersmeden, Jacob, Bruks-Patron;
Herr Almfelt, Lorentz Peter, Öfwerste, Riddare af S. O.;
Herr von Sebalt, Fullmägtig Düben, Friherre, Hofmarskalk, Riddare.

Så skulle Banco-Fullmägtige genom Utdrag af Protocollet derom underrättas. Ut Supra.

Torsdagen den 12 Februari.

Plenum klockan half 10.

Hans Excellence Herr Grefwe Brahe förde klubban under Hans Excellence Herr Landt-Marskalkens opaßlighet.

Justerades Protocollerne för den 6 och 7 sistlidne.

Som Borgare-Ståndet förmältes hafwa Plenum så afsändes nu Gårdags-Deputationen med Ex-

 tractum

tractum Protocolli om det Hemliga Utskottets Instruction till samma Stånd.

En Deputation från Preste-Ståndet under Ordförande af Biskopen Lindblom gaf wid handen, att Preste-Ståndet på det kraftigaste anbefallt sina Ledamöter i det Hemliga Utskottet, att ej allenast till efterlefnad åtfölja de utmärkta §. §. utan åfwen Regerings-Formen i hela sin widd i alla de omständigheter der den med de i Utskottet förekommande ärender kan åga gemenskap.

Herr Spaldencreutz, Johan Adolph, som hos Ridderskapet och Adeln ännu saknade ett ordentligt Beslut öfwer antalet af Ledamöterne i det Hemliga Utskottet, så hemställte han om icke Högloflige Ridderskapet och Adeln täckes i denna delen, och för sin räkning bifalla deß uti yttrandet till Protocollet den 7 sistlidne Föreslagne reservation och, som deremot icke gjordes någon påminnelse, gjorde Hans Excellence Herr Grefwen och Ordföranden följande Proposition:

Bifaller Högloflige Ridderskapet och Adeln att den af Herr Spaldencreutz gjorde reservation om antalet af Ledamöter i det Hemliga Utskottet för Högloflige Ridderskapets och Adelns gemensamma räkning antages.

Hwilket enhälligt bifölls.

Herr Tigerhjelm, Sewed Gustaf. Med mycket skäl har en wärd Ledamot Herr Leijonankar uti sista Plenum jemte en Tackfägelse-Adreß till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL, tillstyrkt en Gåfwa af 25000 Riksdaler. Jag bifaller det till alla delar, men

men wågar i djupaste ödmjukhet åfwen föreslå en lika Gåfwa till Hans Kongl. Höghet Hertig FREDRIC ADOLPH. Jag behöfwer icke nyttja andra skäl än de känslor i wåra bröst, som tolka för Hans Kongl. Höghet den ömmaste tillgifwenhet. Dock för att följa Regerings-Lagen wågar jag i lika ödmjukhet föreslå att Ridderskapet och Adeln dertill förut utbeder sig Hans Maj:ts Nådigste tillstånd, hwartill Ridderskapet och Adeln så mycket mera bör hoppas Nådigt bifall, som de icke efter sin önskan wid 1778 års Riksdag fingo genom någon Gåfwa till Hans Kongl. Höghet ådagalägga sin underdåniga erkänsla.

Begärtes på bordet.

Herr Gyllenadler, Samuel Jacob, uti sista Plenum behagade en wärd Ledamot Herr Leijonankar föreslå att jemte den Tackfägelse som hos Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland skall tolka den oskrymtade och underdåniga erkänsla som Swenska Folket hyser för Hans Kongl. Höghets emot Konung och Fosterbygd ådagalagde Nit och Mannamod, förena en underdånig Gåfwa af 25000 R:d. Specie. Här lärer ingen gifwas, som icke med Herr Öfwersten täflar uti den underdånigaste tillgifwenhet för en Prins, hwars stora och werkeliga förtjenster förwärfwat honom hela Nationens högaktning och hjertan. För att i en fullkomligare mån ersätta de owanlige utgifter, som Hans Kongl. Höghet en tid bortåt förmodeligen warit nödsakad att bestrida, för att göra denna underdåniga Gåfwa mera wärdig den Höga Person, hwilken hon tillbjudes, mera wärdig Rikets Ständer wågar jag ödmjukast föreslå, om icke hon kunde fastställas till 100,000 Riksdaler Specie, hwilka öfwerlemnas till Hans Kongl. Höghets egen fria

fria Disposition. Att utur Riksens Ständers Banque anslå deße Penningar, anser jag wädeligt för densamma, och icke swarande emot ändamålet; härigenom betages de, som deruti äga del, men hysa lika känslor med Oß, att deltaga uti detta tacksamhetsoffer. I fall Höglofliga Ridderskapet och Adeln skulle täckas bifalla detta Project, får jag derföre wördsammast föreslå, att detsamma blifwer hänwist till Bewillnings-Utskottet som framdeles kommer att sättas, hwilket torde utse medel att genom en Allmän Bewillning på ett eller twenne år erhålla denna Summa, och anhåller slureligen att de öfrige Respective Ständen genom ett Extractum Protocolli häraf måtte undfå del.

Lades på bordet, likasom Herr Bilangs muntelige Proposition att betala Hans Kongl. Höghets Gäld.

Hans Excellence Herr Grefwen och Ordföranden gaf tillkänna det han i dag af Hans Kongl. Maj:t emottagit ett papper af följande innehåll:

"Som Landtmarskalken frågat Kongl. Majestät, "när Hans Majestät i Nåder tänkte låta meddela "Ridderskapet och Adeln den wanliga Propositionen "om ett Utskotts åskande, för att enligt 50 §. Re"gerings-Formen uppwisa staten, har Hans Kongl. "Majestät i Nåder swarat, att det af Kongl. Maj:t "den 3:dje innewarande redan åskade Utskotts öfwer"läggningar wore af den Natur, att Staten oum"gängeligen skulle der uppwisas, som ägande en "gemenskap med de öfrige der förekommande mål."

Hans Excellence Herr Riks-Rådet Grefwe von Ferlen anhöll att detta såsom ett ganska grannlaga ärende,

ärende, hwilket fordrade det allramognaste betänkande måtte så hwila på bordet; och att i det ställe ett annat ganska wigtigt ärende, som redan warit lagt på bordet måtte nu få blifwa ämnet för Höglofl. Ridderskapets och Adelns öfwerläggning, nemligen den projecterade Tacksägelse-Adreßen.

Detta Project upplästes nu å nyo.

Herr Lilljehorn, Pehr, förklarade att om han wid uppläsandet förra gången hade hört Projectet så wäl som nu, hade det wißerligen icke skolat blifwa han som begärt det på bordet, utan att han i detta som i mycket annat warit färdig att instämma med den wärda Ledamoten, som det författadt. Han lämnade nu dertill sitt bifall, men erinrade om communication med de andra Ständen på det enligt deras önskan Tacksägelse-Adreßen af samtelige Talemännen kunde öfwerses och jemkas.

Friherre Cederhjelm, Josias, förewarande mål innehåller flere deliberations-ämnen dem han begärte måtte separeras och således först bifallas om antagandet af sjelfwa Tacksägelse-Adreßen till Hans Kongl. Maj:t och deß affärdande till de andra Ständen; dernäst om Complimenten till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL och likaledes till Hertig FREDRIC ADOLPH.

Friherre De Geer, Carl, conformerade sig med Friherre Cederhjelm. Ämnet är wäckt uti de andra Ständen och olika hos dem afgjordt. Samtelige haswa wäl instämt angående Tacksägelsen till Hans Kongl. Maj:t, men Bonde-Ståndet har tillagt angående Hertig CARL, det kan ju icke af någon tagas illa att wi päminna om Hertig FREDRIC.

Deßa begge Herrar äro af ett blod, den ena har haft mera tillfälle att wisa sitt hjeltemod och genom en årorik Seger återställa de Swenska wapnen sin fordna glans. Den andra hade wißerligen lika wärdigt uppfört sig om han ägt samma tillfälle och om ett sådant commando warit honom uppdragit der han fått wisa sin nit och mannamod.

Sedan Tacksägelse-projectet wore bifallit anhöll Friherre De Geer om Proposition öfwer en Compliments aflåggande hos begge deras Kongl. Högheter.

Hans Excellence Grefwe von Fersen instämde med Friherrar Cederhjelm och De Geer uti saken; men fant den ordningen owanlig att sjelfwa den till öfwergifwande Adreßen af Talemännen skulle jämkas. När Projectet af ett Ständ bifalles, böra de andra Ståndden gifwa sitt utlåtande, finna de något att ändra, lemna de derom underrättelse, ej till Talemännen utan till Ståndden, som sig emellan öfwerenskomma, hwarefter det blifwer Ståndders Beslut.

Hans Excellence instämde i lika måtto om en underdånig Compliments aflåggande hos Hertigen af Öster-Göthland. Han wore af de Ståndden, som redan yttrat sig, förbigången, men förtjente wißerligen att ihogkommas, och om omständigheterne ej tillskyndat honom den förmon att få inlägga lika åra med sin Herr Broder hade han dock gifwit hela Riket sådane bewis af sitt hjertelag, som fordrade Riksens Ståndders innerliga erkänsla. Men som Riksens Ständer ej äga direct gemenskap med någon, ware sig hwem det wara må, utan Kongl. Maj:ts Nådiga samtycke, så påminte Hans Excellence att Kongl. Maj:ts tillstånd först måtte begäras.

Herr

Herr Karlström, J. A., ingaf skrifteligen:

Då Högloflige Ridderskapet och Adeln nu till öfwerläggning företagit, det af de öfrige Respective Riks-Ståndden hit anmälte mål: att hos Kongl. Maj:t igenom en stor Deputation, aflägga underdånig Tacksägelse för de wisa och werkande anstalter Han nådigt widtagit, att freda wårt älskade Fosterland ifrån twenne mägtiga fienders stämplingar och förtryck; torde Högloflige Ridderskapet och Adeln benåget tillåta mig, att i denna sak yttra mina tankar. Det warma nit för Konung och Fosterland, som gjort wåra Förfäders åra, ofta stadgat wåre store Konungars Throner, upprätthållit Sweriges sjelfständighet, warit fienders skräck, Europas förundran och andra Folkslags efterdömen, lefwer ännu, och skall intill werdens sista tider lefwa inom deßa åt så wärdige tänkesätt helgade murar. Att förekomma och mota en trottsig fiendes anstalter hafwa wi sett wår stora Konung i spetsen för sitt Folk wåga Sin dyra Person, med den rådighet, med det mod, som utmärker hjeltar; och då en owäntad Fiende med stora steg ifrån en annan sida nalkades wår gräns, har Han skyndadt till wårt förswar. Deß outtröttliga möda, deß wisa steg, det lif, den werksamhet som Hans egen höga närwaro i alle förswarsanstalter medfört, hafwa wi att tillskrifwa: att icke Götheborg nu är i Danska händer, Wäster-Göthland sköflat, tusendetals Medborgare huswille och utblottade, krigets förödelse flyttad i hjertat af Riket, och Nationens ifrån flere Secler tillbaka förwärfwade krigsära satt i twifwelsmål. Jag wet att trogne Undersåtares wälsignelse och erkänsla är en stor Regents yppersta belöning, men att det åfwen för ett ädelt och tappert Folk, är den ljufwaste tillfredsstäl-

ſtällelſe, att ſådant offentligen få betyga. Det är på deßa anförda grunder, ſom jag wördſammaſt wågar tillſtyrka Högloſlige Ridderſkapet och Adeln, att ſkyndeſammaſt i denna Sak, förena ſig med de öfrige Reſpective Ständen.

Herr Spaldencreutz, Joh. Ad. förbehöllt att i fall det af honom uppgifne Projectet winner Ridderſkapets och Adelns bifall, ſådant genom en Deputation de andre Reſpective Ständen meddelas måtte.

Herr Grefwen Ordföranden gjorde Propoſition. Bifaller Höglofſlige Ridderſkapet och Adeln den af Herr Spaldencreutz projecterade Tackſägelſe-Adreſſen till Hans Kongl. Maj:ſt, ſamt att en Deputation derom till de andra Reſpective Ständen afgår? JA.

Bifaller Ridderſkapet och Adeln att de andra Ständen anmodas att gemenſamt med Ridderſkapet och Adeln hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla att få betyga Rikſens Ständers djupa erkänſla hos Deras Kongl. Högheter Hertigarne CARL och FREDRIC? JA.

Under anförande af Grefwe Clas Lewenhaupt uppropades och afgick Deputationen till de andra Ständen, och fick tillika i Commißion att anmäla det Ridderſkapets och Adelns Extractum Protocolli ſkulle blifwa de Reſpective Ständen tillſtällt ſå ſnart det hunne expedieras.

Uppläſtes Borgare- och Bonde-Ståndens Extracta Protocolli angående Inſtructionen för Hemliga Utſkottet.

Ut-

Utdrag af Protocollet hållit hos Borgare-Ståndet wid Riksdagen i Stockholm den 9 Februari 1789.

S. D. Som Borgare-Ståndet, i underdånigſte följe och anledning af Kongl. Maj:ts på Riks-Salen gifne Nådiga Propoſition, utſedt Ledamöter, till det af Kongl. Maj:t i nåder åſkade Hemliga Utſkott; och Borgare-Ståndet, efter föregången öfwerläggning funnit, att enär deße Deputerade ſtälla ſig Regerings-Formen den 21 Auguſti 1772 i gemen och deß 47 §. i ſynnerhet, till efterrättelſe, något widare på Borgare-Ståndets åtgärd, icke ankommer, med mindre berörde Utſkott likmåtigt Kongl. Maj:ts förklarade Nådiga åſtundan, må kunna, ju förr, ju heldre ſammanträda; ſå ſkulle ſådant de öfrige Reſpective Ständen, genom en Deputation, hörſam- tjenſt- och wänligen communiceras. Ut Supra.

Ex Protocollo,
Carl Joh. Ahnger.

Utdrag af Protocollet, hållit i Bonde-Ståndet den 9 Februari 1789.

S. D. Sedan Bonde-Ståndet utſett Ledamöter uti det Utſkott Kongl. Maj:t behagat af Rikſens Ständer åſka, ſå fant Bonde-Ståndet, efter föregången öfwerläggning, att, enär deße Deputerade ſtälla ſig Regerings-Formen af den 21 Auguſti 1772, 47 §. till efterrättelſe, något widare på detta Ständs åtgärd icke ankommer, ſom kan hindra berörde

rörde Utſkott att ju förr, deſto håldre, ſammantråda; hwilket beſlut genom Deputation ſkulle de öfrige Reſpective Ståndden wördſamt, tjenſt- och hörſammaſt Communiceras. Ut Supra.

In fidem Protocolli,
B. Z. Ahlman.

Friherre De Geer, Carl. Faſt de andra Ståndden med Ridderſkapet och Adeln icke behagat inſtämma angående Inſtructionen för det Hemliga Utſkottet, så lärer likwäl ingenting hindra med mindre wåra Deputerade kunna förſes med ett Extractum Protocolli ej att framwiſa ſom någon Inſtruction, men till rättelſe wid ſina grannlaga göromål.

Herr de Frietzcky fant denne påminnelſe både nyttig och nödig, emedan Ridderſkapets och Adelns beſlut eljeſt bleſwe owerkſamt, ſedan de andra Ståndden dels anſett all ſlags Inſtruction onödig, dels i Regerings-Formen innefattad. Men då Preſte-Ståndet i nog likhet med Ridderſkapet och Adeln föreſkrifwit ſina Deputerade att ſtälla ſig de bekante §. §. tillika med hela Regerings-Formen till rättelſe, så lärer ingen betänklighet kunna uppſtå att till enſkilt påminnelſe lämna wåra ett Extractum Protocolli, faſt det hwarken kan få namn af Ståndders Beſlut ej eller af Inſtruction.

Herr Leijonankar, Jag utbad mig Höglofſlige Ridderſkapets och Adelns tålamod det jag trodde mig behöfwa, för att få yttra mig med den frihet och öppenhjertighet, med hwilken jag alltid framlagt min öfwertygelſe och mina tankar för Höglofſlige Ridderſkapet och Adeln. Jag har alldrig warit af eller

eller hållit wågot partie, ty det är icke att wara fri. — Sanningen och endaſt den, ger den ſanna, den eniga, den waraktiga Friheten. Men Friheten är bunden af ſkyldigheten. Skyldigheten är ädlare än både egen ära och egen nytta, och den ſom icke förſt rådfrågar ſkyldigheten innan han ſer efter om en ſak är nyttig ledes in uti mörker och mißtag.

Wore jag född ſlaf, så förſwarade jag min husbonde, emedan den högſta Magtägande, gifwit mig Slaf-rölen, att ſpela i denna werlden, men när jag är född fri, så förſwarar jag, så länge jag kan, min frihet, och gifwer icke gerna bort min medfödda rättighet, att förja och ſtyra för mig ſjelf. Har jag åter gifwit bort min rätt, har jag ätagit mig ſkyldigheter, ja! hade jag ſamtyckt att bli ſlaf, så lydde jag och fullbordade min pligt, utan att tänka, hwarken på min ära eller min nytta. Wore den 47 §. uti Regerings-Formen ännu in fieri, så wore den wiſerligen den ſiſta ſom wunne mitt Ja ord, men ſedan wi 1772 ſamtyckt till honom och med ed ſtadfäſt honom så är det min owilkorliga ſkyldighet att lyda, och denna ſkyldighet följer jag: Ser jag endaſt efter hwad uti denna §. är mig föreſkrifwit, och finner att den Deputation eller Utſkott, ſom efter honom är formerader ſkall uti alla hemliga mål wara lika magtägande, ſom Rikſens Ständer Sjelfwe; följden deraf blir den att han icke har, och icke heller kan få någon hwarken mera utwidgad eller mera indragen Inſtruction än Rikſens Ständer Sjelfwe hafwa för ſig: och ſedan Trenne Stånd med mig äro af lika öfwertygelſe ſå proteſterar jag på det högſta emot all enſidig Inſtruction eller föreſkrift ifrån Höglofſlige Ridderſkapet och Adeln, och begifwer mig icke härifrån utan votering.

Alla

Alla Samband emellan Ständer upplösas då ett Stånd tillskansar sig den magt att kunna enskilt instruera och pålägga sina Ledamöter skyldigheter i de mål och på de ställen, der alla Fyra Rikets Stånd samfält skola öfwerlägga och besluta. Det är angelägit att blifwa wid Regerings-Lagarnas bokstaf såsom enda förmuren för wår frihet.

Herr Bilang; kunde ej höras.

Herr Marqvard Conformerade sig med Herr Leijonankar; deß öfriga yttrande kunde i anseende till mindre stillhet ej med redighet fattas till Protocollet.

Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen. Skiljaktigheten i meningarne är ganska ringa. När Tre Stånd ej bifalla det af Oß gillade projectet, fast Preste-Ståndet med någon jemnkning närmade wår tanka, kan det ej mera blifwa någon Instruction. Ett Extractum Protocolli för wåra Ledamöter blefwe äfwen onödigt. Det ligger blott i deras ficka, men kan ej produceras, wi kunna ej mera än reservera för dem att de följa Grundlagen; wår säkerherhet ligger mest i deras tro och ära.

Friherre De Geer. Om ordet Extractum Protocolli mißhagar, wore han allt för benägen att gå derifrån, med förbehåll att wåra Deputerade här på stället och inför Protocollet få den tillsägelse att ställa sig noga till efterrättelse de §. §. som i det bifallne projectet egenteligen äro specificerade, och hwaruti wi hafwa så mycket större styrka som Preste-Ståndet pålagt sina en dermed ganska nära instämmande föreskrift.

Herr

Herr Leijonankar trodde ingen särskildt Instruction wara af nöden, ej heller någon sådan af ett Stånd kunna föreskrifwas, utan borde den af Riksens Ständer gemensamt utfärdas, eljest kunde i framtiden deraf lidas det wådeliga exempel att ensidiga Expeditioner från enskilta Stånd kunde emanera.

Friherre De Geer. Ridderskapet och Adeln bör ej gå från sitt Beslut, det är på goda grunder och Lag tagit, då bör det ej förändras. Ridderskapet och Adeln har för sin del fastställt en Instruction och den bör för deß Ledamöter tjena till rättelse.

Herr af Malmsten, Olof. Då nu icke mera kan wara i fråga huruwida någon särskildt Instruction för Herrar Ledamöterne uti det Utskott, som enligt 47 §. Regerings-Formen blifwit af Hans Kongl. Maj:t åskadt och hemligt hållas bör, warit och blir nödigt, sedan Hans Kongl. Maj:t Sjelf och Trenne af wåra Med-Ständer förklarat 47 §. uti sig sjelf innehålla den rätta och tydeligaste efterrättelse som kan behöfwas, så blir endast frågan om werkställigheten deraf, och hwaröfwer olika och skiljaktiga tankar uppstigit. Jag får således för min ringa del ödmjukast underställa, om icke Instruction i allmänhet till all werkan och åtgärd är alldeles förswunnen, då, som sagt är, 3:ne Stånd med Kongl. Maj:ts Nådigste tanka i underdånighet instämt att 47 §. wore, utan widare Instruction, uti sin utöfningskraft både tydlig och fullständig, 42 §. af Regerings-Formen äfwen i afseende på ett sådant högt och enstämmigt Beslut är alldeles uppfylld, om man ock skulle ansedt en sådan projecterad Instruction som en owitz

och ny Lagfråga, så wågar jag för min ringa del ej mera omnämna någon slags werkställighet på Högloflige Ridderskapets och Adelns förut i detta ämne tagne beslut, utan fogar mig helt och hållit till Hans Kongl. Maj:ts och de 3 öfrige Ståndens i Hufwudämnet tagne lika beslut; ty, mine Nådige Herrar! fäster icke Lagen wår säkerhet, hålla wi icke den som wårt Grundfäste och okullstörteliga Riks-Pelare, lyda och hålla den i den heligaste helgd, så fruktar jag att friheten är på gränsen af sin Lands-flygtighet. Hwad åter den för Högloflige Ridderskapets och Adelns Respective Ledamöter särskildt föreslagne Instruction igenom ett Protocolls-Utdrag rörer, och hwilket de till sin rättelse, utan något uppwisande uti Utskottet, skulle undfå, så anser jag det i flere afseenden både för onödigt och betänkeligt; ty då Högloflige Ridderskapet och Adeln för få dagar sedan yttrade både oro och bekymmer öfwer den mindre aktning och med allt skäl hos allmänheten ifrån uraldriga tider sig förwärfwade förtroende, igenom tryckte skrifter och utspridde osanningar, skulle så wäl för Högloflige Ridderskapet och Adeln som Officers-Corpsen åtminstone förminskas, om ej förfalla, så underställer jag Högloflige Ridderskapets och Adelns upplysta omprofwande, om icke sådan hemlig och onyttig Instruction wore att inom Oß sjelfwa bidraga att sätta en mera mißtagen plätt på wåra Respective Ledamöters uppförande i anseende till Kongl. Maj:ts och Rikets samt wåre rättigheters bewarande än de öfrige 3:ne Ständen, hwilka således för sine Ledamöter utmärkt allt förtroende och jag för min ringa del helt och hållit hyser för Högloflige Ridderskapets och Adelns Respective och utnämde Ledamöter, ehuru de ännu äro mig okände: och får således allerödmjukast

mjukast för min del begära proposition på Hans Excellence Herr Riks Rådet Fersens Dictamen och anförda tankar till Protocollet.

Herr Billberg, Otto Fredric. Man slipper lätt från denna fragan, då man kallar det icke Instruction, utan wänlig erindran och anser den som en formalitet likasom att i en Riksdags början Regerings-Formen läsas. Det torde derföre wara bäst att wi säga: **Ingen Instruction, utan den erindran Lagen föreskriwer.**

Herr de Frietzcky, Clas, tillstyrkte att i Protocollet förwarades att wåra Deputerade borde ställa sig till efterrättelse Regerings-Formen i hela sin widd, egenteligen de nämnde Paragrapher.

Herr Grefwen och Ordföranden gjorde proposition: öfwer denna sednare meningen som beswarades med **Ja** och **Nej**.

Herr Leijonankar förnyade sitt förra påstående och Protest att ej något Stånd kunde gifwa en föreskrift ensamt.

Herr Spaldencreutz, Joh. Ad. Ridderskapet och Adeln äro så mycket mindre uti ett sådant förbehåll ensamme, som Preste-Ståndet sunnit angeläget att åtwarna sina Deputerade, att så wäl iakttaga hela Regerings-Formen som de nämnde §. §. i synnerhet, och hemställte derföre om ej Ridderskapet och Adeln i sammanstämmighet dermed wille i Protocollet förwara en lika skyldighet för sina Deputerade.

Som Proposition flere gånger begärts, och nu åter med häftighet derpå yrkades, så gjorde Herr Grefwen och Ordföranden följande proposition:

Bifaller Högloſlige Ridderſkapet och Adeln att i Protocollet förwaras det deras Ledamöter i det Hemliga Utſkottet åläggas att iakttaga Regerings-Formen i hela ſin widd i ſynnerhet de §. §., ſom Herr de Frietzcky utmärkt?

Beſwarades med Ja.

Uppbröts Liſtan på Ledamöterne i Hemliga Utſkottet, hwartill blifwit walde

1:ſta Claſſen.

Grefwe von Ferſen, Axel;
Friherre Ribbing, Fullmägtig Friherre Macleau, Guſtaf;
Friherre Stake, Fullmägtig Grefwe Hamilton, Adolph Ludvig;
Friherre De Geer, Carl;

2:dra Claſſen.

Herr Hammarſkjöld, Fullmägtig Friherre Rappe Adam Wilh. Bruks-Patron;
Herr Drakenhjelm, Fullmägtig Herr Bergenſkjöld Zachris, Kammarherre.
Herr Adlerſtråhle, Fullmägtig Herr Lode, Gjörans Wilhelm, Aßeßor.
Herr von Hermansſon, Johan, General-Major, Com. af Swärds-Orden;

3:dje Claſſen.

Herr Ehrenborg, Michael, Öfwerſte-Lieutenant Riddare af S. O.
Herr Bährenhjelm, Peter Guſtaf, Lieutenant;
Herr Spaldencreutz, Johan Adolph, Lagman;
Herr Ferrner, Bengt, Cancellie-Råd, R. af N. O.

Upplä-

Uppläſtes å nyo det på bordet liggande Dictamen af Herr Nordenadler, Lorentz.

Herr de Frietzcky, Clas. Det uppläſte Dictamen innefattar många delar af hwilka de fläſte ej höra hit. Målningen öfwer Ryßland till exempel kan wara rigtig, tör hända oriatig; allt ſådant hörer ej till wår pröfning och afgörande; men Memorialet innehåller i öfrigt ſå beſynnerliga utlätelſer och uttryck, mindre wärdige, lika ſom Ridderſkapet och Adeln ſtridde emot Konungens wilja och behag, ſärdeles det ordſpråket till ſlut, att **många Kockar göra elak Soppa**, kunde Ridderſkapet och Adeln ej taga ät ſig, åtminſtone wore inom wårt Stånd inga Kockar ſkulden till elak Soppa. Hwad den wäckte frågan om Öfwerſte Sprengtporten angeck, ſå hörde det icke Ridderſkapet och Adeln till att dömma honom antingen fri, brottslig eller contumaciter; men om han finnes enligt 12 §. Riddarhus-Ordningen och 32 §. Adelige Privilegierne ſåſom på utrikes ort ſig uppehållande, böra wara förluſtig ſitt ſäte och ſtämma på Riddarhuſet, ſå kunde werkſtälligheten deraf uppdragas åt Riddarhus-Utſkottet.

Hans Excellence Grefwe von Ferſen. Herr Nordenadler har wäckt flera frågor; i anſeende till den mundteligen gjorda, nemligen: om Öfwerſten Sprengtporten, ſå är tydeligen i Lagens ſtadgande utſatt, att den ſom ſatt ſig ned utrikes, förwerkar ſitt ſäte och ſtämma; men det ſkrifteliga innehåller ganſka ſärſkildte ämnen, ſåſom om hwad ſom paßerar och intet paßerar i Ryßland; om wårt krig m. m. ſamt wäcker frågor ſom endaſt tillhöra Kongl. Maj:t, eller ſådane hwarom wi in pleno ej kunna gå in uti ventilation, och ſlutas med ett ordſpråk,

 ſom

som åtminstone tarfwas att förklaras. Hans Excellence tillstyrkte derföre att detta Dictamen måtte remitteras till Riddarhus-Utskottet, som sedan författaren haft tillfälle förklara sina ord; med sitt betänkande till plena bör inkomma; och intill deß förbehöll sig Hans Excellence att ingen tryckning af Protocollerne häröfwer måtte tillåtas.

Herr Nordenadler, Lorentz, trodde så mycket mindre uti sitt Dictamen något förgripeligt kunnat inflyta, som det grundade sig på Riksens Ständers wördnad för den största, för den bästa Konung; och när han till sin nit för Kongl. Maj:t lade sin omsorg att förena sitt uppförande med den aktning och wänskap han af hwar man sökte förtjena, så hoppades han att all anmärkning deremot skulle förfalla. Att sluta sitt Dictamen med ordspråk, trodde han wara så mycket mera lofligt, som en wärd Ledamot för några Plenidagar sedan, slutat sitt tal med en wers, och sådant wunnit så allmän applause.

Herr Grefwe Horn, Fredric. I anledning af Herr Nordenadlers upplästa Memorial, som och af det som utaf Herr Lagman Stenhoff uti deß Dictamen ad Protocollum blifwit anfördt, rörande Öfwersten nu mera warande General-Majoren uti Kejserlig Ryss tjenst, Herr Georg Magnus Sprengtporten, utbeder jag ödmjukeligen få åberopa de anmärkningar jag redan gjort i detta ämne. Deßa anmärkningar gå hufwudsakeligen derpå ut att förbehålla General Sprengtporten den rätt, den högst angelägna och dyra rätt, om hwilken wi samteligen äro så jaloux och måne, att icke blifwa dömd ohördan. Det wore wißerligen oerhört att en underfåte, som enligt Privi-

Privilegierne har rätt att få gå i främmande Herrars tjenst, och om jag intet bedrager mig, då Sprengtporten med Hans Maj:ts nådigste tillstånd ingått uti Ryska tjensten, att han just derföre skulle förlora sin stämma och säte här på wårt Riddarhus. Jag will icke skärskåda, det är ej heller wår sak och tillständighet, att nu här hos oß undersöka, alldraminst afdömma i fall han under deßa med Ryßland uppkomne krigsoroligheter haft ett förhållande, mindre tillbörligt för en Swensk Underfåte. Förr än jag öfwer honom eller någon annan som olyckligtwis blir exponerad för swåra beskyllningar fäller mitt omdöme, afwäntar jag först den genom laglig förutgången åtgärd wundne upplysning, hwilken är den enda säkra att dömma efter. Denna återhållighet kräfwer menskligheten af mig emot hwar man och i synnerhet nu wid närwarande tillfälle, då jag yrkar icke allenast General Sprengtportens rätt, utan allas wår gemensamma onekeliga rätt, att icke dömmas ohördan. Hwad i öfrigt angår de utlåtelser hwarmed Herr Nordenadler slutar sitt Memorial så, ehuru de synas nog anstöteliga och obetänksamma, i synnerhet som han haft mera rådrum att öfwerwäga sina expressioner då de utfördes genom pennan, så instämmer jag gärna med dem som tillstyrkt att deßa utlåtelser om **många Rockar etc.** må enligt Herr Nordenadlers egen åstundan få utstrykas. Låtom oß mine Herrar hafwa något tålamod med dem som hwarken i tal eller med pennan kunna så wäl utföra sina tankar, i synnerhet då de wilja låta rätta sig. Uti denna skonsamhet är jag sjelf mycket intereßerad, och slutar derföre med den önskan: **förlåter så warder Eder förlåtit.**

Friherre Duwall, Johan Diedric. För att icke borttaga tiden trodde han saken snarast decideras om den 12 §. Riddarhus-Ordningen uppläſtes, hwilket Friherre Duwall gjorde och i anledning deraf styrkte till Herr Sprengtportens uteſlutande.

Friherre De Geer, Carl. Hans mening kunde alldrig wara att wilja kränka Lag; han wädjade att han alldrig i sådant asseende öppnat munnen. Om det åfwen skulle synas som om 12 §. Riddarhus Ordningen wore hit applicable, så wore likafullt ingen ting förlorat att remittera målet till Riddarhus-Utskottets betänkande. Derefter kunna wi taga wårt beslut, då öfwerila wi oß icke. Han tillstyrkte derföre att Herr Nordenadlers Dictamen i hela sin widd måtte remitteras på det de besynnerliga expressionerne tillika måtte utredas.

Hans Excellence Grefwe von Fersen, Axel. Hwarken wårt Plenum eller Riddarhus-Utskottet kan ingå i Lagskipningen och fälla Dom; men att handhafwa Lagens föreskrift inom wårt Stånd det är wår skyldighet, hälst den är så ganska tydelig. Denna frågan är icke den första uti sin egenskap. Nästan oräkneliga många dylika Exempel finnas af Familler, som på denna grund utan all förfrågan och rätteligen blifwit slutne utur Listorne, hwaraf Hans Excellence såsom exempel nämnde Grefwe Mellin och Leijel med flere. Att Dictamen i anseende till de anmärkte anstötligheter remitterades till Riddarhus-Utskottet wore wäl Hans Excellences råd, men wille författaren alldeles taga det åter, kunde den frågan förfalla.

Grefwe

Grefwe Horn, Fredric. En ohördan kan ej dömmas, ej heller hörer någon Domsrätt oß till. Wi äro ej heller wißa om facta för att kunna göra application af Lagen; huru weta wi om Öfwersten Sprengtporten flyttat sina bopålar; om han med eller utan tillstånd trädt i främmande tjenst, sådane undersökningar böra föregå. Jag will ingen brottslig skydda, men ej heller någon ohörd dömma, och hoppas för öfrigt att wi med hwarandra undse alla lapsus lingvæ.

Herr Almfelt, Lorentz Peter. På detta ställe hade han fått den upplysning att underrättelser ifrån Öfwer-Rätterne till Riddarhus-Directionen insändes öfwer Adeliga Personer, som för sådane brott blifwit sakfäldte, att de utur Ridderskapets och Adelns Samfund borde uteslutas; rörande Öfwerste Sprengtporten lärer sådant icke hafwa försports. Wid tillfälle af krig wore åfwen wanligt att så kallade avocatorier utfärdades, och de som ej ställte sig dem till efterrättelse, ansågos såsom brottslige; men ännu wore i detta krig inga avocatorier omtalte. Och som Öfwerste Sprengtporten deßutom under sin tjenstetid gjort sig förtjent af all heder, berröm och tack, så kunde han ej samtycka till deß uteslutande, hälst han såsom Egendoms-ägande i Finland ej kan anses att hafwa nedslagit sina bopålar annorstädes.

Efter någon widare öfwerläggning, som dress med mindre redighet än att den till Protocollet utförligen eller närmare kunde fattas,

Biföll Ridderskapet och Adeln på Herr Grefwens och Ordförandens Proposition:

1:o Att Riddarhus-Utskottet anbefalles inkomma med

Betänckande om Öfwerste Sprengtportens rätt till säte och stämma.

2:o Att Herr Nordenadlers Dictamen remitteras till Riddarhus-Utskottet der han äger tillfälle att sig förklara; och

3:o Att innan deß, Protocollerne häröfwer ej få till Tryckeriet aflämnas.

Ridderskapets och Adelns utsände Deputation återkom. Preste-Ståndet hade redan warit åtskildt, de öfrige Ständen hade lofwat swar med det första.

Ridderskapet och Adeln åtskildes.

In Fidem Protocolli,
Bungencrona.

Utdrag af Protocollet, hållit i Ridderskapets och Adelns Plenum den 12 Februari 1789.

S. D. Som Höglofliga Ridderskapet och Adeln till alla delar gillat och antagit närlagde project till den underdåniga Tacksägelse, som hos Hans Kongl. Maj:t kommer att aflägga, så skulle detsamma de öfrige Respective Ständen communiceras.

Likaledes har Ridderskapet och Adeln med de öfrige Ständen instämt att hos Kongl. Maj:t anhålla om Nådigt tillstånd att till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL få aflägga en underdånig wördsam tacksägelse och betygande af deras lifliga erkänsla för Högbemälte Herres till Swenska Namnets och Flaggans heder ådagalagde oförlikneliga och ärofulla prof af hjeltemod och tapperhet.

Ridder-

Ridderskapet och Adeln fannt åfwenledes tillbörligt att Riksens Ständers wördnad och tacksägelse betygades till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergöthland, som ej underlåtit att deltaga i krigets beswärligheter och faror, och, änskönt omständigheterne ej lämnat honom tillfälle att inlägga en lika lysande ära, dock fullkomligen ådagalagt det hjertelag för Rikets wäl och heder, som är oskiljaktigt från deß ädla tänkesätt, och som Swenska Folket hos Prinsar af sitt Konungs-Hus, alldrig mißkänt.

Ridderskapet och Adeln beslöt att häraf lämna sina Respective Med-Stånd wänlig del, för att efter emottagandet af deras instämmande uti den sednare delen gemensamt kunna utbedja sig Kongl. Maj:ts Nådiga tillstådjelse till werkställigheten.

Hwarom Utdrag af Protocollet skulle expedieras.

Utdrag af Protocollet, hållit i Ridderskapets och Adelns Plenum den 12 Februari 1789.

S. D. Föredrogs ett af Herr Nordenadler, Lorentz till Höglofl. Ridderskapet och Adeln ingifwit Dictamen, som i anseende till flere deruti förekommande eftertänkelige och mindre tjenlige ordasätt till Riddarhus-Utskottet skulle remitteras, som äger att inhämta Herr Nordenadlers närmare förklaring och sedan med sitt yttrande till Höglofl. Ridderskapets och Adelns Plenum inkomma.

Derjemte, och i anledning af hwad nämnde Ledamot i sin mundteliga tilläggning yrkat angående

de Öfwersten Joran Magnus Sprengtporten, skulle Riddarhus-Utskottet anbefallas att med sitt Betänkande öfwer bemälte Öfwerstes rätt till bibehållande af Säte och Stämma å Riddarhuset, inkomma. Ut supra.

Lördagen den 14 Februari.

Plenum klockan 10.

Under Hans Excellence Herr Grefwens och Landtmarskalkens opaßlighet förde Hans Excellence Herr Grefwe Brahe klubban.

Justerades Protocolls-Utdraget af den 12 Februari till Riddarhus-Utskottet om Öfwerste Sprengtporten och om Herr Nordenadler.

Herr Almfelt, Johan anförde: Sedan Höglofslige Ridderskapet och Adeln erhållit del af det Hederwärda Bonde-Ståndets begäran uti Deß Extractum Protocolli af den 9 Februari, som af Herr Öfwerste Lilljehorn den 10 Februari begärdes på bordet; så är hos Höglofslige Ridderskapet och Adeln min ödmjukaste anhållan, att detta mål med görligaste första kunde till afgörande blifwa företagit, hälst dröjsmål härutinnan torde wäcka någon uppmärksamhet, då deremot, sakens skyndesamma afgörande ofelbart efter min tanka ej annat kan än bidraga till en enighet, som, i synnerhet i Rikets närwarande belägenhet är så alldeles nödwändig Riks-Ständen emellan, och hwartill Höglofslige Ridderskapet och Adeln wid flera tillfällen alltid gifwit så lysande efterdömen. Uti detta mål förbehåller jag mig i all ödmjukhet, att framdeles något närmare få deducera hwad nu i korrthet blifwit anfördt, i fall omstän-

omständigheterne och Sakens beskaffenhet därtill skulle föranleda.

Herr von Engeström, Johan. De bästa Lagar kunna förlydas och mißbrukas; tilltagsenhet kan nyttja tillfällen att sträcka dem utöfwer sin ordalydelse och affigt; Och om något warsamhetsmått wid Lagens stiftande skulle wara utelemnadt, går allt sådant desto lättare för sig. Ibland nyttiga Lagar räknar man med allt skäl Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning af den 13 Februari 1776 om Policens förbättrande här i Staden; Men jag fruktar, att denna wisa Författning icke mer än andra Lagar fått blifwa åtlydd och hållen uti helgd. Jag förbigår gerna allt det, rykten utspridt, angående en inrättning af Spioner, rytande myndighet af Embetsmän, pinliga eller wåldsamma förhör med personer, som warit mißtänkte för brottmål m. m. Men det wet jag, och tryckte Papper hafwa wisat för hela Allmänheten, att brottmål längre tid warit under undersökning wid Police-Kammaren, då likwäl 3 §. uti Förordningen uttryckligen förmår, att alla egenteligen så kallade Lagbrott höra till de wanlige Domstolarne, der de ofördröjligen böra undersökas och afdömas. I denna delen är Författningen så mycket mera wis, som Police-Kammaren annars skulle blifwa en Extra Ordinarie Domstol, det är, en af de styggelser dem Hans Kongl. Maj:t uti 16 §. af Regerings-Formen för ewiga tider Landsförwist såsom befordrings-medel till Enwälde och Tyranni. Äfwen har jag sjelf måst erfara, det Policen satt Taxa uppå waror dem jag och andra Landsmän haft att försälja här i Staden. En sådan rättighet, har jag icke af Förordningen kunnat finna wara Policen lämnad. Det är en orättwisa att göra Taxor, endast

endast till nedsättande af priset på Landtmannens wara, då man icke tillika hjelper honom att allörig få mindre betalning, än Taxan innehåller, och att jemt få affättning på waran. Det är i allmänhet emot Naturen af all handel, att waran skall få annat wärde, än tillgångar och behofwer ömsom utstaka. Det leder Landtmannen till stor förlust att igenom slike twång i handeln afskräckas ifrån att föra sin wara till Staden, men det leder ock Staden till förlust att sakna tillförsel af sine nödwändighetswaror.

Om oredor händt derigenom, att Öfwer-Ståthållaren eller Under-Ståthållaren icke haft tillfälle sjelfwe öfwerwara målen i Police-Kammaren, lemnar jag derhän. Jag söker icke Personer; Jag önskar endast att få rättelse uti saker. Skulle någon erinra att man bordt klaga öfwer Embetsmännerne, då händelserne sig tilldragit; så har jag mycket att swara. Wi Landtmän, skicka ofta wåra tjenstehjon intill staden, och de äro för enfaldige att kunna förswara sig; om wi ock äro sjelfwe tillstädes, är större delen af Oß föga mera upplyst; nästan alla älska wi lugn och tiga håldre wid den första oförrätten, än att med fördubblad kostnad skaffa oß en ny; Alle Landtmän och kanske de fleste af Stadens Inwånare äro ringa personer emot de mägtige Herrarne wid Policen, hwilka hafwa långa armar och mycket medhåll. Till ett sådant medhåll räknar jag de omständigheterne; Att Police-Betjeningen sjelf får wittna uti målen; Att Policen icke är ståld under Öfwer-Domstols inseende, då likwäl Slotts-Cancelliet, och alla Landshöfdinge-Ämbeten ärkänna Kongl. Hof-Rätterne för en Högre Domstol; och att man icke ens inför Konunga-

ga-Thronen får beklaga sig utan de dryga wilkor 9 §. uti Police-Förordningen utstakar. När så stora swårigheter möta en lidande att kunna winna ändring, blir följden tydelig att näppeligen någon wågar klaga: Icke sker det om ej saken är af stor betydelse, eller den lidande någorlunda kittslig, och då wisar sig åter en annan följd, att, som wanligt är, oförrätten snarast stadnar uppå den stilla och saktmodiga Medborgaren.

Ridderskapet och Adeln är för upplyst, att icke af deßa korrta drag, jemnförde med deras egen kännedom af saken kunna dömma, om detta ärende förtjenar att behjertas. Finner Ridderskapet och Adeln det wärdigt att komma under öfwerläggning såsom rörande allmän säkerhet och Statens så wäl som Landets Innewånares gemensamma nytta, så torde jag få föreslå att Ridderskapet och Adeln täcktes anse det såsom ett beswärsmål och att Ridderskapet och Adeln behagade med de öfrige Resp. Ständen öfwerlägga, huru man tjenligast måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhåda om Deß Nådiga Förordnande till winnande af det stora ändamålet att Embetsmännerne wid Policen måtte hållas inom tjenliga skrankor och den oskyldige Medborgaren få lefwa trygg och säker att ej af dem blifwa förfördelade.

På Bordet.

Herr Lode, Jöran Wilh. aflade hos Höglofliga Ridderskapet och Adeln sin wördsamma tacksägelse för det honom blifwit uppdragit att wara en Ledamot i det Hemliga Utskottet; — Ett sådant wedermäle af sitt Ständs förtroende hade uppwäckt hans fullkomliga erkänsla och eldade hans nit att gagna sitt Fädernesland och efter möjligheten uppfylla hwad honom der-

derigenom ålades; men den händelſen hade inträffat, att Hans Excellence Herr Riks-Drotſen hade antydt honom Kongl. Maj:ts Nådiga befallning att reſa till ſin hemort till ſin ſyßlas förrättande. Han hade wäl anmält det wahl, ſom på honom fallit, att wara en af ſitt Stånds Fullmägtige i det Hemliga Utſkottet; men hade fått en förnyad befallning att oförtöfwat anträda reſan, och gaf ſåledes wid handen, att, i anſeende till detta hinder, hans rum i Utſkottet blefwe ledigt.

I anledning häraf fingo Electorerne i 2:dra Claßen tillſägelſe att wälja en annan Ledamot i Aſſeßor Lodes ſtälle.

Herr Blix, Magnus utbad ſig att få uppläſa och ſjelf begära på bordet följande:

Till Protocollet

Krigslågan, ſom är tänd wid wårt Fädernes-lands bägge gränſor: och Riksdagen till hwilken wi äro kallade, bewiſa, att Konungen har wår hjelp af nöden; att hären behöfwer manſkap och att Stats-Caßan behöfwer penningar. Då det är af Jordbruket, ſom deßa behof egenteligen utgå: då ingen annan än den okunnoge beſtrider, att alla Statens öfrige ſkatter äro blotta förſkotter, dem Jordbrukaren, faſtän han ej märker det, får ändå kännas wid till ſlut: då ſjelfwa Bergsbruket, ſom likwäl utgör en af Statens Grundpelare, icke kan härifrån undantagas, emedan Landtmannen betalar Bergsmannen icke allenaſt för hans jern och hans arbete, utan äfwen för hans i jernpriſet inräknade Hammarſkatt, Tionde, Bewillning, Tull, Fragter och Forlöner: Då ett inrättadt Jern-Contoir drar för Bergsbrukaren den

den benägna förſorg, att han alldrig kan mißbjudas för ſin wara, hwaraf hans tillwerkning är årlig och wiß: då Jordbrukaren deremot utom den handräkning Spannemåls-Magaſinerne räcka, icke äger något dylikt ryggſtöd, och deßutom har en owiß inkomſt, ſå att han i hårda år har allt för litet att ſälja: då deßutom Grufwan och Härden freda ſina arbetare för utſkrifning: då deremot Plogen, alldeles oförmögen till minſta beſkydd, nödgas utlefwerera till knektehopen ſina raſkaſte körare; ſå är Oß i dag den frågan af ytterſta wigt: **Hurudant är wårt Jordbruk?**

Månne wi, Mine Herrar! kunne, utan blygſel nämna wårt Jordbruk? Månne wi kunna kalla Oß för ett rätt ſjelfſtändigt Folk, ſå länge wårt Land icke äger **eget bröd**? ſå länge wi nödgas hämta hos Grannar deras öfwerlopp? ſå länge det likſom ankommer på dem, huru mätta wi få äta oß? ett flereårigt krig dem emellan ſom uppfrätte all deras ſäd, ſkulle ju blottſtälla wårt Land för hunger och göra deß ſjelfſtändighet mycken twiſt underkaſtad. Ty när Wiſthuſet är tomt utan hjelp, när magen jemrar ſig utan tröſt; när Menighetens ögon börja ſjunka och deras mattighet wiſar huru grymt ſwälten härjar, och deras ångeſt förkunnar att döden är i åtanka och förſkräcker; då förlorar ſjelfſtändigheten ſin röſt och hennes warelſe förſwinner: Då nödgas ſjelfwa hjelten, om han är belägrad, gifwa ſig på nåd och onåd: då ſäljer allt hwad Eſau heter, ſin förſtfödſlo-rätt för en grynwälling. Med ett ord, en hungrig ſjelfſtändighet är ingen ſjelfſtändighet.

Wårt allmänna har med hugnad ſett en hop wackra anſtallter för jordbruket. Sett driftiga Mån upparbeta ſin jord. Sett Samfund af wårdige Medborgare belöna odlingar. Sett Tidningarne fulla med berättelſer om röda hedar, odlade kårr och murade gårdesgårdar. Sett Landtmanna-underrättelſer från Tryckerierne. Sett premier för upptäckter. Sett odlare prydas med Ordensband. Sett Ståder byggas åt Åkerbruket. Sett Skattebref, Storſkiften, Hemmansklyfningar, Strömrensningar och Ägodelnings-Rätter. Sett det ſom är ännu mera — ſett Folknummern tilltaga. Hwad borde följden wara? Ökta ſkördar — minſkade införſkrifningar. Har ſådant wiſat ſig! Nej. Mißwäxter ha infunnit ſig tåtare än någonſin: och det ſom wårſt är, wäderleken har ej ſkuld för dem alla. — Tull-Specialerne, långt ifrån att förkunna minſkning i Spannemåls-införſkrifningen, wittna, att den många år ökas. — Wäſter-Göthland, ſom af Konung GUSTAF ADOLPH feck tillſtånd till Gårdfari-handel för Trenne ſina Härader har i ſednare tider fått denna rättighet utwidgad för tre gånger ſå många, och tillåtelſens orſak war: **de kunde icke föda ſig af jorden.** Sådant kunde de likwäl i GUSTAF ERICSSONS tid. — Sjelfwe Afrads-Spannemålen och Tionden löſes ju på många ſtällen från både Krona, Preſt och Indelningshafware juſt af den indelte Bonde, ſom borde haſwa ſåd till öfwerflöd. — Hwad wiſar ſådant allt? Jo att om odlingar göres här och der, ſå måſte gamla Odal-åkern öfwerallt i ſamma mån ſmått och årligen aftaga i bördighet. — Att det icke måtte wara briſt på wilja, icke briſt på affåttning, ſom gör wåra ſkördar tunna; utan jordbruket måſte wißerligen dragas med några ſjättrar. Det måſte

tryta

tryta Jordbrukaren — törs jag ſäga det? — Förmåga.

Förgäfwes, Mine Herrar! lete wi efter någon annan orſak. Ett ögnakaſt på wår allmänna Lag och på wåra Jordbruks-Lagar ſkall wiſa oß att Jordbrukarens wanmagt kommit att oförwarandes grundläggas i ſjelfwa Jordbruks Lagarne: Att wißa fördomar, ſom ſett ut ſåſom Grundſanningar råkat ſtifta Lagarne: och att den wackraſte Patriotiſme man i werlden will ſe, har igenom mißräkning kommit att grundlägga en del af fördomarne. Låtom oß derföre taga wåra Jordbruks-Lagar och Jordbruks-Fördomar på en gång under ſkärſkådande, efter ſom wi finne att uppmuntringar, underrättelſer, ſammanſkotter och belöningar förmått uträtta ſå litet. Söke wi, ſå måſte wi ofelbart hitta på de wåſendteliga hinder, ſom hittills betagit alla uppmuntringarne deras kraft. Och när ſådane hinder äro undanröjde; då, men icke förr kunna uppmuntringar bidraga eftertryckeligen till ändamålet.

En Bonde på en liten torſwa — ſäger man — arbetar ſin jord med lätthet. Han behöfwer icke mera än ſina twå händer. En Romare lefde af twå tunneland jord. Hwarföre icke ſå Swenſka Bonden?

Men man beſinnar icke att deße Romare på ſå Tunnland, ſönko ſtändigt i ſkuld och klagade att de hopetals gingo ifrån ſina ſmå jordlotter. Och om en eller annan bibehöll ſig derwid, ſå bidrogo dertill twå biorſaker, den ene, att under Republiqvens förſta Fem Århundrade, gafs ſällan något år, då menigheten icke feck litet underſtöd af de byten, ſom

gjordes wid Roms årliga segrar: den andre att deße segrar skänkte Åkerbrukaren trålar, som för bara maten woro honom wid jordbruket behjelpelige. Ändå war den tarflige och flitige Curius fattig och den store Cinncinatus nödgades plöja sjelf. Ingendera af deße hjelpemedel står till buds åt Swenska Bonden, hwilken om han således har twå händer att röra sig med, får ändå föga gagn af dem bägge i fall han af Lagarne är satt utur stånd att undgå ett litet politiskt sendrag i hwart finger, hwilket gör att han rör händerne med swårighet.

Om nu emot Stiftarens wilja Lagarne grundlägga wanmagt hos Jordbrukaren, så kunna de på god grund skyllas för Rikets närwarande swaga tillgång på egit bröd. Och, hwad en wanmägtig Landtman förmår, märke wi bäst då med hans ryggstarke grannes frodiga sädesäkrar jemnföra de spinsliga ax, som glese och slöda framtitta ur landhafran på krasslarens magra och wanryktade wretar. Skillnaden emellan deße begge grödor utstakar hela Rikets årliga mißwäxt. Wäderleken afgjör endast den frågan: **Om mißwäxten skall blifwa ännu större.**

Lagarnes delaktighet i wåra mißwäxter wisar sig alldrapåtagligast då wi uppgöre Sweriges Åkerbruks-Historia för innewarande Århundrade.

Swerige hade de första tjugu åren af detta Seculo, intet tänkt på annat än Krig. Folket utskrefs. — Hemmanen förföllo. Jordbruket kom i förakt och gamla methoden i glömska. Riket beångstades med dåligt mynt. Allmänna och enskilta Caßorne plundrades på det dugliga. Knappt war fred sluten och frihet befästad förr, än wåre Fäder wände deras om-

omsorg åt Jordbruket. Skattebref utfärdades på den wackra grund, att den arbetar med fördubblad åhåga, som arbetar på egen jord åt egna barn. Tystne den Statskonst, som prutar häremot; ty hon är omänsklig. Man klöf hemmanen, för att få dem desto hastigare befolkade. Man lät storskifta fälten, på det en ofryntlig granne icke måtte hindra en trefwen ägare att sköta sina Jordlotter det bästa han wille och förstod. Men till Rikets olycka öfwerskred man wid klyfningen den måttstock, som GUSTAF WASA satt för ett Skattehemman. Orsaken war att man wille ha stor Folknummer. Patriotismen tog alltså här så snabba steg, att han lopp förbi sjelfwa Naturen. Och Naturen som gjör alla sina förändringar långsamt och nästan omärkeligen, låter alldrig onäpst gäcka sina Lagar.

Efteråt äro wi nu först i stånd att se, att om Skattehemmanen icke fått delas i smärre lotter än i Konung GUSTAF ERICSSONS tid; Om i stället den Författning blifwit widtagen, att allt hwad öfwer hemmanets Odal-ång och Odal-åker uppodlades, hade från hemmanet fått utklyfwas, dock med förbehåll att deltaga i Stambyens skatt; Så hade Odlingarne, fast mera långsamme, blifwit ordentligare och mera säkre: så hade hemmanen i stället att förswagas, fått af klyfningarne en betydlig tillökning i förmågan att bära skatt och utskyld. En Far, som wille med jord förse flera barn, hade då, med hela styrkan af sitt oklufna hemman, med samlade kraften af sina fullwuxne Söner, dem ingen Tjenstehjons-Ordning och intet Wärfnings-Patent bordt få honom afhända, haft mycket lättare att göra odlingar åt sina barn än en hop små hemmans-ägare nu förtiden

hafwa att odla åt sig sjelfwe. Och deße odlingar hade burit sig bättre än de nu öslige klyfningarne; ty att dela sönder mellan fyra en Odal-jord, som netto war lagom åt twå, är att på en gång skaffa sig illa brukad jord och wanmägtiga arbetare. Det wärsta war att Lagen uti Byggninga- och Jorda-Balkarne icke lämpades efter de nya anstalterne, eller någon utwäg togs till klufne delars sammanstående i fall man råkade klyfwa för långt, i fall ordet **pröfwe Domaren!** ej swarade i werkningen till Stiftarens åsyfte med Författningen. Bördes-rätten håller nu klyfningen ewigt öppen. Byggninga-Balken, till Skogarnes skada, tillhåller ägaren att förse de små hemmans-delarne med fullt antal hus. Gärdesgårdarne hafwa blifwit så mångfalldigt fördubblade, att blott till de så kallade kalfstäppor åtgår nu öfwer hela Riket mera gärdsle än hwarmed en half Province kunde fordombdags inhägna alla sina utägor. Och Domstolarne nödgas med gråmelse utdela en rättwisa, som ikläder sig fullt anseende af orättwisa, hwar gång hon förklarar sönderbetlade och förswagade hemmans-delar förlustiga af den rättigheten att någonsin få repa sig i ewighet.

Första Följden blir häraf, att på många ställen i Riket har Bonden så liten åker, att den icke förslår att förse hans stundom barnrika hushåll med säd till husbehof; så att i stället hans kall wore att förse Riket med säd, måste Riket alltför ofta undsätta honom. Denna säd skall köpas, dertill behöfwes penningar, dem kan han icke få af ett hemman, som nekar honom sjelfwa nödwändigheterne; Alltså nödgas han sälja foder till hemmanets skada och kraßla med bi-näringar. Desto sämre blir hans åker.

Desto sårkrare mißwäxten. Desto fattigare Bonden.

Andra Följden blir, att en Bonde, som icke hinner rätt skjöta sin åker, hinner ännu mindre att rätt skjöta sin äng. Lemnad under Naturens wård, sedan lian bränt henne och kreaturens tänder skafwit henne, ser hon ut som Barberaren hade farit öfwer henne med sin rakeknif. — Här anmäler jag mig hos dem ibland Er mine Herrar! som äga en längre kännedom af Landtbruket, med en så lydande fråga: Hafwen Ni mine Herrar, sett många ängar i Riket om hwilka en gråhårs man icke warit fårdig att säga: Den här ängen ni ser Herre! gaf så och så mycket i min ungdom; hur kommer det till att den så mycket tappat af? — Se sådan är wår ängs Historia. Är nu ängen åkerns mor. Hafwa ängarne öfwer hela Riket tagit af. Hafwa hemmansklyfningarne ökat folket och minskat boskapshjordarne. Hindras Bonden af wanmagt att rätt skjöta sin äng, utom hwilken han alldrig kan rätt bruka sin åker. Lägga sig ännu flere hinder i wägen för Adeln och Ständs-Personer. Hwad under då om Riket årligen köper säd.

Tredje Följden, då en idog Bonde dör ifrån en stor Hemmansdel, tros han med all sannolikhet lemna mera pengar efter sig än en som dör ifrån en liten. Femtio år äro icke förflutne sedan man här och der wid Arfskiften efter trefliga Bönder uppmätte åt Arfwingarne Silfwermynt med sädeskappar. Sådane händelser lära hädanefter blifwa sällsynte och wåre barnabarn torde en gång hålla berättelserne derom för öfwerdrifna. Men hemmanen woro den tiden icke klufne. När nu för tiden en Bon-

Bonde dör från sin lilla hemmansdel och sina många barn, så strider det emot rimligheten att han skulle kunna lemna pengar. Följden blir alltså den, att Sonen, som lösningsrätt äger, nödgas låna penningar till medarfwingarnes utlösen, hwilka pengar han, af sitt lilla hemmans ringa afkastningar sällan mägtar betala: blir alltså ständigt skyldig och således förpliktad att betala twå slags årlig ränta, den ena, till Kronan, för den bördelösta jorden, den andra, till Borgenärer, för den låntagna löse-skillingen. Här börjar nu ett nytt ord: **intecknad gäld i swag jordalott.** Hwad händer? Han dör. Hans Son ärfwer hans jord och hans gäld: nödgas öka den med nya lån; ty han har ock Med-Arfwingar, och de skola lösas utur hwad ännu i hemmanet är gäldfritt. Således skall ständigt hända i framtiden, ju längre wåra Jordbruks-Lagar få wara oförändrade, att wid hwart nytt ombyte af ägare skall ett för långt klufwet hemman få tillökning i sina tyngder: blifwa mera gäldbundet än förut. Wi hafwa icke ännu hunnit öfwerlefwa så många Slägtleder, som hårtill behöfwas. Ändå börjar detta onda wisa sig. Men — dömmen — mine Herrar! Hur det skall gå med hwarje hemmansägare, när han en gång hunnit få sin jord så klufwen och så belastad med gäld, att allsingen wederhäftighet deruti är mera öfrig. Den bistre tiden är icke så långt borta, som mången tror! Huru skall en sådan Bonde framdeles skaffa Riket säd? Huru skall han betala skatt? Huru skall han rusta ut Soldat? Och hwar skall han taga wägen, när Borgenärerne med Auctions-klubban drifwa honom från hemmanet? Der husen äro rötte och skogen plundrad, hwaraf de skulle byggas?

Men

Men det är icke den ensamne Bonde-jorden som är gäldbunden. Likwäl, och innan jag i denna undersökning hinner fram till Ständs-Personernes och Adelns Jordbruks-hinder, måste jag här få afhandla detta särskildta ämne i sitt sammanhang. — Hemmanen äro som bekant är, litet öfwer Åttatiotusende; hwaraf litet öfwer Nittontusende Kronohemman afgå. Föreställom Oß, att icke flere än Fyratiotusende wore behäftade med gäld. Föreställom Oß att denna gäld, större på det ena hemmanet, mindre på ett annat, icke stege högre än till Femhundrade Riksdaler eller Niotusende Daler Kopparmynt, på hwart gäldbundet Mantal öfwer hufwudet; så finnen Ni, mine Herrar! att i denna icke långt utsträckta förmodan wore ändå Sweriges Åkerbruk belastadt med icke mindre än Trehundradesextio Millioners — eller Tolfhundrade Tunnor Guld gäld och mot Sjuttio Tunnor Guld årligt interreße. En sådan Gäld måste ju wara grufligen tryckande. Alldramäst på den Bonden, hwars jord utgör hans endaste tillgång. Än om Jordbrukets gäld är dubbelt så stor . . . . Än om den är ännu större?

Lägge wi till, att Grundräntan på Rikets hemman nu, då de äro gäldbundne, är lika stor i sjelfwa persedlarne som den war å den tid, då Bonden höll för skamligt att wara skyldig: Att en hop Utskylder, under namn af Riksdags-Bewillningar, widare ökat Skattemanna tyngderne; att flere personele Utlagor nu åtgå från ett klufwet hemmans alla delar, än å den tid, då hemmanet war i ens mans hand: Att en åttondedels Bondes inkomster mot hans Farfars på hela gården, förhålla sig knapt som ett till åtta: Att hans ensamme byggnads skyl-

dighet förhåller sig deremot, jemnförd med hans jord mot Farfadrens jord, som åtta till ett; och allt annat i ökad proportion mot forntiden: Att nya wägar, nya allmänna byggnader, skjutsningar, med mera sedan den tiden tillkommit och ökat hans börda; så wisar sådant allt, sammantaget med Bondens gäld, att hans årlige Utskylder äro snart tredubble emot hwad de i någon tid warit. Hwad kan annat följa än att Åkerbruket skall förfalla och Hemmanen, der hjelp ej mellankommer, småningom wandra till ödesmål, i en Allmoges hand, som ej rår före att den ej kan göra mera än som göres, då deß Utskylder till Titlar och antal äro fullt upp så många som deß synder.

Om Lagarne hafwa skuld för den wanhäfd, hwaruti den wanmägtigare delen af Allmogens jord befinner sig; så har Adelns och Ståndes-Personernes Jordbruk fått ännu flera motståndare; icke allenast Lagarne, utan äfwen allmänna Tänkesättet, Rangen och Accorderne.

Sanningen den jag alldrig frånwiker, förbinder mig till den erkännelse, att då jag undantager en och annan Adelsmans wackra jordbruk, är Ståndes-Personernes jord onekeligen den bäst skötta jord i Riket; Men kan alldrig drifwas till möjligaste höjd och är tillika mästa obeständigheten underkastad.

Detta synes wara en motsats; men betraktas orsakerne så förfaller denne tanka.

Till bördigheten af denna jord igenfås orsaken deruti att Ståndes-Personernes jord njuter, mer än Adelns jord, sin ägares tillsyn. Man kan till någon del lämpa till denna jord den fordna Plinii yttran-

trande om den Romerska: "Jordbruket (säger han) "wårdades af okunnige män, hwilka anlade derå si"na hushålls-planer med samma uträkning och för"sigtighet, som de i fredstider skötte Republiqvens "wärf, och i krigstider uppställde deß härar. Och "Jorden, hwilken liksom yfdes öfwer wärdigheten "hos sina Tillsyningsmän, wisade sin tacksamhet i "fördubblade skördar."

Till obeständigheten åter är orsaken den, att Ståndes-Personerne sällan förrän emot deras lefnadsafton komma åt att bli Landtmän. Och efter deras död blir deras jord icke alltid qwar wid deras hus. Icke kan den qwartingas genom stående afhandlingar med Förpacktare här som i England, ty Lagen bjuder att Köp bryter Legostämma. Icke kunna Ståndes-Personerne öfwertala sina barn att wälja Landt-Lefnaden, deremot sätter sig Tjenstelystnaden.

Rangen, åt hwilken Grefwe Oxenstierna lemnade en Nummer framom all annan werdslig därskap, har om den gagnade wårt Fädernesland, då den inrättades, tagit derföre en dryg betalning uti de flere wederwärdigheter den orsakat. Icke nog att den wändt Folkets håg från åtrån att gagna, till begåret att lysa, har den dragit penninge-styrkan från Jordbruket och ända från kojorne till palatset har den hos hwar man i Staten ingjutit böjelsen, att icke nöja sig åt det måttliga utan man illfänas att arbeta sig uppföre, koste hwad det will, just derföre att i stället allmänt gagn och nytta fordom utgjorde måttet för hwar mans heder, hafwa menighetens bugningar nu fått befallning att blifwa djupa allt i mon af nummern på Personens fullmagt, som bugningar emot.

emottager. Åkerns Folk, som så willigt drar försorg både för Statens behof och förswar, då goda författningar gå derwid tillhanda, som i det fordna Indien utgjorde så helgade warelser att sjelfwa de grymma krigen nödgades återhålla sina mordiska fingrar från deras fredliga nästen och nyttiga werktyg, kunna, så wida de äro Stånds-Personer, omöjeligen öfwertala sina barn, att i Rangsjukans eget tidehwarf, hålla sig wid detta gagneliga men oansenliga näringsfång. Deras ynglingar kunna ej annat än sky ett lefnadssätt, som minst beskyddadt af alla och tungt i sig sjelft, sätter sin Man i nödwändighet att icke allenast brottas med wäderlekens nycker, utan äfwen med den så kallade belefwade Werldens Föragt: och uti hwilket, till öfwerflöd Ynglingen skulle nödgas skåda i hwarannan wederlike han möter antingen en Befälhafware som ryter, eller en Öfwerman, som pockar på sin så kallad respect.

Ett annat ondt drabbar Adelns och Stånds-Personernes Jordbruk: Accorderne. Jag talar endast om de lönliga. Icke om dem, som woro lofgifna, innan de blefwo förbudne, ty de woro mindre skadelige; utan om dem, som smyga sig fram, som äro obehörige. Emot dem åberopar jag min sats till styrka de wackra grundsanningar Placatet innehåller, som förbjöd dem.

Om Rangen lockar Ungdomen från Åkerbruket. Om den drager dådan allt hwad penningestyrka äger. Om den sätter dygd, skicklighet, samfundsanda och duglighet i sådan skymning, att deßa wackra egenskaper behöfwa hjelp af N:o 49 på Rang-Ordningen för att komma i någon slags dager, så öka Accorderne detta onda med ett nytt; de belasta sjelf-

sjelfwa gårdarne med gäld. En del Säterier hafwa redan härigenom kommit i samma belägenhet, som en del betittlade Ämbetsmän: De göra icke tjenst för Caracteren hwarmed de prunka. Belastade med flere utgifter än mänget Skatte-hemman, om icke till Kronan, dock till en hop Intecknings-hafware: Skilde från tillsynen af sina ägare, dem tjenstelystnaden och rangen kringspridt i Rikets wärf, krympas de ihop af Accorderne och Frälse-Fogdarnes förwaltningar i samma mon, som Ägarens Rang och Fogdens taskbok, widga ut sig. Och allt som wid så fatt belägenhet ägarens behof blifwa allt större och större, föranledes han att handtera sina Fäders jord, med underliggande Frälsen, alldeles som den Engelske Lord North nyligen tilltygade sitt Fädernesland, till deß han, skild wid deß förwaltning, nödgades lämna det gäldbundet och stympadt åt en efterträdare, som behöfwer Nestors ålder om han skall förmå stoppa alla de hål, som de så kallade nödwändighets behöfwer öppnade.

Deßa Accorder, som icke blefwo dyra och ödande förrän de blefwo förbudne, hafwa, om jag skall döma af offenteligheten de eftersträfwa, hunnit tränga sig så långt bland Tjenstemanna Flockarne i Riket att sjelfwa Gardes-Soldaten nödgas med Fyra Riksdaler borrtaccordera en äldre kamrat, för att få den usla rättighet att wara Spannemåls-bärare, en rättighet för hwars orubbelighet Gillets knytnäfwar äro answarige; Så att om accorderne få fritt spel torde i framtiden ingen blifwa fri derifrån om icke Spögubbarne. Ty de hafwa strukit blygseln af sig och blifwit likasom till trotts för det Kongl. Förbudet i den mon oförsynte, att man ser wåra dagliga Tid-

Tidningar utbjuda tjenster till köps, hwarom underrättelse står till fångs, ena gången i Kryddboden — här — andra gången i Snusboden — der — tredje gången i Slaktarehuset på norr och fjerde gången i Fiskaregången på söder, hwarät den medellöse skickligheten grämer sig och suckar. Jag förbigår desse accorders Moraliska skada och hwad Staten i fråga om dugligheten förlorar, ty det hörer mig icke till; Men det lärer hwar man medgifwa mig att ju mera penningen får anledning att ställa sig på högra handen om den obemedlade skickligheten och den brödlösa förtjensten; desto mera drages den från Jordbruket der den så wäl behöfwes. Blifwe gärna de stores förmak fulle af tjenstehungrige, endast portionerne som utdelas på deßa rangsjukans spisqwarter sluppe att af jordbruket betalas.

Detta är Swenska Jordbrukets Historia. Skattebonden bringas i wanmagt af Lagarne. Frälseägaren, ehwad han är Ständs-Person eller Adelsman föres dit af Lagarne, Rangen och Accorderne.

Det första steget att hjelpa wårt Land till eget bröd blir alltså att förbättra Lagarne. Huru mycket de ensamme här uträtta, wisar både Sweriges och andra Staters Historia.

Å ena sidan wisar och Werldshistorien i deß fabelfriaste tidehwarf ett litet Konunga-Rike, som icke bestod af fyllest halfwa ön Sicilien, som icke utgjorde så stor widd som en tredjedel af hwad wi inbegripe under Götha Rike. En ensam deß Konung Hiero bragte igenom stätliga Åkerbruks-Lagar detta lilla Rike till en så otrolig magt, att få år efter hans död kunde det ställa i fält Etthundrade tjugotusen-

tusende man till fots, Tolftusende till häst, Fyrahundrade bemannade Galerer, och brottades Trehundrade år med sjelfwa Roms skräck, med det mägtiga Carthago. Det behöfdes på en gång inbördes split och ett Rom till detta lilla men mägtiga Rikets kufwande.

Å andra sidan wisar oß wårt Rikes historia något dylikt.

Gustaf Wasa regerade icke Swerige alldeles så lång tid, som Hiero regerade Syracusa; men hans förträfflige anstalter wärkade, att om Swerige alldrig i någon tid warit så swagt, som då han besteg deß Thron, så har det ock alldrig warit så starkt, som då han lemnade den, fastän det någon gång sedermera blänkt starkare för ett häpnadt Europa. Med mindre land än nu tillhör Riket, åstadkom han mera folk, mera säd, mera allmän wälmåga och rikare Stats-Caßa, än någon bland hans efterträdare i mon af Länderna de innehade. Hwarken ägde han Skåne, Halland, Blekinge eller Pomern. Icke ägde han så stark handel och sjöfart, som Riket nu äger. Icke så många Städer: hans tids åkerbruk hade inga uppmuntringar medelst premier. Det understöddes af intet Patriotiskt Sällskap, af ingen Wetenskaps-Academie och af ingen Wasa-Orden; men, då folket räknades få år efter hans död, wisar Herr Lagerbring i sin wackra Historia, att inom Sweriges trängre gränsor födde sig Tre Millioner menniskor, hwilkas flit underhjelpt af Konungens wisa anstalter, hade betalt all Rikets gäld; hade så fyllt Rikets Skatt-Kammare, att långt från af Utländskt Silfwer, upptäcker för Oß den Engelske Historie-Skrifwaren Hume, att Konungen

Ar

år 1551 skickade Guld till England, och njöt i anseende dertill Tullfrihet för hwad, som fördes derifrån.

Så hushållade denne store Konungen med ungefär Sjuttiotusende Mantals Jordbruk, anfäktadt i flere hundrade år af ständiga Krig, och Hanse-Städernes handelstwång. Nu äger Swerige öfwer Åttatiotusende Mantal, Pomern ändå oberäknadt och deras afkastning förslår icke åt en femtondedel mindre Folk. Twärtom wi hinna icke alltid så ymnigt införskrifwa och så jemt till Swenska munnar kringföra Polsk och Lifländsk säd, att icke nödställdte Landsmän, här och der, nödgats, enligt Tidningarnes rörande beskrifningar, äta med förlorade Sonen drafwen undan swinen. Och sådant har icke händt efter Krig eller Pest, utan efter en fyra och tjuguårig Fred.

En gammal fördom, föga olik en del gamla Prophetior på hwilkas uppfyllelse man ständigt wäntat och ständigt mißräknat sig, är orsak att man ej gifwit nog akt på rätta orsakerne till wårt Jordbruks förfall.

Swerige har man sagt — får alldrig lönande Jordbruk förr än det får många städer, och deßa städer få många Manufacturer. Då får Jordbrukaren uppmuntran till idoghet af qwick afsättning. Hur blänkande är icke denna sats, men hur oriktig är icke denna tillika? Om städer behöfwas i en och annan Landsort, så bewisar sådant ingalunda att städer upprätta ett förfallit Jordbruk. Twärtom. Det bewisar, att Bonden i denna Landsort redan har ett så lönande Jordbruk att han får flera waror än han

han till eget bruk har nödige, och alltså behöfwer Stadsmanna-hjelp till afsättning. Se här! den naturliga grundwal, som erfarenheten bewisar för werldens flästa städer. Men om Städer ägde förmögenheten att upphjelpa Jordbruket; så skulle icke Europa i wåra dagar framwisa så många stora Städer, omgifne af ett högst eländigt Jordbruk. Jag behöfwer ej här åberopa wår tids Rom, ty sjelfwa Stockholm har stått öfwer femhundrade år och de tillgränsande wälbelägne Uplands åkrar äro än i dag på många ställen illa skötte. Ängen på ännu flera ställen predikar om mißwärd, fastän en Parm Hö ofta betalas rätt dyrt i denna Staden. Månne det trutit Upländningen qwick afsättning i en Stad, hwilkens alla behof han ännu alldrig mågtat fylla och som derföre måste årligen tillita Utlänningen om säd, talg, kött och fläsk, samt smör och ost? Hwarföre har nu Jordbruket kring Stockholm icke stigit till möjeligaste höjd? En följd, som onekeligen borde beledsaga orsaken om den wore rigtig. Låtom Oß gå längre. Föreställom Oß, mine Herrar! att under åkerbrukets nu warande swaghet man kunde få till sädesafnämare fem så stora städer till, som Stockholm och Götheborg! hwad blefwe följden? Jo, införskrifningen blifwer tiodubbel, ty Swerige har intet säd åt de Städer det redan äger. — Hwarföre hafwa wåra Handtwerkerier gått till så mycken högd? Jo, för det de drifwas af en flock menniskor, som dertill äga nödigt förlag och nödig insigt. Allt detsamma fordrar Åkerbruket. Så har det i England och Flandern, det skötes der af en claß menniskor, som heta Farmers, som äro kunnige och som äro förmögne. Så länge förmögenheten går bort hos wåra Skatte-Bönder till sjelfwa Skattejordens förwärf-

wande, hwarå Bonden skall arbeta, så kommer han i samma belägenhet som en Handtwerkare utan förlag. Men Adelns jord skulle wid Lagarnes ändring snart komma i flor. Deras fogdar, hwilkas händer icke äro tomme, skulle gärna förpakta Stamgodset och Frälseböndern ge wiß ränta för sina gårdar. Sjelfwa Indelnings-werkets Boställen skulle wida förbättras om säkerhet gäfwes för 30, 40 à 50-åra Arrender: Om deßa Arrender finge åtföljа egendomen, som en Inteckning och Boställs-hafwaren fri för allt annat beswär än Controllen, fick anwända all sin tid till tjensten, säker om en jemn och orubbelig inkomst, beräknad i jemt förhållande till goda och onda år. — En annan af wåra fördomar lyder så här: Skånska Åkerbrukets mindre fördelaktige belägenhet härflyter — säger man — från Skånska Städernes wanmagt. Denne wanmagt påstås åter wara grundlagd i Skånska Adelns Privilegier, i stöd af hwilka man skall antaga så många Handtwerkare till Säterierne, att Städernes Handtwerks-män än skola gå syßlolöse. Sade man, att Kronans inkomster kunde härwid lida någon liten minskning, så medgaf jag sådant. Men i fråga om Jordbruket bewisar inkastet ingen ting. Ty hwar hälst en Handtwerkare bor skall han ha mat och hans förtäring består till största delen af landtmanna waror. Hans förtäring anleder alltså till en och samma afsättning för Jordbrukaren, om han åter upp de köpta warorna på Säterigrund eller på Stadsjord. Således bewisar inkastet intet annat än att Skånes Städer äro för mänge emot Skånes landtmanna folkmängd, hwilken således ej förmår syßelsätta Städerna. Och deßa städer komma ej till wälmagt förr än Åkerbruket och Boskaps-skötseln i Skåne bringas till större höjd. Här-

om

om öfwertygas man bäst af ett ögnakast åt England. Deß Städer woro swage, medan deß Åkerbruk war swagt. Knappt war Engelske Jordbruket i flor förrän man fick se Handtwerkare i alla byar, ja ända till Boktryckerier i somliga. Månne Engelske Städerne klaga häröfwer? Nej, deras Jordbruk är i flor och Folkmängden så stark att den syßelsätter både Stads- och Landthandtwerkaren. Och Englands Fårehjordar erkännes af dem sjelfwa för grundwalerne till deras rikedom. I Stockholms Län, likasom i alla öfriga Län i Riket har hwar Socken sina Gjerningsmän hwilka arbeta åt Landtmannen. Månne wäl denna inrättning hindrar Stockholm att äga Hundradetals Handtwerkare som hedrat sig i sitt kall och samlat förmögenhet. Fåfängt talar man om Handel och Stadsmanna rikedom, så länge landet ej skaffar producter att handla med. Och så snart deßa insinna sig drager dels Regeringen och dels winningslystnaden försorg om Städer och Afnämare. Städerne tyckas alltså förhålla sig till Jord- och Bergs-bruket samt Fiskerierne såsom de stora floderna förhålla sig till deras källor. De kunna icke få mera watten än källorne gifwa dem. Detta öka de, under framflytandet, af hwad som tillstöter ur åar och bäckar; och hela samlingen föra de till hafs, sedan de deraf fullkomligen wattnat sina egna stränder och åt den öfre luftkretsen betalt en slags Tull i afdunstningar.

Att således påstå det wårt Jordbruk icke blir godt förrän wi få flere Städer är allt det samma som om man sade: Swenska Boskapsskötseln kommer icke i flor förr än wi få flera Slagtarehus.

Ett Rike, som will komma till Englands förmögenhet måste nödwändigt gå dit samma wäg, som England nyttjat. Det Riket har haft den fördel för Swerige att deß Lagar warit förmånligare för Jordbruket än wåra. Denna enda omständighet werkar så mycket som sjelfwa Climatet, hwilket i wårt land hwarken är otjenligt för Åkerbruket eller Boskapsskötseln. Än mer, Lagarne synes liksom werka på sjelfwa Climatet. Sådant wisar det i wår tid bördige Tyskland hwars Climat i Cæcars Commentarier beskrifwes så hårdt, som wårt Westerbottens. Hwad har nu förbättrat Tysklands Climat? — Culturen! — Hwad har underhjelpt Culturen? — Lagarne! — Sicilien låg efter HIEROS död under samma luftstreck som tillförene, liksom Swerige ligger nu alldeles der det låg i GUSTAF WASAS tid. Men man har ej wårdat HIEROS och GUSTAFS Lagar: och bördigheten har rättat sig derefter. Sällheten i werldslig måtto, Mine Herrar! är icke så omöjlig att erhålla, som den bekymmerslöse påstår och den weklige pjunkar. Hon ankommer på goda Lagar och jemnt handhafwande. Europa hyser inom sina gränsor en liten Stat, som blir ett flerahundradeårigt bewis på denna sanning; I det landet är ingen torfwa ouppodlad utom landswägen: der förenas en allmän arbetsamhet med en allmän wälmåga: en stark handel med en måttlig wällefnad: en rik Stats-Caßa med små Krono-Utlagor: man ser der ingen prunkare; men man ser der icke heller en enda tiggare. Der kan ingen Medborgare förtrycka och ingen Medborgare förtryckas: Riksstyrelsen der i landet, lik en huld Far, känner ingen Smekunge och anser ingen för Styfbarn, och till råga på deßa sällheter har landet i mer än Twåhundrade samfälda år njutit en oafbrutten Frid. Hwilket Rike i werlden kan wäl framwisa åt menskligheten en så hugnande syn, som det i hela Secler oförde lugn, hwilket Etthundrade Tjugu Tusende menniskor njuta innom den lilla, men fria, men sälla Republiquen Lucca, hwilkens Lagar derföre förtjente att bjuda och befalla öfwer en wida större del af Jordklotet.

Det är anmärkningswärdt, Mine Herrar! att wi weta på wåra fem fingrar orsakerne till Roms och Grekelands fall; men orsaken till Republiquens Luccas Flor, deß lugn och deß styrka: deß utwägar att hindra yppigheten från inträngande hos wälmågan, att bibehålla Lagen i helgd, och sederna i renhet, med ett ord, deß fintlighet att segra öfwer de förstöringsmedel, som i alla tider förut drifwit friheten i landsflygt utur de länder der hon hade sina Tempel — derom synas wi föga bekymrade. Är då menniskoslägtets wälfärd wärd mindre uppmärksamhet än deß wanarter och deß förnedring? — Huru rika äro wi icke på rop öfwer wår underwigt! Huru fattige äro wi icke på sunda råd till deß hjelp! Huru owillige att söka dem der de finnas.

Alla kloka folkslag hafwa med warsamhet rört wid Lagarne af den orsak, att ändringarne hafwa stundom medfört flere olägenheter; än dem man wille afböja; men då sådant händt, har det warit ett rättskaffens bewis till klokhet, att återgå till de gamla. Dock wisar Historien alldrig ett enda exempel att detta nödwändiga steget kunnat få tagas. Nye fördomar, nye afsigter, rådlöshet, wankelmodighet, egenkärlek och nycker hafwa sorgfälligt kastat hinder i wägen. — Här är icke fråga att ändra gamla Lagar, utan att öfwerwåga Nya Hushålls-Lagar,

som hålla på att afmatta wårt Jordbruk. Här kunna inga olägenheter befaras om deße jemnkas så långt möjligt är till de fordna gagneliga Lagar om Jordbruket, hwilka i flere hundrade år gjorde Riket starkt, ehuru det war anfäktadt af ständiga Krig; af ett gräseligt handels-twäng och af ett Catholskt Presterskap, som ansåg Rom för sitt Fosterland och Fosterlandet för ett tillfälligt Boställe. Konungen uppgaf ett Förslag till Jordbrukets hjelp. Wi funno det icke antagligt: men om wi låte bero derwid: Om wi ej tänke på något i stället; så fele wi emot wåre Efterkommande: ty med ett blott Nej är Jordbruket icke hulpet.

Jag anhåller derföre ödmjukast att genom ett Lag-Utskott få ett Förslag uppgifwit, huru de brister wåra Jordbruks-Lagar hysa, måge lämpeligast afhjelpas. Frågan är för wigtig att icke ådraga sig Lagstiftande Magtens uppmärksamhet. Satserna hwarpå mina anmärkningar äro grundade, böra wederläggas, eller ock de uppgifna bristerna hjelpas. Men sker detta icke skola wåra Riksdagar alltid blifwa Politiske, alldrig Oeconomiska! Så är min tröst att jag har satt saken i fråga; att jag har här fått tillfälle sprida anledningarne, som jag dertill haft. Och jag förmodar att tiden en gång blir mitt wittne att jag icke deruti gjort illa. De fordna Ständer hafwa gjort alltför wäl deruti, att de skaffat Riket en stor Folknummer. Nuwarande Ständers anstalter blifwa ännu priswärdare, om de åt detta Folket skaffa ymnig föda; ty skilnaden emellan en wälfödd och illa född Folkhop är nästan densamma, som emellan reelt mynt och representativer. Krono-Skattehemmanen i Swerige äro litet öfwer 37000.

37000. Deße äro delade ända till 32:de-delar. Men som åtskillige deraf äro odelade och i Ständs-Personers hand; så låt Oß antaga att de endast woro delade i åtta delar, gör åttondedelar 266000. Personernas antal på ett åttondedels Mantal gör minst fem, nemligen man, hustru, twå barn, och ett tjenstehjon, eller i deß ställe en ålderstegen Far eller Mor, gör 1,330000 Personer. Ett tjenstehjon behöfwer i årlig föda 4 Tunnor Säd, utom bränwin, men för att ej göra räkningen för stor, så låtom Oß endast anslå 3 Tunnor Säd på hwar person; alltså åtgår till Allmogens föda årligen minst 3,990000 Tunnor Spannmål.

Nu wele wi efterse huru mycket Spannmål 37000 Skattehemman anskaffa. Om wi i Upland, Öster- och Westergöthland, Södermanland etc. finne hemman som sträcka sitt utsäde ända till 30 tunnor på ett Mantal, så äro deremot de fleste hemman i Riket antingen Skärgårds-hemman eller Bergslags-hemman eller Skogs-hemman eller Fjäll-hemman, hwilka sällan hafwa mera än 4 à 5 Tunnors utsäde. Alltså lärer per medium öfwer hela Riket icke kunna beräknas större utsäde på ett Mantal än 12 Tunnor öfwer hufwudet, och i ond och god tid sjette kornet, gör på ett Mantal 72 tunnor, hwaraf, då utsädet är afdragit med 12 Tunnor återstå 60 Tunnor.

Huru mycket af denna säden behöfwer nu hemmanet sjelf? Jo efter fem personer på åttondedelen, finnas 40 personer på Mantalet. Efter Tre tunnor på personen, behöfwas 120 Tunnor; hemmanet har endast 60 Tunnor och sedan Afrads- och Tionde-Spannemålen afgå med 6 Tunnor återstå endast 54,

Ergo brister på hwart hemman årligen Tunnor 66; gör på 37000:de Mantal Krono-Skatte 2,442000:de Tunnor Spannemål.

Denna oerhörda Spannemåls mångd behöfwer Swenska Allmogen köpa i stället att den borde förse sig sjelf med säd, och aflåta åt Ståderne.

Betrakte wi nu, att årlige införskrifningen är högst 800,000 Tunnor; så finna wi att Adelns, Ståndspersonernes och Boställshafwarnes jord, sedan den skaffat säd åt Ägarne sjelfwe, åt Ståderne, åt Armeen, åt Flottan, åt Brännerierne, lemnar den ändå ett öfwerskott till Allmogens föda af 1,642000 T:r

Summa 2,442000 T:r

Affändes under Grefwe Claes Lewenhaupts Ordförande den Deputation med Tacksägelse-Adressen, som sista Plenum ej funnit Preste-Ståndet församladt.

Ankom en Deputation ifrån Borgare-Ståndet under Ordförande af Borgmästaren Ekström, som androg:

1:o Att Borgare-Ståndet instämt med Bonde-Ståndet angående Privilegier.

2:o Att Borgare-Ståndet med Medborgelig erkänsla ansedt Stockholms Stads Borgerskaps nitiska förhållande och derföre beslutit att hos Kongl. Maj:t anhålla om tillstånd att emot Stockholms Borgerskap få förklara Ståndets tacksamhet.

3:o Att Kongl. Maj:t täckts gifwit Stånd tillkänna, att icke något Stats-Utskott denna Riksdag wore af nöden samt att Ståndet fått del af Eden för det Hemliga Utskottet; hwilket allt utan erindran passerat.

Under

Under loppet af nedanskrefne öfwerläggning utkallades Herr Grefwen och Ordföranden, som då han åter inkom gaf tillkänna att honom ifrån Kongl. Maj:t, att hos Ridderskapet och Adeln ad notitiam föredraga, blifwit tillställt Formulaire till Eden för det Hemliga Utskottets Ledamöter.

Ibland ärender som lågo på bordet war Herr de Frietzckys förledne den 10 ingifne Dictamen om ett Stats-Utskott, och som sakens afgörande yrkades, blef det å nyo uppläst samt derefter Kongl. Maj:ts Nådiga utlåtande i samma ämne.

Herr de Frietzcky, Claes uppläste: Ibland de angelägnaste ärender, som Riksens Stånder wid deras sammankomster åligga är ofelbart det, att, enligt den rättighet Regerings-Formens 50:de §. dem tillägger, låta för sig uppwisa Statswerkets tillstånd till att deraf inhämta det penningarne blifwit brukade till Rikets gagn och bästa. Då nu Höglofliga Ridderskapet och Adeln till följe deraf snart lärer skrida till utwäljande af de personer, hwilka skola utgöra det Utskott, som härom skall inhämta den första kunskapen, så torde mig tillåtas deßförinnan följande mina ödmjuka erindringar Höglofliga Ridderskapets och Adelns mognare pröfning wördsammeligen underställa.

Wid de sist förflutne 2:ne Riksdagar har Statswerkets tillstånd, efter de förordnade Stats-Utskottens uppgift, funnits i den lyckliga belägenhet att Riksens Stånder haft anledning uti Riksdags-Beslutet den 29 Januari 1779 förklara, att det icke på 50 års tid warit i sådan ordning, och wid den sidst öfwerståndne hafwa de icke funnit Riket med

någon weterlig, hwarken Ut- eller Inrikes skulld behäftadt. Följden af en så hugnelig Riks-Cassans belägenhet har och warit den oskattbara förmån för Rikes undersåtare att de långt ifrån att med några nya Bewillningar beswäras, blifwit i de förra i någor måtto lindrade.

Då Statswerkets utsigt wisat sig på en för Riket så lyckelig sida, har också en närmare utredning om deß beskaffenhet warit för Riksens Ständer onödig, än den allmänna Berättelse deras Stats-Utskott wid hwarje af deßa Riksdagar till dem derom uppgifwit. Nu åter tyckes Sakernes skick och Rikets ställning i denna delen få ett annat och mera bekymmersamt utseende. Ett i flere månaders tid till Lands och Sjöß wid flere af Rikets gränsor fört kostsamt Krig, har nödwändigt fordrat de mest betydande utgifter, hwilka med Statswerkets wanliga inkomster omöjeligen lära kunnat bestridas. De öfwer allt i Landet kringlöpande Riks-Gälds-Contoirets Credit-Sedlar lämna ock ett åfwen så säkert som eftertänkeligt bewis att flere behöfwer måst med upptagne Lån för Kronans räkning fyllas, hwilket ännu mera styrkes af kungörelsen i allmänna Tidningarne om ett af Kronan åstundat Inrikes lån; Och då alla slike Kronans gjorde uppläningar ej annat kunna än falla Riket till last, och för dem af deß Innewånare förr eller sednare torde åskas betalning; så blifwer det en nödwändighet att Riksens Ständer härom inhämta den nogaste kundskap för att kunna utfinna de utwägar till denna gälds betalning, som för Riket blifwa möjelige och drägelige. Det blifwer också mycket mera för Riksens Ständer nödigt att i tid härpå wara omtänkte, som de utgifter,

ter, hwilka till en lycklig freds erhållande, ännu oundwikeligen synas föreslå, ej utan drygaste känning för landet lära kunna bestridas, och hwilket följaktligen bör med den redan gjorde gäldens betalning så jemnkas, att det ena och andra ej på en gång må sätta Riket och Undersåtare i yttersta wåda. Jag hemställer derföre Höglofliga Ridderskapet och Adeln ödmjukast, om icke det för Riksens Ständer, hwilka enligt Regerings-Formen äga att bewilja hwad till Statens behof erfordras, blifwer en nödwändighet, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla det de på sätt förutnämde 50 §. i Regerings-Formen innehåller, måge blifwa underrättade om Statswerkets nu warande tillstånd, huru medlen till Rikets gagn och bästa blifwit anwände samt med hwad skuld Riket så In- som Utomlands kan till närwarande stund wara behäftadt; jemte de särskilde tider, hwarpå den kan wara gjord och blifwer till betalning förfallen, med mera, som är nödwändigt att känna, då den bekymmersamma Frågan om sättet och medlen till deß afbördande skall af Riksens Ständer pröfwas. Denna kundskap är för Riksens Ständer så mycket mera angelägen som de deßförutan sakna den grund hwarpå de mätt och utwägar skola byggas, som en förnuftig och för Rikets upprätthållande försigtig hushållning i denna delen af dem kräfwer, och derigenom upplifwa både utom och innom Riket den Credit, som i närwarande belägenhet är för Kronan så oumbärlig.

Herr Lilljestråle, Joack. Wilhelm. Sedan jag d. 9:de i denne månad till Protocollet korteligen erinrade om angelägenheten af Ledamöters wäljande till Stats-Utskottet, och att underdånig anhållan skedde

skedde hos Kongl. Maj:t om Nådig befallning till wederbörande Embetsmän att med de handlingar och upplysningar gå tillhanda, som för detta Utskott hwars existence jag icke trodde kunna sättas i fråga, wid Drätsel-ärendernes undersökning blefwo nödige; och jemwäl sedermera Herr Directeuren de Frietzcky dagen derpå uti sitt Dictamen detta mål utförligare yrkade; Så har jag wid Högloflige Ridderskapets och Adelns senaste sammanträde i förgår förnummit, det Kongl. Maj:t för denna gången ej åskade något sådant Stats-Utskott, utan att Kongl. Maj:t wore i Nåder sinnad låta uppwisa Stats-werket för det förordnade Hemliga Utskottet. Jag erkänner med underdånigaste wördnad hwad Kongl. Maj:t af wanlig Kongl. Nåd har täckts Riksens Ständer i berörde måtto föreslå; hälst det ofelbart har afseende på den nödiga skyndsamheten uti Riksdags-Ärendernes fortgång; men då sådant tyckes göra en mycket betydande förändring uti det wanliga och med Regeringsformen enliga sättet till deßa Ärenders handterande som 50 §. derstädes bokstafweligen föreskrifwer; Så lefwer jag i den underdåniga tillförsigt, att Kongl. Maj:st med Nådigt wälbehag anser om Högloflige Ridderskapet och Adeln utbedja sig den Nåden, att warda bibehållne wid det som nyßnämnde §. förmår; Och det så mycket mer som Hans Kongl. Maj:st uti sin wishet lärer Nådigt finna, att allt hwad ifrån denna wigtiga stadga i Grundlagen skulle afwika, torde i längden kunna för Riket och Regeringssättet medföra wådeliga följder. Då 47 och 50 §§. i Regeringsformen jemnföras, finner man dem bägge tala om Utskott, men till ämnen och beskaffenhet så olika, att det ena med det andra icke gärna kan förblandas. Den förra handlar om ett Utskott, hwilket då allenast äger

äger rum när Kongl. Maj:st finner i Nåder för godt, att med Riksens Ständer öfwerlägga om mål, som Kongl. Maj:t anser böra hemliga hållas, och i sådant afseende kommer att uppdragas det Utskottets Ledamöter samma rättigheter, som Ständerne sjelfwe innehafwa. Ingen af deßa omständigheter kunna, efter min oförgripeliga tanka lämpas till det Utskott hwarom nu är fråga och 50 §. omtalar. Det förra äger ej rum oftare, än då sådane händelser inträffa, då Kongl. Maj:st i Nåder will öfwerlägga och taga beslut i hemliga wärf, som tysthet i beredandet samt en synnerlig grannlagenhet och skyndsamhet i utförandet kräfwa; Det senare åter innebär en utöfning af den rättighet, som för Riksens Ständer är befästad, att taga kunskap om Statswerkets tillstånd, samt huru Drätselmedlen till Rikets gagn och bästa blifwit anwände. Detta är en Ständers rättighet, billig först i sin natur, emedan det är Rikets och Undersåtarenas Egendom, som utgör Stats-Caßan äfwen som denna rättighet är en fri Nations oskiljaktiga tillhörighet, som äger beskatta sig sjelf, till Statens behof. Ett sådant Utskott måste fördenskull wid alla Swenska Folkets Riksmöten hafwa warelse, och kan ej bero af tillfällige händelser; det förra har för ämne egenteligen Ministerielle saker, som efter sin egenskap böra lönliga wara; detta Utskotts föremål är helt och hållit ett Rikshushålls-Ärende utan twifwel det första och främsta; så wida kunskapen om Riks-Finnancernes skick, hwarpå Folkets wäl och hela Regeringswerkets goda ställning så hufwudsakligen hwilar, alla tider är och blifwer för Riksens Ständer nödig; må ej eller, behöfwer ej eller, wara lönligt för dem som Hushållningen närmast rör och hushållet uppehålla skola. Hwad åter angår Ledamöterne uti

uti ett efter 50 §. förordnat Stats-Utskott, så kan dem alldraminst på sätt som 47 §. dicterar, uppdragas samma rättigheter, som Riksens Ständer sjelfwe äga; Ty då hade med detsamma Riksens Ständer lämnat ifrån sig, i några få Personers händer, hwad som gör det alldrawäsendteligaste af deras frihet, nemligen det att sjelfwe se och låta för sig uppwisa, samt inhämta och blifwa öfwertygade att de medel, som af dem till Rikets behof äro utgjorde, blifwit till Rikets bästa anwände. Äfwenledes skulle på sådant sätt Riksens Ständer lemnas i okunnoghet om grunderne och behofwet till de beskattningar, som af dem fordras: och ändteligen skulle under tidens lopp mißbruk deraf möjligen kunna ledas derhän, att ett sådant Utskott, antingen directe eller indirecte ädroge Rikets Inbyggare beskattningstyngder, om hwilka Ständerne woro okunnige, och hwarigenom både Regeringssätt och frihet kunde råka i fara. Af detta klara skäl är jag för min del öfwertygad, att Regeringsformen tydeligen skildt de ämnen från hwarandra, hwarom den 47 och den 50 §. tala, och att de ej kunna förblandas utan denna wisa Lags wäsendtliga förändring, och med detsamma sjelfwa Constitutionens uppläsande i detta stycke. Höglofliga Ridderskapet och Adeln lärer sig ock nogsamt erindra, att sådan som berördt är har ock utöfningen af Regerings-Formens förordnande, uti det som Rikets medel angår, alltid på de twenne sistförflutne Riksdagar warit; Och denna utöfning har dertill med blifwit fastställd genom den särdeles Sanction uti 1779 års Riksdagsbeslut, som uttryckeligen förmår, att med Riksdagars hållande och Ärendernes afgörande, skulle samma ordning wid de påföljande Riksmöten oryggeligen efterlefwas. Jag instämmer derföre med

Herr

Herr Directeuren de Frietzckys tankar och hemställande om icke Ridderskapet och Adeln tillika med de öfrige Respective Ständen skulle täckas hos Kongl. Maj:st i underdånighet föredraga deras åstundan, att dem i stöd af oftanämnde 50 §. i Nåder må tillåtas, att wid denna, likasom de 2:ne förra Riksdagar, få utnämna ett sådant Utskott, för hwilket Statswerket, på sätt som Lagen bjuder, och Herr de Frietzcky omförmält, må warda uppwist, samt derefter i laglig ordning till Riksens Ständers kunskap komma för att tjena dem till grund och efterrättelse wid Beskattnings-Werkets pröfning.

Friherre Leijonhufvud, Svante, Hof-Predikant. Då åter en fråga inom detta wördade Samfund blifwit framkastad, som synes leda till ett ändamål, wida skildt ifrån det anseende, den wärdighet Höglofliga Ridderskapet och Adeln i alla tider både inom sig och i Relation med Konung och Med-Stånder alltid ägt, kan jag till egen tillfredsställelse ej underlåta yttra mina tankar, lika okonstlade, som wälmenande. — I en tid då Rikets sjelfständighet hotades af utwärtes Fiender, och till sina grundwalar på nytt skakas af twedrägtsandan; Då Rikets Representanter inför Thronen sig samlat, att i förtroende och enighet mota det förra och häfwa det sednare onda; Då sådane wådeliga faror fordra lika så skyndesamt som werkeligen förenadt nit och bemödande af Riksens församlade Ständer; I en sådan tid möta wåra 3:ne Med-Ständer Konungens omsorger på mer än halfwa wägen, med enige Beslut, med förtroende och undergifwenhet, alldeles öfwerensstämmande med hwad Rikets tarfwor hufwudsakligen fordra, och Folkets röst, under hela den förflutna tiden för

för Konung och Fosterland enhälligt önskat. Wid en sådan tidepunct den märkeligaste för samtid och efterkommande, synes det första Stånd i Riket, detta respectabla Samfund wara det enda, som, med widlyftiga öfwerläggningar om småsaker, hindra loppet och angelägenheten af de större, och dymedelst twingas, att i det angelägnaste af wåra Med-Ständers eniga och sammanstämmande Beslut taga Lagar och föreskrift. — Måtte wi i tid öppna ögonen och med resentiment öfwer det förslutna, mera wärdigt stadga det förestående. — Måtte fred och enighet, från detta ögonblick helgas åt wåra öfwerläggningar och stadga wåra Beslut; Att detta Riksmöte ej måtte mindre utmärka Ridderskapet och Adeln uti förtroende och tillgifwenhet för en älskad Konung, ett kärt Fädernesland, uti nitälskan för Lagarnes helgd och uti ömhet för Ståndets egen aktning. Wi hafwa nyligen lemnat öfwerläggningar hwarutinnan besluten, ej olikt en Wal-Plats blifwit tagne med stormande hand af en deciderad Pluralité. — I frågan om Sprengtporten — hur har man icke welat sätta mißtroende till Konungens Ord ifrån Thronen, till kände Facta, om denna Adelsmans otrohet och afwoga sköld? huru har icke denna Sak, först i en laga ordning blifwit lagd på bordet, samma dag åter uppriswen — kastad under bordet, widare upptagen och förwist till Ståndets enskildta Utskotts granskning? I frågan om Instructionen för det af Konungen begärdta Hemliga Utskott: Hwartill tjente en twänne dagars bullersam öfwerläggning och det derwid tagne besluten? — Jo — Att sedermera med remord ändra desamma, och få giswa swika för 3:ne Ständs Beslut. Nu åter är ett oenighets-frö hos Oß på bane, lika wädeligt för wår inwärtes ro, som för

för en mißlyckad uttolkning af Grund-Lagen. 50 §. i 1772 års Regerings-Form är tydelig och klar, att Statswerket skall uppwisas för Riksens Ständers Utskott; — Jag lämnar derhän om detta icke är, i förtid att yrka Statswerkets öfwerseende förr än Konungen det åskatt, då han efter Grundlagen äger proponera — och Ständerne att swara, och hälst då man ej wetat i hwad relation det af Regenten begärdta Hemliga Utskott kunde hafwa med Statswerket och deß öfwerseende — men enär wi nu mera blifwit förwißade att Konungen will wisa Statswerkets tillstånd för de Herrar och Män af Riksens Ständer, som blifwit utwalde till nyßnämde Hemliga Utskott; När detta Utskott efter Ständernes gemensamma Beslut och 47 §. Regerings-Formen utan all Instruction, men efter sjelfwa Grundlagen granskar och afslutar de mål Kongl. Maj:t anser böra hemliga hållas; När deßa mål deßmera lära hafwa en oskiljaktig gemenskap med Statswerkets gemensamma ställning, som Konungen för dem, eller ett Utskott deraf förklarat sig wilja sådant förete; tyckes af sådant allt blifwa en påtagelig följd, att ett särskildt Utskott i förenämde afseende, hwarken kan eller bör widare wäljas; Går wi åter till ändamålet, som i 50 §. är tydeligen utstakadt, winnes det till hela sin widd, när Statswerket blir öfwersedt utaf de af wåra och samtelige Ständernes medlemmar, som representerar Ständerne sjelfwa. Kunna wäl nya utwalde äga hos Oß större förtroende än deßa? Och hwartill skulle wäl ett nytt Utskott i detta mål tjena? Konungen äger efter 47 §. i Regerings-Formen, Sjelf föreställa de mål, som han finner böra hemliga hållas; I 50 §. stadgas ej att Statswerkets tillstånd skall uppwisas för samtelige Riksens

Ständer; utan för Deras Utſkott. — Nu är det giſwit, att Konungen anſer denna öfwerlägning för det närwarande böra hållas hemlig. — Skulle icke ett nytt Utſkott blifwa ett nytt Hemligt Utſkott? tjenande till intet annat, än att fördubbla göromålen. I anſeende till sådant allt, och då Högloſlige Ridderſkapet och Adeln högt upplyſt lärer finna att alla widare öfwerlägningar härom leder till intet mindre, än ſom skulle wi ej hyſa fullkomligt förtroende till Konungens omwårdnad, eller de utſedde Ledamöters nit och granlagenhet i detta ämne, ſamt wi ſluteligen äfwen härutinnan blifwa twungne giſwa wika för wåra Med-Ständers enighet; Så hemſtälles ödmjukeligen, om icke all widare öfwerlägning i detta mål, måtte upphöra, och Högloſlige Ridderſkapet och Adeln denna gången wara de förſte af Rikſens Högloſlige Ständer, ſom, nöjde med Konungens Propoſition, härutinnan föregå de andra med wördnadswärdt Exempel.

Friherre Pfeiff, Daniel. Denna fråga, om Statswerket, enligt Kongl. Maj:ts Nådiga behag måtte uppwiſas för det Utſkott Rikſens Ständer redan utnämnt, beſwarar ſig ſjelf uti 47 §. af wår Regerings-Form, der alla de Ärender, ſom ſynas Kongl. Maj:t hemligen hållas böra, äro till öfwerläggning lämnade åt Rikſens Ständers Utſkott. Hwem af Oß är ſom ej inſer huru högſt wädeligt det wore för wårt kåra Fäderneſland att under närwarande Krigstider draga detta äfwen ſå hemliga ſom wigtiga Ärende ifrån ett Utſkott der hemligheten är oumgängelig. Hwad kunde nu wara farligare, än att likaſom ſjelfwe wiſa wår ſwagaſte ſida åt wår fiende. Hwad kunde wäl denna wår fiende högre önſka än att ſe Oß i debatter anwända den dyrbara och korrta tiden, ſom bör anwändas till Rikets förſwar. Saken är i ſig ſjelf denſamma om detta Utſkott eller ett annat med rådighet och hemlighet går wår Nådige Konung tillhanda; Men tidens utdrägt är nu för oß ganſka farlig och tillika onödig, då Kongl. Maj:ts åſtundan alldeles inſtämmer med wår Regerings-Form uti anförde 47 §:n och den 50:de, ſom tydeligen ſäger, att Statswerkets tillſtånd uppwiſes åt Rikſens Ständers Utſkott, på det att de måga inhämta att penningarne blifwit brukade till Rikets gagn och bäſta; ingenſtädes finner man att juſt ett ſärſkildt Utſkott bör ſättas endaſt till Statswerkets öfwerſeende. Högwälborne Herr Greſwe och Landtmarſkalk ſamt Högloſlige Ridderſkap och Adel! öfwertygad om den oſtridiga ſanning, att hwar och en Ledamot af detta respectable Ständ eldas och driſwes af lika ädel nit för Konung och Foſterbygd, ſupplicerar jag nu på det alldra ödmjukaſte på mitt Fäderneslands wägnar, att i denna enfaldiga fråga inga ſtridigheter måtte uppkomma, hwarigenom den dyra tiden kan förſpillas. Med det liſligaſte nöje har jag ſedt de förſta ſtunder af wåra ſammanträden anwändas till de oſkyldigas förſwar, hwilka genom otillbörliga ſmädeſkrifter blifwit till ſin heder angripne; men deremot har frågan om Inſtruction för ett Utſkott utan principal medtagit flere dagar. Wi hafwa alla ett och ſamma ändamål att rädda wårt Fäderneſland; men med denna ädla föreſatts föra wi det werkeligen allt närmare och närmare till ſin olycka, om wi låte wår korrta tid fruktlös förſwinna. Det wore af mig äfwen ſå driſtigt ſom onödigt att med någon upplysning uppehålla de wittra och respectable Män, ſom här äro

närwarande, men så är wår menskligheet beskaffad, att wi alla kunna wara eniga uti ändamålet, men stridiga uti medlen att winna detsamma. I stöd af åfwan anförde skäl och grunder wänder jag mig till alla deßa ärans och rätträdighetens wänner, och supplicerar än en gång på det ömmaste om samtelige Ridderskapets och Adelns samtycke till följande Proposition från Herr Grefwen och Landtmarskalken: Samtycker Ridderskapet och Adeln, i anseende till tidens dyrbarhet, och Sakens hemlighet, att Statswerket enligt Kongl. Maj:ts åstundan uppwises för det Utskott, som Riksens Ständer redan utnämnt?

Ankom en Deputation från Bonde-Ståndet och gaf wid handen:

1:o Att Bonde-Ståndet bifallit Borgare-Ståndets föreställning om Tacksägelse till Stockholms Borgerskap.

2:o Bifallit Eds-Formulairet för Hemliga Utskottet.

3:o Påminte om benåget swar på deß Protocolls-Utdrag om Privilegier för Ofrälse Ständen.

Herr von Strokirck, Carl Adolph förenade sig med Friherrar Leijonhufvud och Pfeiff.

Grefwe Hamilton, Adolph. I Hans Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition att uppdraga Secreta Utskottet öfwerseendet af Statswerket, och att följaktteligen, som öfwerflödigt, ej denna Riksdag sätta ett Stats-Utskott, lärer affigten ofelbart warit att meddela Secreta Utskotts-Ledamöter en upplysning, hwilken jag medgifwer, är dem högst nödig för att på grundade uppgifter kunna stadga deras rådslag; men

men som detta ändamål winnes i fall Riksens Ständer anbefalla Stats-Utskottet, att wid påfordran gifwa det ljus åt Secreta Utskott, som i ett dylikt ämne är det nödigt, inser jag ingalunda orsaken hwarföre Stats-Utskottet skulle nu indragas. Deß ändamål är ej twätydigt, orden i 50 §. gifwer det på det fullständigaste tillkänna. Statswerkets tillstånd säger bemälte §., uppwises åt Riksens Ständers Utskott på det att de nemligen Riksens Ständer måga inhämta att penningarne blifwit brukade till Rikets gagn och nytta.

Deßa ord innehålla en Publicite, hwilken ej är lämpelig till den hemlighet, som åskas af Secrete Utskott. Mig är ej obekant, att förflutne Riksdagars Praxis, bundit Stats-Utskottets Ledamöter medelst Tysthets-Ed, men en praxis är likwäl ej Grundlag, i synnerhet kan den alldrig strida emot Grundlagens esprit. Riksens Ständer kunna efter behag wid hwarje Riksmöte upphäfwa eller bibehålla, ej sjelfwa Stats-Utskottet, hwars ostridiga bestånd utstakas bland annat i 14 §. af 1779 års Riksdags-Beslut, men wäl deß förbindelser. — Den upplysning rörande Statswerket, Secrete Utskottet nu oumgängeligen tarfwar, är en exception, som härpå kan tjena till bewis, men blifwa Stats- och Secrete-Utskotten införlifwade, synes mig 50 §:ns werkan aftyna, och sinnena inwecklas i en oundwikelig willrädighet, då Lagens bokstaf är en: deß praxis en annan.

Under olika sken, olika förewändningar, kunde tillkommande Regenter alltid åska Secrete Utskott, alltid uppdraga det Statswerkets öfwerseende, alltid låta Nationella skulden blifwa en hemlighet, till deß en för extenderad skuld, af sin egen höjd uppdagad, som en förfärande ljungeld, sluteligen framlyser med

alla de förderfliga följder, den bör hafwa för en Nation hwilken wandrar i mörkret, och ej känner bräddjupet förr än den måter det med sitt fall.

Kan på min egendom eho det wara må, mig owetande utan redogörelse upptagas Lån, anser jag för en winning att få utbyta min ägande rätt, mot hans tärande prärogatif. Jag kallar prärogatif hos en annan all rättighet, hwars fria antagande eller förkastande å min sida är förknippadt med nästan lika wädeliga följder.

Om deße ömmande omständigheter, som wid en nogare granskning hos oß framtedt sig, undfallit Hans Maj:ts omtanka, bewittna de, att då Lagens helgd hwilar i Deß hjerta, präjudicater under Hans Regering synas Honom utan fara, men kunna Wi hos alla Deß Efterträdare förmoda samma nit, samma omwårdnad om Grundlagen, som hos den Prinz, hwilken wi wörda som Landets Fader, och Samhällets Lagstiftare.

Jag instämmer sålunda till alla delar med det Memorial en wärd Ledamot Herr Directeuren de Frietzcky till wår gemensamma upplysning i detta ämne inlemnat och påstår ett Stats-Utskotts utnämnande, hwilket bör gifwa Riksens Ständer tillkänna, huru i ett så wigtigt mål, i ett mål så nära förbundit med Bewillnings-frågan Rikets hela Statswerk för det närwarande befinner sig.

Herr Leijonankar. Från det första ögonblick han börjat tänka hade han warit en fiende af hemligheter. Det hade han äfwen yttrat 1779 då frågan war om ett Stats-Utskotts sättande; men hade då den olyckan att wara ensam. Ridderskapets och Adelns

Adelns Ledamöter gjorde ock Tysthets-Ed och derigenom har de blifwit en bortlemnad rätt att känna Staten eller Rikets skulder och tillgång. Han påminte sig med hwad möda en enda Riksdag Statswerket kom fram, men nu förwaras denna kundskap i ett oupplöseligt jernskrin, som kallas N:o 50. Om nu det Utskott, som är tillsatt enligt 47 §. Regerings-Formen, handterar denna hemlighet, eller som är det samma om den förwaras i jernskrinet N:o 50, eller N:o 47 kommer det på ett ut. Skillnaden emellan deßa begge Utskott är dock ganska märkelig, emedan Utskottet enligt 47 §. har all Riksens Ständers magt och myndighet; Han wore derföre af den tankan att enligt Kongl. Maj:ts Nådigst förklarade behag, Statswerket handterades af det Hemliga Utskottet, som hade i den delen tillräckelig efterrättelse i den Instruction Stats-Utskottets Ledamöter wid de 2:ne Riksdagarne under detta Regerings-sätt följdt. Begge meningarne wore derigenom förente och wi hafwe ej onödigtwis satt oß emot den andan, som de andra 3 Ständen hysa; och hwarmed Kongl. Maj:ts Nådiga wilja instämmer. Wårt anseende äger ej sin grund i folkets rätt utan i Konungarnes nåd och rättwisa. Wår ära, wår glants, wår styrka, wår höghet, är ett återsken af Konungamagten och wår ärfteliga wärdighet är ett afundsfrö, som alltsedan 1723 retat de Ofrälse Ständen. Detta hatet war orsaken till Dahlkarlarnes hitkomst 1743: till oredan wid Riksdagen 1772. Åtskillige ryckten om Militairen och om Adeln leda äfwen härifrån sin upprinnelse. — Herr Leijonankar tillstyrkte bifall på Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition angående Stats-Utskottet med willkor att det Hemliga Utskottet, som komme nu att sköta Statswerket, ställer

ler sig till eftersyn de skyldigheter som de 2:ne sidsta Riksdagarne för Stats-Utskottet warit belefwade.

Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen, Axel. Detta förewarande ämne leder sitt ursprung från den förfrågan Herr Landtmarskalken gjort hos Hans Kongl. Maj:t utan att Ridderskapet och Adeln då ännu derpå warit betänkt angående ett Stats-Utskotts sättande: Wi hafwa emottagit deröfwer en Proposition från Hans Kongl. Maj:t och wår skyldiga wördnad åskar att wi deröfwer afgifwa wårt underdåniga utlåtande. Sådant är upphofwet deraf i sin natur och frågan är i korrthet om wi, enligt wår rättighet, skola begåra ett Stats-Utskott enligt 50 §. Regerings-Formen eller om wi skola gå Lagen förbi och öfwerlämna detta göromål åt det Hemliga Utskottet.

Ginge wi den 50 §. förbi, då den är så tydelig, då den i 2:ne Riksdagar warit efterföljd, då deßa Riksdagars practique anses som Lag, så blefwe §. utan kraft och werkan, och genom präjudicatet derpå i sjelfwa werket utstruken och förswunnen. Kan en §. förswinna utur Regerings-Formen, hwad säkerhet wore med de öfrige, och huru kunde wi då sägas sjelfständige och lagbundne Ständer. — Det är Kongl. Maj:ts höga rätt att proponera; wår att öfwerwäga, antaga eller afslå, och Kongl. Maj:t kan ej med onåd anse att wi anhålla att blifwa bibehållne wid Lagen och att wi anse 50 §. lika helig med de öfrige §. §. i Regerings-Formen dem wi samtelige respecterа och beswurit. Hans Excellence instämde derföre till alla delar med Herr de Frietzcky.

Af

Af en Ledamot, som yttrat sig, har blifwit andragit, som wi icke med tillbörlig wördnad upptagit Kongl. Maj:ts oß gjorde Nådiga Propositioner. Ridderskapet och Adeln kunna alldrig widkännas att någonsin stå tillbaka i skyldig wördnad för sin Konung eller för beswuren Lag. Det är sagt att Ridderskapet och Adeln syßelsatt sig med småsaker, en sådan Critique är en oanständig insimulation. Det war ingen småsak när wi afgjorde frågan om Instructionen för det Hemliga Utskottet; Ej eller Tacksägelse-Adreßen till Hans Kongl. Maj:t, som innehåller wår, på landets tryckande behof, fotade önskan om fred, samt wårt tillbud att deråst den ej möjeligen står att erhålla, hederlig och antagelig, af all magt bistå Kongl. Maj:t i krigets utförande. — Wåra öfriga öfwerläggningar hafwa fortsats och afslutats så fort och med så mycken ordning omständigheterne och wårt talrika antal kunnat medgifwa. Hans Excellence kände nogsamt skyldigheten att respectera andras tankar, men öfwer så beskaffade tillwitelser, förbehöll Hans Excellence sig att framdeles begåra närmare förklaring i sinom tid. Ridderskapet och Adeln lära med Hans Excellence instämma deruti att deras wördnad för Kongl. Maj:t alldrig kan förkolna och att deras föremål att leda sina rådslag och öfwerläggningar Kongl. Maj:t till nöjes och Fäderneslandet till wälfärd grundade på Lag, alldrig lära förbytas; för sin egen del tillade Hans Excellence, att deß timglas wore för nåra utrunnit att wika ifrån en sådan af honom alltid följd princip.

Herr Lilljehorn, Pehr. Jag har redan yttrat mig uti ämnet, och tror hafwa ådagalagt, att ej

mindre Högloflige Ridderskapet och Adeln, än Riksens Högloflige Ständer skedt den rätt, och kommit till åtnjutande af Regerings-Formens innehåll, uti 50 §. genom Kongl. Maj:ts Nådiga tillkännagifwande att han ärnar för det Utskott, som åskat blifwit ifrån Riksens Ständer, uppgifwa Statswerkets tillstånd; med wördnad och högaktning underkastar jag mina tankar den nogaste granskning, så inom som utom detta Huset, och pröfwe, samt dömme ett rättwist Publicum, om sämedelst Folkets rätt blifwer wårdad och befrämjad efter Regerings-Formens åberopade rum eller icke; När jag derom är säker, och folket i allo rätt sker, blottställer jag mig icke för en votering, utan afsäger mig all omröstning i detta ämne, som i min tanka onödig och öfwerdrifwen.

Friherre Düben, Hindric Jacob. Jag tror alldrig att något wigtigare ämne syßelsatt Riksens Ständer allt sedan 1720 efter Konung CARL den XII:s olyckeliga krig, än det i dag ifråga warande, rörande Statswerket. Den som derwid kan wara känslolös, liknöjd, willrådig eller ock önska hemligheter, måste antingen sjelf ingen ting äga, eller ock icke hafwa det minsta begrepp om Konungens och Fäderneslandets wälfärd, eller ock uti sjelfwa Rikets behof och förlägenhet finna egen winst och fördel; ty i alla Länder ske de största winster och speculationer på de Rikens bekostnad, som behöfwa att sig i skuld fördjupa, och hwarom jag mig förbehåller att wid annat tillfälle mig yttra. Kongl. Maj:t har wäl icke genom nådig proposition gifwit Riksens Ständer tillkänna deß behof hwarken af Penningar, Contributioner, än mindre af Lån. Men Riksens Ständer kunna icke å en annan sida smickra

kra sig att undgå det ena eller det andra, då hwar man känner bristen på alla sidor. Det tillhörer endast en oförståndig och elak Medborgare att bedraga sig och andra med falska inbillningar. Riksens Ständer äro Kongl. Maj:ts trognaste Rådgifware; Ja, de alldra trognaste och tillförlåteligaste som i landet finnas. Elaka och fördömde menniskor må utså så mycket oenighets-frön som de åstunda, så äro Ständers sammanband så starke, så heliga, då frågan är om Statens och Fäderneslandets wäl, begge oskiljaktiga ifrån Konungens sanna ära, så att de alldrig kunna skiljas. En hwar lärer önska freden, och för långliga tider. Jag, för min del, är öfwertygad att wi borde ernå densamma, enär Kongl. Maj:t behagar, samt utan widare förlust af folk eller landamären, både till deß och Fäderneslandets ära; men åfwen i den händelsen fordras stora tillgångar till Arméens nuwarande underhåll, till deß innestående Fordringars betalande, beklädning, hemförlofwande, i stånd sättande Förrådshus och Arsenalers inrättande så för sjelfwa Arméen som för Flottan, på det att freden må blifwa säker och waraktig. Densamma hwilar på ordning, lydnad, styrka och förmögenhet. Ett lyckligt Folk kan alldrig kufwas. Andra Magters förswar har ofta gifwit nya band, lyckliga wid tillfället, föga pålitlige i längden. Wi wilja gifwa allt, men wi wilja weta huru medlen anwändas. Om ett troget Folk genom Contributioner kan i fredens sköte utmattas, så måste detta Folkets trogna Ständer känna huru långt de i låningswägen inledas kunna, hälst då nöden det kräfwer. Kongl. Maj:t har igenom wår Ordförande i sednaste Pleno Hans Excellence Herr Grefwe Brahe uti Landtmarskalkens frånwaro oß nådigst tillkännagifwit, att de

de öfwerläggningar, som i det af Hans Maj:st enligt 47 §. af Regerings-Formen åskade Utskott förekomma, wore af den natur, att Staten oumgängeligen skulle der uppwisas, som orden lyda; detta torde åfwen wara så mycket nödigare, som hwar Riksdagsman och än mer wåra Deputerade uti detta angelägna Utskott, böra inhämta alla kundskaper, för att derå sina rådslag bygga; Men som den deße Deputerade enligt 47 §. tillständiga magt och myndighet, jemte Tystnets-Eden, sätter dem utur stånd att så förtroligt underrätta Riksens Ständer om Statens tillstånd, brister, behofwer och hjelpemedel i flere afseenden, som en wanlig Stats-Deputation enligt 50 §. kan och bör, så kunna wi ej annat än önska, som genom Riksdagsbeslutet af år 1779, för framtiden stadgades. Wåra Deputerade i Hemliga Utskottet äro beredde på ett Stats-Utskott. De torde icke påtaga sig de swåra och tidspillande Zifferräkningar, som kunna utgöra ett Stats Utskotts yrke och till hwars granskande de så mycket mer äro skyldige, om de skola öfwertyga Riksens Ständer, antingen om Bewillningars nödwändighet, eller till åfwentyrs om Läns oumgänglighet, deßas natur och beskaffenhet med mera. Meranämde 50 §. gifwer tydeligen tillkänna att icke allenast Riksens Ständers Utskott, utan åfwen de sjelfwa måge se att medlen till Rikets nytta äro anwände. Om Kongl. Maj:t genom Regerings-Formen lofwat att en redogörelse för dem uppwisas skall, och deribland åfwen finnes wår Extraordinaire Bewillning, som icke utgör stort öfwer 180,000 Riksdaler årligen; huru mycket mer magt ligger icke uti anwändandet af Riksgälds-Fond och flere gånger större och betydligare Summor uti årlige Intereßen, som ingen kämer. Den kundskap, som allmän-

allmänheten i England äger om Publiqve lån, inkomster och utgifter hafwer gifwit och gifwer än i dag ett oinskränkt förtroende till Administration, som derföre alldrig saknar tillgång och medel. Ändteligen har nu den gode Konungen i Frankrike för att få deß Statsbrist hjelpt, tillåtit allmänheten kännedom deraf, kallar deß trogna Ständer, som icke warit samlade under 179 år — eller sedan deras gode Konung HENRIC den IV:s tid. Under alla deßa åren, under flere dispotiske Konungar och dispotiska Stats-Ministrar, som gärna plåga åtföljas, har detta Rikets, nemligen Frankrikes, inkomster genom Gunstlingar, Statsmän och Hofmän blifwit så ifrån de rätta behofwen dragne, att snart sagt en fullkomlig Revolution i detta mägtiga och rika Lands Statswerk förestår, om deß fattiga och betryckta Allmoge icke alldeles skall förgås under Skatter och Pålagor, och inkomsterna kunna blifwa tillräcklige att bestrida det så nödige förswarswerket, med mera. Det är omöjligt att wår Nådige Konung Sjelf, oaktadt han är begåfwad med alla de kundskaper, som pryda en Regent, syßelsatt med Rikswärdande Ärender, skall kunna till öfwerseende och kännedom af alla de räkningar, som för sjelfwa Stats-Contoret och Rådkammaren äro hemlige, lemna både tid och rådrum, och hwarom Kongl. Maj:t Sjelf icke annat kan, än wara fullkomligen öfwertygad. Om jag hade den Nåden att wara Deß Finance-Minister, Jag wille icke för flere Tunnor Guld hafwa den räkningen ogjord eller af Ständerne okänd.

Hela Nationens trygg- och säkerhet ligger således uti fullt åtnjutande af redogörelsen, som flere gånger nämnde 50 §. stadgar, och än mer i en tid

tid då wår egendom för wår Konung och wårt Fosterland. Mine Herrar! om det är en af ett fritt Folks yppersta rättigheter, att sig beskatta, så är dem icke mindre tillständigt att känna hwar deß förmögenhet, swett och möda stadnar, samt wara förwißade, att deß efterkommande, barn och barnabarn icke genom wanmagt och elände en dag skola förlora den sjelfständighet, hwarom deras nu lefwande föräldrar så mycket tala, men genom eget förwållande kunna bortslösa.

Jag conformerar mig således med den wårda Ledamoten Herr Directeuren de Frietzcky, med anhållan, att Ridderskapet och Adeln, på hwad sätt som till ändamålet länder hos Kongl. Maj:t om Statens öfwerlämnande till ett särskildt Riksens Ständers Stats-Utskott enligt 50 §. af Regerings-Formen, i underdånighet anhålla.

Grefwe Horn, Fredric instämde med Herr de Frietzckys yttrande tankar, skulle Ridderskapet och Adeln dem ej i hela sin widd bifalla och för sina antaga, begärte han votering.

Herr af Malmsten, Olof. Af hwad som Herr Driecteuren de Frietzcky uti sitt nämnde Memorial behagat anföra och jag af de flere tal och discourser kunnat inhämta, har jag, för min ringa del, ej funnit minsta skiljaktighet derutinnan, att icke Riksens Ständer enligt 50 §. af Regerings-Formen äga rätt att för deras Utskott få Statswerkets tillstånd uppwist, att få inhämta att penningarne blifwit brukade till Rikets gagn och bästa, utan skillnaden endast bestå uti stället, eller om Rikets Statswerks tillstånd icke nu bäst och fullständigast kan enligt Hans Kongl. Maj:ts

Maj:ts Allernådigste proposition uppgifwas, uti det redan utnämnde Hemliga Ut:skottet, hwilket af någon wård Ledamot ibland annat hållits betänkeligt att förbigå och lämna rättigheten af någon §. uti Regerings-Formen med mera, som kunnat till Stats-Utskottets nödwändighet yrka; Får jag, för min ringa del, underställa, att som Regerings-Formen består af många eller 57 §. §. hwilka äro lämpelige till åfwen så många och särskildte händelser; men kunna alldrig på en gång nyttjas till en ock samma i fråga warande Casus, således kan alldrig, efter min tanka, Regerings-Formen uturaktlätas, förminskas, mindre brytas för det man ej kan nyttja alla §. §. på en gång, eller efter sakernes beskaffenhet winna bästa ändamålet med fleres sammanbindning, och fullständiga efterlefnad på ett ställe.

Jag erindrar mig med oro, hwad som uti Stats-Utskottet förewarit och händt sistledne Riksdag, och det nu under öfwerläggning warande wårda Memorialet till någon del widrörer, att Stats-Utskottets Ledamöter i brist af upplysningar om flere hemliga skulder, gifwit Statswerkets tillstånd en förmånligare målning, än det i sig sjelf war, som nu ses igenom erhållen kundskap uti allmänna papper af begärte lån, och kringlöpande Riksgälds-Sedlar med mera. Jag är alldeles af den tanka att det är mera öfwerensstämmande med en Swensk ära att frimodigt kunna omnämna rätta tillståndet; än med blomstrande ord nödgas i brist af tillräckelig upplysning göra det för Allmänheten bättre än det är; och kan hända obehörige personer deremot taga sig tillfälle att emellan fyra ögon utmåla det mångdubbelt wärre än det är; för min ringa del skulle det falla otroligare och nästan obegripligare att ingen,

eller

eller liten skuld skulle för Riket gifwas, än att den skulle wara betydelig; ty när jag betraktar att Kongl. Maj:t år 1772 emottog med öfwer 600 Tunnor Guld skuld, deßutom en årlig brist i Staten och skulderna ålöpande Intereßen, återlösen af i Banqven pantsatte Hypotheker af Sjö-Tullen, Koppar- och Tionde-, samt Hammarskatts-räntorne, Landets Bewäring, Capitalers och Silfwers anskaffande till mynt, och att hålla en jemn och stadig Cours på det att Utlänningen genom wingleri-styrka ej skulle uppswälja hela Rikets och hwar mans egendom och förmåga, sammanlagdt med alla Krono-Bangverotter, utestående Ordinarie Räntor och Spannemåls-Förskotter till Allmogens räddning ifrån hungersnöd och döden, behöfdes härtill, om ingen skuld skulle gifwas en Gudomlig men icke mensklig åtgärd. — Då nu Kongl. Maj:t i Nåder förklarat, att wilja uti det Hemliga Utskottet möta wår åstundan och uppgifwa alltsammans uti Hemliga, men ej kunna det göra uti Stats-Utskottet som jag föreställer mig wara helt omöjeligt, i anseende till Utländska Negociationer, Förbund eller Subsidier, hwars upptäckande till alla sina omständigheter skulle emot den uti Regerings-Formen påsyftade tystlåtenheten mera styrka fienders fördelar än flere 1000:de Man kunde återskaffa; och hwad skulle utomdeß ett sådant särskildt Stats-Utskott uträtta, då det endast kunde öfwerse Summorne i Stats-Contoirets Ordinarie Stat, Kongl. Maj:ts Handpenningar och de Extra Utgifter, som Kongl. Maj:t jemlikt 24 §. Regerings-Formen med underskrift befallt, wore icke då wår okunnoghet lika stor och wår klagan af samma beskaffenhet och uti lika tillstånd; således underställer jag Höglofl. Ridderskapet och Adeln, om icke den, som will ändamålet,

let, bör medgje medlen och i följe deraf bifalla att Statswerkets tillstånd för denna gång uppwises i det Hemliga Utskottet, såsom endaste utwägen att få uppgiften fullständig, och då jag utom deß här min Bewillningsrätt förbehållen fruktar jag till och med ingen ting uti min nådigste Konungs och mine wärdigste Herrar Ledamöters händer.

Herr de Frietzcky, Claes. En wård Ledamot från Friherrebänkarne har uppläst ett Dictamen, hwarwid han ej kunde underlåta att göra anmärkning. Han kände honom icke till namn eller person, deß klädebonad utmärkte dock ett fridsens och frihetens Embete, men deß språk wore oenighetens och trädomens. De insimulationer han framkastat ansåg Herr de Frietzcky med förakt, och detta förakt wille han i Protocollet häfwa förwarat. Wåra beslut äro kallade bullersamma och tagne såsom på en Wahlplats med stormande hand, med flere sådane otjenlige expreßioner. Kunna wi någonsin tillåta att wåra på wår rätt grundade och med Lag enlige, efter moget öfwerwägande fattade Beslut så taxeras, så förtjente Wi rösten emot Oß. Ett lagligt beslut bör wara fritt för klander. Herr de Frietzcky yrkade widare sina i Dictamina yttrade tankar och tillade sig häldre fela med Lagen, än för hwad affigt som hälst wika ifrån densamma.

Friherre Adlermark, Carl Gustaf. Wore Saken den, att Kongl. Maj:t alldeles icke åskat något Stats-Utskott wid innewarande Riksdag, skulle jag wißerligen icke eller underlåta, att göra en underdånig erinran derom. Men då Hans Kongl. Maj:st allaredan behagat förklara, att Hemliga Utskottet jemwäl hade att öfwerse Statswerket, så är, efter min tanka,

ka, 50 §. i Regerings-Formen härwid iakttagen och det Hemliga Utskottet att anse såsom warande tillika ett Stats-Utskott. Frågan är således, icke nu mera, om Statswerket skall eller icke skall wid innewaran- Riksdag uppwisas för ett Utskott. — Den är redan besakad. Utan blifwer egentliga frågan här den, huruwida Deputerade af det Hemliga Utskottet kunna med fullständighet cognoscera Statswerkets tillstånd, med samma rättighet göra erindringar och med samma noggranhet derwid bewaka Riksens Ständers rätt, som i fall deßa Ledamöter utgjorde ett särskildt Utskott, under namn af Stats-Utskott. Och denna frågan åter beswarar jag korteligen med Ja; ty Utskottets namn förändrar icke Saken. Twärtom sjelfwa Saken förändrar här fast snarare Utskottet, åtminstone Deputerades derwid åliggande förbindelser och enär deßa uti alla de mål, som röra Statswerket, på det nogaste efterlefwa alldeles samma stadgar och samma §.§. i Regerings-Formen, som tjenat de twenne nästföregående Riksdagars Stats-Utskott till rättesnöre, kunna Riksens Ständer ock förwänta sig samma granskning, samma nytta och samma sorgfällighet, om deras rättigheter af detta Utskott, fastän det derjemte har sig andra wärf uppdragit, som om det endast och allenast hade att öfwerse Statswerket. Jag förenar mig således med Herr Öfwersten Leijonankar uti tillstyrkande att Högloflige Ridderskapet och Adeln i frågan om Statswerkets öfwerseende, låter för denna gången bero wid det Hemliga Utskott, som redan blifwit waldt.

Herr von Engeström, Johan nämnde till upplysning att han den sednaste Riksdagen haft den åran att wara Ledamot i Stats-Utskottet, och kunde

således lämna den underrättelse att utom Tystnets-Eden, Stats-Utskottet ingen Instruction warit föreskrefwen, ej heller ägt tillgång till andre underrättelser än dem Kongl. Maj:t täckts Utskottet meddela, på hwilka Utskottet af skyldig wördnad för Kongl. Maj:t utan widare pröfning eller undersökning bygdt sin uppgift till Plena. Herr von Engeström yrkade såsom högst angelägit proposition till bifall å Herr de Frietzckys Dictamen, eller i händelse af skiljaktighet, votering.

Den proposition, som Herr Grefwen och Ordföranden gjorde om bifall på Herr de Frietzckys Dictamen beswarades med Ja och Nej och Votering begärdtes.

Herr Lilljehorn, Pehr. Af Discourserne har jag inhämtat huru en del af Högloflige Ridderskapet och Adeln åstundar ett annat Stats-Utskott, för hwilket Kongl. Maj:t wille täckas uppgifwa Statswerkets tillstånd, och det i stöd af 50 §. Regerings-Formen. En del åter, anser Lagen uppfylld, på det sätt Kongl. Maj:t i Nåder gifwit oß tillkänna, att deßa uppgifter sker för det Secreta Utskott Riksens Ständer redan utsedt. Jag kan, för min del, ej annat finna än att 50 §. af Regerings-Formen härigenom blifwer till hela sin widd uppfyld, wår rättighet befrämjad, som är, att Utskottets Ledamöter får kundskap om Statswerkets ställning och Kongl. Maj:t i Nåder uppfyller en Lag, som Han oß skänkte då wår söndring hade ställt oß utom all Lag. Ware det wida ifrån mig, att någonsin åsyfta hwarken den 50:de, 47:de eller någon §:s i hela Regerings-Formen förkastande och utplånande, jag högaktar hwarje ord och rad deruti för mycket,

att en sådan tanke någonsin skulle hos mig kunna uppstå; men, att andra kunna tänka med mig olika, medger jag gerna, hälst olika begrepp om en sak, alltid ger olika omdömen; emedlertid är jag fast säker derom att när 50 §:ns innehåll njutes i sammanhang med den 47:de, så har Ständer fått sin rätt, utan att derföre kunna säga att 50 §. således är onödig; ty om Kongl. Maj:t någon gång icke skulle tåckas åska en hemlig Deputation sådan som 47 §. utstakar, så är ju utan allan gensägelse 50 §. den, som Riksens Ständer hafwa rätt att sätta till Statswerkets kännedom, således bör den alldrig saknas, mindre förswinna, som då ej häldre med rättwisa sägas kunde att 47 §. wore onyttig, för det en hemlig Deputation icke åskades; Men, olyckligtwis! ser jag att detta ämne åter blifwer ett frö till ny oenighet Högloflige Ridderskapet och Adeln emellan, som skingrar det lugn, hwilket några dagar innom oß är njutit; Jag kan intet annat än erindra mig hwad Livius säger om oenighet, att det är förderfweligare och skadeligare, än alla Utländska Krigen, och Sjelfwa Gudarne kan ej hemsöka ett Folk med större plågor: Ja T. Qvintus Flaminius intygar ock att: Landets inbördes oenigheter är det grumliga watten, hwaruti Sienderna fiska, och den gamle Romaren Capitolinus säger i slutet af sitt Tal till Romerska Folket, Den olyckliga oenighet, som uppstigit ibland Ständen enkannerligen emellan Rådet och Borgarena, är det faseliga förgift, som skall uppfräta, upplösa och sluteligen kullkasta denna mäktiga Stat: Wi se bäst att sådant inträffat på det Folk, som i ära, dygder, wetenskaper och tapperhet, öfwerträffat alla Folkslag, som giswit Lagar till,

snart

snart sagt, hela den bekanta werlden, som satt Konungar på Thronen; hwad blef det, och hwad är det? ett litet obetydligt Folk och Stat, som måste nöja sig med den minsta Furstes behag: Ack! att detta och flere Länders öden, hwilka stupat på samma brant, måtte ständigt af oß erindras, iaktagas och ihågkommas, så att jag, för min del, önskar alldrig i glömska likna det djur, som först efter döden får öppna ögon.

Högloflige Ridderskapet och Adeln yrkade ytterligare om votering, men ej så alldeles instämde om Contra Propositionen, hwaruti Herr Leijonankar egenteligen påstod införandet af samma Instructioner och förbindelse för det Hemliga Utskottet som Stats-Utskottet under de twenne sednaste Riksdagarne ålegat.

Omsider och efter någon öfwerläggning förenada Sig Högloflige Ridderskapet och Adeln om följande Voterings-Proposition:

Den, som bifaller att, enligt Herr de Frietzckys Dictamen, de öfrige respective Ständen anmodas att, gemensamt med Ridderskapet och Adeln, hos Kongl. Maj:t anhålla om ett Stats-Utskott till hwilket Staten uppwises enligt 50 §. i Regerings-Formen; skrifwer Ja.

Den det ej will skrifwer — Nej. Winner Nej, låter Ridderskapet och Adeln derwid bero att Statswerket för denna gången uppwises åt det Hemliga Utskott, Kongl. Maj:t redan åskat, med samma Förbindelse Stats-Utskottet haft de förra Riksdagarne.

Och utföll voteringen ſom det genaſt efter ſlutad omröſtning juſterade Protocollet utwiſade, nemligen att Ja woro 454 och Nej 44.

Ridderſkapet och Adeln åtſkildes klockan half 7.

In Fidem Protocolli,
Bungencrona.

Utdrag af Protocollet hållit hos Ridderſkapet och Adeln den 14 Februari 1789.

S. D. Ibland de angelägnaſte Ärender, ſom Riksens Ständer wid deras ſammankomſter åligga, är ofelbart det att enligt den rättighet Regerings-Formens 50 §. dem tillägger, låta för ſig uppwiſa Statswerkets tillſtånd, till att deraf inhämta, det Penningarne bliſwit brukade till Rikets gagn och bäſta.

Wid de ſidſt förflutne 2:ne Riksdagar har Statswerkets tillſtånd, efter de förordnade Stats-Utſkotters uppgift funnits i den lyckliga belägenhet, att Riksens Ständer haft anledning uti Riksdags-Beſlutet den 29 Januari 1779 förklara: att det icke på 50 års tid warit i ſådan ordning; och wid den ſiſt öfwerſtåndne hafwa de icke funnit anledning att Riket med någon ny eller wetterlig gäld bliſwit behäftadt.

Följden af en ſå hugnelig Riks-Caſſans belägenhet har ock warit den oſkattbara förmon för Rikets Underſåtare, att de, långt ifrån att med några nya Bewillningar beſwäras, bliſwit i de förra i någor mätto lindrade.

Då

Då Statswerkets utſigt wiſat ſig på en för Riket ſå lyckelig ſida, har också en närmare utredning om deß beſkaffenhet warit för Riksens Ständer onödig än den allmänna berättelſe deras Stats-Utſkott wid hwarje af deßa Riksdagar till dem derom uppgiſwit.

Nu åter tyckes ſakernes ſkick och Rikets ſtällning i denna delen få ett annat och mera bekymmerſamt utſeende. Ett i flere månaders tid till Lands och Sjöß, wid ſärſkilte Rikets gränſor fört koſtſamt krig, har nödwändigt fordrat de meſt betydande utgifter, hwilka med Statswerkets wanliga inkomſter omöjeligen lära kunnat beſtridas.

De öfwer allt i Landet kringlöpande Riks-Gälds-Contoirets Credit-Sedlar, lämna ock ett äfwen ſå ſäkert ſom eftertänkeligt bewis att flere behöfwer måſt med upptagne Lån för Kronans räkning fyllas, hwilket ännu mera ſtyrkes af Kungörelſen i allmänna Tidningarne om ett af Kronan åſtundat inrikes Lån; Och då alla ſlike Kronans gjorde upplåningar, ej annat kunnat än falla Riket till laſt och för dem af deß inwånare förr eller ſednare torde åſkas betalning, ſå bliſwer det en nödwändighet att Riksens Ständer härom inhämta den nogaſte kundſkap, för att kunna utfinna de utwägar till denna gälds betalning, ſom för Riket bliſwa möjlige och drägeliga, det bliſwer också mycket mera för Riksens Ständer nödigt, att i tid härpå wara omtänkte, ſom de utgifter, hwilka, till en lycklig freds erhållande ännu oundwikligen ſynas föreſtå, möjeligen torde medföra den drygaſte känning för Landet, böra med den redan gjorde gäldens betalning ſå jemkas, att det ena och andra ej på en gång måtte ſät-

ta Riket och Undersåtare i yttersta wåda. Stadd under denna brydsamma omtanka, har Ridderskapet och Adeln i underdånighet emottagit Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, som innehåller att Kongl. Maj:t denna Riksdag ej åskar något Stats-Utskott, emedan Kongl. Maj:t ämnade uppwisa Statswerkets tillstånd åt det Hemliga Utskottet, som Kongl. Maj:t enligt 47 §. Regerings-Formen redan åskat.

Ehuru Ridderskapet och Adeln i underdånighet wördar detta Kongl. Maj:ts Nådiga förklarande, har Ridderskapet och Adeln dock trodt sig böra wäga att anföra de betänkligheter, som Ridderskapet och Adeln härwid förekommit, nemligen:

Den 50 §. Regerings-Formen utstakar tydeligen att Statswerkets tillstånd uppwises åt Riksens Ständers Utskott. Detta Utskott måste således wara ett annat och af annan Natur än det som 47 §. omförmåler; ty eljest hade det warit öfwerflödigt att strax efteråt och uti en ny §. utstaka om ett särskilt, i fall deß åliggande kunnat förenas med det i 47 §. omförmåldte Utskott; Ännu mera: Utskottet enligt 50 §. bör utnämnas hwarje Riksdag, endast för Statswerkets skuld, då deremot Utskottet enligt 47 §. ej utnämnes hwarje Riksdag, utan endast när Kongl. Maj:t så godt finner; deßa utskott äro ock wida skilde i sina egenskaper. Enligt 50 §. uppwises Statswerkets tillstånd till Riksens Ständers Utskott på det att The, nemligen Riksens Ständer måga inhämta att penningarne blifwit brukade till Rikets gagn och bästa. Det är således en rättighet att Ständerne sjelfwa skola inhämta denna kundskap, ty som det endast äro The, som äga rätt och magt att bewilja till Statens behof, så böra The ock hafwa rätt kännedom derom; och härtill tarfwas ej någon öfwerläggning med Kongl. Maj:t Sjelf, ej heller någon hemlighet, ty af det som bewiljas och igenom en Bewillnings-Förordning kungöres, blifwer Statens behof nogsamt synbare. Deremot enligt 47 §. will Kongl. Maj:t Sjelf med Utskottet öfwerlägga om de Ärender, som Honom synas hemliga hållas böra; och derjemte äro de Personer alldeles uppdragne de rättigheter, som Riksens Ständer sjelfwa innehafwa: Twenne egenskaper af detta Utskott, som alldeles skilja detsamma ifrån det i 50 §. omförmälte Utskott.

Om de Ärender, som egenteligen tillhöra Stats-Utskottet skulle uti det Hemliga Utskottet upptagas annorlunda än ad referendum, så kunde följa deraf, att detta sednare Utskottet skulle äfwen kunna befatta sig med Statsbristens ersättande, igenom Bewillningar och Pålagor, eller uppläningar under namn att det äger samma rättigheter, som Riksens Ständer Sjelfwa; då likwäl en sådan rättighet alldrig bör kunna skiljas från Riksens Ständer in Plenis, som sjelfwa endast hafwa rätt att sig taxera, hwilket är ett fritt Folks yppersta rättighet och frihetens säkraste kännetecken. Men om Statswerkets tillstånd uppwises enligt 50 §. till ett sådant Riksens Ständers Utskott, som ej äger annan rättighet än att hos Riksens Ständers Plena anmäla deß tillstånd och Statens behof, så blir Riksens Ständers rätt till beskattning säkrast bibehållen. Wid 1779 års Riksdag, den första efter Regeringsfättets förbättring blef ock den 50 §. i anseende till Statswerket uppfylld och då blef igenom 14 §. i samma Riksdags-Beslut förordnat att, i afseende på Riksdagars hållande och Ärendernes afgö-

afgörande, samma ordning wid de påföljande Riksmöten skulle oryggeligen efterlefwas, hwilket ock wid 1786 års Riksdag blef iakttagit.

Uppå deßa skäl och grunder, enlige med Regerings-Formen, med Riksdags-Beslut och med praxis, beslöt Ridderskapet och Adeln att anmoda sina respective Medstånd att, gemensamt med sig, i djupapaste underdånighet underställa Kongl. Maj:t nödwändigheten att Statswerkets tillstånd, denna, lika som de framfarne Riksdagar under detta Regeringssätt, till ett särskildt Riksens Ståndens Utskott enligt 50 §. Regerings-Formen måtte uppwisas och derifrån till Riksens Ståndens Plena uppkomma. Ut Supra.

Måndagen den 16 Februari.

Plenum klockan half 12.

Ordförande, Hans Excellence Grefwe Brahe. Uppläste Protocollet öfwer sista voteringen, samt justerades och bifölls det i anledning deraf författade Protocolls-Utdrag.

Uppläste Preste-Ståndets Extractum Protocolli af den 10 Februari om Instruction för Hemliga Utskottet.

Uppläste Bonde-Ståndets Extractum Protocolli om Tacksägelse till Kongl. Maj:t för fri husbehofs-bränning.

Lades på bordet.

Riddarehus-Secreteraren anmälte att en utsänd Notarius ifrån Preste-Ståndet wid begynnelsen af sista

sista voteringen gifwit tillkänna, att Preste-Ståndet önskade att Ridderskapet och Adeln så wäl som de öfrige Ståndden wille utse några Deputerade, som gemensamt med Herrar Talemännen, kunde expediera den underdåniga Tacksägelse-Adreße till Kongl. Maj:t, som samtelige Ståndden beslutit.

Hans Excellence Grefwe von Fersen, Axel hade emot ett sådant förslag icke något att påminma; det öfwerensstämmer med förra Praxis. Sista Riksdag hade slikt warit öfwat och derigenom wore säkerheten för Plena desto mera bewarad att icke något annorlunda än hwad deras beslut innehålla i Expeditionerna inflöte; men på det sådant desto formeligare måtte gå i werkställighet, föreslog Hans Excellence att Electorerna härtill måtte utwälja en af hwarje Claß.

Ridderskapet och Adeln instämde härmed och biföll den Proposition Hans Excellence Herr Grefwen och Ordföranden gjorde, att Electorerna skulle träda tillsammans och till Expeditionernas författande utwälja en Ledamot af hwarje Claß.

Herr Tigerstedt, Gustaf Adolph. Ett så mycket mera grundadt ryckte, som händelsen paßerat de högre instancerne, omförmäler, att en Riksdagsman wid sist öfwerståndne Riksdag, blifwit, för ett sitt till sitt Stånd ingifna, men till samtelige Riksens Höglofliga Ståndder ställda Memorial, efter sin hemkomst återhämtad, lagförd, häcktad och dömd till fjorton dagars fängelse wid watten och bröd; hans Stånd tog wäl för sin del ingen del i detta Memorial, och gaf Kongl. Maj:t sådant i underdånighet wid handen, men yrkade icke hans lagsökande eller tänkte

följa

skilja honom ifrån sin Riksdagsmanna rätt och dermed förenad säkerhet till person, äkning och wälfärd, hwarföre han ock underskref Riksdags Beslutet, men blef likwäl på sätt förbemält är behandlad. Denna händelse gifwer ej allenast mig utan och hwar tänkande Riksdagsman anledning att söka bewara sin säkerhet, ej allenast under den tiden han här förrättar sina answariga göromål såsom Ledamot af ett Riks-Stånd utan ock efter Riksdagens slut. Jag will wäl icke förmoda någon fara för redelige män, kallade till Riksmöte af en stor, älskad och allmänt wördad Konung, men då detta kunnat hända fördristar jag ödmjukeligen till Höglofliga Ridderskapet och Adeln hemställa, hwad billiga och tillräckligen kraftiga utwägar kunna och böra till en så nyttig och nödig säkerhets winnande till Kongl. Maj:ts Allernådigste Stadfästelse föreslås. Af detta mitt ödmjuka Memorial anhåller jag ödmjukast få lemna de öfrige Riks-Ständen del.

Begärtes på bordet. Angående deß anmälan att gå till de andra Ständen tycktes wara bäst att dermed hafwa anstånd till deß Ridderskapet och Adeln sig utlåtit.

Upplästes Bonde-Ståndets Extractum Protocolli af den 9 Februari angående Privilegier för Ofrälse Ständen.

Friherre Rappe, Wilhelm. Hans Excellence Herr Grefwen och Ordföranden och det Höglofliga Ridderskapet och Adeln täcktes tillåta mig att för några ögnablick upptaga deras uppmärksamhet. Ämnet är, det Hederwärda Bonde-Ståndets begäran om Ridderskapets och Adelns biträde, för att, under

der namn af Privilegier få ett sammandrag af alla de Författningar som utstaka samma Stånds rättigheter och skyldigheter. Det är med allt skäl, som det Hederwärda Bonde-Ståndet säger, att mängden, och man kunde tillägga widlöftigheten af deßa Författningar, förorsakar en okunnighet om deras rätta innehåll.

Det är med ännu mera skäl sagt, att denna okunnighet ger anledning, å ena sidan till eftersättande af skyldigheter, och å den andra till efterlåtandet af rättigheter: Det är genom Lagarnes korthet, tydelighet och kännedom som brott förekommas. Sjelf Landtman, sjelf i allt annat än det gröfsta arbetet, Bonde; åsyna wittne till alla de beswärligheter, som trycka mina Medbröder, har jag ofta warit rörd af att se den lägre Claßen af Embetsmän, dem hwars wälde Allmogen närmast känner, Lands-Fiscaler, Jägeri-Betjening, Krono-Fogdar och Länsmän, äga tillfälle att mißbruka deras myndighet, på bekostnad af Allmogens rättigheter: Det har ofta plågat mig att se huru Stånds-Personer på Landet, mindre grannlaga på utwägarne, undandragit sig wißa dem samfällt med Allmogen åliggande skyldigheter. Jag har sett swårigheter för Allmogen att ådagalägga, för de högre Embetsmännen att rätta dylika mißbruk. Några gånger har jag warit lycklig nog att kunna förekomma sådane. — Mångfaldiga gånger har jag önskat, att Allmogens bättre upplysning måtte freda dem derföre. Det är denna upplysningen som sökes: det är icke något intrång uti Ridderskapets och Adelns redan erhållne Privilegier, som åstundas. Det är ett stadfästande af de oprivilegierade Ståndens nu åtnjutande rättigheter, som påsyftas: en

lätthet,

lätthet, att, utan Lagklokas rådfrågande, utan flere Volumers studerande, kunna weta hwad hwars och ens rätt är, som will winnas.

Då det Högloflige Ridderskapet och Adeln lärer finna billigheten af en sådan begäran, så wågar jag ödmjukast föreslå; att Ridderskapet och Adeln jemte deß uppriktiga försäkran till det Hederwärda Bonde-Ståndet, om deß benägenhet, att biträda detsamma uti allt hwad som till deß, med Riket så nära förknippade wälgång länder; tillika förklarade deß önskan wara, att så snart de trenne Ofrälse Ständen om Projectet till de föreslagne gemensamme Privilegierne sig förenat, samma Project måtte då meddelas de Deputerade som Ridderskapet och Adeln genast will utnämna, att samfällt med de öfrige Ständen derom rådslå.

Herr Tigerhjelm, Seved Gustaf. Bonde-Ståndet har till Höglofl. Ridderskapets och Adelns omprövwande öfwerlämnat ett grannlaga öfwerläggnings-ämne rörande Privilegier för detta Stånd. Med all den aktning jag är Ridderskapet och Adeln skyldig och med all den ömtålighet som detta grannlaga ämne fordrar, utbeder jag mig ett wördnadswärdt tillstånd att få yttra mina tankar. Med ett Stånds Privilegier förstår jag wißa rättigheter som Ståndet tillkomma och som blifwit uti Grundlagen på ett sådant sätt befästade, att de icke utan Konungens och alla fyra Riks-Ståndens samtycke kunna häfwas. Andra rättigheter som Medborgare äga äro dels grundade uti Samhällets Lagar, dels uti Oeconomiska Författningar. Skillnaden emellan ett Stånds Privilegier och ett Stånds Rättigheter är således ingen annan, än att det förra medför en full-

fullkomlig framtida säkerhet, och det senare är mera osäkert emedan Konung och 3:ne Stånd kunna förändra wära lagar och oeconomiska Författningar, endast bero på en Konungs godtfinnande. Med denna anledning lämpad till ämnet, tyckes ingen swårighet möta att bifalla Bonde-Ståndets begäran. Hwad kan wara skäligare? hwad kan wara billigare, än att Bonde-Ståndet får alla sina rättigheter som nu äro strödde antingen i wår allmänna Lag, eller i wåra oeconomiska Författningar på ett ställe samlade, och af Konung och Stånder så garanterade att de icke kunna förminskas, inskränkas eller förloras. Deras trohet och nit för Konung och Fosterland synas utkräfwa denna rättighet, och wårt gemensamma wäl fordrar det: det är en förmur för wår frihet och grundlägger wår framtida wälmåga. Alldrig har Engelska Jordbrukaren och Holländska Landtmannen och Borgaren stigit till den wälmagt, och alldrig har deßa Staters Constitution ägt ett så långt bestånd om icke deßa Medborgare både ägt och kändt sina rättigheter. Uti Enwälds-Regeringar såsom Spanien, Frankrike, en del af Italien och Ryßland är Jordbrukaren bragt till den ytterstа uselhet. En del af fordna Enwälds-Regenter och Deß Gunstlingar hafwa tryckt både Borgare och Bönder, rifwit till sig deras rättigheter och följderna deraf hafwa blifwit flyttade till detta Tidehwarf. I en del af Italien nödgas Jordbrukaren sälja sin säd till underpris, hwarpå Regeringen sedan winner, och i Preußen har Regeringen tillägnat sig Salt- och Tobaks-Handel, med mera. Måtte alldrig detta uti en oblid stund hända Swenska Medborgare? Måtte alldrig Jordbrukaren blifwa twingad att till wanpris sälja sin säd till Kronans Magasiner, och måtte alldrig

drig Borgaren blifwa berösfwad Salt- och Tobaks-Handel m. m., hwilket är hans näring och hans bröd. Det är intet att befara så länge en så wis Konung förer Swenska Spiran; men denne store Konung är dödelig, och hwem kan wäl answara att alltid en så wälgörande Regent skall pryda Swenska Thronen. Det är under en Konung som lagar böra tillskapas och ett Folks sällhet befästas. Tillåter Konungen dels i grund af Lagar, dels i grund af urgamla bruk, sina Undersåtare att njuta och utöfwa deßa rättigheter, twiflar jag icke att Konungen äfwen befäster dem derigenom, att de infördlifwas uti Swea Rikes Grundlag och således grundlägger Medborgares framtida sällhet, och flyttar Konung GUSTAF III:s ärorika namn och Hans wälgerningar till senaste åldrar. Af sådan anledning wågar jag icke allenast bifalla Bonde-Ståndets Proposition utan äfwen i ödmjukhet föreslå, att Ridderskapet och Adeln genom en underdånig föreställning till Hans Maj:t understödjer Bonde-Ståndets ansökning, och anhåller att till beredning af detta ämne ett stort Utskott af alla fyra Riks-Ständen måtte sättas, hwarwid det kunde tillåtas de Ledamöter af Riksens Ständer som åstundade, att likasom wid ett Beswärs-Utskott så bewista och afhöra öfwerläggningarne. Om detta bifalles, torde de öfrige Riks-Ständen derom genom en stor Deputation underrättas.

Jag får den äran upplysningswis erindra, att jag wäl wet att Riksens Ständer enligt Regerings-Formen äga att sins emellan först om en ny Lag samrådas, innan de anmäla sig hos Kongl. Maj:t. Men som detta är ett mål af så besynnerlig art, och all möda skulle wara fruktlös om icke Kongl. Maj:t i Nåder

i Nåder täcktes tillåta att Borgare- och Bonde-Ständen få Privilegier; så har jag wågat föreslå detta sätt till beredande af ett så wigtigt Mål.

Herr von Engeström, Johan. Med fägnad har jag afhört det Hederwarda Bonde-Ståndets önskan att winna Privilegier, det är att få sina rättigheter befästad med en så kraftig Lag, att den icke genom tiders omskiften och Pluraliteters ombyten kan undergå förändringar. När ett Stånds nekande röst är tillräcklig att afböja alla intång i deß rättigheter, och således ingen jemnkning kan äga rum utan Deß eget samtycke, då först äger det werkliga rättigheter, då har det en nödig säkerhet, och då först njuter det en riktig frihet, en sannskyldig sjelfständighet i sin mån. O! att alla Sweriges Innebyggare hade en sådan säkerhet: Näringar skulle då ansenligen tillwäxa, kärleken till Fäderneslandet skulle fördubblas, flere skulle då skaffa sig en riktig upplysning om egen förmån, och antalet af tänkande Medborgare skulle då winna en hederlig tillökning. Af sådan grund önskar jag äfwen lika med Bonde-Ståndet, att det Wälloflig Borgare-Ståndet äfwen måtte erhålla särskilta ordentliga och oryggliga Privilegier. Om Högwördige Preste-Ståndet i Bonde-Ståndets Protocoll blifwit nämnt genom förhastande af Betjening eller i någon afsigt, lemnar jag derhän: Men detta Stånd har redan stadgade Privilegier, och dem bör wäl ingen påtänka att rubba. Hwarken Preste-Ståndet eller Ridderskapet och Adeln kan något förlora, när det lägges till grund, som jemwäl Bonde-Ståndet omnämnt, att icke minsta intång eller ändring göres uti de Privilegier, deßa twenne Ständen redan innehafwa. Wi weta wäl ännu icke hwad det He-

derwärda Bonde-Ståndet önskar att få infört i Privilegier för sig. Ån mindre hafwa wi någon kunskap om den åstundan Borgare-Ståndet kan komma att uppgifwa. Men det skulle också blifwa för widlöftigt för Ståndden att uti sina Plena öfwerlägga derom utan föregången utredning af ämnen; och det skulle endast leda till en utdrägt af tiden den jag anser wara skadelig och oråbelig. Jag för min del underställer Höglofslige Ridderskapets och Adelns omprøfwande, om icke bäst wore att wi genom en Deputation underrättade samtelige de öfrige respective Ståndden, det wi gärna samtycke att så wäl Wällofslige Borgare-Ståndet som det Hederwärda Bonde-Ståndet måtte få ordentliga Privilegier, utfärdade med det föreslagne förbehållet, att ingen rubbning försökes uti Ridderskapets och Adelns eller Preste-Ståndets redan innehafwande Privilegierade rättigheter. Derjemte wore wäl tjenligast att begära, det alla fyra Ståndden genast måtte utnämna Deputerade att sammantråda uti ett särskilt Utskott, för att öfwerlägga om de ämnen, som borde intagas uti ett Project till sådane Privilegier; Hwarefter man uti Plenis kunde fatta mogna beslut derom och sluteligen blifwa satte uti stånd att med ett redigt utarbetadt Betänkande inför Konunga-Thronen framtråda och anhålla om Hans Kongl. Maj:ts Nådiga prøfning, bifall och stadfästelse derå.

Friherre de Geer, Carl. Bonde-Ståndets nu uppläste Extractum Protocolli är författadt i termer, som böra öfwertyga Oß det de ej åstunda sådane Privilegier, som lända Ridderskapets och Adelns till förfång, utan blott att erhålla en samling af de Lagar, som närmast röra dem. Han biföll således gärna Bonde-

Bonde-Ståndets begäran och hemställte om icke det kunde lemnas till swar att Ridderskapet och Adeln skulle wara beredt att utse Deputerade så snart Bonde-Ståndet erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd att härföfwer gå i öfwerläggning.

Herr de Frietzcky, Claes instämde med de wärda Ledamöter, som redan yttrat sig, och att utnämna Deputerade till att med de andra Ståndens gå i öfwerläggning.

Herr Leijonankar gjorde endast den anmärkning att sådane Privilegier enligt Bonde-Ståndets tanka komme att angå de 3 Ofrälse Ståndden.

Friherre Duwall, Joh. Didr. Att frågan egentligen torde wara om de 2:ne Oprivilegierade Ståndden.

Hans Excellence Grefwe von Fersen, Axel. I ämnet är redan sagt allt hwad som kan sägas, men som ingen Sak kan afgöras utan att cognosceras och wi ej känna Ståndens petita, så lärer Ridderskapets och Adelns swar blifwa, att wi äro färdige att utnämna Deputerade till ett efter wanligheten proportioneradt antal, för att, gemensamt med dem de andra Ståndden utse, gå uti en närmare prøfning af hwad de för sig tro angeläget och gagneligt, hwartill Ridderskapet och Adeln med mycket nöje skall bidraga.

Herr Lilljehorn, Pher instämde med Hans Excellence Grefwe Fersen på det sätt, att, sedan Bonde-Ståndet, såsom deß Extractum Protocolli innehåller, utwerkat sig Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, så kunde wåra Deputerade, som med de öfrige Ståndens sammantråda, till Ridderskapet och Adeln när-

mare uppgifwa om beskaffenheten af deras petita, hwartill han gärna wille samtycka, i allt så wida det ej lände till rubbande af Constitutionen.

Herr Wachschlager, Gustaf påminte, att wåra Deputerade ej kunde gå in i någon annan connoissance om Saken, än att uppgifwa Ståndens petita.

Friherre de Geer, Carl. Utskottets skyldighet lärer ofelbart blifwa att utreda frågorne, och tillse att wåra Privilegier ej kränkas, således att uppgifwa projectet till Plena; strider det emot wåra rättigheter åga wi wår talan öppen.

Hans Excellence Herr Grefwe von Fersen. Wi torde falla i olägenhet om wi blanda flera ämnen; frågan är ej om Instruction för wåra Deputerade; utan Bonde-Ståndet har begärt att wi wilja utse Deputerade till en Beredning när de dertill erhållit Kongl. Maj:ts tillstånd; Wi lemna dem det swar att wi äro färdige att utnämna ett efter wanligheten proportioneradt antal. Allt annat swar eller utförligare öfwerläggning går in meritis, hwilket blifwer ett sednare göromål.

Herr Grefwen och Ordföranden gjorde proposition:

Bifaller Högloflige Ridderskapet och Adeln Bonde-Ståndets Extractum Protocolli på det sätt att det lemnas Bonde-Ståndet till swar, att Ridderskapet och Adeln med nöje omfattar alla tillfällen att wisa, så wäl Bonde-Ståndet, som sine öfrige Med-Ständer all wänskap och förtroende, och gärna bidrager till deß nytta och bästa, samt är färdigt att utse sina Deputerade så snart Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd blifwit utwerkat?

Enhälligt Ja.

Herr

Herr Tham, Pehr. Huru som hälst krigsoroligheterne uppkommit; Så är synbart att Bewillningar behöfwas. Af hwad redan förelupit, synes att nästan 14 dagar utgå i formaliteter innan ett Utskott kan sättas och komma i Activitet. Jag anhåller derföre ödmjukast, att genast må beslutas ett Bewillnings-Utskott och att derom må få afgå en Deputation till de andre Ständen. De hos Kronan öfwerallt innestående fordringar för Leverantser, Löner och Tractamenter, Flottans onekeliga snart behöfwande upphandlingar, Magasiners anläggande, Arméens onekeliga behofwer i Finland; Allt detta behöfwer en skyndesam hjelp. Ridderskapet och Adeln ägnar och anstår, att, ju förr desto helldre, så wäl med sine personer, med lif och blod, som med sin egendom i främsta rummet sätta omtankan för Riket ifrån den första Medborgaren räknat till den sista.

Grefwe Lewenhaupt, Charles Emil. Deß Hr Fader Hans Excellence Landtmarskalken hade befallt honom att ingifwa ett deß Dictamen, hwilket Herr Grefwen till upplåsande öfwerlämnade åt Grefwe Cronhielm till Hakunge, Charles Emil, och lydde sålunda:

Hwad mig, såsom af Hans Maj:t i Nåder tillförordnad Landtmarskalk, sistlidne Måndag eller den 9 i denne månad å Riddarehuset händt, kan jag icke undgå att till min säkerhet, uti Ridderskapets och Adelns Protocoll förwara.

Ridderskapet och Adeln lärer sig erindra huruledes, sedan Herr de Frietzckys anförande till Protocollet, jemte den af honom projecterade Instructionen för dem, som af Adeln utwäljas skulle till Le-

damöter uti det af Kongl. Maj:st Nådigst anbefallte Hemliga Utskott Fredagen d. 6 dennes blifwit uppläst och lagd på bordet, Herr de Frietzcky dagen efter eller den 7, så snart Ridderskapet och Adeln intagit sina Säten, uppstod å sin bänk och begärte att frågan om den af honom projecterade Instructionen för Ledamöterne i det Hemliga Utskottet måtte till afgörande företagas, så wida, uppå Friherre Carl de Geers förut gjorde hemställan, Ridderskapet och Adeln fastställt, att icke några Ledamöter af deras Stånd förr kunde utwäljas än denna Sak wore behörigen afgjord.

Ridderskapet och Adeln lärer än widare föra sig till minnes att då jag, ehuru ganska wäl kunnog om min rättighet såsom Landtmarskalk att proponera och företaga målen i den ordning mig godt synes, icke deß mindre så wäl derwid, som alltid tillförene geck Ridderskapets och Adelns önskan till mötes, samt denna fråga till öfwerläggning förebragte, framträdde Herr Kammar-Junkaren de Besche, till Landtmarskalksbordet och öfwerlemnade mig ett Hans Kongl. Maj:ts Nådiga Bref, af innehåll, att Hans Maj:t i Nåder icke ansåg någon annan Instruction för det Hemliga Utskottet åga rum, än den 47 §. af Regerings-Formen utstakar, att således öfwer det ämnet inga deliberationer borde tillåtas, hwilket ock wore Hans Kongl. Maj:ts oryggeliga Beslut, samt att Kongl. Maj:t i Nåder önskade, det Utskottet sist nästa Tisdag derefter kunde sätta sig. Jag öppnade och uppläste genast helt högt för Ridderskapet och Adeln denna till mig ankomne höga Befallning, samt, enär flere, som derunder anmält sig att tala, efter af mig lemnat tillstånd dertill, fannts afwika ifrån den

den mig lemnade höga föreskriften och i sina discourser ingingo i pröfningen af den förmente laglighet och nödwändigheten af denna Instruction, föreställte jag Ridderskapet och Adeln att jag icke kunde tillåta några discourser öfwer ett ämne, der jag hade min Konungs så tydeliga Befallning, för mig; men då de personer, som sig än widare anmälte och jag förmente hafwa något i andra ämnen att andraga, uppropades att tala, continuerade alltid discourserne i samma ämne, med den tilläggning af en del, att då Hans Maj:t aflåtit till mig högst berörde Bref, Hans Maj:t säkert trodt att någon Instruction, stridande emot Regerings Formen, skulle wara projecterad; Hwarföre och andra af Ridderskapets och Adelns Ledamöter ansågo bäst, att härom i underdånighet underrätta Hans Maj:t, samt afbida Deß Nådiga Befallning, deruti jag ock, under ett allt mera och mera tilltagande buller och rop, ingick, samt, då jag ändteligen, efter flere stunders slående med klubban i bordet, fådt ljud, gjorde Ridderskapet och Adeln en slik Proposition. Men innan jag ens hunnit sluta hwad jag hade att säga, begynte bullret och ropet af Ja och Nej med sådan häftighet, att mig war omöjligt få ljud, ehuru mycket jag och åskade det med klubban. Ändteligen då detta faseliga skrik sagtade sig och jag derunder än widare yrkat, att all deliberation i detta ämne borde upphöra, hwilket med ett förfärligt anskri af proposition på Herr de Frietzckys project samt Ja och Nej besvarades, föreställte jag, att om Ridderskapet och Adeln will att jag skall göra annan Proposition än den jag gjort, så måste mig lämnas rådrum att förut få för Hans Maj:t i underdånighet föredraga detta ämnet, och om jag då undfår Hans Maj:ts

Nådigste tillstånd, så wille jag genast göra Propositionen efter en del af Ridderskapets och Adelns önskan; men detta likasom allt annat jag föreställte, afbröts med det hårdaste buller af Proposition på Herr de Frietzckys Instruction samt Ja och Nej. Under detta buller uppstod Hans Excellence Herr Grefwe Fersen, och sedan tystnad ändteligen wunnits, androg, att då jag skulle hos Hans Maj:t i underdånighet föredraga Ridderskapets och Adelns tanka, att den projecterade Instructionen endast wore en warning för Ridderskapets och Adelns Deputerade, att ställa wißa §. §. i Regerings-Formen till efterrättelse, och således ingalunda stridande emot Regerings-Formen, borde likwäl förut samma tanka behörigen utrönas, hwartill Ja och Nej ömsom ropades med en grufwelig häftighet till deß åter någon tystnad inföll, då jag förmälte, att som Hans Excellence Gref Fersen, hwilken emedlertid förfogat sig in i skranket och stod bredewid mig, föreslagit att Ridderskapets och Adelns tanka, som jag bör i underdånighet berätta Hans Maj:t, icke annorlunda kan utrönas; Så will jag, likwäl med kraftigaste förbehåll att den ingen werkan medför, förr än jag hunnit inhämta Hans Maj:ts Nådiga Swar, yttrande och bifall, göra Ridderskapet och Adeln följande proposition: Bifaller Ridderskapet och Adeln projectet till Instructionen? som med häftigaste Ja och Nej beswarades, under det några ropade på votering. Som nu denna endast war en präliminair proposition, kunde ingen votering af mig tillåtas, såsom deßutom stridande emot Kongl. Maj:ts ofwan intagne Nådiga Befallning, utan gaf detta mig tillräckelig anledning att inse, det Ridderskapet, och Adeln war af olika tankar, ehuru, för att dömma af hwad under

der sorlet möjeligen kunde inhämtas, de närmast i kring skranket warande Ledamöter syntes mest wara för den projecterade Instructionen. Enär tystnad följt å detta rop, dicterade för mig Hans Excellence Herr Grefwe Fersen, ännu inwid bordet stående, den underdåniga försäkran, som jag för Hans Maj:t uppwist af innehåll: att Ridderskapets och Adelns tanka, hwarken wore att förkränka Kongl. Maj:ts dyra person, eller afwika ifrån Regerings-Formen med mera; och hwilken försäkran, då den för Ridderskapet och Adeln uppläst blef, med ett enhälligt Ja bifölls; Hwarester Ridderskapet och Adeln för den dagen åtskilldes.

Måndags förmiddagen samlade sig åter Ridderskapet och Adeln, då Riddarehus-Secreteraren begärte att få justera slutet af Protocollet i denna Sak för Lördagen förut, hwilket jag honom tillåt, men då jag derunder fant, dels att mitt då gjorde förbehåll alldeles blifwit uteslutit, dels ock att Riddarehus-Secreteraren så författat Protocollet, som wore Herr de Frietzckys projecterade Instruction af Ridderskapet och Adeln bifallen, hwadan han ock wille den i anledning af Protocollet författade Expeditionen till de öfrige 3 Ständen åfwen uppläsa, uppstod jag och till Protocollet anförde: Jag har ej i sista Pleno gjort någon annan werkande Proposition, än de ord, som jag på Ridderskapets och Adelns wägnar skulle säga åt Hans Maj:t. Många discourser förehades, men sedan jag undfått Kongl. Maj:ts Bref, kunde jag ej göra någon werkande Proposition deremot och emot min Ed, som förbinder mig att styrka allan Konungsligan rätt, så wäl som Ridderskapets och Adelns. Härunder hade flere anmält

målt sig att tala och deribland först Friherre Carl de Geer, hwilken med häftighet androg, att han icke kände skillnaden emellan en werkande och intet werkande Proposition, att hwad Ridderskapet och Adeln beslutit alltid wore werkande, och att af mig wore olagligt handlat att kränka Ridderskapets och Adelns Beslut, med mera af dylik swår beskaffenhet, som jag icke allt kan mig erindra.

Jag underrättade Ridderskapet och Adeln derpå att jag tydeligen gjorde propositionen Lördagen förut, med det förbehåll, att den wore utan all werkan, i fall den ej af Kongl. Maj:t antogs, det jag och då skrifteligen reserverade till Protocollet; men Riddarehus-Secreteraren deraf af mig påmint, förklarad:, efter något letande i sine papper sig hafwa reservationen förlagt. Och som Hans Kongl. Maj:t, då jag honom om alltsammans i underdånighet underrättat, icke kunde i Nåder samtycka till någon ventilation, stridande emot hwad han mig i Nåder skrifteligen befallt och jag då för Ridderskapet och Adeln lät uppläsa; så torde Ridderskapet och Adeln låta hela detta ämne falla och ställa sig Konungens Bud till efterrättelse; men sorl och skrik följde å denna warning, utan att någon ting med redighet deraf kunde intagas. Efter förgäfwes åskadt ljud med klubban flere resor, infant sig åter en liten tystnad, då jag uppropade Herr Lilljehorn, Pehr, som att tala sig anmält, och i sådant ändamål, en längre tid stådt uppe på sin bänk; men deremot skreks **Nej** och **hörs** samt att justeringen af Expeditonen borde gå förut. Flere resor yrkade jag ljud å nyo förgäfwes; Jag slog med klubban i bordet, så att jag tröttnade och åskade derunder ljud med all den röst mig

är

är möjelig, dock allt förgäfwes. Wißa hade satt sig före att under skygd af sin pluralitet twinga mig att gå ifrån min Konungs Bud och min deruppå grundade pligt. När jag såg omöjligheten att få Herr Lilljehorn, som flere resor begynte tala, och straxt nedskreks, hörd, under ett idkeligt rop af justera, höra, Ja och Nej, föreställte jag Ridderskapet och Adeln om den då wille tillåta Herr Lilljehorn tala sedan justeringen för sig gådt af den Expedition Riddarehus-Secreteraren anmält, och jag alldrig sett eller kände till sitt innehåll, hwilket bifölls då Expeditionen upplästes och hwarester åter fortfors med Ja och Nej, som wille säga, att Expeditionen erkändes af en del, och nekades af andra. Ytterligare uppropade jag Herr Lilljehorn att få tala, utan att det honom tillåts, ehuru flere andra, som sig icke anmält, fingo ljud att blifwa hörde, till deß Hans Excellence Gref Fersen förskaffade honom det; men då Herr Lilljehorn slutat sitt tal dermed, att han icke kunde finna något sådant Beslut af Ridderskapet och Adeln wara fattat, att Instruction kunde anses antagen, så wida propositionen derom, efter hwad ock det af Riddarehus-Secreteraren uppläste och af honom förde Protocollet innefattade, med **Ja** och **Nej** är worden beswarad, uppstod ett så häftigt skrik af Ja och Nej, att åter icke något annat redigt ord kunde höras på en längre stund, då ändteligen, wid en liten infallen tystnad, en Ledamot hant säga, att han conformerade sig med Herr Lilljehorn, innan skriket och sorlet å nyo tog öfwerhanden.

Som under allt detta icke någon kunde höras af de flere, som sig att tala anmält; så framkommo en och annan af dem till mig i skranket och bad

att

att till Protocollet få förena sig med Herr Lilljehorn, efter de omöjeligen ifrån sina bänkar kunde få säga något ord, det jag biföll, och hwarefter åtskilliga, som kunde i trängseln framkomma, i sådant ändamål sig inställte. Sedan bullret något sagtat sig gaf jag Ridderskapet och Adeln tillkänna att jag blefwe stådse af den tankan, att jag icke kunde anse Instructionen för bifallen, hwaraf ett faseligt sorl och skrik uppkom, då först Friherre Carl de Geer med en oanständig häftighet förebrådde mig mitt uppförande och påstod af mig satisfaction, samt sedan Hans Excellence Gref Ferlen, som på sin bänk uppstod, med hårda ord, hetsig mine samt emot mig flere resor under talet sträckt arm och knytnäfwe, yttrade sig att jag wille kränka Ridderskapets och Adelns rättigheter och att, om sådant skulle ägarum, behöfdes intet mera till en Riksdags hållande, än en Landtmarskalk och Tre Talemän; Wid hwilket ords slut Hans Excellence hastigt nedsteg af bänken och jemte många andra i Herre-Classen kastade sig öfwer skranket och kommo emot mig rusandes kring bordet, utan att jag wiste hwad detta owanliga steg wille betyda. Utmattad af så mycket stoj och buller, skrik och rop, som jag i hela 4 timmar uthårdat, förmådde jag ej längre fortfara att fåfängt åska ljud, utan nedsatte mig under anteckningen af dem, som förenade sig med Herr Lilljehorns tanka, då derunder åtskilliga namn af Riddarehus-Fiscalen uppropades, som jag trodde wara på dem, hwilka låto nämna sig till Protocollet, men jag sedan fådt erfara wara de Deputerade, hwika genast afgådt till de öfrige Ständen, med det Extractum Protocolli, som på ofwanberörde sätt, utan Beslut, utan all ordning och utan ett lagligt erkännande upplästes af Ridda-

Riddarehus Secreteraren, samt af honom utan mitt bifall och wetskap, öfwerlämnades till de sjelfwalde Deputerade.

Sådant, Mine Herrar! är förloppet af en sak, som, då den icke kan förenas med Konungens till mig yttrade samt Ridderskapet och Adeln föreläste Nådiga wilja, stört lugnet och ordningen inom wårt Stånd, samt gått både mitt Kall och min Person för nära.

Snart 70 år, har jag en längre tid haft åran deltaga i Edra öfwerläggningar, samt midt under de förflutne, och, om jag må så säga, de mest förhateliga partie-tider, alltid njutit min oskuld, mitt nit för min Konung och mitt Fädernesland oförkränkt till godo. Stige den Riddersman fram, som någonsin sedt mig leka med så heliga plikter, eller tillåta tilltag emot min åra.

Att jag är förolämpad, derom har Ridderskapet och Adeln icke swårt att dömma: Hwad deraf rörer min Person är min egen sak; men det höga Embete jag beklädt å min Konungs wägnar, samt i Deß stad och ställe, är icke mitt. Det har jag oskåradt emottagit af min Konungs hand, och det ärnar jag lika oskåradt lemna i samma höga hand tillbaka; Och jag hwarken will eller kan något ögnablick uppskjuta, att wisa min Konung det den wärdighet Hans Nåd uppdragit mig icke förlorat något under min befattning: de af mitt blod, att jag lemnar dem mitt namn så rent tillbaka, som jag det emottagit, och mina Medborgare, att jag alldrig warit owärdig deras förtroende.

Jag

Jag lämnar Ridderskapet och Adeln att sjelfwe dömma, ej mindre om de känslor jag härwid måste äga, än huru de måge tillfredsställas; Och förbehåller mig att detta genast blifwer uppläst, samt i denna dags Protocoll, till min säkerhet både för nu och all framtid, ord ifrån ord intagit. Stockholm den 16 Februari 1789.

C. E. Lewenhaupt.

(L. S.)

Lades på bordet.

Ridderskapet och Adeln åtskildes.

In fidem Protocolli,

Bungenerona.

Utdrag af Protocollet hållit i Ridderskapets och Adelns Plenum den 16 Februari 1789.

S. D. Föredrogs Bonde-Ståndets Extractum Protocolli af den 9 innewarande Månad, angående utarbetandet af ett gemensamt Privilegium för de Trenne Ofrälse Ständen.

Ridderskapet och Adeln, som städse med fägnad omfattar alla tillfällen att emot sine respective Med-Stånd ädagalägga sin wänskap, förtroende och benägenhet, samt gärna bidrager till deras nytta och bästa i allt som med wår lyckliga Regements Constitutions orubbade bibehållande, samt deß egna Privilegiers wid magt hållande kan förenas, beslöt att lämna det Ärbara Bonde-Ståndet till wänligt swar, att Ridderskapet och Adeln, så snart Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd dertill kan utwerkas, är beredt, att utse Deputerade till det gemensamma Utskott, som kan

kan taga detta ärende under öfwerwägande. Ut supra.

Tisdagen den 17 Februari.

Sedan Ridderskapet och Adelen, enligt kallelse genom anslag af Hans Kongl. Maj:t, begifwit sig på Riks-Salen i Pleno Plenorum klockan 10 och derstädes afhördt hwad Kongl. Maj:t täckts Riksens Ständer dels Sjelf meddela, dels föreläsa låta, återgingo, uppå Kongl. Maj:ts befallning, Ridderskapet och Adeln klockan 12 till Riddarehuset, hwarest efter utwerkadt ljud med klubban af Ordföranden Hans Excellence Herr Grefwe Brahe, först uppstod:

Herr Grefwe von Fersen, Axel, som på det högsta och framför allt utbad att Ridderskapet och Adeln täcktes uti närwarande grannlaga omständigheter bibehålla allt möjeligt sinneslugn. Han hade jemte Ridderskapet och Adeln uppå Riks-Salen hördt Kongl. Maj:ts Nådiga Tal, så wäl som Herr Grefwens och Landt-Marskalkens erindringar rörande Ridderskapets och Adelns förhållande emot honom. Hans Excellence fäste sig ej här wid den form af beskyllningar, hwaruti deßa erindringar blifwit af hans Excellence Herr Landtmarskalken framställte, utan endast wid slutet af Hans Maj:ts Nådiga proposition, som rörde en Deputations afsändande till Herr Landtmarskalken för att begära ursäkt för hwad honom den 7 och 9 i denne månad, enligt deß Dictamen, på Riddarehuset händt. Hans Excellence hade uppå Riks-Salen genast inför Kongl. Maj:t gjort den reservation, att Ridderskapet och Adeln mäte

te i underdånighet få förklara sig öfwer Herr Grefwens och Landtmarskalkens angifwelser, hwaruppå Hans Maj:t Nådigst, och efter sin wanliga rätträdighet swarat, att hwar och en af Deß undersåtare ägde njuta Lag och rättwisa till godo. I anledning af detta Hans Maj:ts Nådiga swar, kunde ej någon deliberation äga rum om Deputationens afsändande förr än utrönt blifwit huruwida en eller flera af Ridderskapet och Adeln sig emot Herr Landtmarskalken förbrutit. Ehuru Hans Excellence, Frihärre de Geer, Herr Grefwe Brahe och flere blifwit ålagde att begåra förlåtelse, huru kunde de efter Lagen och Hans Maj:ts derpå grundade yttrande, densamma nu begåra, innan de woro skyldige? Huru kunde man göra afbön, utan att wara brottslig och huru kunde man känna sig skyldig utan att först höras och få sig förklara? Hans Excellence fortfor: Wi äro pliktige att wederlägga de ogrundade beskyllningar oß blifwit gjorde; Jag underkastar gärna mitt tal och mine gärningar härstädes ett lagligt omprøfwande. Men förr än en sådan prøfning är gjord och Hans Maj:t förelagd, kan det ej förenas med Ridderskapets och Adelns och min wärdighet och rätt att begåra någon tillgift. Att för öfrigt Ridderskapet och Adeln icke lårer kunna tillräknas om krigets utgång ej blefwe lycklig, derom torde äfwen Hans Maj:t genom wår underdåniga förklaring lätt blifwa öfwertygad. Wåra öfwerläggningar hafwa haft sin gång så fort de kunnat. Ridderskapet och Adeln hafwa derunder beslutit Tacksägelsen till Hans Kongl. Maj:t för Deß Nådiga omsorg om Rikets gränsors försvar, med erbjudande att deruti ytterligare wara Hans Maj:t behjelpelige. Ridderskapet och Adeln hafwa walt sina Ledamöter i det af

af Hans Maj:t åskade Hemliga Utskottet, hwars sättande i Activitet, redan för flere dagar sedan, ingen omständighet från Ridderskapets och Adelns sida hindrat, hålst Eden för detta Utskott blifwit oß endast ad notitiam lämnad och ligger på bordet. Att Ridderskapet och Adeln för detsamma önskat få proponera en Instruction, grundad endast på Regerings-Formen, sådant kan Hans Kongl. Maj:t ej illa upptaga, när Riksens Ständer ej annat kunna än proponera; och det är Hans Maj:ts rätt att afslå. Ridderskapet och Adeln hafwa ej undandragit sig något, hwarom Hans Maj:t dem i Nåder anmodat. Jag för min del har sökt efterkomma Hans Maj:ts Nådiga wälbehag. Wid fråga om en Fri-Corps upprättande i Westergöthland, har jag jemte andra deruti ingått; Sådant allt äro ämnen, som kunna inflyta i wår underdåniga förklaring. Om Hans Maj:t fattat någon widrig tanka emot Ridderskapet och Adeln, kan det ej annat än wara för Ridderskapet och Adeln okärt och bekymmersamt; men Ridderskapet och Adeln hafwa det Nådiga skygd, att ej anses brottslige, utan föregången prøfning; och annars åtnjöte ej heller ett helt Ständ samma rättwisa, som hwarje enskildt tillkommer. Med denna försäkran, och efter Hans Maj:ts i dag förnyade declaration, om bibehållande af hwars och ens lagliga rätt, samt att Hans Maj:t alldrig åsyftade någon Souverainete, gär jag, ordenteligen hörd, sedan beredwilligt för laga Domstol: det wore en dom, att nödsakas göra afbön ohörd.

Herr Lilljehorn, Pehr. Den difference i tänkesätt, som yppat sig wid wåra öfwerläggningar har ändteligen ledt oß till detta bekymmersamma ögonblick.

blick. Att detta moln skulle uppstiga, torde förut hafwa kunnat skönjas, och åtminstone har jag förutsedt det. Det wore önskeligt om Ridderskapet och Adeln wille stadna wid denna punct. Jag will ej ingå uti någon detail om hwad här förelupit. Det torde blott tillåtas mig säga, att Herr Grefwen och Landtmarskalken blifwit bemött med vivacité; Ridderskapets och Adelns samweten fälla deröfwer bästa domen. Han har ansett sig nödsakad derom göra anmälan hos Kongl. Maj:t, som i möjligaste måtto tagit sig hans sak an. Widkommande det som här blifwit nämdt om afbön till Herr Landtmarskalken har jag ej hördt Hans Maj:t nämna den. Jag tyckte att Hans Maj:t nämnde ett ord, som liknade compliment, och det wore wißt ej annat åsyftadt, än något sådant. När Ridderskapet och Adeln med så litet kunde uppfylla Hans Maj:ts önskan och återställa lugnet innom sig, skulle jag helst tillstyrka att Ridderskapet och Adeln stege något litet nerom hwad de kunde anse sig wara skyldige att göra, och derigenom ådrogo wi oß Hans Maj:ts Nåd och wälbehag. Denna wägen wore den bästa till lugnets återförande, och sedan stodo hwar och en fritt att förklara sig. För öfrigt tillade Herr Lilljehorn att han ej wille hafwa någon del uti rådplägningarne inom detta huset innan Kongl. Maj:ts befallning wore werkställd.

Friherre Duwall, Joh. Diedric kunde, i anledning af Hans Maj:ts gifne Nådiga tillåtelse att i förewarande ämne rådslå, icke annat än tillstyrka att denna rådplägning och öfwerwägande måtte föregå den omtalte complimenten: Det wore annars att gifwa dom före ransakningen; Och föreslog Herr Baron att Herrar Electorerne måtte få tillstånd att utwälja 3 högst 4 af Ridderskapets och Adelns Ledamöter, som hade att författa den hos Kongl. Maj:t till afgiswande förklaring.

Herr de Frietzcky, Claes. Denna Saken wore af Hans Excellence Herr Grefwe Fersen så wäl föreställd och utredd att Herr de Frietzcky hade ingen ting att tillägga. Han wille nu allenast erindra att om någon compliment genast skulle göras till Hans Excellence Herr Grefwen Landtmarskalken, så innebure den ett erkännande, att man wore skyldig, och då hade Ridderskapet och Adeln betagit sig rättigheten till förklaring. För sin del trodde han sig ej hafwa felat i sitt förhållande då han blott yrkat sådant, som öfwerensstämde med Lagens föreskrift; och ansåg han nödigt att, först af allt, Ridderskapets och Adelns och hans oskuld blefwe lagd för alle Medborgares, ja! om det ock wore för hela Europas ögon; Han anhölle alltså att proposition måtte göras i anledning af Herr Grefwe Fersens yttrande, och conformerade sig derjemte med Friherre Duwall rörande 3 eller 4 Ledamöters wäljande af Electorerne till upprättande af förklaring.

Herr von Engeström, Johan hade ej ärnat tala, om proposition genast blifwit gjord uppå Herr Grefwe Fersens yttrande. Han bekände nu endast att han lika som många flera af Ridderskapet och Adeln ej kunnat förutse hwad i dag händt: Han hade ej warit med i Rådet derom; Ej heller kunde han föreställa sig utgången annan, än den som Lag och rättwisa medgifwer. Men hwad han och större delen af Ridderskapet och Adeln nogsamt säge, wore att Ridderskapets och Adelns förhållande blifwit för

Konungen illa förebragt. Han samtyckte alltså till den omtalte förklaringen, innan någon Deputation till Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken affärdades, ty han kunde ej wara brottslig, ohörd.

Herr Leijonankar, Fredric Wilhelm, hoppades att Ridderskapet och Adeln ej obenägit måtte upptaga, om han anfäge denna Saken på en annan sida. Wißa Personer hade genom Hans Excellence Herr Grefwens, Landtmarskalkens andragande blifwit utmärkte och Hans Kongl. Maj:t hade Sjelf delat Ridderskapet och Adeln. När Landtmarskalken är angifware torde ingen af Ridderskapets och Adelns Ledamöter kunna yttra sig: Ridderskapet och Adeln kunde ej dömma. Herr Grefwen och Landtmarskalken måste först tillkännagifwa hwilka Personer han menar; Herr Leijonankar borde först weta om han sjelf wore part eller wittne, innan han trodde sig tillståndigt att tala i hufwudsaken: Sanningen föranläte honom att gifwa denna sin röst till Protocollet. Widare fortfor han: Herre Gud! hwart will wäl detta taga wägen? Jag tillstår att då jag i går hörde Landtmarskalkens Skrift, och i dag Kongl. Maj:ts Tal från Thronen blef jag bestört som wid en jordbäfning. Men jag hoppas kunna wara tranquil: Jag handlar efter min öfwertygelse och mitt samwete: Sanningen skall jag alltid yrka och understödja: Jag böjer mig alltid för Magten ty den är af Gud, men alldrig för lögnen på annat sätt än då jag sträcker min hals.

Herr Grefwe Horn, Fredric. Då Hans Maj:t i Nåder utnämnde wår nu warande Herr Landtmarskalk hade Herr Grefwen för Hans Excellences person burit all den aktning en Man af hans wärdighet och caracter bör fordra. Men det wore dertemte nogsamt bekant, att Herr Grefwen och Landtmarskalken nu mera betungad af sin ålder, ej ägde det tillförliteliga minne och den styrka i utförsgåfwor, som man tillförene hos honom funnit. Hwad nu händt, torde Ridderskapet och Adeln derföre böra upptaga med tålighet och ett slags sinnesro. Det syntes wäl liksom ett moln skulle sammandragas; Men om Ridderskapet och Adeln tillstädjes att sig förklara wore Ridderskapet och Adeln säkre att fria sig från de swåra beskyllningar dem blifwit gjorde. Herr Grefwen gjorde nu blott den anmärkning att 50 à 60 af Ridderskapets och Adelns Ledamöter underteknat intygandet till befästande af Herr Grefwens och Landtmarskalkens anförande i sitt Dictamen: när deremot ett långt större antal, största delen af Ståndet kunde bewittna motsatsen, huru wille sådant upptagas af en Domstol? För öfrigt conformerade sig Herr Grefwen med Hans Excellence Herr Grefwe Fersen och Friherre Duwall.

Herr Spaldencreutz, Johan Adolph. Då rättigheten att wara hörd, förr än man genom dom kan fällas, är grundad på Sweriges Lag och i synnerhet 2 §. Regerings-Formen, conformerade han sig med Herr Grefwe Fersen deruti att Ridderskapet och Adeln framför allt annat måtte få sig förklara, så mycket mer, som han i dag hört Hans Maj:t ifrån Thronen ytterligare bekräfta att hwarje Undersåte ägde under Deß regering njuta rättwisa och förklarings-förmånerne till godo, hwarigenom alltså en slik Ridderskapets och Adelns förklaring icke grundar sig på mindre än Konungens ord före,

nade med Lagen. Men då ingen så noga kunnat inhämta hwad Hans Maj:ts Nådiga Tal till Ridderskapet och Adeln inneburit, som erfordrades, för att kunna afgifwa en fullkomlig, underdänig förklaring, föreslog Herr Spaldencreutz, att man i underdänighet skulle anhålla, det måtte samma Tal warda med Ridderskapet och Adeln i Nåder communiceradt.

Friherre de Geer, Carl. Ridderskapet och Adeln hafwa i dag undfått del af Hans Maj:ts Nådiga behag att en Deputation skulle till Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken afgå med begäran om ursäkt för Ridderskapets och Adelns förhållande emot honom, uti hwilken Deputation jag och andra blifwit antydde att deltaga. Ridderskapet och Adeln torde ej illa upptaga att jag ej kan tro mig wara skyldig, och derom kunna Ridderskapet och Adeln sjelfwe säkrast wittna; och då deßutom ingen kan efter Lag kännas skyldig utan att wara hörd, samt Kongl. Maj:t i dag täckts i Nåder ytterligare försäkra Deß Undersåtare om Lagens hägn, hemställer jag, i likhet med Hans Excellence Herr Grefwe Fersens tanka, att Ridderskapets och Adelns förklaring måtte föregå Deputationens afsändande. Jag påminner mig wäl, att en och annan person blifwit i synnerhet nämnd; men Saken rörer Ståndet gemensamt enär detsamma blifwit tillwitt för bullersamhet och owäsende. Wåra Protocoller måtte i slika ämnen wara wårt skygd och åga wittsord; Och jag tror att Ridderskapet och Adeln lära på sin sida åga så mycken rättwisa, att den, efter en rätt förebragt upplysning, lärer af Hans Maj:t lätteligen erkännas. För öfrigt hemställer jag om icke bäst

wore

wore att genom Deputerade i underdänighet Hans Maj:t uppwakta och anhålla att slippa Deputationen till Herr Grefwen och Landtmarskalken intill deß Ridderskapet och Adeln hunnit inkomma med upplysningarne om sakens werkeliga förlopp.

Friherre Reuterholm, Gustaf. Detta ämne wore ett af de bekymmersammaste han under 40 års tid öfwerwarit. Ridderskapet och Adeln hade af Herr Grefwen och Landtmarskalken blifwit anklagade att emot honom hafwa brustit i aktning. En sådan Sak blefwe swår att utreda. Hwem skulle utwisa Parterne härutinnan om icke en Part? Och hwem skulle utwisa wittnen om icke ett wittne? Han ansåg för sin del höflighet och ett slags ödmjukhet wara det tjenligaste sättet att, om möjligt wore, komma från Saken och föreslog alltså ett hos Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken anhålla, det han täcktes bland Ridderskapet och Adeln återställa lugnet och förklara det han ej alldeles riktigt och noga dragit sig denna Saks förlopp till minnes.

Friherre Cederhjelm, Josias Carl. Om någonsin saktmod funnits af nöden, så wore det wid detta tillfälle. Han ansåge nu 2:ne ämnen här förewara: det ena, om Ridderskapet och Adeln wore skyldige till Herr Landtmarskalkens angifwelser, och, i afseende uppå detta, bifölle han Friherre Duwalls project; det andra om återförande af lugnet samt förtrolighet emellan Ståndet och deß Landtmarskalk, och till winnande deraf, samt warandes ännu okunnig om sjelfwa ordalydelsen af Kongl. befallningen, hemställte han om ej en Deputation kunde afgå att underrätta sig om Herr Grefwens och Landtmarskal-

kens hälsa samt yttra Ridderskapets och Adelns önskan att han måtte till klubbans förande återträda.

Herr Billberg, Fredric Otto tillstod att ifrån 1743 års Riksdag han alldrig öfwerlefwat en slik händelse, som den nu inträffade, ej heller lärer Historien längre tillbaka kunna framwisa en dylik. Han wille nu endast nämna att Hans Maj:t försäkrat, så wäl wid sitt tillträde till regeringen sina undersåtare om Lag och Rättwisa, som ock i dag att Hans Maj:t alldrig wille antaga Souverainiteten. Herr Billberg wore alltså öfwertygad att Ridderskapet och Adeln äfwen nu, emot Hans Excellences Herr Grefwens och Landtmarskalkens tillwitelser, få gifwa nödige upplysningar, samt först wisa sin oskuld och sedan dömas.

Friherre Bjelke, Thure conformerade sig med Hans Excellence Herr Grefwe Ferlen.

Herr de Frietzcky. Herr Grefwen och Landtmarskalken hade anklagat ej en Ledamot allena, utan så stor del af Ridderskapet och Adeln, att man nästan kan derunder inbegripa hela Ståndet. Några och femtio Personer hade bewittnat deß angifwelser; deremot torde kanske sex hundrade å andra sidan sig framställa. Men innan Saken kunde med säkerhet utrönas wore oumgängeligt att Protokollet för den 9 Februari justerades, hwarom han nu anhöll, samt yrkade proposition på Hans Excellence Herr Grefwe Ferlens tanka.

Herr Grefwe von Ferlen. Till ytterligare förklaring af hwad jag redan sagt, anser jag nödigt att skilja emellan de här förekommande ämnen. En del af

af angifwelserne röra hela Ridderskapet och Adeln, den andra delen är ställd emot wißa Personer, mig, Friherre de Geer med flere; och deßa båda kunna icke hopablandas. Men innan wi här kunna med tillbörlig redighet och säkerhet yttra Oß derom, är det en nödwändig Preliminair, att wåra Protocoller för de utmärkte dagarne äro justerade, och derpå följer den decisiva frågan om Ridderskapet och Adeln godkänna dem. Hwad mig enskilt beträffar täckes Ridderskapet och Adeln ej illa upptaga att jag ej finner mig kunna underkasta min ära något Stånds omprösfwande. För hända blifwer jag twungen att söka wederbörligt, lagligt Forum, som skall skilja emellan mig och Landtmarskalken. — Ridderskapet och Adeln finna lätt huru obehagligt ett sådant steg för mig måste wara. Med Herr Grefwen och Landtmarskalken har jag allt ifrån wår barndom warit i en nära förtrolighet; Jag har wid alla tillfällen wisat honom den aktning hans Person och wår wänskap af mig åskat. Men då jag af honom inför alla Rikets Stånd provoceras igenom beskyllningar, som på det ömmaste röra min ära, bör han ej finna sällsamt att jag förswarar densamma. Det är ej en liten Sak, mine Herrar! då man tjent sitt Fädernesland så länge som jag, och nitiskt, som Ridderskapet och Adeln sjelfwe torde kunna intyga, att blifwa uti Nationen utmärkt såsom förbrytare. Kanske såsom Mißgerningsman. Jag wet ej af något brott: Jag har ingenting gjort, som jag ej inför Gud, Lag och hela werlden kan förswara; Detta kan, om nödigt blifwer, utrönas efter Lag, den Hans Maj:t, så tillförene, som äfwen i dag, lofwat Sina Undersåtare att till godo njuta. Hwad Ridderskapet och Adeln beträffar, torde till ett tydligt utrönande af hwad o-

mot Ståndet warit att erindra, tjenligast wara att i underdånighet anhålla om del af det i dag på Riks-Salen häröfwer hållne Protocoll, samt Kongl. Maj:ts Nådiga Tal, hwilken commißion kunde Herr Grefwen och Ordföranden uppdragas, jemte den att för Kongl. Maj:ts ögon framlägga de odfwerwinnerliga hinder af förutgående pröfning och förklaring, som föranledt Ridderskapet och Adeln, att icke nu genast efterkomma Hans Maj:ts Nådiga utlåtande rörande en Deputation till Herr Grefwen och Landtmarskalken. Till Ridderskapets och Adelns säkerhet är justeringen af deras Protocoller äfwen oumgängelig. Protocollet för d. 7 Februari är redan justerat: det andra eller för den 9 Februari begär jag nu måtte få uppläsas: Jag åstundar justera mina ord: skall jag förlora min ära, måste det ske på andra grunder än dem Herr Landtmarskalken anfördt.

Hans Excellence Herr Grefwen och Ordföranden gjorde derefter Proposition:

Bifaller Ridderskapet och Adeln att Protocollet för den 9 Februari nu må blifwa justerat?

Som beswarades med Ja, till någon del blandat med Nej.

Herr Linderstedt protesterade deremot, efter K. Maj:t i Nåder Sig yttrat att en del af öfwerläggningarne borde ur Protocollerne annulleras.

Friherre Duwall, Johan Diedric tillstyrkte justeringen, samt att Herr Grefwen och Ordföranden måtte uppdragas att begära del af Hans Maj:ts Nådiga Tal, samt det i dag på Riks-Salen hållne Protocoll.

Hwil-

Hwilket sednare, uppå gjord proposition, bifölls.

Friherre Rappe, Adam hade tänkt göra erindran om Protocollernes justering; men sedan denna omständighet redan af Herr de Frietzcky och Hans Excellence Gref Fersen woro ihogkomne, tillade han endast att han droge sig till minnes att Kongl. Maj:t i Sitt Tal från Thronen bland annat sagt, att Protocollet öfwer detta Ärende borde utplånas, hwarföre Friherre Rappe så mycket mera funne nödwändigt att samma Protocoll först wore justeradt.

Herr Hård . . . och Herr von Strokirch, Carl Jacob conformerade sig med Herr Lilljehorns här längre framföre intagne tanka.

Herr Bergenstråle, Rudman yrkade att Hans Excellence Herr Grefwens och Landtmarskalkens yttranden i Protocollet måtte för honom justeras.

Herr Grefwen och Ordföranden gjorde å nyo proposition, som ändteligen bifölls; hwarefter Riddarehus-Secreteraren, uppå Hans Excellences tillsägelse framsteg med Protocollet, samt, sedan han erbudit sig, att, om så påfordrades, med liflig Ed fästa att det wore så inrättadt, som han kunnat fatta Ridderskapets och Adelns tankar och beslut, begynte uppläsningen deraf, hwilken sedan continuerades till slut af Friherre Adam Rappe; och blefwo några derwid gjorde tilläggningar genast införde.

Herr Stjernecreutz, Samuel yrkade att de nu gjorde anmärkningar eller förklaringar måtte införas i denna dagens Protocoll, och Protocollet för d. 9 Februari förblifwa sådant som det war förut.

Friher-

Friherre de Geer, Carl. Det måtte wäl otwifwelaktigt wara hwars och ens rätt att, wid upplåsandet af ett ojusteradt Protocoll, jemnka sina egna ord. En Secreterare kunde ej så utryckligen fatta hwarje Ledamots tankar, som han sjelf dem yttrat. För sin del hade Friherre de Geer ej uti sina anmärkningar gådt ifrån hwad han sagt, utan endast gjort sin mening utförligare, han anhöll sluteligen att det nu justerade Protoll måtte, såsom innebärande Sakernes werkeliga förlopp, genom proposition warda bifallit.

Herr Grefwe Fersen, Axel. Det wore första gången på några och 50 år Hans Excellence hört att Protocoller ej skulle få justeras här på lika sätt som wid alla Domstolar, der man äger rätt att justera ordasätt, som ej förändra meningen, utan att något Protocoll hålles deröfwer; Men för att tillfredsställa den Ledamoten, som synes wilja uppkasta betänkligheter emot de nu gjorde anmärkningarne, ej derföre att Hans Excellence dertill kunde förpligtas, wore Hans Excellence färdig att låta sina erindringar utgå; Han erkände detta Protocollet sådant det förut war, han widkändes hwad han sagt, ända till och med hwart ord, och derwid kunde han bestå.

Herr Stjernecreutz, förklarade sin mening ej hafwa warit att wäcka betänkligheter emot anmärkningarne eller söka lägga hinder i wägen för någon Ledamot att ändra eller förklara sina tankar; men förbehöll sig endast att sådant måtte i denna dagens Protocoll intagas.

Hwarmed detta ämne afstadnade utan widare erindran.

Efter af Friherre de Geer förnyad begäran om proposition till bifall å Protocollet, gjorde: Herr

Herr Lilljehorn, Pehr den erindran att med Justering af Ridderskapets och Adelns Protocoller alltid så tillgådt som nu skedt, och att, efter en sådan justering, hwar och ens tanka ägde det witsord han sig sjelf föreställer, utan all Proposition till deras bifallande wore nödig eller brukelig; Derjemte tillade Herr Lilljehorn; att hwad anginge det i dag hufwudsakeligen förehafde ämnet, wore det bäst efterkomma Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning medelst Deputationens afsändande till Herr Grefwen och Landtmarskalken, för att aflägga den af Hans Maj:t anbefaldte compliment.

Friherre de Geer. Efter nogare besinnande och nu gjord påminnelse, funne han sig hafwa misstagit sig uti sin begäran om Proposition rörande Protocollet, den han gärna frånginge, efter sådant wore owanligt och han funne Protocollet deßförutan wara lika giltigt. Men beträffande ämnet att hos Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken göra ursäkt, yttrade han sig ej kunna taga ett sådant steg förr än han blifwit lagligen hörd och skyldig förklarad. I den händelsen underkastade han sig det gärna; men hoppades att, då ämnet blefwe Hans Maj:t föreställdt i sin rätta dager skulle Hans Maj:t lätt öfwertygas om hans och fleres oskuld.

Herr Grefwe von Fersen, instämde med Herr Lilljehorn deruti att Proposition till bifall å Protocollet wore någon ting owanligt. Protocollet ägde likafullt witsord. När hwar och en wid upplåsningen justerat sine tankar och det för öfrigt är opåtaldt, så är Protocollet gilladt; då wore Proposition otjenlig, och behöfdes wittnen till deß bestyrkande, så fattades icke de. — Widkommande Ridderskapets och

och Adelns underdåniga justification, yrkade Hans Excellence ännu ytterligare att hos Kongl. Maj:t först måtte anhållas om del af Hans Maj:ts Tal samt Protocollet för i dag; Hwarjemte Hans Excellence begärte Proposition i conformite med hwad han tillförene tillstyrkt.

Herr Grefwen och Ordföranden gjorde derpå följande proposition:

Bifaller Högloflige Ridderskapet och Adeln att jag uppå Ridderskapets och Adelns wägnar får i underdånighet föredraga Hans Maj:t de oöfwerwinnerliga hinder, som föranledt Ridderskapet och Adeln att icke nu genast efterkomma Hans Maj:ts Nådige utlåtande om en Deputations affärdande till Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken?

Hwilken bifölls.

Ridderskapet och Adeln åtskildes.

In fidem Protocolli,
A. G. Silfwerstolpe.

Lördagen den 21 Februari.

Plenum klockan 4 Eftermiddagen.

Sedan Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken åskat ljud med klubban, anmälte sig åtskillige af Ridderskapets och Adelns Ledamöter att tala; hwarpå Hans Excellence förmälte att i detta Plenum någon deliberation icke kunde äga rum, emedan Ridderskapet och Adeln, enligt anslaget, wore sammankallande endast till Electorers wäljande uti de felandes ställe.

Här-

Häremot ropades från flere ställen i Salen att man ej wiste det några af Electorerne felades, eller hwilka, eller af hwad orsak? Åfwen begärdes att få weta hwar Ridderskapets och Adelns Secreterare och Fiscal wore?

Sedan Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken, efter någon stund, fådt ljud med klubban, förmälte han att Secreteraren och Fiscalen wäl ej wore tillstädes, men att underteknad Riddarehus-Cancellist kunde föra Protocollet och Riddarehus-Kamereraren Stråle göra Fiscalens tjenst.

Dertill ropades att man åfwen åstundade weta orsaken, hwarföre Secreteraren och Fiscalen wore borta, hwilket ock å nyo yrkades angående Electorerne.

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken erindrade åter, att inga discourser nu kunde tillåtas och att det wore hans rätt att dem moderera. Frågan wore nu blott att complettera Electorerne.

Men då uppkom lika rop som förut: Man yrkade att få weta, hwilka saknades? Man kände ej huru några rum bland dem kunde wara ledige! Åfwenwäl ropades att detta Plenum wore en surprise, efter det ej wore anslagit förr än halfannan timma förut.

Åtskillige, hwaribland i synnerhet hördes Herr Tham, Pehr och Grefwe Hamilton, Adolph Ludwig, yrkade att Eden för det Hemliga Utskottet måtte upläsas; den hade långesedan warit bifallen om man fådt Plenum; den skulle säkerligen nu bifallas

utan

utan swårighet; det wore angelägit för att bewisa det Ridderskapet och Adeln ej welat åstadkomma tids utdrägt.

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken upprepade å nyo hwad han förut sagt och tillkännagaf att de Electorerne, hwilkas rum nu borde uppfyllas, wore:

Hans Excellence Herr Grefwe Brahe.
Friherre Stjerneld.
Friherre de Geer, Carl.

Af 2:dra Classen.
Herr von Engeström, Joh.

Af 3:dje Claßen.
Herr de Frietzcky.
Herr Spaldencreutz.

Derefter förnyades ropet att man ej wiste hwarföre deße Herrar saknades ibland Electorerne och att Ridderskapet och Adeln ej skildt dem från detta förtroende, med mera, som ej med redighet kunde till Protocollet fattas.

Sedan ljudet åter något sagtat sig, utbad sig Herr Cock, Corfitz Ludvig, att få uppläsa följande Dictamen:

Den frågan eller proposition, att Electorer skola wäljas, förekommer mig så mycket sällsammare, som Electorer i alla 3 Classerne utaf Ståndet redan för länge sedan äro walde. Nog löper rycktet, att en del af Ståndets Ledamöter skola wara uti fångelse innmanade; men som jag ibland dem, som rycktet för mig nämndt ej känner någon enda, som begått något brott, så hemställer jag om icke en Depu-

Deputation måtte afgå till Kongl. Maj:t med underdånig förfrågan, om några af Riddarehusets Medlemmar, så förbrutit sig, att de gjort sig förtjente af Arrest. Hwarefter, och sedan Nådigt Swar derå ankommit, och Riddarehuset återfått sin Secreterare och Fiscal, hwilka jag nu härstädes saknar, jag förbehåller mig den rätt, att widare yttra mig uti Saken; Emedlertid begär jag nu Saken på bordet.

Häruti tycktes största delen af Ridderskapet och Adeln instämma och yttrade sig att frågan om Electors-walet läge på bordet.

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken utlät sig ej så hafwa fattat meningen, som skulle denna frågan blifwa hwilande, utan endast den andra, som i Herr Cocks Dictamen blifwit wäckt. Men Herr Cock jemte många flere ropade att alltsammans wore lagt på bordet.

Friherre Wachtmeister, Carl Adam förmälte att han hört Herr Grefwen och Landtmarskalken wid Ridderskapets och Adelns åtskiljande på Riks-Salen yttra sig, att det i dag wore för sent att in Pleno sammanträda. Likwäl hade han nyß på stunden fått weta att Anslag till Plenum wore gjordt, och han åstundade blifwa underrättad, hwarom det nu handlades och hwad som kunde wara orsaken till en sådan surprise?

Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken yttrade sin mening wid Ridderskapets och Adelns åtskiljande hafwa warit, att det då war för sent att sammanträda.

Friherre Du Rietz, Anders Rudolph önskade att Ridderskapet och Adeln wille med någon mera sagtmodighet och redighet öfwerlägga för att komma till slut med Saken. Hans Excellence Landtmarskalken hade behagat nämna att Electorer nu skulle wäljas efter några Ledamöter som fattades. Då Hans Excellence på Riks-Salen åtskildt Ståndet, hade Hans Excellence förklarat det wara för sent att i dag sammanträda; likwäl hade korrt derefter Anslag till Plenum blifwit gjordt; och det till en så angelägen Sak som Electorers wäljande. Friherre Du Rietz wiste ej att så korrt tid någonsin warit emellan Anslaget och Plenum som nu, utan hade anslaget till Electorers wäljande alltid skedt dagen förut. Annars kunde, som nu åfwen händt, icke alle hinna samla sig; en dels rättighet att rösta blefwe dem då betagen; och på sådan grund fann Herr Baron ingalunda wara lämpeligt, att denna gången något företaga.

Efter något åter uppkommit rop, hwarunder några yrkade att Anslag till Plenum borde åtminstone ske 6 timmar förut, och andre frågade efter de bristande Electorerne, samt Riddarehus-Secreteraren och Fiscalen, utlät sig Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken att, sedan en Ledamot nu uppläst ett Dictamen, som blifwit lagt på bordet, hade Hans Excellence ej annan proposition att göra, än att Ridderskapet och Adeln behagade skiljas åt, hwarefter Hans Excellence bortgick, och detta Plenum slutades klockan fem.

In Fidem Protocolli,
A. G. Silwerstolpe.

Den

Måndagen den 23 Februari.

Plenum klockan half 11 f. m.

Grefwe Oxenstjerna, Jacob Gustaf, anmälte att Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken för opaßlighet skull ej i dag kunde wara tillstädes samt, att, Hans Kongl. Maj:t derom underrättad tillstållt Herr Grefwen ett skrifteligt nådigt tillkännagifwande angående Herr Öfwersten och Riddaren Pehr Lilljehorns utnämnande till vice Landtmarskalk, hwilket Herr Grefwen uppläste så lydande:

Till Ridderskapet och Adeln!

Wälborne, Ädle och Wälbördige, Gode Herrar, Grefwar, Friherrar, Riddare och Swänner. I anledning af Landtmarskalkens, Riddarens och Commendeurens af wår Orden Herr Grefwe Lewenhaupts underdåniga anhållan, samt i stöd af hwad wid slike tillfällen för detta öfligt warit, hafwe wi i Nåder förordnat, Öfwersten och Riddaren af wår Swärds-Orden, Ädel och Wälbördige Pehr Lilljehorn att såsom vice Landtmarskalk under nu påstående Riksdag företräda Landtmarskalkens ställe så ofta han är frånwarande. Wi förblifwe Eder samt och synnerligen med all Kongl. Nåd och ynnest Wälbewägen. Stockholms Slott den 23 Februari 1789.

GUSTAF.

Sedan Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken blifwit af Ridderskapet och Adeln lyckönskad, framträde Herr Öfwersten och af Grefwe Oxenstjerna emottog Stafwen och Klubban, hwarefter han till Ridderskapet och Adelen höllt följande Tal:

Högwälborne, Wälborne, Herrar Grefwar, Friherrar, Höglofliga Ridderskap och Adel.

Rådfrågade jag min kunskap, så finge jag det osmickrade swar, du är för swag att detta höga Embete uti Högwälborne Herr Grefwens, Landtmarskalkens, Riddarens och Commendeurens frånwaro bestrida: Men! min wilja är god att lyda och uppfylla en Nådig Konungs bud och befallning som alltid utgör min gladaste plikt; således wågar jag med hjelp och biträde af Höglofliga Ridderskapets och Adelns förtroende emottaga detta wigtiga Embete, hwars föremål skall wara, Konunga-Höghetens och wåldets laglikmätiga, som Höglofl. Ridderskapets och Adelns Fri- och Rättigheters beifrande samt upprätthållande; gif mig Mine Herrar medel till det sednare, det finnes i Edra händer. Enighet, Lugn, Stillhet och wälbetänkta öfwerläggningar, der all otälighet må saknas, all hetta förswinna, då återtar wi wåra fäders efterdöme, som i brydsamma tider lyckeligt återställt sig i den höjd af glants som hedrat dem och utmanar wår tacksamhet i min och tillkommande tider! Låt oß som de gjordt, gifwa Gudi det honom tillhörer, och Konungen det honom tillkommer. Med sådant tänkesätt, med så ädel föresatts, med så hedrande egenskaper liknar Swenska Ridderskapet och Adeln deras namnkunnige Fäder.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken intog derpå sitt rum och tillkännagaf att Ridderskapet och Adeln som anslaget utwisade, i dag wore Sammankallade endast för att Complettera de lediga rummen bland Electorerne, i anseende hwartill han önskade att

att hwarje Claß behagade till walets förrättande, genast på sina wanliga rum afträda.

Åtskillige Herrar hördes härwid yttra sin ästundan att få andraga något innan walet företogos.

Friherre Wachtmeister, Carl Adam, förbehöll sig att i händelse något deßförinnan skulle talas, denna rättigheten äfwen blefwe honom öppen.

Friherre Du Rietz, Anders Rudolph. Enligt anslaget wore Ridderskapets och Adelns förehafwande i dag intet annat än Electorers wäljande och deremot ärnade han ej något inwända. Han wille nu allenast erindra om en annan sak: ingen ting kunde mera ömma Ridderskapet och Adeln, än säkerheten af deras Protocoller och Handlingar, som innefattande Ståndets rådplägning och beslut. De wore nu förwarade innom Riddarhus-Secreterarens rum, hwilka för få dagar sedan blifwit förseglade. Sådant hade wäl skedt med Stockholms Stads Sigill; men som ingen kunde wara närmare än Ridderskapet och Adeln Sjelfwe att bewaka säkerheten af sine Handlingar, önskade Friherre Du Rietz att Riddarhus-Utskottet måtte uppdragas å Ståndets wägnar äfwen försegla berörde rum, samt att i händelse några Handlingar komma att uttagas, sådant icke måtte ske utan i närwaro af några Utskottets Ledamöter.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken, torde hända kunde detta förfalla, om Ridderskapet och Adeln åter får se sin Secreterare.

Friherre Duwall, Johan Diedric. Sådant wore utan twifwel fågnesamt, men intill deß wore förseglingen nödig.

Grefwe Mörner, Carl Gabriel, instånde och häruti.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken. Om med Riddarhus-Secreterarens närwaro härstedes skulle dröja tills i morgon eller öfwermorgon, kunde ju förseglingen då gå för sig.

Friherre Duwall, yrkade att den måtte werkställas genast.

Herr Öfwersten och Vice Landtmarskalken. Ridderskapet och Adeln torde behaga dela sig, Claßwis på sina wanliga rum, för att begynna Electorswalet, samt sedermera likwäl icke åtskiljas, på det listorne genast efter walets slut måge kunna uppbrytas och samtelige Herrar Electorerne i afton eller i morgon sammanträda för att Complettera Ledamöterne i det Hemliga Utskottet, som enligt Kongl. Maj:ts åstundan, kommer att i morgon förmiddag anträda i sina göromål.

Grefwe Lewenhaupt, Claes, begärte så wäl i anseende dertill som andra angelägenheter att Plenum i morgon måtte tidigt börjas.

Friherre Wachtmeister, åstundade upplysning om icke den af Friherre Du Rietz föreslagna förseglingen borde genast i dag wärkställas.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken. Om Ridderskapet och Adeln så behagar kan den ju ske.

Hwartill Ridderskapet och Adeln yttrade sitt bifall.

Der-

Derefter och sedan Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken på begäran tillkännagifwit, att de Herrar hwilka nu bland Electorerne saknades wore Herr Grefwe Brahe, Friherre Stjerneld, Friherre De Geer, Carl, Herr von Engeström Johan, och Herr de Frietzcky, men icke Herr Spaldencreutz hwilken ägde njuta fullkomlig frihet och således bibehålla sitt rum bland Electorerne, afträdde; och voterade 1:sta Claßen i Riddarhus-Cancellie-Rummet, andra Claßen i Secrete Utskotts-Rummet och den 3:dje förblef i stora Riddarhus-Salen, hwarest, sedan walet behörigen för sig gått, alla 3:ne Classerne åter sammanträdde wid paß klockan half fem eftermiddagen.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken gjorde proposition att uppbryta Electors-Listorna, hwilken bifölls, hwarefter Herr vice Landtmarskalken tillkännagaf, att Kongl. Maj:t sig i Nåder utlåtit, att intet hinder wore för Hans Excellence Herr Grefwe Brahe med mindre han kunde njuta sin frihet och sine rättigheter innom Ståndet till godo, i anledning hwaraf den Grefwe som i deß ställe befunnos wara till Elector utwald, icke behöfde dermed beswäras.

Friherre Mannerheim, Lars August, då frågan nu är att en af de nywalde Electorerne borde gå ut, kunde han ej weta hwilken af dem det skulle blifwa; Ty om ibland dem wore en Grefwe, följde ej deraf att han skulle gå ut i stället för Grefwe Brahe. Riddarhus-Ordningen innehölle ej att ett wißt antal Grefwar och ett wißt antal Baroner af första Claßen skulle wäljas, utan endast 5 af 1:sta Claßen; förbehöll sig derföre att om det nu med Cloßens minne skedde, sådant ej måtte lända till Präjudicat i framtiden.

Derefter uppbrötos Wal-Listorne enligt hwilka följande woro till Electorer walde nemligen:

Af Första Claßen.

I stället för Grefwe Brahe, Friherre Stjerneld, och Friherre De Geer, Carl;
Grefwe Düker, Carl, som enär Grefwe Brahe nu kunde Sjelf intaga sitt rum bland Electorerne, komme att afgå.
Friherre Stake, Fullmäglig Grefwe Hamilton, Adolph.
Friherre Lantingshausen, Albrecht.

Af Andra Claßen.

Efter Herr von Engeström, Johan;
Herr Klingsporr, Gert Adolph, Ryttmästare.

Af Tredje Claßen.

Efter Herr de Frietzcky, Claes;
Herr af Söderling, Fullmägtig Herr von Engeström, Jonas, Lagman.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken frågade om det skulle accomodera Ridderskapet och Adeln att Electorerne genast i afton finge sammanträda för att complettera Ledamöterne i det Hemliga Utskottet?

Friherre Wachtmeister. Som en stor del af Electorerne nu icke wore tillstädes, ansåge han bäst wara att dermed uppskjuta till i morgon, då walet kunde wara färdigt till Plenum, hwilket han önskade måtte tidigt utsättas.

Herr vice Landtmarskalken. Om Ridderskapet och Adeln behaga, kan då med walet till Ledamöter

möter i Hemliga Utskottet dröjas till i morgon, då likwäl Electorernes sammanträde bör ske bittiga, i anseende dertill att Utskottet genast förmiddagen kommer att sättas i Activite, och hwad Plenum angeck, skulle Herr vice Landtmarskalken derom göra anslag till en timma tidigare än den Kongl. Maj:t till Utskottets församlande utsätter.

Friherre Wrede, Fabian Casimer begärde att uti ett annat ämne som rörde ett af Ridderskapet och Adeln redan fattat beslut få låta uppläsa ett skrifteligt anförande till Protocollet.

Friherre Wachtmeister, Grefwe Ribbing, Adolph Ludvig, Grefwe Lewenhaupt, Claes, Herr Tigerstedt, Gustaf Adolph, med flere anmälte sig ock att få tala; hwarwid Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken erindrade att Ridderskapet och Adeln i dag endast blifwit samlade i anseende till Electors, walet hwilket nu wore förbi, men om Ridderskapet och Adeln behagade, kunde dock en och annan tala, då likwäl Herr vice Landtmarskalken hälst önskade att deras antal måtte wara inskränkt innom dem som sig redan anmält.

Uppå anmodan uppläste Friherre Rappe, Adam det af Friherre Wrede författade Dictamen så lydande:

Jag ber och suplicerar på det ödmjukaste, mine wärdaste Medbröder, att wi nu mera än någonsin förr hålla Ordning och stick ibland oß, att wåra rådplägningar måge aflöpa med saktmodighet, icke med ifwer och förhastade inbrott i hwars annars tal. Med den alldra största wördnad för Majestätet, med all aktning för Landtmarskalken, med de mest afmätta

ordalag i wåra Skrifter och Tal, alltid enligt Lag och Regerings-Form, iakttagande den respect wi äro oß sjelfwe skyldige. Många Ordförare och Talare äro förswunne; Men, mine Herrar, Sanningen är qwar, och wår öfwertygelse om hwad rätt och orätt är, kan icke qwäfwas. Icke skall en uppretad Menighets fördomar skrämma oß att tala och skrifwa för Sanning ock Äran. Ämnen att tala om gjes tillräckeligen, wi se ännu i denna dag de olyckelige Smädeskrifter directe ställte mot Adeln och Armeen, Landet kringwandra. Ännu har icke wederbörande Embetsmän, hwad de heta måge, som skola handhafwa god ordning och Police, lagt handen wid deras obehindrade lopp.

Wi hafwa wäl skrifwit till wårt förswar, hwad sådant wårkar emot en allmänhets förwillade begrepp är endast försynen förbehållit att weta. Detta swarta och förskräckeliga moln som ifrån alla wäderstreck samlat sig och stadnat mitt öfwer Riddarehuset, är färdigt att brista derest icke den största försigtighet, Lagbundenhet jemte oförskräckta hjertan blifwa deß afledare. Denna allmänna förbistring blifwer icke långwarig, då saningen hwilken allt härintills icke kunnat framtränga, uppdagas.

Ridderskapet och Adeln har warit är och förblifwer Thronens och Rikets förswar. Och som Ridderskapets och Adelns förnämsta afsikt lärer wara, att sådana tänckesätt wår Nådigste Konung frambära, så har, i anledning af Kongl. Maj:ts oß gifne Nådiga tillåtelse samt Ridderskapets och Adelns tagne beslut, jag tagit mig den friheten att till tidens winnande i ett så ömt ämne till Ridderskapets och Adelns mogna omprösfwande lämna följande uppsatte under-

underdåniga förklaring öfwer det hwad Kongl. Maj:t den 17:de sistlidne nådigst täckts Ridderskapet och Adeln förständiga, hwilken Förklaring jag anhåller måtte få uppläsas och på bordet läggas.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Så ofta Ridderskapet och Adeln haft den Nåden nalkas Konunga-Thronen, har det alltid skedt med den wördnad för Majestätet, den kärlek för Konungens höga Person, som Lagen lisligare i deras trogna hjertan, än i bokstafwen dem pålagt, och med det förtroende till Konungens Nåd och rättwisa, hwartill deras oskrymtade trohet för deras Konung och Fosterland gjort dem berättigade. Uppfyllde med sådane tankesätt, dem Ridderskapet och Adeln med modersmjölken insupit och hwilka Swenska Konungar igenom deras utmärkta Nåd för Ridderskapet och Adeln hos dem för alla tider stadfästat, har Ridderskapet och Adeln ej utan största bestörtning, förliden Tisdag den 17:de i denna månad afhört ifrån den Thron, der Nåd och rättwisa alltid framlyst, sådane föreställningar, som om Ridderskapet och Adeln med wettskap och wilja gjort sig af dem förtjente, de skulle icke allenast anse sig owärdige Eders Maj:ts Nåd och de Namn de bära utan ock ådragit sig hela Europas billiga förakt. Då Eders Kongl. Maj:t grundat sin wisa Regering på rätträdighet, mildhet och Lag, såsom de enda rätta och sannskyldiga stöder för all Borgelig Regering och deß bestånd, så är Ridderskapet och Adeln fullelligen förwißad att Eders Kongl. Maj:t med nåd och wälbehag anser att Ridderskapet och Adeln inför Eders Kongl. Maj:st, inför hwar Swensk Inwånare och inför hela werlden ådagalägger deß oskuld,

skuld, deß rena nit för Eders Kongl. Maj:ts Höghet, Lagarnes helgd och bestånd samt Fosterlandets wälfärd och trefnad. Ridderskapet och Adeln har redan före detta Riksmöte, af hwad sig under de framfarne tiden tilldragit, men i synnerhet af Eders Kongl. Maj:ts wid Riksdagens början, Riksens Ständer gjorde Nådiga Propositioner, inhämtat den wådeliga belägenhet hwaruti Riket är stadt. De hafwa intet ögnablick försummat, att på ett sådant sätt som lagar och ordning föreskrifwa och deras talrikhet medgifwit afhandla de ämnen som Eders Kongl. Maj:t dem i Nåder förelagt, eller de sjelfwe funnit Rikets närwarande tillstånd och påträngande nöd af dem äska.

I sådan affigt hafwa Ridderskapet och Adeln låtit wara sitt första och förnemsta göromål, att inför Eders Kongl. Maj:t i underdånighet frambära sin lifliga och wördnadsfulla känsla öfwer Eders Kongl. Maj:ts för Rikets och deß undersåtares beskydd emot fiendtliga anfall och härjande, widtagne krafriga anstalter; de hafwa lika med Eders Kongl. Maj:t förklarat sin innerliga åstundan till ärhållande af en för Eders Kongl. Maj:t och Riket samt deß sjelfständighet lycklig och ärofull fred, men de hafwa och derjemte i underdånighet med den nit och trohet, hwaraf Swenska Adeln i alla tider gjordt sig utmärkt, ärbudit sig att med lif och blod samt allt hwad uti deras förmåga står, gå Eders Kongl. Maj:t tillhanda i en sådan fred, i fall den utan krigets fortsättande ej stodo att winna, och derom wittnar den underdåniga Tacksägelse Ridderskapet och Adeln straxt wid Riksdagens början författat och under den 12 dennes sine öfrige Medständer till deras gemensamma bifall meddelt. Eders

Eders Kongl. Maj:t har uti deß Nådiga proposition täcks af Riksens Ständer likmåtigt Regerings-Formens 47 §. äska ett hemligt Utskott till widare öfwerläggning med Riksens Ständer, om de ämnen som till Rikets wälfärd uti deß bekymmersamma ställning fordrade. Det war nu för första gången efter den lyckligen skedde Regements-Förändringen som innehållet af denna §. i Lagen skulle wärkställas. Ridderskapet och Adeln alltid uppmärksamme att iakttaga allt, hwad till Regeringssättets befästande lända kan, ansåg då för sin del såsom dermed öfwerensstämmande nödigt, att ett sådant Utskott borde med en Instruction förses, sådan som med Regerings-Formen och deß särskildta förordnanden wore likformig.

Denna fråga lärer Eders Kongl. Maj:t i Nåder täckas finna hwarken kunna anses såsom Lagstridig eller i någor måtto öfwerskridande de rättigheter Lagen Riksens Ständer tillägger. Lagstridig war den ej, ty den tjente twärtom att befästa Lagen och förekomma de mißbruk som en oriktig utöfning kunde wid densamma införa, och uti Regerings-Formen finnes intet ställe: som förbjuder Riksens Ständer att meddela sådane Instructioner de der binda Utskotten wid Lagens efterlefnad, men wäl har sådant wid Bankco-Utskottets formerande alltid blifwit iakttagit, åfwen som ock Stats-Utskottets Ed en sådan Instruction till deß efterlefnad innefattar.

Wid nu i fråga warande 47:de §. första utöfning ansåg Ridderskapet och Adeln således en Instruction så mycket mera böra äga rum som samma §. i allmänna Ordasätt författad och ehuru i jemförelse med Regerings Formens öfriga stadgande tydelig,

delig, likwäl i frågan om hwad som under hemlighet hållas bör eller uppenbart wara kan, kunde den i tillkommande tider få en uttydning, som då det anginge krig och beskattningar, de hufwudsakeligaste delar af den frihet hwaraf Riksens Ständer hafwa sig att hugna, skulle kunna förordsaka de olyckligaste följder och hela Regeringssättets öfwerändakastande. Ridderskapet och Adeln känner alltför wäl Eders Kongl. Maj:ts Höga och Nådiga tänkesätt, och att Eders Kongl. Maj:t som sjelf gifwit Riket detta lyckliga Regering-sätt, hwarefter det i alla tider bör styras, äfwen är deß starkaste beskyddare, för att Ridderskapet och Adeln ett ögonblick kunna föreställa sig, att några försigtighetsmätt under Eders Kongl. Maj:ts Regementstid wore nödige. Men Allernådigste Konung! Det är under de bästa Konungars Regering som goda Lagar tillskapas och emot framtida händelser befästas. Ridderskapet och Adeln kunde derföre så litet twifla det ju Eders Kongl. Maj:t med Nåd skulle anse deß ömmhet uti allt hwad till Grund-Lagarnes befästande leder, som Ridderskapet och Adeln wore wida skilde från att tro, det frågan om en sådan Instruction kunde för ny anses, då samma Instruction war ett blott upprepande af Regerings-Formens innehåll, och de wid förra Riksdagen satte Utskott, med Instructioner, som berört är wore förseddo. Skulle åter, sådant allt oaktadt, denna fråga kunna anses som ny och i Regerings-Formen förut ej utstakad, så kunde den likwäl ej bliswa annat än en Ridderskapets och Adelns Proposition till en ny Författning, den Adeln, såsom ländande till Regeringssättets säkerhet för sin del ansåg nödig att antaga, men som på Eders Kongl. Maj.ts höga bifall och de öfriga Ståndens samtycke komma att bero.

42 §.

42 §. i Regerings-Formen lämnar Ridderskapet och Adeln så wäl som de öfrige Ståndden härtill full rättighet; den utstakar huru i sådan händelse bör tillgå, och när Ridderskapet och Adeln sådant iakttagit, kan deß öfwerläggning härom alldrig få namn af Lagstridighet: Riksens Ständer och Ridderskapet och Adeln med dem, wore i annat fall icke det Regerings-Formen dem kallar, Lagstiftande men Laglydige Ständer under en Magtägande men Lagbunden Konung.

Sådan, Allernådigste Konung, war den fråga hwardfwer hos Ridderskapet och Adeln öfwerläggningar föreföllo. Uti ett Stånd som består af flere hundrade Ledamöter, hwarest hwar och en äger rätt att efter bästa wett och samwete på lagligt sätt framföra sin tancka, om eljest öfwerläggningarne skola wara frie; der fordra likwäl samma öfwerläggningar nödwändigt en längre tid än ibland ett mindre antal medlemmar. Men det oaktadt hade likwäl Ridderskapet och Adelns utwäljande af Ledamöter till det Hemliga Utskottet, skedt med den skyndsamhet, att Ridderskapet och Adeln kunnat wara beredde till Utskottets formerande den dag Eders Kongl. Maj:t i Nåder befallt och flere dagar förr än den Ed, Eders Kongl. Maj:t dem förelagt, blef Ridderskapet och Adeln meddelad.

I allt detta lärer Eders Kongl. Maj:t i Nåder finna icke ligga något uppehåll i Eders Kongl. Maj:ts Nådiga wiljas efterkommande som i någor mätto kan läggas Ridderskapet och Adeln till last; men om också någon dags uppehåll härigenom skulle hafwa händt, så har alldrig något wigtigare ämne kunnat det förorsaka, än det förewarande, hwar uppå en hel Nations efterkommande frihet och lagarnes

nes säkerhet till en wäsendtelig del berodde. Fienden stod ej för Portarne och anstalterne till Rikets försvar berodde ej på en eller några dagar, men grundwalarne till Regeringssättets bestånd eller öfwerändakastande i framtiden kunde igenom ett owarsamt tagit Beslut i ett ögonblick störtas. Ridderskapet och Adeln kunna derföre alldrig åtaga sig att med onödiga, än mindre lagstridiga frågors uppkastande hafwa på något sätt hindrat, hwad till Rikets gagn och bästa utan uppskof borde ske; Men om öfwerläggningarne blifwit långsammare än nödigt warit, och om Ridderskapet och Adeln måst sysselsätta sig med onödige ämnen, så har sådant händt igenom den mißhageliga stridighet, som Ridderskapet och Adeln emot deß wilja blifwit införd uti med deß Landtmarskalk. Förloppet deraf täcktes Eders Kongl. Maj:t Nådigst inhämta af Ridderskapet och Adelns Protocoll, det Ridderskapet och Adeln i underdånighet skall öfwerlemna så snart Ridderskapet och Adeln till deß nu förseglade Handlingar lämnas obehindrad tillgång; det är fördt af deß Edswurne Secreterare, justerat för att Ridderskapet och Adeln, och af dem utan minsta påminnelse till hela deß innehåll erkändt; det äger således allt det witsord som en sådan Act efter Sweriges Lag bör medföra och deß trowärdighet kan icke bestridas hwarken af Herr Landtmarskalken, eller de personer, som deremot gifwit ett stridigt wittnesbörd. Den förre talar i egen sak, och de sednares trowärdighet kan ej sättas i jemförelse med hela Ståndets och ett Edswurit Protocolls. Men hwad Ridderskapet och Adeln sig alldrig förwäntat och icke utan största oro måst ärfara, är att Herr Grefwen och Landtmarskalken icke haft i betänkande, att inför Eders Kongl. Maj:t angifwa sitt Stånd, som

som det der icke haft all den aktning som deß underdåniga wördnad för Eders Kongl. Maj:ts höga Befallningar fordrar, och äfwen förolämpat Herr Landtmarskalkens Person; — Beskyllningar dem Ridderskapet och Adeln alldrig kan widkännas, såsom ifrån deras tankesätt i alla tider skiljaktiga, och hwilka i Protocollet icke igenfinnas, men de der likwäl ådragit Ridderskapet och Adeln Eders Kongl. Maj:ts Onåd, och sådane föreställningar från Thronen, som Ridderskapet och Adeln med blödande hjertan warit nog olycklige att i sina Med-Ständers öfwerwaro åhöra.

Att Ridderskapet och Adeln uti den af dem med glädje antagne och heligt beswurne Regerings Form ägt den ifrån ett fritt Regeringssätt oskiljaktiga rätt, att sig emellan öfwerwäga och efter inhämtat samtycke af sine Med-Ständer, Eders Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning och bifall underställa, om ock hwad Instruction det nu första gången förordnade Hemliga Utskottet borde hafwa, deröfwer har Ridderskapet och Adeln här ofwanföre sig utlåtit; Och om Eders Kongl. Maj:t, som Ridderskapet och Adeln i underdånighet af Eders Kongl. Maj:ts rättwisa har fullt skäl att hoppas, i Nåder finner, att Ridderskapet och Adeln icke öfwerträdt gräntsorne af hwad Lagstiftande men Laglydig magt är tillständigt, då det satt en sådan fråga under öfwerläggning; Så lärer Eders Kongl. Maj:t äfwen lika nådigt inse, att Ridderskapet och Adeln häruti sig icke i någor måtto försedt.

Då nu Ridderskapet och Adeln under öfwerläggningen om ämnet fick med bekymmer ärfara, att Eders Kongl. Maj:t i Nåder yttrat sig det deröfwer

inga deliberationer kunde tillåtas, trodde Ridderſkapet och Adeln hos hwilka den tankan är oryggelig att Eders Kongl. Maj:t alltid hädanefter som hittills nådigst ſkyddar Ridderſkapet och Adeln wid den rätt Regerings-Lagarne Ständer i allmänhet tillägger, ſig icke fela uti den tankan att frågan om hwad i detta mål hos dem förehades, blifwit Eders Kongl. Maj:t orätt förebragt, och att, då Eders Kongl. Maj:ts täcktes i Nåder låta underrätta ſig om rätta ſammanhanget häraf och att den projecterade Instructionen icke war annat än hwad Regerings-Formen bokſtafweligen innehåller, Eders Kongl. Maj:t lika nådigt ſkulle finna att Ridderſkapet och Adeln på intet ſätt afwikit från hwad Lagen tillåter, då Ståndet ett ſådant ämne till pröfning ſig företagit. Till att nu inför Eders Kongl. Maj:t ådagalägga ſitt oſkyldiga och lagliga förfarande häruti igenom ett ſanſkyldigt föredragande hos Eders Kongl. Maj:t af Sakens rätta ſammanhang, fant Ridderſkapet och Adeln bäſt att uppdraga deß Landtmarſkalk att ſådant wärkſtälla, och i underdånighet berätta Eders Kongl. Maj:t hurudan den Instruction till deß innehåll war, ſom Ridderſkapet och Adeln för Hemliga Utſkottet projecterat, och att den i alla delar war med Regerings-Formen inſtämmande. Men deßförinnan war nödigt att utröna huruwida Ridderſkapet och Adeln ſig emellan war om den projecterade Instructionen enſe, och till den ändan begärte och erhöll Ridderſkapet och Adeln Landtmarſkalkens propoſition till bifall å denſamma. Herr Grefwen och Landtmarſkalken förmåler wäl uti Deß underdåniga Berättelſe till Eders Kongl. Maj:t, att han gjort denna propoſition med förbehåll, att den ingen wärkan medförde; Men utom det ſådant icke igenfinnes uti

uti Ridderſkapet och Adelns häröfwer hållne Edſwurne Protocoller, ſå hade äfwen ett ſlikt förbehåll warit äfwen ſå owanligt ſom obehörigt, då Ridderſkapet och Adelns Bifall eller Afſlag af den projecterade Instructionen alltid borde medföra ett Adelns oryggeliga beſlut, att den wore antagen eller förkaſtad; Men huruwida ett ſådant Beſlut ſedermera kunde winna framgång, ankom på de öfrige respective delarnes i Lagſtiftande Magten bifall eller afſlag. När nu Eders K. Maj:t häraf i Nåder låtrer täckas finna att Ridderſkapets och Adelns hela förhållande i ſjelfwa hufwudſaken warit äfwen ſå oſkyldigt och Lagligt, ſom det utmärker den yttersta omtanka att wid alla tillfällen wiſa detta Ståndsalltid ädagalagde underſäteliga wördnad för Eders Kongl. Maj:ts Höga bud och befalningar, ſamt att det deruti ſå wid detta, ſom alla andra tillfällen alltid ſökt föregå ſine Med Ständer med de kraftigaſte exempel. Så får Ridderſkapet och Adeln med lika underdånighet för Eders Kongl. Maj:t förklara, på hwad oriktig grund Herr Grefwen och Landtmarſkalken ſig hos Eders Kongl. Maj:t beſwärat, ſom wore han af Ridderſkapet och Adeln och i ſynnerhet några deß Ledamöter perſonligen förfördelad. En Landtmarſkalk är en Ridderſkapets och Adelns Ordförande, ſom uti deß öfwerläggningar och Beſlut ingen ſtämma äger, han är dertill af Eders Kongl. Maj:t i Nåder utwald och förordnad, men ingalunda föreſtäller han der, ſåſom Herr Grefwen och Landtmarſkalken det will påſtå, Eders Kongl. Maj:ts Egen höga Perſon, eller på deß höga wägnar och i deß Stad och ſtälle Sitt Embete bekläder. Detta är en äfwen ſå oförwäntad tanka, ſom den är olämpelig till de ſkyldigheter och rättigheter för en Ladtmarſkalk,

 hwil-

hwilka uti Riddarhus-Ordningen, men i synnerhet den 18 §. äro utstakade. Efter denna §. tillhör det en Landtmarskalk att föredraga eller proponera Ståndet hwad Kongl. Maj:t Ständerne förelagt; att föra öfwerläggningarne till sina Ämnen och hufwudsakligen tillse att nödig ordning och skick derwid behålles, med mera, som wid omröstningar och Beslutens författande på en Ordförande bör ankomma. Men ingalunda tillhörer det honom, att deltaga med sin mening i Besluten, ännu mindre att dem förändra och alldraminst att dem för kraftlösa eller ej wärkande förklara. Wore en sådan magt Landmarskalken och Talemännen i de öfrige Stånden tillagd, så utgjorde deras röst Riksens Ständers, och då wore deßas Lagstiftande magt ingen, och deras sammankallande en onödig formalité; Alltsammans snörrätt skridande emot den af Eders Kongl. Maj:t, som Riksens Ständer heligt beswurne Regerings-Lag.

Sådan är likwäl den magt Herr Greswen och Landtmarskalken welat sig tillegna, då han den 9 sistlidne Februari förklarat det bifall för intet wärkande, eller som är det samma, för kraftlöst, hwilket Ridderskapet och Adeln Plenidagen förut eller den 7:de uppå en af honom sjelf ordenteligen gjord proposition, utan omröstning gifwit till den projecterade Instructionen.

Ett så olagligt emot ett Stånds rättigheter stridande och sjelfmyndigt förhastande af Herr Landtmarskalken kunde ej annat än uppwäcka den yttersta oro hos ett Stånd, som är äfwen så ömt om sine Laglige rättigheters förswar, som det är sorgfälligt att icke tråda andras för nära. Herr Landtmarskalken har wäl sökt att uti sine underdåniga klago-

klagomål hos Eders Kongl. Maj:t bemantla detta owanliga steg dermed, att hans proposition blifwit med Ja och Nej beswarad, att votering blifwit begärd, men att ingen sådan derå följt, och att han derföre ansedt frågan eller hufwudsaken såsom afgjord. Ridderskapet och Adeln få härwid i underdånighet anmärka, att det är stridande emot ett Lagligen fört och af Ridderskapet och Adeln i Landtmarskalkens närwaro utan anmärkning justerat Protocoll, som innehåller att propositioner med ett starkt Ja blandat med några Nej beswarades, utan att Votering eller Contra-proposition blef begärd eller af Landtmarskalken framstäld. Wid sådant förewetande är det enligt med alla tiders praxis och skulle ej, utan att göra öfwerläggningarne utan gräns, och de beslut som ej på votering grundades kraftlöse, annorlunda kunna wärkställas, än att frågan anses afgjord, då den med Ja beswaras, enär ingen votering af dem som icke med de flästas mening äro af lika tancka begäres eller åskas, som är ett bewis att de lätit sina Oppositioner falla.

Sådant är loppet af sakernes handterande och afgörande på Riddarhuset, och sådant måste det wara om ärenderne ej skola kastas uti en widlyftighet alltid skadelig, men för Riket wid flere tillfällen högst wådelig. Hade åter Votering blifwit begärd och de som den åskat derifrån icke afstädt, så hade det tillhört Landtmarskalken att deras rätt iakttaga och låta saken komma till votering, samt deröfwer gifwa Adeln contraproposition; Men då det ej skedt så har antingen Landtmarskalken felat uti sin Embetets plikt, eller har enligt Ridderskapet och Adelns Protocoll ingen Votering blifwit åskad och följaktligen

ligen bifallet till den projecterade Inſtructionen lika kraftigt ſom det igenom votering blifwit faſtſtällt. Widare förmäler Herr Grefwen och Landtmarſkalken, att han wid propoſitionens framſtällande till Ridderſkapet och Adeln den 7 förbehållit ſig, att den ingen werkan ſkulle medföra, förr än han deröfwer inhämtat Kongl. Maj:ts Nådiga ſwar, yttrande och bifall, detta yrkar han ſig den 9 derpå följande hafwa Ridderſkapet och Adeln påmint, och det på det ſätt, att ſedan på Riddarhus-Secreterarens begäran ſlutet af Protolollet för den 7:de war uppläſt, och han deraf fant dels att hans förenämde förbehåll war alldeles uteſlutit, dels att Riddarhus-Secreteraren ſå författat Protocollet, ſom ſkulle den projecterade Inſtructionen blifwit bifallen, i anledning hwaraf Riddarhus-Secreteraren welat en i likhet dermed författad Expedition till de andre Ständen uppläſa, ſå hade Landtmarſkalken till Protocollet anfört att han ej anſåg ofta nämde propoſition ſåſom wärkande, m. m. ſamt efter någon Diſcours derom påmint Adeln att han om Lördagen tydeligen gjort propoſition med förberörde förbehåll, och att han gjort det ſkrifteligit till Protocollet, men att Secreteraren af honom derom påmint förklarat ſig efter något letande hafwa denna ſkrifteliga Reſervation förlagt; att han wäl tillåt den honom owetterligen författade Expeditions uppläſande, men att när Ledamöter till deß frambringande till de andra Ständen uppropades, han föreſtält ſig att det wore namnen på dem ſom wid Protocollet låtit anteckna ſig ſåſom med Beſlutet ej enige, och ändteligen att Expeditionen utan hans wettſkap och bifall blifwit af Secreteraren till deßa ſjelfwalde Deputerade aflemnade. Hela denna berättelſe är alldeles ſtridande med werkeli-

keliga förhållandet af hwad på Riddarhuſet ſig tilldragit.

Förloppet deraf war ſådant, att ſedan en Ledamot den 6 i Pleno påmint att det Beſlut ſom Ridderſkapet och Adeln den 7 föregående fattat rörande Inſtruction för Hemliga Utſkottet, måtte efter wanligheten de andra Ständen tillkännagifwas, hade Herr Landtmarſkalken ſjelf begärt få höra det deröfwer hållne Protocoll, hwilket Secreteraren på hans befallning wärkſtält i den delen ſom rörde förewarande ämne och wid hwilket Protocoll då ingen anmärkning af Landtmarſkalken eller någon Ledamot gjordes. Men när fråga widare yrkades om den begärte Communication af Adelns Beſlut, med de andra Ständen hade efter någon Ventilation derom, Herr Landtmarſkalken uppläſt och till Protocollet lämnat en ſkriftelig författad föreſtällning, hwaruti han, ſom berört är förklarat att deß i förra Pleno gjorde och bifallne propoſition icke war werkande m. m. och ſedan genom flere Diſcourſer blifwit wiſadt, att Landtmarſkalken icke hade rätt att hindra wärkſtälligheten af ett Stånds Beſlut, ſå blefwo Ledamöterne, ſom efter wanligheten af Riddarhus-Fiſcalen woro antecknade, uppropade att med beſlutet afgå och Expeditionen derom af Herr Landtmarſkalken ſjelf i Ordförandens Grefwe Gyllenborgs händer aflämnad. Eders Kongl. Maj:t täcktes häraf Nådigt finna att Protocollet för den 7:de icke uppå Secreterarens utan uppå Herr Landtmarſkalkens egen begäran blef uppläſt och juſterat utan någon af honom då genaſt gjord ärindran; att hwarken detta Protocoll för den 7 eller det för den 9 medgifwer att Landtmarſkalken gjordt något förbehåll

wid propoſitionens framſtällande, ännu mindre att han gjordt det ſkrifteligen och alldraminſt att han den 9 derom påmint Ridderſkapet och Adeln eller åſkat ſamma förbehåll af Secreteraren eller att Secreteraren det efterletat och ſwarat ſig det ej igenfinna. Likaledes att långt ifrån att Deputationens affärdande till de andra Ständen med Adelns beſlut war Landtmarſkalken okunnigt, hade han ſjelf proponerat Expeditions-Juſtering derom och ſjelf aflämnat den i Ordförandens händer, hwilka jemte de öfrige Deputerade war efter wanligheten af Riddarhus-Fiſcalen utſedd och för Riddarhuſet uppnämd. Hela detta förhållande uppdagar ljusligen för hwar man, att Ridderſkapet och Adeln på intet ſätt trädt Landtmarſkalken i deß Embetes utöfning för nära, och att när han det annorlunda inför Eders Kongl. Maj:t uppgifwit, han felat emot ſakens rätta förhållande, och hwad ett af hela Riddarehuſet juſterat och erkänt Protocoll derom innehåller. På lika ſätt wittnar Protocollet, att hwad Herr Grefwen och Landtmarſkalken lagt en och annan af Riddarehuſets Ledamöter till laſt, ſåſom i ſynnerhet hans Excellence Grefwe Ferſen och Baron Carl de Geer, dels icke uti Protocollet åger någon grund, dels blifwit oriktigt och emot ordalydelſen af Herr Landtmarſkalken anfört. Deßa Protocoller ſom på det nogaſte upptaga hwad hwarje Ledamot anfört, bewiſa deßutom ojäfwigt den ömhet och grannlaga ſorgfällighet, hwarmed ſå wäl hela Riddarehuſet ſom deßa Ledamöter egenteligen handterat detta ämne, hwilket angeck ej mindre Ridderſkapets och Adelns rättigheter uti Lagſtiftningen och deß utöfning, än ordningen inom deß Stånd. Om för öfrigt någon oro hos Ridderſkapet och Adeln wid deßa beſynnerliga, och genom Landtmarſkalkens egit förwällande uppkomne ſtridigheter, emellan honom och Ståndet förmärkts, och om ſamma oro med någon hetta blifwit utmärkt, ſå är ſådant dels oſkiljaktigt från Menſkliga ſwagheter ibland ett ſå ſtort antal Ledamöter ſom Riddarehuſet är ſammanſatt, dels en följd af Herr Landtmarſkalkens oförſiktiga förhållande att wilja beſtrida Ridderſkapet och Adeln en af deß förnämſta rättigheter att göra ſina Beſlut wärkande; En magt, den Eders Kongl. Maj:t icke ens Sjelf uti Lagſtiftningen räknar bland ſine egne höga tillhörigheter.

Men då Landtmarſkalken tillwiter de 2:ne Ridderſkapets och Adelns Herrar Ledamöter ſådane utbrott, ſom äro oſanfärdige och icke öfwerensſtämma med deras Caractere, ålder och wärdighet, är det en beſkyllning, ſom hwarken de eller Riddarehuſet kunna widkännas. Detta är Allernådigſte Konung! anledningen till ſannſkylldiga förhållandet och beſkaffenheten af de beſkyllningar Landtmarſkalken inför Eders Kongl. Maj:t gjort hela Ridderſkapet och Adeln i gemen, och några deß Ledamöter i ſynnerhet, att icke allenaſt ſjelfwa hafwa wanwördat ſin Konungs höga Bud utan ock att de under ſkygd af pluralité ſammanſatt ſig att twinga honom ſjelf gå derifrån, och med det ſamma ifrån ſin derpå grundade plikt, hwarjemte han lagt Ridderſkapet och Adeln till laſt, att hafwa förolämpat deß Perſon och ohelgat det Embete honom af Eders Kongl. Maj:t i Nåder blifwit uppdragit. — Tidebökren lära näppeligen framwiſa ett Exempel af ſådan art, ſom företer ogrundade angifwelſer af en Landtmarſkalk emot deß egit Stånd, och efterwerlden ſom owäldigt dömmer om det framfarna lärer neppeligen föreſtälla ſig

sig att sådant kunnat hända uti det upplysta Tidehwarf och under den Regering wi hafwa den lyckan lefwa. — Det är Ridderskapet och Adeln hwars rättigheter Landtmarskalken gjort försök att kränka, och hwars öfwerläggningar han med egna oordningar stördt, då det i stället tillhört hans Embete att dem förekomma; Det äro wi, Allernådigste Konung, som haft skäl att oß deröfwer hos Eders Kongl. Maj:t beswära; Men wi hafwa ansedt för wår underdåniga plikt, att Eders Kongl. Maj:ts dyra tid som i närwarande ögonblick till Rikets förswar och wårdnad är uppoffrad, icke mätte försnillas med dylika främmande och obehagliga ämnen, utan wi hafwa hädre satt det förhastande som af Landtmarskalken skedt, på ålderdomens räkning och lålit oß åtnöja med att förebygga det för Ståndets frihet fördärfliga efterdöme, som häraf med tiden kunnat tagas. Men då Herr Landtmarskalken icke låtit härwid bero, utan på sätt som skedt Ridderskapet och Adeln såsom brottslige inför Eders Kongl. Maj:t angifwit, har Ridderskapet och Adeln blifwit föranlätit, att till sitt rättmätiga urskuldande, saken till hela deß förhållande för Eders Kongl. Maj:t i underdånighet uppgifwa. — Och då Eders Kongl. Maj:t häraf i Nåder lärer finna, att Ridderskapet och Adeln nu som förr, alltid ställt sig Lagens innehåll till nogaste efterlefnad, att Ridderskapet och Adeln icke i någon motto förolämpat Herr Landtmarskalken, och ännu mindre det Embete, hwartill han af Eders Kongl. Maj:t blifwit kallad; utan att det twärtom är Ridderskapet och Adeln som haft största fog att emot Landtmarskalken anställa klagan; då lärer Eders Kongl. Maj:t, hwars höga kall det är att skydda hwar Medborgares oskuld och hwars Regering derigenom winner

ner sitt största anseende, Allernådigst finna, att det för Ridderskapet och Adeln warit och är en omöjlighet, att med någon ursäkt hos Landtmarskalken åtaga sig en brottslighet, den de icke kunna eller böra widkännas. — På deße oswikeliga grunder kan Ridderskapets och Adelns förhållande härutinnan, då det innehållit med wärkställigheten af det, hwad Kongl. Maj:t häruti dem ålagt alldrig tillåggas en stämpel, som wore det en efterlätenhet uti Eders Kongl. Maj:ts befallningars fullgörande. Det är deremot i närwarande händelse en följd af Ridderskapets och Adelns aktning för Regeringssättets bewarande, och af den trogna nit Ridderskapet och Adeln i alla tider ådagalagt för Thronens sanna ära, hwars förnämsta kännemärke skulle ohelgas, om ett enda Exempel i Eders Kongl. Maj:ts Regering kunde lämnas efterwerlden att oskulden blifwit ohördan straffad. — Att Eders Kongl. Maj:t Ridderskapet och Adelns förhållande härwid på lika sätt anser, derom kunna Ridderskapet och Adeln så mycket mindre twifla, som de äro förwißade att så snart sakens rätta sammanhang härigenom blifwit lagdt för Eders Kongl. Maj:ts ögon, deß rättwisa icke tillåter honom att tåla, det en sådan till hela Ståndets wanheder på oriktiga berättelser utwärkad befallning en enda dag måtte åga bestånd. Försynens milda Styrelse låte alldrig den dag komma, då ett Swenskt Riddarehus och det första Ståndet i Riket skulle besläcka sig med gärningar, som förtjente ett så förnedrande straff. Åtminstone känner det nu warande Ridderskapet och Adeln sig derifrån fritt. De kunna wäl under en mindre Lagbunden Konung än GUSTAF III förlora, hwad deras och förfäders förtjenster mot Riket dem förwärfwat; men deras oryg-

ryggeliga föreſatts är, att nu ſom wid alla tillfällen lemna ſina Efterkommande, jemte ett obeſläckat Namn, hedrande Efterdömmen af Tro, Ära och Ståndaktighet.

Ridderſkapet och Adeln hafwa nu med den frihet, ſom deß oſkuld och rena nit för Eders Kongl. Maj:ts ſanna Ära af dem åſkat, inför Eders Kongl. Maj:ts fötter nedlagt deß rättmätiga förſwar emot Landtmarſkalkens dem gjorde ogrundade tillmälen; men det ſom ännu ſårar Ridderſkapet och Adelns af troheet och wälmening för Konung och Fäderneſland uppfyllde hjertan, äro, de ifrån Eders Kongl. Maj:ts Thron wid detta tillfälle deß Ridderſkap och Adel gjorde flerhanda förebräelſer, ſom ſkulle ibland dem finnas de, hwilka ſå långt wanſlägtats, att de uturaktlåtit, hwad de Eders Kongl. Maj:t och Riket ſkyldige äro. Hade Ridderſkapet och Adeln njutit den oſkattbara Nåd, hwarom de igenom deras Ordförande Herr Grefwe Brahe underdånigst anhållit, att få del af detta från Thronen till dem hållne Tal, ſå hade Ridderſkapet och Adeln ägt ett i ſlika olyckliga omſtändigheter önſkat tillfälle, att hos en Wördad Konung i alla delar wiſa ſin fullkomliga oſkuld. Men då Ridderſkapet och Adeln med ömmaſte rörelſe måſte ſe ſig i ſaknad häraf och ſåledes utur ſtånd att till hela deß widd upplyſa, hwad ſom emot dem kan wara ogrundadt. Eders Kongl. Maj:t förebragt, och Ridderſkapets och Adelns ära och trohet på det närmaſte rörer; Sä föranlätes Ridderſkapet och Adeln att inför Gud, ſom är den högſte Dommaren, inför Eders Kongl. Maj:t, inför hwar redlig Swenſk Medborgare och inför hela werlden förklara, att Ridderſkapet och Adeln icke kan widkännas, att med wett

och

och wilja hafwa lagt hinder i wägen för de anſtalter ſom af Eders Kongl. Maj:t till Rikets förſwar blifwit tagne eller för framtiden kunna wara påtänkte; Att Ridderſkapet och Adeln icke känner ibland ſig eller uti ſitt Stånd någon enda Medlem, ſom wore ſå åreförgäten och ſå alldeles förglömt ſin plikt emot Gud, Eders Kongl. Maj:t och ſitt Foſterland, att han hyſte andra Grundſatſer än dem ſom leda till förſwar af det Oß antagne och med liſtig Ed beſwurne Regeringsſätt; Att han ſkulle wara brottſlig emot Eders Kongl. Maj:ts dyra Perſon till den höjd, att han wågat förklena Eders Kongl. Maj:ts Konungsliga Ära med ſanningslöſa och ſkändeliga tillmälen och beſkyllningar; och ändteligen att han hyſt ett ſå förrädiſkt hjerta emot ſitt Fäderneſland, att han welat underkaſta detſamma främmande och fiendtligt ok. Nej, — Allernådigſte Konung, denna ohyggliga målning kan ej lämpas på Swenſka Ridderſkapet och Adeln; de hafwa i alla tider med ſitt Mannamod och ſtåndaktighet ſamt med uppoffrande af Lif och Egendom bewiſt ſin trohet emot ſin lagliga Öfwerhet och ſin kärlek för Fäderneslandet. Swenſka Tideböckren äro uppfyllde med de ojäfaktigaſte bewis, att Ridderſkapet och Adeln i detta Landet alltid räknat för ſin yppersta ära att wid alla tillfällen wara Konunga-Thronens ſtöd och Fäderneslandets oſwikeliga förſwar. Ännu bor uti Swenſka Ridderſmäns bröſt ſamma ära och lika tankeſätt. Wi ſom ännu lefwa och hafwa den lyckan från dem leda wår härkomſt hafwa, ehuru mindre gynnad af lyckans förmåner, likwäl icke wanſlägtats eller kunna någonſin beſläcka de namn wi bära, med ett uppförande ſom emot deras wore ſtridande; Och wi ſom fått den hedern att intagas i detta från ålder af ära och tro

ly-

lysande Samfund äro ej mindre af samma nit och trohet uppeldade.

Eders Kongl. Maj:t, som jämte deß öfriga stora egenskaper besitter den lifligaste och starkaste känsla af den sanna åran, och som sjelf leder sin höga härkomst ifrån Riddarehus, lärer det kunna föreställa sig, hwad smärtande intryck det bör göra uti hwar Riddersmans hjerta att ifrån Thronen höra förebräelser, som ett enda ögonblick kunde sätta deß trohet, deß heder, och deß ömmaste pligter i fråga.

Wi anhålle derföre i djupaste underdånighet och wi wåga, att som en rätt den Ridderskapet och Adeln från en rätträdig Konung har att fordra, påstå, att om någon ibland oß finnes så owärdig sitt namn och sin börd; att han gjort sig saker till de tillmålen oß blifwit gjorde, en sådan måtte namngifwas, lagligen tilltalas och som en skamfläck för det första Ståndet i Riket, derifrån med wanära och blygd utdrifwas. Men Allernådigste Konung, — tillåt icke att Efterwerlden af närwarande olyckeliga händelser må få anledning att tro det nu warande Ridderskap och Adeln kunnat hos sin Konung gjort sig för slike owärdige förbrytelser mißtänkte. Wi lefwa i den underdåniga förtröstan att häruti warda bönhörde, och i sådant hopp framhärde Wi etc. etc.

Begärtes på bordet.

Hwarefter och då flere yrkade sin gjorde anmälan att få tala.

Herr vice Landtmarskalken utbad sig att deßa Herrar täcktes icke wara widlyftige, emedan sådant hindrade honom att få weta hwad timma i morgon Kongl. Maj:t befaller Hemliga Utskottet sammanträda.

Friherre Wachtmeister uppläste derpå följande Dictamen.

Då wi inom wårt Riddarehus sakna flere af wåre hederwärde Medbröder som wi med största sinnesrörelse wäl sedt bliswa tagne och förde uti hägte, men mig wetterligen allbrig lagligen tilltalte och anklagade, än mindre lagligen öfwerwundne skyldige till något brott, så sakne wi härwid det skydd och den säkerhet som uti wår beswurna Regerings-Forms 2 och 52 §. §. samt uti 5 §. af Adeliga Privilegierne blifwit Oß försäkrat. På denna grund, mine Herrar, och i stöd af de här anförde Lagens rum wågar jag för min del hemställa Höglofliga Ridderskapet och Adeln om icke wårt första göromål bör wara, att igenom en Deputation till Kongl. Maj:t uti djupaste underdånighet begära wåra häftade Medbröders lösgifwande ur hägte, till deß de lagligen anklade, lagligen fått ådagalägga sin oskuld, förwißad att en så nådig som mild och rättwis Konung, uppta ger detta wårt gjorde steg, som det största prof af wår tillgifwenhet för honom, då wi wårda den Lag och Regerings-Form, han Sjelf gifwit Oß, der wår lagliga frihet och hwar mans säkerhet är förwarad. Konungen, mine Herrar, är wår rätta och säkraste tillflygt, hans milda hjerta lärer icke kunna tillåta Honom att se Oß gå ifrån sig, utan att trösta Oß uti detta wårt så ömma som billiga bekymmer. Ridderskapet och Adeln hafwa då fullgjort hwad de äro sine Medbröder och sig sjelfwa skyldige, de hafwa fredat sine Samweten, då de hafwa talt Sanning inför Thronen, och

Ti-

Tideböckerne kunna intet tillwita dem att känslolöst lämnat sine Medbröder, utan att så wäl för dem som sig yrkat, den säkerhet som uti Regerings-Formen är hwar rättskaffens Medborgare förwarad, och den försäkran wår Nådiga Konung med liflig Ed oß bestyrkt.

Uppå detta Dictamen åstundades wäl af många proposition; Men Friherre Wachtmeister begärde att det måtte hwila på bordet.

Herr Tigerstedt, Gust. Ad. uppläste ett Dictamen så lydande:

I en allmän Sak är det brottsligt att tiga, och den stumme borde få sin röst igen när det gäller Fäderneslandet och Medborgare. Åtta dagar äro ej ännu framfarne sedan jag på samma rum jag nu står, memorialicerat om en sak som rörer Personliga säkerheten under och efter Riksmöten. Herr Öfwerste och vice Landtmarskalk, och I mine Herrar! wärdes höra den minsta af Edra Ledamöter, som ehuru boende i Finland och följakteligen så länge och så nära delat detta Landets tyngder och det personeli till yttersta grad under nu warande krig, likwäl alldrig kännt mera tryckande mera faselig ställning än den nu warande. En Medlem så wärdig detta samfund Herr Capitaine Kock har i ett förliden Lördags ingifwit Dictamen påstådt, att förrän andre Electorer eller andre Ledamöter till Secrete Deputation å nyo wäljes, få weta hwarest de redan walde ock nu afgångne äro. Då Ridderskapets och Adelns Landtmarskalk äger så många rättigheter, så tror jag för min del att åtminstone det warit denna Herres owilkorliga skyldighet att då underrätta Oß derom. Men låtom oß alldrig draga ett täckelse för det

det som är uppenbart, för det som är kändt från Thronen till hyddan, ifrån Purpurn till Wallsnarn. Deßa Herrar och Män så wärdige hela wår förtjusning, wårt förtroende och wår aktning, som på detta Riddarehus så ofta tolkat ej allenast wår utan jag wågar säga, det upplysta Folkets röst och hwilka man i Roms mindre förwirrade ålder hade rest altare och afgudat. . . . Deße . . . jag kan intet fortfara . . . . deße — äro inspärrade inom galler riglar och lås.

Mine Herrar! det är här en rättmätig sorg bör råda, men alldrig förtwiflan. Hastom inför den bästa Konung med den talrikaste Deputation, att i Hans Möte nedlägga deßa händelser, och det i sannfärdiga men Wördnadsfulla uttryck som wår rätt och Majestätet åska. Hans hjerta är för Kungligt, för ömt och för medborgeligt att icke röras, utan twifwel skall Han billiga wåra tänckesätt då de förklaras de samme som de arresterade Herrarnes, och om de felat på Riksfalen och Riddarehuset, så utbedje wi Oß alla (som en Nåd) att blifwa straffade, ty komme alldrig den dag då wi ej räkne det för den största ära, att wara lika så ädelmodige, så stortänkte och så oskyldige som de.

Grefwe Ribbing, Adolf Ludvig: Uppläste följande till Protocollet:

Om någonsin wårt öde blefwe så olyckligt att wåld geck för rätt, att styrkan eller magten allena gaf Lag, är jag färdig när det påfordras, att frimodigt räcka halsen åt Bilan, men intill sista andedrägten, så länge en warm blodsdroppa lifwar detta hjerta, ämnar jag yrka på rättwisans och Lagens

 helgd

helgd, på swenska Medborgares frihet. Derföre tillstyrker jag mina Herrar att wi hos Hans Majestät med en stark Deputation af 48 Personer i djupaste underdånighet anhålla om wåra fångslade Medbröders frihet. Wi känna inga brott med dem. Oß wetterligen äro de hwarken anklagade, än mindre Lagförde. Frihet under Lagens skygd, är hwar swensk Mans rättighet, om frihet under Lagens skygd försäkrar Oß Adeliga Privilegierna, och hwem förtjente wäl mera frihetens njutande än wåra fångslade Medbröder? Hwem förde någonsin en wördnadswärdare wandel, hwem hyste mera aktning för Lagen, hwem uppfylte bättre alla Medborgeliga skyldigheter, och lyste af mera dygd, än Riks-Rådet Fersen? Hwem kan skryta af mera allmänt förtroende, mera högaktning och kärlek, både i sin ort, och af alla dem som känna honom, än Claes Frietzcky? Åt hwilken wärdigare och förståndigare kan Riddersskapet och Adeln anförtro sina tal och göromåls upptecknande, sina Protocollers förande, sina Acter, sitt Intereße och sin heders bewakande, än åt Bungencrona? Den wärda General Horn, Stjerneld och Mackleerarne, mina Wänner, när andas de för annat, när tecknades hela deras lopp af annat än tro, ära och redlighet, förente med den strängaste Laglydnad? och deßa för att förbigå flere andra, som lyckan ej unnat mig så noga lära känna, deßa skulle wara brottslige, deßa skulle förtjent, att utan ransakning ock dom, fångslas, ryckas ur hustrus, barns och wänners armar, utestängas från wåra rådplägningar, dem de ständigt som wärdiga, nitiska och årfarne Medborgare upplyst. Ack! mine Herrar! äro de brottslige, hwar har då obrottsligheten flyktat? Jag för min del årkänner mig då af hjertat brottslig med;

jag

jag som så wäl som flera andra, ständigt deltagit i deras tankesätt. Ja! äro de brottslige, så finnes ingen oskuld mera på Riddarehuset, om ej till åfwentyrs hos de Herrar och Ledamöter, som med sine Namn bestyrkt Landtmarskalkens Klagoskrift mot hela wårt Stånd, ock en sådan oskuld kan alldrig blifwa min.

Konungars största fiender, Mine Herrar, elaka och mot dem wärst sinnade Rådgifware och Rapporteurer föra ibland den styrande bakom ljuset, och bedraga honom. Sådan är menskligheten lott, från hwilken ingen Krona befrias. Deßa wårt slägtes mißfoster, medborgares förtryckare och folkets iglar, höra gemenligen illa, och berätta wärre. Men Oß tillhörer det, Oß det första Ståndet i Riket, ett högaktanswärdt, och af sina Konungar städse högaktadt Stånd, att inför Majestätet tala sanningens och frihetens språk, bewisa att alldrig Thronen kan wara säkrare grundad, än på undersåtarenas kärlek, upplysa om wåra fångslade Medbröders oskuld, yrka på deras frihet och gå alla i borgen för dem.

Grefwe Levenhaupt, Claes, anförde följande skrifteligen författat:

Om någonsin stillhet uti wåra öfwerläggningar, enighet i wåra beslut, noggranhet i wåra pligters uppfyllande, ständagtighet uti wåre laglige rättigheters upprätthållande, om, säger jag deßa så angelägna egenskaper någonsin bordt inom wåra murar finnas, är det wäl nu på denna stunden, då wårt Stånds sjelfständighet och sanna ära, beror på ett wärdigt, med Riddersmanna nit och oskiljaktige skyldigheter öfwerensstämmande uppförande, då, när wi

 sakne

ſakne här bland Oß de wärda Männ, den rätta lagbundna frihetens och ſanningens Tolkare, huru öm och ſmärtande är för Oß alla, denna förluſt wiſar ſig nogſamt uti wåra anſigten, Mine wärdaſte Herrar, de hafwa här talat ej för ſig ſjelfwa, men för Oß alla, deras tankar hafwa alltid wunnit wårt allmänna bifall, hafwa de förgått ſig, ſå äre wi ju alle ſkyldige; Men är här ej något brott, hwarföre äro de ſin frihet beröfwade? Jag hemſtäller ſåledes till Ridderſkapets och Adelns wärda beprö fwande om ej wår förſta ſkyldighet bör wara, att till Kongl. Maj:t genaſt uppgå med en ſtor Deputation, och i underdånighet förfråga Oß hwaruti deße wåra Medbröder förbrutit ſig, ſamt hos Konungen ſom är Lagarnes rätta upprätthållare och utförare underdånigt anhålla, att om de äro oſkyldige de måtte Oß med det förſta återlämnas, och ſkyldige under Laga ranſakning och Laga tilltal ju förr deß hårdre ſtällas.

Friherre Bielke, Thure uppläſte ett Dictamen ſå lydande: Det lärer wäl ingen gifwas på detta Riddarehus, ſom utan beſtörtning kunnat ſe den händelſe, genom hwilken ſå många Ledamöter blifwit ſkilde från detta ſamfund; den uppmärkſamhet, ſom häraf måſte wäckas, ſå wäl inom den Höglofſige Ridderſkapet och Adeln, ſom hos Swenſka Folket i allmänhet och hela Europa, tillåter ej Ridderſk. och Adeln en tyſtnad, hwilken i ſig ſjelf obillig, kunde och borde af Efterwerlden ogillas. Uti ſå bedröfliga omſtändigheter lärer wäl ingen bättre utwäg gifwas, än den att Höglofſige Ridderſkapet och Adeln i underdånighet wänder ſig till Hans Kongl. Maj:t hwilkens Nådiga bewågenhet för wårt Stånd och omſorg om hwarje Underſåtes lagliga ſäkerhet, ſå utmärkt

märkt lyſt under Hans Kongl. Maj:ts Regering, och hwarom ſamtelige Rikſens Ständer uti ſiſta Pleno Plenorum ägt den nåden, att å nyo förſäkras. Min ödmjuka hemſtällan är derföre, det den Höglofſige Ridderſkapet och Adeln i underdånighet hos Hans Kongl. Maj:t anhåller att Hans. Kongl. Maj:t i ſtöd af Ridderſkapets och Adelns Privilegiers 5:te §. jemförd med 52 §. af den Regerings-Form Hans Kongl. Maj:t Sjelf Oß gifwit, täcktes frigifwa wåra fängſlade Medbröder, för att njuta Lagen och Författningar till godo. Jbland de fängſlade beſinnas också Herr Riddarehus-Secreteraren Bungencrona och Herr Riddarehus-Fiſcalen Ihre. Hwad deras Perſoner angår, är allt ſagt, då de innebegripas bland wåra öfrige fängſlade Medbröder; Men, mine Herrar, wår ſäkerhet för närwarande, och det ſom ännu mera är, wår heder för framtiden, beror owilkorligen på wåra Protocollers bewarande ſåſom det enda medel hwarigenom Ridderſkapets och Adelns tankeſätt kan för hela werlden ådagaläggas, och en ſlik händelſe ſaknas, när de ſkola af okända och owana händer wårdas och handteras. Den Höglofſige Ridderſkapet och Adeln äger nu ingen tillgång till deß Protocoller och andra Handlingar, och af de förra äro ännu en del endaſt uti Memorial-Protocoll ſom icke kunna juſteras utan af ſjelfwa Författaren. Detta med mera bewiſar, huru angelägit den Höglofſige Ridderſkapet och Adeln behöfwer ſine Tjenſtemäns frihet, hälſt i widrig händelſe Ridderſkapet och Adeln ſättes ur ſtånd att handtera ärenderne med den drift och ſkyndſamhet, ſom Ridderſkapet och Adeln till fullgörande af Kongl. Maj:ts Nådiga wilja ſkulle önſka. Ridderſkapets och Adelns underdåniga tanka och anhållan torde lämpeligaſt kunna för Hans Kongl.

Maj:t frambåras, medelst en talrik Deputation, då Ridderskapet och Adeln låter förut skrifteligen författa de ordalag, uti hwilka Ordföranden för den föreslagne Deputation, har att Sig i underdånighet yttra.

Derefter fortfor Friherre Bielke munteligen, att sedan han de 2:ne senast förflutne Riksdagarne såsom då fränwarande icke fått åtnjuta förmåner af Herr Öfwersten och vice Landtmarskalkens sammanwaro inom Ståndet, iakttoge han med nöje detta tillfälle att för Herr vice Landtmarskalken, den han för lengre tid tillbaka kändt för en upplyst, klok och wälsinnad Man, förklara sin högaktning och förtroende. Men denna tanka han om Herr Öfwerstens och vice Landtmarskalkens caracter hyste, wore det hoppet enligt, att Ridderskapets och Adelns angelägenheter i Herr Öfwerstens händer anförtrodde, blefwe af honom på det ömmaste och sorgfälligaste wårdade, samt att, hwad förewarande ämne särskildt anginge Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken wid Ridderskapets och Adelns underdåniga åstundan, att genom en Deputation få anhålla om wåra fängslade Medbröders frihet, icke lårer undandraga sitt kraftiga biträde, hwarjemte Herr Friherre Bielke hemstälte om icke Herr vice Landtmarskalken behagade föreslå Ordalagen, till denna underdåniga anhållan, hwilka sedermera kunde af Ridderskapet och Adeln öfwerwågas och granskas.

Friherre Duwall, Johan Diedric, instämde uti frågan om en underdånig Deputation till Kongl. Maj:t, med hwad flere af Ridderskapets och Adelns Ledamöter och i synnerhet Friherre Wachtmeister anfört. Han hade wäl för sin del önskat att en sak som

som så ganska mycket, låge Ridderskapet och Adeln om hjertat, kunnat afgöras genast. Men då den samma blifwit begärd på bordet, hade han derwid ej något att påminna, efter Ridderskapet och Adeln torde behöfwa något rådrum att jemka Termerne och Ordalagen till sin underdåniga begåran hos Kongl. Maj:t, och i afseende på en sådan justering, önskade han att Plenum måtte i god tid i morgon utsättas af Herr vice Landtmarskalken, för hwilken Friherre Duwall derjemte betygade sin fullkomliga högaktning, tillika med den säkra förhoppning att Ridderskapet och Adeln skulle till sin förmån och bästa få röna följderne af den ställning, hwaruti Herr Öfwersten nu blifwit försatt.

Herr Ehrenborg, Michael anförde skrifteligen följande:

Wid den owäntade och sorgeliga händelse som sig tindragit nästlidne Fredag den 20 dennes, lårer ingen af Oß wara känslolös. Ett ansenligt antal af detta Riddarehusets Ledamöter, har blifwit i häckte innant. Wi sakna derigenom, under wåra öfwerläggningar den upplysning, det biträde som wi kunnat förwänta af deßa Herrar och Män. Men hwilka, så wida mig wetterligt är, förelyst detta samhälle i trohet mot sin Konung, tillgifwenhet för hela wårt wördade Konungahus, kärlek till Fäderneslandet, nit för Lagen, ömhet för deß werksamhet, omtanka om wårt och efterkommandes närwarande och framtida wäl; Med ett ord, Männ, wårdige att tjena Oß till efterdömen i det de burit för Oß Dygdens, Ärans och Frihetens fackla. Ju mera denna teckning är öfwerensstämmande med deßa Männers Personliga egenskaper och gerningar, desto större måste wår förun-

förundran och häpenhet blifwa öfwer det oblida öde dem öfwergått innan wi blifwa underrättade om de brott hwarigenom de ej kunnat, i så högt mått, ådraga sig Kongl. Maj:ts Onåd. Ingen af Oß lärer wara som ej förenar sig med mig uti den önskan och i denna wigtiga händelse se någon dag, och till den ändan wågar jag ödmjukast underställa detta respective Ståndets mognare pröfning om ej det skulle täckas anmoda sin Landtmarskalk, att biträdd af en Deputation hos Hans Kongl. Maj:t wår Allernådigste Konung sig inställa, med underdånig anhållan, att Ridderskapet och Adeln måtte nådigt meddelas så mycken upplysning, i ett för Ståndet så ömt ämne, som Hans Kongl. Maj:t till lättande af wårt bekymmer kan finna nödigt, på det Ridderskapet och Adeln deraf må kunna dömma hwad hopp de kunna göra sig att snart återfå med lika glädje se sina saknade Ledamöter med Ståndet förente som de med sorg och sinnes oro sett dem derifrån afskiljas. Om rättwisa, nåd och mildhet i förening med hwarannan, böra från Thronen kunna förwäntas, så smickrar jag mig med det hopp att Hans Kongl. Maj:t ej onådigt täckes upptaga den underdåniga anhållan, som i detta ämne hos Kongl. Maj:t kunde blifwa anmält. Äfwen underställer jag Höglofliga Ridderskapets och Adelns ompröfwande om icke bland deras Ledamöter, måtte utses tjenlige Personer till att, interimswis förrätta de syßlor inom Ståndet, hwilka Riddarehus-Secreteraren och Fiscalen äligga, på det wi ej i brist häraf måtte blifwa uppehållne uti de här förekommande göromål.

Herr Hederstam, Emanuel uppläste ett skriftligt Dictamen: Det är en nu mera allmänt bekant sak, att i deßa dagar åtskillige Medborgare utan uppenbar mißgärning blifwit häcktade. De bestå af detta Stånds Ättemänn och Fullmägtige, kände för ära och dygd, alla satte under Lagens hägn och beskydd.

Sedan wi återigen äro på detta rum församlade, anser jag mig skyldig att inför Ridderskapet och Adeln öppenhjertigt betyga min bestörtning och mitt bekymmer öfwer det öde de fått förfara. Det tillhör Oß Minne Herrar att tala för deras frihet, då de, såsom fångar icke kunna. Jag hemställer derföre, om icke de andre Respective Stånden må anmodas att gemensamt med Oß hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om Nådig befallning till deras lösgifwande utur häftet på det de måga kunna sköta de dem åliggande Riksdags- och enskilte Ärender.

Lades på bordet tillika med alla föregående skrifteliga Dictamina.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken. Sedan så mycket i detta ämne blifwit anfört, torde Ridderskapet och Adeln nu derwid låta bero. Till deß Saken å nyo förekommer hoppas jag kunna wara försedd med underrättelse, när Hans Kongl. Maj:t befaller låta sig densamma föredragas.

Herr Adlerbeth, Gudmund Göran förklarade sig taga den lisligaste del i Ridderskapets och Adelns närwarande bekymmer samt ingalunda afstämma från åtskillige Ledamöters förklarade önskan, att Ridderskapet och Adeln i detta ämne måtte Hans Kongl. Maj:t med underdånig Adreß uppwakta, särdeles på det sätt Herr Öfwersten Baron Wachtmeister tillstyrkt,

tillſtyrk, men trodde ſig af den öma ſinnesrörelſe, hwilken wid detta tillfälle nog allmänt förſpordes, få anledning att erindra det all möjlig laggranhet i ordaſätt och uttryck måtte iakttagas; hälſt ſanning altid blifwer mera werkande då den med foglighet framföres, och då Ridderſkapet och Adeln å ena ſidan är angelägen att i ord och gärningar utmärka ära, ſtyrka och wärdighet, å den andra icke heller det ſaktmod den warſamhet lära böra uraktlåtas, ſom ſjärran ifrån allt förhaſtande bereda ſtändaktighet och tryggbet.

Friherre Wachtmeiſter yrkade ytterligare att Herr vice Landtmarſkalken täcktes utſätta Plenum i god tid, då Ridderſkapet och Adeln kunde få juſtera det andragande deß Deputation hade att till Kongl. Maj:t i underdånighet öfwerlemna.

Herr vice Landtmarſkalken lofwade underrätta ſig hwad timma Kongl. Maj:t behagade emottaga Ridderſkapets och Adelns Deputerade, och tillkännagaf för öfrigt, att han till Electorernes ſammanträde ärnade göra anſlag till i morgon klockan 9; Derjemte utbad ſig Herr vice Landtmarſkalken att enär en eller flere af Ridderſkapets och Adelns Ledamöter hade Memorialer att i Ståndet föredraga ſådane måtte förſt hos honom inſinueras.

Friherre Du Rietz Acquieſcerade helt och hällit till den föreſlagne Deputationen, hwarigenom Ridderſkapet och Adeln ſkulle betyga ſin ömhet om ſine fängſlade Ledamöter, och inſtämde derjemte uti den af Herr Adlerbeth gjorde erindran om ſaktmod och foglighet ſamt grannlagenhet i ord och uttryck wid rådplägningarne inom detta ſamfund.

Herr

Herr Heidenſtam, Guſtaf Carl Fredric. Conformerade ſig med Herr Adlerbeth.

Likaledes Friherre Bielke, ſom för öfrigt förmodade att deß uppläſte Dictamen wore ſå meſurerat att någon påminnelſe deremot ej kunde äga rum, men önſkade att derest någon funne ſig hafwa mindre iakttagit en nyttig granlagenhet i yttrande, han behagade ſådant ſitt yttrande före juſteringen återtaga.

Herr Öfwerſten och vice Landtmarſkalken. Sedan Ridderſkapet och Adeln i dag behagat wiſat mig ſå mycken och oförtjent grace och godhet, är det mig okärt, att jag ej har behägligare propoſition att göra, än om Ridderſkapet och Adeln behaga ſkiljas åt.

Hwilken med Ja beſwarades, och Ridderſkapet och Adeln åtſkildes klockan half 7.

In fidem Protocolli,
A. G. Silfwerſtolpe.

Tisdagen den 24 Februari.

Plenum klockan half 11.

Herr Öfwerſten och vice Landtmarſkalken utbad att Ridderſkapet och Adeln ej måtte illa upptaga, att anſlaget till detta Plenum icke förr än en timma förut blifwit utſatt. Skulden härtill låge ej hos honom; men ehuru wäl han ej ſå noga kunde tillkännagifwa ordſaken, lofwade han likwäl foga den anſtalt att ſådant hädanefter icke ſkulle hända.

Hwad anginge ändamålet af Ridderſkapets och Adelns ſammankallande i dag, wore det Ridderſk. och Adeln bekant. I anledning af Ridderſk. och Adelns i går yttrade åſtundan att genom en Deputation få hos Kongl. Maj:t i under-

i underdånighet anhålla om deras saknade Ledamöters frihet, hade Herr vice Landtmarskalken sådant på Ridderskapets och Adelns wägnar Hans Maj:t föredragit, som deröfwer synts wara ganska rörd, samt lämnat Herr vice Landtmarskalken följande swar, hwilket Herr vice Landtmarskalken för mera redighet skulle i pennan fattat och nu uppläste:

"Jag anser med ett fullkomligt nöje hwart ö-"gonblick jag kan få wisa mitt Ridderskap och Adel "pen Nåd och ynnest jag för dem hyser; Men nu "i detta ögonblick skulle det wara mig ömt att se nå-"gon Deputation ifrån Ridderskapet och Adeln, då "den stunden ännu intet är inne, att jag kan upp-"fylla deras önskan".

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken tillade, att han ägde största och fullkomligaste förhoppning att Ridderskapet och Adeln uti ömheten om sine saknade Medbröder torde af Hans Maj:t warda förekomne, och bad Ridderskapet och Adeln i den delen bibehålla sin tranquilité. Till bewis att denna förhoppning ej wore utan anledning, kunde tjena att Riddarehus-Secreteraren Bungencrona nu genast blifwit Ridderskapet och Adeln återlemnad och ägde att sina rättigheter och göromål tillträda.

Riddarehus-Secreteraren Bungencrona, som nu war tillstädes, blef derpå af Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken presenterad, och af Ridderskapet och Adeln med fägnadsbetygelse och utmärkt förtroende emottagen. Men som han af opaßlighet war hindrad att nu träda till Protocollet, skulle undertecknad Riddarehus-Cancellist som under deß frånwaro detsamma efter wanligheten fördt, derwid i dag förblifwa.

Fri-

Friherre Wachtmeister, Carl Adam. Oaktadt det yttrande Hans Maj:t täckts i dag genom Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken, Ridderskapet och Adeln meddela, hoppades han af Kongl. Maj:ts rättwisa hjertelag att Ridderskapet och Adeln ej lära förmenas med det snaraste förelägga Hans Maj:t sin underdåniga anhållan. Emedlertid gjorde Herr Baron sig försäkrad, att Herr vice Landtmarskalken med den wärdiga nit som swarar emot det rum han nu ibland Ridderskapet och Adeln innehade, täcktes oafläteligen fortfara att inför Hans Maj:t i underdånighet yrka, det Ridderskapet och Adeln icke allt för länge må nödgas förblifwa i saknad af sine häktade Medbröder.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken förklarade att han skulle anse sig olycklig om han ej så i detta, som i allt annat, sökte uppfylla Ridderskapets och Adelns förtroende.

Friherre Leijonhufvud, Knut erindrade att som Riddarehus-Utskottet, hwaruti han hade den lyckan wara Ordförande, ej mindre än hela Ståndet, uti åtskilliga angelägenheter hade Riddarehus-Fiscalens närwaro af nöden, Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken täcktes om deß lösgifwande hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken, trodde att han, hwad Fiscalen angick, kunde helt och hållit kasta skulden på sig och sin förgätenhet, den han likwäl med det snaraste hoppades kunna reparera.

Grefwe Hamilton, Adolph Ludvig, Herr vice Landtmarskalken wore så mycket mera authoriserad att i underdånighet begära Kongl. Maj:ts rättwisa för

för Ridderskapets och Adelns nu saknade Ledamöter, som Ridderskapet och Adeln för dem, ej annat åsyftar än hwad Lagen och i synnerhet 39 §. Regerings-Formen förmår, enligt hwilken hwar och en är försäkrad att sina Lagliga rättigheter åtnjuta.

Friherre Duwall, Joh. Diedric önskade å egne och Ridderskapets och Adelns wägnar, att Herr vice Landtmarskalken så ofta han stode för Kongl. Maj:ts ögon; wille iterera Ståndets underdåniga anhållan att få uppwakta Hans Maj:t med en Deputation rörande sina fängslade Ledamöter.

Grefwe Mörner, Carl Gabriel, instämde äfwen häruti, och förhoppades derå Kongl. Maj:ts Nådiga Bifall, hälst hans Maj:t alldrig tillförne wägrat emottaga Ridderskapets och Adelns Deputationer. Herr vice Landtmarskalken förklarade sig gärna willja uppfylla Ridderskapets och Adelns önskan; men trodde sig ej böra det wåga med mindre han finge desto blidare ögnablick.

Grefwe Lewenhaupt, Claes förmälte att deß Swåger Hans Excellence Herr Grefwe Brahe, uppdragit honom att till Ridderskapets och Adelns Protocoll å Hans Excellence wägnar anföra, det han genom en vice Landtmarskalks utnämnande ansåge sig den medfödde rättigheten beröfwad, att likasom wid den sist förflutne och i synnerhet 1779 års Riksdag skedt, hwars practique enligt samma Riksdags-Beslut skall af Ständer såsom oryggelig Lag anses, föra ordet hos Ridderskapet och Adeln uti Landtmarskalkens frånwaro och hwilken rättighet Hans Excellence genom en af Kongl. Maj:t honom antydd husarrest, ej kunnat bewaka, samt att då Hans Excellence i följe häraf tills widare ej kunde intaga det rum honom härstädes tillkomme, täcktes Herrar Electorer af samma orsak utnämna en annan Ledamot i Banco-Utskottet uti Hans Excellences ställe.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken; detta rum wore utan twifwel af en annan ändeligen wärdigare uppfyllt; men att det af Herr Öfwersten innehades, dertill säge Ridderskapet och Adeln hans oskuld.

Grefwe Lewenhaupt förklarade att deße anföranden icke kunde uttydas såsom åsyftande annat än saken, ock ingalunda Herr Öfwerstens Person, hwars sicklighet och wärdighet till detta rummets uppfyllande icke af Herr Grefwen ens kunde sättas i fråga.

Deruti instämde till alla delar Friherre Duwall, Joh. Diedric och Grefwe Mörner, Carl Gabriel, så wäl som uti Hans Excellence Brahes anmälte reservation, wid hwilket, enligt de af Grefwe Lewenhaupt anförde skäl ej något kunde wara att erindra.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken, efter uppläsandet af åtskillige Dictamina under gårdags Plenum, hade fråga uppkommit, huruwida sådane som med mindre granlagenhet i uttryck och ordalag wore författade, kunde återtagas, hwarwid Herr vice Landtmarskalken sig icke då omedelbarligen yttradt, men ansåge nu efter noga öfwerwägande häraf, enligt med det lugn och ordentlighet som borde utmärka Ridderskapet och Adeln, att tillstånd bewiljas de Herrar som åstunda, att sina Dictamina återtaga och justera.

Grefwe

Grefwe Hamilton anmärkte allenast, att om tillstånd wore af nöden till ett Dictamens återtagande, wore i alla fall justerings-rättigheten owägerlig och en följd grundad i naturen af Saken.

Derefter uppbrötos Herrar Electorernes Wal-Listor öfwer de i stället för Hans Excellence Herr Grefwe Fersen, Friherre De Geer, Carl och Friherre Macklean och Herr Joh. von Engeström utsedde Ledamöter i det Hemliga Utskott, hwilka wore följande:

Friherre Lantingshausen, Albrecht,
Friherre Mannerheim, Lars August,
Friherre Silfverschöld, Nils,
Herr Didron, Carl Johan, Major.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken tillkännagaf härwid det Friherre Mannerheim låtit anmäla sig af sjuklighet wara hindrad att i dag emottaga sitt rum i Hemliga Utskottet.

Friherre Duwall påminte att den till Ridderskapet och Adeln aflämnade Eden för bemälte Utskott måtte företagas, och upplåsas innan Utskottets sammanträde.

Emedlertid uppbrötos Listorne öfwer de Ledamöter uti Banco-Utskottet, Herrar Electorerne i dag utsedt i stället för Friherre Rutger Macklean, Herr von Gerdten, Carl Mauritz, Herr de Frietzcky och Herr Almfelt, Lorentz Peter, ock befunnos wara följande:

Friherre Sjöblad, Pehr,
Herr Flemming, Fullmägtig Friherre Adam Palbetzky,

Herr

Herr Knylenstierna, Carl Wilhelm, Öfwerste, Riddare af Swärds-Ordens Stora Kors.

Herr Schulzenheim, David, Professor, Riddare af Wasa-Orden.

Grefwe Mörner, Carl Gabriel, hemställte om icke Electorerne af första Claßen kunde nu genast få sammanträda för att wälja Ledamöter i Banco-Utskottet efter Grefwar Brahe och Horn, då wahlet kunde hinna wara färdigt och Listan uppbrytas innan Ridderskapet och Adeln åtskildes.

Uppå Herr Öfwersten och vice Landtmarskalkens yttrande att han ej funne någon swårighet, det ju Electorerne må sammanträda och wälja så snart ledigheter exsistera, aträdde Herrar Electorerne af första Classen i förberörde afsigt.

Friherre Lantingshausen, Albrecht, hemställte om icke de nu saknade Ledamöters rum i Utskottet skulle stå dem öppne att sjelfwe tillträda enär de blefwe ur fängelse frigifne.

Friherre Wachtmeister förmodade, att på lika sätt som Grefwe Brahe i går blifwit tillerkände alla deß rättigheter såsom fri förklarad, skulle åfwen de öfriges wid eftergifwandet dem efterlåtas.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken trodde att denna frågan rätteligen beswarades, då det glada ögnablicket inträffar.

Upplåstes den ofwan omförmälte Eden för det Hemliga Utskottet, hwarefter Herr vice Landtmarskalken gjorde proposition till bifall derå, som med Ja beswarades, hwarunder likwäl

Herr Spaldencreutz anförde, att då han såsom utnämd Ledamot i det Hemliga Utskottet, snart komme att deltaga i deß göromål, hade han med uppmärksamhet afhört den uppläste Eden, och hade derwid ej något att påminna, allenast skyldigheten mot Fäderneslandet deruti tydeligen blefwe förknippad med den emot Konungen; i anledning hwaraf han önskade, att inemot slutet, efter de orden: **Konung och Herra**, de orden, samt **Fäderneslandet** kunde blifwa tillagde.

Ridderskapet och Adeln hördes härwid tämmeligen talrikt yttra sitt bifall.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken föreställde, att den nu uppläsne Eden redan blifwit af de andra Stånden antagen, och att deßutom emellan Konungen och Fäderneslandet wore en oskiljaktig förbindelse.

Herr Spaldencreutz, då Konung och Fäderneesland så wäl uti Regerings-Formen som den wanliga Tro- och Huldhets-Eden finnas wara sammanfogade, trodde han sig ej hafwa felat uti den af honom föreslagne tilläggning. Men derigenom hade icke hans afsigt warit att lägga hinder i wägen för 3 Ständs Beslut eller åstadkomma dröjsmål emot Utskottets sättande i activite; han anhöll allenast att berörde tilläggning måtte såsom Ståndets tanka i Protocollet inflyta.

Herr vice Landtmarskalken gjorde proposition:

Bifaller Ridderskapet och Adeln att den af Herr Spaldencreutz föreslagne tilläggning uti Hemliga Utskottets Ed må i Protocollet inflyta?

Som med Ja och Nej beswarades.

Fri-

Friherre Duwall, Herr Ehrenmalm, med flere, yrkade och tillstyrkte att Propositionen måtte innefatta, det tilläggningen skulle inflyta för Ståndets räkning.

Hwarpå Herr vice Landtmarskalken å nyo proponerade.

Bifaller Ridderskapet och Adeln att den af Herr Spaldencreutz nu gjorde erindran och tilläggning må i Protocollet inflyta såsom Ridderskapets och Adelns gemensamma tanka? hwilket med ett starkt Ja beswarades.

Derefter upplästes ett af Herr Sinclair, Carl Gideon ingifwit Memorial, hwaruti han så i anseende till åkommen sjukdom, som öfwerhopande tjensteförrättningar afsäger sig sitt innehafde rum i Banco-Utskottet och anhåller att någon annan alltså måtte i hans ställe utses.

Sluteligen inlämnades och uppbröts Listan öfwer de Ledamöter i Banco-Utskottet Herrar Electorerne af första Claßen, wid sitt för en korrt stund sedan hållne sammanträde utwaldt, och befunnos efter Hans Excellence Grefwe Brahe och Generalen Grefwe Horn, wara utsedde: Grefwe Gyllenstierna, Fullmägtig Gref Mörner, Carl Gabriel och Grefwe Höpken, Fullmägtig Grefwe Levenhaupt, Claes.

Som nu tiden war inne att det Hemliga Utskottet skulle sig på Kongl. Slottet församla, åtskildes Ridderskapet och Adeln omkring kl. 12.

In Fidem Protocolli,
A. G. Silwerstolpe.

Onsdagen den 25 Februari.

Plenum anslagit till kl. 4 e. m. på en ¼ timma.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken Lilljehorn, förde ordet och gaf wid handen det han warit nog lycklig, att med Höglofl. Ridderskapets och Adelns önskan, kunna utwärka Riddarehus-Fiscalens Kongl. Secreteraren Ihres frigifwande. Bemälte Riddarehus-Fiscal som war närwarande feck emottaga Ridderskapets och Adelns fägnadsbetygelse, som med benägnaste uttryck bad honom wara wälkommen.

Herr vice Landtmarskalken bad Ridderskapet och Adeln ej ogunstigt upptaga att Plenum i dag warit anslagit ej så serdeles långt förut; Men Herr vice Landtmarskalken hade nyligen undfätt ett Document som han ingen enda Minut wille låta dröja i sin ficka, och nu begärde upplåsa, hwarefter det kunde blifwa hwilande till deß alla de underrättelser wore inhämtade och alla de reflexioner gjorde som sakens wigt och angelägenhet åskade.

Friherre Duwall, Johan Diedric, förmälte sig ej wilja lägga något hinder i wägen det ju icke deliberationen inom en fjerdedels timma kunde slutas; men anmärkte för en annan gång, att Ridderskapets och Adelns öfwerläggningar inom en föreskrefwen tid hwarken kunde eller borde inskränkas, hälst det kunde hända i en framtid att en ännu knappare tid determinerades.

Herr vice Landtmarskalken. Att tiden af en fjerdedels timma trodts honom wara tillräckelig, emedan det föredragande Ärendet, ofelbart komme att

att hwila på bordet och ingen annan ventilation i dag wore att förmoda.

Herr vice Landtmarskalken upplåste derefter den Förenings- och Säkerhets-Act som Kongl. Maj:t på Riks-Salen samtelige Ständen låtit föreläsa.

Friherre Duwall hade ingen ting emot att saken hwilade på bordet, men anhöllt för sin del och understälte Höglofl. Ridderskapet och Adeln om de icke instämde i en idee som fotar sig på Grundlagens klara och uttryckeliga ord och föreskrift, nemligen: till att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla att få del af Herrar Riksens Råds yttrande, hwarom Regerings-Formens 42 §. Oß försäkrar; och hwilket wore så mycket angelägnare som wårt tilltagande Beslut, i så wåsäntelig del stadgar wårt samt barn och efterkommandes öde.

Tillika föreslog Friherre Duwall, att på det Oß icke måtte förebrås att wilja lägga hinder för ärendernes gång, det wi gåfwo wåra Medständer del af wårt Beslut, att ej wika från den i Grundlagen föreskrefne Ordning, icke för att utdraga öfwerläggningen eller upprifwa hwad de kunnat göra, men för att bibehålla aktning för Lagen och den deruti utstakade methoden; hwarwid kunde tilläggas, att allt hwad Kongl. Maj:t i nåder behagade göra för dem, eller dem tillade, ganska uppriktigt fägnade Ridderskapet och Adeln, som derutinnan med all glädje skulle instämma i alla de delar hwarigenom deß wälfängne Privilegier ej ledo eller kullkastades.

Herr vice Landtmarskalken. Hwad Friherre Duwall anmärkt, är i så måtto grundadt i Lagen, att det wißerligen lärer komma i öfwerwägande när saken

ken tages i ventilation, hwilket med det första och så snart Ridderskapet och Adeln behagade i ett annat Plenum skulle ske.

Friherre Wachtmeister, Carl Adam instämde till alla delar uti det Friherre Duwall så fullkomligen utfört, samt yrkade widare, att Ridderskapet och Adeln åt hwilken redan är tillwitt att hindra Ärendernes lopp måtte om detta sitt lagliga hinder prevenera de andra Ständen, samt att emedlertid hos Kongl. Maj:t anmäles Ridderskapets och Adelns anhållan att få del af Herrar Riksens Råds utlåtande och Protocoll.

Grefwe Lewenhaupt, Claes instämde med Friherrar Duwall och Wachtmeister samt yrkade i conformité med den förstnämde angående anslaget om Plenum på en fjerdedels timma, hwilken påminnelse han till Protocollet reserverade.

Herr vice Landtmarskalken försäkrade, att han med full wißhet wore öfwertygad att Höglofl. Ridderskapet och Adeln blifwer tillfredsställdt, när målet under Ventilation förekommer.

Friherre Duwall förklarade sig wäl till en del nöjd med detta Herr vice Landtmarskalkens utlåtande, men då målet i hela sin widd ej annat kan än anses hwilande, är det likwäl angelägit att préalablement anmoda Herr vice Landtmarskalken att i underdånighet anmäla, att som wi sakna den hufwudsakeliga omständigheten som Grundlagen i 42 §. Regerings-Formen utstakar, så anhåller Ridderskapet och Adeln innan det med hufwudsaken kan sig befatta, om det af Herrar Riksens Råds utlåtande och Protocoll: hwartill

Fri-

Friherre Wachtmeister lade, att wi bryta emot Lagen om wi innan deß ingå i hufwudsaken fördeles som en sådan Ordning stödjer sig på hwad Riksdagspractiquen de twenne sednaste Riksdagarne utstakat och hwilken Riksdagsbeslutet 1779 såsom Lag och till framtida efterföljd gillat. Han yrkade derföre proposition, hwarmed Ridderskapet och Adeln enhälligt tycktes instämma.

Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken förmodade sig snart kunna wara i stånd att meddela Ridderskapet och Adeln det Nådiga swar som Kongl. Maj:t på denna Ridderskapets och Adelns underdåniga önskan täcktes meddela och hwarigenom han wille hoppas Ridderskapet och Adeln winna allt hwad det åstundade.

Herr Lilljeström Danqvardt, Carl J. förklarade i allmänhet sin tanka, om olägenheten af eftermiddags Plena, Confirmerandes sig i allt öfrigt med Friherrarne Duwall och Wachtmeister; men påstod derjemte att 42 §. af Regerings-Formen borde upplåsas, hwilket och skedde.

Herr vice Landtmarskalken förklarade ytterligare sig i fullkomlig måtto känna Lagens innehåll, samt fattat Ridderskapets och Adelns tanka den han skulle efterkomma, och hoppades blifwa utrustad med ett till alla delar fullständigt swar.

Ridderskapet och Adeln yrkade allt framgent att erhålla proposition, hwarmed ibland flere andra

Friherre Duwall instämde i den förmodan att Herr vice Landtmarskalken lärer ofelbart icke mißtaga sig derpå, att ju icke Ridderskapets och Adelns mening och tanka tydeligen är tillkännagifwen och så-

ledes ett ordentligt Beſlut, antingen en wanlig proposition tillkommer eller ej, han önskade dock att den blefwe gjord emedan wi så nyligen warit wittne af den oreda som willrådighet öfwer ord och meningar kunnat åstadkomma.

Herr vice Landtmarſkalken. Han hade haft den åran att lämna den Aßurance att göra allt hwad som stode i hans magt till uppfyllande af Ridderſkapets och Adelns önskan; och ansåg en sådan förſäkran nästan så säker som en proposition, hwilken han nogsamt kände sin skyldighet att göra i fall det förewarande warit ett fullständigt ventilations-ämne.

Friherre Wachtmeiſter bad Herr vice Landtmarſkalken tillägga om omöjligheten för Ridderſkapet och Adeln att ingå i ventilation, innan enligt 42 §. Regerings-Formen, den hufwudsakeliga omständigheten af Herrar Riksens Råds yttrande och Protocoll blifwit iakttagen, och de Ridderſkapet och Adeln tillhanda komne, hwarförutan Acten såsom incomplet ej kunde anses ligga på bordet.

Grefwe Hamilton, Adolph, det är högst angelägit att wi hafwa fullkomligt goda orsaker att ej wika från Lag och Ordning. Den är nödig att hålla om wi ej skola förhasta Oß. Det är skälet hwarföre wi lika som de andra 3 Ständen äga rätt att från Riks-Salen begära förekommande mål på sina kamrar och på bordet.

Herr vice Landtmarſkalken. Det är ju öfwerensstämmande med Höglofl. Ridderſkapets och Adelns Befallning att jag den yrkade påminnelsen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäler, såsom en hufwudsakelig omständighet?

Här-

Härwid ropades allmänt Ja, och Friherre Duwall tillade att det wore så mycket mera en hufwudsakelig omständighet, som Lagen densamma så uttryckeligen stadgar, och deß iakttagande öfwerlygar Kongl. Maj:t Riket och hela werlden om wår Laglydnad, och oryggeliga föresats att alldrig i minsta måtto wika från deß föreskrift eller derifrån någonsin göra minsta affseg.

Herr vice Landtmarſkalken försäkrade sig i fullkomlig måtto skola utföra detta ärende efter den tanka som Friherrar Duwall och Wachtmeiſter yttradt.

Friherre Reuterholm, Guſtaf, anmärkte att Ridderſkapets och Adelns deciſum ej kan utrönas innan deß tanka genom en beswarad proposition blifwit inhämtad.

Friherre Düben, Henric Jacob, yrkade på proposition uti hwilken 42 §. Regerings-Formen uttryckeligen nämdes samt ordasättet af hufwudsakelig omständighet bibehölles.

Herr vice Landtmarſkalken. Det kan wißerligen ej nekas att ord ifrån ord i Protocollet intages hwad anfört blifwit, och när jag i conformitet dermed framförer ärendet till Kongl. Maj:t, lärer Ridderſkapet och Adeln wara tillfreds. Att nu göra en annan försäkran, än den jag gjort, eller proposition, wore att göra en dubbel försäkran som endast ledde till samma ändamål, ock ej bör äga rum förr, än när hufwudsaken förekommer, hwilket kunde kanske hända i öfwermorgon.

Friherrar Duwall, Wachtmeiſter och Grefwe Claes Lewenhaupt instämde gemensamt och reserverade

rade att Ridderſkapet och Adeln ej kunde ingå i ſwaromål uti hufwudſaken innan Préalablement-Lagens ſtadgande blifwit uppfyllt och Ridderſkapet och Adeln undfått del af Herrar Riksens Råds utlåtande och Protocoll enligt 42 §. Regerings-Formen, ſamt att ett ſådant dröjsmål ej bör kunna läggas Ridderſkapet och Adeln till laſt.

Oaktat hwad uti Ärendet blifwit Discourerat och af Herr vice Landtmarſkalken flere reſor förklarat, yrkade Ridderſkapet och Adeln än ytterligare på propoſition, hwilket åfwen af Friherre Wachtmeiſter underſtöddes på det ſkäl, att till uppfyllande af den Commiſſion Herr vice Landtmarſkalken behagat åtaga ſig, wore det för honom ſjelf högſt angelägit att weta hwad ſom begärtes och annorledes än genom en bifallen propoſition blefwe kundſkapen derom ofullſtändig.

Friherre Du Rietz, Rudolph. Ehuru ſjelfwa hufwudämnet ej warit eller i dag kunnat wara under ventilation, hade dock en nog widlöftig öfwerläggning exſiſterat jemligt 42 §. Regerings-Formen egenteligen efter de 2:ne wärda Ledamöters tanka, ſom förſt wäckte frågan och den hufwudſakeligen yrkat. Herr vice Landtmarſkalken har åfwen åtagit ſig att i conformite dermed i underdånighet anmäla ſaken; Men ſom ett ſådant anmälande ej kan ſke på 2:ne Ledamöters namn, utan wår Ordförande bör föra ſin talan i hela Ridderſkapets och Adelns namn, torde han, för att wara deſto formeligare comitterad, och för deſto mera ſäkerhet finna bäſt att genom en tydelig propoſition inhämta Ståndets tanka.

Herr

Herr vice Landtmarſkalken, förſäkrade att det icke kunde undfalla hans ſkyldighet och uppmärkſamhet, att honom ej wore tillſtändigt att nämna en eller twå eller hundrade; utan hela Ståndets Wilja och Beſlut.

Herr Spaldencreutz, Joh. Adam. Så ſnart wi nu hört att Herr vice Landtmarſkalken behagar framföra wårt ärende, ej ſom en eller fleres enſkilte yttrande utan ſom hela Ståndets, bör allt twifwelsmål förſwinna, det ju icke både han och wi anſe det ſom Ridderſkapets och Adelns gemenſamma Beſlut, ehuru derpå ej blifwit gjord propoſition.

Greſwe Hamilton, Adolph uppläſte den 18 §. i Riddarehus-Ordningen, i anledning hwaraf han påſtod att det åläge Herr Landtmarſkalken, att ſom orden i §. lydde, **exequera hwad ſom blifwit beſlutit**, och dertill fordras Ridderſkapets och Adelns bifall på den tillgörande propoſition.

Ridderſkapet och Adeln hade under påſtående öfwerläggning åſkat att få höra huru meningen wore till Protocollet fattad, och ſom Riddarehus-Secreteraren undſeck Herr vice Landtmarſkalkens tillſägelſe att ſådant wid handen gifwa, uppläſte han deraf ett ſammandrag enligt discourſerne, ord från ord ſå lydande.

"Att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålles att i förewarande Ämne få del af Herrar Rik"ſens Råds yttrande och Protocoll, enligt 42 §. "Regerings-Formen; ſåſom en hufwudſakelig omſtän"dighet innan Ridderſkapet och Adeln deröfwer kan "deliberera.

Ridder-

Ridderskapet och Adeln fannt meningen wara rigtigt fattad och årkände den till alla delar, ock blefwo deßa ord genast utskrefne och till Herr vice Landmarskalken öfwerlämnade.

Friherre Duwall. Ehuru han enskilt wore ganska nöjd, och ansåge för tillräckligt hwad Herr vice Landtmarskalken behagat förklara, föreslog han dock som den genaste wåg att tillfredsställa allas sinnen om Herr vice Landtmarskalken will göra Ridderskapet och Adeln till wiljes att såsom en proposition till bifall anmåla hwad nyß utur Protocollet upplåst blifwit.

Herr vice Landtmarskalken. Bifaller Ridderskapet och Adeln hwad Friherrar Duwall och Wachtmeister anfört?

Beswarades med ett flere resor förnyat enhälligt Ja.

Friherre Rappe, Wilhelm, påminte att erindran borde göras om, hwad under Discourserne yrkat om delgifwandet till de andra Ständen.

Friherre Duwall då Ridderskapet och Adeln antagit och bifallit hwad han och Friherre Wachtmeister i hela sin widd andragit, så wore åfwen denna omständighet derunder innebegripen.

Uppbröts Electorernes af 2:dra Claßen wahl till ett ledigt rum i Banco-Utskottet efter Herr General Sinclair, och hwar dertill utsedd Herr Ulfsparre, Gust. Johansson.

Friherre Duwall, erindrade att en Höglofligе Ridderskapet och Adeln ganska nära rörande och angelägen sak låg på bordet, nemligen wår till Kongl. Maj:t

Maj:t i underdånighet till afgifwande Justifications-Skrift, i anseende till den oß alla bekanta händelsen. Till att desto förr komma dertill, att kunna den få öfwerlämna utbad han sig proposition till bifall å projectet.

Herr vice Landtmarskalken försäkrade, att ingen häldre än han och med mera nit önskade att förskaffa tappra och om sin heder ömmande Ädlingar att få sig justifiera; Men som hans tid warit så upptagen att han ännu ej haft rädrum att läsa ett enda ord af projectet, så utbad han sig uppskof med denna saken som helt snart och innan korrt uti ett Plenum skulle företagas.

Friherre Duwall. Sedan Herr vice Landtmarskalken, behagat göra denna Declaration och lämna sin parole att oförtöfwat föredraga detta mål, wore han nöjd att dermed till nästa Plenum hade anstånd; Men längre torde Höglof. Ridderskapet och Adeln ej gärna medgifwa att dermed hades anstånd, hälst den redan legat på bordet, och wi borde hafwa det säkra hopp att en förtörnad Konung blidkades när sanningen blifwer honom föredragen och det åfwen slikt skulle blifwa Ridderskapet och Adeln en förebräelse att desistera eller åfwen uppskjuta med sitt urskuldande i ett mål som rörde deß heder. Härmed instämde Friherre Wachtmeister i den öfwertygelse att hela Riddarehuset ej kunde äga mera än en enda och enhällig tanka, och tryggade sig emedlertid wid Herr vice Landtmarskalkens parole att projectet nästa Plenum företages.

Grefwe Lewenhaupt, Claes, anhöll hos Herr vice Landtmarskalken, att så ofta han ägde tillfälle att

att stå inför Kongl. Maj:ts ansigte han ej wille förgäta att i underdånighet föredraga wår innerliga önskan att genom en Deputation få uppwakta och anhålla om wåra fångslade Medbröders frigifwande.

Grefwe Ribbing, Adolph Ludvig. Conformerade sig dermed i alla delar med tilläggning att Herr vice Landtmarskalken alldrig nog ofta, nog enständigt samt i nog bindande termer kunde frambära Ridderskapets och Adelns tänkesätt.

Herr vice Landtmarskalken försäkrade, att hans ömmaste föremål skulle wara, att alltid söka bereda de mildaste ögon från Regenten på Höglofl. Ridderskapet och Adeln.

Sluteligen påmintes af Grefwe Hamilton och Friherre Duwall jemte ganska många flere Herrar på bänkarne om fortsättningen af Protocolls-Tryckningen och hwarwid Herr vice Landtmarskalkens åtgärd anlitades i fall någon oginhet deremot på Tryckeriet skulle förspörjas.

Herr vice Landtmarskalken lofwade att innom så korrt tid som möjligt wara kan, härom lämna underrättelse.

Ridderskapet och Adeln åtskildes.

In Fidem,
Bungencrona.

Lördagen den 7 Mars.

Plenum klockan half 11 f. m.

Herr vice Landtmarskalken Öfwersten Lilljehorn anmälte, att ehuru samtelige Ständen förenat sig att hos

hos Kongl. Maj:t aflägga en underdånig Tacksägelse för deß kraftiga beskydd af Rikets gränsor och stränder, wore de dock om sjelfwa ordasätten icke så alldeles öfwerens.

Det af en Ridderskapets och Adelns Ledamot Herr Spaldencreutz uppgifne project hade wunnit wärt Ständs bifall, de öfrige Ständen hade wäl äfwen funnit detsamma ganska wäl författat, men dock önskat någon förändring. Till att så mycket snarare winna en jemkning häruti, hwarigenom samteliges tankar kunde förenas, hade Herr vice Landtmarskalken jemte de öfrige Talemännen trädt tillsammans med några Ståndens Ledamöter, att taga detta Ärende till öfwerwägande, hwartill Herr vice Landtmarskalken äfwen kallat några af Ridderskapet och Adeln.

Friherre Duwall, Joh. Diedric erinrade att det warit wanligt, och äfwen denna Riksdag beslutit, att Electorerne skulle utse en af hwar Claß, hwilka jemte Riddarehus-Secreteraren lade handen wid Expeditionerne.

Herr vice Landtmarskalken ärkände att alldeles så wore, som Friherre Duwall anfört, men att till tidens winnande, och det ändamåls att med minsta omwäg med det första görliga kunna öfwerlemna Tacksägelse-Adreßen, hade Herr vice Landtmarskalken wid tagit den ofwannämde utwägen.

Friherr Düben, Hinric Jacob förbehöllt att det ej måtte lända till Präjudicat, att några få personer utan Ståndets authorisation ginge i granskning eller jemkning af deß en gång samtyckte och gillade expeditioner.

Herr

Herr Spaldencreutz, Johan Adam, gaf tillkänna att han åfwen haft den åran att wara kallad wid detta sammanträde; Att Preste-Ståndet ord från ord bifallit och instämt med Ridderskapets och Adelns tankar, men att de andra begge Ständen sammanstämt i någon förändring, hwarföre frågan nu till winnande af en gemensam expedition egentligen wore, hwilkadera af Ständen behagade foga sig till de andras mening.

Derefter uppläſtes förſt det af Ridderſkapet och Adeln, under den 12 Februari antagna projectet, och ſedermera det ſom nu af de begge ſenare Ständen är gillat.

Herr Linderſtedt, Johan. Begge deßa förſlag äro hwarannan ſå nära like, att förändringen endaſt lärer beſtå i periodernes omflyttande, och då Ridderſkapet och Adeln warit nöjd med det ena, lärer ej något wara att inwända mot det andra, emedan ſamma ord och phraſer äro nyttjade.

Herr Ehrenmalm, Samuel, ſom åfwen af Hr vice Landtmarſkalken warit ombuden att biträda ſammankomſten, förmälte, att ehuru Preſte-Ståndet till alla delar med Ridderſkapet och Adeln ſig förenat, hade dock förmärkts, att Preſte-Ståndet ej torde wara obenägit att inſtämma, i fall Ridderſkapet och Adeln wille ingå i någon jemkning, han förmodade att det ſiſt uppläſte projectet författadt af Bonde-Secreteraren Lagman Ahlman torde kunna förena allas önſkan, det wore föga eller intet ſkiljaktigt från det af Ridderſkapet och Adeln bifallne, och hyſte blott den förrändring, att uti det ena begynnes med önſkan af fredens återſtällande, men i widrig händelſe krigets fortſättande med eftertryck, då uti det andra krigets efter-

eftertryckeliga fortſättande föregår önſkan om freden. Det enda ordet, Rikets ſjelſſtändighet, ſom är tillagt, kan icke wärka motſägelſe.

Friherre Duwall, ſom å nyo genomläſte det ſenare projectet, hade wäl gärna önſkat att wid den mening om krigets fortſättande hade warit tillagt, **deräſt freden ej ſtode att erhålla**, men wille icke lägga hinder i wägen, deräſt Ridderſkapet och Adeln i öfrigt funne ſig uti att antaga detſamma.

Och ſom Ridderſkapet och Adeln icke förmärktes hafwa widare att inwända, frågade Herr vice Landtmarſkalken om Ridderſkapet och Adeln tillåter honom att göra propoſition på det ſenare projectet.

Beſwarades med **Ja**.

Denna förutgående propoſition förmälte ſig Hr vice Landtmarſkalken böra göra, emedan redan ett beſlut i ſaken wore tagit, hwilket ej utan Ridderſkapets och Adelns ſamtycke borde rubbas.

Hwarefter Herr vice Landtmarſkalken gjorde följande propoſition:

Bifaller Höglofliga Ridderſkapet och Adeln det ſiſt uppläſte projectet?

Beſwarades med **Ja**.

Uppläſtes Banco-Utſkottets Extractum Protocolli af den 27 Februari, hwilket wid detta Protocoll bilagt finnes.

Friherre Duwall. Enligt Inſtructionen är det Banco-Utſkottets ſkyldighet att till Plena uppgifwa alla penninge-uppgifter, hwilken Författning föranlåtit detta Extractum Protocolli.

Uppbröts Electorernes wahl till Ledamot i Banco-Utskottet efter Majoren Billberg, och hade wahlet fallit på Herr Hallenborg, Magnus, Aßeßor.

Herr vice Landtmarskalken gaf Ridderskapet och Adeln wid handen, i anledning af den påminnelse som förra dagen gjorts om Protocolls-tryckningen, att en del af Protocollerne ej kunna justeras, emedan en stor del af de Ledamöter som sig till Protocollet yttradt ej kunna wara närwarande, och att äfwen den omständigheten wid ett af Protocollerne sig företer, att en Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning till Ridderskapet och Adeln ankommit och i Protocollet är intagen, hwarföre deß höga justering torde fordras, deräst Protocollet genom trycket gjordes allmänt.

Hwad som nu komme att föredragas, wore det på bordet liggande af Friherre Wrede ingifne project till en Justification.

Derwid gaf Herr vice Landtmarskalken wid handen, att han efter Ridderskapets och Adelns åstundan hos Kongl. Maj:t anhållit om tillstånd för Ridderskapet och Adeln att få inkomma med sin underdåniga Justification; men beklagligen fått det swar, att Kongl. Maj:t icke emottager någon Justification ifrån Ridderskapet och Adeln, emedan Kongl. Maj:t med Ridderskapet och Adeln wore i det goda förbund, att ej det folk behöfde Justifiera sig som Kongl. Maj:t hade wid sin sida.

För öfrigt förbehöllt Herr vice Landtmarskalken att Ridderskapet och Adeln uti denna saken icke måtte behaga af honom åska annat förfarande än enligt

enligt den höga befallning han af Kongl. Majestät emottagit.

Friherre Duwall, Johan Diedric, anmälte att Friherre Wrede af opaßlighet hindrad, att i dag kunna bewista Ridderskapets och Adelns sammankomst, genom en Billet till Friherre Duwall hade anmodat honom till Protocollet aflemna följande, som upplästes så lydande:

Ad Protocollum.

"Det project till Justification, jag haft åran aflemna till Ridderskapet och Adeln, lärer Ridderskapet och Adeln finna wara grundat på Protocollerna och rätta förloppet af Saken; men om sjelfwa Expeditionen eller skriffättet deruti skulle behöfwa ändring eller rättelse, det jag som owan i slika göromål ej kan så noga weta, så ankommer det uppå Ridderskapet och Adeln att igenom sin Secreterare låta den författa till deras widare Justering".

F. C. Wrede.

Hwarefter Friherre Duwall tillade, att Friherre Wrede likaledes wid sitt project föreslagit några små förändringar och rättelser, innefattade uti ett exemplar af detta project som i lika måtto nu aflemnades, och det Friherre Duwall begärde måtte upläsas.

Herr vice Landtmarskalken. Efter General Wrede sjelf funnit sitt project tarfwa rättelse och granskning, så torde wara bäst att några Ledamöter utur hwarje Claß uppdrages att, innan widare tillgöres, genomgå och jemka projectet.

Friherre Duwall instämde med Herr vice Landtmarskalken angående Methoden, men med wilkor att Friherre Wredes project, såsom med sanning, sakens förlopp och Protocollet enligt, måtte tjena wåre Deputerade till grund.

Grefwe Ribbing, A. L., frågade om ej till tidens winnande wår Justification kunde särskildt af trycket utgifwas, på det allmänheten om wår oskuld och åra måtte få desto förr och säkrare upplysning.

Herr vice Landtmarskalken. Denna fråga kan ej besvaras, ej heller kan något swar i annan måtto gifwas än att nu frågan är att genom Deputerade öfwerse och städa Acten.

Uppå Herr Ehrenmalm och fleres begäran uppläste det af General Wrede i dag inlämnade något jemkade projectet.

Friherre Wachtmeister. I fall Ridderskapet och Adeln widtager den föreslagne utwägen att genom Deputerade widare låta öfwerse projectet, blifwer deras arbete förkorrtat, om Ridderskapet och Adeln först får och bifaller den proposition, att Friherre Wredes förslag instämmer med sanningen, rätta förloppet af Saken och Protocollerne.

Friherre Duwall instämde med Friherre Wachtmeister med tillåggning att ordalagen på ett eller annat ställe wäl kunde underkastas Deputerades jemkning, men ej förloppet af Saken, hwarifrån Deputerade, ehuru termerne ock inrättas, ej kunna wika.

Herr Ehrenmalm, Samuel, oförnekligt är att projectet är enligt med rätta förloppet af saken, derom kan ej twekas och hoppas att få proposition der-

deröfwer att få förehåller sig; Men som nu och sedan wi till Kongl. Maj:t ej får öfwerlämna Justificationen, wårt ändamål blott kan blifwa att i Protocollerne förwara wår oskuld, så fordrar samma ändamål att wåra talesätt tillika till efterwerlden ådagalägga det wi ej brustit i underdånig wördnad och wahl af ordasätt i deß betygande.

Herr Bergenstråle, Rudman. Det wore för andra gången wid detta Riksmöte, som han till Protocollet yttrade sina tankar dem han utbad sig Ridderskapets och Adelns tålamod att afhöra, och uppläste följande:

Uti alla Stater der Folket med sin röst deltager uti Regerings-ärender, finnes olika begrepp, skiljaktige meningar och söndrade tankesätt om medel till allmänt wäl. Öfwerläggningarne derom äro merendels brydsamme, och då Passionernes utbrott tillstöta, förorsaka paroxysmerne häftigare rörelser och skakningar på en sund politisk kropp. Sanningen blir dock en och måste till slut segra. De flere oordentligheter, willerwallor och oredor, lagstridiga förhållande uti förflutne Plenidagar, kunna ej döljas, eller snarligen utplånas; mina ögon hafwa ej warit tillslutne, min tankegåfwa ej hwilande, jag har både sedt och hört, fattat och begripit de sig tilldragne obehageliga händelser; salworna gingo till höger och wänster, framföre och efteråt; en och annan gång ärnade retirera; men återigen föll mig i hågen, det owanliga Commando-ordet retirera intet, blef derföre orörlig och biwistade Acten till slut. Sant är det att jag icke lånt min hand till underskrift uppå wår wärda Grefwes och Landtmarskalks underdåniga berättelse om förloppet häraf; min röst

war mig likafullt på detta ställe förbehållen, och anser jag för en heder att wara räknad uti denna Corps. En Corps som ej plågas af split och twedräkt intet af sjelfswäld, ej af Åre- och Regeringssjuka, alldrig förer på tungan anstöteliga, förklenliga och lastfulla ord emot deß Lagkrönte Konung, än mindre söker beflåcka deß purpur; Ja! kan så länge någon blodsdroppa finnes öfrig ingalunda förmås att taga skydd under Örnens flaxande wingar, och tillåta en Svensk Monarck blifwa Lyd-Konung och deß Undersåtare Vasaller och Trälar under främmande Magters ok; utan twärtom, den andas medborgelig dygd, tro- och huldhet, wördnad och tillgifwenhet, utan smicker och skrymtan för Öfwerhet och Fosterland, wåga och uppoffra efter ytterstа förmåga allt till befrämjande och befästande af Konungens magt och höghet, Rikets bestånd och bästa; alltid beredda att med tacksammaste hjertan erkänna deß outtrötteliga möda och omsorg för allas wäl; och om den skulle kallas på Martis Fält, nemligen den delen deraf, som dertill danad är, igenkännes samma af den ägta Esprit-Militaire; lyda och excequera Ordres, till punct och pricka, efterlefwa Krigs-Artiklar och Reglemente. Sådan är sammansättningen af denna Corps; en framtid må fritt dömma efter ytan, då efterwerlden dömmer efter gärningar. Men mina höga och gunstiga Herrar, wärdaste Medlemmar, när skola wi mötas på halfwa wägen? När skola wi räcka hwarandra Förenings- och Säkerhets-hand; tiden är inne, Regenten som dragit många deß undersåtare utur stoftet, i nödens tid hulpit; uppsatt högt på årans trappa och liksom delat med sig glantsen af sin Thron, öfwerhopat med flere nådewälgerningar, och kanske beklagligen

nog,

nog, mot ringa eller allsingen erkänsla; har nu kastat ett omildt öga uppå sitt Ridderskap; Med-Ständer fäst deras uppmärksamhet öfwer wårt förhållande, en förut upprörd Menighet wisar sitt uppenbarliga mißnöje deröfwer; bandet som Oß hittills sammanknutit, är i fara att upplösas. Hat, bitterhet och afwund, deßa afgrunds foster, färdige att åt sig uppresa en minneswärd, och allt synes skrida till fall. På en skyndsam räddning böra wi wara omtänkte och uti sådant afseende will jag litet uppehålla mig wid en wärd Ledamots Generalen och Friherren Wredes uppgifne Förslag. Detsamma innefattar uti sig widlöftig deduction om händelsens förmenta beskaffenhet; wederläggning eller förswagande af Kongl. Maj:ts i Sitt höga Tal ifrån Thronen häruti fällte omdömme, ett urskuldande och förklaring öfwer Herr Grefwens och Landtmarskalkens gjorda underdåniga anmälan. Om högsta Magten nu som förr låge uti Ständers händer, om Rikstömmarne fördes under en till sina höga rättigheter förswagad och inskränkt Konungamagt, kunde mindre ömtålige uttryck, ordalag och utlåtelser åfwen som 1756 års Ständer fördristade sig att nyttja, wid detta tillfälle komma dem till rättesnöre som tilltro sig af slikt skrifsätt sig begagna. Men Förtsynen ware prisad, wigtskålen lutar nu till annan sida; den Konungsliga rätten uti en lyckelig stund åter bekommit, den styrka och kraft, som hon för det närwarande kräfwer och fordrar. Skulle derföre Höglofl. Ridderskapet och Adeln behaga förena sig derom, att uti all Soumission nalkas Kongl. Maj:t med underdånig anhållan om förnyade wedermålen af deß wanliga nåd och ynnest, genom hwilkens kännbara förlust deras fordna heder och anseende blifwit

 beklag-

beklagligen i ömmande måtto fördunklad, och att dem ej högre om hjertat wara skall än att, icke i blotta orden, utan i sjelfwa werket uppfylla deras undersäteliga pligter, af nit, tro- och huldhet emot Konung och Fädernesland, så bifaller jag med största glädje en i sådan måtto författad Expedition, och anser samma såsom med wårt Stånds gemensamma önskan öfwerensstämmande. Uti annan oförmodad händelse, då mitt samwete ej tillwiter mig något uppsäteligt, med wilja och berått mod begångit fel, då med goda skäl jag är öfwertygad att få räkna mig ibland deras antal, dem Kongl. Maj:t uti Sitt Tal i Nåder täcktes undantaga! så frisäger jag mig all delagtighet uti annan åtgärd.

Friherre du Rietz. Det som nu blifwit upplåst, rörde utom Deliberationen flere andra ämnen, hwarföre han begärte det på bordet.

Herr Bergenstråle, förklarade sig minst af Friherre du Rietz, som en gammal Riksdagsman, hafwa förwäntat denna påminnelse, och tillade att han i Friherre Wredes project ingen del tager, emedan en del af denna respectabla Corps, och till hwilken del han räknade sig, ej innebegripas bland dem som behöfwer Justifiera sig.

Herr vice Landtmarskalken. Ju angelägnare öfwerläggnings-ämne, ju mera lugn, ju mera stillhet tarfwas, eljest förnötes tiden onödigt. Till Ordning hörer allt hwad som med sakens gemenskap här upplåses, hwarföre Herr vice Landtmarskalken nu åfwen föredrog Friherre Yxkulls Dictamen: Ad Protocollum, så lydande:

Det är med en särdeles aktning för Herr Generalen

neralen och Commendeuren Friherre Wrede, som jag genomläst, den till Hans Kongl. Maj:t i underdänighet adreßerade och hos Ridderskapet och Adeln uppläste Justiftiction. Der framlyser det säkra begrepp denna wärda Ledamot, synes hafwa gjort sig uti skilnaden af den sanna och falska åran, och den på ömhet för Ridderskapets och Adelns sannskyldiga heder och lycka grundade Nitälskan. Det kan wäl ingen ting finnas smärtefullare än att weta sig med Onåd wara ansedd hos sin Konung; Och ho är, som känner sin Oskuld, och icke wågar allt till sitt urskuldande? Då nu detta är hufwudsakliga driffjädren till den af Herr Generalen projecterade Justification, så får jag härmedelst, förenad med honom uti hufwudändamålet, som är Ridderskapets och Adelns sannskyldiga och rätta Justification, inför en upplyst och Nådig Konung, inför häpne och om Sakens rätta sammanhang ännu okunnoge Medborgare, samt för en grannlaga Samtid, och domsrätt ägande Efterwerld, utbedja mig af Höglofl. Ridderskapet och Adeln den gunst, att uti de delar der wördnad och undergifwenhet för Majestätet och en klar sanning, hwilka uti denna föreslagne Justification, efter min tanka, icke allenast synas mig ännu ej nog utredde, utan åfwen ock till sina wißa delar skiljde från det begrep jag mig gjort om wärkeliga loppet af affairerne under detta Riksmöte, få, till en säker upplysnings winnande, och på det det första Stånd i Riket, igenom ett förhastat steg, ehuru ifrån wördnad för Konungen, och kärlek för åran sig härledande, ej måtte ådraga sig en uppmärksamhet eller ett answar, hwartill det således icke trodt att hafwa gjort sig förtjent, härmedelst inför Ridderskapet och Adeln yttra mina wälmenta tankar om möjligheten af denna

na Adreß, hwarwid jag med all erkänsla för Herr Generalens nitfulla bemödande att framställa Ridderskapets och Adelns förhållande i sin rätta dag, icke kan eller bör afskilja mig, uti något af deß hufwudsakeliga wälmening, ehuru skiljaktige uti begreppet om sättet till denna Justifications underdåniga föredragande inför Majestätet, wi också kunna blifwa. Ej utan anmärkning kan jag alldra först förbigå, hwad uti Justifications-Skriften likasom till Ridderskapets och Adelns beröm, är andragit angående Tacksägelse-Adreßen till Hans Kongl. Maj:t för Deß Allernådigst tagne wisa mått och steg till Landets förswar wid Fiendens anfall. Det är ju wåra Med-Ständers den 6:te Februari tagne och oß kungjorde sammanstämmande Beslut wi härutinnan bifallit, upphofwet till betygande af denna underdåniga erkänsla har således ej kommit från wårt Stånd, och ho wet om icke uppehållet med wårkställigheten skrifwes på wår räkning; hwad uti meranämde project dernäst förekommer, är den Explication Herr Generalen gör uppå Ridderskapets och Adelns Ventilationer om Instruction för Hemliga Utskottet. Ridderskapet och Adeln äro ju härutinnan af sine Medständer förekomne; Ty de hafwa stadnat i det beslut, att enligt Kongl. Maj:ts egen höga Tanka, Hemliga Utskottet ägde sin Instruction i Regerings-Formen; Således och då deßa ventilationer i följe häraf wårkeligen warit ledande till utdrägt af tiden hos Ridderskapet och Adeln sedan Konungen från Thronen gifwit samtelige Ständerne deß Nådiga propositioner tillkänna, och icke wåntat sig något hinder i loppet af deras skyndesamma företagande; Så wore efter min tanka, mera försigtigt, att utur denna tillärnande Justificationen inför Monar-

Monarken häldre utesluta allt sådant, som kunde leda till nytt mißhag, igenom påminnelse af det förslutna i denna fråga; I synnerhet, som jag efter min öfwertygelse omöjeligen kan finna annat, än att denna Instructions fråga, ehuru ifrån det renaste nit för Regerings-Lagarnes helgd, sig härledande, till sin början likwäl warit ett förhastande och i följd deraf, deß upprepande ä nyo, så mycket mindre bidragande till ändamålet af den projecterade underdåniga Justificationen. Widare förekommer klagopuncter emot Herr Grefwen och Landtmarskalken utgörande det mesta och hufwudsakeligaste af det projecterade urskuldandet, och till hwilket allt åberopas Ridderskapets och Adelns justerade Protocoll såsom ojäfaktigt bewis emot allt hwad deremot kunde inwändas och äfwen bewittnas. Ehuru ostridigt detta åberopade skäl wid första påseendet förekommer, har det icke undfallit min omtanka, att ju äfwen befrukta, en upplyst och wis Konungs uppmärksamhet. Justeringen af Protocollet och således detta åberopade Protocolls laglighet till exempel! har alldeles afskräckt mig att härifrån söka skäl till det urskuldandet Ridderskapet och Adeln med så mycket fog söker att ådagalägga. Landtmarskalken har föredragit och sökt i bewis leda, förhållandet på Riddarehuset uti hela deß den derstädes förekomne Instructions-fråga i allmänhet. Deß skäl till bewis lärer hufwudsakeligen stödja sig derpå, att han warit öfwertygad om sanningen af sitt uppförande och att Protocollet deröfwer icke blifwit justerat; Det war honom å ena och Ridderskapet och Adeln å den andra sidan, som saken angick — för Ridderskapet och Adeln är Protocollet, dock ej utan anmärkning justerat, men icke af Landtmarskalken, derom wittnar ju Protocollet af den 17 sistledne

sistledne Februari wid återkomsten från Riksfalen. Min tanka blir ingalunda att här inlåta mig, hwarken för den ena eller andra; med iakttagande af all möjelig grannlagenhet och warsamhet tror jag mig likaså litet berättigad, att dömma emellan Ståndet och deß Landtmarskalk, samt att sätta i twifwel de Herrar och Mäns wittnesbörd af detta wördade Samfunds Ledamöter, hwilka med sina namn redan bestyrkt Hans Excellence Herr Grefwens och Landtmarskalkens anförande uti den mån hwar och en af dem förhållandet fattat, hwadan jag ock finner sådant allt, uti den Oß föredragne Justifications-skriften icke ledande till ändamålet deraf. Konungen har bifallt, att utan wåra Protocoller utplåna och åt en ewig glömska förwara öfwerläggningarne öfwer hela denna Instructionsfråga, dem Konungen såsom olagliga ansedt; så snart Ridderskapet och Adeln widare åsyftar deras widrörande synes mig sjelfwa denna fråga strida emot wår milda Konungs wilja, otjenligt för närwarande tidepunct, wådeligt till sin utgång, och då Ridderskapet och Adeln nu blifwit försatte uti den omständigheten, att sakerne af så twetydigt utseende äro till Landtmarskalkens säkerhet af en stor del af Ridderskapets och Adelns Ledamöter på föreskrefne sätt bestyrkt; då den föreslagne underdåniga Justifications-Adreß till Konungen, till sin stil mera liknar en Libell emot Landtmarskalken än ett werkeligt urskuldande hwarutinnan således efter min oförgripeliga tanka hela Ståndet icke kan taga del; Hwad upprättelse kan wäl Ridderskapet och Adeln af allt detta i sitt föregifna förolämpande sig förwänta. Skall Ridderskapets och Adelns Justification bero wid Landtmarskalkens tilltalande, såsom den der anklagas för att hafwa förfördelat Ståndet; Så är efter

ter min tanka i den föreredde Skriften en tillbörlig Stilus Curii icke iakttagen; blir den åter ansedd såsom en Adreß till Monarken, är jag uppriktig nog, förklara, att jag finner den stötande emot Majestätet, ehuru wälmenande den också är och kan wara, både i sin förtröstan på Konungens rättwisa, som till sin nitälskan för Ridderskapets och Adelns heder. Då det uti Ingreßen uti denna Justifications-skrift till Kongl. Maj:t heter, som orden der på ett ställe lyda: **har Ridderskapet och Adeln ej utan största bestörtning förleden Torsdag den 17:de i denna månad afhört ifrån den Thron, der Nåd och Rättwisa alltid framlyst, sådane föreställningar som, om Ridderskapet och Adeln med wett och wilja gjort sig af dem förtjente de skulle icke allenast anse sig owärdige Eders Kongl. Maj:ts Nåd, och de Namn de de bära utan ock ådragit sig hela Europas billiga förakt;** Så skulle det ju wara Konungen som Oß förolämpat; i sådan tanka och i sådane utlåtelser wågar jag för min del åfwen så litet ingå, som det är mig omöjligt finna annat (om det skulle wara mig tillståndigt häröfwer mig utlåta) än, att Hans Kongl. Maj:t på denna dagen ju hugnade sine trogna undersåtare med ett än ytterligare prof, af lika så mycken rättwisa som nåd. Då åter Ridderskapet och Adeln icke tro sig hafwa gjort sig förtjente med wett och wilja, som orden lyda, till ett dylikt Konungens tilltalande från Thronen, hwartill annat tjenar då denna Justificationen än att dels wisa sig af Monarken för nära gången och detsamma uppenbarligen åtala uti hwilken fall utgången är för mitt inskränkta begrepp obegripelig, dels att Landtmarskalkens anklagande åsyftas, uti hwilket jag åfwenledes

wenledes i anſeende till ſakens förhållande icke kan taga någon del, ty det wore, att gå emot min öfwertygelſe, emot wördnaden för min Konung, emot den aktning, kärlek och tillgifwenhet jag är ſkyldig ſanningen och detta Stånds ära, lugn och ſjelfbeſtånd. Men ſkulle Ridderſkapet och Adeln oaktadt allt detta likwäl nödigt anſe, att låta någon ſådan Skrift till Konungen i underdånighet afgå, ſå wågar jag till Ridderſkapets och Adelns mogna omprövwande hemſtälla, om icke en ſådan då inför ett af Ridderſkapet och Adeln utnämt Utſkott, förſt med den noggranhet bör genomläſas och granſkas ſom målets wigt, ſå wäl i anſeende till Konungens Höghet och ſakens wärklighet, ſom ock hela Ståndets ſamfälta heder åſkar; Och anhåller emedlertid, att detta mitt wälmenta yttrande, till min ſäkerhet för följderna, min Juſtification för framtid och efterwerld måtte ord från ord i Höglofl. Ridderſkapets och Adelns Protocoll blifwa intagit. Jag har med trohet tjent min Konung och mitt Fäderneslaud, utan afſeende på annan belöning än ett fredat ſamwete. Det är detta lugn jag för mina få återſtående dagar will befäſta, då jag med den frihet ſom anſtår en Swenſk, med den uppriktighet mitt Stånd tillhörer, nu yttrat på detta ſtälle mina wälmenta tankar, ſmickrad af det ſäkra hopp att Höglofl. Ridderſkapet och Adeln med en från dem oſkiljaktig godhet de ſamma upptaga. Stockholm den 7 Mars 1789.

A. M. von Yxkull.

Friherre Duwall yrkade än widare om propoſition att Friherre Wredes project inſtämmer med rätta förloppet, ſanningen och Protocollet, då det ſedermera ej lärer ſlå felt, det de Herrar ſom wäljas att

att nagelſara projectet, inrätta detſamma i de meſt wördſamma Ordaſätt och Expreſſioner ſom uttrycka wår ömtålighet att få tränga fram till Thronen med ådagalåggandet af wår oſkuld.

Herr vice Landtmarſkalken. Ridderſkapet och Adeln driſwes wißerligen ſamteligen owederſägeligen af den meſt brinnande nit att för ſamtiden och efterwerlden öma om ſin ära. Som Herr vice Landtmarſkalken fattat innehållet af Friherre Wredes i dag gjorde förklarande, lärer han ſjelf hafwa funnit det projectet tålt förbättringar, i conformité dermed trodde Herr vice Landtmarſkalken bäſt wara att utwalda Ledamöter nämnas, ſom då ſtäda detta Document att det bliſwer ſmakeligt och Ridderſkapet och Adeln wärdigt, Herr vice Landtmarſkalken föreſlog derföre att utan widare handläggning remittera, det till ſådane Herrar och Män hwilka, dereſt han ſtode på ſin bänk, han wore öfwertygad att föreſlå ſådane ſom ſkulle winna Ridderſkapets och Adelns fullkomliga bifall.

Friherre Wachtmeiſter, ſådane Ledamöter hafwa ingen rättelſe, om icke Ståndet förſt widkännat att facta äro rigtiga, ty ändringen kan endaſt beſtå i ſkriſſättet.

Greſwe Ribbing förklarade ſig ännu ej hafwa hunnit fatta att Acten behöfde hwarken granſkas eller ändras, han önſkade derföre Propoſition till bifall ſom den nu är eller i annor händelſe Votering.

Herr Linderſtedt, Johan, trodde det redan wara afgjordt att ej genom något förtida Beſlut händren bindas på wåra Deputerade.

Friherre

Friherre du Rietz hade ej fattat annat än att Friherre Wredes project borde och skulle ändras i anseende till ordalaget, af Deputerade hwilka kunde wäljas af Electorerne, det betänkande som då deröfwer till Plenum uppgifwes, bör grundas på data öfwer hwilkas utstakande han anhöllt om Proposition.

Herr Spaldencreutz instämde med Friherre du Rietz, emedan det wore omöjligt att författa en Expedition, innan grunderne hwarefter den bör inrättas wore fastställde. Deßa grunder äro Protocollet samt den berättelse om sakens förlopp som General Wredes project innehåller, erkännandet af sådant borde således nödwändigt föregå.

Herr Ehrenmalm, Samuel. Som Protocollet redan är justerat, kan ej derom fråga wara, ej heller derom att General Wredes project instämmer med förloppet; men som wårt ändamål är att i Protocollerne bewara wår urskuldande, så önskade han att få den Proposition, att ämnet med ett sådant talesätt öfwerlemnades till de Deputerade.

Grefwe Ribbing, Adolph Ludvig, igenkände Friherre Wredes modestie uti deß i dag gjorde förklarande, men trodde att lättaste sättet att komma härifrån, wore att bifalla projectet sådant som det nu är.

Herr Bergenstråle, Rudman, wi hafwa hört Kongl. Maj:ts nådiga wilja att ej emottaga wår Justification, hwartill tjenar då en underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t i det ämnet? Är det åter att förwara någon ting i wåra Protocoller så hafwa wi hört att Kongl. Maj:t will att de för ewig tid utplånas;

utplånas; Trowärdigheten af dem, eller sammanhanget med sakens förlopp, kunde han hwarken erkänna eller bestrida, han toge ingen del deri, emedan han räknade sig till den delen af Ridderskapet och Adeln som Kongl. Maj:t behagat undantaga.

Friherre Wachtmeister, Carl Adam. Hwar ärlig man will bewara sin heder, det är wårt åliggande till efterwerlden; emottager Kongl. Maj:t ej wår Justification, får den läggas till Protocollet, allt för gårna med jemkade ordalag, men grundad på Friherre Wredes med sakens förlopp och Protocollerne sammanstämmande Project.

Herr Rääf, Leonard. Om inte Herr Generalen Wredes Memorial af Ridderskapet och Adeln remitteras i hela sin widd, utan någon särskilt derå gjord proposition som kunde binda händerna eller wara hinderlig för de Herrar, hwilka till Justificationens uppställande blifwa utsedde, att densamma på ett mera tjenligt och till ändamålet ledande sätt projectera; Så förenar jag mig i allt med hwad Herr General-Majoren Yxkull deremot skrifteligen anfört.

Friherre Duwall yrkade än widare proposition deröfwer att Friherre Wredes project instämmer med sanningen, sakens förlopp och Protocollet.

Herr vice Landtmarskalken. Han wore stadd emellan pligt och farhåga, det mest upplysta Samfund i detta Rike, ett Stånd som drifwes af ömhet om sin ära, yrkar af honom en proposition som innefattar en motsägelse af hwad flere underteknadt, och af Kongl. Maj:ts befallning om Protocollets utplånande. Ridderskapet och Adeln har den utwägen

gen att komma till ändamålet då de följa den anledning General Wredes Billet gifwer, då ämnet på sådant sätt mognat wille han ej underlåta att göra den proposition som omständigheterne då föranlåte.

Friherre Wachtmeister. Den som blifwit anklagad äger rätt att urskulda sig, grunderne hwarpå wår urskuld bör inrättas, innefattas i Friherre Wredes project, och kunna ej emotsägas: till att jemka ordasätten och termerne öfwerlämnade han till de Deputerade som Electorer kunna utse.

Friherre Duwall, bad om förlåtelse att han uppehöllt sig ett ögonblick wid Kongl. Maj:ts förbud emot wår Justifications afgifwande, han hoppades i underdånighet att Kongl. Maj:t i den delen ej längre lärer hafwa sträckt sin befallning till Herr vice Landtmarskalken än deß egna höga ord på Riks-Salen innehöllo, som tillåto den ringaste af sina undersåtare och äfwen sitt Ridderskap och Adel, att få sig förklara: Om Ridderskapet och Adeln får uppgifwa hwad hwar och en i sitt samwete är öfwertygad wara sant, hoppas han Kongl. Maj:t med hugnad lärer intaga sannfärdiga förloppet af saken, ädagalagt uti en Justification, uppställd i wärdiga termer och wittnande om wår brinnande wördnad, nit och trohet för Kongl. Maj:t; han hoppades att han ej förgår sig emot Herr vice Landtmarskalken, än mindre emot Kongl. Maj:t, då han widare yrkar den proposition han förut begärt, helst ingen Riddersman lärer wilja undandraga sig att instämma det General Wredes project grundar sig på sanning, sakens förlopp och Protocollet.

Herr

Herr Ehrenmalm, Samuel, twiflade ej det Ridderskapet och Adeln lättast winner sitt ändamål när Justificationen så inrättas att den wittnar om wår oskuld, nit, trohet och underdåniga förlitande på Kongl. Maj:ts mildhet och nåd; om det till ett Utskott remitteras att så författa Projectet, har hwarken Protocollet förlorat sin kraft, och ej heller blifwit sagt att Friherre Wredes project strider emot sakens förlopp. Han utbad sig derföre i likhet dermed Proposition af Herr vice Landtmarskalken.

Herr Fhanehielm, Pehr Gustaf. Jag Conformerar mig med den wärda Ledamoten Herr Hof-Rätts-Rådet Ehrenmalm som sist talte, i den tanka att Herr Generalen Baron Wredes project till Högloflige Ridderskapets och Adelns utlåtande och Protocollerne i förewarande Ämne tillika med Herr Baron Yxkulls och de fleres erindringar, måge enligt Herr Öfwerstens och vice Landtmarskalkens redan gjorde proposition öfwerlemnas till de Herrar Deputerade som komma att författa Högloflige Ridderskapets och Adelns yttrande; men må Högloflige Ridderskapets och Adelns åtgärd ingalunda sträckas derhän att gifwa deßa Protocoller annat eller mera witsord än de, i det de innefatta genom justering wunnit, då hwar och en rättat i sina tal sådana ordalag som de wilja widkännas, helst den widare Authorisation som en del Herrar Ledamöter yrkat, öfwerskrede Lagens föreskrift och alla tidens practique; twiflar också icke att Herrar Deputerade nogsamt inse hwad styrka de af deßa Protocoller, i det skick de äro, kunna hämta, och uti Expedition moderera sina uttryck inom de gränsor som äro Högloflige Ridderskapet och Adeln tillständiga.

Friherre du Rietz, redan är så mycket sagt om angelägenheten af proposition på sätt anfördt, är att derom ej mera behöfwes sägas. Hwarje Ledamot äger rätt att säga sin tanka, men sedan ett Beslut är fattat, äro alla särskilta meningar upphörde. Hwar Ledamot har rättigheten att justera sina ord, när det är skedt är Protocollet fritt för klander och äger sin kraft.

Herr vice Landtmarskalken förmälte sig redan hafwa haft den åran förklara huru långt han kunde drista sig att gå i hufwudsaken. Deröfwer kunde han ej skrida en Linia. Han wille wäl till Ridderskapets och Adelns bifall underställa hwad som leder till ändamålet, men kunde ej proponera något bindande i hufwudsaken.

Herr vice Landtmarskalken gjorde derefter proposition, om Ridderskapet och Adeln bifaller att Friherre Wredes project enligt deß handbref remitteras till öfwerseende och rättande.

Beswarades med **Ja** och **Nej** och begärtes **votering**.

Herr vice Landtmarskalken. Det är Ridderskapets och Adelns rättighet att äska votering, men att votera betyder twist eller mißförstånd i tankar, och sådant önskade han att kunna undanröja, och ej heller så egenteligen funnit anledning till votering.

Friherre Wachtmeister med flere, anmärkte att Ridderskapet och Adeln ej begärte annan proposition än att Friherre Wredes project war instämmande med sakens förlopp och Protocollerne.

Friherre Düben, Henric Jacob, anledningen till denna deliberation är Friherre Wredes Dictamen af i dag, det innehåller om jemkning af ordasätten, följakteligen är hela frågan bara om termerne.

Herr vice Landtmarskalken; sådan hade äfwen hans tanka warit, och att Ridderskapet och Adeln ej i annan måtto gådt ifrån hwad Friherre Wrede sjelf föreslagit, än att de önskade denna granskning af Deputerade i stället för Riddarehus-Secreteraren som Friherre Wrede nämnt.

Derefter uppläsites å nyo Friherre Wredes Dictamen af Herr vice Landtmarskalken, som tillade att han hoppades det Ridderskapet och Adeln lärer finna af de skäl han anfört, och af den befallning Kongl. Maj:t gifwit, att han ej kan göra någon annan proposition.

Friherre Wachtmeister, grundade sig på hwad Kongl. Maj:t sjelf sagt till Hans Excellence Grefwe Fersen på Riks-Salen, att ingen wore förnekat att Justifiera sig och att Ridderskapet och Adeln ägde att deliberera på Riddarehuset. Det kan ej wara felaktigt när man bygger på Kongl. Maj:ts ord, och på 18 §. Riksdags-Ordningen, och således kunde Herr vice Landtmarskalken ej undandraga sig att göra proposition, emedan det tillhörer honom att excequera Ridderskapets och Adelns Beslut å de ämnen hwardöfwer Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd är gifwit att deliberera.

Åter hördes yrkande af votering.

Grefwe Düker, Carl, då Herr vice Landtmarskalken kan tillåta Discourser, kan, öfwer ämnet ej nekas proposition, ty wore det olagligt att göra proposition så skulle ju Discourserna äfwen wara det.

men

Herr vice Landtmarskalken beropade sig på sitt flere gånger gjorde förbehåll, att ej kunna gå widare, än Kongl. Maj:ts tillstånd medgifwer.

Grefwe Hamilton, Adolph, åberopade sig Landtmarskalks-Eden, den han uppläste, och tillade att han ej känner någon ömmare rätt för Ridderskapet och Adeln än att få weta hwad de sjelfwa wilja, och det kunde ej annorlunda ske, än igenom proposition enligt Discourserne.

Herr Spaldencreutz, Johan Adolph. Som Ridderskapet och Adeln ej utan proposition kunna åtskiljas, men meningarne äro stridiga, så torde votering föreslå, då proposition lärer blifwa den, att om Ja winner så bifalles Friherre Wredes project, winner åter Nej så bifalles att enligt Friherre Wredes sednare Dictamen projectet till Deputerades jemkande remitteras.

Herr Danckwart Lilljeström, Carl J., förklarade sig nöjd dermed att projectet icke af Riddarehus-Secreteraren utan af Deputerade öfwerses, dock så att ingen ting förändras af egenteliga innehållet; Gud låte ej onåd drabba oß, men wår deliberation är grundad på Lag, Sanning och Protocollerne.

Herr vice Landtmarskalken förklarade sig ingen proposition kunna göra som authoriserar Protocoller, som Kongl. Maj:t sagt skola annulleras.

Grefwe Lewenhaupt, Claes, anmärkte att ett Protocoll ej behöfwer någon annan Actus, än justering att winna laga kraft.

Friherre Duwall, beklagade att han oroade vice Landtmarskalken och Ridderskapet och Adeln med repetitioner, men angående wißa Protocolls utplånande wore en helt annan fråga, som ej hindrar att wi ju kunna ge en Ledamot det intygande att hans project instämmer med sanningen, sakens förlopp och Protocollerne. Ridderskapet och Adeln torde kunna förenas om proposition blifwer på Friherre Wredes sednare Dictamen.

Herr Ehrenmalm, Samuel, om wårt ändamål blott får wara att till Protocollet förwara wårt urskuldande så tyckes det winnas, om projectet remitteras till Revisions-Utskottet. Det har genom Remißen wunnit en slags Sanction, och Protocollerne äro redan ärkände.

Herr Tigerhielm, Sewed Gust., i anseende till Hans Kongl. Maj:ts Nådigste löfte på Riks-Salen, så har en wärd Ledamot föreslagit en Justifications-Act, hwilken efter min tanka fullkomligen öfwerensstämmer med förloppet af händelserne och med de hos Ridderskapet och Adeln uti Herr Landtmarskalkens öfwerwaro justerade Protocoller; den hade nu åfwen kunnat till Ridderskapets och Adelns pröfning förekomma, derest icke Hans Maj:ts Nådigste Befallning genom Herr vice Landtmarskalken förebygt denna öfwerlägguing; Hans Maj:t har fullkomligen försäkrat deß Ridderskap och Adel om sin aktning och nåd; denna nådigste försäkran jemte sanningen af händelserna som ligga för en framtid i wåra Protocoller, är efter min tanka, jemte Hans Kongl. Maj:ts Befallning som fordrar åtlydnad, för Ridderskapet och Adeln tillräckelig, och långt större än den kan blifwa genom förnyade Protocoller hwilka icke kunna innefatta mera, än förut deruti är infört; och med Ridderskapets och Adelns wärdighet

wärdighet mest instämmande att icke widare widröra detta ämne.

Herr Cock, Corfitz Ludvig begärte att till Protocollet skulle anteknas att han yrkat på votering.

Som Friherre Duwall, Wachtmeister, du Rietz med flere, begåfwo sig till proposition och bifall af Frihere Wredes Dictamen, så gjorde vice Landtmarskalken följande proposition:

Bifaller Högloflige Ridderskapet och Adeln att Friherre Wredes project remitteras till de utsedde Deputerades öfwerseende och rättande enligt deß här uppläste Dictamen ad Protocollum?

Bifölls.

Som det yrkades att deßa Deputerade skulle utses af Electorerne, gjorde Herr vice Landtmarskalken proposition:

Bifaller Ridderskapet och Adeln att twenne af hwar Claß utses, att granska Friherre Wredes project och Expeditionerne?

Bifölls.

Och finge Electorerne tillsägelse att wid samma tillfälle wälja Ledamöter uti ett Bewillnings- och Krigsgårds-Utskott, som Kongl. Maj:t åskat; antalet af Ledamöter skulle efter wanligheten förblifwa proportionerat efter de andra Ståndens, och närmare uppgifwas, när Herr vice Landtmarskalken fått samråda med deras Talemän.

Grefwe Lewenhaupt, Claes, innan Ridderskapet och Adeln i dag skiljer sig, utbad han sig få påminna Herr vice Landtmarskalken att han, så ofta han träder inom Slottsporten, alldrig glömmer, att yrka

yrka wåra fångslade Medbröders urskuldande och befrielse.

Friherre Wachtmeister. Ridderskapet och Adeln hwarken samlas eller skiljas, utan att wi sakna dem, och wårt billiga påstående afstadnar alldrig att de böra dömmas eller släppas.

Herr vice Landtmarskalken. Det skulle ömma honom om någon trodde att han kunde förgäta, hwad som läge Ridderskapet och Adeln så nära om hjertat, han hoppades ock att honom gjordes justice i den delen, han hade och deröfwer fått det swar af Kongl. Maj:t som han för detta Ridderskapet och Adeln wid handen gifwit, men skulle ej underlåta att uppaßa de blidaste ögonblick hos Monarken då något till Ridderskapets och Adelns fromma kunde uträttas.

Herr Danckwardt Lilljeström. Den skall intet hafwa läst mycket, som icke wet att TRAJANUS war en af de största Regenter werlden frambragt; men i hans tid förföljdes de Christna, ty Kejsaren war illa underrättad; men Plinius en wälförtjent Favorit till hwilken Kejsaren hade sitt förtroende, upplyste honom att de wore ett honett folk, och hwarken stämplade emot Kejsaren eller mot Republiquen, hwilket hade den goda werkan, att Kejsaren fattade bättre tankar om dem; förföljelsen upphörde och de blefwo skyddade. Herr vice Landtmarskalken, har samma utwäg att winna ett wackert namn hos efterwerlden.

Grefwe Ribbing. Hos den förste Medborgaren bland ett fritt folk lära alla ögonblick wara lika och icke något oblidt, då deß fria folk i under-

dånighet wänder sig till honom och yrkar sina i Lagen helgade rättigheter och oskuldens hägn.

Friherre Leijonhufvud, Knut. Å ankan af detta animerar oß något hwar; Om det wore att förmoda att Kongl. Maj:t tilläte oß att i detta Ämne få nalkas sin Thron, hade han projecterat det tal, som wid det tillfället kunde wara tjenligt.

Herr vice Landtmarskalken. Ridderskapet och Adeln har warit så ynnestfullt mot mig och tagit det Beslut, att alla nya Ämnen och skrifteliga andraganden förut till mitt igenomläsande böra lämnas; Jag behöfde wißerligen ej yrka min rätt emot en så wärd Ledamot, men anmärker sådant i anseende till ordning, och lemnar honom tillstånd till uppläsandet; dock ej som ett Ventilations-Ämne eller anledning att uppwakta Kongl. Maj:t.

Friherre Leijonhufvud uppläste derefter och lade till Protocollet följande:

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Eders Kongl. Maj:ts Ridderskap och Adel lämnade nådiga tillstånd, att få Eders Kongl. Maj:t i underdånighet uppwakta, gifwer det en tillfredsställande anledning att snart se det ämne förswinna, som på det ömmaste uppwäckt Ridderskapets och Adelns oro. Det nalkas Thronen i den säkra tillförsigt, att rättwisa och mildhet äro de enda skygd Swenske Män äga och böra söka till bibehållande af den personliga säkerhet som för dem i Grundlagen och Privilegier är förwarad, och kalladt till en fri Riksdag, hafwer Ridderskapet och Adeln ansedt densamma än ytterligare befästad genom det förswar Riksdagsmän i synnerhet är tillagt. Med en sådan öfwer-

wertygelse har Ridderskapet och Adeln ej utan ytterста bestörtning kommit i erfarenhet, att många af deß Ledamöter blifwit i fångsligt förwar inslutne utan att en gång i ett sådant tillstånd njuta den tröst och det biträde af anhörige och wänner, som endast kunna göra frihetens förlust dräglig.

Ridderskapet och Adeln, hwars aktning och förtroende för deße Ledamöter i den mohn öfwerträffar Allmänlletens, som det warit närmare att begagna sig af deras biträde och insigter, har trodt sig så mycket mera böra wara om hjertat att ömma deras belägenhet, som de äro utur stånd satte att sjelfwe wärka till deras befrielse, och Ridderskapets och Adelns åstundan är eskrymtad att snart få åter emottaga dem i sitt Samfund.

Öfwertygadt att de ingen ting högre önska än att med ädagalåggande af deras oskuld skydda deras ära och rätta det irriga omdömme deras medfart möjeligen kunnat åstadkomma, anhåller Ridderskapet och Adeln underdånigst och på det enståndigaste om deras frihet. Rättwisa, Mildhet och Nåd hafwa gjort Eders Kongl. Maj:ts Spira älskad, och ett nådigt afseende på Ridderskapets och Adelns underdåniga anhållan, blifwer för dem ett förnyat wedermäle deraf.

Friherre Duwall fant det Projectet så wäl författat, att han tillstyrkte att just det samma måtte blifwa nyttjat, när wi komma så nära, att wi i detta ämne få bära wår underdåniga föreställning till Thronen.

Grefwe Düker, Carl, önskade att Ridderskapet och Adeln genom sitt biträde uti utwerkandet af de fång-

fångslades lösgifwande, tillika kunde förskaffa Herr vice Landtmarskalken ett tillfälle att medelst sitt bidragande dertill förwärfwa sig en rättighet till Ridderskapets och Adelns fullkomliga erkänsla.

Herr Flach. Jag håller före om wi ej skulle kunna ernå den lyckan att få framkomma till Kongl. Maj:t med wårt åliggande i detta ömmande mål, äro wi likwäl skyldige att rättfärdiga wår känsloömhet inför Swenska Allmänheten, wåra saknade Medbröder, och wåra egna samweten; hwad hindrar derföre att wi med projecterade Deputationen afgå till Kongl. Maj:ts dörr, skulle Kongl. Maj:t ej täckas i Nåder Deputationen emottaga, så kunna wi ju gå tillbaka med den tillfredsställelsen att inför hela werlden hafwa ådagalagt så wäl wår listiga öfwertygelse om deras oskuld, som den ömma del wi taga i deras öde.

Herr vice Landtmarskalken försäkrade sig skola göra sin yttersta flit att i allt hwad på honom kan ankomma wara Ridderskapet och Adeln till nöjes, och förtjena deß wänskap och förtroende.

Grefwe Hamilton, Adolph, förfrågade sig om Electorerne finge tillstånd att genast bryta Listorne så snart wahlen wore förrättade.

Herr vice Landtmarskalken swarade, att gamla praxis iaktages, att Listorne alltid brytes in Pleno.

Ridderskapet och Adeln anhölt hos Herr vice Landtmarskalken att oftare få Plenum.

Herr vice Landtmarskalken förklarade, att han skulle söka förskaffa Ridderskapet och Adeln Plenum så

så ofta som det kunde paßa sig, men att i anseende till Utskottens arbete och göromål kunde det ej alltid låta sig göra.

Ridderskapet och Adeln åtskildes.

In Fidem,
Bungencrona.

Tisdagen den 10 Mars.

Plenum klockan half 11.

Vice Landtmarskalken Herr Öfwersten Lilljehorn, berättade att detta Plenum endast wore anslagit till uppbrytande af Electorernes wahl till Bewillnings- och Krigsgårds Utskottet, samt att ej några widare öfwerläggningar kunde företagas, emedan det Hemliga Utskottet i dag klockan 11 hos Kongl. Maj:t skulle wara församladt, samt Ledamöterne i Banco-Utskottet wid Inventeringen och Besigtningen af det Banquen tillhöriga Tumba Pappersbruk förhindrade.

Friherre Wachtmeister påminte, att Herr vice Landtmarskalken sednaste Plenum loswat att samrådas med de andra Ståndens Talemän angående antalet af deßa Deputerade på det Ridderskapets och Adelns måtte blifwa wid ett efter wanligheten proportionerat antal, och utbad sig derföre att få weta huru starkt detta Utskott kommer att blifwa.

Herr vice Landtmarskalken gaf wid handen att antalet förblifwe efter förra wanligheten och det präjudicat som Faddergåfwe-Bewillnings Utskottet wid 1778 års Riksdag föranläte, nemligen 12 af Ridderskapet och Adeln, 4 af hwar Claß.

Då

Då Herr vice Landtmarskalken war i begrepp att bryta wahl-listorne, begärte Herr Tigerhielm, Sewed Gustaf, att få tala, hwarifrån han icke wille begifwa sig.

Herr vice Landtmarskalken förklarade att han i dag ej tillåte någon deliberation så framt det ej egenteligen rörde det nu till uppbrytande wahlet.

Herr Tigerhielm trodde sin rättighet ej kunna wägras, särdeles som hwad han ärnade anföra, just hade en ganska nära gemenskap med detta wahl.

Herr vice Landtmarskalken lofwade att i sådan händelse Herr Tigerhielm skulle få ljud sedan Listorne wore brutne.

Uppbrötos Listorne öfwer wahlet till Bewillnings- och Krigsgårds-Utskottet, samt till Deputerade öfwer Ridderskapets och Adelns Expeditions öfwerseende.

Krigs-Rådet Numers och Banco-Commißarien Silwerstolpe som till denna sednare förrättning wore walde affade sig, och komma således deras ställen af Electorerne att fyllas. Hwarefter Herr Tigerhielm som uppropades, anförde:

Innan Herrar Electorers wahl öppnas, utbeder jag mig Höglofl. Ridderskapets och Adelns wördnads-tillåtelse, att få föreslå såsom Instruction för Krigsgårds-Bewillnings-Utskottet, att detta Utskott hos Kongl. Maj:t anmäler Ridderskapets och Adelns underdåniga tillgifwenhet och benägenhet, att under nu warande Krig, äga lif och egendom ospard till Kongl. Maj:ts och Rikets tjenst, och derjemte i djupaste underdånighet anhåller, att Hans Maj:t som äger

äger de widsträcktaste insigter, och den största kännedom, af hwad som till Krigets utförande kan erfordras, täcktes i nåder sjelf utsätta Krigsgårds-Summan, då Ridderskapet och Adeln lika underdånigst försäkrar att sedermera söka utwägar, att för sin del uppfylla Hans Maj:ts Nådiga åstundan. Detta som å ena sidan bär det ojäfaktigaste wittnesbörd om Ridderskapets och Adelns aktningswärda tankesätt, torde å andra sidan befria hwar och en af oß ifrån tillmäle, att utan nödtwång hafwa tryckt hemmawarande Medbröder med en tung beskattning, när wi äga för oß, att den mildaste af alla jordiska Konungar pröfwat den nödig; för samma orsak wågar jag äfwen föreslå, att i tydeliga ord i Riksdags-Beslutet införes: Det Riksens Stånder endast antagit och sinsemellan fördelt den Bewillning som Konungen åskat och till Rikets nu warande behofwer pröfwat nödig, och hwaruti Riksens Stånder med kännedom att den wore för dem och deras hemmawarande Medbröder tryckande, blifwit i anseende till omständigheterne nödtwungne att ingå. Och som detta är ett mål, som äfwen rörer de öfrige Respective Riks-Stånden, anhåller jag att i form af ett Memorial få lämna del af mina tankar.

Begärtes på bordet.

Herr Ehrencrona, Joh. Gustaf. Wid upplåsandet den 17 Februari på Riks-Salen af Namnen på de Personer som underskrifwit Bilagan till Hans Excellence Landtmarskalkens Skrift, hade han med särdeles förundran hört nämnas sitt, då han af sin Att wore den enda som sig wid denna Riksdag infunnit, men ett dylikt bewittnande alldeles stridde mot hans öfwertygelse, och således ej af honom kunde

de wara tecknat. Hans heder hade derföre fordrat att efterfråga huru dermed förewette, och hade han omsider af Herr Cancellie-Rådet Elers fått den upplysning som ett Herr Cancellie-Rådets Bref innehölle, hwilket Herr Ehrencrona uppläste, och till förwarande wid Protocollet in Originali aflämnade, så lydande:

Wälborne Herr Lieutenant!

Ibland de undertecknade Namn å Herr Grefwen och Landtmarskalkens Dictamen, som den 17 Februari sistledne på Riks-Salen af mig, på nådig befallning uppläsites, hände, att jag för Ehrenström först läst det för Ehrencrona, som dock strax rättades; och kan jag således till swar lämna, att ibland de underskrefne namn å förenämde Document, ingen Ehrencrona finnes; hwilket torde göra Herr Lieutenanten trygg, och öfwertygad att deß underskrift derå icke blifwit mißbrukad, utan att felet är mitt som orätt läst Ehrencrona i stället för Ehrenström. Med all högaktning framhärdande,

Wälborne Herr Lieutenantens

Ödmjukaste Tjenare,

Stockholm d. 4 Mars 1789. J. Elers.

hwilket Herr Ehrencrona till sin egen tillfredsställelse och på det han ej måtte blifwa mißkänd, hos Höglofl. Ridderskapet och Adeln trodt sig böra anmäla.

Herr Stjernwall, Eric, gaf likaledes wid handen att han ej originalet af denna Skrift undertecknat, ett steg hwaraf Herr Stjernwall förklarade sig ej wara Capable.

Herr

Herr Björnberg, C. D. anförde, att på en del af de Listor som hos allmänheten kringlöpa, han förnummit att namnet Björnberg skulle finnas. En hans Namne hade wäl wid Riksdagens början haft säte på Riddarhuset, men wore bortrest 4 dagar innan det omtwistade förloppet sig tilldragit, och för sin del wore Herr Björnberg fri från allt deltagande häruti.

Friherre Duwall, Johan Diedric. Det fägnade honom att höra Ridderskapets och Adelns Ledamöters delicateße och ömhet om sin Justification, men det ämne han i få ord wille anmäla wore dermed ej gemenskap ägande. Ibland de ärender som blifwit hwilande, wore ett af Ridderskapet och Adeln redan tagit Beslut, angående swar till Bonde-Ståndet uppå deß Extractum Protocolli angående Privilegier för Ofrälse Ständen. Sednare förefallne omständigheter hade wäl förändrat saken, men hindrade dock icke Ridderskapet och Adeln att i conformité med sitt Beslut lemnade Bonde-Ståndets swar. Som Ständen icke hafwa Plena på samma dagar och tider, så kunde icke en Deputation affärdas, utan föreslog Friherre Duwall utwägen af Extractum Protocolli.

Herr vice Landtmarskalken, utlät sig att sådant kunde ske genom Extractum Protocolli, och då Ridderskapet och Adeln åskade proposition, förklarade Herr vice Landtmarskalken att deß utlåtelse warit en proposition.

Ridderskapet och Adeln åtskildes.

In fidem Protocolli,

Bungencrona.

Måndagen den 16 Mars.

Plenum klockan half 11 f. m.

Herr vice Landtmarskalken Ordförande. Herr Tham Pehr påminte om Protocolls justering, Herr vice Landtmarskalken trodde wara bäst att en eller fiere särskilte dagar dertill utsättes.

Herr vice Landtmarskalken föredrog ett Protocolls-Utdrag ifrån det Hemliga Utskottet angående den till Rikets behof nödige Bewillnings-Summan.

Friherre Duwall, Johan Diedric, i anseende till den stora wigt som ligger i denna fråga, och på det den tillwitelse ej må göras Oß, det wi ej med yttersta empreßement skynda till Bewillningens utstakande, hade han ej emot, att ju icke detta Extractum Protocolli genast måtte remitteras till Bewillnings- och Krigsgårds-Utskottet, men med förbehåll att det i öfrigt må anses ligga på bordet, att föredragas i sammanhang med hwad widare i detta ämne kan förekomma, och således wår rätt in totum & tantum reserverad.

Herr vice Landtmarskalken. Bifaller Ridderskapet och Adeln att Hemliga Utskottets Extractum Protocolli remitteras till Bewillnings- och Krigsgårds-Utskottet?

Ridderskapet och Adeln åskade tillåggning af förbehåll af deß rätt.

Herr vice Landtmarskalken, att remitteras med alla Ridderskapets och Adelns rättigheter förbehållne.

Friherre Duwall, påminte om den tillåggning och att yttra sig öfwer denna Saken.

Herr

Herr vice Landtmarskalken, förklarade sig härmed instämma.

Friherre Wachtmeister utbad sig att Friherre Duwall täcktes repetera hwad han föreslagit, hwilket

Friherre Duwall gjorde, med följande ord: Att på det intet hinder må ligga i wägen att tänka på utwägar till Bewillningens utfinnande, saken måtte remitteras, men att Ridderskapet och Adeln för resten förbehåller sig sin rätt att yttra sig i hela saken.

Herr vice Landtmarskalken. Bifaller Ridderskapet och Adeln hwad Friherre Duwall proponerat.

Beswarades med Ja.

Herr vice Landtmarskalken gaf tillkänna, att Kongl. Maj:t bewiljat att emottaga den af Ridderskapet och Adeln beslutne Tackfägelse-Adreße, hwilken komme att öfwerlemnas af en Deputation af alla 4 Ständen, anförd af Hans Excellence Herr Grefwen och förste Landtmarskalken, och när dagen dertill blifwer utsatt infinna sig de andra Ståndens Ledamöter i Secrete Utskottsrummet, der Ridderskapets och Adelns Deputerade med dem samlas, och att anslag på taflan skulle göras.

Herr Linderstedt, Johan, påminte att en Tackfägelses aflåggande till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL wore afsluten.

Ifrån bänckarne påmintes att hos Ridderskapet och Adeln åfwenledes wore beslutit att aflägga Tackfägelse hos Hans Kongl. Höghet Hertig FREDRIC.

Friherre Duwall, erindrade att hos Ridderskapet och Adeln wore beslutit om Tacksägelsen till Deras Kongl. Höghetet. I den sednare delen afwakta wi de andra Ståndens swar, men wid begge tillfällen fordras den föregående nödiga formaliteten att erhålla Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd; men beklagligen är wår communication med de andra Ständen afbruten derigenom att wi ej hafwa Plena på samma dagar, i hwilken omständighet Friherre Duwall anhöllt om Herr vice Landtmarskalkens biträde.

Herr vice Landtmarskalken. Uti denna saken har Ridderskapet och Adeln ingen skuld, wårt Extractum Protocolli är länge sedan afgångit, och lofwade Herr vice Landtmarskalken än ytterligare derom påminna Talemännen. — Herr vice Landtmarskalken återtog: angående Tacksägelse-Adreßen och som wid stora och angelägna tillfällen Ridderskapets och Adelns Deputerade warit 48 till antalet, så wore det lämpeligt ännu följa samma efterdöme.

Widare hade Hans Kongl. Maj:t befallt Herr vice Landtmarskalken låta Ridderskapet och Adeln weta att Hans Kongl. Höghet Kron-Prinsen i Deputerades närwaro komma att Examineras uti sina framsteg i Studierne, att till deßa Deputerade först borde utses dem som warit Hans Kongl. Höghets Faddrar och nu kunde wara tillstädes, om antalet, som blefwo 4 af hwarje Claß, af dem ej kunde fyllas, kunde de öfrige utses efter behag.

Likaledes hade Kongl. Maj:t i Nåder befallt honom underrätta Ridderskapet och Adeln att Kongl. Maj:t på sin bekostnad låter begrafwa den nyligen afledne Bonde-Ståndets Taleman, hwarwid 25 Ledamöter af Ridderskapet och Adeln komma att följa med i Proceßionen. Anslag skulle åfwen dertill ske.

Riddarehus-Fiscalen undfeck befallning att Ledamöterne till deßa trenne förrättningar anteckna, hwilket han och under nästföljande ämnens ventilerande wårtställte och efter deß slut uppropade och justerade Listan.

Friherre Duwall anförde, att af åtskillige göromål hindrad kunde han icke längre fortfara att i Banco Utskottet uppfylla det ställe Ridderskapets och Adelns förtroende honom uppdragit.

Herr vice Landtmarskalken utbad, att Friherre Duwall icke måtte undandraga sig att med sina mogna insigter och råd bewista Herrar Banco Fullmägtiges angelägna öfwerläggningar och afsäga sig ett förtroende Ridderskapet och Adeln med ett så mycket skäl till honom hyste.

Ridderskapet och Adeln instämde allmänt i denna begäran och då Friherre Duwall förklarade, att till fullgörande af Ridderskapets och Adelns wilja och önskan, åtaga sig att fortfara, blef han af Herr vice Landtmarskalken samt af hela det nu församlade Ridderskapet och Adeln med benägnaste uttryck betackad.

Herr vice Landtmarskalken föredrog derefter Kongl. Maj:ts nådiga proposition kallad Förening- och Säkerhets-Act, hwilken upplästes *) och derefter det nådiga swar uppå den underdåniga förfrågan och anhållan Ridderskapet och Adeln uppdragit Herr vice Landtmarskalken att hos Hans Kongl. Maj:t

*) Se Bilagan till denna dagens Protocoll.

göra om Herrar Rikſens Råds utlåtande, hwilket nådiga yttrande i dag innan Hans Maj:t afreſte till Drottningholm blifwit Herr vice Landtmarſkalken tillſtäldt, ſå lydande:

"På vice Landtmarſkalkens anmälan å Rid-"derſkapets och Adelns wägnar angående Rådets "hörande meddelas följande ſwar:

"Förenings- och Säkerhets-Acten, har blifwit "den 21 Februari ſiſtledne på Riks-Salen offenteli-"gen uppläſt, i Min, i Rikſens Arf-Furſtars, "Råds och ſamtelige Ständers närwaro. Trenne "Stånd hafwa enhälligt den antagit, och ſedan den "å nyo på deras ſärſkilta Kamrar blifwit uppläſt, "hafwa deras Talemän den i Min närwaro ſom en "Grundlag (enligt 1786 års Beſlut) underteknat och "beſeglat. Jag har lämnat Ridderſkapet och Adeln "att den öfwerwäga på deras Kammare efter deras "anhållan, och till betänkande gifwit dem trenne wec-"kor. Alltſå återſtår ej nu mera för Ridderſkapet "och Adeln än att den till ſluteligt afgörande företa-"ga, på det att de öfrige Riksdags-ärender måge "till ett ſkyndſamt ſlut befordras och Riksdagen "ſnart lycktas, helſt angelägna och för Rikets Lan-"damärens fredande nödwändiga wärf fordra på an-"dra orter Min närwaro". Stockholms Slott den 16 "Mars 1789.

GUSTAF.

Åtſkillige af Ridderſkapets och Adelns Ledamöter hade wäl wid förſta anmälande af detta Ventilations-Ämne anmält ſig att tala, men i anledning af Herr vice Landtmarſkalken då gjorde föreſtällning blefwo

blefwo de icke förr än nu, hwar och en i ſin ordning antecknade.

Herr vice Landtmarſkalken. Wi finna nogſamt att ju wigtigare öfwerläggnings-ämne ju ſtörre ſtillhet och ordning tarfwades, han utbad ſig derföre ſom en ynneſt af Högloſl. Ridderſkapet och Adeln att med ſagtmodighet och utan öfwerilning höra hwarannan och ſäga ſina tankar; Sådant är för Ridderſkapet och Adeln, ſåſom det upplyſtaſte Stånd wärdigt, då den wigtigaſte fråga är deß öfwerläggning föreſtäld. Skiljdt från fördomar fattar Ridderſkapet och Adeln alltid det wiſaſte, det mognaſte Beſlut. Menniſko-Lagar äro alltid ofullkomlige, de hafwa undergått förändringar ſlägte från ſlägte, MINOS Lagar de klokaſte man kändt bibehöllo ſin kraft öfwer 1000:de år, när en wis Licurgus ſkulle öfwerſe dem efter tidens behof, ombytte han endaſt ordaſätten, men bibehöll ſamma mening. Herr vice Landtmarſkalken bad Ridderſkapet och Adeln beſinna wigten och wärdet af denna punct, af detta ögonblick, och öfwerwäga den tillgifwenhet Ridderſkapet och Adeln är ſkyldigt Konungawäldet, ſina namns heder och framtiden; för ſin del förſäkrade Herr vice Landtmarſkalken ſig ej wilja underlåta att förſäkra minnet af ſitt klena namn derigenom att han ej ſkulle wika till höger eller wänſter.

Derefter uppropades att tala förſt:

Grefwe Douglas, Robert Delphicus. I ett ſå wigtigt mål ſom detta hade han ej wägat anförtro ſina tankar åt minnet, utan författat dem ſkrifteligen, ſå lydande:

Sedan Kongl. Maj:t af ömhet för Lagarnes

 beſtånd

bestånd och sine trogne Undersåtares och Fädernes-landets närwarande och tillkommande wäl täckts i Nåder tillåta deß Ridderskap och Adel uppå deras gjorde enhälliga underdäniga anhållan, att inom sig öfwerwäga och för Thronen nedlägga hwad Ridderskapet och Adeln för deras underdäniga del kunde hafwa att erindra wid den af Kongl. Maj:t den 21 sistledne till Riksens Ständer gjorde nådiga proposition, rörande åtskillige wigtige Ämnen ländande till Regeringssättets och allmänna säkerhetens ytterligare befästande; Så blifwer det hwar Riddersmans undersåteliga pligt, att jemte det han häruti erkänner och wördar Kongl. Maj:ts ömma och faderliga godhet emot sitt folk, så yttra deröfwer sina tankar, som han efter bästa wett och öfwertygelse det finner, och inför Gud, samt hwar redlig Swensk Man nu och i tillkommande tider will och kan förswara. Det är uppå denna oswikeliga grund som jag wågar Höglofl. Ridderskapets och Adelns mognare omprö-fwande underställa mina oförgripeliga tankar öfwer det mest betydande ämne som till Riddarehusets öfwerläggningar någonsin kommit eller komma kan.

Hade den Nåden blifwit Ridderskapet och Adeln förunnad att enligt 42 §. Regerings-Formen få del af Herrar Riksens Råds yttrande i detta wigtiga ärende, så hade jag af deras på lång erfarenhet och mogen kundskap grundade upplystare omdömme med mera trygghet wågat fatta mitt Beslut, och mina tankar deröfwer framställa; Men då Kongl. Maj:t derom annorlunda i Nåder täcks förordna, åligger det mig endast rådfråga det begrepp jag om wåra Lagar fattat och den öfwertygelse jag hos mig sjelf hyser om Kongl. Maj:ts och Rikets sannskyldiga wäl och bästa; Alltid beredd att mig till underdånig efterlefnad ställa hwad derom annorlunda lagligen kan blifwa förordnadt och fastställdt.

Den första puncten af den till wårt underdäniga yttrande oß i nåder förestälte Förenings- och Säkerhets-Act, innehåller att Konungen äger styra, freda, frälsa och förswara Riket, börja krig, sluta fred och förbund, förordna om Embeten, samt skipa och handhafwa Lag och Rätt och de öfrige Rikswärdande Ärenders skjötsel på sätt Konungen nyttigast finner m. m. denna § ytterligare innehåller. Som det stadgande hwad krigs begynnande widkommer, upphäfwer och förändrar hwad Regerings-Formen af år 1772 uti 48 §. uttryckeligen förmår, så utber jag mig att härwid få göra de ändringar som jag, enligt min undersåteliga plikt emot Kongl. Maj:t, min trohet emot mitt Fädernesland och min skyldighet emot efterkommande, icke anser mig tillständigt att såsom Riksdagsman inom mig dölja.

Riket har ifrån deß första upprinnelse warit fritt under en Magtägande men Lagbunden Konungs styrelse. Konungarne hafwa warit uppdragne all den magt, som till Lagarnes hägn, Rikets förswar emot Ut- och Inrikes wåld, samt deß egen och undersåtares säkerhet och wältrefnad fordrades; Men folket hafwa sådane rättigheter warit förbehållne, som till deras frihets, det will säga, deras allmänna och enskilta personliga säkerhet för lif, ära, egendom och wälfärd, blifwit för tillräckelige och nödwändige ansedde. Den allmänna friheten eller säkerheten synnes hafwa bestädt uti de 3:ne hufwudsakeliga delar:

1:o Att krig och örlog icke kunde begynnas utan Folkets eller Nationens bifall och samtycke.

2:o Att inga Krigshjelper, nya Gärder, Utskrifningar och andra Pålagor kunde Folket utan deras wettskap, fria wilja och samtycke påläggas i annat fall än då Riket med Härsmagt blefwe angripet: och

3:o Att inga Nya Lagar kunna göras utan deras kundskap och bifall. De 2:ne förste delarne äro med hwarannan i sådant samband i detta Land och efter de hos oß i äldsta tiderne widtagne och ännu bestånd-ägande hushålls- och styrelse-grunder så oskiljaktige att den ena af deßa rättigheter ej kan eftergifwas utan den andra icke med detsamma förloras eller blifwer onyttig. Ett krig kan icke här som uti de fleste andre fria Stater föras utan folkets eller undersåtares nödwändiga bidragande dertill, icke allenast med sina Personer utan och med sin Egendom.

I ett Land, hwar hushålls-författningarne äro annorlunda än hos oß, der kunde en Konung som wore försedd med en emot behofwet swarande Skatt-Kammare begynna och föra krig så länge hans samlade förråd af penningar warade, utan att sina undersåtare med nya pålagor dertill betunga. — Men felas honom sådane egne tillgångar, måste han tillita Nationen derom på hwilken det då ankommo att dertill samtycke eller ej och således är uti ett sådant Land Beskattnings-rättigheten allena tillräckelig att skydda friheten och innewånares säkerhet för sin egendom och wälfärd. Deremot kan en Swänsk Armee icke röras utan Landets största betungande, ty efter äldsta inrättningarne i Swerige war Bonden eller Inne-

Innewånaren sjelf Soldat, och ännu utgöres, underhålles och å nyo uppsättes största delen af Armeen på Landets Innewånares bekostnad. Ett krig i Swerige medförer derföre en wärkelig Beskattning på Landet, drygare och mera tryckande än de Penninge-sammanskott som igenom Bewillningar pläga utgå: och rättigheten att börja krig är således detsamma som rättigheten att pålägga utlagor. Skulle deröfwer denna rättighet att börja krig ensamt och oinskräkt tilläggas Konungsliga Magten så synes Beskattnings-rättigheten tillika wara för Undersåtarne förlorad eller föga betydande och med det samma de 2:ne första delarne af Nationens Allmänna frihet och säkerhet till en betydande del förswunnen. Af denna grund har ifrån den första stund som Riket erhöll en allmän gemensam och ordentlig Regerings-Lag, Swenska Konungarne lemnat folket den rättigheten att höras och samtycka till Krig och Örlog förrän det kunnat företagas. Allt ifrån Konung CHRISTOPHERS tid år 1442 då Landslagen utgafs och intill de 2:ne Enwälds-Konungarnes, har så wäl uti förenämde Lags Konunga-Balk hwars Efterlefnad af Konungarne wid deras tillträde till Regementet blifwit bekräftad, som uttryckligen uti Högstsalig Konung GUSTAF ADOLPHS och Konung CARL X:s försäkringar sådant blifwit Riksens Ständer lofwat och tillsagt, hwarom Riksdags-Besluten med flere Rikets Handlingar böra ojäfaktige wittnesbörd. Hwad wåda och olyckor Riket öfwergådt, huru det blifwit styckadt, stora Besittningar förlorade, och undersåtare bragte uti yttersta nöd och elände igenom den sista af Enwälds-Regenternes Krigslystnad, det wittnar den ömma känsla Riket deraf ännu har och uti ewärdeliga tider lärer få behålla.

behålla. Det som händt, kan ehuru under Kongl. Maj:s wisa och faderliga Regering icke att befara, likwäl i framtiden hända, och det är emot den som försigtighetsmätt äro nödwändige. Hwad uti 6 §. af Säkerhets-Acten är föreslagit om det som wid Riksdagarne hädanefter må företagas, synes betaga Riksens Ständer den rättighet 42 §. dem förbehåller att få sig emellan öfwerlägga och Kongl. Maj:ts nådiga godtfinnande underställa om de skulle åska någon ny Lag.

Som Riksens Ständer icke hafwa någon annan wäg än wid Allmänna Riksmöten att inför Thronen gemensamt nedlägga hwad de kunde för allmänt wäl finna nödwändigt, att andraga uti sådane Rikets tarfwor och behof dem de närmast känna och hwilka deras Konung om de alltid kunde wara honom bekanta säkerligen skulle lätta och afhöja; så synes hwad förenämde 42 §. härom förordnar wara både för Kongl. Maj:t och Riket nyttigt och nödwändigt, utan att i någon mätto inskränka en fullmyndig Konungs magt som äger deruti efter deß nådiga godtfinnande förordna antingen igenom bifall eller afslag. En sådan rättighet är således efter mitt ringa begrepp nödwändiga för Riksens Ständer till bewarande af den allmänna fri- och säkerheten.

Den medborgerliga eller personliga friheten, består, efter mitt omdömme deruti att Nationen styres efter den med Ständers egit bifall och samtycke utgifne Lag, och att hwar undersåte derwid får tillgoda njuta de rättigheter honom efter samma Lag tillkommer, eller han särskilt lagligen bör äga, helst då frågan är om deß lif, egendom ära och wälfärd.

Denna

Denna säkerhet synes ej så tydeligen som wår rättwisa och milda Konung det Sjelf säkerligen åstundar, wara bewarad uti de orden som wid slutet af 1 §. äro anförde: **Att Konungen äger skipa Lag och Rätt och de öfrige Rikswärdande Ärenders skjötsel på sätt Konungen nyttigt synes.** En otydlighet i en så wigtig fråga synes uti en Grund-Lagarna för tillkommande tider af wädeligaste följder. I anledning af allt föregående, hwilket min wördnad för min Konungs befallning och min skyldighet som Ledamot af detta Stånd ej tillåtit mig förtiga, kan jag efter mitt yttersta förstånd och enligt den trohet jag är Konungen och mitt Fosterland skyldig, ej annat än tillstyrka Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det dem i Nåder må tillåtas få förblifwa wid allt hwad den förträffliga, af Kongl. Majestät Sjelf Oß skänkte, af Oß heligt beswurne Regerings-Form af år 1772 innehåller så i deßa som de öfriga delar, hwaruti Säkerhets-Acten med samma Regerings-Form i någor mätto kan wara skiljaktig. — Det som särskilt i denna Säkerhets-Act angår Ridderskapet och Adeln, samt de dem af ålder förundte Privilegier, innefattas i synnerhet, uti 3:dje och 4:de §. §. af Säkerhets-Acten, och deröfwer får jag nu i lika ödmjukhet den åran yttra mina oförgripeliga tankar. Den rättighet som hwar och en i Riket af alla Stånd är uti 3:dje §. tillagd, att besitta med lika friheter all slags Jord i Riket, utom Säterier, Rå och Rörs- samt Insokne-Hemman, är stridande mot Adelns i Nåder undfångna och af Kongl. Maj:t samt Deß Glorwördigste Företrädare Allernådigst fastställte Privilegier af år 1723, hwilka uti 27 §. härom så lyda: Hwad angår Frälse, Rör-Gods och

Ut-

Utsokne-Hemman, så skola Adelns Wederlikar så wäl som Presterskapet och Borgare-Ståndet som redan köpt eller hedanefter kunna få köpa ett eller annat af berörde Frälse-Hemman, hwartill ingen Bördesman i laga tid sig anmäler, dem framgent få besitta och behålla under Frälsemannarätt, Arfwinge efter Arfwinge. Denna förmån att kunna äga Frälsejord, har ifrån äldsta tider tillhört Ridderskapet och Adeln allena utan allt undantag. Efter Konung GUSTAF ADOLPHS Privilegier för Ridderskapet och Adeln af år 1617, §. 42 kunde Skattejord blifwa Frälse, när den af Frälseman ärfdes, och wid 1660 års Riksdag blef förordnat, att när en Person adlades, blef deß ägande eller sedermera förwärfwade Krono-Skatte-Jord Frälse. Enligt 1665 års Riksdags-Beslut är wäl anledning att sluta det ett eller annat Frälse-Hemman då war kommit uti Ofrälse måns händer; men sådant ansågs som ett mißbruk och blef 1687 så rättadt, att om ett Frälse-Hemman kommit uti Ofrälse Mans hand genom köp, skulle det som Ofrälse anses och följakteligen förlora sin Frälse Natur. Adelns Privilegier af år 1719, §. 27, förklarar äfwen att ingen utom Adel ägde Frälse hafwa, men uti förenämde Ridderskapets och Adelns sista nådigt förunte Privilegier af år 1723 är detta så inskränkt som orden der lyda. Och sådant icke mindre med Ridderskapets och Adelns egit än de öfrige Respective Ståndens fria samtycke och bifall hwilka gemensamt uti 5:te § af Riksdags-Beslutet samma år förklarat, det de till undanrödjande af allt hwad som kunde förordsaka minsta widrighet Ståndenemellan, så rättat, jemkat och fogat sig i wänlighet, hwarefter annan, att hwar och en så uti Privilegier som Ståndens allmänna beswär kunde finna sitt skäliga

nöje,

nöje, hwarföre de samteligen önskade att wid deßa således öfwersedde och af Kongl. Majt nådigt confirmerade rättigheter och förmåner blifwa framhärdigt utan intrång handhafde. Skulle nu denna Ridderskapet och Adeln från älder tillagde rättighet wid Frälse-Hemmans besittning blifwa utan inskränkning lika för alla Stånd så skulle Adelns förswagande i Riket och kanske undergång deraf med tiden blifwa en följd. En Bondes sparsamma och olika hushållningssätt med Adelns som dels för sina barns uppfostran till Rikets tjenst, dels för Rikets anseende är underkastad ett annat lefnadssätt och flere utgifter, behåller gemenligen de Hemman som komma i Allmogens ägo innom det Ståndet, och allt som Frälse-Hemman efter hand föllo i deras händer, hwilket af flere ordsaker nödwändigt med tiden måste ske, blefwo sluteligen Rikets Adel både sig sjelfwa och Riket till last. Att Frälse-Hemman skulle deltaga lika med Krono- och Skatte-Hemman i Skjutsnings-Beswäret, är i lika måtto stridande emot icke allenast Frälse-Natur, utan ock alla både äldre och sednare för Ridderskapet och Adeln utfärdade Privilegier. Frälse friheterne grunda sig icke egenteligen uppå Konungarnes nåd allena, de äro ifrån äldsta tiderne tillkomne såsom ett wederlag emot den tunga, att rusta och gå till häst emot Rikets fiender. Hwar och en Skatte-Hemmans Ägare hade då den rättigheten att frälsa sitt Hemman ifrån Skatten emot sådan rustnings utgörande. En rättighet som mången sig afsade då det senare beswäret fanns för tungt. Dessa Frälse-Hemman blefwo sedermera dels emot Adelns friwilliga afstående af Tullfriheten, dels med Konungarnes wid Riksdagarne gifne samtycke lindrade uti de extraordinaire räntor, som under Konung GUSTAF

STAF ADOLPHS och Drottning CHRISTINAS Regementstider för Krigets ſkull påkommo, och ſådant dels helt och hållit, dels till hälften emot Kronans Hemman. Jöland deßa ſednare gårder — hwaruti Frälſe-Hemman till hälften allena emot Krono deltogo, är Gäſt- och Skjutsningsbeſwäret från äldſta tiderne räknat. Sådant har blifwit ſåſom en oryggelig och urgammal Adelns rätt faſtſtällt uti Adeliga Privilegierne 1590 och 1594. Riksdags-Beſluten 1602, 1642 och 1649, ſamt flere i Nåder utfärdade Resolutioner på Ridderſkapets och Adelns beſwär. Och då Allmogen wid Riksdagen 1675 wågade göra anſökning om ändring häruti, yttrade ſig Kongl. Maj:t i Resolution på deras beſwär den 25 September ſamma år, deröfwer på följande ſätt:

"Såſom Ridderſkapet och Adeln i uhrminnes "tider hafwa haft den förmån, att deras Gods uti "alla extraordinaie utgifter till Riksens underſtöd äro "med halfparten mindre beſwärade, än de hwilka "Sweriges Lag af älder kallat ſkattſkyldige Allmoge; "ſå att utan det intet Adeligt Ständ kan ſå här ſom "hela werlden öfwer begripas eller förſtås; Så kan "Kongl. Maj:t deß trogna Underſåtare af Bonde-"Ståndet härutinnan intet willfara."

Sådane äro de Lagar hwarpå den urminnes häfd ſig ſtöder, hwarmed Ridderſkapet och Adeln ſitter och ſtädſe ſutit oqwald i beſittning af wißa friheter för ſin Frälſe-Jord åfwen under Enwälds-Konungars tid. De äro lagligen tillkomne, icke af blott Nåd, utan ſåſom erſättning och wederlag för andra Adelns Präſtationer eller afſtädde rättigheter, och de äro med alla möjeliga laga Actus befäſtade ſamt af alla framfarna Sweriges Konungar

gar och åfwen af wår nu regerande Allernådigſte Konung i Nåder ſtadfäſtade. Den rubbning ſom häruti ſkulle ſke, kunde ej annat än medföra den ſwåra wärkan för Ridderſkapet och Adeln, att Adeln antingen måſte eftergifwa ſå mycket af deras Räntor af ſine Hemman, ſom emot de nya Pålagor ſwarade, då Adelns i ſig ſjelf nog knappa wilkor blefwo ännu mer förſämrade eller också förorſakade deras Hemmans ödesmål. Störſta delen af Adeln i detta Land har warit och är ännu i jemförelſe med detta Ständ i andra Länder af fattigdom mer och mindre betungade. Detta jemte flere orſaker har föranlätit Swenſka Konungar, hwilka ſå här ſom i andra Riken funnit Adels-Ståndets upprätthållande för Monarckien nödwändigt, att tillſäga dem rättighet till Rikets tjenſter och deras orubbade lagliga beſittning, då ſkicklighet förtjenſt och wälförhållande gjorde dem dertill wärdige. Sådant innefattar både Regerings-Lagarne ſamt äldre och ſednare Ridderſkapets och Adelns Privilegier. Jag har derföre till Kongl. Maj:t ſom alltid ådagalagt ſin huldhet för detta Ständ, det underdåniga hopp, att hwad ſamma Privilegier och 1772 års Regerings-Form innehåller icke blifwer ändrat igenom hwad 1 och 4 §. §. af Säkerhets-Acten i denna delen föreſlagit. Ridderſkapet och Adeln lärer eljeſt alltid med glädje ſe de förmåner hwarmed Kongl. Maj:t i nåder täcks hugna deras Medſtånder, då Kongl. Maj:t i nåder pröfwar ſådant kunna ſke utan deß Ridderſkap och Adels förfäng.

Men i anſeende till hwad nu i ödmjukhet är anfört, hemſtäller jag Högloſlige Ridderſkapets och Adelns mogna ompröfwande om icke Högloſlige Rid-

derskapet och Adeln skulle tackas i deßa delar hos Kongl. Maj:t underdånigst anhålla at Ridderskapet och Adeln måtte likmåtigt 39 och 52 §. §. Regerings-Formen samt Riksdags-Beslutet af år 1786 warda i nåder bibehålne wid deras wälfångne gamla Privilegier, förmåner, rätt och rättigheter, så att inga nya beswär eller gårdar annorlunda än Regerings Formen det innehåller, måtte dem eller deras egendomar, utan deras frivilliga begifwande wid Allmänna Riksmöten påläggas. Detta är hwad jag för min ringa del, har wid den af Kongl. Maj:t i nåder föreslagne Säkerhets-Act att i djupaste underdånighet andraga. Den Högstas Försyn hwars milda hand styrer Riksens och Folks öden låte detta wigtiga wärf slutas till Konungens Ära och Fäderneslandets framtida båtnad. Mitt samwete bär mig wittnesbörd att ren och oförslad nit för deßas oskiljaktighet warit och är min enda ledare, och som hwar och en Ridderskapets och Adelns Ledamot är häruti med mig af samma tankesätt; så är jag fullkomligen förwißad att Kongl. Maj:t med nåder anser hwad Ridderskapet och Adeln i anledning häraf skulle finna för godt att Kongl. Maj:t i underdånighet till swar lämna.

Friherre Duwall, förklarade sig sjelf nästan wara mißnöjd med hwad han författat sedan han hört Grefwe Douglas wäl utförde tankar med hwilka han sig conformerade. Ridderskapet och Adeln torde icke desto mindre tillåta att han det uppläste.

Sedan wi nu mera emot förmodan se oß i saknad af de grundade och mogna upplysningar wi i anledning af Regerings Formens 42 §. förwäntat utaf Herrar Riksens Råds hörande uti detta högst wigtiga

wigtiga och angelägna ämne, och hwarom Ridderskapet och Adeln igenom wår wärda vice Landtmarskalk hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhållit; men deruti ej blifwit bönhördt, och jag likwäl wågar härom yttra mina tankar, så föranlåtes jag, att i allmänhet förklara, det jag finner ställen uti denna nådigt proponerade Säkerhets-Act, så betydligen skiljaktiga ifrån wår dyrt beswurne Regerings-Form af 1772, i synnerhet i de delar som röra offensiva Krigs börjande, Riksdags-Ärenders handterande, Lagarnes skipande, Frälse-Ståndets Privilegier och rättigheter, samt säkerheten för Embetsmän, att icke utan laga dom och ransakning ifrån sina Embeten skiljas, och hwad i 5 §. af högst bemälte Act nämnes om Swenska Folkets beskattnings-sätt, så att jag icke wågar tillstyrka ändring i hwad Regerings-Formen i deßa delar föreskrifwer.

Alla deßa ämnen äro af den wigt, att då, hwad Regerings-Formen utstakar icke blifwe till efterlefnad fastställt, både Rikets och den enskilta friheten skulle kunna löpa fara att förloras. Skulle en Konung alldeles efter godtfinnande kunna börja krig så kunde detta Land som är mera fattigt på folk och penningar än de fläste andra Riken, hwars Armee är indelt och således med känbar tyngd för Landet måste recrüteras **blifwa inom kort tid af en i framtiden krigiskt sinnad Regent försatt på brädden af sin undergång.** Den hjeltemodige Konung CARL XII af många stora egenskaper, blef i början af sin Regering af 3:ne fiender angripen och wann många segrar, men hämdelystnaden förde honom sedan längre än Rikets krafter medgaf, hwarföre och landet blef utarmat och stympad till befarad

ewärdelig olycka. Förlora Riksens Stånder den rättigheten att enligt 42 §. Regerings Formen till Konungens godtfinnande föreslå hwad de för Landet finna angelägit och nyttigt, så saknade de den säkraste utwägen, att upplysa en om sina undersåtares wäl ömsint Konung, om Rikets wärkeliga behof, hwarigenom äfwen möjeligen många mißdag kunna undwikas som en Regent med bästa wilja, men i brist af fullkomlig och sann kännedom eljest kunde falla uti. Lagskipningen hwarom slutet i första §. talar, kan icke heller hos en fri Nation stödja sig på andra grunder, än dem den af Nationen allmänt antagne Lag utstakar, ofta wida skilde ifrån den grund som kan hämtas af hwad en Konung nyttigast synes, som endast tyckes äga rum under Enwälds-Regering, hwarifrån wår nu Regerande Nådigste Konung lofwat oß skydda igenom flere oß gifne nädiga försäkringar. Wårt Stånds Privilegier hwilka igenom hwad uti 3:dje §. föreslås i anseende till Frälse-besittningar och deß lika deltagande uti Kronoskjutsningar äro till en wäsendtelig del rubbade, dem har fordna Sweriges Konungar Ridderskapet och Adeln förundt och wår nu warande Nådigste Konung stadfästat: de kunna ock icke emot 52 §. Regerings-Formen emot wårt samtycke oß ifråntagas, och detta samtycke kunna wi icke lämna, utan att bereda wårt Stånd en till deß förswagande ledande förlust. Men om Kongl. Maj:t i nåder för godt finner, att med Previlegier eller rättigheter wåra Medbröder af de Oprivilegierade Ständen benåda, utan minskning af dem wi besitta, bör ingen redlig man dem det mißunna. Att förordna efter Kongl. Maj:ts höga godtfinnande om alla Rikets Embeten som uti Säkerhets-Actens 1 §. bjudes, anser jag uti det som deras

deras afsättande angår stridande ej mindre emot Rikets sannskyldiga nytta än hwarje Embetsmans tillständiga säkerhet och wälfärd; ty huru skulle icke en redlig Embetsman som owiteligen tjent, och hwars hela wälfärd oftast består i tjensten, kunna i en framtid genom ensidiga föreställningar hos en ej så upplyst och rättwist sinnad Konung, som den under hwars Spira wi lefwa, oskyldigt blifwa skild från sitt Embete, och således i olycka störtad. — Om härmot kunde sägas, att igenom en sådan oinskränkt magt med tjensters afsättande, Riket kunde någon gång winna en skickeligare Embetsman uti en mindre skickeligs ställe (men utom det sådant wore osäkert) så är ock ett sådant exempel mindre betydande för Riket i allmänhet än den oråttwisa som kunde hända, och sluteligen ofmak för tjensten, och deraf följande brist på skickeliga Embetsmän, som en sådan tjensternas osäkerhet skulle medföra. Uti Militairen äro Krigsartiklar och Reglementer wäl exequerade tillräckelige att afwärja all den skada Riket genom mindre skicklighet och mindre nit skulle kunna tillskyndas. Om hos någon enda sådant uppförande skulle sig förete, som i någor måtto sårade en wiß Point d'honneur som just icke lagen kunde bestraffa, så saknas genast wanligen för en sådan deß kammeraters hägn, hwilket föranleder den felaktige att snart lemna sitt rum ledigt utan annan widare åtgärd; och uti Civil-Ståndet synes Allmänna Lagen och Instructioner wara tillräckeliga, att bringa hwar och en till sina skyldigheters noga iakttagande. Om uti England der Nationen är fri, tjensters innehafwande med mera kallsinnighet anses, så härflyter sådant af Nationens lynne och större förmögenhet, som icke lika med oß i allmänhet fattige, anse tjensten oftast

 såsom

såsom förnämsta egendom och utwäg till lifsuppehälle. Beskattningssättet som uti Säkerhets-Actens 5 §. omnämnes finnes deruti skiljaktigt emot Regerings-Formens 45 §., att Swenska folket nämnas i stället för Riksens Ständer, och ho ser icke hwad wåda och oreda i en framtid skulle kunna hända om beskattningen kunde möjeligen annorlunda bewiljas, än af Ständer wid Allmänt Riksmöte. När nu wår beswurne Regerings-Form således utstakar angående Krig uti deß 48 §. huru ny Lag skall göras, och gammal Lag afskaffas, uti 40, 41, 42 och 43 §. §. samt uti 57 §. huru förfaras skall om något otydeligt i den skulle finnas, äfwen ock uti 39 §. huru Fundamental Lagarne kunna förbättras, ändras, tillökas och förminskas med Konungens samråd, dock på sätt som orden lyda: **Att ingen olag skall gå öfwer Lag eller undersåtares frihet, och Konungens rättigheter blifwa wanskötte, utan hwar och en njuta sina laglige rättigheter och wälfångna Privilegier m. m.** och samma wälsignade Regerings-Forms 5 §. bjuder som orden lyda: Att Konungen äger styra och rädda Borgom och Landom och allom sin och Krononens rätt NB. **som Lag och denna Regerings Form säger,** så finnes allt deruti instämma, att sjelfwa Grunden och Naturen alldrig i det som angår Konungens här omnämde höga Konungsliga rätt och Ständers i denna Regerings-Form beskrifne lagliga rätt och frihet kunna undergå någon minskning. Denna sanning bestyrkes än mer på det kraftigaste så wäl i början eller ingressen af denna Regerings-Form, som af deß sidsta slutmening hwarinnom alla Regerings-Formens §. §. äro fattade, hwartill kommer ännu Kongl. Maj:ts Nådigste försäkran, hwilket allt wore förgäfwes der

stående,

stående, om meningen warit eller kunde blifwa annan. Följde jag nu de känslor, som jag för wår wördade Konung hyser, så skulle jag utan förbehåll för egen del wilja underkasta mig hwad helst honom godt synes; men som Regenter äro dödlige och osäkert kan blifwa om de tillkommande med äfwen så dråpeliga förstånds och hjertats egenskaper warda begåfwade, så fordrar min skyldighet för efterkommandes wäl då jag finner mig bunden genom en aflagd dyr Ed, som jag ifrån första stunden städse haft i hjertat inskrefwen, att härmed af samwetsnit för Konung och Riket förklara, det jag för min del alldrig kan afwika ifrån hwad Regerings-Formen af 1772 samt 1779 och 1786 årens Riksdags-Beslut, och detta wårt Stånds wälförwärfwade och Nådigst förlänte Privilegier och Rättigheter samt fria och lagliga beskattningssätt bokstafweligen föreskrifwa.

Grefwe Lewenhaupt, Claes. I en mera wådelig, bekymmersam och ömmande ställning har wäl alldrig Swea Nikes Ridderskap och Adel någonsin befunnit sig. På wårt nu antagande Beslut ankommer om wi af Samtid och Efterwerld, skola anses med ära och beröm, eller med skymf och föragt, om wåra Efterkommande skola wälsigna wåra grifter eller trampa wår mull med förargelse. Grunden till denna mindre behagliga målning ligger uti wårt nu warande deliberationsämne, nemligen den oß af Kongl. Maj:t öfwerlemnade Förenings- och Säkerhets-Act. Flere af wåra wärda Ledamöter hafwa så grundeligen talt i detta ämne, att mitt yttrande kunde synas öfwerflödigt. Men mine wärda Medbröder, den som med stillatigande sträcker sin hals

 under

under oket förtjenar att bära det, den som med liknöjdhet upptager det, är född dertill. Kan wäl detta någonsin blifwa obrottslige och Laglydige Swenske Riddersmäns lott? Nej mine Herrar! Oß egnar att med en brinnande kärlek för Konung och Fosterland uti wåra hjertan, och under Lagarnes strängaste efterlefnad upplysa wår Konung, och söka ifrån Honom och wårt kära Fädernesland afwända de wådliga följder, denna Acts stadgande, och utöfwande kunde medföra. Den undergräfwer ju wår lyckliga Constitution, Ja mine Herrar. 13 §. §:er jag wågar säga, de alldra angelägnaste af wår i en wåsignad stund och med så dyr Ed beswurne 1772 års Regerings-Form jemte 3:ne Riksdags-Beslut äro härigenom kullkastade. Huru lycklige och säkra om wår sannskylldiga frihet, hafwa wi ej warit, då wi så ofta, och ej sednare än under loppet af denna Riksdag, hört wår nådiga Konung ifrån Thronen försäkra Oß, att han med afsky alltid ansedt och ansåge det förhateliga Enwäldet eller Souverainiteten, och då wi Ständer i förenämde Riksdags Beslut med lika afsky ansedt Mångwäldet eller Aristocratien samt funnit Oß lyckligast som sjelfständige och Laglydige Ständer, under en magtägande men Lagbunden Konung; Månne då denna förewarande Act, säkrare befäster wåra Lagwundne fri- och rättigheter; — Nej mine Herrar 1:sta §. deruti, omkullkastar grunderne af ett fritt och Lagbundit Regerings-sätt; Ty hwar är den personliga friheten, hwad är säkerheten om lif, gods och wälfärd uti det Land der Regenten skipar Lag och Rätt, på sätt honom nyttigast synes. Jo! mine Herrar blott i deß behag. För store, upplyste och om sitt folks lycksalighet, ömme och nitiske Regenter, äro Lagar ej gjorde, deras hjertan och tankesätt,

kesätt, äro den säkraste Lag och om wårt Land alltid styrdes af en Konung som ansåg för sin största ära att wara den första Medborgaren af ett rättskaffens fritt folk och endast lämpade sin magt, till fullgörandet af deßa berömliga pligter, skulle jag alldrig hafwa i betänkande, att underkasta mig hwad Lag som helst förebragtes. — Men mine Herrar, då wi ej weta hwad framtiden Oß beskärt, då wi af Historien nogsamt känna, i hwad olyckor illa sinnade menniskor, genom mißbruk af Konungars förtroende störtat Regenten sjelf och Land, då wi inför Gud och Efterkommande, äro för wåra Beslut answarige, kunna wi då, säger jag, förena den dyra Eds upprätthållande wi swurit, och wåra Sammwetens renhet med en så oinskränkt magts Bejakande och Stadfästande? Nej Mine Herrar, och jag för min del gifwer alldrig dertill mitt samtycke.

Grefwe Lewenhaupt, Charles Emil, hade inlemnat ett skrifteligt Dictamen så lydande:

Jag har som Officer i 20 års tid haft den hedern räknas ibland dem, hwars egenteliga skyldighet är, att förswara Kongl. Maj:ts egen dyra Person, och när Hans Maj:t behöfwer min tjenst skall min sidsta blodsdroppa wittna att denna skyldighet är mig kärare än lifwet. Jag skall ej eller undandraga mig, att i den mån jag äger egendom, bidraga till mitt kära Fäderneslands upprätthållande, heder och förswar; och skall det alltid blifwa mitt yppersta ögnamärke att ädagalägga min wördnad för min Konung och kärlek för Fäderneslandet; Men mina ärfda Privilegier är mig ej tillständigt att bortskänka. Jag är skyldig mina slägtingar hwilkas talan jag här förer, Jag är skyldig mina och deras Efterkommande

mande att offenteligen förklara, det jag intet kan bifalla den delen af Kongl. Maj:s nådiga Proposition som angår Ridderskapets och Adelns Privilegiers styckande och afträdande till de andra Ständen. Deribland räknar jag ej Kongl. Maj:ts Proposition om tjensters bortgifwande till Ofrälse Män, utan anser det wara förmonligt för Adeln: — ty när det är Kongl. Maj:ts ostridiga rätt, att upphöja till Adeligt Stånd och wärde den som dertill finnes wara förtjent, och betydligt förökande af Adeliga Familler icke kan wara Ståndet gagneligt, så är det äfwen ganska pålagligt att den omwäg Kongl. Maj:t hittills nödgats widtaga för att först upphöja en Person till Adeligt Stånd, innan han till någon högre tjenst kunde befordras, har kunnat skada Adelsståndet.

Deßutom är dygd och kunskaper rätta wägen till tjensters ernående och i följe deraf hwarje Medborgares rätt, att njuta belöning och uppmuntran för sin dygd och förtjenster, samt å andra sidan deß skyldighet, att med sina kunskaper gagna Samhället; Hwarföre ock jag finner rättwist emot Ofrälse-Ständen och ej skadeligt för Adels-Ståndet, att bifalla den delen af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, som rörer tjensters bortgifwande till Ofrälse Män! Det öfriga af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition anser jag af den beskaffenhet, att det intet är mig tillständigt deröfwer lemna något yttrande, sedan den af 3 Stånd är bifallen, emedan sista Riksdags-Beslut innehåller att Tre Ständs tankar böra anses såsom Riksens Ständers Beslut i alla de mål som ej rörer ett Ständs Privilegier och Beskattnings-ämnen.

Friherre Wachtmeister, Carl Adam, för att säga

säga mina tankar öfwer den Förenings- och Säkerhets-Act som nådigt blifwit Oß proponeradt, tror jag för min del säkrast kunna yttra mig deröfwer, då jag jemför denna Act med alles wår heligt beswurne Regerings-Form af 1772; Wid denna jemförelse finner jag så betydande skiljaktigheter uti Regerings-Formens hufwudsakeligaste delar; Wäl har jag mig bekant att 42:dra §. lämnar Oß tillstånd att proponera ny Lag, uti ett eller annat mål äfwen som 39 §. tillåter att med wår nådiga Konungs samråd och samtycke få föreslå förbättringar och ändringar, samt enligt 57 §. få öfwerlägga om de saker som synas Oß mörka och kunna tarfwa upplysning: men intet känner jag ens något ställe uti samma Regerings-Form som medgifwer Oß rättighet till Regerings-Formens upphäfwande uti deß hufwudsakeligaste delar, som är Lagstiftningen, den personela säkerheten samt rättigheten för Riksens Ständer att wid allmänna Riksmöten få fritt bewilja och beskatta sig sjelfwe; Deßa här anförde Grundpelare af wår beswurne Regerings-Form finner jag intet kunna förenas med den Oß nådigt proponerade Förenings- och Säkerhets-Act, med mindre Regerings-Formen alldeles förändras, om icke öfwerändakastas; sådant är stridande mot min öfwertygelse, och alles wår gjorda Ed och förbindelse. Mine Herrar. Sjelfwa ingreßen af wår beswurne Regerings-Form, som slutmeningen, bestyrker ännu ytterligare det samma. Ridderskapet och Adeln hwars ära kräfwer ordhållighet uti så heligt gjorda löften, kunna efter min tanka minst gifwa sitt samtycke till denna Act. De äro sig det sjelfwa, som hemmawarande Medbröder och efterkommande skyldige, att intet bortgifwa den frihet som uti 1772 års Regerings-Form är Oß allom förwarad. På deßa anförde

förde skäl wågar jag tillstyrka Ridderskapet och Adeln afslag på den Oß nådigst meddelte Förenings- och Säkerhets-Act. Uti de öfrige §. §. af samma Act, som rörer rättigheten att få orubbade blifwa bibehållne wid de Oß nådigst förunte och försäkrade Privilegier, wore ännu mycket att tillägga, men det wore att mißbruka Ridderskapets och Adelns tålamod; Det är redan så utförligen anmärkt uti Herr Generalen Baron Duwalls och Grefwe Douglas's upplåste Dictamina, med hwilkas tankar jag till alla delar conformerar mig, jemte det att de der anförde skälen, och ordsakerna till wårt underdåniga afslag på Förenings-Acten, måtte uti wårt underdåniga Swar till Kongl. Maj:t upptagas och detailleras; äfwen som jag utbeder mig att wi igenom Extractum Protocolli detsamma communicera med wåre Respective Medständer och för att wisa dem wår skyldiga aktning, säga dem ordsakerne som wållat wårt uppehåll.

Friherre Posse, Christer Lindorm. Uti den uppgifne Säkerhets-Acten finner jag många wackra ord, men saknar det hufwudsakeligaste: **Lag** och **Frihet**. Hwad blir Lagen, när deß utöfning beror uppå Konungens wilja och wälbehag, såsom det uti 1:sta §. heter: skipa och handhafwa Lag och Rätt, på sätt Kongl. Maj:t nyttigast finner? Det är Konungen då allena, men icke Lagen, som skyddar Swenska Folket wid lif, ära och egendom, och hwarifrån skulle denna allmänna Lag få mera säkerhet och helgd, än sjelfwa Grundlagen, den Kongl. Maj:t nu will hafwa ändrad och upphäfwen? Hwad sedermera följer uti 2:dra §:n om Konungens 2:ne röster uti Justitiä Revisions-Ärender, är stridigt emot det

det föregående, och om än detta förbehåll qwarblifwer så är deremot en annan röst så mycket kraftigare, att efter godtycko sätta Embets- och Tjenstemän följackteligen äfwen Domare ifrån deras Embeten och Syslor: Åminstone är uti den åberopade 1:a §:n ett så oinskränkt förordnande icke undanröjdt. Jag omnämner icke huruwida något sådant under wår nu warande Nådiga Konungs Regering kunde wara att befrukta, för att icke underkasta mig omdöme af smicker, eller ett anförande utan allt ändamål. Grundlagar äro icke blott för en närwarande tid. Stora Regenter widkännas menskligheet. Ju wigtigare deras kall äro, ju mera mißtro de sig sjelfwe och sin egen insigt. Huru många lönliga försök kunna icke göras af egennyttige, som omgifwa Öfwerheten och icke weta hwad rikedom ligger uti ett fredat samwete, och af en fåfäng äreljstnad hos dem som icke känna den sanna äran? Är Konungen af ett upplyst förstånd, månne sanningen alltid har wägen öppen till Thronen? Är han af alla Regenter den rättrådigaste, hwad hjelper det emot en Samwetslös Embetsman, som nyttjar Lagen för att den wränga, sitt tillträde hos Konungen att swärta andra, under det han upphöjer sig sjelf, och sitt Embete för att förtrycka sanning och oskuld, twenne deß farligaste fiender. Det blir för honom så mycket lättare, då han under ett kraftigare beskydd icke mera fruktar Lagen, som eljest skulle tygla hans otidiga begär, och brottsliga affigter. Om de en gång röjas efter många oskyldigas ofärd, hwad wore igenom hans fall wunnit? ofta icke annat än ombyte af wåldswärkare. Mycket kunde wara i gemen att anmärka, huru uti ett fattigt Land, tjensten utgör de flestas hela wälfäw, och osäkerhet i denna del qwäfwer all uppmuntran

tran och täflan, Konungen och Riket till kännbaraste saknad. Men ibland många Ämnen som förtjena anmärkning, håller jag mig wid de hufwudsakeligaste till undwikande af widlöftighet. Uti 2 §. af Säkerhets-Acten säges, hwad icke kan bestridas, att undersåtare böra alla njuta lika rätt. Det har ock för den framfarne tid skedt, och deröfwer är mig wetterligen icke klagat; Men om ock säkerheten häruti endast berodde derpå, att den högsta Domstol bestodo af Frälse och Ofrälse Domare, så är ock det uppfyllt, till och med långt flere af det sednare Stånd uti Kongl. Swea Hof-Rätt. Denne och de öfrige Hof-Rätter uti Riket äro Konungens högste Nämnd, som Deß dom hafwa i stället för de gamla Räfst och Rättare-Ting utan att från dem till Kongl. Maj:t kan wädjas eller uti deß Rådkammare annat är än Locus Gratiae & Revisionis. Blir nu deruti en ändring och Hof-Rätterne en Under-Domstol måste och Rättegångsordningen omskapas, Landet och Rättsökande igenom flere Instantier till mera tunga och beswär. Sker åter deruti ingen ändring, hwartill tjenar den omnämde 2 §. Det är alltid betänkeligt och jemwäl äfwentyrligt att göra ändringar uti gamla inrättningar och alldramest dem, som en GUSTAF ADOLPH gjordt. Under ett så swagt beskydd af Lagen, som oß är tillämnadt för lif, ära och egendom, finnes på intet ställe af Acten, personlig säkerhet omrörd. Icke utan sinnesrörelse saknar jag uti detta Samhälle åtskillige wärda Medlemmar, uti flera weckor inom fyra murar och galler inneslutne, utan annan angifwelse än tillmälen af Landtmarskalken dem Ridderskapet och Adeln förklarat ogrundade. Hwad kan mera wittna om ogrunden, än då sjelfwa Protocollet dem wederlägger, eller huru kunna några inmanas

nas i hägte för hwad hela Ståndet erkänt för sin tanka och sitt göromål. Det är Landtmarskalken som allena wållat oredan. För min del will jag glömma det och låta deß ålder, swaga minne och Embetets wigt tala till hans ursäkt. Deraf kan likwäl dömmas, att när friheten redan fått en sådan skapnad, innan Säkerhets Acten blifwit antagen, hwad som blefwe att wänta om den någonsin komme eller kunde komma till stånd. Sjelfwa Riket ägde icke större säkerhet än personer. Hwad kan hafwa owißare utgång än Krig? Det kan Konungen icke börja utan Ståndens Ja och Samtycke enligt 48 §. uti 1772 års Regerings-Form, men efter Säkerhets-Acten skulle det hädanefter bero uppå Konungens blotta godtfinnande. Soldaten har gått i Krigstjenst för att wåga lifwet när det tränger; Men ej Bonden att gå från hus och hem igenom täta Recrüteringar, ej Borgaren för att sjelf i brist af tillgång skrifwas för Båtsman, eller igenom ett fritt folk blottställas för mord och brand, när det minst kunnat förmoda, när icke grannar ofredat, eller fråga är om egit förswar, utan deße först förolämpade och angrepne skulle wända krigslågan ifrån sig in i den Konungs Land som börjat Kriget och efter den uti Säkerhets-Acten godkände Konunga-makt, tillskapat en så äfwentyrlig och bedröflig ställning, som tillika medförer Krigshjelp, nya Gärder, Utskrifningar med flere Afgifter, alla deßa upprepade följder oundwikelige uti ett land der Kronan icke har egna tillgångar, och med en liten folkmängd icke kan få; Der en indelt Armee underhålles af innebyggarna sjelfwe och der de kunna anses bo likasom uti en skärgård öppen för en uti sjön öfwerlägsen fiende. Häruti ligger grunden till 48 §. och hwaruti består rättig-

rättigheten för ett fritt folk, när deras Fullmägtige Riksens Ständer härdöfwer icke mera rådfrågas, eller deras Ja och Samtycke behöfwer inhämtas. Om än 6 §. uti Regerings-Formen medgifwer offensive förbund, så måste den naturligen tagas uti sammanhang med den 48:de, men alldraminst kullkasta denna sednare som är snart sagt det wäsendteligaste af Swenska folkets urgamla rätt och frihet. Det förklarar sig och sjelf. Ett offensivt förbund stödjer sig på andra Makters biträde, gemensamma fördel och säkerhet. Betingningar kunna och böra lämpas efter hwarje Bundtsförwandts omständigheter, icke eget land blifwa Krigsteatern, en wärfwad Armee nyttjas, deras besoldning och Krigsomkostningar blifwa ett wilkor m. m. och jemwäl en wäg öppen att komma ifrån werkligheter igenom förutgående underhandling och påståenden, så mycket mera kraftige, som de understödjas med förenad styrka. Huru långt derifrån skiljt är att börja krig emot 48 §. af Regerings-Formen, det behöfwer ej mera bewis, än beskrifningen här ofwanföre. Hwar tänkande finner skillnaden af sig sjelf. Den som antingen inte will eller icke kan tänka, tarfwar ingen upplysning. Riksens Ständer nämnas wäl uti Säkerhets-Acten; Men huru blir någonsin fråga om Riksdag, när efter 5 §. beskattning kan ske deßförutan, och om än Ständer kallas tillsammans, hwartill tjenar det, om icke att fördela sins emellan Utgifter och Pålagor, sådane som de pröfwas nödige efter behofwen, och deßa åter större eller mindre efter hushållningsanstalterne, men möjeligen öfwer Rikets och Undersåtares förmåga, när ingen efterfråga kan ske, icke en gång någon öfwerläggning eller underdånigt hemställande tillåtes widare än Kongl. Maj:t igenom deß nådiga Proposition

sition åskar. Utan att ingå uti hwad som uppgifwes till Privilegier för Borgare- och Bonde-Ständen blifwa de dyrt köpte med förlust af deras lagliga frihet, och hwad är deraf i behåll, när sjelfwa Allmänna Lagen blir kraftlös, till deras beskydd och de icke kunna beskatta sig sjelfwe, när Ständers sammankomst icke mera behöfs, och om de än sammankomma, de icke äga fria öfwerläggningar sådane som de uti 1772 års Regerings-Form finnes utstakade. Kunna de mest utmärkte förtjenster icke befria från håkte, hwad kan icke öfwergå dem af de öfrige Respective Ständen, oaktadt deras Privilegier, eller hwad kunna deßa betyda då Ridderskapets och Adelns urgamla rättigheter sättas i fråga till rubbning och inskränkning; rättigheter uti Grundlagen införlifwade, af Förfäder igenom stora gärningar, upplyste råd, och hjeltebedrifter förwärfwade, med mångas Lif och blod uti äldre och sednare tider beseglade, uti efterkommandes hand lika helige och af deras egne förtjenster utmärkte. Om allt sådant kan göras till intet, om det ryggas som Kongl. Maj:t och deß Glorwördigste Företrädare Sweriges Konungar Ridderskapet och Adeln försäkrat, hwad gifwes då uti Samhället att trygga sig wid? Allt hwad jag nu i ödmjukhet anfört, styrker mig i den tanka, att Säkerhets-Acten medförer idel osäkerhet, kullkastar 1772 års Regerings-Form, den jag som en oryggelig Grundlag beswurit, Svenska Folkets lagliga rätt och frihet, icke mindre än Ridderskapets och Adelns Privilegier; hwarföre jag till denna Act icke kan gifwa mitt Ja och samtycke, ty det wore att förgäta hwad jag mitt Fädernesland, Ridderskapet och Adeln, mig sjelf med ett fredat samwete, och efterkommande skyldig är.

Laglydnad ſom warit min Ledare uti detta wigtiga ämne, har jemwäl påmint mig hwad aktning de öfrige Respective Ståndden tillhörer, och den werkan Pluralitetens Beſlut åga bör. Det fordrar deras wärdighet, och utan en ſådan ſammanſättning Stånd emellan, ſkulle deras Riksmöten blifwa onyttiga. Uti denna mening blef och af Kongl. Maj:t och Riksens Ståndder igenom 1786 års Riksdags-Beſlut enhälligt faſtſtäldt, att uti hwad 40, 41, 42, 43 och 57:de §. §. i Regerings-Formen ſtadga. Twå Ståndts ſammanſtämmande Pluralitet må godkännas för att utgöra Riksens Ståndders röſt. De förſta åberopade §. §. angå Lagfrågor. Privilegier och Bewillningsmål äro undantagne, och i den ſiſta eller 57 §. rörande ſjelfwa Grundlagen är icke fråga om annat än otydlighet men icke om ändring. Huru ſkulle ock en ſådan fråga kunna uppkomma hos Riksens Ståndder, då den är förklarad för Kongl. Maj:t och Rikets fiende, ſom wille Kongl. Maj:t från denna Lag föra, det Konungſliga Enwälde påtränga eller under ſkjen af frihet kullkaſta deßa Lagar m. m. Här är Gränſen och utöfwer den har icke Pluralitetens Beſlut någon wärkan, hwilket jemwäl Riksdags Fullmagterne tydeligen innehålla. Hwad wore eljeſt Privilegier om det ena Stånd ſkulle kunna taga dem bort från ett annat, och hwaruti ſtadnade hela Styrelſen, om ifrån den ena tiden till den andra Riks-Conſtitutionen ſkulle kunna ändras och ombytas, det ware antingen i anſeende till ett fritt folks rättigheter eller Konungsſliga rätten ſom Sweriges Lag beſkriſwer och om hwilken 39 §. ſärſkilt handlar.

Ridderſkapets och Adelns ſtåndaktighet är dem wärdig, deras Beſlut Grundlagens och derifrån deß kraft.

kraft. De öfrige Respective Ståndden när det dem meddelt warder, lära upplyſt finna, att uti detta ſammanhang och denna urſkillning ligger Konungens och underſåtares oupplöſeliga förening och för begge en inbördes ſtyrka och ſäkerhet.

Friherre Düben, Henric Jacob. Sedan Ridderſkapet och Adeln anſedt den ifrån Kongl. Maj:t och deß Thron till ſamtelige Riksens Ståndder i nåder tillſtälte Förenings- och Säkerhets-Act wara af den beſkaffenhet att den enligt 42 §. af Regerings-Formen erfordrade Rådets förut i underdånighet yttrade tankar, och Kongl. Maj:ts nådiga godtfinnande icke dermed inſtämmer; Så ſtyrkes jag så mycket mer i den öfwertygelſen att ſamma §. ſåſom lämpelig då någon ny Lag ſkall göras, icke är lämpelig till en ny Grundlag, hwilken åtminſtone erfordrar alla Contrahenters fria ſamtycke. Ännu mer då den rubbar den beſwurne Grundlagen ſom innehåller för ewärdeliga tider Konungens, deß Efterträdare på Thronen, Ståndders, Wår och Eſterkommandes rätt. Senaſte Riksdag då någon oro öfwer Riksdags-Ordningen af år 1726, ordaſätt hos Ridderſkapet och Adeln uppkom, att nemligen då Ståndderne ej uti Beſluten kunde förenas, Kongl. Maj:t deraf tager det bäſt är, ſå hemſtältes i anledning häraf till Kongl. Maj:ts nådiga yttrande underdånigſt: "om uti alla "Lagſtiftningsmål utom Privilegier och Bewillnin-"gar, tre Ståndds Pluralite utgör Riksens Ståndders "tanka, ſamt när twå Stånd är emot twå, förfaller "frågan ſåſom af Ståndder ej beſwarad." Kongl. Maj:ts ſwar: **Detta är alldeles min tanka, den är enlig både med Regerings-Formen af den 21 Auguſti 1772 och med ſednaſte Riks-**

dags-Practique, och fängnar det mig mycket att jag instämmer med Ridderskapets och Adelns tankar. Kongl. Maj:ts tanka grundade sig således på 1772 års Regerings-Form: huru kan då sjelfwa Grundwalen rubbas, som stadgar hwar mans rätt, då likwäl Privilegier och Bewillningar utgöra allenast en del deraf. Då wi ömmade deße så kunde wi icke ens wåga nämna om Grundlagens helgedom. Wi wäntade ej den frågan af wår nådiga Lagstiftare. Af wåra Medständer kunde den alldrig uppkomma. Nu weta wi wår nådiga Konungs wilja och ingen står emot deß magt. Om wi äro nog olycklige att sakna den ynnest som utgör en stor och wäsentelig del af wår lycksalighet, låtom oß återwinna den igenom deß agtning, wår frimodighet att ej wika ifrån den Regerings-Form Kongl. Maj:t oß sjelf gifwit och wi dyrt beswurit, skall på nytt en dag tillskynda oß den aktning och den nåd som wi nu sakna. Det återstår endast för oß trogna Undersåtare af Ridderskapet och Adeln, att wåra sorgsna, ömma och bekymrade tankesätt i underdånighet uttrycka, jemte de skäl och grunder som utgöra wår oro, wår olycka, wår bedröfwelse och wår förtwiflan. Wi finna i underdånighet de fläste §. §. af samma Säkerhets-Act i flere afseenden stridande med den Försäkrings-Act som Kongl. Maj:t den 21 Augusti 1772 oß gifwit med Kongl. Maj:ts och Riksens Ständers Regerings-Form af samma dato, som redan sagt är, med Swea och Götha Konungars försäkran fastställd för ewärdeliga tider på den Allmänna Riksdagen som slöts i Stockholm den 26 Januari 1779, med alla de Eder som wi flere gånger som Embetsmän och Undersåtare, Gud och Konung swurit; Wi förebrå intet wåra kära Medständer den öfwer-

öfwertygelse de ifrån Thronen inhämtadt. Men då innehållet af denna Försäkrings-Act på Riks-Salen upplästes, hörde och fattade wi genast det begrepp derom som nu allt sedan gjordt wår oro. En del af oß kunde wäl icke höra och förstå rätta innehållet; Men större delen fattade det så wäl, att wi genast bordt kasta oß för wår nådiga Konungs fötter, begära nåd, ej mindre för wåra samweten än för wåra efterkommandes fri- och rättigheter. Men på det alla Ledamöter af Ridderskapet och Adeln skulle njuta samma förmån i hela deß widd, samt förstå och inhämta rätta innehållet af Kongl. Maj:ts Proposition, så anhöllo wi i underdånighet att enligt den af Kongl. Maj:t i nåder fastställte Riksdags-Ordning få på wåra Kamrar eller i wårt Ständ häröfwer rådslå.

Den Alsmägtige Guden, alla Konungars Konung, ser i wåra hjertan all den ångslan, all den förtwiflan som gör wårt lif bittert på denna dag. O store Gud! ingjut i wår Konungs hjerta den barmhertighet, den rättrådighet, den godhet som wi äga rätt att begära. Wåra lif, wår egendom och allt hwad oß kärast är, uppoffre wi gärna men lagligen för Konung och Fosterland. Wår ära bör helgas åt oskulden, wåra samweten fredas mot ånger och förebråelse. Wi kunna skänka wår frihet men ej wåra Medborgares och Efterkommandes.

Det återstår för Ridderskapet och Adeln att i underdånighet förklara huru och på hwad sätt mera nämde Förenings-Act kan anses som stridande med wår dyrt beswurne Regerings-Form. Den 1:sta §. tillägger Konungen full magt att börja Krig, twert emot 48 §. af Regerings-Formen. Om fred och säkerhet

kerhet är den största gåfwan som Allmagten lämnat Menniskoslägtet så utom som inom Samhället, för hwars bibehållande alla Regeringar äro gjorde, men hwaraf likwäl Tideböckren lämnat så många mißbruk, så måste allt hwad deremot är stridande, anses för det wädeligaste. Om Sweriges Konungar framdeles kunna göra Krig utan Ständer, så äro Gårder deraf följder, och det lyckliga Indelningswärket med en krigisk Konung, blir i samma stund den alldra största Bewillning af hela Landet. Det torde wara öfwerflödigt att rifwa upp de sår som ännu blöda efter Konung CARL XII:s för Swerige olyckliga hjeltemod. De kunna säkert alldrig blifwa helade. Till följe af samma §. skulle Sweriges Konungar förordna efter deras höga godtfinnande om alla Rikets Embeten. Kongl. Maj:t har oß heligt låfwat att under ordet wälfärd som i 2 §. af Regerings-Formen förekommer, innebegripes innehafwande Embete eller Tjenst så att ingen Embets- eller Tjensteman så af Militair som Civil- och Ecclesiastique-Staten som orden lyda, får utan Laga ransakning och dom wid behörig Domstol från Embetet eller Tjensten affättas, förtroendes tjenster undantagne med mera. Hwad säkerhet äger wäl då en Embetsman, hwars wälfärd beror af en hård och obillig Förman?

Trettio års flit och träldom, ofta egen förmögenhet nedlagt i tjensten, torde icke hindra densamma att blifwa ett rof för en egennyttig Efterträdare. En hämdgirig owän kan sätta den bästa Regent bakom ljuset och genom en så kallad swepsak gifwa ett dödande sting åt en hel slägt, af far, hustru och oförsörgde barn. Hwad flit och skicklighet will

will Konung och Fäderneslandwänta af Tjenstemän, som ständigt swäfwa emellan hopp och fruktan, hwad tankesätt will man begära af en lika lätt afklädd som påklädd Tjensteman, som ofta men kanske orätt tror sig genom nedrighet behöfwa bibehålla ett Embete, som han möjligtwis kanske oförtjent förwärfwat. Jag känner intet fritt Land uti Christenheten deräst Tjenstemän ohörde eller utan Laga Dom kunna från deras syßlor skiljas. Jag undantager dem som för en mer eller mindre limiterad tid af- och tillsättas, som Ministrar och Stats Ministrar m. m. och andra förtroende syßlor som med sådane wilkor emottages.

Samma §. säger widare, skipa och handhafwa Lag på sätt Konungen nyttigast synes. Här må mitt hjerta brista. Är det en dröm, är det rätta tankar, är det Jag, är det Ni Swenske Män som samtycka med en häpen tystnad. Swarta moln förtaga mig min syn. Jag läser i en framtid. Jag ryser för tillkommande Regenters magt. Men då äro wi ej mera till. Gud låte den dag alldrig komma, då efterkommande förbanna wårt stoft och wåra grafwar.

Samma §. talar om alla öfriga Rikswärdande Ärenders skjötsel på sätt Konungen nyttigast synes. Kongl. Maj:t äger nu denna rättighet utan minsta gensägelse.

Den i fråga warande tilläggning kunde leda längre än som tankan wore. Man kunde billigt säga att förhöjning eller afslag på myntets skrot och korn är ett Rikswärdande ämne. 45 §:n af Regerings-Formen säger tydeligen att en sådan ändring

ej kan ske utan Ständers samtycke; om en gång en Finance-Minister lika som i Görtzens tid ett sådant project åt en Regent uppgaf, så wore hela Landet olyckeligt. Banquens wård kunde anses Rikswårdande; den tillhörer enligt 55 §:n Riksens Ständers Författningar och Garantie endast och allenast, och uppkom ej eller i den största Souverainitets-tiden under Konung CARL den XII, det minsta twifwelsmål derutinnan, men alla minst förutsedde frågor kunde en gång uppkomma.

Stats-Medlen hörer wißt till Rikswårdande Ämnen, Ständers rätt är att känna deras disposition. Armeens Pensions-Caßa styres enligt 56 §:n m. m. Under en god Regents tid måste alla tweydigheter i Lagen undwikas. Under en elak Regent blir det för sent. Då heter det att blotta mißtankan bör straffas. Den 2 §:n af Förenings-Acten kan så mycket mer i närwarande stund Oß oroa, som den omförmäler en Ny Lagskipning, en ändring i den Högsta Domstol, som gjort wår säkerhet grundad i Regeringssättet och öfwer hwilken folket alldrig klagat. Samma §. omrörer säkerhet för Lif, Ära och Gods; men ej ett ord om personlig säkerhet. Med detta stillatigande har fordom oändeligen många oskyldige i Frankriket genom en Ministers åtgärd blifwit kastade i Bastillen och andra fängsler igenom de så kallade Lettres de Cachet, utan att knappt någon wetat war de wägen tagit, än mindre att de njutit den rätt, att deras oskuld förswara. Deras suckar till en Allrådande Gud, har inom jerngaller och tjocka murar blifwit dälde för resten af menniskoslägtet. Hela Europa har hört omtalas den bekanta Jern-Masquen som på Ön S:t. Mar-

Marguerite i ett ewigt fångelse i LUDVIG den XIV. tid undangömde en odömd Statsfånge. Hwem kan så i borgen för tillkommande Regenter. Samma §. börjar i ingreßen med de orden: Wi anse Oß för fria och säkre Undersåtare. Det är redan föremålet af 1772 års Regerings-Form.

Den 3 §:n rörer rättigheter och skyldigheter wid besittandet af jord. Som de förra och de sednare nu äro grundade på Lagar och Privilegier så kunna de förra icke mer frånkännas än de sednare påläggas, helst då den ena Medborgaren icke ens fallit på den tankan, att på den andras bekostnad sig någon förmån förwärfwa så mycket oß witterligit är.

Den 4 §:n rörer tillsättandet af högre och lägre tjenster. Kongl. Maj:t nyttjar äfwen den rättigheten utan hinder eller någons klagan.

En widsträcktare förklaring kunde göra tredje Mans rätt i en framtid till intet, i synnerhet wahls- och förslags-rättigheter med mera. 5:te §:n innehåller att fritt gifwa hwad som finnes nödigt: denna frihet så wäl som det derpå följande Ordet Afslå kan ej annorlunda lämpas än till sjelfwa sättet, på hwilket en sådan Bewillning utgöras skall. Bewillningen blir i sin Natur owilkorlig till deß belopp lika så wäl som tiden hur ofta den bör ske. Ordet Swenska Folket kan icke på annat sätt med Regerings-Form och Folkets rätt förenas, än då Swenska Folket utgöres af Riksens Ständer. Gud i himmelen beware Oß för annat beskattningssätt än det wi af uråldriga tider njutit. Den 6:te §:n förmenar Riksens Ständer att förehafwa andra ämnen än dem Kongl. Maj:t proponerar. Hwar stadnade

då Folkets Rätt? Ständers, Städers och Menige Allmoges, att sina Beswär i underdånighet föredraga? Hwarest och på hwad sätt skall den fattiga och ofta skrämda Medborgaren klaga på en tilltagsen och wäldsam Embetsman i Landsorten? Fruktan för redogörelsen tyglar den elaka Medborgaren, men den som icke wågar tala han wågar än mindre klaga. Regenten föres i okunnoghet, Han kan ej sträcka en hjelpsam hand åt den förtryckta; Riksdagen nalkas, den fria Medborgaren älskar då på ett fördubblat sätt ett kärt Fädernesland, han wet att den sista Bonden och den första Grefwen hafwa då samma rätt att nalkas Thronen med deß Beswär, med deß nit och kärlek för det allmänna. Erfarenhet och sanna kundskaper alstrade långt ifrån stora werlden upptäcka det nyttiga, blottställa bländwärk och gifwa ej sällan upplysningar om Folkets lycksalighet, som utgör Regentens endaste åra. Riksdagsmannen föredrager i sitt Stånd, Ståndet gillar eller ogillar; Konungen antager det Han nyttigt finner. Den fria Medborgaren råder, samtycker eller nekar, han bjuder en del af sin och Medbröders egendom, för att ostörd behålla det öfriga. — Han proponerar och han swarar, han känner inga andra gränsor än Riksdags-Ordning och Regerings-Form, begge gifne af den Konung, som han så högt älskadt. Tag bort den ädla niten att wara nyttig fast man ej är Embetsman, så förwandlas lätt skicklighet till en trälaktig dwala.

Den 7:de §:n tyckes utställa Adelns, Preste-Ståndets så wäl som Städernes Privilegier såsom oföränderliga i fall de med Säkerhets-Acten äro stridande. 52 §:n af Regerings-Formen stadgar uttrycke-

tryckeligen att inga Privilegier ett Stånd angående, utan alla fyra Riksens Ständers wettskap, gjorde påminnelse och samtycke utgifwas och meddelas; Hwem kan då tro möjligheten att de kunna rubbas? Wi önska uppriktigt, att alla de Privilegier och Rättigheter som i Nåder wåra kära Medständer förunnas, som Grundlagen och 4 Stånds samtycke någonsin kunna förena. Ingen menniska skall mer än jag, önska all möjlig jemlikhet emellan Medborgare. Det är frihetens stämpel. Den gifwer belöning åt förtjensten, men ej åt födslen ensam. Men om en gång Swenska Regenter i en framtid blifwa mer dispotiske, då först betyder den mindre och fattigare Medborgaren alls intet.

De större Herrar som nalkas Thronen sälja sin egen frihet stundtals samt på korrt tid för att blifwa beständiga Tyranner af deras Med-Undersåtare, till deß de åter af sjelfwa Regenten störtas. Wärdaste Medbröder och Riddersmän, hwad är för oß att göra. Konungen äger all den lagliga magt som någon Konung i Christenheten. Han kan göra allt utom krig, pålägga Contributioner samt ohördan dömma. Han har sjelf gifwit oß en Regerings-Form för 16 år sedan, som Han och wi heligt beswurit. Wi kunna Alldrig från densamma wika.

Jag underkastar i öfrigt Ridderskapet och Adeln hwad swar på deßa grunder i underdånighet till wår Nådige Konung afgifwas skall.

Det bör innehålla de lisligaste uttryck af alla de känslor, som utmärka i alla tider Nitiske, Laglydige och trogne Undersåtare, jemte wår ömhet och ledsnad att ej för wår del kunna samtycka till ändring

dring af en kär och beswuren Grundlag, som befästat wår frihet, wår säkerhet och wåra rättigheter. En Grundlag genom hwilken Kongl. Maj:t Sjelf täckts i Nåder förklara sig wara den första Medborgaren. En Grundlag om hwilken Kongl. Maj:t i deß wackra tal på Riks-Salen den 21 Augusti 1772, som i alla Kyrkor lika som en Helgedom förwaras, Nådigst yttrar sig: En oryggelig Grundlag lika bindande för Mig som för Eder. En Grundlag som Europa beundrat, så wäl som sättet hur Swenska Folket hastade Hjelten till mötes för att knyta de heligaste band, som alldrig skulle slitas. Hwad hafwa wi gjort för att densamma i så wäsendteliga delar mista. Om det händer emot wårt samtycke; wi skola ej mindre utmärka Oß genom en Ny Laglydnad; men suckar och bedröfwade anläten skola tälka wåra innersta känslor. Låtom Oß i underdånighet föreställa wår nådiga Konung, huru wi, Fäderneslandet, och hans dyra Person snart å nyo hotas af fienden, att enigheten emellan Honom och Oß skall göra Oß oöfwerwinnerliga, att wi jemte sista blodsdroppan wilja gifwa allt hwad gifwas kan, till krigets fortsättande till deß att freden kan årnås. Att wi ej mindre skola wara beredwillige till alla de bewillningar, som om möjeligt är kunna uppfylla Statsbristen, att ingen ting skall saknas i wårt bearbetande, som utmärker de warmaste hjertan för Konung och Fosterland, och det med uppoffrande af egen wälfärd. Men låtom Oß i den store Gudens Namn bedja wår Konung att ej med denna Oß så mycket oroande Försäkrings-Act öka wårt bekymmer och förtwiflan, lösgifwa wåra fängslade Medbröder, så att wi med dem må rådslå och uppoffra allt till Kongl. Maj:ts ära och Fäderneslandets räddning.

Om

Om deße mine ödmjuka tankar winna Herr Öfwersten och vice Landtmarskalkens samt Höglofliga Ridderskapets och Adelns bifall, så kunde Herr Riddarehus-Secreteraren anmodas att på deßa grunder i möjligaste korrthet, uppsätta det underdåniga yttrande, som wår skyldighet fordrar att å Kongl. Maj:ts Proposition om Förenings- och Säkerhets-Acten i underdånighet afgifwa.

Friherre Bielke, Thure. Då ny Grundlag föreslås, lärer den första frågan blifwa, huru wida densamma kan anses bättre, nyttigare och tydligare, än den man förut äger. Deraf följer: att en jemförelse måste göras emellan begge, hwarföre jag ulbeder mig att en sådan måtte mig tillåtas emellan 1772 års Regerings-Form och den i Nåder föreslagne Föreningen till Säkerhets-Acten. Till en början nödgas jag likwäl widröra 1:sta Puncten af Säkerhets-Acten, ehuru den i anseende till flere omständigheter är ojemförlig med 1772 års Regerings-Form. I synnerhet är rätta förståndet af följande ordalag mörkt för mitt swaga begrepp. Der står: **Konungen äger att skipa Lag och Rätt, och sköta de öfrige Rikswärdande Ärender som honom nyttigast synes.** Männe meningen kunde wara den, att en framtida Konung skulle äga magt att skipa Lag och Rätt, icke efter nu beskreswen Swensk Lag, utan efter som honom nyttigast synes? Hwad innebegripes under namn af Rikswärdande Ärender, eller rättare sagt, hwad kan ej derunder begripas? Indelnings-Wärket, Mynt-Valvationer och Banco-Wärket äro wißerligen Rikswärdande. Männe ej någon gång kunde yrkas, att i anledning af Säkerhets-Acten, 18, 44 och 55 §. §.

wore

wore utur 1772 års Regerings-Form utplånade? Uti 2 §:n af 1772 års Regerings-Form försäkras hwarje Swensk Man om säkerhet till Lif, Ära, Gods och Wälfärd, under hwilket sista ord genom 4 §. af Riksdags-Beslutet 1786 innebegripas alla Embeten och Tjenster, så wäl Militaire som Civile och Ecclesiastique. Uti Säkerhets-Acten saknas ordet wälfärd, likasom också den personliga friheten icke derstädes finnes omrörd.

10:de och 31 §. §. uti 1772 års Regerings-Form utstaka hwilka Embeten och Tjenster Konungen har att bortgifwa, samt sätter huru det bör ske.

Uti Säkerhets-Acten utsättas, att Kongl. Maj:t äger att förordna om alla Tjenster. Månne icke deraf skulle kunna dragas följande slutsatser. Nemligen först och främst, att också de Tjenster som enligt 1772 års Regerings-Form äro utstakade att tillsättas af Collegier och Embetsmän, skulle tillhöra Kongl. Maj:ts förordnande; och för det andra att som ordet förordna tyckes innebära den magten att både gifwa och återtaga, kunde wåra efterkommande härigenom komma att sakna all säkerhet uti Tjensters behållande. Enligt 1772 års Regerings-Form äga Riksens Ständer, att skattlägga sig sjelfwe. Säkerhets-Acten tillägger den rättigheten åt Swenska Folket. Månne ej i stöd af denna ordaförändring, meningen kunde förstås blifwa den, att Swenska Folket skulle i Bewillningsmål höras, öfwerenskomma och jemka uti Tingsbyggningar och Socknestugor? Att 48 §:n uti 1772 års Regerings-Form skulle genom Säkerhets-Acten alldeles utplånas, kunde medföra följande wärkan. En med sådan rättighet försedd krigslysten Konung skulle genom krigs-

krigsomkostningar grundlägga den starkaste Beskattning, tillkommen utom Ständers wettskap, men dock af sådan art, att de swårligen kunde undwika, att sent eller bittida, widkännas en sådan Gäld, och betala den med en öfwer Nationens förmåga stridande bewillning. 42 §. uti 1772 års Regerings-Form utstakar fullkomligen, å den ena sidan Kongl. Nåd, och å den andra, underdånigt förtroende, då Konung och Ständer genom en laga Formalitet kunna gifwa hwarandra, den förre deß nådige wilja, de sednare deras underdåniga önskningar tillkänna, och dymedelst en lika så wacker som nyttig wäg till Communication och förtroende mellan befallande och lydande öppen hållas. Deremot förbjuder Säkerhets-Acten Ständerne, att förehafwa andra ämnen, än dem Konungen proponerar. Om derutaf kunde följa, att intet Stånd utan Lagbrott kunde bjuda till, att för Thronen frambära Folkets antingen klagan eller önskningar, rådes jag att Grundwalen till framtida Konungars Regering, hwilken hittills, till och med under Souverainitets-Regering, hwilat, ej på deras magt, utan på Swenska Folkets kärlek och förtroende för deras Regenter, skulle efter hand undergräfwas. Beträffande frågan om de twenne Ståndens innehafwande, och de twenne andra Ståndens nuddfående Privilegier, så äga wi uti 52 §:n af 1772 års Regerings-Form full säkerhet, att wåra jemwäl under Souverainitets-tiden orörde Privilegier, icke kunna rubbas utan wårt egit samtycke: Jag önskar derföre, att de twenne Ståndens nya Privilegier måtte blifwa ju bättre ju häldre, öfwertygad att wåra derigenom icke kunna lagligen kränkas. När härtill lägges att Lagars ombyte i alla tider med skäl warit ansedt som en sak af högsta betydenhet

het och fara, och att det kloka Engelska Folket jemwäl häldre bibehålla till och med selaktiga Lagar än att wåga underkasta sig nya, hwilkas wärkan alldrig nog kan förutses; så torde Höglofl. Ridderskapet och Adeln falla på den tankan att Föreningen till Säkerhets-Acten, ehuru otwifwelagtigt förslagen i bästa och nådigaste uppsåt, till säkerhetens formerande; dock i flere afseenden kunde leda till bedröfliga owißheter, och många nu oförutsedde följder, samt att den till innehåll och wärkan redan kände och försökte Regerings-Form af år 1772 är en till nöjaktig säkerhets winnande tillräckelig Grundlag. Min ödmjuka hemställan är derföre, det Ridderskapet och Adeln i underdånighet öfwerlämnar Kongl. Maj:t del af de Considerationer, som twinga Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att twärt emot alles wår önskan icke kunna antaga den i Nåder föreslagne Förening till Säkerhets-Acten för Grundlag utan emot densamma i underdånighet protestera, jemte underdånig anhållan att få blifwa bibehållne wid den år 1772 af Hans Kongl. Maj:t så wisligen stiftade och af Oß allom så heligt beswurne Regerings-Form; Att utaf den Höglofl. Ridderskapets och Adelns Beslut, Extracta Protocolli måtte de öfrige Respective Ständen meddelas, och att änteligen det Beslut, hwaruti det Höglofl. Ridderskapet och Adeln stadnar, måtte jemte de grunder hwarpå det kommer att stödja sig, med det snaraste af Trycket utgifwas.

Herr Lilljeström, Danckwardt, Carl Johan. Han hade paßerat Dannemark, det befinner sig illa af sitt Regeringssätt, ty första §. lyder att Konungens wilja är Lagens begynnelse och ända. Wår nu warande förträffeliga Regerings-Form af år 1772, hade

hade han alfwarsamt beswurit med sin själs ewiga salighets pantsättande, och kände ingen så wältalig Cicero och ingen själa Doctor, som derifrån kunde befria honom; Herr Lilljeström uppläste ingreßen af Regerings-Formen, och tillade att han wore ursägtad att han ej kunde bifalla Säkerhets-Acten.

Herr Klingsporre, Gerdt, hade skriftligt författadt sina tankar som upplästes:

Då Höglofl. Ridderskapet och Adeln står i begrepp att efter Nådigt gifwen tillåtelse, yttra sig öfwer den af Hans Kongl. Maj:t ifrån Thronen proponerade Förenings- och Säkerhets-Act, åligger mig såsom Ledamot af detta wördade Stånd, att i så wigtigt och grannlaga ämne äfwen utgifwa mina oförgripeliga tankar.

Jag skulle önskat, att deruti fått wägledas af Herrar Riksens Råds upplysta utlåtande på sätt 42 §. af wår Regerings-Form utstakar; men då ämnet icke rör en simpel Lagfråga, utan sjelfwa Grunden af wår Regements-Författning som en gång för alla år förklarad och erkänd för **Oryggelig** och **Helig**, och de förmodeligen af den anledning ej blifwit häröfwer hörde, nödgas jag leta mig fram på egen hand till de grundfästen, hwarpå min öfwertygelse skall hwila. Wår dyrt beswurna Regerings Lag skall derwid tjena mig till Ledare; och då jag troligen håller mig wid deß **bokstafweliga innehåll**, tror jag mig hwarken fela i min undersäteliga trohet och tillgifwenhet för wår Allernådigste Konung, eller den helgade pligt, jag är Fäderneslandet, mig sjelf och mina Medborgare, födda och ofödda skyldig.

I så ren och oskyldig föresatts, när jag med 1772 års Regerings-Form och sjelfwa Konunga-Balken i wår gamla Lands-Lag; jemför den föreslagne Säkerhets-Acten, möter mig i hwarje punct något, som antingen är mörkt, och odeterminerat, och således kan leda till förtydning och derifrån oskiljaktig osäkerhet, eller ock förändrar och upphäfwer samma Regerings-Form i flere deß wäsendtliga delar. Uti 39 §. af samma Grundlag sammanbindas **Undersåtarenas frihet** och **Konungens rättigheter** såsom de Grundpelare hwarpå wår lyckliga Regements-Författning hwilar. Begge äro i Regerings-Formen, Konunga-Balken, Lands-Lagen utstakade, som 2 § säger, och derföre nämnas uti slutet af Regerings-Formen. Fria, sjelfständiga, Lagstiftande, men Laglydige Ständer och en Magtägande men Lagbunden Konung såsom de Constituerade delar af wår Regements-Kropp, i hwilken Konungen är Hufwud, och Undersåtarena Lemmar, förknippade med hwarandra inbördes genom Regerings-Lagen. Uti 1 och 2 §. §. af Säkerhets-Acten synes det hafwa welat i korthet och på ett ställe sammandragas, som på flere ställen af Regerings-Formen finnes angående dessa inbördes fri- och rättigheter förordnat. Jag saknar i den första då Konungens Höga Rätt och Magt att styra Riket utstakas, så wäl rättesnöret af Konunga-Balken, Lands-Lagen och 1772 års Regerings-Form, hwarefter Styrelsen kommer som hitintills att föras, som präjudicatet **Lagbunden**, i hwars ställe ordet Arf-Konung der och Lagkrönt Konung i 2 §. brukas. Jag lämnar derhän om ock huruwida det förra skall innebära något mera än den Historiska sanningen att wår nu regerande Allernådigste Konung efterträdt sin Högstsalige Herr Fader Glor-

Glorwördigst i åminnelse, i stöd af de i 2 §. Regerings Formen anförde Arf-Föreningar på sätt som det i 1682 års Riksdags-Beslut och Konung CARL XI:s Testamente af år 1693 brukas; men det kan icke undfalla min uppmärksamhet, att då här nämnes **full magt** att styra och freda, frälsa och förswara Riket, utan att någon Lag den inskränker; då samma magt emot 48 §:n Regerings-Formens bokstafweliga lydelse sträckes till att **börja Krig**, utan Ständers wettskap och samtycke; da det förbehåll, som 6 §. Regerings-Formen i anseende till off- och defencive Alliancer, hwad Riksens Råds unanima mottanka angår, likaledes är förbigångi: då widare till Kongl. Maj:ts **egit Höga godtsinnande** lämnas att **förordna om alla Rikets Embeten**, och hwaraf ej allenast den säkerhet för deras innehafware, som 2 §. Regerings-Formen enligt 1786 års Riksdags-Beslut under ordet wälfärd innebegriper, går förlorad; utan äfwen 10 §. Regerings-Formen i anseende till möjlig indragning, förändring och omfättning af Rikets Embetsmanna-Corps i gemen, ware sig Militair, Civil eller Ecclesiastique, äfwentyras; då ändteli en till slut hela Lagskipningen, hwarpå i alla wälbeställta och ordenteliga Regeringar, allmänna tryggheten för Personer, lif åra och Egendom hufwudsakligen beror, i stället för att rättas efter Lagen och Laga Rättegång, på sätt som 2 § Regerings-Formen i sjelfwa bokstafwen innehåller, sättes på politisk fot, och kommer an på huru Konungen för Riket nyttigast finner; så blir mig icke möjligt att inse huru så oinskränkta och odeterminerade rättigheter som denna §. i Säkerhets-Acten innehåller skall kunna stå tillsamman med Swenska folkets urgamla frihet, och den så dyrt beswurna Regerings-

 Form

Form som densamma omgärdar. Sant är att i 2 §. af berörde Act något slags correctif af de nyß anmärkte Konungars höga rättigheter tycks förete sig, så wida det i Swenska Folkets namn heter, att de anse sig för frie, **Laglydige och säkre Undersåtare** under en **Lagkrönt Konung**; men om det nu låte sig göra, att en tänkande menniska skulle anse sig för fri och säker, der Regeringen enligt föregående §. har sådan magt i händerna att göra henne ofri och osäker, och så litet beskydd af Lagen kan wäntas; så blifwer det dock en oändlig skillnad, att blott anse mig för något, och i sjelfwa wärket det wara. Twärtom det blefwe en Undersåte, som det genom Lag blott är tillåtit att så anse sig, betagit att tänka annorlunda, ehwad hans egen känsla ock skulle säga honom, och det kunde blifwa hos honom ett brott att beklaga sig. Det heter ock, att wår Lagkrönte Konung styrer Oß efter Sweriges beskrefna Lag; men samma Lag är ej utsatt, om dermed förstås Konunga-Balken eller Regerings-Formen hwar för sig eller gemensamt. Sjelfwa ordasättet tyckes och sätta förut, att så wärkeligen sker, men icke medföra att så bör ske; Ty en **Lagkrönt Konung** lär ej wilja säga detsamma som **Lagbunden** i 1772 års Regerings-Form; När härtill kommer att i 5 §:n af denna Act, den rätta friheten består deri **att fritt giswa till Rikets underhåll, hwad dertill finnes nödigt** så reducerar sig hela frihetsidéen i 2 §. till den förmån att bewilja till allmänna behofwen, hwilkas pröfning dem icke tillärkännas. Således kommer Swenska Folket icke mer att wara och lefwa **fria sjelfständiga** och lagstiftande Ständer, utan blott bewiljande och Contribuerande. Säkerheten åter skulle synas förwarad, då Kongl. Maj:t will

will beskydda höga och låga emot all orätt, och ingen förderfwa till Lif, ära, lem och gods, innan han warder förwunnen och wid behörig Domstol dömd, hwarom likwäl Regerings-Formens 2 §. både utförligare, precisare och medelst tilläggning af **wälfärd** i det begrep 1786 års Förklaring fastställer fullständigare försäkringar; men om rättwisan enligt 1 §. skall skipas efter **godtfinnande**, så beror denna Säkerhet icke på Lagens bygn, utan högste Lagskiparens Caractere och tankesätt; och den förändring som i anseende till Justitiä-Revision föreslås, att Ofrälse Ledamöter der skola hafwa sätę och stämma, ehuru den efter 4 §. skall sägas syfta på Ofrälse Ståndets säkerhet, strider ej allenast emot 8 §. Regerings-Formen, som innehåller att denna höga Domstol alltid skall bestå af sju **Riksens Råd hwilka uti Domare-Embetet brukade warit**, utan tyckes och oförgripeligen snarare främja söndring och osäkerhet Stånd emellan, än förening och säkerhet, som likwäl med denna Act skall påsyftas, och med detsamma göra Lagskipningen mera wacklande än fast och stadig. En samwetsgrann och förfaren Domare, ware sig högre eller lägre, ser efter saken, icke efter Personen och deß börd. Annars skulle ock efter denna principe Ridderskapets och Adelns privilegierade Forum Kongl. Hof-Rätten ej kunna wara nog owäldig, om pluraliteten af deß Ledamöter råkade wara Ofrälse. Den i 3:dje §. insinuerade lika rätt att besitta och förwärfwa jord i Riket, inskränkes wäl genast enligt 8 §. i Ridderskapets och Adelns Privilegier, reducerar sig följakteligen till hwad förr wanligt warit, hälst Skattekköps-Förordningen för Bonde-Ståndet redan 1723 utkom, och först under denna Regering blifwit inhiberad. Deremot strider det directe emot

9 § i berörde Privilegier, att Skjutsningsbeswäret will fördelas lika på alla Hemman i Riket och kan emot 52 §:n i Regerings-Formen de i Ridderskapets och Adelns hand warande Frälse-Hemman icke påbördas.

I 4 §. af denna Act förekommer wäl ej annat än hwad i 4 §. Regerings-Formen, jemförd med 2 §. af Ridderskapets och Adelns Privilegier stadgas, men huru densamma med det som i 2 §. angående Justitiä-Revisionens besättande äfwen med Ofrälse Män skall kunna förenas, utan att den ena skall upphäfwa den andra, förmår jag ej inse; ty antingen måste Råds-Embetet som näst Kongliga Högheten af ålder haft högsta wördning (4 §. Regerings-Formen) förlora den, eller måste Ofrälse Bisittare i Justitiä-Revision gå al pari med Rådet.

I 5 §. medgifwes wäl Swenska Folkets rättighet att bewilja till Rikets underhåll; men när denna §. jemföres med 45 §. Regerings-Formen yppar sig den märkeliga skillnad att der nämnes **nya Gårder, Utskrifningar, Krigshjelper och andra Afgifter, dem Konungen ej må emot Lag Konunga-Ed och försäkran pålägga**, och tillika stadgas att till allt detta fordras **Rikens Ständers wettskap, tria wilja och samtycke**, som af ålder representerat Swenska Folket, och med hwilka Konungen i alla tider haft att rådslå och öfwerlägga.

Denna urgamla Sed, att afgöra Sakerna med Ständer tyckes således här i §. undergå förändring, ehuru i så generelle termer författad, att sättet icke kan inhämtas. Den 6 §. betager Ständer den rättigheten **att förehafwa andra ämnen än dem Konun-**

Konungen proponerar. Häraf följer att ej allenast den delaktighet i Lagstiftningen som 42 §. Regerings-Formen innehåller, dem skall frångå, utan äfwen den urgamla Friheten att få inkomma för Thronen med sine Gravamina, och derpå erhålla rättelse, en rättighet som de mer än ett Seculum före 1680. och sedan oafbrutit utöfwat, såsom de erhållne Resolutioner utwisa, och den en fri Nation icke lärer kunna eftergifwa. Den 7 och 9 §. §. af denna Act tager för gifwit, att både Ridderskapets och Adelns Privilegier af år 1723 samt 1772 års Regerings Form genom densamma blifwit ändrade, och 8:de §. will sträcka samma ändrings bestånd, ända öfwer den händelse som 38 §. Regerings-Formen utsätter, och hwar trogen Undersåte afbeder, Swenska Thronledigheten till ett nytt wahl, hwaruti denna Act äfwen will gå längre än sjelfwa 1772 års Regerings Form, och torde i sig sjelf wara för Swenska Nationen så litet wärdig att kunna låta sig werkställa. Men jag lämnar all widare anmärkning härföfwer, för att blott återhämta de redan lagde grunder, och deraf draga det slut, som är mitt Samwete och min Ed enligt.

Hwar punct i Säkerhets-Acten insweper ej allenast någon motswarande i 1772 års Regerings-Form, i mörker och twetydighet, utan upphäfwer och förändrar densamma. Kongl. Maj:ts höga rättigheter föreställas deruti på en sida, och i en extension, som fordrar den största moderation och försigtighet i utöfningen, om de ej skola absorbera de Nationella i gemen, och hwarje enskilt Persons i synnerhet. En god Konung är som en god Dommare, den bästa Lag; men han är dödlig, han är menniska; och

då ingreßen till 1772 års Regerings-Form supponerar den händelse, att friheten kunde kränkas af en tilltagsen och för Riket illa sinnad Regent, så wore det ett oförlåteligt brott emot Oß sjelfwe och wåra efterkommande att gå ifrån en Grundlag, som är ämnad att befästa wår fri- och säkerhet, efter hwilken wi nu i 16 fulla år blifwit styrde, och för hwilkens helgd och oryggeliga bestånd wår Ed bör å wår sida wara borgen. Ware det långt ifrån hwar redlig Swensk Mans, och i synnerhet hwar Riddersmans tanke att fläcka sin åra och sitt samwete med en Men-Ed, hwaraf följderna i alla tider måste blifwa olyckelige, och förebråelsen så aggande.

Jag reclamerar derföre för min del 1772 års Regerings-Form och protesterar emot den projecterade Säkerhets-Acten i alla deß puncter, såsom i mer och mindre mån emot densamma stridande.

Friherre Pfeiff, Fredric. Enär Riksens Ständer för 16 år tillbaka uppdrogo Kongl. Maj:t den magt och wälde, hwarmed Riket nu styres, war deras hopp om en förbättrad Regering med förwarande af Swenska Folkets urgamla frihet, ofelbart hufwudsakeliga ändamålet. Uppå Thronen sågo de sin långtan uppfyld, en infödd Swensk Konung, fostrad bland ett fritt Folk, utrustad med höga Konungsliga egenskaper, hwilka ledde hwar man att framföra sin sak; Riksens Ständer kunde icke längre tweka att läßa de band för en Konung som wille och kunde styra deras hjertan och som farhågan af erfarit olyckeligt Enwälds Regering hårdt tillbundit; de antogo denna wår Nådiga Konungs författade Regerings-Form, densamma med Ed fästade, att wara en oryggelig och helig Grundlag, hwilken de för sig och efterkommande, så födde som ofödde, utsäste efterlefwa.

Å Konungens sida för nu och i all framtid är denna Grundlag icke heller mindre bindande; Ty i Konunga-Försäkran lisligen aflagd den 21 Augusti 1772, som ock i den till ewärdelig rättelse antagne Svea och Götha Konunga-Försäkran af den 26 Januari 1779, båda sammanstämmande att den gamla Swenska Friheten blifwit upplifwad samt Sweriges gamla Lagar till deras wäsendteliga delar genom en ny Fundamental-Lag återställdte; och widare försäkras att styra och regera Riket efter den nu antagne Regerings-Form med afsägelse af det förhateliga Konungsliga Enwäldet. Att Sweriges Rike till ewärdelig tid hugnas af den enhet i Riksstyrelsen, den enighet och förtroende emellan Konung och Ständer, samt deße inbördes till fri- och rättigheter för hwarje Stånd, och den Säkerhet för hwarje enskilt Medborgare som uti Regerings-Formen oryggeligen förwarade finnas, wittna om wåra Grundlagars förträfflighet, hwilka orubbade i en framtid medförde än fastare Förenings- och Säkerhets-Band Konung och Riksens Ständer emellan. Mera owäntad sak har icke kunnat förekommit Ridderskapets och Adelns öfwerläggningar än de anledningar Kongl. Maj:t i Nåder anfört till antagandet af en föreslagne Förenings- och Säkerhets-Act, och hwilka anledningar äro i ingreßen till densamma utförde. Enskilte Personers Ärelystnad och Regeringssjuka, Utländska stämplingar, Riksståndens afund och missämja, sätta Riket, deß bestånd och allmänna sakerna i fara; sådant kan icke mindre wärka hos hwar rättsinnig Swensk Man än den ytterstа häpnad och oro,

oro, om så wore, och ej annor bot gifwes i wåra Grundlagar än deras upphäfwande till deß hela eller i de betydligaste delar, att Rikſens Ständers Lagbundna Frihet, wälfängna Privilegier, och hwar Swenſk Medborgares i Lagarne förwarade trygg- och säkerhet wore de offer hwarmed Staten frälsas borde. Det ligger så mycket mera magt uppå, i grund underſöka deßa anledningar och pröfwa botemedlens wärkan i den föreſlagne Säkerhets-Acten. Pröfning och grundelig kännedom är nödig i de mindre delar, hwad mera då flera Millioner menniſkors wälfärd skall grundläggas och beredas medelst nya Fundamental-Lagars antagande, sådant i haſt att wäl göra har icke någon tid warit menniſkolott och höfwa.

Den wiſa Lagſtiftaren, ja ock wår Nådiga Konung har inſett denna ſanningens wigt och ſtyrka och lyckeligen förekommit de farliga följder både för Konung och Folk genom 42 §. af wår Regerings-Form. Förſta anledningen skall wara enſkilte Perſoners Ärelyſtnad och Regeringsſjuka, det Regemente har ej warit, lärer icke heller någon tid uppkomma, der en och hwar Statens Medlem oafbrutit följa dygdens och Lagens föreſkrift. Uti ſtarka och lagbundna fria Regeringar kunna några få enſkiltas affteg ej wärka på det hela; men åter i en ſwag, laglös, ja helſt i illa ſtyrde Deſpotiſka Stater tilltager Allmänhetens oluſt och motwilja i ſamma mohn, ſom willerwallan blifwer för en hwar tryckande, då lider Allmänna bäſta och Säkerheten så mycket större nederlag ſom för det onda ingen motwigt gifwes; Juſt af sådan grund böra Swenſka Folket kunna ſig trygga, om ock några få Perſoner ſkulle finnas ſom

ſom till Rådgifware wille ſig intränga wid Rikſtyrelſen, göra de föga ja alls inga framſteg till Allmänna roens ſtörande, och hwareſt de årtappas äro de ju förfallne till Lagens ſtränghet, ty i 5 §:n af Regerings-Formen heter det: Konungen äger ſtyra och råda fruſſa och beſkydda Borgom och Landom och allom ſin och Kronans rätt, ſom Lag och denna Regerings-Form säger. 8 §:n har och något i ſamma ämne emedan Kongl. Maj:t allena, ſom huſwud för hela Riket, är anſwarig Gud och Fosterlandet, för deß ſtyrſel. Derföre haſwa Menniſkor ingått i Samhällen och föreſkrifwit ſig och Regenten Lag, hwareſter the ſtyras bör. Den andra orſaken är utländſka ſtämplingar; kunde jag inſe möjligheten med antagandet af denna Säkerhets-Act förekomma Utländſka Magters ſtämplingar mot wårt kära Fädernesland, jag antoge den för min del ſåſom det dyrbaraſte ſmycke af en wis och nådig Konungs hand; att Rikens och Länders öden, deras uppkomſt och fall ſå märkeligen beror på Grannars ſtämplingar, derom wittnar en äldrig Werlds-Hiſtoria, detta löpande Seculo har nog i denna ſak. Sådane ſtämplingar af Grannar nu eller i en framtid kunna icke afböjas medelst en inom Oß allena gällande Säkerhets-Act, ett tillräckeligt antal af wäl och lyckligt förda wapen göra faſt mera.

Den 3:dje ordſaken föregifwes wara Riks-Ståndens afwund och mißſämja; Ridderſkapet och Adeln kunna ſå mycket mindre härutinnan äga någon del, ſom wi under detta Riksmöte ſom alltid wiſt och hyſt för wåra Medſtånder den wänſkap, det förtroende och ſådan aktning ſom förwäntas kunna; det är ſant, att år 1723 gjorde Ridderſkapet och Adeln

deln jemte de öfrige 2:ne Riksständen det Ärbara Bonde-Ståndet en föreställning som uppdrog då Regerande Konungen Enwäldet och rönte Riksens Ständer af sådan sin föreställning en god wärkan; Sedan den tid, wittna, mig wetterligt icke Ridderskapet och Adelns Handlingar om några ofryndtelige steg; men om detta oagtadt någon mißsämja nu wore, så torde de kring hela Riket allt härtills opåtalte och med mycken omsorg kringspridde Smädeskrifter af Trycket utgångne, wara enda anledningen. Ridderskapet och Adeln hafwa warit betänkte uppå rättelse och genast i början af denna Riksdag beslutit för sin del hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om laga rättelse härutinnan, och af sådant deras beslut gifwit sine Medständer tidig del, för att deruti instämma om dem så nödigt syntes.

Då jag så kort mig möjligt warit, yttrat mina wördsamma tankar öfwer de anledningar Ingreßen innefattar, leder mig sakens wigt in uppå sjelfwa så kallade Förenings- och Säkerhets-Acten att deß 9 §. § särskillt hwar för sig widröra för att pröfwa huruwida densamma i någon måtto göra fullt skäl för namnet.

Den 1 §. innefattar uti så ordalag hela Riksstyrelsen utan allt undantag, den begyns med erkännandet af en Arf-Konung som äger full magt; den slutas med rättigheter att skipa och handhafwa Lag och Rätt och de öfrige Rikswärdande Ärenders skötsel på sätt Konungen nyttigast synes, och hwarigenom den oskattbara förmon skall winnas som utförligare uti Ingreßen låfwas, att en gång för alla kunna utstaka de Grunder på hwilka Regerings-Lagarne äro fotade, och för framtiden afwärja all olydighet. Innom

nom en tid af etthundrade år har Swenska Folket blifwit styrdt af En- och Mångwälde, båda sätten Riket till föga fromma; Det 3:dje gifwes som är wår i lycklig stund antagne och beswurne Regerings-Form år 1772. Swea Konunga-försäkran och Riksdags-Besluten af 1778 och 1786. Deße heliga Grundlagar jemförde med denna 1 §. wisar helt stridiga Grunder och hwilka icke kunna anses lika gällande om de stå eller falla. Swenska Folket i Allmänhet och Riksens Ständer i synnerhet hafwa från urminnes tider ägt oqwald rätt att styras af Magtägande men Lagbundna Konungar, ja under en kort Enwälds-Regering ansågs Konunga-Balken och Lands-Lagen för Regenters rättesnöre, och har i Swea Land alldrig deß Konungar ägt sådan oinskränkt magt att skipa och handhafwa Lag och Rätt och öfrige Rikswärdande ärenders skjötsel på sätt Konungen nyttigast synes.

Så gärna man inser, att under wår nu regerande Nådiga Konung sådan oinskränkt magt icke medförde för Land och Folk de bedröfligaste följder så kunde en annan tid, en annan Konung uppkomma som icke wißte af en wälgörande Joseph.

Den rättigheten Kongl. Maj:t åskar att utan Riksens Ständers Ja och Samtycke begynna krig, är af wida större följder än i hast kan asses; Utom att denna sak legat i Folkets händer af ålder, så äro följderna för Allmänheten af yttersta wigt; Rikets Indelnings-wärk, hwilket öfwer ett Seculo wist sin starka sommansättning och säkerhet i Rikets wärn, men uti offensiva Krig utgör den tyngsta och största beskattning på Landet och Städerna medelst Completterande som och flere uppsättningar af ny Krigsmagt till

till Lands och Sjös efter afsång och olyckeligt nederlag; Det är Swenska Måns Barn af alla 4 Riks-Ständen som måste draga i härnaden, deras lif och Egendom årfordras till utförande af offensiva Krig, deras Ja och samtycke så mycke mera oumgängeligt som 48 §. af Regerings-Formen Riksens Ständers rätt har förwara. Widare föreslås Konungen den rättighet att förordna efter deß höga godtfinnande om alla Rikets Embeten som med infödde Swenske Män böra besättas; Med godtfinnande kunde i en framtid den owäntade uttydningen wara grundlagd, det ej mindre till- än affättning ankomme på nådigt godtfinnande; Då likwäl Regerings-Formen i 10 §. wäl tillårkänner Konungen rättighet att efter tjenst och skicklighet tillsätta Embetsmän, men Lagen som ock 2 §. i Regerings-Formen har fredat Swenska Måns wälfärd, hwarmed enligt 1786 års Riksdags-Beslut Embeten äro inbegripne och kunna icke gå förlorade utan föregånait brott, ransakning och dom. Den förmon att Embeten med infödde Swenske Män bör besättas, kunna likaledes blifwa wanskelig sedan tolerancen tillårkänner Utländsk Man som hitflyttar, Swensk Medborgerlig rätt, så kunna deras barn och afföda såsom infödde Swenske Män fast af främmande lära i Riks-Embeten inympas. Sjunde §. af 1778 års Riksdags Beslut förnekar wäl sådant, men i Säkerhets-Acten saknas denna högst betydande omständighet. Att Konungen äger göra Nåd, återgifwa Lif, Ära, Gods, det har af ålder tillhört Majestätet; Men 9 § i Regerings-Formen widhäftar ett nödigt wilkor, nemligen i alla brott som ej uppenbarligen strida emot Guds klara ord. Att skipa och handhafwa Lag och rätt och öfrige Rikswärdande ärenders skötsel på sätt Konungen

gen nyttigast synes, är ett yrkande som tarfwar än mera widröras, det är sagt att sådant alldrig warit Swea och Götha Konungars magt och wälde; Det ordet Lag i sådan widsträckt bemärkelse, och då sjelfwa Grundlagen dermed ofta betecknas, saknar här sitt undantag, en otydlighet för Swenska Folket af bedröfligaste följder, då en Regent anfäge sitt wälbehag för enda och yppersta Lagen, hwarefter Swensk Mans rätt måtas skulle. Ibland Rikswärdande ärender, hörer, och äro i främsta rummet Fred och Förbund med främmande Magter, hela Indelningswerket, med alla andra Stater, hwilka äga Kronans Jord och utgående räntor på Lön anslagne, Riks-Ständens Privilegier, Riksens Ständers Banque, förändringar i Rikets Collegier och Lands-Regeringen, Rikets Mynt, deß förhöjning och afslag till skrot och korn, Rikets Stat- och Drätselwerk, Armeens Pensions Caßa, med mera; Hwilka alla Rikswärdande Ärenders skötsel hafwa i Regerings-Formen sin utstakade styrelse, sitt säkra bestånd och ofelbara warelse; Men kunde ock i en framtid undergå owäntade förändringar i större eller mindre måhn enär de skola skjötas på sätt Konungen nyttigast synes; enär härtill kommer att 9 §. af Säkerhets-Acten hägnar och fordrar ej wår beswurne Regerings-Form, widare än hwad i samma Act ej blifwit ändrat; 2 §. af denna Säkerhets-Act har och märkeliga affteg från Regerings-Formens 4 §. hwarest utföres: Näst Konungens Höghet hafwer af ålder warit, och skall härefter blifwa största wördning hos Riksens Råd; som Konungen allena sig tager och wäljer af infödd om Riddarom och Swennom, som Kongl. Maj:t och Riket med huldhet, trohet och manskap förbundne äro; En Grundlag som ägt ett oqwalt bestånd snart

i 300 år och ſtädſe wiſt ſin grundſtyrka och förmån, torde wara wädeligt att förkaſta eller i de hufwudſakeligaſte delar förändra med antagandet af något nytt hwars företräde troligen ſig alldrig wiſar; den gamla Lagen förtjenar ſå mycket mera företräde att helgas och fredas ſom den icke någon tid wärkat afund och förtryckelſe. Att Rikſens Råd i all framfluten tid låtit ſig wårda om Konungens och Rikſens rätt, höghet, ſjelfſtändighet, gagn, och wälſtånd derom wittnar tillräckeligen wåra Handlingar och Krönickor, men i ſynnerhet Konungarnes GUSTAF ADOLPH och CARL XII:s Regeringar, huruledes de ſtyrkte Ståndernа och Allmogen till trohet och willighet då deße ſtora Hjeltar woro i härfärder ſtadde på widt aflägſne orter.

Huruledes en ſådan föreſlagen hufwudſakelig förändring af Riks Conſtitutionen ſkall wäcka enighet och förebygga ſöndring Underſåtare emellan, lärer Höglofſlige Ridderſkapet och Adeln icke ſå lätt inſe när härtill kommer att 2:dra §. af deras wälförwärfwade och af fordna Sweriges Konungar Glorwördigſt i äminnelſe ſtadfäſtade Privilegier med åberopade 4 §. alldeles inſtämmer, bliſwer Ridderſkapet och Adeln fränkänt; Ett fränkännande ſå mycket ömtåligare ſom Kongl. Maj:t uti deß under d 30je November 1778 i Nåder ſtadfäſtade Riddarhus-Ordning, ſig derſtädes allernådigſt yttrat: önſkandes att de under denna Ordnings ſkygd bibehålla den heder och den wältrefnad ſom deras Förfäder under den GUSTAVIANſka Regeringen ſå åro fullt för ſig och Riket till ſå ſtort gagn och förmon förwärfwat hafwa. Det Konungſliga beſkydd ſom lofwas till lif, åra, gods, är icke något nytt att taga i ſkjöte, rättigheter

tigheter ſom alla Folkſlag på jorden böra äga, men hwad båtar ſådan rättighet då ſjelfwa perſon oförwunnen inom bommar och galler inſtänges; Hwar är då den Medborgerliga Friheten och Säkerheten eller huru är den i ſådant fall i ulöfning möjelig.

3 §:n af denna Förenings-Act har likaledes betydeliga ändringar; Derſtädes afhandlas om rättigheter Ridderſkapet och Adeln tillhörige och hwilka dem från- och androm tillerkännas. 52 §:n i Regerings-Formen ſtadgar den oryggeliga grund, hwaruppå förening och förtroende Riksſtånden emellan ſäkraſt hwilar; och hwilket för Kongl. Maj:t, Riket och deß Inbyggare högſt nödiga förenings-band ſnaraſt ſlites då det ena Riksſtåndet på det andras rättigheter göra olaga inkräktningar. Rättigheten för Allmogen till Skattekköp af Kronohemman och deras ſäkra beſittning är genom ſärſkildt Förordning af denna dag, ſtadgad med lika ſäkerhet ſom wore den här införd; Äro de ordalag hwarmed 3:dje §:n af Act, ſig ſlutar. Kännedom af en ſak har alltid warit Ridderſkapets och Adelns föremål innan de ſtadgat ſitt Beſlut, och då detta ſärſkilta förordnande till Skattekköp af Kronohemman än icke till Ridderſkapets och Adelns öfwerläggning kommit ſå framt Kongl. Maj:t, Ridderſkapets och Adelns utlåtande i nåder åſkar; Projectet till ſagde Förordnande i underdånighet afwagtas. Det är en ny rättighet Kongl. Maj:t i 4 §. af Förenings-Acten Allernådigſt oß till erkänt, att de ſom äro i Konungens Hof beſättas af Ridderſkapet och Adeln allena, och kräfwer wår underdåniga erkänſla, och åtlyda ſåledes de rörelſer ſom wåra hjertan känna uti oupphörligt traktande till bibehål-

behållande af sådan wår Allernådigste Konungs nåd, höga förtroende och oskattbara wälwilja.

Widare leder mig Ordningen till 5:te §:n af Acten, som förklarar den rätta friheten bestå att fritt gifwa till Rikets underhåll hwad som finnes nödigt; Ordet fritt eller frihet, ett för Swenska Folket från Hedenhös tid, förtjusande ord, och af widsträkt bemärkelse: Men när Laglydighet dermed förenas, utgör den ena, samt magtägande Konungen den andra Grundpelaren af hela Byggnaden; Så nära stälte att de ej kunna rubbas utan Rikets och Regementets fall. Det will wara af yttersta wigt, fatta rätta förståndet af denna §; Att fritt gifwa hwad som finnes nödigt till Rikets underhåll förutsätter en pröfning af hwad som finnes nödigt, och som med friheten at gifwa, är oskiljaktigt; Men då i §:n ej nämnes Riksens Ständer, utan Swenska Folket tillerkännes en ostridig rätt, att med Konungen rådslå, jemka, afslå och öfwerenskomma, och 8 §:n drifwer åter starkt på bokstafweliga innehållet, så tycks otwungit följa att Bewillnings- och Beskattnings-rättigheten icke mera ankommer på Riksens Ständers wettskap, fria wilja och samtycke. Huru härmed skall tillgå är icke aftalat i Säkerhets-Acten: Men deremot finnes denna Swenska Folkets urgamla rätt och frihet omständelig utredd och bewarad i 45:te §. Regerings-Formen, hwarest anföres: Kongl. Maj:t äger freda och frälsa Riket, särdeles mot Utrikes och fienders Magt; men må ej mot Lag, Konunga-Ed och Försäkran, pålägga Undersåtare några Krigshjelper, nya Gärder, Utskrifningar och andra utgifter, utan Riksens Ständers wettskap, fria wilja och samtycke: 10:de §:n Rid-

Ridderskapets och Adelns Privilegier dermed alldeles instämmande: "När Rikets tarf och lägenheter förefalla som uti Lagen förmälte äro, att någon Contribution och hjelp måste utgöras, då skall icke något påläggas, Adelns Landtbönder och utsockne Frälse-Hemman utan Menige Ridderskapets och Adelns som sjelfwe några Landtgods äga, goda Ja och Samtycke." 6 §. af Acten är icke mindre märkwärdig, den enda hwarest Riksens Ständer nämnes, hos hwilka dock icke förehafwes andra ärender än dem Konungen proponera på sätt före 1680 war wantigt, äro sjelfwa Ordalagen. — Uti illa styrda Enwälds-Regeringar äro deß Embetsmän ock Enwäldiga, Folkets förtryckelse mera allmän och wägen till Thronen ofta förment; Swenska Menighetens öde har alldrig någon tid warit lida och tiga, deri har twertom, allt härtills hwar enskilt Medborgares Lagbundna frihet sig wisat, att mot wåld och förtryck å behörig Ort andraga sitt lidande och sin sak; Så lärer större eller mindre flockar af Nation detsamma sig förbehålla i trängande nöd, genom sina utkorade Fullmägtige Riksens Ständer inför Kongl. Maj:t framföra, hwad hela Länder och Städer på hwarje Riks-Stånd enskilt rörer, och wida säkrare wäg för sanning att framtränga intill en Nådig och Rätträdig Konung, än genom Embetsmän som möjeligen i en framtid kunna se sin förmån och säkerhet bero i qwäfwande af Folkets allmänna nödrop. Utom hwad anfört är innehåller Regerings-Formens flere §. §. särskilta Ämnen, som dels med Kongl. Maj:ts Nådiga bifall och samtycke, dels till Riksens Ständers omedelbara öfwerläggning och åtgärd höra, men i denna 6 §. af Acten icke undantagne. Widare uti 7 §. stadfästes Ridderskapets och Adelns, Preste-Stän-

dets och Ständernes Privilegier och Rättigheter i allt som ej strider emot denna Säkerhets-Act; detta uttryck jemfört med 1, 2 och 3 §. §. af Acten, som innefatta märkeliga skillnader och ändringar af stadfästade Regerings-Lagar och Privilegier, och icke fulleligen utbredt är i hwad mer eller mindre mohn Privilegierne äro mot denna Act stridande, då i synnerhet den 3 §. endast fredar Säterier, Rå och Rör samt så kallade Insockne Hemman, men alla öfrige, såsom Frälse, Frälse-Skatte, Rusthåll, och Krono-Skatte, hwilka Ridderskapet och Adeln medelst Laga fång äro innehafware af; som ock de Säterier samt Rå och Rörs, dem Ofrälse-Ståndens Ledamöter genom särskilta Resolutioner sig tillköpt, ej äro nämde om och på hwad sätt deras innehafware derwid bibehållas eller fränskiljas skola. Widare förekommer 8 §. af ofwannämde Act, hwarest alla tillkommande Sweriges Konungar skola sig förbinda, alldrig tillåta något försök göras till minsta ändring, uttydning eller rättelse uti bokstafweliga innehållet af denna Act: ända dertill att walda Konungar inträda i samma rättigheter och förbindelse.

Konungar kunna taga felt i wahl af sina Embetsmän: Riksens Ständer kunna detsamma i sina wahl af Konungar, snarast när utländska Prinsar äro Candidater. Der äro för Oß icke möjeligt förutsäga tillkommande händelser; den tid kunde inträffa (det Gud nådeligen afwärje) att nytt Konungahus skulle utwäljas och Riksens Ständer med all deras omhugsamhet toge icke deß mindre felt i wahl af sådan hög Person; ja ända dertill att råka en tilltagsen och för Riket ej rättsinnad Regent, hwilken mera ägnade sin magt och wälde omständelig utförd uti

uti 1 §. än afseende hades å den 9:de, hwarest nämnes Regerings-Formen den der också innefattar Riksens Ständers och Folkets rätt, och Lagbundna frihet: ja den för ewärdelig tid antagne Swea och Götha Konunga-försäkran gifwa swiga, och 8 §. då deremot utgjorde enda förbindelsen. Sluteligen förekommer 9 §. af Acten der Regerings-Formen af den 21 Augusti 1772 blifwer oförtryckt beståndande i allt hwad som ej genom denna Act blifwit ändrat, heter det: — Wigtigaste undersökning fordras då man skall utstaka gränsen emellan deßa Acter och hwarest Regerings-Formen med Konunga-försäkran, Riks-Constitutionen med wälförwärfwade Riks Ståndens Privilegier måste wika, och lämna rum för Säkerhets-Acten till hela sin widd. Enighet, förtroende och kärlek förspilles ofta enskilt man och man emellan, enär frågor om ditt och mitt uppstår. Hwy mera då sådant igenom Grundlagars mindre tydlighet och sammanstämmelse gifwa anledning till stridigheter emellan Konung och Ständer om hwarderas magt och wälde, rättigheter och friheter; Grundelig undersökning således högst nödig, då ett helt Rike och deß Inbyggares samtida, ja efterkommandes sällhet och wältrefnad till senaste tider beredas och grundläggas skall, medelst nya Fundamental-Lagars antagande. Sådant har för sig gått då Kongl. Maj:t wår Allernådigste Konung den 21 Augusti 1772 i Nåder funnit, det en till förenämde högst nyttiga ändamål lämpad förbättring af Grundlagar warit oumgängelig, samt derföre efter nogaste öfwerwägande och pröfning författat en Form för Rikets Styrelse och Regering, hwilken Riksens Ständer enhälligt antagit och beswurit, så att det urgamla Swea och Götha Rike måtte städse blifwa ett fritt sjelfständigt Konunga-

nunga-Rike; anseendet för wår största lycka, heder och förmon, att wara och lefwa frie och sjelfständige, Lagstiftande men Laglydige Ständer, under en Magtägande men Lagbunden Konungs styrelse: Begge sammanfogade och beskyddade under Lagen. Wi skole och efter wår Trohets-Eds pligt och denna Regerings-Form Hans Kongl. Maj:t rätta lyduo hålla, bud theß fullkomna i allo, thy förswarligt är för Gudi och Mannom, honom att bjuda och Oß att göra allan Rätt hållnan, Hans och wårom som trogne Män och Undersåtare ägnar och bör.

Af deße wördsammeligen anförde grunder kan jag icke inse att Säkerhets-Acten för någon del bidrager till Rikets bättre Styrelse eller Riksens Ständers och hela Nationens uråldriga rätt och frihet wara mera befästad; Utan twertom, det allt gå förlorat i samma mån som Konunga-Magten utom all gräns utwidgas.

Min Undersåteliga Huld- och Trohets-Ed för min Nådiga Konung, min oföränderliga kärlek och omwårdnad för hemmawarande Medbröder, min samwetspligt att bewara Efterkommandes Lagbundna frihet såsom Förfäderne hafwa bewarat min, förbjuda mig antagandet af denna föreslagna Säkerhets-Act, och förbinda mig åter att oryggeligen förblifwa wid 1772 års beswurna Regerings-Form såsom det enda och rätta Frihets fästet.

Herr von Schultzenheim, David. Då 1720 års Regerings-Form genom det olyckeliga förhållandet, att Riksens Ständer förutan Konungens bifall, finge uttyda och förbättra densamma, råkade blifwa märkeligen wanskapad, så understödde Ridderskapet och

och Adeln med gladt hjerta en infödd Konung, att dämpa det öfwerhand tagne mångwäldet, samt ingick med full öfwertygelse i den Regerings-Form, som Kongl. Maj:t den 21 Augusti 1772 förärade Riket; Helst den i alla wäsendtliga delar upplifwade Sweriges gamla Lagar. Deremot lärer icke onädigt upptagas att samma Riksstånd nu i underdånighet andrager några betänkligheter wid den Förenings- och Säkerhets-Act, som Kongl. Maj:t den 21 Februari täcktes uppå Riks-Salen låta Riksens församlade Ständer föreläsas. Konungens och Rikets sanna ära och wälfärd kunna icke någonsin ifrån hwarannan skiljas. — Historien den stora Läromästarinnan i Stats-Konsten torde gifwa Höglofl. Ridderskapet och Adeln den säkraste anledning, att wid detta brydsamma ämne gå Kongl. Maj:st med underdåniga och sig sjelfwa wärdiga råd tillhanda. — Wåra Förfäders mißtag böra i synnerhet tjena Oß till en nödig warning.

De omätteliga belöningar och förmoner hwarmed förra Seculi Krigs-Hjeltar och Hofmän här i Landet öfwerhopades, så wäl som det då warande Rådets utomordentliga myndighet, uppwäckte ej mindre Konung CARL XI:s uppmärksamhet än den yngre Adelns, och i synnerhet de 3:ne Ofrälse Ståndens mißnöje och afwund. Följden blef en hastig hwälfning i Riksstyrelsen.

Wid 1680 års Riksdag kom i öfwerwägande huruwida Regerings-Formen med deß additament hwilken under Minorenniteten warit såsom en Form och Instruction, hwarefter Regementet då föras skulle, må af en fullmyndig Regerande Konung Considereras: sedan ock huruwida Konungen borde styra Ri-

Riket med Riksens Råds råde "till följe af Riksens Ständers enhälliga Beslut förklarade Konung CARL XI i Grund-Acten af den 10 December 1680, sig **till ingen Regerings-Form förbunden, utan allenast till Sweriges Lag och Laga Stadgar**: sedan ock att då Han styrde efter Lag, Riket med Riksens Råds råde, sådant ej annorledes kunde uttydas, än att all decision, uti the ärender, som Honom behagade och Han nödige pröfwade till Riksens wälfärd med Riksens Råd att Communicera, ju måtte alldeles dependera af deß egen rättwisa, dijudication och förordnande; Alltså att **Riksens Råds Embete och skyldighet icke widare extenderas borde, än som detsamma med klara ord i Sweriges Lag thet 8 Capitlet Konunga-Balken dem uttryckligen förbinder**;" Ständerne tillade ännu wid deras warma nit för denne stora Riksbushållaren i Riksdags-Beslutet af år 1693; Att Gud, Naturen, Arfsrätt och Ständernas förklaring hade satt Konungen deß Arfwingar, Man- och Qwinnkön, till Enwälds- allombjudande och rådande Souverain-Konung, den ingen på Jorden är för sina Actioner responsabel utan har magt och wälde efter sitt behag, som en Christelig Konung, att styra och regera sitt Folk: så förskräckeliga som deßa orden låta, hade dock Nationen mycken frihet i behåll så länge densamma feck njuta af laglig rätt tillgodo. 1634 och 1660 års Regerings-Formar och Rådets i kraft af dem under Minorenitets-tiderne, såsom Mediaturer emellan Konungen och Ständer, wundna Aristocratiska myndighet, wore de Bolwärk, som då öfwerända kastades; men långt ifrån, att något nytt Jus Publicum infördes, så bant sig Konungen Sjelf wid **Sweriges Lag**, utaf hwilken åter **Konunga-**

nunga-Balken, som utstakade Regentens och Folkets rättigheter utgjorde den första af alla Balkar. — Den wid Kröningen i Upsala 1675 nyttjade Eds-Formen war alldeles tagen ur Konunga-Balken, deremot blef alldrig 1660 års Regerings-Form wid myndiga år bekräftad. — Konung CARL XI hade alldrig begärt, och Riksens Ständer alldrig uppdragit Honom någon förökt magt öfwer dem sjelfwa. I den åberopade Acten af 1680 läses: hwad af Riksens Ständer är wordet slutat och resolverat, sådant allt skall härefter till ewärdeliga tider för en Lag och Laga Stadga hållas; **efter som i wår magt står med Riksens Ständer ny Lag att göra, och förra Constitutioner att uttyda.**

Denne Konung kallade i sin öfriga tid Ständerne hwart 3:dje år, och en gång blott 2:ne år emellan: Han öfwerlade med dem om alla Rikswärdande mål, uppgaf för dem Statswärkets tillstånd, samt beskattade dem alldrig förutan deras egna goda bewiljande. Den unge Konungen CARL XII sträckte sedan sin Magt och Arfsrättigheter längre än Han dem Lagligen efter Sin Fader undfått. Han började det mest rättmätiga Krig emot trolösa Grannar: Deß oöfwerwinnerliga tapperhet gjorde Honom af hwar man beundrad, och hwar Soldat blef under Honom en Hjelte; Han lärde kriga och känna Sina modiga Krigsbußar, men icke Sina arbetande och närande Undersåtare, mycket mindre kom Han med dem, eller deras Befullmägtigade, att rådpläga om hela Riskroppens tillstånd och tarfwor. — Det utmärglade Swenska Folket fick sent om sidor årfara följderna af några wid Riksdagarne 1680, 1682 och 1683 nyttjade oförsigtiga Ordaformer. Efter Konung CARL XII:s död tyckte man

sig wid 1720 års Regerings-Forms författande icke nog kunna inskränka Konungamagten. Det härskande begäret att råda, wållade, att man de följande Riksdagarne allt mer och mer förswagade den högst nödwändiga Konungamyndigheten, samt afwek således ifrån Sweriges gamla och liksom Naturliga Regeringssätt. Ifrån Hedenhös har det Swenska Folket welat blifwa anfört af en fullmyndig Konung, försedd med tillbörlig Husbondarätt: det wille icke hafwa sitt Fredslugn stördt utan deß samtycke; men sedan Kriget på lagliga grunder war börjat, war Konungen enrådande, emedan, ty förutan ingen Krigslycka war möjlig: i Fredstider wille Menigheten blifwa rådförd uti de wigtigaste wärf, samt i alla måtto beskatta sig sjelf, eller som man brukar säga: behålla kistnycklarne. Dock saknade alldrig den Konung tillbörlig lydnad, hwilken sjelf, såsom en rättskaffens Landets Fader, war Lagens och Rikets förswar. Af de samlade Swenska Lands-Lagar och Lagslockar, författades i MAGNUS ERICSSONS tid år 1345 en allmän Landslag, hwilken sedan år 1442 i Konung CHRISTOPHERS tid åter öfwersågs, och då af Presterskapet samt Riksens Ständer i gemen bekräftades. Konunga-Balken utgjorde egenteligen Grundlagen, hwilken war rådande, eller åtminstone borde så wara, ända till Regements-Förändringen 1719, oberäknadt likwäl att Konungen blef ärfwande till följe af Westerås Arf-Förening, i stället för wäljande, och att Påfwiska willfarelser rättades genom Reformationen, hwilken ändring af Konung CARL IX wid sistnämde Lagboks utgifwande af trycket år 1608, påminte; — hade genast wid 1720 års Regerings-Forms antagande, eller åtminstone wid nya Lagens fastställande 1734, en Konunga-Balk blif-

blifwit formerad, så hade Regeringssättet alldrig blifwit så wanwärdat. Den Regerings Form, som Kongl. Maj:t år 1772 nådigt täcktes gifwa det Swenska Folket, har ostridigt i de mest hufwudsakliga mål med wår gamla Konunga-Balk en synbar öfwerensstämmelse; hwarföre ock billigt hoppas bör, att densamma skall förewiga deß höga Författares ära, samt winna ett ewärdeligt bestånd, om densamma blefwe allmänt känd, och med upprigtig häg efterlefwad. Wid det i anseende till den nya **Sörenings- och Säkerhets-Acten**, uppå Riks-Salen hållne Pleno Plenorum, wägade jag i underdånighet föreslå, att Kongl. Maj:t genom wißa Deputerade af Riksens församlade Ständer skulle täckas låta öfwerse, och i conformité med wår nu warande Regerings-Form åter upplifwa den merendels okänd blefna Konunga-Balken, och det så mycket mera, som i 1772 års Regerings-Forms 2 §. "Kongl. Maj:t Nådigt täcks lofwa och wilja styra Riket efter Konunga-Balken, Lands-Lagen och denna Regerings-Form," förmodade jag, att om till åfwentyrs Grundlagen i någor måtto blefwe öfwerträdd, eller Kongl. Maj:ts Höghet för nära gången, sådant härflutit af en nog allmän okunnoghet om undersåteliga och medborgeliga skyldigheter. Detta kunde efter min öfwertygelse blott dymedelst afhjelpas, att wår sednast beswurna Regerings-Form förwandlas uti en Konunga-Balk, samt till allmän kundskap och efterlefnad införlifwades uti Rikets Lands-Lag, då deremot nu utaf wår Grundlag ibland många Häraders inwånare knapt ett eller annat aftryck finnes, och fruktanswärdt wore, att detsamma blifwit åsido lagt, samt med damm öfwerhöljt hwilande bland andra ur bruk komna Förordningar. Min yttrade underdåniga farhåga, att blott

blott det Regeringssätt, som grundade sig på sådana Lagar, efter hwilka Riket, enligt säker Historisk sanning, i 4 till 500 år blifwit styrdt, för en långlig framtid kunde blifwa beståndande får jag nu på detta rum inför Höglofl. Ridderskapet och Adeln särskilt förklara.

Sedan Kongl. Maj:t uppå Ridderskapets och Adelns underdåniga anhållan och reservation ej mindre nådeligen, än rättwisligen tillåtit oß om detta Högmål rådpläga, anhåller jag wördsammast, att först få wisa den öfwerensstämmelse i alla hufwudgrunder som tydeligen förmärkes emellan den gamla **Konunga-Balken** och wår sednast, som alldeles oryggelig, beswurna **Regerings-Form**, såsom till exempel:

I wår **Regerings-Form** 2 §. läses: Konungen äger styra Rike sino, som Sweriges Lag säger, Han och ingen annan, rätt och sanning styrka, älska och gömma, men wrångwisa och orätt förbjuda, afskaffa och nedertrycka; Ingen förderfwa till lif, ära, lem och wälfärd, utan han lagligen förwunnen och dömder är, och ingen afhända, eller afhända låta något gods, löst eller fast, utan laga ransakning, samt styra Riket efter Konunga-Balken, Lands-Lagen och denna Regerings-Form. — I **Konunga-Balkens** 4 **Cap.** heter det efter nu brukelig och begripelig Swenska sålunda: Konungen skall all rättwisa och sanning styrka, älska och gömma, och all wrångwisa, osanning och orätt nedertrycka, både med Rätt och Konungsliga wälde sino; Han skall trygg och trogen wara allom sinom Allmoga, så att han skall ingen fattig eller rik förderfwa till lif eller lem, utan han lagligen förwunnen och dömder är efter Sweriges skref-

skrefna Lag; ej heller skall han någorledes något gods, fast eller löst af någon taga eller afhända låta, utan efter Lag och Laga Dom; I Regerings-Formens 4 §. läses: näst Konungens Höghet hafwer af ålder warit, och skall hädanefter blifwa största wördning hos Riksens Råd, som Konungen allena sig tager och wäljer af inföddom Riddarom och Swennom som Kongl. Maj:t och Riket med huldhet, trohet och manskap förbundna äro: och emedan de ej till något wist tal sättas kunna; förty att man så många helst Ordnar, som Riksens tarf och heder kräfwer; likwäl skola de Ordinaire wara Sjutton (inneslutande Riksens höga Embeten och General-Gouverneuren af Pomern). Deßas samt och synnerherhet åhyga skall wara att råda Kongl. Maj:t i Rikets angelägna wärf och ärenden, thå the af Kongl. Maj:t derom rådfrågas: styrka till all Riksens Rätt, råda honom det honom och Riket gagneligast är, efter deras bästa förstånd: styrka Ständerne och Allmoge till trohet och willighet; alltid låta sig wårda om Konungens och Riksens Rätt, höghet, sjelfständighet, gagn och wälstånd; och således som 1602 års Riksdags-Beslut talar, råda som deras Embete kräfwer men ej regera; — I **Konunga-Balkens** 4 **Cap.** heter det: Konungen skall med sitt Råds-Råde, Sverige, Rike sino, styra och råda, med inföddom Swenskom Mannom och ej Utländskom, samt ytterligare i 8 Cap. Tolf åga wara i Konungens Råd af Riddarom och Swennom: The skola Konungen råda det de weta Gudi, Honom och Lande Hans nyttigt och gagneligt wara: De skola styrka Honom till Riksens Rätt med all theras magt att Han må hålla then Ed Han Riket swurit, och Allmogen, att hålla sin till Honom.

I

I Regerings Formens 5 §. läses: Konungen äger styra och råda, frälsa och beskydda Borgom och Landom, och allom sin och Kronans rätt som Lag och thenna Regerings-Form säger: I Konunga-Balkens 2 Cap. heter det: Konungen äger styra Borgom och Landom, Upsala öde; Kronogods och all Konungsligan Rätt och Ingelder.

I Regerings Formens 6 §. Emedan Afhandlingar om Fred, Stillestånd och Förbund, ware sig offensive eller defensive, sällan tåla det ringaste drojsmål, samt nödwändigt begära den största tystlåtenhet; fördenskull öfwerlägger Kongl. Maj:t med Riksens Råd i sådana wigtiga mål och sedan Han theras mening öfwerwägt och inhämtat, tager the mått och utwägar, hwilka han sjelf för Riket finner bäst och nyttigast wara m. m.

I Konunga Balkens 8 Cap. heter det: The skola allt thet lönligt hålla som Konungen will lönligt hafwa, och hwarken uppenbara thet honom eller hans Rike må skada afkomma. I Regerings-Formens 39 §. läses: Riksens Ständer skola med trogen ömhet lämna allan Konungsligan rätt, som Sweriges Lag beskrifwer uti full magt och myndighet, alldeles oförkränkt, och hwad på det sättet then Konungsliga myndigheten tillhörer, med nit, förforg och omwårdnad handhafwa, förswara och styrka, samt therföre ej något af deßa Fundamental-Lagar förbättra, ändra, tillöka eller förminska, utan Konungens samråd och samtycke; så att ingen Olag skall gå öfwer rätt Lag, eller Undersåtares frihet och Konungens rättigheter blifwa wanskötte och undertryckte; utan hwar och en åtnjute sine Laglige rättigheter och och wälfångna Privilegier. — I Konunga-Balkens

kens 4 Cap. heter det: Konungen skall Clerker, Riddare och Swenner jemte theras tjenare och gods wid deras frihet och Privilegier bibehålla, och Sweriges Lag, som Allmogen med god wilja och samtycke wedertagit hafwer, hålla, styrka och wårja så att ingen Olag går öfwer rätt Lag; samt ytterligare i 5 Cap. All Allmoge skall honom för Konung hafwa, och allan Konungsligan rätt styrka och alla aftalte Artiklar med sinom Konung hålla och styrka, efter bästa kundskap och samwete; I Regerings Formens 40 §. läses: Ej må Konungen någon ny Lag utan Ständers wettskap och samtycke göra, eller någon gammal afskaffa; — I Konunga-Balkens 4 Cap: heter det: Ingen ny Lag gifwes Allmoganom utan theras fångna Ja och Wilja: — I Regerings-Formens 45 §. läses: Kongl. Maj:t äger frida och frälsa Riket, särdeles mot Utrikes och fienders magt; Men må ej emot Lag, Konunga-Ed och Försäkran, pålägga Undersåtarne några Krigshjelper, nya Gårder, Utskrifningar och andre Afgifter, utan Riksens Ständers wettskap, fria wilja och samtycke; Dock undantagande den olyckeliga händelse att Riket med härsmagt angripit blifwe; Thå äger Kongl. Maj:t rätt att taga the mått och steg, som med Rikets säkerhet och Undersåtarenas fromma öfwerensstämmande äro; Men så snart Kriget upphör, böra Ständerne sammankomma och de nya Gårder, som för Krigets skuld pålagde blifwit, genast upphöra. — I Konunga Balkens 4 Cap: heter det: Konungen äger ingen ny tunga eller pålaga å Landet lägga, utan wid sådana tillfällen, att en Utlänsk här Hedning eller Christen will Land hans härja m. m. — I Regerings-Formens 48 §. läses: Ej må Konungen Krig och Orlog göra, utan Riksens Ständers

ders Ja och Samtycke. — I **Konunga-Balkens** 2 **Cap:** heter det: Alla de som i Rike hans bygga och bo, skola honom lydno hålla, bud hans fullkomna, och till tjenst wara, särdeles wid Landamåret Land att wårjat och ej yttermera med hårfärd fara, utan theras fångna goda wilja; — I **Regerings-Formens** 52 §. läses: Kongl. Maj:t låter bibehålla samtelige Riksens Ständer wid theras wälfångna gamla Privilegier, Förmåner, Rätt och Friheter: skolandes inga nya Privilegier ett Stånd angående, utan alla fyra Riksens Ständers wettenskap, gjorda påminnelser och samtycke, utgifwas och meddelas. I **Konunga-Balkens** 2 **Cap.** Andligt och werldsligt Frälse njute sina gamla Privilegier och gamla Frihet: Regerings-Formen lycktas slutelligen med deßa ord: Wi skole och efter wår Trohets-Eds pligt och denna Regerings-Form Hans Kongl. Maj:t rätta lydno hålla, bud theß fullkomna i allo, thy förswarligt är för Gudi och Mannom, Honom att bjuda, och oß att göra, allan rätt hållnan Hans och wårom, som trogne Mån och Undersåtare ägnar och bör. — I **Konunga-Balkens** 5 **Cap.** heter det likaså, Wi skole Honom rätta lydno hålla, bud Hans fullkomna i allo thy som oß förswarligt är, både Gudi och Mannom: Honom att bjuda, och oß att göra, allan rätt hållnan, Hans och wårom.

Jag föreställer mig, att Höglofl. Ridderskapet och Adeln lårer finna högst betänkeligt, att i underdånighet tillstyrka Kongl. Maj:t någon ändring i en Regerings-Form, som i mening och ordalag är så nära öfwerensstämmande med den Grundlag, hwarefter i så många Secler, ja, när så länge pålitelig Håfder finnas, Riket blifwit styrdt och handhaft. — Eng-

England styres ännu efter de Lagar, som de fått af wåra gamla Göther, och detta Rike will håldre tåla några olägenheter af deßa Lagar, än underkasta sig wådan, att göra dem obeständiga. Mycket kan utan twifwel finnas i den gamla Konunga-Balken, som icke är paßande till wåra tider och Författningar, såsom Rikets indelning i wißa Biskops- och Lagmans-Dömen, om Frälse-tjenst och Wapne-syner, med flere Lag- och Rättegångs-mål, hwilka och redan i wår nu warande Lands-Lag uti sina särskilta Balkar blifwit upptagne. — 1634 års Regerings-Form, så wäl som 1660 års Explication af densamma, handla om föga annat, än Riksens Råds, Collegiers och Embetsmåns göromål och förbindelser, så i Konungens öfwerwaro, som bortowarelse och Minorenitet. I anledning deraf hafwa i 1720 och äfwen i 1772 års Regerings-Form influtit åtskilliga ting, som icke äro högmål, utan föränderliga Oeconomiska Författningar, såsom, att Hof Rätter skola hådanefter som hittills, trenne wara; de wanliga Höfdingedömen, alldeles som de sig nu (1772) befinna, och att de komma att fördelas i den ordning de nu, och efter 1720 års Regerings-Form innehafwa: — Kongl. Maj:t har sedan täcks föröka deß och Rikets Hof-Rätter med Wasa Hof-Rätt, samt fördela och öka flere Höfdingedömmen; men ehuru Regerings-Formen i gemen är gillad och bestyrkt, som den i sjelfwa Bokstafwen ord från ord lyder; Så hafwa dock Riksens Ständer alldrig derwid gjort någon underdånig erhindran, emedan klara öfwerlygelsen medgifwit, att denna Rådiga Författning tjent till Rikets bästa; långt ifrån att Personlig säkerhet, ägande rätt och wälfärd dymedelst sattes i wåda.

Wid den af Kongl. Maj:t från Thronen proponerade Författnings- och Säkerhets-Act, uppstiger Naturligtwis en hel annan omtanka.

Det är ömt, motbjudande och kanske wådeligt att andraga några betänkligheter wid en ting som tyckes utgöra Kongl. Maj:ts höga wälbehag, men då en högst upplyst Konung ej annat kan åska, än en sanfärdig öfwertygelse, och Höglofl. Ridderskapet och Adeln är tillåtit, att i denna Högmålsfråga öfwerlägga och öfwerenskomma, så bjuder en oförfalskad, och och från alla bi-affigter skild trohet och nit för Konung och Fäderneslandet, mig att i underdånighet andraga de skäl, som både för samtiden och efterkommande förefalla mig wigtige. I 1 §. läses ibland annat: Konungen äger full magt att börja Krig. — Swenska Folkets alldra äldsta skyldighet har warit att skydda Fäderneslandet från Utländskt öfwerwäld.

Fylkis Konungar, Skatt- och Sjö-Konungar, ja, äfwen någon gång sjelfwe Öfwer-Konungarne foro i Europas barbariska tidehwarf, på Wikingsfärd och Härnad, och kunde winningslystnaden göra sådana Lådungs-bod wälkomna; men efter Christna Läras antagande, skulle åtminstone efter utseendet sjöröfweri och wäldswerkan upphöra. Då ordentliga Krig skulle föras Riken emellan på egen pung, så blefwo de mycket efterkännande, och som det af ålder warit Nationens rättighet, att beskatta sig sjelf, så förbehöll den sig att ej Krig och och Örlog göras skulle förutan deß fria samtycke. — I Formulairet af Konunga-Eden i Magnus Ersons tid utfästes detta med följande ord: Land och Allmoge skola få med Penningar som och sjelfwe hjelpa Land att wärja för Utländningar och all owänner; men ej äger Konun-

Konunger några Inländska bjuda eller nödga öfwer Landamäret med härfärd fara, utan deras fångna goda wilja.

Derpå fotar sig tydeligen den redan anförda Konung Christophers Konunga-Balks 11 Cap. 2 §.; 1720 års Regerings-Forms 6 §.; 1772 års Regerings-Forms 45 och 48 §. §. så wäl som wåre sednare Konungars edeliga försäkran. — Månne det ej bör anses för wådeligt, att öfwergifwa en Lag-Articel, som i så många hundra år oafbrutit warit gällande; Swenska Folkets lynne synes i gemen wara, att manligen förswara sig men ej lätteligen att ofreda någon.

Rikets armod och nöd efter Konung Carl XII:s widsträckta Krig måste ännu wara allom bekant, och hwem kan försäkra Oß, att icke en lika krigiskt sinnad Konung en gång på Thronen åter uppstiga kunde? Uti ett Land der i alla tider klagats öfwer penningebrist, der antalet af karlar emellan 20 och 60 år knappt stiger öfwer 600,000 Personer, och högst 350 Menniskor per medium på en qwadrat mil äro till finnande, är ej under, att Skattdragarne önskar få offensive Krig i möjligaste måtto förebyggde; hälst desamma wanligen plåga gifwa hwar 5:te Man innom året sin bane, då det i fredslugn blott plär träffa hwar 62:dra i den rätta manliga åldren.

De närmaste Landskaper, som möjeligen med bästa Krigslycka af wåra Grannar tillwinnas kunde, äga ej heller wetterligen så mycken inwärtes styrka, att de sig sjelfwe nåra och förswara kunna; utan kommo förmodeligen sådane eröfringar mera att öka än minska Inwånarnes Utlagor i det gamla Moderlandet.

Till förswar tyckes ock wåra gränsor hafwa en långt lyckligare belägenhet, än till wårkeliga anfall. — Ytterligare läses i samma §. förordna efter deß höga godtfinnande om alla tjenster; Ordet förordna tyckes efter min oförgripeliga och underdåniga tanka innebåra mer än tillsätta, och således i en mindre om Regents Tidehwarf kunna förwandla alla Rikets tjenster till förtroende tjenster, hwilka efter wålbehag af- och tillsättas. Kongl. Maj:t har under den 16 Juni 1786 Nådigst täcks förklara, hwilket uti nästlidne Riksdags-Beslut finnes intagit, att under det ordet wålfärd, som i 2 §. af Regerings-Formen förekommer, äfwen inbegripes innehafwande Embete eller tjenst; så att ingen Embetes- eller Tjensteman, så af Militair, som Civil- och Ecclesiastique-Staten, får utan laga ransakning och dom wid behörig Domstol, från Embetet eller Tjensten afsättas. I Säkerhets-Acten finnes wål icke ordet wålfärd utfördt, men i Kongl. Maj:ts Regements-tid, bör deß höga löfte i förewarande mål göra tillfyllest.

I 2 §. läses: som wi alla äro lika fria Undersåtare, så böra wi ock under Lagens hägn, alla njuta lika rätt; derföre bör och Konungens Högsta Domstol, der Konungen äger 2:ne röster, bestå af både Frälse- och Ofrälse-Män; I anledning hwaraf antalet af Riksens Råd hädanefter ankommer på Kongl. Maj:ts egit Nådiga godtfinnande. Jag är förwißad att alle Swenske Män erkänna sig för lika fria Undersåtare, och att alla önska under Lagens hägn få njuta lika rätt.

Kongl. Maj:ts uti Rådet, eller Öfra Justitiä-Revision fälde Domar hafwa utaf hwarje Undersåte blifwit wördade: och någon annan än denna i Regerings-

rings-Formens 8 §. omtalte Högsta Domstol, är icke af Joß känd. Kongl. Maj:ts och Rikets Ordinarie Råd hafwa icke allenast i 1772, 1720, 1660 års Regerings-Former utan ock i Konunga-Balken och i gamla Hedninga iden warit till antal och beskaffenhet determinerade. — Om den anförda Actens 2 §. nu skulle medföra att Ofrälse Män äfwen kunna blifwa Riksens Råd, så tyckes det wara emot Adeliga Privilegiernes 2 §. och Regerings-Formens 4 §. som säger: Att Rådet skall bestå af inföddom Riddarom och Swennom; Men jag tror att Ridderskapet och Adeln så wid detta som andra tillfällen, högeligen önskar öfwertygar sina kära Medständer att ej Tjenster och Titlar ligga dem mäst om hjertat. Wåra gamla Ynglinga-Konungar hade jemte sig tolf Drottar, uti Högsta Domstolen eller Rådet; Dock, wille wi gå mycket långt tillbaka, så blifwa Bönder Stamfäder till alla Drottar. Wåra sjelf rådande Odal-Bönder utgjorde länge det enda Riks-Ståndet, som af Konungarne wid Allshärjare-Ting rådfördes. Thignar Män tillkommo senare, och ännu mycket sednare Präste- och Borgare-Ständen. Höglofligе Ridderskapet och Adeln lärer i öfrigt äfwen så gerna se, att förtjensten blifwer enda mättstocken till befordran för Män af alla Stånd, som Adeln warit willig att biträda sina Medständer till erhållande af billiga och säkra Privilegier. I 3 §. läses: Ett fritt folk bör äga lika rätt, och derföre äga alla Ständen att besitta och förwärfwa Jord i deras gemensamma Fädernesland; Dock att Ridderskapet och Adeln på sätt som hittills stadgat och öfligt warit, bibehålles wid deras gamla Rättigheter, att äga och besitta Säterier, samt Nä- och Rörs, och de så kallade Insockne-Hemman; samt widare ned i

samma §. Beswäret med skjutshållningar bör delas lika på alla Hemman; Säterie-, Rå- och Rörs- samt Insockne-Hemman och Boställen derifrån undantagne och befriade; — Det är icke här exclusive sagdt, att Ridderskapet och Adeln **ensamme** skulle få besitta Säterier; Men så torde frågan förnemligast blifwa om **Frälse-Hemman**: Som alla Stånds Ledamöter formodeligen oinskränkt skulle få äga, och för hwilka hädanefter, lika som för Skatte skjutsas borde. Allt detta är wäl icke öfwerensstämmande med Adeliga Privilegiernas 9 och 27 §. §., Gästgifweri-Ordningarne, samt Regerings-Formens 52 §. enligt hwilken, "Kongl. Majestät låter bibehålla samteliga Riksens Ständer wid deras wälfångna gamla Privilegier, förmåner rätt- och friheter, skolandes inga Privilegier ett Stånd angående, **utan alla fyra Riksens Ständers wettenskap, gjorda påminnelser och samtycke utgifwas och meddelas.**

Så kraftiga försäkringar lära icke utan Adelns egna begifwande kunna rubbas. Skjutsningen torde förmodeligen ligga det Hederwärda Bonde-Ståndet mäst om hjertat. I allmänhet klagas mindre öfwer, huru ofta det skjutsas, utan fast mera deröfwer, att det alldeles obarmhärtigt skjutsas med Bondens häst, hwilken utgör deß redbaraste Egendom. Det har denna tiden blifwit en omild käckhet och täflan, att kunna färdas en mil på wid paß en half timma: Jag medger och gärna, att wi eller wåra Söner, torde i ty mål hafwa åtskilligt att förwita Oß. Det är naturligt att Bonden, som icke sjelf åker skjuts, sätter allt det onda han genom hälskjutsen lider, på Herrarnes räkning: Han utsträcker derwid

Herre-

Herre-Claßen mycket långt; en Dräng med en Hirschfängare wid sidan och en Courierpiska i handen, (ett af denna Periodens påfund:) är för en Skjutsgoße en wäldig Herre. Skjutsbonden får ofta icke sjelf åka efter sin egen häst; utan nödsakas ibland i det ohyggeligaste wäder och mörka natten gå 2:ne mil till fots efter hästen, hwilken swettig och skälfwande, om ej sprängd och förderfwad, släppes handlöst af den färdande Mannen, utan att någon Rätt wårdar sig om det arma kreaturet. Allt sådant rimmar sig alltför illa med wårt nu så mycket beprisade charitabla Tidehwarf. I andra civiliserade Länder der en wida större skjutslega betalas, får wißerligen alldrig en Resande, eller deß Tjenare röra wid tömmarne, utan allenast den som hästen äger, eller deß ombud, som och genom de kraftigaste Lagar är fredad för öfwerwäld: ej heller anförtros åt någon Resande att ensam få färdas med en häst. Det är obegripeligt, huru den Swenska sjelfständige Bonden icke långesedan sökt bot emot en så förtryckande pläga; hälst wår Allmoge är den enda i werlden, som ännu njuter den hedern, att utgöra ett särskilt Riksstånd. — Ett förökt lidande tycker och Bonden wara, att betala Utlagor, Domlösen och Böter efter ett förökt penningewärde, och icke njuta en lika förhöjd Lega på Krono som Gästgifwareskjuts. Alle de ibland Oß, som ännu hafwa en Jordtorfwa i behåll torde wisa sig de mäst benägne, att afhjelpa wåra Dannemäns i ty mål förde billiga klagan. Jag förklarar åtminstone för min enskildta del, att jag gärna wille lätta mina skattdragande Landsmäns börda, och för de få Frälsehemman jag kan äga, skjutsa lika med Krono- och Skatte-Bonden; Dock det med det uttryckliga förbehållet, att en i alla

 tider

tider orygglig Lag utfärdades, som fredade Bonden, att utan intrång, sjelf få köra sin häst, och att en ridande åfwen skulle betala lega för den framför honom ridande Skjutskarlens häst: hwarwid tillika tiden eller skyndsamheten att färdas, borde utstakas efter wägens längd och olika beskaffenhet på wißa årstider. — Med största skäl hafwa emedlertid många afstyrkt hela wår Swenska Skjutsinrättning, såsom skadelig för wår Landthushållning, och för menighetens seder. Wid allmänna Gästgifweri-, Post- eller Forwagns-Inrättningar kunde och tyngden i bästa jemlikhet alla wederbörande emellan fördelas. — I Säkerhets-Actens 5 §. läses: Som den rätta Friheten består uti att fritt gifwa till Rikets underhåll hwad som finnes nödigt, så äger Swenska Folket derom en ostridig rätt att med Konungen rådslå och öfwerenskomma. Nog hafwa wåra Glorwärdigste Konungar af WASA Stam bestått Swenska Folket mera frihet, än att gifwa till Rikets underhåll hwad som nödigt finnes. Det förbehålles wäl, att det skulle wara tillåtit att **afslå**; Men huru skulle de kunna neka till det, som nödigt finnes, då de i synnerhet ej fingo pröfwa Hushållningen med Riksmedlen. Mig lärer ock tillåtas anmärka: **Swenska Folket** äger att rådslå med Konungen. Wid Bewillningar pläga alltid Folkets Befullmägtigade, under Titul af **Riksens Ständer** omnämnas. Jag medger dock att der finnas Skattdragare ibland oß, som icke egenteligen hafwa några Befullmägtigade wid Riksdagar, såsom **Ofrälse Bruksägare**, med flere **Ständs Personer**, hwilka till intet Stånd höra, och dock efter Lands-Lagen anses, dömmas, och ärfwa, som Bönder: för deras Skattejord bidraga till Riksdagsmåns underhåll, men taga ingen del

i wal

i wal och fullmägtigskap: Likaså måste Ständs-Personer i Städerne deltaga i många Borgeliga skatter, men ej uti sjelfwa beskattandet.

I 6 §. läses: "Wid Riksdagar förehafwas hos Riksens Ständer inga andra ämnen, än dem Konungen proponerar, på sätt, som för 1680 war wanligt." — Riksens Ständer hafwa wäl från äldsta tider förnämligast swarat på Konungens Propositioner, men mig weiterligen har dem alldrig warit förment att jemwäl för 1680 framdraga deras nöd och beswär för en mild Landsfader. Ja, uti den så kallade Grund-Acten, eller Konung CARL XI:s Approbation på Riksers Ständers Förklaring af den 10 December 1680 läses: "Riksens Ständer hågkomma med största Veneration och hugnad huruledes alle framfarne Höglofligе Sweriges Konungar, tillika med oß, alltid nådigt hafwa tillåtit deras trogna Undersåtare att inkomma för wår Kongl. Thron, att sjelfwe wår nådiga Förklaring uti deras angelägenheter få inhämta. — I 8 §. läses: Denna Förenings och Säkerhets-Act, skall af alla Sweriges Konungar wid Deras anträde till Regementet egenhändigt undertecknas, samt alldrig någon proposition eller försök göras till minsta ändring, uttydning eller rättelse uti bokstafweliga innehållet häraf, och i händelse af Konungahusets utgång skall den Konung, som blifwer wald, inträda i alla deßa rättigheter och förbinda sig till deras iakttagande, utan minsta förändring. — Den gamla och ofta omtalte Konunga-Balken, samlades ihop med de öfrige Balkarne af Sweriges urgamla Lagar och Sedwanor, uppå 1300 talet, den bekräftades det följande Seculum, åfwen af Presterskapet, som med den förra Lagsamlingen ic-

 ke

ke war fulleligen nöjdt; det ansågs alldeles öfwerflödigt, att sätta några förskansningar och witen emot denna Lags upphäfwande, som densamma war grundad på Folkets gamla rätt och lynne.

Utländska Förstar intagne af Utländska Regerings-principer, tryckte wäl ibland det redeliga Swenska Folket, och andra gånger lämnades med upprektigt förtroende Rikstömmarne åt infödda och wälsinnade Regenter, hwilka skötte dem med förstånd och ömhet; men derföre gjordes icke Regements-Lagen lika föränderlig, som Regenternes lifstid och sinnelag, utan ändrades densamma alldra första gången år 1720, hwartill förutnämnde händelser bidrogo. Man förklarade då den, som förehade något till den fastställda Regerings-Formens ändrande, "för en från Fäderneslandet afsöndrad Ledamot och Riksens Förrädare"; Man förestafwade och sina Konungar den alldrasträngaste Ed och Försäkran, hwarigenom förklarades: det Ständerne alldeles skulle wara fria från deras Huld- och Trohetsed, i fall Konungen å sin sida skulle finnas hafwa med wett och wilja öfwerträdt den Ed och Försäkring Han Riksens Ständer gjorde; men man började snart sätta wanprydande lappar på en ny klädning: man wek nästan wid hwarje Riksdag allt mer och mer ifrån wåra urgamla Lagars natur, och Bilan förmådde icke styrka denna nymodiga och föränderliga Lag; 1772 års Statshwälfning följde ändteligen och alla tänkande Medborgare förhoppades att den då fastställda Regerings-Formen skulle hafwa ett långwarigt, om ej ewigt bestånd; icke så mycket för de förbud och warningar som deruti gifwas, som icke fastmera derföre, att detta Regements-Contract är, som förut blifwit bewist

wist i allt hufwudsakeligt, grundat på wåra i många Secler wördade Swenska Lagar, och således werkeligen ett Politiskt mästerstycke. Jag anser ock ännu oförgripeligen denna Grundlag för oryggelig, eller att ingen ändring derwid utan Konungens och Rikets fyra stämmors fulla öfwerensstämmelse wore möjelig. Uti ingreßen till denna Regerings-Form uppräknas Sweriges Rikes Råd, Ständer och Krigsbefål, såsom Contrahenter för sig och sina hemmawarande Medbröder; yttrande sig med följande kraftiga ord: "Wi hafwa warit betänkte uppå, att så befästa wår frihet, att den ej kunde kränkt blifwa af en tilltagsen och för Riket ej rättsinnad Regent, eller ock af åregiriga, egennyttiga och förrädiskt sinnade Medborgare, samt hädskefulla och högmodiga fiender, så att det urgamla Swea och Götha Rike mätte städse blifwa ett fritt, sjelfständigt Konungarike. Fördenskull hafwe wi bewiljat och stadfäst, som wi och härmed förklare och stadfäste denna Regerings-Form, att wara **en oryggelig och helig Grundlag, hwilken wi för Oß och wåra Efterkommande, så födde som ofödde utfäste Oß efterlefwa,** deß bokstafweliga innehåll följa, samt **för wår och Rikets fiende anse den, eller dem, som Oß wilja leda, att derifrån afwika;** alldeles som den ord från ord lyder. Uti 39 §. läses: Riksens Ständer skola ej något af deßa Fundamental-Lagar förbättra, ändra, tillöka, eller förminska, utan Konungens samråd eller samtycke, så att ingen **Olag skall gå öfwer rätt Lag,** eller Undersåtares frihet och Konungens rättigheter blifwa wanskötte och nedtryckte, utan hwar och en njute sine laglige rättigheter och wälfängna Privilegier. I 42 §. stadgas: Skulle Kongl. Maj:t willa proponera någon ny Lag, då med-

meddele Han först den med Riksens Råd, och sedan de till Protocollet sagt sina tankar, då öfwerlemnas det alltsammans Riksens Ständer, hwilka sedan de öfwerlagt och öfwerenskommit sinsemellan, begära dag, att derpå afgifwa till Kongl. Maj:t sitt samtycke; men skulle det wara ett afslag, då aflemna de det med de orsaker, som de dertil haft, skriftteligen genom deras fyra Talemän. — Slutmeningen af Regerigs-Formen är ej mindre märkelig; Wi anse för wår största lycka, heder och förmon, att wara och lefwa frie och sjelfständige, Lagstiftande, men laglydige Ständer, under en Magtägande och Lagbunden Konungs styrsel; begge sammanfogade och beskyddade under Lagen, hwilken friar Oß och wårt kära Fädernesland från de faror, som oordning, sjelfswäld, enwälde, aristocratie och mångwälde efter sig drager, till hela Samhällets olycka, och hwar och en Medborgares tunga och bedröfwelse. Wi göre Oß så mycket mera försäkrade om ett ordentligt, lagbundit och lyckligt Regemente, som Hans Maj:t redan sig förklarat, att anse för Sin största heder, att wara den första Medborgaren ibland ett fritt Folk, och wi hoppas att en sådan föresatts blifwer i det Kongl. Huset fortplantad Ättlinge efter Ättlinge, till werldens sednare tider: Kongl. Maj:t täcktes ock Sjelf lyckta Regerings-Formen med följande ord: Detta allt som föreskrifwit står, wele wi sjelfwa för en oryggelig Fundamental-Lag antaga; hwilket allt genom Kongl. Maj:ts Nådiga och med liflig Ed beseglade Försäkran af den 21 Augusti 1772 ytterligare bekräftades. Widare har Regerings-Formen blifwit befästad genom Kongl. Maj:ts Nådiga Decision om beräknandet af Riks-Ståndens stämma, som läses i 1786 års Riksdags Beslut 3 §. så lydande: "Som wi räkne för wår yppersta åra och högaste pligt, att obrottsligen efterlefwa, och heligt wårda den i en wälsignad stund antagna och oryggeliga Regerings-Form af den 21 Augusti 1772, hwarigenom Konungamagten och wåre Fri och rättigheter i ett oupphörligt samband förenade äro, så hafwe wi anjedt af wigt och angelägenhet, att den mindre tydelighet, som förekommit om beräknandet af Riks-Ståndens stämma eller röst, Ständen inbördes emellan, i jemförelse emot hwad 1617 års Riksdags-Ordning härom innehåller måtte blifwa undanröjd. I öfwerwägande af hwad 40, 41, 42, 43 och 57 §. §. i Regerings-Formen stadga, och då 1617 års Riksdags-Ordning ej blifwit antagen till efterrättelse i de delar hwaruti den genom Regerings-Formen ändrad är, hafwe wi enhälligt stadnat i den tanka: att uti de ärender, hwarutinnan Riksens Ständers utlåtande, likmätigt nyß anförda ställen i Grundlagen äger rum, utom Privilegier och Bewillningsmål, derom särskilt stadgande i samma Lag igenfinnes, fordras tre Stånds sammanstämmande Pluralitet, för att utgöra Riksens Ständers röst. Detta öfwerläggningsämne har icke förr kommit till Riksens Ständers kunskap, än Kongl. Maj:t genast, på det Nådigste sätt täcktes förklara: Att denna mening alldeles wore Kongl. Maj:ts egen tanka; att den wore enlig både med Regerings-Formen af den 21 Augusti 1772, och med sednaste Riksdags Practique, samt att det mycket fägnade Kongl. Maj:t det Han i alla delar i detta instämde med Riksens Ständers tanka". Häraf tyckes böra slutas, att Regerings-Formen är an-

ansedd för ett oupplöseligt samband emellan Konungen och Folket, och hela detta Beslut uppå den fasta grunden fotat, hwarföre ock 39 § som allenast handlar om, huruwida Konungens höga Prerogativer, samt Ständers Lagliga Rättigheter och Privilegier, hwilka utgöra Fundamental-Lagen, förbättras, ändras, tillökas, eller förminskas kunde, ingalunda finnes nämd bland de uti berörde Riksdags-Beslut uppräknade §. §., utan blott **hwad** 40, 41, 42, 43 **och** 57 §. §. **stadga**, då Civile- och Oeconomiske Lagar göras skola, eller då något otydligt skulle finnas i Grundlagen: wid alla sådane tillfällen eller som orden lyda i 1786 års Riksdags-Beslut; uti de ärender, **hwarutinnan Riksens Ständers utlåtande, likmätigt nyß anförde ställen äger rum**, utgöra 3:ne Stånds Pluralitet Riksens Ständers röst. Deremot wid Grundlagens werkeliga ändring, tillökning eller förminskning uti **allan Konungsliga rätt och rättigheter, samt uti Undersåtares frihet, Lagliga rättigheter och wälfångna Privilegier** i gemen, såsom ock enskilt wid **nya Privilegier ett Stånd angående; samt** wid Bewillningar, Krigshjelper, nya Gårder, Utskrifningar och andra Afgifter undantagande, då Riket med Härsmagt angripet blefwe: wid alla deßa tillfällen som i Regerings-Formens 39, 42, 45 och 46 §. §. samt i 1786 års Riksdags-Beslut närmare utstakas, kan jag med all min wördnad för hwart och ett Stånd i synnerhet, icke ännu begripa huru **Tre Stånds Pluralitet kan wara Riksens Ständers Röst**, eller göra det fjerde Riks-Ståndets Beslut till allsintet werkande. Jag hoppas twärtom i underdånighet, att som i **Förenings- och Säkerhets-Acten**, förekomma, utom högstbetydeliga ändringar i Grundlagen, jemwäl wigtige Privilegier och Bewillningsmål, så lärer Kongl. Maj:t täckas Allernådigst och högst upplyst låta deß Regerings-Form af år 1772 framgent förblifwa oförändrad; i händelse, nemligen Höglofliga Riddderskapet och Adeln ej skulle åstunda i anseende till ofta nämde Förenings-Act sig med de öfrige respective Ständen förena.

Märkeligt är ännu, att lika som år 1772 upprättades en oryggelig Grundlag för Oß och wåra Efterkommande, så födde som ofödde; så tänkte man 1779 på **tillkommande Sweriges Konungar**, och blef alldeles i likformighet med Kongl. Maj:ts egne nådiga försäkran af den 21 Augusti 1772. Swea och Götha Konunga-försäkran fastställd **för ewärdeliga tider** på den Allmänna Riksdagen, som slöts i Stockholm den 26 Januari 1779, så lydande:

Alldenstund Guds underbara Försyn så skickat, att under den Stormägtigste Högborne Furstes och Herres Herr GUSTAF III, Sweriges, Göthes och Wändes Konungs högstsalig i åminnelse, Regementstid, den urgamla Swenska friheten blifwit upplifwad, samt **Sweriges gamla Lagar, sådane som the för** 1680 **warit till theras wåsenteligaste delar, igenom en then** 21 **Augusti** 1772 **antagen Fundamental Lag, återställte**; alltså försäkre wi härmed på det traftigaste, att wi wele styra och regera Riket efter den antagna **oryggeliga Regerings-Form af den** 21 **Augusti** 1772, m. m. hwilket allt såsom wi det onödde och otwungne af en fri wilja och wälbetänkt råd beslutit; alltså bekräfte wi med wår egenhändiga Underskrift och listiga Eed, att sådant efterlefwa och fullgöra: **Så sant mig Gud hjelpe till Lif och Själ.** Hwad kraftigare

tigare aftal och förbehåll kunna wäl möjeligen upptänkas till en Grundlags befästande än deßa uppräknade Beslut? Hafwa Riksens Högloflige Ständer den åran att utgöra hälften af den Lagstiftande Magten, så lära de, och Högloflige Ridderskapet och Adeln i synnerhet, beflita sig om, att förelysa Menigheten, att hålla den af Konungen och dem stiftade, samt med Ed beseglade Grundlag, uti sin tillbörliga helgd.

I Actens 9 och sista §. läses: Regerings-Formen af den 21 Augusti 1772 blifwer oförryckt beståndande i allt hwad som ej genom denna Act blifwit ändrat; Det är här onödigt, att åter upprepa hwad som efter min underdåniga tanka synes wara ändrat, men det torde förtjena anmärkning att i denna Säkerhets-Act åtskilligt finnes åter upptagit, som med 1772 års Regerings-Form är alldeles öfwerensstämmande: såsom att Kongl. Maj:t är Arf-Konung: äger full magt att styra, freda, frälsa och förswara Riket, göra nåd, handhafwa Lag och Rätt, styra efter Sweriges Lag låta besätta Rikets högre Embetsmän af Ridderskapet och Adeln, att Swenska Folket fritt får gifwa till Rikets underhåll, att Adeln och Presterskapet bibehållas wid sina förra Privilegier med mera. Deremot saknas, ehuru icke egentligen i Förenings- och Säkerhets-Acten ikullkastadt, allt hwad Herrar Riksens Råd beträffar i 4, 6, 7 och 8 §. §. hwad som handlar om Krigsmagten och Indelningswerket i 18 §.; om Lagstiftningen i 40, 41 och 42 §. §.; om Riksens Ständer i 46, 47, 50 och 51 §. §.; om Banquen i 55 §.; om Pensions-Caßan i 56 §. m. m. Ehuru Kongl. Maj:t Nådigst täcks lofwa, att allt blefwe beståndande, som ej

ej i Acten wore ändrat, så skulle ju möjeligen en annan mindre om Konung under den widsträckta mening, att **alla Rikswärdande Ärenders skötsel handhafwas, på sätt Konungen nyttigast synes**; samt att **wid Riksdagen hos Riksens Ständer inga andra Ämnen förebafwas, än dem Konungen proponerar**; kunna göra hela Konung GUSTAF III:s Regerings-Form af år 1772 utan kraft och werkan; Wår owilkorliga skyldighet är, att åfwen mana godt för wåra Efterkommande. Riksens Högloflige Ständer tyckas icke, som förut andragit är, wid 1786 års Riksdag hafwa welat åfwentyra att underkasta 3:ne Ständs Pluralitet, Regerings-Formens ändring. Jag hoppas ock med Guds hjelp, att wår farhåga om denna wördade Regerings-Forms ändring skall blifwa öfwerflödig, då för Kongl. Maj:ts Thron får frambäras deß trogna Ridderskaps och Adels underdånigste föreställning. — Wi hafwa i 16 års tid haft skäl, att prisa wår höga Lagstiftares lyckliga Regering, och om nu några små moln uppstigit, så måste de utan Constitutionens ändring kunna skingras. Hwar redelig och medborgelig Undersåte lärer icke annat af hjerta och själ önska, än att **alle de som i Riket bygga och bo, skola Konungen rätta lydno hålla, och bud hans tullkomna.**

Att befordra Konungens Bud och Regerings-Lagar till mera kännedom och werksamhet, kan jag icke underlåta, att fluteligen förnya min underdåniga önskan, att Kongl. Maj:t täckas mände, att genom de fyra Riks-Stånden låta öfwerse, och till wåra tider lämpa den gamla **Konunga-Balken**, efter hwilken, jemte Landslagen och Regerings-Formen,

likmåtigt Nådigst löfte, Riket styras skulle. Uti ett Capitel deraf, torde och nu nödigt pröfwas, att inrycka det hufwudsakeligaste af Krigs-Articlarna, samt uti ett annat Capitel, Ståndens särskilta Privilegier, efter hwilka wid Domstolar ej sällan dömas, utan att desamma af Menigheten äro kände.

De betydeliga ändringar, som Kongl. Maj:t med Riksens Ständers underdånigste tillstyrkan i de öfrige Lagens Balkar Nådigst täckts förordna, kunde ock wid samma tillfälle uti sjelfwa Lagtexten inryckas. Ett sådant arbete skulle genom Lagkunnige och Laglydige Ledamöters nitälskan, ibland Riksens Ständer, inom få dagar, kunna till Kongl. Maj:ts Nådigsta ompröfning och gillande underkastas. Dymedelst skulle den säkraste Grundlag, och den fastaste Byggnad, försedd med sina oswikeliga fyra hörnstenar, kunna till allmän öfwertygelse och hugnad construeras.

Det första Riksstånd lärer wißerligen ej wilja eftergifwa sina kära Medständer, att med nitfullaste undergifwenhet **styrka allan Konungsligan rätt,** samt derjemte med sina underdånigsta råd bidraga, att Konung GUSTAF III:s minne i ewerldeliga tider må blifwa af Swea Barn älskat, wördat och wälsignadt.

Herr von Schulzenheim, tillade munteligen, att han hoppades Höglofl. Ridderskapet och Adeln behagade ursägta widlyftigheten af deß Dictamen, likasom han till Kongl. Maj:t hade den underdåniga tillförsigt, att honom icke till last räknades, hwad han som en liten Individu af den Lagstiftande Magten till Rikets förmodade wälfärd öppenhjertigt andragit: Försäkrande derjemte, att om emot deß önskan Säkerhets-Acten skulle komma att erhålla egenskapen af en formelig Grundact, han sedan icke skulle eftergifwa någon annan uti behörig Laglydnad.

Herr Ehrenmalm, Samuel. Om i ett ämne af förewarande wigt, skiljaktighet i tankar uppkomma, härrörde det af sakens natur; han högaktade hwar och ens öfwertygelse, och wördade det Stånd uti hwars öfwerläggningar han i 35 år haft den äran deltaga. Han wore en Undersåte, en Medborgare, bofast närmast der krigslågan brinner, han hade fordom flyktat undan fienden; hwad han nu äger är under den Högstes wård; men han wille ej försumma hwad hans öfwertygelse, nit och trohet af honom fordrade, och ej uraktlåta Efterkommandes wäl; han uppläste derefter följande: Att i Regerings-Lagar kunna utstaka säkra Styrelsegrunder och förena den enskiltes rätt med allmänt wäl, har i alla tider warit Lagstiftares bekymmersammaste ämne; intet Rike och intet Land har inom en så korrt tid undergått så många hwälfningar och skiften i Regeringsarter, som wårt Fädernesland; deraf har också händt att både Krigs- och Fredstider ledt till oupphörliga stridigheter, styrelsen wid hwarje Riksdag ett nytt utseende, Rikskroppen en ny skakning och bäfning i alla rörelser intill 1772 års Regements-Författning, då lugn och fred både utom och inom Sweriges gränt sor upprättades.

Nationens wördnad för Konung, lydnad för Lagen, inbördes sämja, aktning och enighet, bådade i flere år Rikets lycka och wälgång, som nu åter genom nya händelser, ny oro och nya mißnöjen råkat i yttersta äfwentyr på brädden af sitt fall. Mätte den

den af Kongl. Maj:t Nådigst proponerade Förenings- och Säkerhets-Act, hwilken nu utgör Ridderskapet och Adelns Öfwerläggningsämne, af de andra 3:ne Stånd antagen, återställa fred, inbördes lugn och säkerhet. Den rättighet att börja krig, som enligt denna Förenings- och Säkerhets-Act, tillägnas Konungen emot 48 §. af 1772 års Regerings-Form, sybelsätter nu Ridderskapets och Adelns första uppmärksamhet.

Men mine Herrar, då samma Lag i deß 6 §. förklarar Konung äga rättighet sluta offensive förbund, hwad hindrar då att utan Ständers ja och samtycke börja krig.

När kan det nånsin hända att Herrar Riksens Råd i ett slikt Politiskt mål, hwars lycka eller olycka blott tiden utreder, kunna wara enhälliga, emot en magtägande Konungs mening. Mon tro Englands stora och namnkunniga Män, ett under Lagens lydnad werkeligen fritt Folk öfwerlemnadt denna rättighet i Monarkens ensamma wård, om de ej ansedt Rikets bästa deruppå bero, samma skäl gäller hos Oß äfwen, wi äro ett lika Lagbundit och fritt Folk; men om jag derjemte påstår att denna §. warit det förtjusande gift, som fördt kände wärdige Medborgare i olyckswåg, så tror jag mig ej fela, den är och blir i sin werkställighet en död bokstaf, men i Rikstyrelsen wådelig, af sådan grund är det som jag tillstyrker deß upphäfwande, på sätt Förenings- och Säkerhets-Acten stadgar.

Om Kongl. Maj:t i denna Acts första Moment täcktes till de orden, skipa och handhafwa Lag och Rätt, Nådigst tillägga: på sätt 2 §. af denna Förenings- och Säkerhets-Act innehåller, så förswinner otydlighet och twifwelsmål. 2:o Att Konungens Högste Domstol och Justitiä-Revision må bestå af Frälse- och Ofrälseman, länder till Nationens bästa, mißtroende Stånd emellan torde upphöra, men Lagskipningen i synnerhet winna mer styrka, då den wärdas af dertill förordnade Personer, som ej syßlosättas med andra Rikets mål och ärender, hwilka hwar för sig fordra widsträckta kunskaper och särskild erfarenhet. 3:o Att de öfrige Ständen äfwen må besitta Frälse Jord, är en redan förut Preste- och Borgare-Ståndet under titul af ett eller annat Frälsehemman tillägnad rätt, och genom denna Act mer widsträckt, men efter min tanka ej till någon förlust för Ridderskapet och Adeln. Frälset winner genom flere Köpare i sitt wärde, och förlora i hwars hand det ock är, ej sin egenskap, hwarwid dock i stället för urgamla, det ordet nu warande Natur synes nödwändigt. Genom uppodlade Kärr och Måßar har med Kongl. Maj:ts Egit Nådigste bifall, Frälse- och Säteries-Jorden i Finland blifwit ökt, och kan således ej med urgammal rätt skyddas. Skjutsnings skyldigheter, som Ridderskapet och Adeln enligt Privilegier till hälften med Kronohemman förut delt, anser jag för ett så billigt offer, så att jag för min del dertill gärna samtycker, dock med det wilkor att skjutsningen utgår efter Hemmanens rätta storlek i By, Öre och Ortug, och ej efter Mantal. För öfrigt anser jag Ridderskapet och Adeln lyckelig som genom denna Förenings- och Säkerhete-Act erhållit stadfästelse å 1723 års Privilegier, hwilken Ridderskapet och Adeln genom 1772 års Regerings-Form ej ägt.

Herr Bilang, Jacob. Sedan jag med yttersta uppmärksamhet genomläst den Enighets- och Säkerhets-Act, som Kongl. Maj:t Allernådigst öfwerlemnadt till Ridderskapet och Adelns närmare pröfning och antagande, har det omöjeligen kunnat undfalla mig, och bör icke heller undfalla någon ann upplyst Medborgare, huru som Hans Maj:ts ofördelaktiga hjerta, werkeligen allestädes rädt på Kongl. Maj:ts menskligheet. Att uti ett så gynnande Moment som det närwarande, hafwa welat profitera af någon större magt, eller Regeringsfättets minsta förändring, utom några mindre tydeliga ställen, hwilka jemförde med det hela, samt Kongl. Maj:ts Eget werldskunniga ädelmod ganska otwungit kunna tagas på den goda och med wår frihet fullkomligen öfwerensstämmande sida, såsom till exempel:

Uti 1 §. förbehåller Sig Kongl. Maj:t rättighet att handhafwa och skipa Lag på sätt, som honom bäst och nyttigast synes. Omöjeligen har meningen derstädes warit så oinskränkt, som orden werkeligen lyda, emedan uti följande §. Kongl. Maj:t deremot högst ädelmodigt uttryckeligen inskränker Sin höga Lagskipningsrätt blott inom 2:ne röster; men då sådant nu likwäl icke med 1 §. blifwit connecterat, genom någon slutmening till exempel (på sätt som följer, eller enligt Sweriges beskrefne Lag:) så har deraf uppkommit den billiga farhåga, och samma contrast som nu emellan 6 och 48 §. §. i Regerings-Formen, nemligen: Att en Konung framdeles efter behag kunde wälja hwilketdera Han behagade, då det likwäl är lika så wida skildt från Hans Kongl. Maj:ts Eget rättwisa hjerta, som med Undersåtares sanfärdiga frihet, att någonsin Sjelf wilja betjena sig af en sådan Enwäldslik Arbitrage. Widare nämnes uti

uti samma §. att Kongl. Maj:t förordnar efter Deß höga godtfinnande om alla Rikets Embeten ꝛc. Detta ord förordna, som är odeterminerat, och rätt så snart kan betyda till och afsätta, som blott tillsätta Embeten, har isynnerhet uti ett fattigt Land, hwarest syßlan i allmänhet är Tjenstemans enda uppehälle, och hwarest dryga Accorder icke sällan insmyga sig, åter uppwäckt det allmänna bekymmer härwid, att på sådant sätt möjeligen kunna förlora hela sin timmeliga wälfärd och bergning, utan Laga Ordning och Rättegång, enligt den Riks-Act, som förleden Riksdag af Kongl. Maj:t Sjelf, Allernådigst blef stadfästad, samt enligt Kongl. Maj:ts Egen så rättwisa och öma böjelse i allt öfrigt, och kan således i det högsta endast hafwa sitt afseende på förordnande om några Rikets högre Embeten, till förtroende Syßlor, på sätt som äfwen förut skedt, äfwensom att efter wälbehag förordna om nya, eller indraga gamla Embeten, följakteligen är blott förordna, som orden werkeligen lyda om Syßlorne, men icke om Personerne som den innehafwa, widare än att dem tillsätta på sätt som förut skedt. Widare, som uti 5 §. endast nämnes Swenska Folket in genere, men icke Riksens Ständer isynnerhet, som med Kongl. Maj:t skola öfwerenskomma om Bewillningar, så har äfwen denna owanliga expreßion, uppwäckt en synnerlig oro, så mycket mera skildt ifrån Kongl. Maj:ts werkeliga tanka och afsigt härmed, som det tydeligen synes, att deßa begge ord ömsom blifwit nyttjade om hwaran, emedan på andra ställen uttryckeligen nämnes Riksens Ständer, och meningen således icke möjeligen kunnat wara att framdeles i denna sak, umbära Riksens Ständer, och blott afhandla med Swenska Folket i allmänhet, eller i annan wäg än wanligt warit.

Den märkeliga ömtålighet, som åfwen deröfwer allmänneligen yttras, att Riksens Ständer genom denna Act blifwit betagne den dem uti 57, 39, 40 och 42 §. §. i Regerings-Formen förwarade rättigheten, att Sjelf få proponera något wid Riksdagar, skulle synas endast wara inskränkt till sjelfwa ordalydelsen, men icke egenteligen till bruket och werkan deraf, emedan Kongl. Maj:t åfwen förut kunnat afslå allt hwad Riksens Ständer emot Kongl. Maj:ts wälbehag proponerat, hwilket således blott förordsakat en onödig tids utdrägt; Men mine Gunstige Herrar! Saken åter på andra sidan betraktad: Att ett helt Folk, samlat inför Thronen, skola wara liksom stumma bilder, som endast gifwa genljud ifrån sig, som på ineet sätt få tilltala sin Konung, klaga sin nöd för sin Fader, bedja om hjelp, om förskoning, om ändring uti tillfälliga tryckande händelser, m. m. Kan sådant icke på minsta sätt förenas med en tillbedjanswärd Monarks hjertelag och sanfärdiga frihet, Kongl. Maj:t så ofta och dyrt försäkrat Oß om, samt åfwen i denna Act, så måste nödwändigt meningen härstädes wara otydelig, och Kongl. Maj:ts Nådiga tanka endast, att icke få proponera allehanda enskilta och obehöriga mål, som hittills kanska ofta skedt; men wäl allt det som egenteligen hör till sjelfwa naturen af wår frihet, nemligen: alla **Bewillnings- och Lagstiftningsmål**, så wäl som allehanda **Oeconomica** inom Oß sjelfwa.

Och ändteligen finner jag åfwen för min underdåniga del mycken wigt i den anmärkte exclusion wara, att Kongl. Maj:t, uti denna Act, icke uttryckligen försäkrat Sina Undersåtare om Personlig säkerhet, utan endast till Lif och Egendom, hwilken såsom

som lika wäsentelig i sig sjelf samt oskiljaktig med den mildhet och rättwisa, som hufwudsakeligen caracteriserar hela Kongl. Maj:ts ärofulla Regering, och den lagliga Rättegång Kongl. Maj:t i öfrigt försäkrat Oß om i denna Act, följakteligen omöjligen annat kan än werkeligen derunder wara ment, samt således ganska lätt, utan minsta förändring i sjelfwa hufwudsaken, af Kongl. Maj:t Allernådigst kunde närmare uttryckas och förklaras, till hela Landets fullkomliga tranquilité. Annan mening än denna, har jag jemfördt med det hela och 1772 års Regerings-Form, för min underdåniga del icke kunnat fatta af deßa nu uppräknade mindre tydeliga ställen i denna Säkerhets-Act; men som det likwäl är en oskiljaktig och högst nödwändig egenskap af all Grundlag, att wara så tydelig och uttryckelig som möjligt wara kan, innan den till sluteligt afgörande kan företagas, så hemställer jag wördsammeligen Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken samt Höglofliga Ridderskapet och Adeln, om icke en sådan Proposition kunde göras, att Ridderskapet och Adeln öfwertygade, att Kongl. Maj:ts Nådiga tanka och mening med de nu uppräknade mindre tydeliga ställen i denna Säkerhets-Act werkeligen wore sådan som närmast öfwerensstämde med 1772 års beswurna Regerings-Form, samt Kongl. Maj:ts Egit öma hjerta och oddeliga Gloire; kunna i den lyckliga händelsen wißerligen icke heller för deras underdåniga del annat än af gladaste hjertan bifalla densamma; men som det emedlertid icke tillhörde Ridderskapet och Adeln utan egenteligen Kongl. Maj:t Sjelf, att närmare Allernådigst determinera och förklara Sin Egen höga mening, så kan Ridderskapet och Adeln icke möjeligen skrida till något sluteligt och decisivt underdånigt afgörande

häraf, förr än sådant igenom Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken hos Kongl. Maj:t i underdånighet blifwit inhämtat, i anledning af detta underdåniga Protocolls Utdrag.

Grefwe Düker, Carl. En Grundlag, som af alla Contrahenterne, Konung och Riksens fyra Stånder är gjord och ingången, kan likt ett annat Bolag icke upphäfwas, ändras eller tilläggas, utan allas gemensamma samtycke. Detta är utom allt twifwelsmål ej mindre af sakens egen Natur, än af ordasätten i 1772 års Regerings-Form. På de uppgifne och kände wilkor och förmoners åtnjutande i Bolaget eller Samhället, jemte skyldigheter, har hwar och en Delägare eller deras Representanter ingått deri och lemnat friwilligt samtycke till de då utstakade Samhällets Reglor, men icke till sådane, antingen då ej kunnoge, eller som framdeles af en eller flere kunde föreslås, eller mot allas gemensamma bifall, wille påträngas, hwilket sednare icke wore ledande till det fria och otwungna Förenings- och Samhällsbandets befästande, utan till deß undergräfwande och den enas riktande på den andras bekostnad: Ordasätten uti 1772 års Grundlag borttager all emotsägelse häraf. Kongl. Maj:t har i ingressen behagat Nådigst yttra, det Han Sin Kongl. magt och myndighet welat anwända till Rikets upprättelse, styrka och wältrefnad samt till Undersåtarenas förkofring, säkerhet och sällhet, och i det högst nyttiga ändamål, efter nogaste öfwerwägande och pröfning, NB. författat en Form för Rikets styrelse och regering, hwilken Ständerna NB. enhälligt antagit och beswurit, och på hwilken grund denna således af Ständerne samtyckte Regerings-Form, efter Bokstaf-

stafwens lydelse blifwit gillad, bekräftad och bestyrkt: Riksens fyra Ständer åter hafwa på sin sida utlåtit sig, att de warit betänkta att så befästa deras frihet, att den ej kunde kränkt blifwa af en tilltagsen och för Riket ej rättsinnad Regent, eller ock åregirige, egennyttige och förrädiske Medborgare, och derföre förklarat och stadfästat denna Regerings-Form att wara, NB. en oryggelig och helig Grundlag för dem och Efterkommande, födde och ofödde att efterlefwa, deß bokstafweliga innehåll följa, samt för deras och Rikets fiende anse den eller dem som wille leda att derifrån afwika. På lika sätt förklaras af Riksens samteliga Ständer å nyo wid slutet, för deras största lycka, heder och förmon att wara och lefwa fria och sjelfständiga, Lagstiftande men Lagbundne Ständer, under en Magtägande men Lagbunden Konungs styrsel, hwarföre den eller de anses för Rikets fiende, som genom list eller wåld wille dem från denna Lag föra, eller under sken af frihet kullkasta deßa Lagar, som befästa en nyttig frihet och utestänger sjelfswåld och oreda, hwilket allt Kongl. Maj:t ej allenast Sjelf för oryggelig Fundamental-Lag antagit, utan och bjudit och befallt att alla de, som honom, Hans Efterträdare och Riket med huldhet och lydno förbundne äro, borde 1772 års Regerings-Form erkänna, iakttaga, efterlefwa och hörsamma. På hwilken sida och i hwad synpunct denna Grundlag än må beskådas, antingen till deß höga ursprung, wigtiga ändamål, inra ädle dyrd och wäsende eller och yttra Form, finnes den i alla afseenden ej mindre oskattbar och förträffelig, än den innebär en oföränderlig, waraktighet och oryggligt bestånd: Ty af Kongl. Maj:t, hwars själs styrka och tankekraft knappast är att jämföra, har Grundlagen blifwit författad:

tad, det alldrig nog dyrbara ändamålet dermed, Rikets styrka och wältrefnad, samt Undersåtares säkerhet och sällhet, har Kongl. Maj:t jemwäl högst upplyst och wälbetänkt ansett och yttrat wara det högst nyttiga: Likaledes hafwa Ständerne förklarat för deras största lycka, heder och förmon, att genom denna Grundlag få wara och lefwa fria, sjelfständiga men lagbundne Ständer. Och på sådan förträffelig, oswikelig och bergfast grundwal, har den så af Konung som Riksens fyra Ständer enhälligt för en oryggelig Grundlag för Sig och Efterkommande Regenter och Undersåtare blifwit godkänd, antagen och befästad. I så måtto, när 1772 års Fundamental-Lag till byggnad, pröfning, ändamål och sanskyldigaste fördelar befunnits i Superlativo Gradu, hwaröfwer icke något gifwes, och den således uppnådt möjelig fullkomlighet utaf menskliga åtgärd; så skulle det oförgripeligen tyckas medföra den gensägelse, att med något nytt företag, kunna söka och winna något bättre än det bästa, ett nogare öfwerwägande än det nogaste, ett nyttigare ändamål än det högst nyttiga, en större lycka, heder och förmon än den största, och ett mera waraktigt bestånd än det oryggeligaste; och ändteliden att kullkasta Lagar, som befästade en nyttig frihet och utestängde sjelfswäld, gifne till Rikets upprättelse, styrka och wältrefnad, jemte Folkets säkerhet och sällhet. Hwarthän man alltså måtte wända sig, synes wägen wara igenstängd! ingen förändring eller förbättring kan innefatta ädlare affigter, wigtigare ändamål och större fördelar; af Konung jemte fyra Stånd är den såsom en i högsta måtto wäl insedd, pröfwad, godkänd och oryggelig Lag befästad, och utan Konungs och fyra Stånds lika granskynta bifall och samtycke, synes den icke kunna rubbas,

bas, likt ett hus, som oumgängeligen tarfwar fyra hörn till deß bestånd, ej kan upprätthållas med trenne då det fjerde blifwit undanryckt. Ärro fyra Ständs samtycke oumgängeligt wid frågor om Privilegier, som jemförelsewis blott röra ytan och någon lem af kroppen, fastmer måste det wara, enär hela kroppens, hjertats och lifwets Conservation är föremålet, hwilket 39 §. i Regerings-Formen helt tydeligen utmärker, derest Konungens rättigheter jemte Undersåtarenas frihet och Privilegier sammanfogas under en och samma Conclusion ock beslut. Helt olika förhåller det sig, när i något förekommande mörkt och twetydigt om Lagens förstånd och utöfning, tarfwas upplysning, hwarutom den antingen blefwe mißtydd, wanskipad eller inactiv; men som denna otydlighet ofta ligger mera i skiljaktiga begrepp hos Lagens werkställare, än bristande klarhet i Lagen, så kan upplysningen ej annorlunda winnas än genom Pluralitetens omdöme och tankar, så framt icke Lagens påsyftade ändamål wid werkställigheten skulle blifwa mindre gagnande och brukbar. Men denna förklaring måste wara inskränkt inom och får ej sträckas utöfwer ämnet, och än mindre rubba Lagens Esprit och Grundwal, alldeles på samma sätt, då i ett mindre ljust rum, upphugges flere fönster, för att genom tillkommen större dag, mera klarsynt kunna utröna de förut derutinnan warande föremål; hwarmed ingalunda skadas eller förändras husets grund, men förrättningarne i rummet blifwa mera säkra för mißtag och kunna bättre urskiljas. Det mål som wid sista Riksdag ventilerades, och den Act och Beslut deröfwer fattades, war af sådan beskaffenhet. Ingen ny Grundlag eller förändring deri war å bane eller satt i fråga, utan blott om rätta förståndet, hwarutin-

innan någon fara uppkom, huruwida det hos Kongl. Maj:t kunde wara olika med Riksens Ständers begrepp derom, men hwilket bekymmer alldeles förswann genom Kongl. Maj:ts Nådigast förklarade likformiga tanka med Riksens Ständers, att tre Stånds beslut borde för gällande anses, hwilket endast hade afseende på Lagens förklaring och andra Borgerliga Lags författningar så mycket wißare, som utom den beswarade frågan och de under öfwerwägande derwid åberopade 40, 41, 42, 43 och 57 §. §., hwilka angå Civila Lagar, Formaliteterne derwid och otydlighet i Gundlagen, Kongl. Maj:ts Nådiga yttrande om enligheten med 1779 års Riksdags-Practique, då endast Civila Lagfrågor afhandlades, sådant owedersägeligen tillkännagifwer; men för ingen del affågs 1786. Grundlagens antingen förändring eller afskaffande, hwartill fordras åfwenså wäl fyra Stånds fria och otwungna samtycke, som det warit oumgängeligt och blifwit iakttagit, när wår nådige, milde och frihetälskande Konung såsom en underpant deraf, Sjelf författade och gaf sitt Folk, den åfwenså dyrbara som oryggeliga 1772 års Regerings-Form, med den ädelmodiga och oskattbara Försäkran, till uppmuntran och efterdöme för trogna och laglydige Undersåtare, det Han ansåge för sin största heder att wara den första Medborgaren ibland ett fritt Folk. Mån wäl då någon ringare, ja ända till den sista Medborgaren kan eller bör hysa annat tankesätt, anse några band mer oupplösselige eller någon förbindelse större, än wörda, älska, lyda och helig hålla en Grundlag, af så ärofullt ursprung och så utwald god halt? Man behöfwer endast i sitt minne återkalla, om derutur kunnat förloras, Kongl. Maj:ts högst förträffeliga, och af Tackoffer eterniserade Tal till Riksens Stän-

Ständer på Riksſalen den 25 Augusti 1772, för att icke kunna lämna minsta rum i sitt sinne åt annan föreställning och öfwertygelse. Hwilken har wäl förgätit huru laglöshet och sjelfwäldet rasade och under frihetens täckmantel undertryckte den samma, innan Kongl. Maj:t återskänkte Riket den äkta Lagbundna friheten och genom 1772 års Grundlag botade det onda? Ingen målning derpå kan wara mer skön än den som finnes i detta makalösa Tal, och ho igenkänner icke sannheten deraf, när deri säges: Att befästa sitt wälde har warit de Rådandes endaste föremål; allt har måst derefter lämpas ofta på andra Medborgares bekostnad, alltid på Rikets; då Lagen war tydelig har bokstafwen blifwit wrång, då han uppenbarat stridt emot affigten, har han blifwit bruten; ingenting har warit heligt för en af hat och hämd upprörd menighet, och willerwallan har ändteligen gådt så långt, att den mening uppenbarligen blifwit bekänd, att Pluraliteten är öfwer Lag, och hade ej annat rättesnöre än godtycko. Således har friheten, den ädlaste af menskligheetens rättigheter blifwit förwandlad i en oliderlig Aristocratisk despotisme i det rådande Partiets händer: Alla förmurar blefwo kullkastade alla aftal brutne, sjelfswäldet har fritt fått rasa och blifwit så mycket mera tygellöst som man haft mera bemödande att det hindra; de dygdigaste, de förnämsta, de wärdigaste Medborgare hafwa blifwit uppoffrade; ålderstegne, förnit och lång trohet kände Embetsmän förklarade, hela Magistrater affatte, folket tryckt deß klagan, anses för uppror, och friheten ändteligen förwandlad i ett Aristocratisk ok, olideligt för hwar Swensk man m. m. Hwem kan wäl wara känslolös eller icke fata en innerlig afsky för sådan laglöshet och despotisme,

tisme; men hwilken åter icke upplifwas och intages af ljufligaste känslor, när sådane mißfoster blifwit tyglade och brutne, och man i deß ställe af en sanningsälskande och rättwis Konung får höra denna kostbara försäkran, att hans syftemål är, att stadga en rätt frihet, som endast kan göra älskade Undersåtare lycklige, genom säkerhet under Lagen och af Lagen i alla besittningar; genom frihet i alla lofliga näringar, genom rättwisans owäldiga skipande, genom ordnings widmagthållande i Städer och på Landet, genom sorgfälligt bemödande till befrämjande af allmän wälmåga, genom deß nyttjande i roligheet och frid, samt genom en ren Gudsfruktans bibehållande utan skrymteri och widskeppelse; att detta allt ej kan winnas, utan att Riket styres efter en oryggelig Lag, hwilkens bokstaf ej får wrängas, hwilken förbinder icke allenast Konung, utan ock förbinder på lika sätt Ständerne, hwilken ej kan häfwas eller ändras utom begges, NB. fria samtycke; hwilken tillåter en för Fäderneslandet nitisk Konung att öfwerlägga med Ständer, utan att de anse honom för en buse, för hwilken de böra räddas, och ändteligen hwilken sammanbinder både Konung och Ständer uti ett gemensamt intereße, som är Rikets wäl. En sådan Lag war den dyra klenod som Försynen gaf oß i 1772 års Regerings-Form. — Hwilken Svensk Riddersman kan wäl så mißkänna deß höga wärde att deri wilja hafwa ändring? Skulle wäl den Lag, som uppfyllt wår önskan och hopp, botat wåra refwor, återställt ordning och skick, förskansat Konungs och deß Folks säkerhet och sällhet, kunna wanwärdas eller någon af deß murar få nederbrytas? Det wore ej annat, än mißtro Försynens wisa skickelse, wara otacksam mot en wälgörande Konung

nung, förgäten af Rikets bätnad deraf och egit sanna wäl. Felar jag om målet med deßa efter min fattning och öfwerwygelse skyldige tankesätt, så är det af inskränkt begrepp. Nitätskan för Konung och Fosterland har fört min penna. Mitt uppsåt är menlöst och mina affigter gå endast derpå ut att allas rätt måtte hållas som Regerings Formen säger: Konungs och Wåroms. — Jag underkastar deßa mina ringa tankar Högloflige Ridderskapets och Adelns högt upplysta omprösfwande att förkasta eller gilla. Sker det sednare, hemställer jag lika wördsamt, om icke Ridderskapet och Adeln till följe af Regerings-Formens 42 §. skulle täckas meddela sine Medständer de wigtiga betänkligheter och den samwets-ömhet, som föranlåta Ridderskapet och Adeln att icke kunna wika ifrån 1772 års Grundlag och instämma i den proponerade ändring och Säkerhets-Act, som ehuru förmånlig den kunde anses, medförer det skadeliga Präjudicat att en heligt beswuren och för Riket så hälsosam Regerings-Form kan ändras, särdeles som så litet rådrum warit gifwit, att med det mogna öfwerwägande och skarpsynta granskning som oumgängeligen erfordras, att inse och prösfwa en Act, som skall bereda för tillkommande tider, ej mindre Regenters än millioners slägters öde, wäl eller we.

Herr Bergenstråle, Rudman. Ständiga Revolutioner underhålla hela denna förträffliga werlds byggnad, och Ewighets Lagar kunna ej på Jordklotet tillskapas; Menniskoslägtet så till physiska som moraliska sidan är ombytligt; uti det ena Tidehwarfwet tilltager uti kropps och sinnes styrka, magt och förmögenhet, då det uti annat småningom förfaller,

ty de medel ſom Statskonſten derwid brukar, för att göra menniſkor lyckliga uti en tid, åro icke de ſamma uti annan. För ett Seculum tillbaka anſågs detta Rike för ett ibland de måſt lyſande, det täflade med andra uti anſeende och wälmåga, bibehöllt ſig oſöndrat emot afwundſjuka grannar, folket käckt, ſtarkt och härdat, kunde ej annat walſpråk, än en Gud och en Konung, åra, lyda och hörſamma bud och befallningar, wåga allt till Konungens och Rikets gemenſamma bäſta. Lyckan omwäxlades, en uppſtigande åre- och åröfringslyſtnad, ſom efter långwarigt Krig upphörde med flere Länders förluſt, förſatte Riket uti beklageligaſte tillſtånd; hwarföre det oinſkränkta herrawäldet, ehuru allt ondt ej kunde ſkrifwas på deß räkning, feck afſked och friheten inrymde deß ſtälle.

Det ſkulle wara ſägneſamt att ifrån denna Statshwälfning kunna räkna wårt kära Fäderneslands tillwäxande. Trenne år ifrån 1720 wore ej förlidne förän mißnöje wiſte ſig öfwer wåg-balancens ojämna gång; ett äpple utkaſtades wackert till utſeende, ſmakligt för några, kärft och omogit för andra; och ſamma gång wid Privilegiernes genomſeende och ſtadfäſtande uppkom en eld; Medſtånder yrkade delaktighet till hälften uti Rikets tjenſter, men ett nyligen med ſanna åran hemkommit Krigsbefäl gjorde Ridderſkapet och Adeln kraftigt handtag; lågan dämpades, gniſtorne dåldes till en tid under aſkan, och åter hörjat utbloſa. De ſedermera tid efter annan Fäderneslandet öfwergångne olyckshändelſer, blifwa för widlyftiga att upprepa, och hwad ſom wållat ett allmänt obeſtånd är uti friſkt minne; tills Riksſkeppet, aftaklat och ſönderſtött, omſider med den Hög-

Högſtes tillhjelp och GUSTAF III:s wår Nådiga och alldrig nog wördade Konungs wiſa och Faderliga omſorg lyckeligen bragtes uti ſtilla hamn på en i alla tider årofull Minnesdag, den 21 Auguſti 1772, till hela Nationens glädje.

Frukterne, ja! de wälſignade frukter Swenſka Folket häraf ſedermera ſkördat, ligga för hwar Mans ögon; dageliga erfarenheten och wåra Riksdags-Beſlut bära fullt wittnesbörd derom; och hwem borde annat föreſtälla ſig, än att de gifne Styrelſe-Lagar ſkulle wara tillräckliga att qwäfwa ſjelfswäld, twedrägt och mångwälde, ſamt ſtadga och befrämja wår framgena ſällhet och lycka; men tillſtötte och oförſedde händelſer, både för Konung och Oß, och hwilka jag gärna förbigår att omnämna, i fruktan att målningen på dem ſkulle orſaka och uppwäcka oro och bekymmer, hafwa föranlåtit wår Nådiga Konung att genom Grundernes deſto kraftigare befäſtande af Conſtitutionens beſtånd, ſöka hämma och förebygga de af ett wacklande Regeringsſätt uppkommande ſkadeliga följder; uti hwilket föremål Oß har blifwit förelagt den nu under wår ventilation författade Förenings- och Säkerkets-Act. Fullkomligen öfwertygad om högſta nödwändigheten häraf, omfamnar och antager jag för min underdåniga del, friwilligt och ofwungit utan befarad förebräelſe, hwarken hos mig och mina Attlingar, med reſervation af lagligen och wälfängna gamla Privilegier, ofwannämde Act, uti ett oupplöſeligt ſammanhang med 1772 års beſwurna Grundlag. Lycka och wälſignelſe ſke Konung och Folk; Spiran ware i alla tider lyſande af rättwiſa, mildhet och nåd.

Herr von Stedt, Joh. Axel bad om förlåtelse om deß tankar innehöllo upprepandet af hwad förut wore sagdt, men det wore för 3 weckor sedan författat.

Då jag nu för första gången på detta Riddarhus genom ett Dictamens uppläsande lemnar min röst och tunga fri fart, att tolka mina tankar, utbeder jag mig Hr vice Landtmarskalkens och Högl. Ridderskapets och Adelns benägna indulgence, om jag ej med den sirlighet som de förut hederwärda och gamla Riksdagsmän sig utlåtit, mig kan yttra: mitt hjerta och mina tankar äro likaså årligt brinnande som oskrymtade emot Konungen, och bibehållande af deß Lagliga förwärfwade rättigheter, som ock nitiskfulla emot Fädernes-landets och det allmänna bästas befrämjanjande. Ämnet som nu förehafwes, är onekeligen af yttersta wigt, och uppå deß försigtiga handterande förmodeligen hwilar Swenska Folkets frihet eller den såkallade sjelfständigheten; då ny Lag skall stiftas, så hafwa flere wärda Ledamöter ommält den ordning, som enligt Regerings-Formens bokstafweliga ordalydelse 42 §. bör iakttagas och den sig äfwen förbehållit. Jag går således det med stillatigande nu förbi; men då ny Lag skall stiftas, som nödwändigt med Konungens Råds, Rådes och Ståndernes bifall bör ske, en urgammal antagen Lag å ömse sidor beswuren, till förfång och upphäfwande följer deraf otwifwelaktigt att antingen Konung eller Ständer, med den förut hafda Lagen äro mißnöjde. Att detta Stånd ej förklarat något mißnöje eller åskat någon ändring uti den af Oß alla med glädje och frimodigt antagne och heligt beswurne 1772 års Regerings-Form, det känner jag; Att de andra 3:ne Ständen ej eller åskat någon Grundlags förändrande, lärer wara lika så otwifwelaktigt, som de ej sina Medstånd något sådant communicerat, det deras owilkorliga skyldighet i sådan händelse, enligt Regerings-Formens 42 §. owedersägeligen fordrat, det är således Konungen som åskar förändring uti den gamla Lagen. Härwid borde jag fråga i hwad måtto wår Nådiga Konung är mißnöjd med det gamla Regeringssättets bibehållande, men derutinnan är jag genast upplyst, då jag mig till minnes drager den Förenings-Act, Kongl. Maj:t Nådigst låtit uppläsa och förelägga Riksens Ständer till antagande wid senaste Riksfalsmöte, hwilken äfwen wid senaste eftermiddags Pleno af vice Landtmarskalken Hr Öfwerste Lilljehorn ytterligare upplästes, och än widare nu i dag, den hufwudsakeligaste förändringen och upphäfwandet af wår antagne och beswurne Regerings-Form består, förnämligast uti 1, 5, 6, 7 §.§. uti den projecterade Förenings-Acten. Den 1 §. af denna Förenings-Act innehåller att Konungen utan någons råds inhämtande äger magt att efter Egit behag och godtfinnande börja krig, hwad följer deraf? Jo! att Konungen efter ett entamerat krig, äger Laglig rättighet påbjuda Gårder, till hwad quantité som hålst, till hwad persedlar som hålst. Ja, till med penningar, och det som mer är, utan någon jemnlikhet Undersåtare emellan, hwilket wid Gårdens utskrifwande blifwer en omöjlighet, utan der det finnes uttages det, till behofwernas uppfyllande. Wår friwilliga beskattningsrätt, sjelfständiga namnets hufwudsakeliga qwarlefwa, synes således genom denna §:s antagande wara alldeles förlorad. Den 5 §. som äger mycket Connection med denna 1 §., innehåller att Swenska Folket äga rättighet rådslå, jemka, afslå, öfwerenskomma med Konun-

nungen om de Bewillningar, som fordras till Rikets underhåll; Hwad will härmed förstås? Jo, att om sådant ämne skulle tillåtas Swenska Folket ventilera uti, kunde hända det skedde på Socknestämmor, som med Bränwins-Arrende-Contracternes afslutande skedt, der Landsfiscaler, Kronofogdar, Länsman, Hejdridare, med sådane flere, alla af oförtruten nit för Konungen, men i brist af så fullkomlig kännedom af de utwägar som finnas till en Stats och ett Rikets widmagthållande, förenad med Undersåtares frihet, till det gemensamma wåls befrämjande, genom allehanda deras Embeten tillåtne utlåtelser och fasoner, kunde twinga den menige, fattiga och enfaldiga hopen att göra hwad dem synes nyttigt, kanske både Konung och Fädernesland till största skada.

Ridderskapet och Adeln med de 2:ne andra Ständen måste således på sådane ställen, åtnöja sig med den Lag, den menige enfaldige hopens Pluralité intagne af ofwannämde Personer, behaga dem förelägga.

Den 6 §:s innehåll är att Riksens Stånder ej må företaga andra mål till ventilation under påstående Riksdagar än dem Konungen proponerar, följden derutaf är, då ofwannämde 3 §:r jemföres och som allmän Lag antagne blifwa, att Riksdagar förmodeligen blifwa ganska sällsamma och tyckes wara alldeles onödige.

Den 7 §:n innehåller stadfästandet af Ridderskapets och Adelns samt Presterskapets Privilegier, uti allt hwad ej emot den projecterade Förenings-Acten strider; hwad will det säga? Jo! att wåra Privilegier äro upphäfne och förändrade utan en gång wårt

wårt hörande, än mindre bejakande, det likwäl Regerings-Formens 52 §. och flere Förordningar tydeligen Oß genom deras efterlefnad och lagliga werkan förwarar. Af här ofwan anförde, efter mitt enfaldiga begrepp fattade uttydning, af denna Oß projecterade Förenings-Act, finner jag för min del genom antagandet deraf till hela sin widd, Oß i och med detsamma kunna förlora wår sjelfständighet och frihet, den Drottning ULRICA ELEONORA Oß återställdte genom afsägandet af Souverainiteten och denna wår Nådiga Konung GUSTAF III Sjelf upplifwat genom upprättandet af 1772 års Regerings-Form, beswuren och antagen af Konungen, Prinsar, och den första så wäl som den minsta Undersåtare, och efter hwilken Konungen nu snart uti 17 års tid regerat Swea Rike till glädje och hugnad för alla Sina Undersåtare. — Jag hemställer således Höglofl. Ridderskapets och Adelns godtfinnande, om icke efterlefwandet af 1772 års Regerings-Form, och det derutinnan utstakade Regeringssätt, wore det förmonligaste till bibehållande af Konungens rätt och Rikets sjelfständighet och frihet, den wår dyra Konung ytterligare Oß försäkrat på Riksalen, ej i någor måtto wilja betaga, och att igenom en nog stark Deputation Ridderskapet och Adeln finge Nåden uppwakta Hans Kongl. Maj:t, uppriktteligen för Deß Thron anmäla orsakerna, hwarföre Ridderskapet och Adeln finner betänkeligt denna Förenings-Act till hela sin widd antaga. Det är sant, och jag är nog öfwertygad, att under Den Glorwördigaste GUSTAF III:s Regeringstid denna Försäkrings-Actens antagande ej kunde leda Deß Undersåtare till någon förlust eller skada, än mindre minskning uti deras frihet och sjelfständighet, såsom den der Sitt Land, Rike och Un-

Undersåtare med så oskrymtad rättwisa och mildhet regerat; men som en Grundlag ej göres för en dag eller det närwarande, utan för det tillkommande, till en ewerldelig efterlefnad; alltså tillstyrker jag för min del om en sådan Deputations afgång till Kongl. Maj:t, då jag gör mig det glada hopp, wår Nådiga Konung ej mißtycker eller med onåd anser Sitt Ridderskap och Adel, som endast begär Konungen regerar Sina Undersåtare hädanefter som Han hittills gjordt, under bibehållandet af samma Lagar och friheter, hwaraf Swerige skördat stora frukter.

Jag slutar nu med samma anhållan jag först gjorde, Högloft. Ridderskapet och Adeln täcktes ursäkta de felaktigheter jag kunnat i ordasättet begått, uti utförandet af deße mina tankesätt. Jag förklarar mig alltid så willig som skyldig emottaga all rättelse af ett så upplyst, som hedrande Samfund, emedlertid får jag innesluta mig uti Ridderskapets och Adelns wärda gunst och bewägenhet.

Friherre Mannerheim, Lars August. Af så wäl förewarande ämne, som ock Herr vice Landtmarskalkens wittra yttrande wid början af denna rådplägning, skulle jag lätteligen kunna föras till Reflexioner, huru märkeligen wåra tider äro skiljaktige från dem, uti hwilka Minos och Lycurgus stiftade Lagar. Deras bibehöllo sig, som jag här nyß hörde, i 1000 år. Wåra deremot will man nu finna tarfwa ändring efter blott 17 års förlopp. Men, då det är nödigt till befordrande af slut på denna wigtiga sak, att man stricte håller sig wid ämnet, anser jag bäst att skilja derifrån allt hwad ej egenteligen dithörer. I sådan egenskap är, hwad flere wärda Ledamöter yttrat, att 3 Stånds beslut ej är kraftigt att häfwa eller ändra Grund-

Grundlagen. Nu är Substrata Materia och ämnet för Proposition, den så kallade Förenings- och Säkerhets-Acten. Winner den ej Höglofl. Ridderskapets och Adelns bifall, hwilket jag med mycken tillfredsställelse af hwad jag hört anföras, har all anledning att förmoda, hemställer jag till Höglofl. Ridderskapet och Adeln, att i Proposition måtte intagas, att de öfrige respective Medstånden underrättas om Ridderskapets och Adelns beslut genom ett Extractum Protocolli, innehållande isynnerhet de skäl Herr Grefwe Douglas, Friherre Duvall och Friherre Posse emot Säkerhets-Acten anfört.

Herr von Engeström, Jacob. De wärda Herrar, hwilka redan till Protocollet anfört sina tankar, öfwer den af Hans Kongl. Maj:t föreslagne Förenings- och Säkerhets-Act, hafwa så grundeligen andragit de skäl som afråda Ridderskapet och Adeln, ifrån samma Acts antagande, att jag föga dertill kan lägga. Mig torde dock tillåtas anmärka, det jag saknar uti meranämde Act den tydelighet och utförlighet, som en stadga af denna art och af så stor wigt högst nödwändigt kräfwer, då den icke blott skall hafwa närwarande tid till föremål, utan äfwen wäl bereda Seclers wäl och öden. Efter många af wår Nådiga Konung och sednast inom få weckor lemnade högtidesliga Försäkringar, om deß afsky för Souverainite och Enwäldsmagt, bör ingen så brottslig gifwas, såsom att tro det afsigten med denna Act, kunde wara att betaga Nationen den frihet, som är rätta motwigten af Enwäldets mißbrukande. En frihet, hwilken uti inledningen till 1772 års Regerings-Form, till sin werkan så moget och wäl förklaras. Likwäl finnes i hela Acten ingen annan frihet nämd, och

den ändå ofullkomligen utstakad, än den enskilte personlige frihet, af hwilken Undersåtare i allmänhet hafwa sig att hugna, åfwen under en oinskränkt Konungamagt, och utan hwilken frihet Regenter snart skulle sakna Undersåtare. Den allmänna frihet hela Nationen tillkommer, som utöfwas igenom Nationens deltagande uti Lagstiftningen och uti de allmänna ärender, hwilke deß wälfärd och besittning röra, saknas snart sagt alldeles. Hwar och en lärer finna att, enär Nationens allmänna frihet är förbigången och den Personliga friheten inom trånga gränsor inskränkt, så får denna föreslagne Act mera anseende af en Enwälds-Act, än en Säkerhets-Act, hwaraf den bär namn, och hwartill den skulle wara ämnad. Uti 2 och 3 §. §. anföres såsom en grundsatts, att **lika fritt Folk, bör äga lika rätt.** Intet kan wara mera grundat än detta, så framt ordet rätt tages i samma bemärkelse med **rättwisa**, på sätt såsom då det heter **Lag och Rätt.** Men sammanhanget med det öfriga uti nämde §. §. medgifwer icke att taga ordet **rätt** i denna mening. Uti 2 §. skulle deraf uppkomma den obilliga slutsatts, såsom hade rättwisan uti Konungens Högsta Domstol blifwit skiljaktigt skipad, emedan det heter, att i anseende till nämde Grundsatts, böra Ofrälse-Män uti Konungens Högsta Domstol intagas. Ordet **rätt** måste på de anförde ställen swara emot ordet **rättighet**; men i denna bemärkelse står den sattsen icke fast, att **lika fritt Folk, bör äga lika rätt.** Det är emot Naturen af saken, att alla uti en Stat kunna äga lika rättigheter. Det war näppeligen möjligt i Menniskans naturliga tillstånd, huru mycket mindre sedan man ingådt uti borgerlig sammanlefnad; kännedom om tillståndet uti de redan förfallne frie Stater och de hwil-

hwilka ännu kunnat bewara sin frihet, öfwertygar nogsamt härom. Sjelfwa 3 § i Förenings-Acten innehåller om icke en wederläggning, åtminstone en ren motstridighet då Ridderskapet och Adeln med allt skäl bibehålles wid deß urgamla rättighet att besitta Säterier m. m. Wore ofta nämde satts, att lika fritt Folk bör äga lika rättighet, grundad, så skulle ju uti alla fria Stater icke finnas mer, än ett enda Stånd. Är nu Grundsatsen osäker så förfalla ju slutsattserne.

Mörkt synes mig wara, hwad uti 2 §. finnes om Ofrälse-Måns intagande i Konungens Högsta Domstol, när jag jemförer detta förordnande med 4 §., hwarest stadgas att Rikets höga och förnämsta Embeten skola besättas med Riddare och Adelsmän. Otydligt är hwad uti 2 §. läses om Ofrälse-Ståndets rätt att äga Ledamöter af sine medel uti Konungens Högsta Domstol, samt uti 4 §. om samma Stånds säkerhet i anseende till andra syßlors besättande med Ofrälse-Män. Denna rätt och säkerhet synes behöfwa så förklaras, utredas och fastställas, att alla Stånd måtte äga ett lika antal Tjenstemän af sine Ledamöter, eller i fall det är fråga om deras Barn och Efterkommande, att Ständen icke måtte förblandas, o. s. w. — Så framt hwad uti 5 §. förekommer om frihet att gifwa till Rikets underhåll m. m., syftar på Bewillningar, ehuru sistnämde ord icke finnes i hela Acten, så är en ganska angelägen sak icke nog tydeligen utförd, och sättet att bewilja, uti ännu större mörker inwecklat. Det är och blifwer en ostridig sanning att Bewillningar alldrig kunna blifwa behörigen jämkade emellan Undersåtare, utan wid Riksens Ständers allmänna möten. Då enligt 6 §., Riksens Ständer icke få sig något ämne företa-

taga

taga, som icke af Kongl. Maj:t blifwit proponerat, så förswinner, utom annat, den af Riksens Ständer ifrån uråldriga tider ägde frihet, att inför Thronen nedlägga sina så allmänna som enskilte beswär. En omständighet som före 1680 likwäl warit wanlig, hwilket de utfärdade Biafskeder och Resolutioner nogsamt bestyrka. Sjunde och 9 §. §. innehålla wäl, att Ridderskapets och Adelns samt Preste-Ståndets Privilegier, så wäl som Regerings-Formen af år 1772 förblifwa i sin kraft, så wida de icke uti Förenings-Acten äro ändrade. Mig synes detta oförgripeligen icke wara så tydligt som fordras, enär man besinnar widden af 1 §:s innehåll uti Säkerhets-Acten. Lagstiftning, Gårder och Pålagor, Mynt och Banque m. m. äro Rikswärdande Ärender uti hwilka Nationen skulle deltaga, om densamma annars skall bära namn af fri. I anseende till allt detta med det mera flere Ledamöter anfört, kan jag för min del icke antaga denna Förenings-Act. Utan tillstyrker det måtte Ridderskapet och Adeln uti underdånig Skrifwelse till Kongl. Maj:t, enligt slutet af 42 §. Regerings-Formen, andraga de skäl, som föranlåta Ridderskapet och Adeln att undanbedja sig denna Förenings-Act, och i underdånighet yrka att blifwa bibehållen wid 1772 års Regerings-Form, hwilken de så kraftigt beswurit. Ridderskapets och Adelns samweten, deras frånwarande Medbröders förtroende, grundat på inledningen och beslutet af 1772 års Regerings-Form, pålägga Ridderskapet och Adeln så tänka och inför Thronen tala. Sluteligen utbeder jag få undanrödja ett widrigt omdöme, som till åfwentyrs, någon mindre wälmenande, öfwer detta mitt yttrande fälla kunde. Ingen må mißtänka mig att, genom afrådandet från denna Regerings-Act, wil-

wilja något det minsta betaga af de förmoner, som wåra Medständer sig förwänta. Från en sådan mißtanka synes den förtjena att wara frikallad som talar för allmänt wäl, och alla Stånds dermed förknippade gemensamma bästa. Men för att betaga all ytterligare twekan, förklarar jag otwungit att med gladt hjerta wilja bidraga till förökande af wåra Medständers fri- och rättigheter efter Lagarne, uti allt som utan rubbning af redan bewiljade Privilegier ske kan; och tror mig så mycket häldre deruti winna Ridderskapets och Adelns instämmande, som jag känner Ridderskapets och Adelns ädla och hedrande åtrå, att uti allt gå sina Medständer i wänskap till mötes och lätta deras bekymmer. Långt ifrån att tillwälla sig uteslutande rätt till Syßlor och Embeten, bör Ridderskapet och Adeln finna sin säkra winning deruti, att Syßlorne utdelas efter skicklighet och förtjenst utan afseende på Stånd. Det allmänna bästa kräfwer sådant, och Ridderskapet och Adeln kan derigenom hoppas att hos sina Barn och Efterkommande upplifwa en nyttig tåflan att, om nödige och gagnande insigter och kunskaper sig beflita.

Herr Wallenstråle, Fredric Ulric. Då wi wisa Kongl. Maj:t de prof af wår underdåniga wördnad och tillgifwenhet som wi kunna åstadkomma, utmärker Ridderskapet och Adeln den medfödda och skyldiga böjelse som alltid lifwat deras företaganden, och som alldrig nog ofta kan repeteras. Jag wågar då, (gifwe Gud, att jag med ett wälment råd något godt kunde åstadkomma) underställa Ridderskapets och Adelns öfwerläggning och omprøfwande, om icke en Deputation, ej mindre, än af hwar enda Ledamot, på detta Riddarehus måtte hasta till Kongl. Maj:ts föt-

fötter, att med de liſliga känſlor och drag, ſom egnar frie menniſkor, måla wår befarande förtappelſe, om wi ſkulle ſå haſtigt glömma, hwad wi ſå dyrt beſwurit, det förtjenta förakt, om wi ſkulle ſamtycka till wåra goda Lagars förändrande, ſom i 16 år redan befriat Oß från En- och Mångwälde, med det mera onda ſom i Regerings-Formen och Kongl. Maj:ts förſäkran finnes uppräknat, och af hwilken Regerings-Form wi wißerligen alldrig welat förändra, eller emot deß bokſtafliga innehåll, uttyda någon enda §. — Allt denna förändring eller tillägg-ning angår millioner Menniſkors wäl, ſå för det närwarande ſom än för en framtid. Men för allt, låtom Oß måla wår Konungs och detta wälſignade Konungahuſets odödliga åra och owederſägliga tillfredsſtällelſe, att regera öfwer ett fritt och nögdt Folk, öfwer en Nation, ſom ej willigt eftergifwer, antingen deß i Råder förundte eller lagligen förwärfwade Rättigheter; men ſom ännu alldrig swikit en Konung den de älſka och wörda.

Enighet emellan ſå goda och fromma Underſåtare, ſom jag tänke att wi Swenſka ännu äro, och alltid haft namn att wara, ſkall utgöra wår ſtyrka, och Konungens mildhet ſkall utgöra wår räddning. Om Gud ſom böjer allas hjertan till det goda, hörer min och alla redeligas bön, ſkall wißerligen Kongl. Maj:t till ädelmod böjda hjerta, få råda, och Wi få behålla wår Grundlag, en Grundlag ſom då den på ömſe ſidor, efterlefwes, ſäkert kan befrämja wår och wåra Efterkommandes lyckſalighet. Wi ſkulle då för den glädjen att ſe ſällheten återföras till wårt fattiga Land, ſom ſällan inträffar, då Regenter och Fol-

Folket ej gå hwarandra till mötes med inbördes förtroende och enighet.

Ett mägtigt Folk will och kan ej wara utan en wis Konungs ſtyrande, och en Konung kan ej heller wara utan Folket och deß kärlek, för hwars ſkull han regerar.

Då wi på detta ſätt mine Herrar, nalkas Kongl. Maj:ts Thron, ſkola wi alldrig haſwa det att förebrå Oß, att Wi, för wåra fränwarande Bröder och Medunderſåtare, hwaraf en ſå liten del här är tillſtädes, genom förhaſtande eller medels uraktlåtande, åſidoſatt något ſom kan bidraga till bewakande af wåra och deras heligaſte rättigheter.

Blifwa de ſamma i Lagens helgd ewärdeligen oqwalde.

Friherre Leijonhufvud, Knut. Förſäkrad att Högloſlige Ridderſkapet och Adeln gör mina tankeſätt fullkomlig rättwiſa, ehuru jag ej haft den lyckan att ofta tillförene yttra dem på detta rum, utbeder jag mig den åran att korrteligen få utlåta mig öfwer det ömmande ämne ſom redan länge bekymrat hwar rättſint Medlem af detta respectabla Samfund, och ſom nu i dag blifwit Högloſlige Ridderſkapet och Adeln till afgörande föredragit.

Högloſlige Ridderſkapet och Adeln har i alla tider iakttagit en obrottſlig wördnad för Konungamagten, nit och lydnad för Lagen, och ömhet för Foſterlandets wäl. Detta är den ſtämpel Ridderſkapet och Adeln alltid intryckt på alla deras rådſlag och göromål. Det är jemwäl häruti jag för min del med redligt hjerta och af trognaſte bröſt inſtämmer. Deſſa

sa egenskaper allena utgöra det endaste wärde, hwarmed jag som Medborgare och Riddersman wet mig kunna prala. Det är ock i anledning häraf, mine Herrar, som jag nu på ämnet af den Oß förelagde Förenings- och Säkerhets-Acten, får den äran ödmjukeligen mig förklara, att då jag med den wördnad för Konungen, och det nit för wår Grundlag, som af hwarje god och upplyst Medborgare åskas, och hwar årlig Swensk Man tillkommer, undersökt wärdet af den Regerings-Form, som wår Allernådigste Konung den 21 Augusti 1772 för Rikiens Ständer framställt, som deße då samfält med Hans Kongl. Maj:t för en helig och orygglig Grundlag antagit, den de och Wi alla med liflig Ed beswurit att obrottsligen hålla, och som Konungen åfwen för Sig och Oß i deß Konungaförsäkran befästadt, har jag funnit densamma wara i sig sjelf så god, så tydlig och tillräckelig, att densamma utan alla tillägg eller inskränkningar, så hädanefter som hittills i 16 år, kan och bör utgöra Rikets, Konungens och Undersåtares gemensamma wälfärd: att således all tillökning eller förminskning och ändring af denna Grundlagens innehåll, är i min tanka både onödig, öfwerflödig, och ländande till följder af betydlig wåda. Det är således, icke allenast för mig sjelf, om jag här förde min Familles stämma, utan fastmera för min Hufwudman, hwars ställe jag här företräder i grund af Laglig Fullmagt, och hwars rätt jag omöjligen kan bortskänka, som jag tillstyrker Högloflige Ridderskapet och Adeln, att Förenings- och Säkerhets-Acten till alla delar försaka, afslå och till deras afslag foga de tillägg, som så många wärdige, upplyste och nitiske Herrar och Män, Ridderskapet och Adeln föreslagit.

Fri-

Friherre Adlermark, Carl Gustaf. Tillåten mig mine Herrar, att börja detta mit tal med den anmärkning, den jag utbeder mig af Er ynnest, att I wiljen taga i alldeles samma widsträckta bemärkelse, som jag sjelf wißerligen den gör. Skillnaden emellan en Enwälds-Konung och en Lagbunden Konung, allmänneligen till att tala, består mindre i Moraliteten af deras beslut än i Formaliteteterne derwid; båda hafwa Lagar, båda nödgas grunda dem på ett ungefärligt begrepp om billighet; båda kunna wara rättwisa, båda kunna också af menskliga ofullkomlighet understundom irra sig i sina omdömen; men då den förre fattar ett beslut, nyttjar han än det pröfningssättet, än ett annat, än alldeles intet; hwaremot den Lagbundne Regenten har saternes pröfningssätt utstakat uti Lagen, och förbundit sig att, eller alldrig wika derifrån.

Uti ett noga uppfyllande af denna förbindelsen ligger, efter min tanka både hela sällheten och säkerheten af en oinskränkt Regering, emedan naturligtwis mindre mißbruk af magt föröfwas, mera rättwisa och mera sann lycksalighet äro tillfinnande i det Land, der Lagen så tillsägande, både pröfwar och dömmer än uti det, der både Lag och pröfningssätt beror af en enda Menniskas godtycko, och det är derföre som i alla inskränkta Regeringar, Formaliteter äro så hufwudsakligen nödwändige, att för alldrig så litet de förändras, medförer också denna förändring nästan strax en kånbar werkan på sjelfwa Regeringssättet. Öppnen werldens Tideböcker, rådfrågen isynnerhet detta Lands häfder, att bestyrka sanningen häraf; men för att göra den ännu mera ögonskenlig och lämpelig till detta ifråga warande ämne, torde jag

 med

med Edert lof, mine Herrar, få underställa Eder uppmärksamhet, följande fråga:

Regerings-Formens 40 §. innehåller, att Riksens Ständers samtycke fordras till den Lag, som Konungen föreslår, och deß 42 §. jemte 1617 års Riksdags-Ordning, utwisar huruledes detta deras underdåniga samtycke skall werkställas och aflemnas; men om Riksens Ständer i stället för att öfwerlägga, berådslå och sinsemellan öfwerenskomma, samt skrifteligen författa deras swar; de i det stället säger jag, ålades af Lagen eller ock sjelfwe toge sig den friheten att genast inför Thronen utan alls någon rådföring swara, så hwem ser icke att detta sednare beslutsättet är af en hel annan beskaffenhet än det förstnämde, och då det ena tillåter rådrum och upplysning i öfwerwägandet, utgör det andra alldeles motsatsen deraf, att de beslut som öfwerwägas måtte, naturligtwis och mäst alltid blifwa mera ledande till Landets sällhet och en inbördes förening Konung och Ständer emellan, än de som fattas i brådskan, antingen af wördnad eller af fördom, i hopp, i fruktan, eller af någon annan tillfällig händelse, och ändteligen att i sednare fallet, för alldrig så litet Regenten wore älskad, kunde det nästan icke slå honom felt, att ju få fram hwad Lag som hälst, isynnerhet om deß innehåll förut warit alldeles obekant, om den nya Lagen tillika tillade enskilte förmoner, som så ofta förbrylla wårt begrepp om det allmännas wäl, och om då såsom nu Riksens Ständer samt och synnerligen täflade sinsemellan uti nit och beredwillighet för deras Konung.

Det war ett lyckskott af Oß, mine Herrar! en Guds nåd, helt och hållit en werkan af Hans Kongl. Maj:ts

Maj:ts Egen wishet och rättwisa, onekeligen Deß största ära, att denna wår ännu ägande Regerings-Form war werkeligen så beskaffad, att den borde bereda, och äfwen allt hitintills beredt wårt sanna wäl: Sättet af deß antagande war icke deßmindre högst betänkeligt, och af Oß då föga betänkt; men den wisa Lagstiftaren hade tänkt för Oß, och som Han upplyst insåg wådligheten deraf i anseende till wår frihet för tillkommande tider, så stadgade han just i densamma Lag som Han då gaf Oß, att helt annorlunda med nya Lagars görande framdeles skulle förhållas. Deßutom mine Herrar, då Hans Kongl. Maj:t ifrån Sin Thron år 1772 åskade Riksens Ständers skyndesammaste swar, och på stället, skedde sådant i stöd af den oinskränkta magt Hans Kongl. Maj:t då ägde, och war derwid så mycket mindre någon formalitet å Riksens Ständers sida att iakttaga, som i det ögnablicket nästan ingen Lag war till, men nu sedan Hans Kongl. Maj:t en gång gifwit Oß denna Grundlagen till oryggeligaste efterlefnad, sedan wi hafwa den beswurit, och sedan, som sagdt är 42 §. deraf jemte 1617 års Riksdags-Ordning omständeligen beskrifwer formaliteterne wid den högst wigtiga förrättningen af en ny Lags görande och stadgande; lärer nu mera icke eller något annat antagningssätt af Lag kunna äga rum, än det som är enligt med deßa ofwanbeskrefne formaliteter, så framt icke uti en Enwåldstid eller ock sedan 42 §. först på ett Lagligt sätt blifwit upphäfwen, och om det deßförinnan skulle wara till och med möjeligt, att någon af Riks-Stånden annorlunda förhöllo sig wid frågan om ny Lag, så äga twifwelsutan de öfrige delarne af Lagstiftande magten rättighet att göra erindran derwid, hälst då fråga är om hela Grundlagens omstöpning, då 39 §. af

af Regerings-Formen icke är inbegripen ibland de § §. hwarwid Riksens Ständers Pluralitet får wara gällande, då den uttryckeligen förmår att ingen Olag skall gå öfwer rätt Lag heller Undersåtares frihet och Konungens rättigheter blifwa wanskötte och förtryckta, och då hela Regerings-Formen beslutas med deßa märkeliga ord: "Derföre förklare ock Wi härmed för Wär och Rikets fiende, den eller de oförståndige och illasinnade Medborgare, som hemligen eller uppenbarligen genom list, stämpling eller uppenbart wåld wille Oß från denna Lag föra, det Konungsliga Enwäldet eller den så kallade Souverainiteten påtruga, eller under sken af frihet ikullkasta deßa Lagar, hwilka då de befästa en rättskaffens och nyttig frihet, utestänger sjelfswåld och oreda": (och ändteligen): Wi skola ock efter wår Trohetspligt och denna Regerings-Form, Hans Kongl. Maj:ts rätta lydno hålla, bud deß fullkomna, i allo ty förswarligt är för Gudi och Mannom; Honom att bjuda och Oß att göra, allan rätt hållnan, Hans och Wårom, som trogne Mån och Undersåtare ägnar och bör.

Så tänkte wår Nådiga Konung år 1772; Så samtelige Riksens Ständer; Så tänka än i dag denna stund wåra hemmawarande Medbröder, hwilka uttryckeligen ålagt sine Fullmägtige att icke i någor mätto wika ifrån 1772 års Regerings-Form.

Så mine Herrar tänka wi alla!

Och att Hans Kongl. Maj:t densamma Nådiga Konung, som gifwit Oß denna Regerings-Form icke nu mera likaledes skulle tänka så — borrt det! Jag wore brottslig om jag wågade säga sådant.

Nej!

Nej! Hans Kongl. Maj:t har ju från Sin Thron helt nyligen förklarat för Oß och för hela Sweriges Rike, att Han icke will wara enwäldig, och jag bör såsom lydig Undersåte; Ja jag will alltför gärna i denna delen tro min Konungs ord. Men då jag nu såsom Medlem af detta Riksstånd, ämnar nyttja min Konungs tillstånd och min lagliga frihet, att yttra mig öfwer sjelfwa innehållet af Förenings-Acten, är det med ett det mäst tryckande bekymmer, en för sin Konung nitälskande och för sitt Fosterland ömande Swensk Man någonsin kan känna, som jag också endast här bekänner, att skillnaden emellan Regerings-Formen och denna Acten den är — den synes åtminstone mig hiskelig; ty då den förstnämde nekar Sweriges Konungar rättigheten att börja krig utan Riksens Ständers wettskap, fria wilja och samtycke, eftergifwer den sednare åter åt Konungen en sådan äfwentyrlig, wäl stundom med åra nyttjad, men också wäl nedblodad rättighet.

Då den förra hugnar alla Sweriges Inbyggare dermed, att Konungen äger styra och råda, som Lag och Regerings-Form säger, torde den sednare åter alldeles modfälla dem, när de nu mera få läsa att Konungen äger Fullmagt, att skipa och handhafwa Lagen på sätt Konungen nyttigast synes; då den förre försäkrar Rikets Embetsmän, (jag talar icke om dem som innehafwa förtroende Syßlor, utan om dem som endast och allenast böra se på deras skyldighet), att de icke kunna blifwa affatte utan förut begångne och bewisade fel, så betager deremot den sednare dem alldeles en sådan säkerhet, som åtminstone i Domaresyßlor synes för owäldigheten wara så angelägen; Och då Riksens Ständer allt hitintills ägt rättighet

att så anföra deras beswär, att så föreslå nya Lagar, när de ansedt dem för Folkets wälfärd nödwändiga, så är nu mera wägen till Thronen i den delen alldeles stängd.

De flere Herrar och Män, som redan talt i detta ämnet, hafwa allaredan så grundeligen ådagalagt alla de skäl som böra göra påföljderna af den i fråga warande Förenings-Acten för Oß högst betänkelig, att en widare utläggning deraf wore af mig alldeles obehörig. Jag inskränker mig således endast inom några anmärkningar derwid, och beswarandet af de inkast som å andra sidan dels blifwit gjorde, dels ock kunna göras. En af wåra wärda Ledamöter har föregifwit, att ingen större rättighet härigenom tillägges Sweriges Konung, i frågan om rättigheten, af att börja krig, än den Englands Konungar utöfwa. Det förhåller sig icke så, ty Engelska Krigsmagten är på en hel annan fot inrättad än wår: Deß bestånd, deß talrikhet och deß aflöning stadgas för hwart år särskilt af Engelska Parlamentet, hwaraf följer, att om Konungen i England alldrig så gerna wille göra krig, och Parlamentet ej wore dertill hugadt, så kunde Han likwäl icke utöfwa sin rättighet i den delen, förrän Konungen och Parlamentet blifwa af ett tankesätt. Sweriges Konung deremot, äger en i Landet på stadig fot inrättad Armée, rättighet att öka den, rättighet att anslå så stor summa till krigets utförande, som Honom för godt synes, att utskrifwa Krigsgärder då Landet med Härsmagt blifwer angripit, och får Han nu den rättigheten till, att börja krig utan Ständers samtycke, så kan Han också utföra det enär Han will, samt utskrifwa Gärder dertill. Widare säger han, hwartill skulle wäl den

den i Regerings-Formen Konungen tillagde rättigheten att sluta offensiva förbund wara gagnande, då uppfyllandet deraf ankomme på Ständers samtycke? — Jag swarar åter derpå, att så snart det offensiva förbundet är af en ögonskenlig nytta, Landet hwarken på Penningar eller Folk utblottat, Konungen älskad och Sjelf fallen för kriget, så följa ock Ständerne med Honom, ty Swenska Folket, har än alldrig skydt faror, men wäl rusat oförsigtigt deruti; Uti motsatt fall åter fordrar Landets sällhet, att werkställigheten af den offensiva förbindelsen ankommer på Riksens Ständers samtycke; ty olycklig den Konung, som fö-rer ett krig utan Nationens önskan! Stadfästelsen som Ridderskapet och Adeln nu får å deß Privilegier 1723 borde jemwäl, efter denna wärda Ledamotens tanka, så mycket snarare föranlåta Oß till ett antagande af Förenings-Acten, som wi eljest kunde wara i owißhet om deras waraktighet: men wåra Privilegier äro Oß allaredan genom Regerings-Formen försäkrade, och så länge den hålles i sin helgd kunna wi alldrig wara i fruktan för deras rubbning. Wåre Medständer hafwa ingen skyrka dertill, utan endast Sweriges Konungar, och ju mera oinskränkt Deras magt är, deß swagare är ock säkerheten af wåra Privilegier.

Men kunde någon säga, 5:te Momentet af Förenings-Acten, tyckes likwäl bibehålla Swenska Folket wid deras på friheten grundade ostridiga rättighet att beskatta sig sjelft. Ja! det tyckes så, men efter min tanka är det likwäl icke derföre så — ty en Undersåte för sig sjelf tagen, nödgas alltid gifwa hwad Konungen funnit nödigt att af honom begära, utan att någonsin kunna få weta hwartill Riket det werkeligen behöfwer. Rättigheten att fritt bewilja, grun-

dar sig på rättigheten att öfwerse Statswerket; och som Swenska Folket ej möjeligen kan utöfwa den sednare på annat sätt, än genom sina Fullmägtige Riksens Ständer, så kan det ej heller på annat sätt, än genom samma Fullmägtige med full frihet utöfwa det förra. **Enskilta Personers årelystnad:** (jag talar efter hwad jag sjelf har sedt) inom detta Hus, har jag tyckt mig finna bestå i ett täflande nit att förswara Grundlagens bestånd, och i den årelystnaden deltager jag med Er mina Herrar samt och synnerligen, på det ifrigaste: och eftersom jag wißerligen icke answarar för någon annan än för mig sjelf, i anseende till afsigtens renhet, tycker jag mig likwäl finna en sådan mängd af talande skäl, så i wandel som allt annat, åtminstone för en af deßa Herrars årelystnad, som nu sitta fängslade, att jag sjelf skulle tro mig brista i min för honom ägande wördnad, om jag icke wid detta paßande tillfället wisade, att äfwen jag på det ömaste deltager i hans öde. Han har länge och wäl beklädt Rikets högsta Embeten, frywilligt nedlagt dem, allaredan wunnit sitt Stånds och sina Samtidas wördnad, ställt hela sin Slägts lycka, hedrad, till ock med för sin Maka och sina Barn, förgd af dem, saknad af Oß, på ett det mäst hedrande sätt, — mätt af år, mätt af rikedom, mätt af åra. — Hwad kan hans årelystnad då mera önska? Jo! under en Nådig Konung få njuta Lagens beskydd. Wißerligen icke någon mindre aktning än den jag bör äga, och icke eller något mindre medlidande än det jag bör känna för de öfrige wåra fängslade Ledamöter, utan min öfwertygelse att oskulden alldrabäst hedrar sig sjelf, gör att jag nu fäster min uppmärksamhet på ett helt annat fält. **Regeringssjuka och stämplingar** äro ty wärr tillfinnande, un-

under alla Regeringssätt, och ännu har det Samhälle icke gifwits som bestådt af idel dygdige Medborgare; men om deße afgrunds foster nu åter skulle wilja framwisa deras ohyggeliga skapnad ibland Oß, så äger Hans Maj:t enligt Grundlagarne, allaredan så mycken magt i sina händer, att de kunna tyglas; det torde wara fruktanswärdt att de fast snarare få ett fritt utrymme, uti förlusten af swenska Folkets lagliga frihet, än uti deß lagliga bibehållande derwid. För min del wet jag intet annat, än att Riksens Ständer alltsedan år 1772 hafwa lefwat uti en förtrolig sämja sins emellan, och att deras röst wid de 2:ne sist förflutna Riksdagarne, mäst alltid warit enhällig; men om wi nu, då Regeringssättet hotas med en alldeles ny omwäxling, icke kunna i denna delen wara af lika tanka med dem, lefwa wi derföre icke uti **mißsämja** med dem; Äro de åter mißnöjde med Oß, blifwe det för deras räkning! Wet Gud! jag tror icke wi deruti hafwa någon del. Wi kunna ej eller afwunda wåra Medständer något, utan endast önska att så blifwa alla lika delaktige af Konungens Nåd! Afwund, en följd af häftiga begär med en swag förmåga, således en följd af Swenska Folkets medfödda frihet och fattigdom. Men om alla syßlor nu mera skola till- och afsättas blott efter behag, hwilket öppet fält för lycksökare! Jag fruktar att denna lasten då torde blifwa ibland Oß mera än någonsin tillförene synbar. **Den häftiga skakning** som Riket nu känner, är den alldraförsta, som wi rönt sedan den lyckliga Regements-Förändringen och då frågan är om att förändra hela Regeringssättet: är skakningen en följd deraf, så förekommes den twifwelsutan alldrabäst igenom wåra Grundlagars befästande och efterlefnad; härleder den sig åter af enskiltas förbrytelser,

så kan det wißerligen alldrig wara enligt med Hans Kongl. Maj:ts höga rättwisa, att för några skull straffa alla, hela Landet, samtida och efterkommande med förlust af deras lagliga frihet för ewärdeliga tider; ty motsatt ordsak gör alltid motsatt werkan, och om 1772 års Regerings-Form lagt grunden till wår sällhet, som ingen rätt Swensk Man kan bestrida, så torde antagandet af Förenings-Acten åter lägga grunden till wår ofärd. Jag förbigår att wisa på följderne af det föreslagne obestämda antalet af Herrar Riksens Råd; De hafwa förut alltid efter wår önskan biträdt oß med deras mogna insigter och kännedom af nya Lagars beskaffenhet och wärkan; Men nu! då wi uti en den högt wigtigaste sak begärt råd — nu äro de för oß såsom Oraclen i Roms och Greklands olyckstider. De gifwa icke mera något swar. Af gladt hjerta wore jag färdig att dela med wåra Medständer alla mina Frälse-Rättigheter, undantagande likwäl den jag nu utöfwar, om de derigenom kunde blifwa öfwertygade om wår aktning för dem, och wår nit för wårt gemensamma Fosterland; min egendom är mig i denna stund werkeligen mindre angelägen än min lagliga frihet! den **rätta friheten** (säger Förenings-Acten) består uti att fritt gifwa till Rikets underhåll hwad finnes nödigt. — Med all Undersåtelig wördnad wågar jag tro, att den rätta Swenska friheten kan något tydligare beskrifwas. Den består uti wißa skyldigheters uppfyllande, emot åtnjutandet af wißa förmoner och rättigheter, uti en lätt, tydlig och allmän kännedom af dem båda, uti skyldighet att uppfylla Lagen, uti rättighet att njuta deß hägn, uti enskilt säkerhet, uti allmän säkerhet, uti säkerhet om Lagarnes bestånd, uti säkerhet om deras rättwi-

sa

sa skipande — och ändtligen uti säkerhet om Konungens nåd, emot undersåtelig nit, lydnad, skicklighet och trohet. Sweriges Frälse-Män, Adelige, bofaste och besuttne Män, äga derutöfwer den rättigheten att på Konungens kallelse infinna sig sjelfwe eller genom Fullmägtige wid Riksmöten, emot skyldigheter att derstädes underhålla sig på egen bekostnad: Kunna de icke det, är det fast bättre att de äro derifrån. — Men Riksens Ständers fri- och rättigheter äro åter ännu mera widsträckte; De wälja wid en ny Thronledighet deras och Landets Konung; De lägga för Hans fötter Folkets beswär; De emottaga af Hans hand Deß Nådiga Proposition; De beswara den: — De erindra i underdånighet om Grundlagens efterföljd; De samtycka till Krig; De deltaga i Lagstiftningsrättigheten, öfwerse Statswerket, och i anledning deraf bewilja till Rikets behofwer; hwaremot dem åligga i synnerhet 2:ne hufwudsakeliga skyldigheter: Den ena att lemna allan Konungsligan rätt, som Sweriges Lag beskrifwer, uti full magt och myndighet, alldeles ofördränkt; den andra åter att nitälska för Regeringssättet, bestånd som gör hela Landets och således äfwen Konungens Egen sällhet. Sådant är det begrepp som åtminstone jag gjort mig om den rätta Swenska friheten. Den är ingen kedja utan ett band som ifrån Kojan till Slottet meddelar ömsom förmoner och ömsom beswär. Men om detta band nu skulle sönderslitas, som så tydligt förenar wårt gemensamma och sanna wäl, hwad blifwe följden deraf? Jo, idel ytterligheter, sjelfswäld eller trädom. Hans Kongl. Maj:t har i en lycklig stund allaredan motadt det ena; Gifwe Gud! Han också nu wille förebygga möjligheten af det andra. Det wore, om jag wågar säga, att på ett

dub-

dubbelt sätt befästa odödligheten af Hans ära, och waraktigheten af Deß Lands lycksalighet! — Ty åfwen deßa äro i ett så oupplösligt samband med hwarandra förenade, att ännu alldrig någon Konung kunnat rätt fränskilja dem. Jag förenar mig således med Eder mine Herrar af själ och hjerta, i den brinnande önskan, att få lefwa och dö under den Regerings-Form, som jag en gång beswurit.

Friherre Hermelin, Samuel, skulle wara ganska korrt, och wille endast till Protocollet förklara, att han ej kunde gifwa bifall till Säkerhets-Acten, emedan han tror Guds Försyn, och på den som förbudit att mißbruka sitt namn, och som Säkerhets-Acten wore en ändring och ej någon förklaring af den Regerings-Form han beswurit, kunde han ej deruti ingå.

Grefwe Cronhjelm, Charles Emil, hade ingifwit ett Memorial; uppläste:

Då Säkerhets- och Förenings-Acten nu till afgörande blifwit Höglofl. Ridderskapet och Adeln föredragen, utbeder jag mig ödmjukeligen få öfwer densamma anföra mina tankar, grundade på öfwertygelse, den noggran- och warsamhet i besluten, som ägnar en redelig Riksdagsman, och framförallt en om sin Konungs och Fäderneslands bästa ömsint Adelsman, der enskilta affikter böra wika, Konungens ära, och Rikets sjelfständighet wara enda föremålet. Mine Herrar, all ändring eller jämkning uti Grundlagen är farlig ock bör alldrig samtyckas, om icke olika begrep om densamma uppkomma, hwars följder för Riket kunna wara wådeliga: sådant har nu inträffat, och wållat händelser dem wi alla känna, och som utom

om Guds besynnerliga Nådiga wård om wårt kära Fäderneslands, kunnat störtat detsamma uti yttersta faror. Man förskingre sig åtankan af de olycksmoln som en tid dragit sig tillsammans och hotat wår Fosterbygd, enighet uti wåra beslut, mandom samt kärlek för Konung och Fäderneslands, utmärke wåra gerningar, så inom Oß sjelfwe, som emot wåra mägtiga fiender, då kunna wi icke upphöra att wara lycklige, skyddade af goda Lagar, och en rådig samt wis Konungs anstalter. Denna Säkerhets- och Förenings-Act innehåller 2:ne till sin natur olika delar: den första rörer förändrande af Rikets Constitution, der Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition af 3:ne Stånd bifallen, utgör Lag: Den 2:dra rörande Ridderskapets och Adelns Privilegier, der wårt Stånds Ja eller Nej, ensamt stadgar beslutet. Hwad Constitutionsfrågan angår, wågar jag med full öfwertygelse tillstyrka Höglofl. Ridderskapet och Adeln densamma bifalla; wi weta alla, mina Herrar, hwad ohyggelige och smädande rykten warit om Oß denna tiden utspridde, som hos den mindre tänkande delen af Nation wunnit burskap, samt wäckt en kallsinnighet emot wårt Stånd, lika ofördtjent, som smärtande och farlig; Jag lemnar Er sjelfwa att dömma mina Herrar, om icke wi igenom wårt nekande till denne, af en wis och om Sitt Fosterland ömm Konung proponerad, af Rikets Arf-Furstar tillstyrkt, af Riksens Råd med stillatigande emottagen, af 3:ne Stånd bifallen, och wår i Fält warande Armee antagne Lag, underkasta Oß widrige omdömen, och mindre förtroende af wåra Medständer. Wi hafwa under loppet af wåra öfwerläggningar, warit nog olycklige ådraga Oß Hans Kongl. Maj:ts mißhag; Återwinnom hans förtroende, då wi bifalle en Lag, som Han och

och wåra Medständer anser nyttig, och hwars antagande wårt Nej, deßutom icke kan hindra; sådant blir det kraftigaste bewis om wår trohet, wår nit för Konung och Fädernesland; och öfwerhöljer dem af wåra wänner med blygd, som smådat, som baktalat ett Stånd, i alla tider kändt för dygd, åra och mandom. Hwad åter Privilegiefrågan angår, rörande Frälse-Jords besittande af Ofrälse-Män, och Skjutsnings-beswärets förhöjande på Frälse-Hemman, så böra alla 4 Ständen derom wara enige innan det kan antagas. Privilegierne förwärfwade och med wåra Förfäders blod dyrt köpte, åro ett Fidei Commils uti hwarje Adelsmans hand för sig och efterkommande, de kunna ej rubbas utan med wårt samtycke, och ehuru jag för min del ej anser de nu föreslagne ändringar såsom för Adelns framtida bestånd farliga, så wågar jag dock, då den egendom jag äger, för det närwarande är Säterie, utan underliggande Frälse icke häröfwer yttra mig, utan lemnar den saken gärna, till de upplysta Herrar och Män af Höglofl. Ridderskapet och Adeln, som slika Egendomar besitta; det wet jag dock, att de 3:ne Ofrälse-Ständen wänta sig allt af Höglofl. Ridderskapet och Adelns wishet och ädelmod.

Friherre Reuterholm, Gustaf. Mitt föremål är icke att upplysa Ridderskapet och Adeln uti ett ämne som redan några weckor syßelsatt deß omtanka, och hwars betydliga följder ingen af dem kunnat undfalla. Åtskillnaden emellan frihet och enwäld, är att i förra fallet stadgade Lagar, men i det sednare Regenters godtfinnande tjenar till rättesnöre. Regerings-Formen utstakar Konungens rättigheter å ena, och Folkets rättigheter å den andra sidan. Den pro-

projecterade så kallade Förenings-Acten lägger allt å Konungens sida, och lemnar intet åt Folket, utom beskattningsrätten, och det ändå uti så odeterminerade ordalag, att utöfningssättet deraf är ganska twetydigt. Jag kan alltså ej annat än ewärdeligen bestrida antagandet af denna Säkerhets-Act. Mitt samwete pålägger mig det, mitt namn, min heder och åtankan af detta Samfunds ärorika Förfäder, som ifrån så många Secler tillbaka, bewarat ock Oß lemnat den ädla friheten. Förbannad ware den som en så dyrbar skatt uppoffrar för några ringa och lätt ombytlige förmoner.

Herr Leijonankar, Fredric Wilhelm. Wißerligen är den Regering bäst och lyckligast som styres af ett enda redligt Hufwud, och en enda god wilja, men så är ock å andra sidan det Riket högst olyckligt, som utan motwigt styres af ett enda ondt eller oförståndigt hjerta: Swerige har hafwit erfarenhet af båda; upphöjt till styrka, wälmåga och ordning under CARL XI; nedsatt till yttersta elände under närmaste Thronföljaren CARL XII. Sådane dags klara sanningar afskräcka mig att långre än för GUSTAF III:s tid bifalla den proponerade Säkerhets-Acten.

Det är på det högsta wådeligt att blindtwis lemna högsta magten uti en enda Menniskohand, hälst den man icke känner; men det är ock å andra sidan uti swåra och farliga tillfällen högst rådeligt att lemna yppersta magten uti **en enda hand, till hwilken man har förtroende**, och den man just derföre uppdrager full rättighet att efter egen wishet och egen wilja styra.

Det

Det fria, det stora och under sitt råd och sina Consuler så mägtiga och lyckliga Rom, författes stundom genom utländskt twång och inhemske factioner i den ställning, att en fullt magtägande Dictator war oumbärlig: Swerige är nu efter min insikt uti en componerad crisis af både deßa olyckor, en fråtande afwund och oenighet emellan Oß, och mägtige fiender utom Oß, emot hwilka wi hafwa en Armée, som i anledning af Regerings-Formens 18 §. hemligen wåger sin lydnad, och ofta willrådig, saknar densamma Militairiska anda, som icke födes ur annat än **Enheten**. Sådan känbar sanning är den mägtiga drifjäder, som nödgar mig att bifalla den **Säkerhets-Act**, som lägger en full magt uti Konungens hand, att efter egit godtfinnande förordna om alla Rikets Embeten, och skipa Rätt och Lag såsom honom nyttigast synes; hwilket uti sjelfwa werket är en oinskränkt magt uti sin werkan och påföljd, men limiterad om den endast för GUSTAF III afslutas. Derest detta bifalles, så undwike wi icke allenast inbördes oenighet, utan ock ett ännu större ondt; men skulle Höglofl. Ridderskapet och Adeln icke bifalla detta mitt ödmjuka tillstyrkande, utan för sin del, antingen totalt afslå, eller ock totalt bifalla Säkerhets-Acten, så protesterar jag härmed emot båda deßa ytterligheter, och will inför Gud, samtid och efterwerld hafwa declarerat att jag icke deltager uti sådant beslut.

Herr vice Landtmarskalken frågade, om någon widare hade att yttra sig?

Herr Marqward, som hade anmält sig, afstod derifrån med förbehåll, att ej blifwa snäst på sin bänk.

Herr

Herr af Malmstén, Olof. Det har redan blifwit så mycket ventilerat och talt, rörande den nu i fråga warande Säkerhets-Act, att jag med någon widlyftighet ej dristar mig beswära Höglofl. Ridderskapets och Adelns höggunstiga tålamod; men det enda ulbeder jag mig för min ringa del få anföra, att Säkerhets-Acten i min tanka, utan wederläggning och all motsägelse så mycket ostridigare, är en ny Lagfråga, hwilken uti 39 §. af 1772 års Regerings-Form omnämnes och skiljaktighet ifrån wißa §. §. uti densamma, som Hans Kongl. Maj:t icke lärer funnit nödigt, att i Nåder kalla samtelige Riksens Stånder på Riksfalen samt låta upplåsa och föreställa denna Act till deras bifall, om den uti 1772 års Regerings-Form redan warit införlifwad och medgifwen. Och som Höglofl. Ridderskapet och Adeln sjelfwe, både denna och de förra Plenidagarne, då Acten warit in questione, handterat honom efter 42 §. uti 1772 års Regerings-Form, så mycket wißare, som Höglofl. Ridderskapet och Adeln i kraft deraf, trodt sig äga rättighet att i underdånighet anhålla och anhållit om deras Excellencers Herrar Riksens Råds mening och tankar derutinnan, hwilket Hans Kongl. Maj:t uti Deß nu meddelte Nådigste swar, ansedt redan wara fullgjordt, som de öfrige 3:ne respective Medstånden äfwen nu förut, förmodeligen i stöd af berörde 42 och 39 §. §. såsom således uti 1772 års Regerings-Form tillåten, antagit och undertecknat, wågar jag wördsammeligen underställa Höglofl. Ridderskapets och Adelns wisa och mogna omprößwande, huruwida någon tanka om mened eller brott emot Regerings-Formen i sådan omständighet kan äga rum; om flere eller jag skulle warit, och är af mer eller mindre skiljaktighet och tanka för Säker-

kerhets-Acten åtminstone, utbeder jag mig för min ringa del den säkerhet till Protocollet, att icke kunna hafwa en sådan mening derom. För öfrigt har jag af flere respective Herrar Ledamöters yttrade tankar, erfarit en widsträcktare farhåga för denna Act och utöfningsmagten deraf, än den jag af flere eller mindre §. §:s medgift, i min lilla synkrets, inser möjelige och werkeligen kan eller bör förmoda, alldraminst af en så stor, wis och nådig Konung som thy förutan i det stället försakat både större magt och egen ro, till allmän och enskilt säkerhet; och om man i framtiden skulle frukta en så olika och olycksalig Konungs styrsel och magts utöfning, som skulle undertrycka Lands och Folks säkerhet, rättwisa och sällhet, wisar Länders och tiders exempel, att ingen Regerings-Form i werlden warit tillräckelig att sådan förekomma: och som jag tillika anser mig alldeles oförmögen att tro mig hwarken kunna upplysa Höglofl. Ridderskapet och Adeln, eller söka förswaga de skäl de fläste af Höglofl. Ridderskapet och Adeln tyckes hos sig fästat, samt flere wärda Ledamöter redan åskat proposition, så ser jag ej eller för min ringa del annan utwäg till slut i saken, än att förena mig derutinnan, att åfwen ödmjukeligen anhålla om proposition antingen denna Säkerhets-Act, bifalles eller afslås.

Herr Tham af Dachsnäs, Pehr. Jag conformerar mig alldeles med de fleste och wärdiga Ledamöter, hwilka upplyst talat emot Säkerhets-Acten, — det sista ordet i Säkerhets-Acten heter: **ändra**; nu innehåller wår beswurna Regerings-Form uti ingreßen att den bör efterlefwas: **alldeles ord för ord som han härefter lyder**, hwadan jag ingen ändring kan bifalla. Åfwen är all **tilläggning** för en framtida **Konunga Försäkran** förbuden då det heter i Riksdags-Beslutet för år 1779, 3 §: **Wi förklare härmed att denna försäkran är af Oß antagen, för att wara den enda — utan någon tilläggning — rubbning eller ändring.** Jag anhåller derföre ödmjukast om proposition till afslag på Säkerhets-Acten.

Sedan således alla som sig anmält, blifwit upprepade och sig yttrat, samt ingen förklarade sig hafwa widare att erinra, påmintes Ridderskapet och Adeln att intaga sina säten, hwarefter Herr vice Landtmarskalken utlät sig:

Sedan nu Ridderskapet och Adeln, tretiotre till antalet, yttrat sig, och mig åligger att göra propositionen, får jag anmärka att jag af Ridderskapets och Adelns discourser fattat, större delens tanka wara, att Säkerhets-Akten ej må äga rum, en del tyckas wara böjda att deruti anhålla om någon förändring; men öfwer den omständigheten, hwarken wågade han göra proposition, ej heller styrkte dertill; helst Kongl. Maj:t formeligen utsätter saken till afgörande genom bifall eller afslag; han utesluter således den tankan, och will göra Ridderskapet och Adeln proposition, wärdig Ridderskapet och Adeln, instämmande med Kongl. Maj:ts Höghet samt Ridderskapets och Adelns frihet och sjelfständighet. Herr vice Landtmarskalken förklarade sig således skola göra proposition först till bifall, och derest den ej antages sedan till afslag på Säkerhets-Acten.

Proposition:

Bifaller Ridderskapet och Adeln Säkerhets-Acten?

Besvarades med Nej.

Afslår Ridderskapet och Adeln Säkerhets-Acten i hela sin widd?

Besvarades med Ja.

Herr Landtmarskalken fortfor: att den tystnad, stillhet och lugn, som i hela denna öfwerläggning blifwit iakttagen, hoppas han åfwen till slut måtte fortsättas, och tillade: att som erindradt blifwit om delgifwande till de andra Ständen, så wille han derom göra en ytterligare Proposition:

Bifaller Ridderskapet och Adeln, att de andra Ständen, då de äro på sina Samlingsrum, af Ridderskapets och Adelns beslut få behörig del?

Besvarades med Ja.

Friherre Duvall hade ej att erinra mot detta beslut; men som det är enligt med wår på Lag grundade skyldighet att aflemna wåra skäl och ordsaker, så wore bäst att till Expeditionen taga något af de grundeliga Dictamina till basis.

Friherre Duvall nämde Grefwe Douglas, Friherrar Posses, Wachtmeisters och Adlermarks, efter hwilka Riddarhus-Secreteraren jemte wåra Deputerade till Expeditionernes granskning kunde författa Projectet.

Herr

Herr Wachslager, Gustaf anhöll att de andra Ständen när de äro samlade, genom utsände Deputerade om wårt beslut undfå del.

Herr vice Landtmarskalken. Det är en naturlig följd i en Lagfråga, att Kongl. Maj:t underrättas om wårt beslut, i den delen lärer Ridderskapet och Adeln ej heller skilja sig från Regerings-Formen; men widkommande grunden hwarpå Expedition skulle stödjas, rådde Herr vice Landtmarskalken att den måtte blifwa desto kortare, ju häldre.

Friherre Wachtmeister. Wår wördnad för Kongl. Maj:t kräfwer och wår skyldighet fordrar, att wi ej aflemnar ett swar som innehåller ett korrt Nej, wåra skäl, wåra orsaker böra blifwa framlagde.

Herr vice Landtmarskalken. Deruti äro wi alla öfwerens, att wi böra aflemna wårt swar, men ju korrtare desto bättre.

Grefwe Lewenhaupt, Claës föreslog att Riddarehus Secreteraren måtte projectera Expeditionen.

Herr vice Landtmarskalken. Låtom Oß ej wara skiljaktige i ett litet ämne, det är redan nämndt wåra Deputerade.

Friherre Wachtmeister. Det är angelägit att weta om de Herrar som warit af olika tankar i saken insistera på sin mening.

Ingen hördes hafwa något att erinra.

Herr Lilljeström, Danckwardt. Ridderskapet och Adeln få ju justera sin Expedition. Han begärte weta när wi kunde få Plenum, för att aflem-

na wårt underdåniga ſwar och kunna meddela wåra Medſtånder beſlutet.

Herr vice Landtmarſkalken ſade ſådant ej dependera af ſig allena, det ankommer åfwen på de andra Ståndens Talemän.

Friherre Bielke anmärkte att Expeditions-Utſkottet är defect och bad att Electorernes Liſta måtte öppnas.

Uppbröts följande Electors Liſtor.

Till Bewillnings- och Krigsgårds Utſkottet efter Preſidenten Friherre Kurk, Landshöfdingen Greſwe Cronſtedt.

Till Expeditions Utſkottet efter Krigs-Rådet von Numers, Öfwer-Stallmåſtaren Staël von Hollſtein, ſamt efter Banco-Commißarien Silfverſtolpe, Banco-Commißarien Pehr Guſtaf Wennerſtierna.

Friherre Mannerheim, Auguſt påminte att ſom Expeditions-Utſkottet nu är complett ſå torde det wara tjenligt att Generalen Friherre Wredes project till Juſtification genom Extractum Protocolli remitteras till deras öfwerſeende.

Erindrades att Ridderſkapet och Adeln redan denna Remiß beſlutit, ſå att Extractum Protocolli bleſwe öfwerflödigt.

Ifrån några Herrar på bänkarne, frågades om Herr vice Landtmarſkalken ännu fått emottaga Kongl. Maj:ts Nådiga ſwar om wåra arreſterade Medbröders lösgifwande.

Herr

Herr vice Landtmarſkalken gaf tillkänna att han fådt ſwar. — En ſtor del af Ridderſkapet och Adeln begärde få weta det.

Friherre Duwall, Johan Diedric. Ridderſkapet och Adeln har wid hwarje Plenum anmodat Hr vice Landtmarſkalken om detta wärt öma åliggande; Herr vice Landtmarſkalken har ock lofwat att söka alla tillfällen att det i underdånighet föredraga; han inſtände således uti begåran att få weta om något tröſtande ſwar wore att Höglofl. Ridderſkapet och Adeln meddela.

Herr vice Landtmarſkalken. Han hade intet annat ſwar att lemna, än hwaraf han redan för detta giſwit Ridderſkapet och Adeln del.

Friherre Wachtmeiſter, Carl Adam. Wåra Medbröder äro i 4 weckor hågtade; ſom en Medlem af detta Samhälle trodde han ſig åga rätt att yrka, att dereſt de begått något brott, Laga ranſakning måtte dem öfwergå; hwartill

Greſwe Lewenhaupt, Claës tillade, wid Laga Domſtol och deras rätta forum.

Friherre Duwall, antingen befrielſe eller ranſakning, ſådant är wår ömaſte önſkan.

Greſwe Ribbing, A. L. och allas wår bön.

Greſwe Kalling, Pehr. Enligt Kongl. Maj:ts Egit Nådiga löfte på Riksſalen, att icke den ringaſte af Deß Underſåtare ſkulle wara betagit att få ſig förklara, hoppades han, att brottſliga, de måtte af Laga Domſtol dömas; men obrottſlige, återfå ſin frihet och kunna återtaga de ſtällen hos Oß ſom de med ſå mycken wärdighet uppfyllt.

Herr vice Landtmarskalken hade så ofta försäkrat Ridderskapet och Adeln, att ingen kan taga närmare del häruti än han, samt att han gjordt underdånig erinran så ofta han wågat; men att enständigt yrka på ett enda ämne och att städse föra samma talan, det kan ej en Undersåte inför sin Konung wåga.

Grefwe Ribbing, Adolph Ludvig. Efter Herr vice Landtmarskalken ej wågar framföra wår bön, kunde wi ej samfällt i underdånighet gå till Kongl. Maj:ts Thron? Det är redan på 4:de weckan de äro häcktade. Den wördnadswärda Riks-Rådet Fersen är en 70-åra Herre; Friherre De Geer förmäles wara sjuk; allt bör werka wår största ömhet, nit och enighet, samt wårt hopp att wår önskan får gälla mer än intet.

Friherre Duwall. Om det halp, wille han gärna dermed instämma, men det äro wißa ordentligheter som böra iakttagas. Hwarföre han styrkte till att låta bero wid det, att genom Herr vice Landtmarskalken i underdånighet anhålla, att derest de woro brottslige, de måtte höras och dömas, eller oskyldige, återwinna friheten; kanske när wår bön iteras att Kongl. Maj:t torde wara så Nådig och gifwa Oß ett mildare swar. Wi hafwa tillfälle dertill när wåra Deputerade uppgå med Tacksägelse-adreßen.

Herr vice Landtmarskalken, som han ej kunde skrymta, måste han uppriktigt bekänna att han ej wågade widare härom nämna till Kongl. Maj:t.

Friherre Wachtmeister. Då det efter 18 §. Riddarhus-Ordningen är Landtmarskalkens skyldighet att tala för Adeln och referera deras nödtorft, lärer Herr vice Landtmarskalken ej kunna undandraga sig, att

att inför Thronen förebringa deras enhälliga och med Rikets Lagar instämmande bön och begäran.

Herr vice Landtmarskalken. Om han icke så långt möjeligt warit sökt fullgöra denna skyldighet, wore det för honom sjelf en ewig förebräelse och en gnagande mask uti hans hjerta; men nu wågade han ej gå längre: ty allt ting har sin gränts. Försäkrandes att, till att uppfylla Ridderskapets och Adelns åstundan hade han redan gjordt mera än hwad Ridderskapet och Adeln befallt.

Under nog oro hos Ridderskapet och Adeln förnyades och beswarades denna discours på enahanda sätt flere resor.

Friherre Duwall. Som hwart Stånd äger rättighet att med sina enskilta Beswärsmål wända sig till Kongl. Maj:t, och sådant är lagligt och ej kan wägras, så föreslog han denna utwäg.

Herr Stedt, Johan Axel. Sedan Herr vice Landtmarskalken gifwit tillkänna att han framfört wår bön, att Kongl. Maj:t den beswarat, och att Hr vice Landtmarskalken ej widare kan gör derwid; måste wi gifwa saken en annan tourniire. Herr Stedt jemte Grefwe Ribbing instämde deruti att om de fångslade Ledamöterne äro brottslige, så äro wi alla lika brottslige; i allt fall kunde wi ju för dem tillbjuda allas wår borgen, eller till ett lika antal, dubbelt eller tredubbelt i deras ställe träda i häckte.

Friherre Wachtmeister understödde hwad Friherre Duwall föreslagit, att såsom en laglig utwäg, och den der Oß icke mera än wåra Medstånd lära

wara betagne, inlemna wår anhållan genom Herr vice Landtmarſkalken ſåſom ett enſkilt beſwär.

Ridderſkapet och Adeln yrkade med höflighet på Propoſitionen.

Grefwe Ribbing, A. L. hoppades att Hr vice Landtmarſkalken hade den aktning och godhet för Ridderſkapet och Adeln, att ej göra dem lifwet ſå tungt, att wara lika ſå döf för Ridderſkapets och Adelns bön ſom det nu ſäges Oß wara på högre ort.

Friherre Duwall, yrkade än widare, att det är wärdig wår wördnad för Hans Kongl. Maj:t wår rätt, och enligt med Lag att uti en underdånig Adreße författat, kunna i underdånighet få anmåla detta wårt åliggande.

Och då Höglofliga Ridderſkapet och Adeln näſtan allmänt tycktes wara af ſamma tanka, och med enſtändighet och oro yrkade på Propoſition, utlåt ſig:

Herr vice Landtmarſkalken, att Höglofl. Ridderſkapet och Adeln nödgade honom att draga bort den rideau ſom han önſkat och hoppats att ſlippa widröra, ſamt måſte derföre berätta, det han af Kongl. Maj:t undfått preciſe befallning, att ej få nämna detta ärende.

Herr Spaldencreutz, Johan Adam. Då Herr vice Landtmarſkalken behagat förklara, att Hans Kongl. Maj:t gifwit Herr vice Landtmarſkalken enſkilt denna befallning, lärer Hans Kongl. Maj:t ej tillika hafwa förbudit Ridderſkapet och Adeln att nämna derom, och lära wi ſåledes icke wara betagne den lagliga wägen, att med ett beſwärsmål wända oß till Kongl. Maj:t.

Grefwe

Grefwe Lewenhaupt, Claës, anmärkte att wår talan likafull är öppen och bibehållen.

Herr vice Landtmarſkalken förklarade ſig på denna förfrågan ej kunna lemna ſwar.

Herr vice Landtmarſkalken. Enligt den rättighet mig efter Riksdagsordningen tillkommer, att förordna tider och timma till diſcours och deliberation ſamt moderera diſcourſerne ſom redan länge warat, afbryter jag nu detta Plenum och åtſkiljer Ridderſkapet och Adeln. Hwarefter Herr vice Landtmarſkalken geck bort, betallte Protocollet upphöra och Ridderſkapet och Adeln ſkingrades.

In fidem Protocolli,
Bungencrona.

Bilaga till Protocollet för d. 16 Mars 1789.

Förenings- och Säkerhets-Acten.

För att i alla tider afſkilja ifrån oß och wårt kära Fädernesland de häftiga ſkakningar, ſom dels igenom enſkilte Perſoners ärelyſtnad och Regeringsſjuka, dels igenom Utländſke ſtämplingar, och ändteligen igenom Riks-Ståndens inbördes afwund och mißſämja, ſå ofta ſatt Riket, deß beſtånd och allmänna ſäkerhet i fara, och åſtadkommit ſöndring ej allena Underſåtare emellan, utan ock emellan Konung och Folk, ſamt för att en gång för alla kunna utſtaka de grunder, på hwilka Regerings-Lagarne äro fotade, och för framtiden afwärja all otydlighet och enſidiga tilläggningar, har wår Allernådigſte Konung för Sig och ſine Efterträdare på Sweriges Thron;

Thron; behagat med oß öfwerenskomma om efterföljande Förenings- och Säkerhets-Act:

1:o.

Erkänne Wi, att Wi hafwe en Arf-Konung som äger full magt att styra, freda, frälsa och förswara Riket, börja Krig, sluta Fred och Förbuud med Utländske Magter, göra Räd, återgifwa Lif, Ära och Gods, förordna efter deß höga godtfinnande om alla Rikets Embeten, som med inföddе Swenske Män böra besättas, samt skipa och handhafwa Lag och Rätt och de öfrige Rikswärdande ärenders skötsel, på sätt Konungen nyttigast synes.

2:o

Anse Wi oß för frie, laglydige och säkre Undersåtare under en Lagkrönt Konung, som styrer oß efter Sweriges beskrefne Lag; och som wi äro alla lika frie undersåtare, så böra wi ock under Lagens hägn, alla njuta lika rätt. Derföre bör ock Konungens Högsta Domstol i hwilken alla Justitiä-Revisions ärender afgöras, och der Konungen äger Twenne röster, bestå af både Frälse och Ofrälse Män; i anseende hwartill ansalet af Riksens Räd hädanefter ankommer på Kongl. Maj:ts egit Nådiga godtfinnande: Wiljandes Kongl. Maj:t beskydda höga och låga mot all orätt, ingen fördärfwa till lif, ära, lem och gods, innan han warder lagligen förwunnen och wid behörig Domstol dömd.

3:o.

Ett lika fritt Folk bör äga lika rätt, och derföre äga alla Stånden att bisitta och förwärfwa Jord i deras gemensamma Fäderneland. Dock att Ridderskapet och Adeln, på sätt, som hitintills stadgat

gat och öfligt warit, bibehållas wid deras gamla rättigheter, att äga och besitta Säterier, samt Rå- och Rörs- och de i Skåne, Halland och Blekingen så kallade Insocknehemman. Och må i öfrigt Jorden ej ändra sin urgamla natur och skilnad af Säteri, Frälse, Skatte och Krono; men Skjutsningsbeswäret bör delas lika på alla Hemman i Riket, Säterierne Rå- och Rörs och Insocknehemman samt Boställen derifrån undantagne och befriade. Rättigheten för Allmogen till Skattekköp af Kronohemman och deras säkra besittning är ignom särskilt förordning af denna dag, stadgad med lika säkerhet, som wore den här införd.

4:o.

Riksens höga och förnämsta Embeten och the som äro i Konungens Hof, besättas af Ridderskapet och Adeln allena; men i öfrigt bliswer skicklighet, förtjenst, årfarenhet och beprösfwad Medborgelig dygd enda och rätta grunden för befordran till alla Rikets Embeten och tjenster, högre och lägre, utan afseende på börd eller särskilt Stånd. Men då en Ofrälse Embetsman bliswer upphöjd till Adelig wärdighet, kan han ej längre behålla det Embete han, såsom Ofrälse för Ofrälse Ståndens säkerhet, förut fådt och innehaft.

5:o.

Som den rätta friheten består, att fritt gifwa till Rikets underhåll, hwad finnes nödigt, så äger Swenska Folket derom en ostridig rätt att med Konungen rådslå, jemka, afslå och öfwerenskomma.

6:o.

Wid Riksdagar förehafwes hos Riksens Stånder inga andra ämnen, än dem Konungen proponerar, på sätt som före 1680 war wanligt.

7:o

7:o.

Adelns samt Presterskapets Privilegier af år 1723 samt Städernes hårtills wälfångne Privilegier och rättigheter stadfästas i allt som ej strider emot denna Säkerhets-Act.

8:o.

Denna Förenings- och Säkerhets-Act skall af alla Sveriges Konungar wid deras anträde till Regementet Egenhändigt undertecknas, samt alldrig tillåta någon proposition eller försök göras till minsta ändring, uttydning eller rättelse uti bokstafweliga innehållet häraf; och i händelse af Konungahusets utgång, skall den Konung, som blifwer wald, inträda i alla deßa rättigheter och förbinda sig till deras iakttagande utan minsta förändring.

9:o.

Regerings-Formen af den 21 Augusti 1772 blifwer oförryckt beståndande i allt hwad som ej genom denna Act blifwit ändrat.

Bilaga till Protocollet för d. 7 Mars 1789.

(Se den förutgående pag: 321).

Utdrag af Protocollet hållit hos Riksens Ständers Banco-Utskott den 27 Februari 1789.

S. D. Uti den Berättelse öfwer Bancowerkets tillstånd som Riksens Ständers Banco-Utskott till Riksens Ständer aflemnade d. 15:de Juni 1786 blef ibland flere Werket rörande Ärender äfwen anmält, det hade Banco-Utskottet förmedelst det biträde till allmänna Spannemåls-Magasiners inrättning, hwilket på wißa år och till en determinerad Summa skulle utgå, emot säkerhet och under wilkor af rän-

ränta och årlig afbetalning på Capitalet, funnit utwäg att på det minst kännbara sätt kunna befria Banquen ifrån det åliggande till Rikets hjelp och understöd wid påkommande owanliga behof och händelser, som Banco-Wärket ej mindre under det nu warande än under det föregående Regerings-Sättet åkommit.

I jemlikhet med denna författning har ock detta Banquens åliggande i anseende till Riket blifwit, genom de under de nästföregående åren gjorde u betalningar till Spannemåls-Magasins-Inrättningen märkeligen förminskadt; men som Rikets belägenhet wid närwarande tid, och deß Inbyggares säkerhet oumgängeligen fordrat någon jemnning hwad tiden angår, till den Summas utgifwande af Banquen, som på detta understöd nu är återstående; så har Banco-Utskottet sedt sig föranlåtit, att emot enahanda säkerhet och under samma wilkor, hwad Räntan och Capitalets återbetalning angår, som för de redan utgångne Spannmåls-Magasins-Medlen warit af 1786 års Banco-Utskott betingade, nu låta förr berörde återstod af Banquen utbetalas; men hwarwid Banco-Utskottet på det högsta warit derom sorgfälligt, att då Banquen genom förr berörde återstods utbetalning, sluteligen fullgör och uppfyller det åliggande i afseende på Rikets hjelp och understöttning för hwilket Wärket ifrån längre tid tillbaka häftadt, Banquens säkerhet och Realisationens framgång, icke derigenom något äfwentyra skulle; hwilket genom utdrag af Protocollet Riksens Ständer wördsammeligen wid handen gifwas skulle.

Är och dag som förr skrifwit står.

Efter Befallning,

M. Helsingius.

Protocoller,

Hållne hos

Höglofligе Ridderskapet och Adeln

Wid

Riksdagen i Stockholm

År 1789.

Andra Bandet.

STOCKHOLM,
Tryckte hos ANDERS J. NORDSTRÖM, 1809.

Måndagen den 23 Mars.

Plenum klockan 10 f. m.

Herr vice Landtmarskalken påminte om sista Pleni Protocolls Justering, angående Förenings- och Säkerhets-Acten.

Friherre Wachtmeister, Carl Adam, anmärkte att Ridderskapet och Adeln ännu torde behöfwa tid att mera samla sig, så att de Ledamöter som sistledne Plenum talat, kunde få tid och rådrum att komma upp för att öfwerwara justeringen af sina utlåtanden.

Grefwe Lewenhaupt, Claës, lade härtill att anslaget till Plenum, så korrt för samlingstiden blifwit gjort, att annoncen efter wanligheten ej kunnat hinna att i Dagbladen införas.

Herr Tham, Pehr, begärde att emedlertid få upplåsa och lägga på bordet ett Project, till det Ridderskapets och Adelns enskilta beswär, rörande wåra arresterade Ledamöter, hwilket ännu förra Plenidagen blifwit föreslagit, att genom denna utwäg blifwa Kongl. Maj:t förebragt.

Herr vice Landtmarskalken förklarade sig icke kunna tillåta några ämnens upplåsande ifrån bänkarne, innan han Skrifterne förut genomsedt, deßutom

wore tiden i dag ganska korrt, hwarföre med detta ämne till ett längre Plenum kunde uppskiutas; emedlertid kunde Herr Tham tillåtas att lägga sina tankar till Protocollet.

Herr Tham, inlemnade sitt project till Protocollet, så lydande:

Förslag till ett underdånigt Beswär från Ridderskapet och Adeln till Kongl. Majst, om wåra Arresterade Ledamöter; till antagande eller afslag: då saken widare hos Ridderskapet och Adeln förekommer.

Början till denna händelse, är en skriftelig Billet, hwilken ankom till Landtmarskalken på Riddarehuset den 7 Februari ifrån wår Allernådigste Konung GUSTAF III — ifrån den första Medborgaren — ifrån Landets Fader — som barn — som Medborgare hafwa wi derföre warit uppriktige: En barnslig tillgifwenhet består icke uti räddhåga och twång utan förtröstan och frihet.

Herr Grefwen och Landtmarskalken Lewenhaupt. Ännu mycket äldre än jag, har äfwen oftare sedt långt swårare och bullersammare Plena, än hwilka förefallit under denna Riksdag. Ändock har alldrig någon Landtmarskalk deröfwer klagat. Herr Landtmarskalken tyckes wilja draga Riddarehuset till last: Att ett Samhälle af 900 Personer äro något bullersamt: Att på Propositioner swaras med häftighet Nej eller Ja: Att man ibland får stå på gången, då flere Personer äro indelte på de främsta bänkarne, än sjelfwa utrymmet tillåter.

Deßa olägenheter stå icke i Riddarehusets magt att häfwa. Att Herr Grefwen och Landtmarskalken slagit sig trött med klubban, som jag likwäl ganska obetydligen hörde: Att Herr Grefwe Fersen knutit näfwen i en hotande affigt, annorlunda än en wanlig pathetique tillåter alla slags Talare: Att Herr Grefwen och Landtmarskalken mißtagit sig på Deputations-Ledamöterne, då han likwäl sjelf till Ordföranden lemnat papperet: Att Herr Grefwen förundradt sig öfwer fleres inkommande i skranket, då icke endast Deputations Ledamöter, när de uppropas, derstädes böra infinna sig, utan äfwen tillät Herr Grefwen en stor del af Ledamöter, att till Secreteraren uppspringa och conformera sig med något som war talat, sedan proposition både war gjord och bifallen. — Att widare Riddarehus-Secreteraren är beskylder af Herr Landtmarskalken att föra ett falskt Protocoll, då det ännu för Måndagen den 9 Februari war ojusterat: Att han förlagt en Reservation som Herr Grefwen och Landtmarskalken skulle skriftelligen hafwa ingifwit om Lördagen den 7 Februari, då likwäl ingenting blef af Herr Landtmarskalken skriftelligen inlemnat förrän Måndagen den 9 Februari, och samma Reservation finnes i Protocollet verbotim, samt Originalet hos Riddarehus-Secreteraren förwarat. — Men icke underligt att Herr Grefwen, Lantmarskalken och Excellencen Lewenhaupt förlorat minnet emot Secreteraren; då han på sjelfwa Riks-Salen den 21 Februari swarade Ridderskapet och Adeln, att den dagen icke Plenum kunde ske, efter då mest tiden war förswunnen och klockan ungefärligen 1; men 1 och en half timma derefter anslår Herr Grefwen Plenum klockan 4 samma dag. De underskrefne Attesterne wittna äfwen föga för Herr Landtmarskalken, då de äro underskrefne med wilkor, det heter: **i det hufwudsakeligaste.** Hwad är nu det

det hufwudsakeliga? Woro alla deßa wittnen på Riddarehuset under hela deliberationen båda deßa dagarne? Hwar äro deßa Underskrifter tagne? Huru wore icke Orden förwända? till exempel då Herr Grefwe Fersen nämde 4 Talemän, innehåller Hr Landtmarskalkens uppgift: Landtmarskalken och 3 Talemän. Hade det warit så sagt, hade det mera utmärkt Personen; men hwarken war det sagt, eller står det i Protocollet.

Ännu icke nog! sedan hela Riddarehuset blifwit gjort till part, då det beskylles med en straffbar häftighet hafwa swarat Ja och Nej, så tagas deraf likafullt wittnen. Till slut (Måndagen den 9 Februari) föreslog Herr Baron De Geer att hela denna ordwäxling skulle gå utur Protocollerne; till hwilket wälmenande förslag, efter min öfwertygelse, Hr Landtmarskalken samtyckte, samt yttrade sig med deßa orden: Att Riddersskapet och Adeln lärer icke hafwa fattat min mening rätt; hwarpå strax Riddarehuset efter proposition åtskildes, med den glädjen i själen som hwar och en känner, då hederligt och ärbart folk förenas.

Jag för min del war båda dagarne ibland de första inkomne på min bänk, och bewistade oafbrutit Seßionerne ifrån deras början till deras slut, alldrig föll jag någon i talet. — Att man med Ja eller Nej swarar till propositionerne är efter Riksdagsordningen.

På den lilla oordning när, hwilken är oskiljaktig ifrån stora Samfund i alla fria Stater, war äfwen nu på Riddarehuset icke mera buller, (hwilket tidens obetydeliga utdrägt tydeligen utwisar då wi

wi åtskilldes strax efter klockan 3), än jag många gånger på 1760-talet sett mångdubbelt mera oro, utan att det gjordt uppmärksamhet. Parlamentet i England har nyligen sutit till klockan 1 om natten. Ett Samfund af de förståndigste Min i werlden och bestående endast af en tredjedel Ledamöter emot Oß.

Med ett ord, Herr Landtmarskalken Grefwe Lewenhaupt har jag icke funnit wara oskäligen på Riddarehuset personligen förfördelad.

Detta oagtadt har Herr Grefwen sådant angifwit inför Thronen, icke ihågkommandes, hwad Konung CARL XII en gång yttrade sig: Min Herre tyst! aldrig tala illa om någon inför sin Konung.

Denna här ofwanföre afmålade och wederlagde uppgift, torde wara orsaken till wåra Ledamöters stora och olyckliga Onåd hos Konungen. Wi böra inför Thronen anhålla i underdånighet om bönhörelse. Wi böra i alla fall anropa Konungen, Landets Fader: Den första Medborgaren om Nåd — Nåd för alla; emedan Nåd hos en stor Konung är icke annat än rättwisa; — Men mer än Nåd för den som warit upphofwet till denna öfwer all beskrifning olyckliga handelse.

Allernådigste Konung! Regerings-Formen, säger 15 §., skolandes ingen ehu han wara må, länge hållas uti arrest, utan ställas under dom och ransakning. — Adeliga Privilegierne, säga 5 §., att icke någon Adelsman skall blifwa wåldförd, fängslad eller immanter, innan han till någon grof mißgerning öfwertygad är.

Flere af wåra Ledamöter hafwa redan i fyra weckor warit i strängt förwar.

Tillåt Allernådigste Konung! deras befrielse, eller att öfwer dem genast ransakas och dömmes.

Grefwe Lewenhaupt, Claes. Som förmiddags Plena äro så ganska rara, föreslog han, att Ridderskapet och Adeln om eftermiddagarne kunde komma tillsammans, att afgöra de flera ärender som tarfwa deß handläggning.

Herr vice Landtmarskalken. Det är wißerligen ganska rätt påmint, att Ridderskapets och Adelns göromål tarfwa deß bittida samlande, men ehuru korrt tiden i dag ock kunde wara, så wore det af högsta angelägenhet att nyttja hwarje ögonblick till Riksdagsärendernes afgörande, och skulle Herr vice Landtmarskalken wara angelägen att förskaffa Ridderskapet och Adeln dertill tillfälle, så ofta lägenheten emellan andra nödwändiga göromål det någonsin kunde medgifwa.

Grefwe Hamilton, Adolph, bad att få anmärka, att i förledne Plenum af Grefwe Cronhjelm till Hakunge, uti ett skrifteligt Dictamen blifwit anfördt något som med rätta förhållandet ej wore instämmande, nemligen: att begge Arf-Furstarne Säkerhets-Acten tillstyrkt, då likwäl det wore bekant att endast Hans Kongl. Höghet Hertig CAKL, men ännu icke Hans Kongl. Höghet Hertigen af Östergöthland sig yttradt.

Uppläste Preste-Ståndets Extractum Protocolli i anledning af Herr Leijonmarks Memorial om en Gåfwa till Hertigen af Södermanland, hwilken Preste-Ståndet till en summa af 50 tusen Riksdaler föreslår, på sätt som wid Protocollet bilagde Utdraget innehåller.

Friherre Duwall erindrade, att, för att på en laglig wäg, wore det angelägit att Herrar Talemän först inhämtade Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, emedan ingen direct wäg ifrån Riksens Ständer till någon annan än Kongl. Maj:t är tillåten, och Riksdags-Beslutet af 1779 förbjuder alla sådana underdåniga wördnadsbetygelser till det Kongl. Huset, som leda till utgift; men om Kongl. Maj:t gifwer sin Nådiga tillstådjelse, torde Friherre Duwall wara så beredwillig som någon annan att styrka till bifall af Preste-Ståndets Extractum Protocolli.

Herr vice Landtmarskalken. Hwad Friherre Duwall nu erindrat hade honom ej undfallit; Kongl. Maj:t hade ock i nåder behagat samtycka att Riksens Ständer på sådant sätt, för Hans Kongl. Höghet finge betyga sin djupa wördnad och undersåteliga erkänsla.

Friherre Duwall förklarade sig då widare ingen ting hafwa att påminna emot bifall af Preste-Ståndets Protocolls-Utdrag, och som ej heller någon annan af Ridderskapets och Adelns Ledamöter förmärktes wara af stridig tanka; blef uppå gjord proposition af Herr vice Landtmarskalken hwad Preste-ståndet föreslagit utaf Ridderskapet och Adeln bifallit.

Grefwe Gyllenborg, Henning öfwerlemnade till Herr vice Landtmarskalken Herrar Deputerades uppsatte Project till underdånigt swar angående Säkerhets-Acten, hwilket uppläste sådan lydande.

Stormägtigste Allernådigste Konung!

Di Ridderskapet och Adeln nu få den nåden att med Eders Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd aflämna deß underdåniga yttrande, rörande den af Eders Kongl. Maj:t dem nådigst proponerade Säkerhets-Act, har Ridderskapet och Adeln ansedt deras undersåteliga pligt emot Eders Kongl. Maj:t och deras nit för Fäderneslandets närwarande och tillkommande wäl, fordra af dem, att efter sorgfälligaste öfwerläggning i ett så Rikswärdande ämne för Eders Kongl. Maj:ts fötter nedlägga de skäl, hwarpå Ridderskapet och Adeln fattat det Beslut, att hos Eders Kongl. Maj:t underdänigst anhålla, att få förblifwa wid den af Eders Kongl. Maj:t gifne och af Riksens Ständer för sig och sine efterkommande enhälligt antagne Regerigs Form, utan de förändringar som denna Säkerhets-Act uti samma Regerings-Form skulle göra.

De säkra grunder hwaruppå Swenska Regerings-Sättet ifrån alldra äldsta tider till år 1680 blifwit sotadt, och efter hwilka Undersåtarne warit frie men Laglydige, och Konungarne magtägande, men Lagbundne, hafwa uti 1772 års Regerings Form så lyckligen blifwit stadfästade; de hafwa sedermera igenom den wid 1779 års Riksdag såsom den enda utan någon tilläggning, minskning, rubbning eller ändring antagne, Swea och Götha Konunga Försäkran för ewärdeliga tider blifwit fastställte, jemwäl ytterligare wid 1786 års Riksdag sorgfälligt iakttagne, då Regerings-Formen af 1772 uti Riksdags-Beslutet förklaras för ett ouplöseligt samband emellan Konungamagten och Ståndernes fri- och rättigheter. Att rubbning i deßa grunder skulle antingen leda

leda till Konungamagtens inskränkning eller förlust af Nationens frihet, begge lika wådeliga för Rikets sannskyldiga bästa.

Ett Krig kan i Swerige efter wåra hushållsförfattningar och Armeens inrättning icke börjas utan att genast medföra den af alla mest tryckande beskattning, och i anseende till wårt läge och widsträkta gränsor icke utföras utan största wåda för Undersåtarenas wälfärd och egendom; skulle derföre en Swensk Konung efter 1 §. i den proponerade Säkerhets-Acten och emot 48 §. i Regerings-Formen äga magt att börja Krig utan Ståndens hörande, så woro deras rättighet att beskatta sig sjelfwe enligt 45 §. Regerings-Formen, och säkerheten om deras och Rikets wälfärd, på det mest kännbara sätt dem frånskiljd. Hwarföre ock alla Regerings-Lagar till 1680 förbehållit Riksens Ständer att deröfwer höras och sitt bifall dertill gifwa. Att skipa och handhafwa Lag och Rätt på sätt Konungen nyttigast synes, wore en magt, som Eders Kongl. Maj:t alldrig lärer åstunda, och som åfwen synes följa af hwad derom i 2 §. medgifwes; men då frågan är af så mycken wigt för ett fritt Folk, lärer Eders Kongl. Maj:t Nådigst finna, att en Grundlag wore högst wådelig, om orden deruti blefwe någon tweydighet underkastade.

Denna Medborgerliga eller Personliga säkerheten utgör det wäsentligaste af friheten; denna säkerhet är ej fulleligen bewarad igenom de orden i 2 §., att ingen till lif, åra, lem och gods må förderfwas, om ej derunder förstås och uttryckeligen utsättes, att en Undersåte ej utan efter Lag och Domarens förordnande kan till sin Person fängslas, eller på annat sätt förolämpas; åfwensom rättigheten att ej utan

utan Laga Ransakning och Dom kunna ifrån Embetet skiljas, då sysslan icke är förtroendes tjenst, är i detta Land der tjensten utgör en stor del Medborgares enda egendom, af lika wigt för dem, som rättigheten att njuta ostörd sin öfriga wälfångna egendom tillgodo, när den ej är Lagligen förwerkad, hwarföre ock Eders Kongl. Maj:t wid 1786 års Riksdag täckes förklara, att under ordet wälfärd, jemwäl begripes innehafwande Embete och Tjenst.

Huru beskaffenheten af den Höga Domstol blifwer, som 2 §. omförmäler, är wäl Ridderskapet och Adeln icke widare bekant än orden i §. lyda; men som den synes strida emot hwad Regerings-Formen innehåller om Justitiåmåls afgörande i Eders Kongl. Maj:ts Höga Justitiå-Revision, och Personers beskaffenhet, som den bör bekläda, hwilket allt med Lag och Rätts skipande, hwaruppå Undersåtares frihet och wäl beror, har den närmaste gemenskap, så anser Ridderskapet och Adeln för deras underdåniga del bäst, att wid hwad Regerings-Formen derom innehåller få förblifwa. Att beskatta sig sjelf har warit Swenska Nationens urgamla rätt, så mycket angelägnare, att hädanefter som hittills skedt, wid Riksdagar allena utöfwas, som Bewillningar alldrig kunna tillbörligen jemkas emellan Undersåtare utan wid Riksens Ständers allmänna möten. Ridderskapet och Adeln anse derföre i underdånighet säkrast, att den på lika sätt framgent får af dem tillgodo njutas, hwarom orden i 5 §. af Säkerhets-Acten synes innebära, en för framtiden wädelig otydelighet.

Den rättighet Riksens Ständer efter 42 §. Regerings-Formen äga, att wid Riksdagar i underdånighet för Konunga-Thronen frambära, hwad de för Ri-

Riket och Undersåtarnes wälfärd kunna anse wara gagneligt, blifwer wid måga tillfällen både för dem och den Regerande af högsta angelägenhet, men kan alldrig leda till mißbruk, då det på Konungens Nådiga wälbehag ankommer, att hwad af dem i underdånighet föreslås, i Nåder bifalla eller afslå.

Förklarandet i 9 §. af Säkerhets-Acten att Regerings-Formen af år 1772 förblifwer i sin kraft, så wida den icke uti förenämde Act är ändrad, lemnar föga säkerhet uti Regerings-Formens hufwudsakeligaste delar, då man besinnar widden af 1 §:s innehåll i Säkerhets-Acten och huru, hwad deri finnes om Rikswärdande ärenders skötande, såsom Konungen det nyttigast synes, förändrar snart sagt alla §. §. i Regerings-Formen med hela deß grundwal.

Hwad som i öfrigt i denna Säkerhets-Act förändrar och inskränker Ridderskapets och Adelns ifrån äldre tider erhållne Privilegier, lärer Eders Kongl. Maj:t icke med onåd anse att Ridderskapet och Adeln sig underdånigst undanbedja såsom ländande till förswagande af ett Stånd i Riket, det Ridderskapet och Adeln gör sig underdånigst hopp, att Eders Kongl. Maj:t lärer med lika Nåd, som deß Glorwördigste Företrädare omfatta.

Deßa, Allernådigste Konung! äro de hufwudsakeligaste skäl, hwarföre Ridderskapet och Adeln icke wågat att antaga den af Eders Kongl. Maj:t i Nåder föreslagne Säkerhets Act. Ridderskapet och Adeln som endast haft till föremål Eders Kongl. Maj:ts sanna ära och höghet, samt Rikets fri- och sjelfständighet, begge med hwarannan på det närmaste förenade, äro i underdånighet förwißade, att Eders

ders Kongl. Maj:t med Nåde anser, hwad Ridderskapet och Adeln af en sådan grund nu i underdånighet andraga, och att Ridderskapet och Adeln på deßa skäl underdånigst sig förbehålla att städse så orubbat förblifwa wid hwad den fastställte och af Riksens Ständer enhälligt antagne och beswurne Regerings-Form af år 1772, jemte 1779 och 1786 års Riksdags-Besluter bokstafweligen innehålla. Ridderskapet och Adeln framhärdar, ꝛc.

Friherre Duwall. Detta underdåniga swar, som wi enligt 1617 års Riksdags-Ordning och 1772 års Regerings-Form äro skyldige att öfwerlemna, tyckes i korrthet innefatta Ridderskapets och Adelns tanka och önskan, hwarföre Friherre Duwall begärte Proposition till bifall.

Herr Bergenstråle, Rudman. Ehuru han ej till alla delar instämt i hufwudsaken, wille han dock ej wägra expeditionssättet; men som tiden är korrt och ämnet granlaga, förbehöll han sig att det måtte hwila till nästa Plenum, för att då deröfwer få yttra sig.

Friherre Wachtmeister. Projectet instämmer med allas wår tanka och med wårt beslut, och när frågan endast är att werkställa hwad som blifwit beslutit, lärer ingen betänketid behöfwas.

Herr vice Landtmarskalken. Höglofliga Ridderskapet och Adeln lärer wid detta tillfälle ej mera än annars tillåta den att öfwerilas som begär betänketid, helst att lägga ett ärende på bordet är en så naturlig som alltid heligt hållen rättighet.

Up-

Uppå begäran af Ridderskapet och Adeln förklarade Herr Bergenstråle sig wäl willig att af aktning för Ridderskapet och Adeln desistera från sin begäran att yrka sakens hwilande, men några andra Herrar på bänkarne åskade att den måtte ligga på bordet.

Friherre Duwall, medgaf att den rättigheten hwarken kunde eller borde betagas; hwartill

Herr vice Landtmarskalken lade, att det wore så mycket nödwändigare som under uppläsandet något skriffel förmärkts, som behöfde rättas; — Herr vice Landtmarskalken kunde ej lofwa att denna saken nästa Plenum kunde företagas, men så snart möjligt eljest blifwer, wille han densamma föredraga.

Friherre Wachtmeister förklarade, att han trodt tillständigt att begära werkställigheten af hwad unanimt blifwit afgjordt, helst ämnets angelägenhet och wår underdåniga wördnad fordra att det skedde med det skyndsammaste; och ubad sig derföre den försäkran af Herr vice Landtmarskalken att det nästa Plenum måtte företagas.

Herr vice Landtmarskalken. Ämnet är wißerligen af högsta wigt, och Ridderskapets och Adelns önskan wille han gärna ställa sig till efterlefnad; men kunde ingenting utlofwa till nästa Plenum. Han ärnade föredraga målen efter åldren, men skulle dock lemna några af de gamla minst angelägne ad acta för att föredraga det mest preßanta.

Herr vice Landtmarskalken påminte att tiden nu wore förfluten. Det Hemliga Utskottet wore af

Kongl.

Kongl. Maj:t kallat till klockan 11, och flere andra Utskott till den tiden utsatte.

Friherre Lantingshausen, Albrecht, begärde att innan Ridderskapet och Adeln åtskildes få upplåsa ett Dictamen ad Protocollum; men Herr vice Landtmarskalken upprepade att tiden wore förliden.

Friherre Duwall. Det är bedröfligt att Ridderskapet och Adeln för trångsel af tid ej kunna få sina angelägenheter föredragne; om Plenum tidigare kunde begynnas, hunne wi att få saker före, hwartill nu ej ses möjlighet; Öfwertygad att Herr vice Landtmarskalken hyste alltför stor interèt uti bibehållandet af den rättighet Lagen Oß tillägger, bad han att Herr vice Landtmarskalken derutinnan måtte räcka Oß sina armar till hjelp, och tillåta Friherre Lantingshausen att upplåsa sitt Dictamen.

Herr vice Landtmarskalken wille gärna efterkomma Ridderskapets och Adelns önskan, att Plenum kunde begynnas om de befallte, klockan 8 eller half 9, och att Ridderskapet och Adeln kunde wara öfwertygat att ingen högre än han önskade, att ingen tid, ingen minut måtte försummas; men han kunde ej tillåta att något upplåstes, det han ej sedt, eller hwarom han ej wore underrättad och bad Ridderskapet och Adeln bewara den widtagne ordning att intet som rörer en ny sak, får upplåsas.

Friherre Lantingshausen, förklarade Ämnet af sitt Dictamen alldeles icke wara en ny sak.

Friherre Duwall, annat är ett Memorial, annat ett Dictamen ad Protocollum, det sednare äger ofelbart hwar och en rätt att anföra.

Herr

Herr vice Landtmarskalken försäkrade Ridderskapet och Adeln, att han hwarken kunde tillåta att något upplåstes innan han wißte hwad det innehölle eller bewistade öfwerläggningen derom; men att uti en gammal och på bordet liggande sak yttra sig, wore med ordningen instämmande, att det skedde när målet till afgörande företoges.

Friherre Wachtmeister. Om man ej får låsa ett Dictamen, får man ju ej heller tala; denna rättighet kan man alldrig afstå.

Herr vice Landtmarskalken. I förledne Plenum har en Ledamot (nemligen Herr Flygarell) sig immoderat förhällit och fallit Friherre Adlermark i talet, enligt den rättighet Riksdags-Ordningen mig tillägger, näpser jag honom med 2:ne Plenidagars förlust af sin röst.

Begärtes på bordet.

Kongl. Maj:t hade nyligen befallt att Riksens Ständers Deputerade, som i underdånighet få frambära Tacksägelse-Adreßen i dag eftermiddagen klockan 4, skulle få sig inställa, till den ändan påminte Herr vice Landtmarskalken, att de dertill utsedde Ledamöter mot den tiden måtte infinna sig i Secrete-Utskotts-rummet, de andra Ständen till mötes, för att under Hans Excellences förste Landtmarskalkens anförande sig upp till Kongl. Maj:t begifwa.

Friherre Duwall yrkade det förra ämnet och att Ridderskapets och Adelns Ledamöter från sina bänkar, hafwa en owägerlig rätt att yttra sina tankar. Memorialer wore af en särskild beskaffenhet,

men Dictamina wore ej annat än en hjelpreda för dem som ej litade på sin talegåfwa, ägde en Ordförande rättighet att sådant betaga wore Ridderskapets och Adelns närwaro på detta stället förgåfwes; Såsom ett prof af Herr vice Landtmarskalkens benägenhet anhöll han, att det ej måtte refuseras Friherre Lantingshausen att uppläsa sitt Dictamen, hwilket efter hans egit tillkännagifwande icke anginge någon ny sak, han wore en så wärdig Ledamot att han borde tros på sina ord.

Herr vice Landtmarskalken. Om han understode sig gå från ordningen skulle han gärna bifalla Ridderskapets och Adelns önskan, men deßutom wore tiden förliden och Kongl. Maj:t lärer nu wänta det Hemliga Utskottet; och Höglofl. Ridderskapet och Adeln lärer ej pålägga honom att göra något snörrätt mot Författningarne, helst Kongl. Maj:t till denna tiden kallat Utskottet.

Friherre Lantingshausen förklarade sig i anseende till tiden nu desistera från sin begäran.

Friherrar Duwall och Wachtmeister sammanstämde i det förbehåll att ifrån Ridderskapets och Adelns rättighet ej kunde desisteras eller något deraf bortgifwas, ehuru Friherre Lantingshausen, emedan tiden wore förfluten sig ifrån sin talan begifwit.

Herr vice Landtmarskalken afgeck till Banco-Utskottet och Ridderskapet och Adeln ätskildes.

In Fidem Protocolli,
Bungencrona.

Bilaga.

Bilaga.

Utdrag af Protocollet hållit hos Preste-Ståndet den 20 Mars 1789.

S. D. Föredrogs Herr Öfwersten och Riddaren Leijonankars Memorial om en Gåfwa af Riksens Ständers Banque till Hans Kongl. Höghet Hertigen af Södermanland, Rikets Stor-Amiral, af 25,000 R:dr. Specie, hwartill Preste-Ståndet, för sin del, ej allenast af gladaste hjerta samtyckte; utan ock, att den till dubbelt, eller 50,000 R:dr må utgå; men som Ståndet derjemte icke kunde finna lämpeligt att Riksens Ständers Banque med denna afgift beswära, utan att densamma bör af alla Rikets inwånare, genom särskild bewillning, efter repartition utgöras, samt Ståndet förmodade, att deß respective Medständer lära lika willigt ingå uti detta tilla bewis af deras underdåniga ärkänsla mot en så wördad och älskad Furste; så ansåg Ståndet detta ärende böra till det förordnade Bewillnings-Utskottets åtgärd och beredande remitteras, samt derefter Banco-Utskottets utlåtande inhämtas huruwida berörde Summa kunde af Banquen förskjutas emot Ränta och Capitalets snara återbetalande; men att, i widrig händelse, densamma genom negociation å annat håll, genast anskaffas: hwaröfwer Preste-Ståndet beslöt, att låta ett Extractum Protocolli till inhämtande af deß respective Medstånds bifall och samtycke afgå. Ut supra.

Ex Protocollo,
Olof Hambræus.

Tisdagen den 31 Mars.

Plenum klockan half 9.

Justerades Protocollerne för den 21, 23, 24, 25 Februari, samt 7 och 16 Mars, åfwenledes ett Extractum Protocolli till Bonde-Ståndet af den 16 Februari om Privilegierne.

Grefwe Hamilton påminte, att deßa nu justerade Protocoller med alla sina Dictamina måtte tryckas.

Friherre Duwall hoppades att derwid intet hinder måtte wara i wägen.

Herr vice Landtmarskalken. Innan Protocolls-Justeringen begyntes, hafwa 2:ne Herrar sig anmält att tala, dem Herr vice Landtmarskalken i sin ordning wille uppropa, med förbehåll att intet Ventilations Ämne i anledning af deras anförande måtte uppkomma.

Herr Cock, Corfitz Ludvig hoppades att Ridderskapet och Adeln så mycket mer täcktes förlåta honom att han talte öfwer en på bordet liggande sak, som den rörer en af wåra Medbröder, hwarefter han uppläste:

Händelsen i förleden Pleno den 23 Mars, då en Ledamot för rubricerat immoderat förhållande, utan inhämtande af Ridderskapets och Adelns tankar, förkunnades Oß för 2:ne Plenidagar blifwa utesluten, är af en beskaffenhet som torde förtjena att närmare upplysas. Jag skulle wißerligen ej sakna den Ledamot, som är i fråga: Jag skulle åfwen kanske wara färdig, att om wi deröfwer få laglig propo-

proposition, med min röst instämma; men sättet, mina Herrar, är det som bör wäcka wår uppmärksamhet. Efter förra Lagar och Ordningar fordrades Domares inkomne berättelser för att ifrån wår samling utesluta owärdige eller för neslige brott under åklagan ställte Adelige Personer; den Landtkunnigaste sanning är ej tillräckelig, att utan Extract af Domboken wärka uteslutandet. Om ånskönt en hel Landsorts wittnesbörd samfällt instämde att någon så nedrig menniskja gåfwos, som afhändt sjöbrutit solk sin räddade lilla och enda förmögenhet, eller som nekat depositum, eller som med funder och arga list tillsnillat sig, slägtingars och omyndige barns egendom, eller som med oförlåtelig egennytta nyttjat tillfället af någon uppdragen förrättning, att på en gång både bestjåla det allmänna och det enskilta; Om säger jag allt sådant, jemte mycket mera wore alldrig så otwifwelagligt, så kunna slike nedrigheter, icke utan ransakning, skilja nidingen från Riddarehuset, ja icke från de främsta ställen. Ännu mindre bör en Ordförares godtycke kunna uttyda ordet Näpsa, på ett sätt som angriper Riksdagsmanna-Rätten. Påföljden blefwe för wådelig, och det oskyldigaste, det lagligaste yttrande kunde af en wrängsint Landtmarskalk eller deß Vicarius en gång nyttjas som skäl att skilja från wärt Stånd sine mest nitiske och respectablaste Medlemmar. Präjudicatet bör förekommas, och derest Höglofl. Ridderskapet och Adeln ej skulle täckas låta hela saken förfalla, i fall Baron Adlermark dermed åtnöjes, blifwer mitt tillstyrkande att saken i hela sin widd remitteras till Riddarehus-Deputations utlåtande, och hwardöfwer jag utber mig tydelig proposition.

Herr Spaldencreutz, Joh. Ad. Med Ridderskapets och Adelns tillåtelse, torde jag få föra deß minne och omtanka tillbaka på ett ämne, som förewarit uti ett af wåra första sammanträden under påstående Riksmöte. Ämnet angår ingen ting mindre än Ridderskapets och Adelns ära och anseende, samt kan hända hela Rikets wälfärd. — En hwar lärer genast träffa mitt systemål och erindra sig wår enhälliga öfwerläggning om de emot Ståndet och Armeen utspridde smädeskrifter och rygten. Någon tid har Adelns heder warit fredad, och njutit likasom ett stillestånd ifrån uthärdade täta anfall; men detta har åter blifwit störd genom en ny, deßa dagar utropad tryckt Skrift, som innehåller ett af okänd Man wid namn Windahl för Menigheten i Tuna Kyrka och Dalarne, hållit Tal, hwaruti en del af Landets Herrar och Ädlingar beskylles (såsom förförde af utländskt guld), att hafwa wikit ifrån sin Ed, sine pligter och öfwergifwit Konungen, att för enskilt affigt förstöra Folkets frihet och återlåsa det i de bojor, som Konungen en gång kroßat. Jag will icke ingå uti någon utläggning öfwer deßa utlåtelsers owärdighet och ofog, då ännu mig wetterligen ingen Swensk Medborgare eller Adelsman blifwit öfwerwunnen och dömd såsom förrädisk stämplare och annammare af utländskt mynt. Jag will icke omnämna det answar en sådan äreskändare förtjenar. Det bör wara wederbörande Embetsmans och Domares pligt, att uppfylla Lagen. Men, Mine Herrar, då sådane tillmålen snart kunna upptända inbördes mißförstånd, hwaraf lätteligen alstras hädskhet och uppror Medborgare emellan, i synnerhet då menigheten retas och uppmanas af en obuden och obefullmägtigad Talares wrångwisa omdömen, lärer det blifwa af ytterstа nödwändighet, att med alla krafter återställa Medborgeliga lugnet, hwilket i wårt Fäderneslands nu warande wådeliga belägenhet, är så mycket oumbärligare som Rikets grannar blifwit Rikets fiender, och alla Wapenföra Inbyggares armar torde snart behöfwas till Swenska Jordens förswar, åfwen som den samdrägtigaste beredwilligheet och förening ärfordras till Krigsanstalternas och Riks-Caßans understöd.

För att mota de wådeliga följder, som för Medborgares trygghet och Fosterlandets wäl kunna åstadkommas af smädeskrifter, och för att icke söndra swenska hjertan och sinnelag, och icke förspilla det mod och den styrka, som tarfwas emot utrikes fiender, lärer Ridderskapet och Adeln, af mindre noggranhet om upprättelse för öfwergångna oförrätter, än af omtänksamhet att bewara allmänna wälfärden, finna för rådeligast, att hos de andra Respective Medstånden förnya deß den 6 Februari gjorde och ännu obeswarade anhållan om biträde till utwärkande af ett Kongligt Förbud emot dylika anstöteliga pappers författande och utspridande. Af äldre stadgar hafwa wi till denna begäran ett märkeligt stöd och exempel, medelst ett under den Store GUSTAF ADOLPHS Regerings-tid den 24 November 1612 utfärdadt Riksdags-Beslut, hwars första punct, hwilken jag torde få upplåsa, ganska tydeligen wittnar, att Ridderskapets och Adelns wärdighet, då som nu på enahanda sätt antastad, blifwit upprätthållen af alla Riksständen och skyddad af Konungamagten. Enär Ridderskapet och Adeln är försedt med ett så betydande hufwudskäl, att få sitt påstående

ende upptagit och handterat såsom ett angeläget och tillbörligt Riksdags-ärende, så böra wi icke tweka om wåra Medståndets bewägenhet, att både snart och enigt samtycka dertill, än mindre böra wi mißt trösta om ett nådigt bifall af wår Konung, som tagit sig till ett lyckligt efterdöme det Regeringssätt och de Författningar, som en af Sweriges wisaste Regenter, den odödeliga GUSTAF ADOLPH stadgat och följt, och derigenom danat detta Lands mest lysande tidehwarf. Skulle Höglofl. Ridderskapet och Adeln gilla min hemställan, så torde, till befrämjande af samma ordning och utwäg, som år 1612 blifwit widtagen, och under åberopande deraf, de öfrige Ståndens biträde anlitas, genom en Deputation eller särskillt nu nu färdat Protocolls-Utdrag, och deräst utlåtandet icke så skyndesamt meddelas, att denna Ridderskapets och Adelns angelägenhet i samråd med alla 4 Stånden kan bringas inför Tronen före sista dagarne af Riksdagen, så lärer Ridderskapet och Adeln likmätigt sitt föra Beslut, enskillt bönfalla om Kongl. Maj:ts nådiga åtgärd, och till deß winnande nyttja äfwen det af mig i dag förebragte skäl.

Herr vice Landtmarskalken. Denna påminnelsen är så wärdig och instämmande med hwad Ridderskapet och Adeln tillförne beslutit, att näppeligen någon deröfwer lärer wara af annan tanka. Herr vice Landtmarskalken instämde derföre att nytt försök kunde göras hos de andra Stånden, då de tillika om 1612 års Riksdags-Beslut kunde underrättas. Bonde-Ståndet hade redan yttrat sig, således torde påminnelsen endast behöfwa göras till de andra.

Herr

Herr Spaldencreutz önskade att Expeditionen äfwen kunde afgå till Bonde-Ståndet; det torde kanske foga sig i anledning af de nya skälen.

Ridderskapet och Adeln hördes allmänt häruti instämma och Herr vice Landtmarskalken gjorde proposition:

Bifaller Höglofl. Ridderskapet och Adeln att genom en Deputation hos de andra Stånden påminna om swar på wår föreställning om Smädeskrifterne i conformité med hwad Herr Spaldencreutz yrkat?

Bifölls.

Grefwe Claës Lewenhaupt påminte, att Deputationen nu genast kunde utses att afgå när de andra Stånden hafwa Plenum.

Friherre Duwall instämde wäl i bifall till Propositionen, men det torde draga ut på tiden. Wårt Stånd är på det ogudaktigaste angripit: det är ej utur sin ordning att directe uppwakta Hans Kongl. Maj:t och tillika anmäla wårt bekymmer hos huswudet för Lagen, Riks-Drotsen. Wi kunna alldrig göra det nog skyndesamt, wi weta ej hwad gift kan sig utsprida i en aflägsen Landsort. Wi böra ej mißtrösta att Kongl. Maj:t nådigst lärer upptaga wår underdåniga önskan, längtan och trängtan; den utkomne Skriften wanärar Oß och Honom tillika såsom Konung för ett wanärat Folk.

Häröfwer begärde Ridderskapet och Adeln proposition, samt att Herr Generalen Duwall, behagade åtaga sig att anföra Deputationen.

 Herr

Herr vice Landtmarskalken. Det torde wara nödigt innan Beslutet går i wärkställighet, att Ridderskapet och Adeln blifwer underrättadt när Kongl. Maj:t behaar emottaga en Deputation. Om derföre Herr Generalen Duwall täcktes underrätta sig om tiden och stunden.

Herr General Duwall. Det wore en åra som honom ej tillkomme. Herr vice Landtmarskalken är satt att föra ordet hos Ridderskapet och Adeln, det wore således bäst och i sin ordning, att Herr vice Landtmarskalken hos Kongl. Maj:t detta utförer. Hans Kongl. Maj:t har täckts fångna Ridderskapet och Adeln med några nådeblickar; det är att hoppas att Hans Kongl. Maj:t widare torde wilja wisa sig nådig.

Grefwe Claës Lewenhaupt önskade att det måtte ske i dag.

Herr vice Landtmarskalken. Han hade trodt att det så mycke mer skulle behaga Ridderskapet och Adeln om Herr General Duwall, som begärtes att anföra Deputationen åfwen anhölle om tiden dertill: men om Ridderskapet och Adeln så befallte, skulle Herr vice Landtmarskalken detta hos Kongl. Maj:t anföra; men det wore omöjligt att sådant kunde ske i dag, men wid första tillfälle skulle Herr vice Landtmarskalken det iakttaga och trodde sig nästa Plenum derom kunna lämna swar.

Herr Cock, Ludvig begärte att Deputationen nu måtte utses, liksom wid Tackfägelse-Adreßen.

Herr Spaldencreutz. Till Kongl. Maj:t lärer det icke paßa sig, att någon annan än Herr vice Landt-

Landtmarskalken anförer Deputationen; men till de andra Ständen utbad han sig att Herr General Duwall wille förrätta det.

Friherre Duwall bad att allting måtte få gå i sin ordning, det wore manligt att Deputationerne anfördes af en Grefwe, och här wore så många Grefwar, som med lika och mera skicklighet än han kunde utföra Ridderskapets och Adelns åstundan.

Herrarne på Grefwebänkarne begärte att Herr Generalen wille wara anförare, och många af dem tillbudo sig att gå med i Deputationen.

Friherre Duwall förklarade sin djupa wördnad, aktning och åtlydnad af Ridderskapets och Adelns wilja, och försäkrade att han af denna Commißion skulle acquittera sig så widt hans skicklighet medgaf.

Åtskillige Herrar af Ridderskapet och Adeln begärte än widare att Deputationen nu genast måtte utses, för att afgå någon dag när de andra Ständen finnes wara församlade; men Herr vice Landtmarskalken föreställte, om Ridderskapet och Adeln ej funne att det wore af någon consequence och följd, att en Deputation skulle utgå från ett Stånd som ej wore församlat; den andra utwägen med ett Extractum Protocolli är wanlig och öflig.

Friherre Duwall instämde deruti att ändamålet bäst winnes med ett Extractum Protocolli.

Herr Linderstedt, Johan. Här äro 2:ne frågor som böra åtskiljas, den ena att gå till Kongl. Maj:t, den andra till wåra Medständer.

Herr Spaldencreutz. Bäst är att först försöka, att winna de andra Ståndens biträde och sedan ge-

gemensamt kunna gå till Kongl. Maj:t, för att på samma sätt som 1612 få något infört i Riksdags-Beslutet.

Friherre Wachtmeister instämde med Herr Spaldencreutz, med tilläggning, att derest wi ej från de andra Ständen få swar eller dermed länge dröjde, wi då såstilt kunde wända Oß till Hans Kongl. Maj:t.

Efter någon widare öfwerläggning förenade sig Ridderskapet och Adeln och biföll den Proposition Herr vice Landtmarskalken gjorde så lydande:

Bifaller Höglofl. Ridderskapet och Adeln att genom ett Extractum Protocolli jemte Deputation, de andra respective Ständen anmodas att uti detta ämne meddela sitt yttrande, men derest dermed skulle dröja, Ridderskapet och Adeln då wänder sig till Kongl. Maj:t med underdånig remonstration genom utsedde Deputerade?

Friherre Lantingshausen, Albrecht, som efter någon swårighet fick tala, ändrog att hans affsigt wore att få uppläsa det Dictamen uti ett flere gånger förehaft ämne, hwars uppläsande i sista Plens Herr vice Landtmarskalken wägrat, och hwarifrån Friherre Lantingshausen då, med förbehåll af sin rätt sig begifwit; men deßförinnan utbad han sig att i afseende på Herr vice Landtmarskalkens wägrande få andraga följande till Protocollet:

Med all den aktning jag är Herr vice Landtmarskalken skyldig såsom Ordförande för detta wördnadswärda Samfund, kan jag ej underläta att yppa den oro, som Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken hos mig wäckt, derigenom att mig wid sista Plenum wägrades att uppläsa ett af mig författat Dictamen.

Om

Om om min och Ridderskapets och Adelns rättighet, att såsom Swensk Riddersman fritt och utan någons granskning yttra wåra tankar till Protocollet, önskade jag att blifwa underrättad om de grunder hwarpå Herr vice Landtmarskalken stödjer den wida utöfwer Riddarehus-Ordningen och Riksdags-Praxis extenderade myndighet, med hwilken Herr vice Landtmarskalken tillägnar sig den rätt, att genomläsa alla Dictamina innan de få till Ridderskapets och Adelns omprröfwande öfwerlämnas. Skulle någon den minsta anledning härtill finnas uti wåra beswurne Grundlagar, då wore jag på det högsta obefogad att beswära mig öfwer Herr Öfwerstens och vice Landtmarskalkens emot mig och samtelige Ridderskapet och Adeln wisade obenägna förhållande, men jag wågar säga, att i detta fall saknar Herr vice Landtmarskalken Lagens stöd.

Så wäl i anseende till det jag redan anfört, som i anledning af de försäkringar Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken flere gånger inför Ridderskapet och Adeln förnyat, att ej i minsta måtto wilja kränka Ridderskapets och Adelns rättigheter, gör jag mig förwißad, att Herr vice Landtmarskalken hädanefter lärer lämna en ibland de ypperstа af wåra fri- och rättigheter oqwald; jag menar den, att i detta Riddarehus obehindrad och utan att wara underkastade någon Censors omprröfwande få meddela hwarandra wåra tankar. Jag förklarar här till Protocollet det jag för min del alldrig samtycker, att denna rättighet blir Ridderskapet och Adeln betagen, och jag gör mig det hopp, att det högt upplysta Samfund lärer härutinnan med mig instämma.

Der-

Derefter wille Friherre Lantingshauſen uppläſa det egenteligen i fråga warande Dictamen.

Herr vice Landtmarſkalken. Efter Friherre Lantingshauſen trodt ſig ſiſta Pleno af Herr vice Landtmarſkalken förfördelad, wore ingen ting billigare än att Herr vice Landtmarſkalken ock njöte af Ridderſkapet och Adeln den rättwiſa att få förklara ſig. Han trodde ſig ej hafwa felat: Egenkärlek borde förkaſtas, och det gjorde han gärna; men ehuru Friherre Lantingshauſen anſett ſig i ſine rättigheter förnära trädd, hade likwäl Herr vice Landtmarſkalken då ej gjort annat, än det hwartill gammal Praxis wiſat honom wägen. Den wore ſådan, att när en ſak blifwit lagd på bordet, hade ej något i denſamma fått uppläſas, för än ſaken å nyo företoqs. Wore förhållandet ſådant, ſå wore Herr vice Landtmarſkalken, för Friherre Lantingshauſen och Ridderſkapet och Adeln diſculperad.

Friherre Lantingshauſen. Det wore möjligt, men uti den utlåtelſen Herr vice Landtmarſkalken haft, det en Ledamot ej äger rätt att uppläſa ett Dictamen innan det för Ordföranden är uppwiſt, kunde han eller Ridderſkapet och Adeln icke öfwerensſtämma.

Herr vice Landtmarſkalken hemſtällde om ej i alla tider bruket warit, att alla Memorialer förſt inſinuerades hos Landtmarſkalken?

Dertill ropades af Friherre Wachtmeiſter jemte ſtörſta delen af Ridderſkapet och Adeln: **Ja, men ej Dictamina.**

Herr

Herr vice Landtmarſkalken. Deruti hade Herr Friherre Wachtmeiſter rätt; men då borde de ej uppläſas förr än ſaken kommer före; hwarefter Friherre Lantingshauſen fick ljud och uppläſte följande:

Jag behöfwer icke upprepa förloppet med alla de förſök Ridderſkapet och Adeln gjordt för att winna tillträde till Konunga-Thronen, i affigt att tala för ſina häcktade Medbröder. Allt detta är hos Ridderſkapet och Adeln i lika ſå friſkt minne, ſom känſlan af wår ſaknad är bitter och ſmärtande; men mina Herrar! Edre hjertan måſte wara utom allt mått rörde af Herr vice Landtmarſkalkens yttrande wid en af wåra ſammankomſter, då han förklarade, det Konungen förbudit honom att widare erindra om Ridderſkapets och Adelns underdåniga anhållan i denna delen. Hwad är uti all ſällſam belägenhet att göra? Att tiga ſtilla, det förbjuder Ridderſkapets och Adelns ömhet för ſina Medbröder, ömtålighet om ſine fri- och rättigheter, nitälſkan för Lag och Rättwiſa. Att tala har hittills warit fruktlöſt, och förblifwer ſå framgent, ſå länge företräde inför Thronen Oß wägras. En utwägt är öfrig att ſkrifteligen uppwakta Konungen och uti form af Ridderſkapets och Adelns enſkilta Beſwär i underdånighet andraga wårt åliggande. Målet är wigtigt, ty det angår perſonliga ſäkerheten, det är Oß nära rörande; ty här är fråga om Medbröder och wåra Privilegier. Sättet är grundat i Lagarne och wanligt urgammalt bruk. Låtom Oß mine Herrar widtaga denna lagliga utwäg, och dermed framtränga till Thronen. Konungen ſom alldrig wägrat åhöra dylike ſine trogne Underſåtares andraganden, och åſwen ſådane wid detta allmänna Riksmöte nådigt emottagit ifrån

andre

andre Ståndd, lårer icke neka ſitt Ridderſkap och Adel denne på Författningarne ſig ſtödjande rättighet.

I hopp om Ridderſkapets och Adelns bifall till detta mitt wälmente Förſlag, anhåller jag att få uppläſa ett Project till den underdåniga Skrifwelſe, ſom till Konungen afgå kunde, hwilket öfwerlämnas till Ridderſkapets och Adelns mogna granſkning.

Stormägtigſte Allernådigſte Konung!

Eders Kongl. Maj:ts trogne Underſåtare af Ridderſkapet och Adeln låra icke behöfwa andraga huru ogärna de nalkas Eders Kongl. Maj:ts Thron med något ſom kunde hafwa namn af beſwär. Sådane, ehuru grundade uti rättigheter ifrån långliga tider tillbaka, hafwa dock under Eders Kongl. Maj:ts Regering Ridderſkapet och Adeln i möjligaſte måto, ſå mycket willigare undwikit, ſom den mildhet hwarmed Eders Kongl. Maj:t i 17 års tid fördt deß Spira, gjort Ridderſkapet och Adeln lika ſå trygge, ſom fredade af det hägn hwarmed Eders Kongl. Maj:t oafbrutit täckts dem omfatta. Hoppet att uti lika lugn få gå Eder Kongl. Maj:t med trogna och underdåniga råd tillhanda, har wäl hos dem fåſtat det underdåniga tänkeſätt, att föga behöfwa inför Eders Kongl. Maj:t med något beſwärsmål framkomma. Dock ſom händelſer ſig företeckt, hwilka äro högſt ſmärtande för Ridderſkapet och Adeln, ſå täcktes Eders Kongl. Maj:t af mildhet, af rättwiſa tillſtädja att Ridderſkapet och Adeln af ſkyldighet, af naturligt medlidande för Medbröder, kaſta ſig för Eders Kongl. Maj:ts fötter med underdånigſt andragande af hwad dem på det ömaſte trycker.

Aller-

Allernådigſte Konung! Då flere af Ridderſkapets och Adelns Ledamöter hafwa måſt ſakna den perſonliga ſäkerhet, den Riksdagsmanna-rätt, ſom dem efter Privilegier, allmän Lag och Författningar tillkommer, då för flere weckor ſedan uti häkte inmante, de allt hittills warit deruti hållne, förluſtige Eders Kongl. Maj:ts Nåd, beröfwade Makars, Slägtingars och Wänners umgänge, utan hugſwaleſe af den förra; utan tröſt af de ſednare; en del inneſlutne uti högſt oſunda Boningsrum; en del hemſökte af ſjuſdomar, ſom warit en naturlig följd af det olyckliga tillſtånd, hwaruti de ſig befinna; då är det ſom Ridderſkapet och Adeln inför Eders Kongl. Maj:ts Thron, framtränga med underdånigſte beſwär beröfwer; ſamt i lika underdånighet anhålla, om deße Herrar och Mäns allernådigſte befrieſe.

Ridderſkapet och Adeln behöfwa ej inför en upplyſt Konung rättfärdiga ſitt förhållande härutinnan, då de härjemte förklara, att de för ſine fångſlade Medbröder ingen ting ſkulle begära, om de kunde tro dem wara brottſlige, Ridderſkapet och Adeln ſkulle annars wika från den Lag, ſom de beſwurit och heligt wörda; Men anhålla twärtom, att ſamma Lag mätte ſkilja hwad rätt och ſannt är, eller icke. De fångſlades wälfärd, åra och hälſa lider wid tidens utdrägt; och Lagen lider ju längre den ſaknar ſin kraft. Med bedröfwade hjertan ſly Ridderſkapet och Adeln till Eders Kongl. Maj:ts mildhet och rättwiſa, och tillförſe ſig allerunderdånigſt den bönhörelſe, ſom under perſonliga ſäkerhetens beſkydd, ſkall göra Eders Kongl. Maj:ts namn lika ſå ſtort ſom älſkat.

Den högste Guden göre Eders Kongl. Maj:ts Regering för hwarje Deß Undersåte, sall och lycklig, är den önskan som Ridderskapet och Adeln alldrig underläter och hwarmed Ridderskapet och Adeln innesluter sig uti Eders Kongl. Maj:ts Nåd allerunderdånigst.

Friherre Duwall, Johan Diedric, begärte proposition, att Friherre Lantingshausens nu uppgifne project måtte blifwa det, som till Kongl. Maj:t i underdånighet skulle framföras på Adelns wägnar, såsom ett Ståndets Beswär; hwaruti många flere instämde.

Friherre Falkenberg, Georg Hindric, som förut anmält sig att tala, uppropades.

Friherre Wachtmeister frågade om man ej finge deliberera öfwer den förewarande saken.

Herr vice Landtmarskalken sade sig ej wåga underkasta densamma proposition, hwaruppå flere ropade, att den då kund. få hwila på bordet.

Friherre Wachtmeister. Ligger saken på bordet, har jag intet att säga; men gör den det icke, då är det Ridderskapets och Adelns rätt att deröfwer, såsom ett Beswärsmål deliberera.

Herr vice Landtmarskalken måste underrätta Ridderskapet och Adeln, att han med denna saken ej wågade taga den ringaste befattning.

Friherre Wachtmeister. Låge saken på bordet, begärte han åtminstone till Protocollet, att han reserverat Ståndets Ventilations-Rätt deröfwer.

Fri-

Friherre Falkenberg, Georg Hindric, hade fådt vice Landtmarskalkens tillstånd att upplåsa ett Dictamen, hwilket innehöllt en förklaring öfwer deß tecknade underskrift wid bestyrkandet af Hans Excellence Herr Landtmarskalkens angifwelse emot Ridderskapet och Adeln. Friherre Falkenberg bad att få lägga det till Protocollet, och förklarade sig med surprise och motwilja hafwa teknat sitt namn, hwarifrån han nu wille wara dispenserad. Detta skrifteliga anförande lydde som följer:

Då en oförwitelig wandel alltid belönas med ett godt samwete, en owärderlig skatt för den känslofulla; är man detta oansedt under sammanlefnaden ej uti lugn, så länge menniskor ledde af förhastade omdömen, kunna anse oskyldige gerningar brottslige; det är derföre en skyldighet den dömde äger, ej emot dem, emot sig sjelf, för sin äras fredande, att icke med tystnad afbida tidens dödande werkningar, och tills deße njutit deras rätt, med kallsinnighet anse de oblida Domar hwar en egenwilligt afkunnar, utan ransakning eller den förklarade brottsliges hörande, alltid uti deß frånwaro. Tystnad för min del, uti detta wördade Samfund har warit min önskans föremål; men! min stämmas nyttjande är nu mitt yrke, då jag måste förklara sammanhanget af en händelse, en gerning, den jag förmodat icke behöfde förklaring. Flere wärda Ledamöter af Ridderskapet och Adeln, närwarande uti wåra samlingar, de den 7 och 9 sistl. Februari hållne Plena, hafwa utaf Hans Excellence Herr Grefwen och Landtmarskalken Charles Emil Lewenhaupt blifwit åberopade, såsom wittnen till förhållandet deße dagar, och efter tillsägelse, i detta afseende tecknat deras namn å Hans Excellences

Klagoskrift eller deß anförande till Ridderskapets och Adelns Protocoll den 16 nyßnämde månad, med förbehåll och förbindelse efter Lag, Ed och Samwete, att om så påfordras säga hwad hwar en af de uppgifne och genom Hans Excellence förklarade **hufwudsakelige omständigheter** till större eller mindre del kunde wara kunnigt. Enär bewisnings skyldigheter icke tillhöra wittnen allmänneligen, och fällan flere och många wittnen wid en händelse, kunna lika förmärka alla fällde ord, åtbörder och medföljande omständigheter, hälst uti samlingarne berörde dagar, lärer klarligen kunna skönjas, med jemförelse af ofwannämde förbehåll, att ingen Man af de på Hans Excellence Herr Landtmarskalkens Skrift tecknade, någonsin förbundit sig att säga annat, än hwad han sedt och hört af de angifne händelser, icke att han känt dem alla; de å Skriften undertecknade eldas wißerligen af Ridderlig åra och tro, af Medborgerliga dygder: måtte Domarena icke afwika ifrån rätt, och billighet! Lagens kraft, hwar ärlig mans rätt att till deß förswar påkalla wittnen, deßas skyldighet att hörsamma kallelsen, mina pligter mig förestälte, kunde ej tillåta mig wägra mitt namn på oftanämde Skrift, samt följa min böjelse, att hädre tillbringa tiden härstädes uti stillhet och ro än lemna mig ett tillfälle, som skulle förtaga mig en förmån den jag högt wärderat. Jag önskar Samtidens och Efterwerldens rättwisa dom öfwer mina gerningar. Men! för att nu säkert winna min önskan, tillhörer mig förklara, det så omständigheter af angifne förhållandet å Riddarehuset den 7 och 9 sistl. Februarii månad äro af mig sedde eller hörde, samt att mitt namn ej wordit tecknat uti annan affigt, under annat förbehåll, än att wid påfordran sådane allenast intyga.

Om

Om andra wärda Ledamöter inom detta rum äga om händelserne närmare kännedom, är detta mera troligt, då jag på afstånd warande och uti samtal med wänner, endast till någon del hörde, de öfwer klagage Herrar och Måns yttrande. Icke förmärkte jag för min del den uti Skriften omnämde knytta handen; icke hwad som wid Riddarhusbordet med Hr Secreteraren skall förelupit, icke det som säges sig tilldragit inom skranket; ej gaf jag akt på dem som skolat orsakat bullret.

Hafwa de sig sedermera tilldragne händelser warit brydsamma för flere, äro ock följderne oangenäma för mig, synnerligen då mitt namn med surprise tecknadt, wäckt mångas oro, andras tadel. Jag hoppas likwäl härmedelst hafwa ädagalagt alla sådane skäl, som kunna förändra de fattade fördommar, och är förwißad, att jag icke förringat den aktning min Person och mitt Embete bör åtfölja.

Herr Åkerfelt, Nils Henric, gjorde åfwenledes häruti ett förklarande, som han sedermera skriftteligen författat, nästföljande Plenidag lämnade till Protocollet, så lydande: Till min Justification i anseende till den allmänna mißtanka man fattat emot bewittnandet af Herr Grefwens och Landtmarskalkens Klagoskrift, har jag sistledne Plenum, welat taga min reservation, i afseende på widsträcktare upplysning af den i förenämde Skrift omförmälte händelse, än jag kunnat gifwa; men min tanka har alldrig warit att derifrån återkalla mitt namn: så mycket mindre som jag deßutom alldrig kan undandraga mig, att bewittna hwad jag sedt och hört, händt wara. Detta är min tanka och det begrepp jag mig gjort om denna saken. Om min mening wid sist-

nämde Plenum, då underskrifterne woro i fråga, blifwit annorlunda upptagen, så har jag densamma således nu tillräckeligen explicerat.

Herr Kafle, Johan Samuel. På Herr Kafles wägnar öfwerlämnades ett papper af följande innehåll: Herr Baron Leijonschöld fullmägtigas å mina wägnar för Höglofl. Ridderskapet och Adeln tillkännagifwa, att mitt namn hwarken af mig sjelf, eller genom tillstånd åt någon annan underskrifwa låta, under den Skrift Herr Grefwen och Landtmarskalken för Ridderskapet och Adeln låtit uppläsa.

Friherre Boije, Ludvig, begärte att till nästa Pleni-Protocoll få afgifwa det anförande, han i anledning af denna Discours wille göra, hwarefter Friherre Boije på tillfrågan af Friherre Duwall, om han återtager sitt namn, eller om han kunde och wille bestyrka allt hwad Herr Landtmarskalkens Klagoskrift innehåller? swarade: intetdera; ty der wore omständigheter anförde, om hwars sannfärdighet, han wißt icke twiflade; men som dock undfallit deß uppmärksamhet.

Hwarefter Friherre Boije sedermera inlämnade sitt yttrande som följer:

I anledning af den tillåtelse jag sistledne Pleni feck att till denne Dags Protocoll afgifwa sådant yttrande jag önskade göra uti den Discours, som då förehades, rörande underskrifterne å Herr Grefwens och Landtmarskalkens till Hans Kongl. Maj:t underdånigt aflemnade Klagoskrift, och då det skulle wara både obehörigt och onyttigt att uti Ståndet afgifwa något wittnesmål, anser jag dock för nödwändigt att aldra ödmjukast föra Höglofl. Ridderskapet och Adeln till minnes, att enligt sjelfwa orden uti Wittnes-förbindelsen, den alldeles icke äger rum, eller leder till intygande af något annat, än den del och de särskillta omständigheter af förloppet, som hwar och en för sig sjelft sedt och hördt, och då ingen bör tros i sitt wittnesmål kunna öfwerskrida det, så bör det ensamt fria hwar och en från oblida och elaka omdömen; häraf blir således en följd, att mine uti sista Pleno yttrade mening alldrig kan tagas derhän, som jag skulle någonsin welat återkalla mitt namn för den del jag har mig bekant.

Herr Lannerstierna, Johan Wilhelm, ärnade hwarken förklara eller återkalla någon sin underskrift; han wille endast gifwa tillkänna, att han ingen sådan tecknat, som behöfde förklaras eller återkallas, han hade likwäl af flere kringgående listor, öfwer deras namn som underskrifwit Herr Grefwens och Landtmarskalkens Klagoskrift, hwilken förordsakat så mycken uppmärksamhet i Allmänhelen, och för Riddarehuset medfört så widriga följder, funnit, att äfwen en af hans namn derå är uppförd. En upptäckt så mycket mera oförmodad för honom, som han helt noga ärindrade sig att en sådan underskrift icke upplästes med skriften på Riksalen den 21 Februari. Mycken anledning wore således för honom att tro, det denna underskrift orätt tillkommit på de utgående Exemplaren; men om den och nu mera äger grund uti Originalet; så hade han önskat att Subscribenten jemte sitt egit utsatt såsom wederbordt, äfwen den slägtens namn, för hwilken han efter fullmagt sitter. Nu då sådant icke finnes utaf de kringgående Listorne, de samma icke ens utmärka

märka Attestantens förnamn, så wore han föranlåten till wederbörandes upplysning och egen tillfredsställelse, härmed förklara att han för sin del icke widkännes en sådan underskrift, och att den icke står der, hwarken, för hans eller hans Familles räkning, hwars rätt och talan han allena såsom Äfteman här förer.

Herr Lillje, Brynthe. Som Majoren Friherre Otto Lillje ej återkallat sin underskrift, wille Herr Brynthe Lillje till Protocollet, i anseende till namnets likhet, hafwa förwarat, att han ifrån allt deltagande häruti wore fri.

Herr Järnefelt, Carl Johan. Det wore ej hans utan någon annans namn som stod under skriften.

Herr Ehrenström, Gustaf Adolph, gaf tillkänna, att han wore fullmägtig för Bagge af Berga; men att han ej wore någon af de Ehrenströmar, som underteknadt skriften.

Herr Stierngranat, Carl. Han hade intet märkt, att hwad Friherre Lantingshausen anmärkt, blifwit lagt på bordet; han hade wäl hördt att Herr vice Landtmarskalken åberopat Kongl. Maj:ts befallning, att ej kunna göra proposition om en underdånig uppwaktning hos Kongl. Maj:t. Han respecterade den, och skulle wara den första att den efterkomma, den wore ock fullgjord, när widare ej yrkades på afsändande eller anhållan, att i underdånighet få uppträda med en Deputation. Men den wägen som nu blifwit wäckt är en hel annan, laglig och alldrig wägrad. Kongl. Maj:ts nådiga och rättwisa tankesätt är för wäl kändt, att man kunde miß-

tröfta

tröfta det ju icke Ridderskapet och Adeln så wäl som Bonde-Ståndet och de öfrige Medständer finge åtnjuta den rättigheten, att den lagliga wägen inkomma med ett Beswärsmål, som efter wanligheten öfwerlämnas till Stats-Secreteraren, att i sin ordning föredragas. Herr Stierngranat föreslog att Friherre Lantingshausens i detta afseende kunde gillas och antagas.

Friherre Duwall instämde med Herr Stierngranat och begärde proposition, som Ridderskapet och Adeln åfwen yrkade.

Herr vice Landtmarskalken åberopade sig, att han redan för detta gifwit tillkänna, att han enligt Kongl. Maj:ts Nådiga Befallning med detta ärende ej får befatta sig.

Friherre Lantingshausen frågade, om denna befallning wore skriftelig?

Grefwe Lewenhaupt, Claës. Befallningen lärer ej wara sådan, att den hindrar hwad som är lagligt.

Herr Cock, Corfitz Ludwig. Det har ej undfallit Ridderskapet och Adeln med hwad köld Herr vice Landtmarskalken handterar denna saken, denna kölden proponerade Herr Cock genom en Deputation måtte hos Kongl. Maj:t anmälas.

Grefwe Hamilton, uppläste sista orden utur 17 §. Riddarehus-Ordningen som lyder: Att Landtmarskalkens skyldighet är, att han Ridderskapet wäl will. Herr vice Landtmarskalken torde derföre willa Oß så wäl och behaga göra proposition på detta, som är ett wårt Beswärsmål.

Herr vice Landtmarskalken. Han hade trodt kunna undwika, att underrätta Ridderskapet och Adeln, att derest deßa discourser continuera nödgades han absentera sig.

Ridderskapet och Adeln ropade från bänkarne, att målet kunde anses för hwilande.

Herr vice Landtmarskalken. Som han genom discourser från Bänkarne ständigt blefwe förekommen i de Rikswårdande ärenders företagande, nödgades han å wederbörlig ort anmåla, att Riksdagsarbetet ej kommer till slut.

Friherre Cederström, Anders. Ridderskapet och Adeln kan ej åtaga sig den beskyllningen; tids utdrägt kommer deraf att wi ej få proposition.

Grefwe Ribbing. Sällsynta Plena accoumulera saterna.

Friherre Duwall. Wi hafwa sällan Plena, och de åro korrta, när saker af wigt förekomma, är Ridderskapet och Adeln wanligen tranquila att dem afhöra.

Herr vice Landtmarskalken underkastade Ridderskapets och Adelns eget owåldiga omdöme, om sedan Protocolls-Justeringen, han någon ting kunnat fått föredraga.

Sedan tystnad återwunnits och Ridderskapet och Adeln intagit sina ställen, föredrog Herr vice Landtmarskalken det på bordet liggande swaret till Hans Kongl. Maj:t, rörande Säkerhets-Acten, som å nyo uppläsles.

Friherre Bielke. Förslaget hade i förra Plenum tyckts winna Ridderskapets och Adelns bifall, och

och ehuru han warit öfwer deß författande i Expeditions-Utskottet, utbad han sig att wid slutet få göra följande tilläggning.

"Uti hwilkets sistnämdes 3:dje §. under de "der upprepade §. §. af Regerings-Formen af år "1772 icke omnämnes någon ändring af Grundlag, "såsom efter sin natur underkastad Konungens och "alla fyra Riks-Ständens gemensamma samtycke."

Grefwe Ribbing conformerade sig så mycket hårdre med Friherre Bielkes tillägg, som han trodde någon mörkhet wara i Kongl. Maj:ts Nådiga swar om Riksens Råds hörande.

Herr Tham, Pehr. Hoppas frågan blott wara om orden; men ej om saken, han hade sig till minnes något upptecknat, hwilket han uppläste, så lydande:

Wid **Swenska Folkets** Rätt; tillägges att Hertig CARL säger uti sitt tal den 21 Februari på Riks-Salen: **Riksens Ständers** rätt att bewilja Hertigen, har således icke tillstyrkt denna omständigheten i Säkerhets-Acten, hwilket ord: **Säkerhets-Act**, deßutom i hela talet icke är nämnt. — Nu kan ingen mißtaga sig på skillnaden emellan **Riksens-Ständer**, och **Swenska Folket**. Der 1779 års antagne Konunga Försäkran citeras, böra orden verbotim införas: **Wi förklare härmed etc. utan någon tilläggning, minskning, rubbning eller ändring.** Införes till slut utur början af Regerings-Formen: **Att Riksens Ständer enhälligt antagit och beswurit Regerings-Formen, som then i sjelfwa Bokstafwen ord ifrån ord följer. Nu tillåter 1786 års Beslut endast Grundlagens**

lagens öfwerseende efter 57 §. hwar det står, **thå något otydeligt skulle finnas** hwad som i Säkerhets-Acten föreslås, kallas **ändringar** enligt sista ordet i samma Act. — Till att göra ändringar fordras **enhällighet** lika med Grundlagens antagande; och kunna således Ridderskapet och Adeln ingalunda antaga 3 Ständs Pluralitet uti annat än förklaringar, som swara mot otydlighet; Men alldrig uti ändringar hwilka upphäfwa Lagen: Hans Kongl. Höghet Hertig CARL gör samma önskan, då Han märkwärdigt säger: Att det må lända till befästande ej mindre till wår lagliga frihet, än af den oryggeliga Regerings-Form, hwars helgd wi alla så dyrt beswurit och den wi förbundit oß att owilkorligen till det yttersta förswara.

Herr Schultzenheim, David. Jag bär för Herrar Deputerade till Expeditionernes öfwerseende all möjlig högaktning och tillgifwenhet; men med deras benägna tillgift anser jag mig föranlåten andraga, att jag uti den, rörande Säkerhets-Acten, uppsatta Expeditionen saknar några Cardinal-skäl, som uti de Dictamina hwilka till Expeditionen skulle gifwa anledning; werkeligen blifwit anförde. Jag finner Deductionen i anseende till de föreslagne Lag-Articlars förmodande werkan, öfwertygande och wacker, men kanske densamma kunde litet förkorrtas och deremot införas något, som efter min tanka utgjorde det mäst nerveusa, det mest hufwudsakeliga; det är, nemligen: en underdånig anhållan, att wi blifwa oförryckt både till Bokstaf och Formalitet, bihehållne wid wåra Fondamentala Pacta conventa, utaf hwilka några de mäst bindande Verba formalia inryckas kunde; jemte hwad mera wid Riksdagarne 1779 och

och 1786 belefwat, och af Kongl. Maj:t Nådigst bifallit blifwit; det nämnes wäl, att wid 1779 års Riksdag för tillkommande Swea och Götha Konungar en Edelig försäkran blifwit fastställd; men der finnes icke anfördt, att densamma för **ewärdeliga tider af Kongl. Maj:t med Egen hand blifwit uppsatt, samt att försäkran är af samtelige Riksens Ständer antagen för att wara den enda, hwar Swensk Konung till sina Undersåtare öfwerlämnar, utan någon tilläggning, minskning, rubbning eller ändring såsom orden lyda i** 1779 års Riksdags-Beslut. Annu mindre tydeligen tycktes det betydliga Grundskälet wara widrört, att i Riksdags-Beslutet af år 1786. Samteliga Ständerne utfäste **sig att obrottsligen efterlefwa, och heligt wärda den i en wälsignad stund antagna oryggeliga Regeringsform af d 21 Augusti 1772, hwarigenom Konungamagten och deras Fri- och Rättigheter i ett oupplöseligt samband förenade äro,** samt sedan att wid öfwerwägande af hwad 40, 41, 42, 43 och 57 §.§. i Regeringsformen stadga, de enhälligt stadnat i den tanka, att uti de ärender hwarutinnan Riksens Ständers utlåtande, likmätigt nyß anförda ställen i Grundlagen äger rum, utom i Privilegii- och Bewillningsmål, derom särskilt stadgande i samma Lag igenfinnas, fordras 3 Ständs sammanstämmande Pluralitet, för att göra Riksens Ständers röst. Kongl. Maj:t täcktes ock Nådigst wid samma Riksdag med egna ord förklara: Att denna mening alldeles wore Kongl. Maj:ts egen tanka och att den wore enlig både med Regerings Formen af den 21 Augusti 1772, och med sednaste Riksdags-practique. Deraf synes ljusligen, att Riksens Ständer då funno, att blott wid

wid de anförde ställen utom Privilegii. och Bewilningsmål, 3 Ständs Pluralitet utgjorde Riksens Ständers röst. Ej finnes ibland de uppräknade §. §. den 39:de, som handlar om Kongl. Maj:ts höga rättigheter eller så kallade Jura Majestatica samt om Swenske Folkets eller hwar ens Lagliga rättigheter och Privilegier i gemen; icke heller den 52 §., som talar om särskilta Privilegier ett Ständ angående; icke den 45 §. som säger att ej må emot Lag, Konunga-Ed och Försäkran, påläggas Undersåtare några Krigshjelper, nya Gårder, Uppskrifningar och andra Afgifter, utan Riksens Ständers wettskap, frie wilja och samtycke, undantagande den olyckliga händelsen, att Riket med Härsmagt angripit blefwe; icke finnes ibland de §. §. den 2 §:n, som försäkrar att ingen skall förderfwas till lif och ära, lem och wälfärd, utan han lagligen förwunnen och dömder är; icke heller igenfås bland de anförde ställen den 48 §. som lofwar, att icke Krig och Örlog, utan Riksens Ständers ja och samtycke göras skulle. Det säges i Expeditionen, att före 1680 blefwo icke offensiva Krig utan Nationens bifall förklarade; Nej! efter all min öfwertygelse, har ingen Swensk Konung, sedan skrefwen Lag funnits, hwarken för eller efter 1680-talet förbehållit Sig denna oinskränkta rättighet; icke en gång Konung CARL den XI wid den förökta myndigheten, som Han med Riksens Ständers bifall Sig förwärfwade; ty Han förklarade Sig uttryckeligen bunden till Sweriges Lag och Laga Stadgar, och wi hafwa tillräckligen hört, hwad Konunga-Balken i anseende till Krig utom Landamäret bjuder. Man tager det gemenligen som en afgjord sak, att de 2:ne Konungar man i Swerige någonsin kallat Souveraina, warit öfwer all Lag; men de wore wißer-

wißerligen efter bokstafwen Lagbundne, och det efter Sweriges urgamla Lag, som i Konung CHRISTOPHERS tid alldrasist gillades; der finnes emedlertid knappt någon Bonddräng, som icke för de under Souverainitetstiden hände mißbruk och olyckor, ännu är så skrämd för det ordet Souverain såsom för ett wildjur; men ej gör blotta ordet något till saken, hwilken allenast betyder den yppersta, den öfwerste, som en Konung wißerligen bör wara. Engelsmännerne kalla sin Konung owr Souveraign och äro dock frie: Wi kalla ofta wår Kung Monarch, hwilket Grekiska ord betyder Enwäldig; men wi äre dock frie. Om Konung CARL XI förklarades en Enwälds, allom bjudande och rådande Konung, så war det uti det afseendet sagt, att Enwäldet ej längre skulle residera hos Rådet, som det förut medelst Minorennitets Regeringsformerne warit, och Konungen deremot blott teckna Sitt namn under Besluten. Om samma Konung sades: Gudi allena wara answarig för Sina gerningar, så kunde ju Konungens Sacræ Majestas icke mera då, än nu, sättas till answar för Folket. Om emedlertid några oförsigtiga, då för tiden af Riksens Ständer nyttjade ord gifwit anledning till mißbruk, så war derföre icke Lagen upphäfwen, mycket mindre Konungen fått någon rättighet att förklara Krig. — Under Calmare-Unionstiden woro mißbruken wida större, men derföre war icke Konunga-Balken öfwerända kastad: De den tiden qwäfde sanningar utbrusto sluteligen såsom en Explosion, och den store Swenske Riddersmannen GUSTAF WASA friade ändteligen Fäderneslandet från den sista Utländska wäldswerkaren. — Denna Nation har wäl å ena sidan warit rädd om sin Frihet och sina Lagar, eller åtminstone har densamma icke längre låtit förtrycka

tad, det alldrig nog dyrbara ändamålet dermed, Rikets styrka och wältrefnad, samt Undersåtares säkerhet och sällhet, har Kongl. Maj:t jemwäl högst upplyst och wälbetänkt ansett och yttrat wara det högst nyttiga: Likaledes hafwa Ständerne förklarat för deras största lycka, heder och förmon, att genom denna Grundlag få wara och lefwa fria, sjelfständiga men lagbundne Ständer. Och på sådan förträffelig, oswikelig och bergfast grundwal, har den så af Konung som Riksens fyra Ständer enhälligt för en oryggelig Grundlag för Sig och Efterkommande Regenter och Undersåtare blifwit godkänd, antagen och befästad. I så måtto, när 1772 års Fundamental-Lag till byggnad, pröfning, ändamål och sanskyldigaste fördelar befunnits i Superlativo Gradu, hwaröfwer icke något gifwes, och den således uppnådt möjelig fullkomlighet utaf menskliga åtgärd; så skulle det oförgripeligen tyckas medföra den gensägelse, att med något nytt företag, kunna söka och winna något bättre än det bästa, ett nogare öfwerwägande än det nogaste, ett nyttigare ändamål än det högst nyttiga, en större lycka, heder och förmon än den största, och ett mera waraktigt bestånd än det oryggeligaste; och ändteliden att kullkasta Lagar, som befästade en nyttig frihet och utestängde sjelfswäld, gifne till Rikets upprättelse, styrka och wältrefnad, jemte Folkets säkerhet och sällhet. Hwarthän man alltså måtte wända sig, synes wägen wara igenstängd! ingen förändring eller förbättring kan innefatta ädlare affigter, wigtigare ändamål och större fördelar; af Konung jemte fyra Stånd är den såsom en i högsta måtto wäl insedd, pröfwad, godkänd och oryggelig Lag befästad, och utan Konungs och fyra Stånds lika granskynta bifall och samtycke, synes den icke kunna rubbas,

bas, likt ett hus, som oumgängeligen tarfwar fyra hörn till deß bestånd, ej kan upprätthållas med trenne då det fjerde blifwit undanryckt. Ärro fyra Stånds samtycke oumgängeligt wid frågor om Privilegier, som jemförelsewis blott röra ytan och någon lem af kroppen, fastmer måste det wara, enär hela kroppens, hjertats och lifwets Conservation är föremålet, hwilket 39 §. i Regerings-Formen helt tydeligen utmärker, derest Konungens rättigheter jemte Undersåtarenas frihet och Privilegier sammanfogas under en och samma Conclusion ock beslut. Helt olika förhåller det sig, när i något förekommande mörkt och twetydigt om Lagens förstånd och utöfning, tarfwas upplysning, hwarutom den antingen blefwe mißtydd, wanskipad eller inactiv; men som denna otydlighet ofta ligger mera i skiljaktiga begrepp hos Lagens werkställare, än bristande klarhet i Lagen, så kan upplysningen ej annorlunda winnos än genom Pluralitetens omdöme och tankar, så framt icke Lagens påsyftade ändamål wid werkställigheten skulle blifwa mindre gagnande och brukbar. Men denna förklaring måste wara inskränkt inom och får ej sträckas utöfwer ämnet, och än mindre rubba Lagens Esprit och Grundwal, alldeles på samma sätt, då i ett mindre ljust rum, upphugges flere fönster, för att genom tillkommen större dag, mera klarsynt kunna utröna de förut derutinnan warande föremål; hwarmed ingalunda skadas eller förändras husets grund, men förrättningarne i rummet blifwa mera säkra för mißtag och kunna bättre urskiljas. Det mål som wid sista Riksdag ventilerades, och den Act och Beslut deröfwer fattades, war af sådan beskaffenhet. Ingen ny Grundlag eller förändring deri war å bane eller satt i fråga, utan blott om rätta förståndet, hwarutin-

tillſtod, att Projectet wore författat med mycken styrka och i wärdiga utlåtelſer, men torde förtjena en eller annan anmärkning, ſåſom till exempel, på förſta ſidan hade ganſka nära uppå hwarannan influtit orden: Nåde, i Nåde, Nådigſt; det wore nog på ett ſtälle, för att utmärka wår underdåniga wördnad. Wid perioden om Embetsmäns ſäkerhet ſaknade Han förtroendes Embetsmän, och Uppbördsmäns tjenſter, hwilka åfwen i 1786 års Riksdags Beſlut äro ſärſkilt omnämde. Han hade också förmärkt ordet Man, hwilket ſåſom ägande flere bemärkelſer ej wore ſå ſärdeles paßande, ſamt kunde derföre förbytas, och Ridderſkapet och Adeln ſättes i ſtället. I öfrigt önſkade han Expeditionen kortare och hade derföre dertill projecterat ett utkaſt.

Friherre Duwall. Den wärda Ledamoten war wid ſjelfwa hufwudöfwerläggningen af annan tanka än det Beſlut ſom togs, han har förbehållit ſig att ej taga någon del i denna Expedition, och låter ej wilja ſkrifwa mot ſin egen tanka. Friherre Duwall hoppades denna anmärkning wara efter Hof-Rätts-Coſtumen.

Herr Bergenſtråle widgeck, att han ej warit enſe med Pluraliteten, men hade dock författat följande Project, ſom han uppläſte:

Ridderſkapet och Adeln, hwars yppersta åhåga är att med lif och blod wara Eders Kongl. Maj:ts i alla wådeliga händelſer, ſom nu eller framdeles hota Deß höga Perſon och Rikets ſjelfbeſtånd, förklara i underdånighet den af ſamtelige Riksens Ständer med Edelig förpligtelſe antagne och genom 1779 och 1786 års Riksdags Beſlut än ytterligare ſtadfäſtade Regerings-Form af den 21 Auguſti 1772 wara tillräckelig att i alla aſſeenden nu och framgent ſtyrka, ſtadga och befrämja, ſå wäl Konungſligan Rätt, Höghet och Magt, ſom ock Rikets ſjelfſtändighet ſamt hwarje Underſåtes trygg- och ſäkerhet; hwadan ock Ridderſkapet och Adeln äro förwißade att under Eders Kongl. Maj:ts af rättwiſa, mildhet och nåd lyſande ſpira, ſå för Sig och Efterkommande ſkörda frukten af ſäll och lycklig Regering: Uppå hwilka grunder, jemte de flere uti Handlingar och Protocoller anförde ſkäl och ordſaker; med hwilkas upprepande Ridderſkapet och Adeln ej wåga att beſwära en om Rikets wäl och bäſta i högſta måtto bekymrad och ſorgfällig Konung, de underdånigſt anhålla, att Eders Kongl. Maj:t med Nådigt wälbehag täcks anſe, det Ridderſkapet och Adeln för deras underdåniga del ej kunna ofwannämde Förenings- och Säkerhets-Act bifalla.

Herr Majoren Danckwardt, Lilljeſtröm bad, att Ingreßen uti Regerings-Formen ſkulle citeras uti wårt ſwar till Kongl. Maj:t; ty den betyder, att wi ej utan Men-Ed kunna ingå i någon förändring deraf.

Friherre Duwall. För kortheten är det ej paſſande, ej heller möjeligt att kunna utföra alla ſkäl; om 3 Ständ ej kunna upphäfwa det 4:des Privilegier, ſå mycket mindre kunna 3 Ständ upphäfwa Fundamental-Lagen, hwilken ſkyddar alla Privilegier. Tri Ständ ſkulle eljeſt kunna uteſluta det fjerde, och derefter 2:ne af de öfwerblefne det 3:dje. Herr General Duwall biföll Projectet med Friherre Bielkes tilläggning.

Grefwe Claës Lewenhaupt, Ribbing, Wachtmeister jemte många flere förklarade sig wara af samma tanka som Friherre Duwall.

Herr vice Landtmarskalken. Höglofl. Ridderskapet och Adeln yrkar den tilläggning, som Herr Bielke har proponerat (denna tilläggning upplästes å nyo); men Ridderskapet och Adeln lärer nogsamt inse, huruwida det är möjeligt att gå i widare pröfning, sedan 3 Stånd tagit sitt beslut. Då i Lag är belefwat, att 3 Stånds röst äro gällande utom i Privilegier och Beskattningsmål.

Herr Spaldencreutz. Den föreställning Herr vice Landtmarskalken gjort emot behörigheten af Baron Bielkes tilläggning förer mig till ett oumgängeligt ehuru oförmodat yttrande om beräkningen af Riksens Ständers stämma icke i den händelse, då en och annan Lagfråga skall afgöras, derom 3 §. i 1786 års Riksdags-Beslut stadgar, utan wid det tillfälle, då rätta och egenteliga Grundlagen skall undergå förändring, såsom nu skulle sig tilldraga genom Säkerhets- och Förenings-Acten.

Att Riksens Ständer af 4 Stämmor bestående röst-rättighet i sådant fall bör blifwa gällande ingalunda efter flesta antalet, utan efter sammanstämmigheten, anser jag så mycket mera ofelbart, som, wid en noga jemförelse emellan 1772 års Regerings-Form och 1786 års Riksdags-Beslut, finnes, att detta sednare icke haft afseende på någon presupponerad förändring i Grundlagen. Sättet att deruti winna tillökning eller förminskning, omtalas wäl uti 39 §. Regerings-Formen, likwäl förnämligast i den afsigt, att Riksens Ständer icke måtte, på sätt som under förra Regeringssättet tillgått, göra inkräktningar på Konungamagten; men denna anledning, den enda man af wår nu antagne Grundlag äger till möjeligheten af någon jemkning, medförer dock hwarken den slutsatsen, att 3 Stånd kunna med utesslutande och fullkomlig kraftlöshet af det fjerdes tanka upplösa Bandet emellan Regent och Undersåtare, och frisäga ett helt Stånd eller Meddelägare i Lagstiftande Magten ifrån en åtagen Edsförbindelse, ej eller den följden att 1786 års Beslut i minsta måtto deciderar, i frågan om Grundlagen. När jag sagt, att 39 §. ensamt nämner Grundlag, när 1786 års Riksdags-Beslut upplyser, att denna §. då icke warit under öfwerläggning utan blifwit utesluten bland de upprepade 40, 41, 42, 43 och 57 §. §. så lärer allt twifwelsmål förswinna, huruwida samma Beslut innefattar något wißt och säkert förordnande om röst-beräkningen wid Grundlags förändring. Jag kan derföre icke för min del lämpa Riksdags-Beslutet till annat, än den borgeliga eller privata Lagens afskaffande eller antagande.

Att så måste wara, intygar både ordningen och ordalydelsen af förenämde §. §. Den 39 §. är satt i första rummet framom den 40 och 41 §. §. Deßa begge innehålla icke något annat än det enkla ordet Lag; en bemärkelse som alltid warit gifwen och ännu är bibehållen till Titel för wår Lagbok, eller det sammandrag af borgerliga rättigheter och förbindelser, som skall tjena till förswar för enskilte mäns ägande rätt och säkerhet, samt till rättesnöre för Domare eller Samhällsordningens handhafware. Hade 40 och 41 §. §. med ordet Lag skolat gifwa anwisning både på Fundamental-Lag och Medborgerlig

gerlig Lag, så hade ju den förutgående 39 §. warit alldeles öfwerflödig; men då sådant hwarken kan antagas eller påstås, utan hwarje §. i synnerhet i en Regerings-Form måste innebära sin egen afsigt, så bör man nödwändigt bewara hwar och en bokstaf, än mer hwar och en särskilt §. wid den kraft ordalydelsen, en naturlig likställighet och okonstlad tolkning medgifwer. Jag är således öfwertygad, att 1786 års Beslut, alldeles icke bör hänföras eller emot sitt tydeliga innehåll utwidgas till frågan om Grundlag, men derest någon osäkerhet hos andra skulle finnas, och twätydigheten icke kunna af de nu anförde skäl undanrödjas, så lärer likwäl denna skiljaktighet i tänkesätt böra handteras och afslutas på ett med Regerings-Formen öfwerensstämmande sätt. Det will säga, att om Ridderskapet och Adeln ej inser saken lika klart med mig, lärer Baron Bielkes tilläggning böra hwila, och till särskilt utredning och beprösning komma, på det wi med de andra Stånden må i en ordentlig och laglikmätig wäg först kunna meddela wåra tankar, och sedan wända oß dermed till Hans Kongl. Maj:t; och torde emedlertid, ifall 1786 års Beslut sinnes hinderligt för den föreslagne tilläggningen wårt underdåniga swar på Säkerhets-Acten kunna bifallas och expedieras sådant det författat och upplåst blifwit.

Friherre Duwall. När han tog sig den friheten att tillstyrka Friherre Bielkes tilläggning, stödde han sig på de under ventilationen bifallne Dictamina. Grundlagen kan ej ändras af 3 Stånd, sådan kan ej meningen wara af 1786 års Beslut, sådant bewisar begynnelsen af deß 3 §, det omnämner ej heller den 39 §. Regeringsformen, denne Funda-

Fundamental-Lag i hela sitt sammanhang tagen medgifwer ingen förändring, och det är öfwerflödigt att bewisa, det Säkerhets-Acten kullkastar Regeringsformen; om han än skulle då på stället, kunde han ej fatta annat begrepp, och med stöd af Lagen, äga wi den styrka och den rättighet, att ingen bör wara oß i wägen, att uppriktigt för wår Nådiga Konung upptäcka wåra tankar.

Friherre Wachtmeister tyckte Projectet med Friherre Bielkes tilläggning alldeles instämma med discourserne och Dictamina, då hufwudfrågan afgjordes. Han understödde widare Friherre Duwalls anförande, hwilket af ingreßen och slutmeningen i 1772 års Regeringsform, samt Konungaförsäkran af 1779 ytterligare bewisas.

Friherre Hermelin, Samuel, lade härtill, att 3 Stånds beslut ej kan ändra Grundlagen, enligt Regeringsformen och 1786 års Riksdags-Beslut. Förenings-Acten kan ej afslutas utan allas samtycke, emedan efter allmän Lag gemensamt bifall fordras till alla föreningar, och änteligen uti Talet ifrån Thronen 1772 innehålles, att uti Grundlag ingen ändring kan ske, utan 4 Stånds beslut och fria samtycke.

Grefwe Ribbing begärte Proposition, skulle Hr vice Landtmarskalken wara af annan tanka, kunde han reservera sig till Protocollet.

Herr vice Landtmarskalken. Höglofliga Ridderskapet och Adeln täcktes ej taga illa upp, att det går långsamt att komma till Proposition, hälst han blifwit afbruten i medlet af sitt tal; hwad som här blif-

blifwit anfört, är byggdt på slutsattser, följder och annalogier efter Logican, men han hade ej hördt något werkeligt Axiom eller något tydligt Lagsens rum citeras. En wärd Ledamot, Herr Spaldencreutz, hade tydeligen förklarat, hwad som bör föregå uti en Quæstio Legis, att den ej bör ensamt handteras af ett Stånd, utan som Lag bjuder. Ridderskapet och Adeln behagade således ej undra, det han twekade, och näppeligen wore att förmå, till att proponera ett sådant beslut som nu begäres; det skall inleda oß i en förtida willerwalla. Herr vice Landtmarskalken wille deremot leda Ridderskapet och Adeln till ändamålet. Projectet från Expeditions-Utskottet innefattar, allt hwad som kan sägas, ställer alla rättigheter i sin ljusa dag och tyckes wara så tillräckeligt, att han hoppades, det Ridderskapet och Adeln ej behagade ställa honom i så swåra omständigheter, än att blott underställa deras godhet, bifall deraf, utan tilläggning.

Friherre Bielke. Om tilläggningen anses som en Quæstio Legis, blefwe hela frågan underkastad omwägen med ett nytt Deliberationsämne, tilläggningen wore en genwäg, och Herr vice Landtmarskalken lärer ej underdraga sig att så gerna nu som då göra Proposition.

Herr von Arbin, Axel Magnus, begärte att ur förra Protocollet få höra hwad de Dictamina innehöllo, som wore begärte till grund wid Expeditionen.

Grefwe Hamilton. Den nu föreslagne tilläggningen är swar på ingreßen i Säkerhets-Acten, införa wi ej denna tilläggningen, så underlåta wi den skyldigheten att swara på ingreßen.

Herr

Herr vice Landtmarskalken. Han hade haft den äran berätta hindren, som äro oöfwerwinnerlige att kasta kull 3 Ständs beslut. Herr vice Landtmarskalken afbröts genom nog oro och mindre stillhet hos Ridderskapet och Adeln.

Herr Spaldencreutz. Då jag för en stund sedan talade i detta ämne, som nog länge uppehållit Ridderskapet och Adeln endast af den anledning, att Herr vice Landtmarskalken nästan ensam har en tanka, som är stridig emot de fleste wåra Ledamöters, trodde jag, att mitt anförande skulle förebygga Herr vice Landtmarskalkens föresatts att wägra oß Proposition. Men bedragen i min förmodan, måste jag nu ställa mitt tal enskilt emot Herr vice Landtmarskalkens öfwertygelse, att anse 3 Ständs tagne beslut helt och hållit werkande emot Baron Bielkes påstådde tilläggning. Den uppriktighet, hwarmed Herr vice Landtmarskalken meddelat sitt omdöme, kan icke mißhaga Ridderskapet och Adeln, dock lärer en sådan Communication icke böra förordsaka något hinder för oß att widtaga och genom Proposition erhålla ett ordenteligt stadgat beslut öfwer en redan ventilerad fråga. Herr vice Landtmarskalken innehar sitt rum ibland oß icke såsom röstägande, utan såsom Ordnings- och Styresman. 18 §. af 1626 års Riksdags-Ordning utsätter gränsorne för Landt-Marskalks-Embetets myndighet. Den består icke deruti, att inrätta och styra ärenderne efter egen urskillning, utan som orden lyda, att befalla och upptaga stämmorne och Vota collationera dem, och straxt låta genom Secretarium författa Resolution och låta den offenteligen afläsa. Deßa ordalag beteckna en ofelbar och jemwäl under de 3:ne nästledne Riksmöten obehindrat utöfwad rätt

hos Ridderskapet och Adeln att deliberera, omrösta och fatta Resolution efter egen, men ingalunda efter Ordförandens mening, hwilken icke ens omtalas eller tillåtes. Den Ed Herr vice Landtmarskalken aflagt föreskrifwer ock, att Embetet skall föras alldeles efter Riddarhus-Ordningen. Samma Ed blifwer icke heller bruten, om den af oß åskade proposition bewiljas och werkställes; ty som jag förut anmärkt, så strider wår tanka hwarken emot Regeringsform eller Riksdags-Beslut. Just det skäl Herr vice Landtmarskalken för sig nyttjat, att frågan såsom mindre tydelig och mindre klart afgjord i 1786 års Beslut bör betraktas och handteras i likhet med en Lagfråga, bestämmer arten af wårt påstående, utwisar att det icke är stridande emot Lag och bör derföre styrka Herr vice Landtmarskalken i den tanka, att proposition både kan begäras och göras. Om Herr vice Landtmarskalken anser Lagen på wår sida twetydig, så lärer deß egit omdöme, grundat på samma Lag, icke eller winna någon sådan styrka, att propositionen såsom olaglig kan innehållas och afslås.

För egen säkerhet må Herr vice Landtmarskalken låta sin tanka och föreställning intagas i Protocollet. Den kan och bör ändock icke tjena till rättesnöre för wårt Stånds åtgärd. Wår i Lagen förwarade frihet att öfwerlägga och besluta, kan icke inskränkas genom wår Landtmarskalks olika begrepp om saken. Det blir wår ensak och stadnar för wårt answar, om beslutet afwiker ifrån Lagen, och Herr vice Landtmarskalken blir alltid fritagen ifrån förebråelser. Hwarföre jag ock hoppas och anhåller, att öfwerläggningen snart må afbrytas med ordentelig proposition till bifall eller afslag på den omtwistade tilläggning.

Fri-

Friherre Reuterholm, Gustaf. Hwad han wille anföra wore ej egenteligen till Ridderskapets och Adelns upplysning, utan snarare directe till Herr vice Landtmarskalken. Han respecterade deß grannlagenhet för 3 Stånds tanka, som han alltid respecterade Individuers. Föremålet är att bära wår tanka till Kongl. Maj:t, ej taga något beslut; han hemställte om ej Herr vice Landtmarskalkens granlagenhet wore för längt drifwen, då den stänger Ridderskapet och Adeln från sin tanka.

Friherre Du Rietz. Frågan är blott om en justering och tarfwar ej så lång ventilation; Expeditionen bör wara korrt men ordalagen inrättade efter Dictamina. Tre Stånds Pluralitet äro wißerligen gällande, men aldrig kunna de kränka Grundlagen, denna min tanka är ej förgripelig, än mindre kan proposition i Conformité dermed wara det.

Herr Schultzenheim. Jag tycker för min del, att wid den af Herr Baron Bielke föreslagne ganska försigtiga tilläggning, allsintet wara att befara, hälst de andra respective Ståndens Beslut ännu icke till Ridderskapet och Adeln ankommit, och utom deß både Regeringsform och Riksdagsordning befalla att **jemte afslaget orsakerne eller dertill bewekande skäl, aflemnas skall.** Ridderskapet och Adeln lärer ock derföre ej wilja underlåta, att sådant med all noggranhet och undersåtlig wördnad fullgöra. 1786 års Riksdags-Beslut wisar med tydligaste ord, hwilka de anförde ställen äro i Grundlagen, der Riksens Ståndens utlåtande äger rum, och der 3 Stånds beslut utgöra Riksens Ståndens röst; skulle emedlertid någon ytterligare betänklighet fortfara wid den i fråga warande tilläggningen, så tycks

kes mig bäſt wara, att inrycka Formalia verba ur 3 §. af 1786 års Riksdags-Beslut: Riksens Ständer räkna för ſin yppersta åra och ömaste pligt, att obrottsligen efterlefwa, och heligt wårda den i en wälsignad ſtund antagne oryggeliga Regeringsformen af den 21 Augusti 1772, hwarigenom Konungamagten och deras fri- och rättigheter i ett oupplöſligt samband förenade äro. Wid öfwerwägande af hwad 40, 41, 42, 43 och 57 §. §. i Regeringsformen ſtadga, hafwa de enhälligt ſtadnat i den tanka, att uti de ärender, hwarutinnan Riksens Ständers utlåtande, likmätigt nyß anförde ſtällen i Grundlagen äger rum, utom i Privilegier- och Bewillningsmål derom särſkilt ſtadgande i samma Lag igenfinnes, fordras 3 Ständs ſammanſtämmande Pluralitet för att utgöra Riksens Ständers Röſt: Det må då i Herrans namn ej blifwa farligt, att andraga Riksens Ständers egna ord, då i ſynnerhet Konungen derwid ſig ſåledes förklarat, att denna mening wore alldeles Kongl. Maj:ts egen tanka; Ridderſkapet och Adeln tyckes i gemen ur de anförde orden ej kunna draga annan ſlutſatts, än att Regeringsformen anſetts för helig och oryggelig, och att blott wid wißa anförde ſtällen Riksens Ständers utlåtande ägde rum, och wid hwilka anförde ſtällen 3 Ständs Pluralitet utgjorde Riksens Ständers röſt, ſkulle ock möjeligen Ridderſkapet och Adeln härwid hafwa kunnat mißtaga ſig, ſå fås ju nödwändigt derom en Nådig upplysning af wår Höga Lagſtiftare, ſom Sjelf författat Regeringsformen, och Nådigſt godkänt det åberopade Riksens Ständers Beslut.

Herr Stierngranat, Carl, wille ej ingå i frågan om 3 Ständs Beslut, eller huruwida Lagen i den delen är tydlig och klar, utan endaſt huruwidt det kan ligga i wägen, att nu få den proposition ſom åſkas. De 3 Ständen afgjorde frågan på Riks-Salen och ſedermera hafwa wi emottagit befallning att afgifwa wårt ſwar; 3 Ständs Beslut ligger oß ſåledes ej i wägen, och Expeditionen bör wara inrättad i ſtöd af de Dictamina dem Ridderſkapet och Adeln gillat och för ſin tanka antagit.

Herr vice Landtmarſkalken wille förſt med korrta ord wända ſig till Friherre Reuterholm; han widkännes ej att han på något ſätt ſökt betaga Ridderſkapet och Adeln eller någon deß Individu ſin rättighet, twärtom, han kände ſin ſkyldighet att den bewara enligt Lag; Friherre Reuterholm hade ſåledes tagit wilſe, och återſände han honom detta till wälförtjent ſwar. I anledning af hwad Herr Stierngranat ſagt, anmärkte Herr vice Landtmarſkalken, att Discourſerne och Dictamina wore många och widlöftiga, men deras hufwudſakeliga ſkäl, ſom ligga i Protocollet äro med Ridderſkapets och Adelns minne och bifall innefattade i korrtare ordaſätt uti projectet, ſom innebegriper allt hwad ſägas kan, men ock derigenom redan nog widlöftigt. Jag respecterar allas tanka, men de ſlutſatſer ſom blifwit gjorde, och Annalogier efter Logican kunna ej öfwertyga mig att 3 Ständs Beslut icke äro werkande intill deß tydelig Lag citeras. Ägde jag rättighet att uttyda Lag, torde jag ock kunna göra ſlutſatſer; men när allt hwad anſtändigt kan ſägas är innefattat i projectet, ſå underſtäller jag om ej det är tillfyllestgörande.

Ridderſkapet och Adeln tycktes ej härmed wara tillfreds, utan yrkade på Friherre Bielkes tilläggning.

Herr

Herr Tigerſtedt, Guſtaf Adolph. Med all den aktning jag är ſkyldig Majeſtätet och Thronen. — Med förbehåll att ej warda exponerad för Underſkrifter af falſka wittnen, will jag okonſtlat tala ſanning. 1772 års Riksdag bewiſade jag; den 19, 20 och 21 Auguſti wore wi utan Lagar. Så ſade Konungen; af hwad ſom paßerade fannt jag ock att det werkeligen så war. Konungen her gifwit oß den Lag och Regerings-Form wi antagit och ſkola efterlefwa. Så länge en warm ådra finnes i min kropp, ſkall jag förſwara de Grundlagar jag då så dyrt beſwurit.

Rikets fiender så på den öſtra ſom wäſtra gräntſen ſtå för wåra portar. På den öſtra gräntſen har kriget ej warit mer än 8 a 9 månader, jag har redan rönt frukten och förlorat näſtan all min löſa Egendom och Folk genom liſt, wåldſamheter och ſmitta, ſom uppkommit af Armeen, och i dena ſtund medtager Landets Inwånare, torde wid min hemkomſt ej finna annat än kojor och en ödejord i behåll. Jag ſacrifierar allt, men ej min frihet, den will jag oſtörd lemna till min efterkomma. Jag underſtäller ſåledes Höglof. Ridderſkapet och Adeln huru ömt och oroande det wara kan att nu finna wår vice Landtmarſkalken genom hinder i propoſitionen, ſtöra det lugn och den enighet ſom wi alle gemenſamt efterſträfwa. Deße mina tankar anhåller jag ödmjukeligen må få inflyta i Protocollet, på det en efterwerld må finna hurudant lynne wåre Landtmarſkalkar haft wid 1789 års Riksdag, och om det warit de ſamme eller Ridderſkapet och Adeln, ſom med rätta tillhört Konungens onådiga utlåtelſer och Nationens förakt.

Herr

Herr von Arbin bad, att Herr vice Landtmarſkalken wille fråga om Ridderſkapet och Adeln widkändes att Friherre Bielkes tilläggning är enlig med Ridderſkapets och Adelns den 16 ſiſtledne fattade Beſlut.

Friherre Lantingshauſen, Albrecht. Uppläſte en del af innehållet utaf Kongl. Maj:ts Tal den 21 Auguſti 1772, hwilket i alla Kyrkor finnes uppſatt, och hwaraf han jemte Friherre Wachtmeiſter funno tydligt, att Grundlagen ej kan häfwas utan begges fria ſamtycke; Projectet till ſwaret jemte tilläggningen är grundat uti wårt Beſlut, fodadt på Friherre Poſſes Dictamen, och wi kunna ej gifwa annat ſwar än i ſtöd af wårt Beſlut.

Herr vice Landtmarſkalken. Han ſkulle wißerligen ej drifwas af annan tanka än den Friherre Wachtmeiſter hyſte, om han ej hade ett olika begrepp om 3 Stånds werkande röſt. Kände han att utom Bewillnings- och Privilegii-mål 3 Stånds ſtämma efter 1786 års Beſlut icke i allt annat deciderade, ſkulle han fatta en annan mening; Denne omſtändighet förordſakade hans delicateße, här wore ej annat anfört än Slutſatſer och Logicå reglor; han bad Herrarne derföre upplyſa ſig med Axiomer och klar Lag.

Grefwe Hamilton, Adolph. Ridderſkapet och Adeln är ſig emellan alldeles enſe, och vice Landtmarſkalken är allena af annan tanka, med 3:ne Axiomer tagne utur Grundlagen kan jag upplyſa honom. Regerings-Form kallas helig, oryggelig, oföränderlig. Med oföränderlig förſtår jag det, ſom ej kan förändras, med oryggelig, det ſom ej kan ryggas,

gas, och med helig, det som icke kan upphäfwas; egenskaper dem Grundlagen skulle mista, om den af 3 Stånd kunde kullkastas.

Friherre Rappe, Wilhelm, Brukspatron. Jag har med någon förundran funnit, att Ridderskapet och Adeln blifwit ledda till öfwerläggning uti ett helt annat ämne än det som först utgjorde deliberationen, och hwilket war antagandet eller förkastandet utaf Expeditions-Utskottets Project till Ridderskapets och Adelns underdåniga utlåtande till Kongl. Maj:t rörande Säkerhets-Akten. Den tilläggning derwid som Friherre Bielke föreslagit, har härtill gifwit anledning, då Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken förklarat sig ej kunna fullgöra Ridderskapets och Adelns åstundan, att i likstämmighet dermed göra proposition, emedan detta tillägg, widrör den frågan om 3 Stånds rättighet att förändra Grundlagar. Under Discourserne härom har Herr Öfwersten och vice Landtmarskalken behagat yttra sig, att om någon bland Ridderskapet och Adeln wore, som i denna fråga kunde gifwa honom fullkomlig upplysning, wille han strax rätta sin öfwertygelse derefter, och fullgöra Ridderskapets och Adelns begäran att inrätta propositionen efter deras wilja. Det är en besynnerlig händelse, att jag just har hos mig liggande en slags Pro-Memoria, som jag för min egen enskilta upplysning i detta ämne författat: Jag har ej det hoppet, att antingen kunna upplysa eller öfwertyga Herr vice Landtmarskalken; men om han så tillåter, och Ridderskapet och Adeln dertill lämnar sitt bifall, så will jag för honom uppläsa mina tankar.

Efter

Efter erhållit tillstånd, och som Ridderskapet och Adeln allmänt yttrade sig önska, att få höra denna Ledamots tankar, uppläsfes följande:

Då ändamålen af Samfunds ingående äro fredandet emot utwärtes öfwerwåld och bibehållandet af den ordning innom Samhället, att hwar och en Medlem deraf njuter lika rätt, det är, lika hägn af Lagen till sin Person, sitt arbete sin egendom; då, efter Samhällets tillwäxt, ej mera kan wärkställas, att famla alla Medlemmarne deraf på ett ställe, och följaktligen hwarje Person särskilt ej kan wisa att honom skedt orätt, eller erhålla rättelse, emot de förfång honom torde händt; så hafwa efter en länglig erfarenhet, alla policerade Samhällen, till uppfyllande af deßa ändamål, antagit en wiß form och ordning genom Medlemmarnes deruti fördelande uti wißa Stånd: styrande, förswarande, dömmande, excequerande, lärande, arbetande, handlande, hwilka, hwarje inom sig ägande ett något nära enahanda Intereße, utgöra lika som smärre Samfund hwaraf det hela består. Och då hwart och ett sådant Stånds Rättigheter lemnas orubbade, eller som är detsamma, då hwart och ett Stånd åtnjuter det beskydd, de förmåner, som swara emot den återtjenst, det gör hela Samfundet, så är detta numera, det närmaste man kan komma, att låta hwarje enskillt njuta lika Rätt.

Utstakandet af deße, hwarje Stånds rättigheter äro Regerings-Lagarne; stadgandet af deßa rättigheter, den försäkran att deßa Regerings Lagar obrottsligen efterlefwa; wärkställandet och handhafwandet deraf, Riksstyrelsen. Till bibehållande och bewakande af detta, hwarje Medlems enskilta och hela Sam-

 fundets

fundets dermed förknippade allmänna bästa, är den utwägen den enda möjeliga, att Medlemmarne af hwarje Stånd, tid efter annan, till wißa, af dem dertill utsedde Fullmägtige uppdraga så wäl eftersynen af deras Stånds enskilta rättigheters bibehållande, som ock den omtankan att utfinna, huruwida och hwarigenom de upprättade Samhälls-Reglorne, till hela Samfundets bästa skulle kunna förbättras, antingen genom upprättande af nya Allmänna Reglor, eller så wida tillkomne händelser dertill skulle föranleda, genom förändring, inskränkning eller tillökning af de särskilde förmåner och rättigheter, som wid första inrättningen man förmodat för hwarje Stånd billiga. Edspligten att upprättade Regerings-Lagar obrottsligen efterlefwa, är således owilkorlig, nemligen så länge de ej äro ändrade. Edsförbindelsen att dem alldrig förändra, är wilkorlig, nemligen så länge de för Samhället äro de tjenligaste och bästa. Det är den öfwertygelsen att inga andra Lagar närmare uppfylla de ändamålen, hwarföre han ingått i Samfund, nemligen deß egna säkerhet och förswar emot in- och utrikes öfwerwäld, att de, på det nogaste förbinda deß enskilta Intereße med det helas; som skall bringa Medborgaren till att älska, att bibehålla, att förswara de upprättade Bolags-Reglorne. Utom denna känsla, utom denna öfwertygelse är en Edsförbindelse ett ganska swagt band. Olycklig den Regent hwars befallningar ej äga annat stöd, än Undersåtarenas Edspligt! olycklige de Undersåtare, hwars lydnad grundar sig blott på fruktan och straff! Lycklige de å ömse sidor, der ordsaken till Befallningarne, der grunden till lydnaden, är öfwertygelsen om det allmänna bästa. Men då Regerings-Lagarne ej mera medföra denna öfwer-

öfwertygelsen; då man twärtom fattar den, att de leda till det allmännas skada eller till enskiltas oförrätt och förtryck; då är det hwars och ens naturliga rätt; att anföra sin klagan, förete sina skäl, begära ändring; alltid med den skyldigheten att åtlyda de subsisterande och för de bästa antagne Lagar, intill deß, på ett ordentligt sätt om nya blifwit öfwerenskommit. Denna är rätta förbindelsen genom Eden.

Jag har sålunda bewisat, att Regerings-Lagar kunna ändras; jag har wisat när de böra ändras; det återstår att wisa huru de böra kunna ändras. Jag går tillbaka till första upprättandet af ett Samfund eller Bolag. Låt oß antaga, hwad jag ofwanföre gifwit anledning till, nemligen att hela Samfundet föreställes af wißa Stånd: föreställ hwardera af deßa, genom en ensam Person: Låt oß följa den förutnämde ordningen: Låt wara, att sju Personer komma öfwerens, att till deras gemensamma bästa, utgöra ett Bolag: Låt wara, att de åtaga sig, hwar och en sitt särskilta göromål, emot betingande af wißa förmoner och wilkor: Den första åtager sig att styra hela Samfundets gemensamma Affairer, hålla ordning, tillse att ingen af de öfrige göra hwarandra inträng uti deras betingade wilkor, förwalta den gemensamma Caßan o. s. w., emot det förbehåll att wara af mesta anseendet, blifwa åtlydd i sina på Bolagsreglorne grundade befallningar med mera. Den andra åtager sig wakthållningen och förswarandet af så wäl Bolags-Intereßenternes Personer som deras gemensamma egendom, emot erhållandet af föda, kläder och andra behof, dem hans syßla hindrar honom att sig sjelf anskaffa. Den 3:dje åtager sig utredan-

det af de stridigheter som inom Bolaget kunna uppkomma, emot ett betingat wilkor att ej behöfwa hindras af enskilt hushållning: den 4:des syßla emot en dylik lön, är att sätta i werket de befallningar som Hufwudmännen till ordningens hållande gifwit: Den 5:tes att emot ett wißt Salarium lära och underwisa de Contraherandes barn, den 6:tes att arbeta den gemensamma egendomen, den 7:des att anskaffa bristande, att föryttra de öfwerflödiga waror, för Bolagets behof, begge deßa sednare med den skyldigheten af ett wißt tillskott af deß förtjenst till det gemensamma Bolagets underhållande, emot den rättigheten att enskilt behålla, och njuta ett säkert förswar för allt hwad de derutöfwer förwärfwa. Låt en af deßa klaga: hans arbete är för trägit, hans utkomst för ringa, jemförelsewis emot de öfrige Intereßenternas. Hwad är att göra? — Efter den erfarenhet man under Bolagets beståndstid wunnit, måste man döma om billigheten af hans klagan; man måste efterse, om han lidit oförrätt, om hans beswär tilltagit, om hans belöning aftagit emot wid första inrättningen; man eftersinnar hwilken, som i jemförelse emot honom äger mindre möda emot större förmoner; man jemkar det ena mot det andra till deß alla njuta lika rätt, som war ändamålet af Bolagets första upprättande. Men låt någon af Contrahenterne wisa skäl, sanna eller falska, låt endera af dem påstå, att förslagen till ändringarne skada Bolaget i allmänhet eller på hans Contraherade enskilte rättigheter för nära; låt honom om motsatsen ej kunna öfwertygas. Kan möjeligen någon fråga uppstå om de gamla Reglorne böra efterföljas? eller kan man supponera att de öfriga äga rätt, att föreskrifwa denne nu klagande, antagandet af de nu föreslagne

ne ändringar emot deß egit samtycke och begifwande? och kan man under allt detta påstå att Bolaget är detsamma, och att hwar och en sker lika rätt? War icke det på den grund att en af Intereßenterne trodde sig oförrättad, som förändringarne företogs? Klagar icke ju denne nu, i fall de antagas, att han lider? Hwarföre skulle den förras klagan upptagas och den sednares icke? — Det är på deßa i sjelfwa sakens natur liggande grunder, som jag stödjer mitt omdöme om sättet, att förändra Bolags Reglor, att förändra Regerings-Lagar. — Det är på deßa grunder som jag anser 1772 års Regeringsform, utom ett gemensamt sammanstämmande bifall af dem som densamma till Bolags-Reglor sinsemellan antagit, ej kunna ändras. Det är icke blott derföre att han är beswuren: ännu mindre derföre att 39 §. föreskrifwer, att Riksens Ständer ej skola något af Fundamental-Lagarne förbättra, ändra, tillöka eller förminska utan Konungens samråd och samtycke: Åfwen så litet derföre att 57 §. bjuder, att man må rätta sig efter samma Regeringsforms bokstafweliga innehåll, till deß Kongl. Maj:t och Riksens Ständer annorlunda derom kunna förenas; utan derföre, att det är emot naturen af ett Bolag, att deß Reglor kunna upphäfwas annorlunda än med alla Contrahenternas egit, eller igenom Fullmägtige gifne bifall; derföre att allt inträng uti en Bolags-Intereßents betingade rättigheter uti hans egit begifwande, är ett deß uteslutande ifrån Samfundet: Derföre, att alla förändringar uti ett Samhälles Reglor, är helt och hållit ett upprättande af ett nytt Samhälle. Men ett nytt Samhälle kan ej annorlunda upprättas än genom en friwillig öfwerenskommelse emellan alla dem som skola blifwa Medlemmar deraf; följakteligen kan

lighet att skilja sig ifrån det Samhället, hwars Pluralitet han förmodar gjort honom orätt.

Förhållandet emellan Riksständen är helt olika: det låter ej säga sig att det ena Ståndet kan wara det andras Fullmägtig; ej heller att ett helt Stånd kan draga sig utur Samfundet, om en Pluralitet skulle på detsamma imponera sådane Reglor, som wore för Samhället i allmänhet, eller för Ståndet enskilt, skadelige. Bewiset som skulle dragas af jemförelsen förfaller således, och den sattsen står fast, att hwarken Konungen med 3:ne Stånd, kan föreskrifwa det 4:de Ståndet någon ny Regerings-Lag, ej heller 4 Stånds sammanstämmande Beslut, påtruga Konungen deras mening såsom Grundlag. En här ofwanföre fäld utlåtelse, gifwer mig anledning att ännu påminna en omständighet utom hwilken, efter wår nu ägande sammansättning af Lagstiftande magten, ingen ändring uti Regerings-Lagarne bör kunna werkställas; De ankomne Fullmägtige af alla Stånd, äro utsände blott för att bibehålla, ej befullmägtigade att förändra det antagne Regeringssättet. De hemmawarande och rätteligen constituerade Medlemmarne böra ej förbigås, wid en så hufwudsakelig fråga. Naturliga ordningen är således den, att ingen förändring af Regerings-Lagarne bör kunna företagas, utan förut gifwen kunskap till alla Landets Inwånare, hwaruti den kommer att bestå; då det de genom besinnandet af deß innehåll och följder, måga åga tillfälle att gifwa sina Fullmägtige de Instructioner, som med deras bästa komma öfwerens, och en tillåtelse och rättighet att ingå uti öfwerläggning af en sådan fråga. Ehu som utan en sådan tillåtelse derom fattar något beslut, har öfwerskridit den rätt som honom blifwit uppdragen. Det

Det war en sådan obillig rättighet som Riksens Stånder under förra Regeringssättet sig tillwällade; det war ock derföre, som namnet Riksens Stånder, ej mera applicerades till Landets sjelfwa Inbyggare, utan endast till deras Fullmägtige wid Riksdagarne, och som deße Riksens Stånder ansågos såsom en särskilt Despotisk magt inom Riket, så mycket mera förhatelig som ingenting hindrade, att se att den ena Medborgaren war den andras förtryckare.

Friherre Rappe fortfor, hela denna Raisonement grundar sig endast på naturliga Lagen och förnuftets slut. Jag har wäl utaf Herr vice Landtmarskalkens Discourser funnit, att det icke är en sådan slags upplysning, som han wille antaga utan en, som grundade sig på anförander utur wåra werkeligen nu existerande Lagar. En sådan kan jag så mycket mindre lämna, som jag alldeles icke kan fatta i mitt begrepp, att en Regerings-Lag kan (annorlunda än Rådslags-wis) föreskrifwa huru en efterkommande Regerings-Lag skall författas.

Herr von Bilang. Ridderskapet och Adeln äro enige deruti att 3 Stånd ej kunna upphäfwa Grundlagen: Men om de det ock kunde, hwad hindrar att wi lämnar swaret enligt med wårt Beslut, hwad hindrar att wi ej få införa Verba formalia utur 1786 års Riksdags-Beslut. Herr Bilang förnyade några gånger sin begäran, att deßa orden måtte införas.

Friherre Düben, Henric Jacob. Riksens Stånder äro kallade till de mest Rikswärdande öfwerläggningar. Om någonsin Riket warit i wåda så är det nu. Ridderskapet och Adeln har klagat att

att sällan får wi Plena, och när wi någon gång få dem, så hafwa wi de största swårigheter att få proposition. När under öfwerläggningar särskildta Ledamöter hafwa icke allenast stridiga utan i de saker, som icke äro stridiga, särskilta tankar; så är det Ordförandens skyldighet, att utur öfwerläggningarne draga en slutsats pro eller contra, för att derifrån göra proposition. Det beswåret slipper Herr vice Landtmarskalken, ty hela Ståndet är ense om swaret till Kongl. Maj:t. Herr vice Landtmarskalken ensam är det icke. Det är beklagligt för Ridderskapet och Adeln, men deras rätt blir icke derigenom minskad. Wi wilja förhålla oß lagligen, alltså måste wi hafwa tålamod; samma tålamod bör äfwen föra vice Landtmarskalken till sin skyldighet, att göra den proposition som Ridderskapet och Adeln säger wara deß tanka. Tiden bortslumras, och hwars är skulden? Wi wänta på Hemliga Deputations yttrande om Rikets undsättning. Fienderne äro kanske färdige att angripa wåra Landamären. Inga pengar, ingen bewillning kan äga rum, för än wi få höra Rikets behofwer. I stället för att Ridderskapet och Adeln i deße angelägna ämnen kunna få höra wår Nådige Konungs önskan och wårt Hemliga Utskotts råd, så bortslöses tiden. Och det för den ordsak att Herr vice Landtmarskalken will wi skola i underdånighet swara Kongl. Maj:t på Säkerhets-Acten, som Herr vice Landtmarskalken will, men ej som Ridderskapet och Adeln will. Jag frågar sluteligen: hwem skall swara Kongl. Maj:t, är det Herr vice Landtmarskalken eller är det Ridderskapet och Adeln.

Friherre Wachtmeister. Hwad som nu syßelsätter

sätter oß är att få Expeditionen jemlikt de Discourser och Dictamina på hwilka wårt Beslut sig grundade. Alla äro wi utaf en tanka, Herr vice Landtmarskalken skiljer sig allena ifrån oß, men han äger ej någon röst utan är tillsatt att föra sakerne i ordning; den rättigheten kan ej betagas oß att sjelfwa justera wår egen tanka; att uppgifwa den, dertill hafwa wi Kongl. Maj:ts befallning, det är en sednare fråga, huru werkande den blifwer eller ej.

Herr Fahnehielm, Pehr. Ridderskapet och Adeln synes wäl samteligen ense till bifall, Herr vice Landtmarskalken dock något skiljaktig. Kongl. Maj:t har wäl tillåtit oß att yttra oß öfwer sjelfwa saken, men det är en ny fråga om rösternas beräknande Stånden emellan, det kan ej på sådant oöfwertänkt sätt lämnas till Kongl. Maj:t eller komma till Communication till Medstånden, hwarföre han höllt före att Herr vice Landtmarskalken hade skäl att wägra proposition i en särskildt sak.

Grefwe Hamilton anmärkte, att frågan är så mycket mindre ny, som just sjelfwa orden stå i Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse.

Friherre Duwall. Propositionen är ren och i Conformite med Discourserne och Dictamina, hwarest redan är talt om 3 Stånds Beslut. Hwad wårkan wår tanka kan hafwa är en annan sak; hwad de 3 Stånden säga förbinder ej oß att säga så eller så. Wår rättighet att lämna swar är authoriserad af Lag och af Kongl. Maj:t Sjelf, och detta swar bör wara conformt med wårt på Discourserne grundade Beslut.

Herr

Herr vice Landtmarskalken instämde med Friherre Wachtmeister, att han här ingen röst äger: han erkände ock Ridderskapets och Adelns rättighet att deliberera och dedicera enligt Lag och Riddarehus Ordning, i den delen kunde ingen skiljaktighet uppstå; han erkände äfwen riktigheten af hwad Friherre Duwall sagt; men det wore en lika fanning, att Ridderskapet och Adeln gillat att tankan och representationen borde wara inskränkt inom ett korrt swar, Protocollet bär derom wittnesbörd; när det projecterade swaret i alla måtto är sufficent, undwikes widare widlöftighet, samt Ridderskapets och Adelns tankar ligga förwarade i Protocollet, dem tiden en gång ej lärer förmå förstöra; skulle då Ridderskapet och Adeln, som ser mig stå emellan twenne farhågor, nemligen 3 Ständs Beslut. . . .

Herr vice Landtmarskalkens tal afbröts genom den oro, som häröfwer uppkom hos Ridderskapet och Adeln.

Då Herr vice Landtmarskalken åter feck ljud, uppläste han slutmeningen af Friherre Bielkes tilläggning, och frågade om Ridderskapet och Adeln tyckte, att han kunde införa den uti propositionen. Hwarpå Friherre Wachtmeister swarade: så mycket mer, som det ej annat är än Ståndets tanka.

Grefwe Lewenhaupt, Claës, efter mitt ringa begrepp om Landtmarskalks-Embetet, anser jag vice Landtmarskalken såsom en Man den der bör framföra Ridderskapets och Adelns tanka.

Herr Tham, Pehr: och referera deras Resolution enligt 18 §. Riddarehus-Ordningen.

Herr

Herr vice Landtmarskalken förklarade å nyo att han ej med, på tydlig Lag grundade skäl kunnat öfwertygas ifrån sin flere resor anförde tanka om 3 Ständs Beslut och styrkte Ridderskapet och Adeln att förblifwa wid det projecterade swaret utan tilläggning, men Ridderskapet och Adeln wille icke begifwa sig ifrån denna tilläggning.

Herr von Engeström, Jacob. Jag hade icke föreställt mig att en så långwarig öfwerläggning nu skulle kunnat äga rum uti den fråga: huruwida 3:ne Ständs sammanstämmande Beslut förmår göra ändring i Grundlagen! Detta ämne blef utaf flere wärda Ledamöter wäckt uti wårt Pleno den 16 innewarande, och tillika så mogit och tydligt bewist, att Grundlagen icke kan undergå någon förändring utan Konungens och alla 4 Riksståndens gemensamma bifall. Icke det minsta anfördes då deremot, mindre hördes af någon wederläggning; proposition gjordes härå, inclusive med de öfrige uti flere anföranden till Protocollet upptagne skäl, emot Förenings- och Säkerhets-Acten, och Beslutet som togs fastställte allt detta. Ännu i dag hafwa flere wärda Ledamöter dels med å nyo upprepade skäl, dels nye omständigheter bestyrkt hwad förra gången war Ridderskapets och Adelns tanka. Jag har haft fördrag att med något anförande falla beswärlig eller medtaga wår dyrbara tid; men då Herr vice Landtmarskalken några gånger och nu på nytt igen, behagat uppmana någon af Ridderskapet och Adeln, att för honom ådagalägga det Ridderskapet och Adelns tanka wärkeligen är grundad uti bokstafweliga innehållet af Grundlagen, så, ehuru sådant wore öfwerflödigt till winnande af den proposition Ridderskapet

och

och Adeln så enhälligt, så enständigt påyrkar; må jag likwäl göra ett försök. Jag har, för min enskilta upplysning sökt utreda denne fråga på mitt enfaldiga wis, och som jag har till hands hwad jag derom till lättande af mitt minne, på papper utkastat, anhåller jag om tillstånd att det uppläsa; icke i afsigt att upplysa Eder Mine Herrar, som nogsamt ädagalagt det i kännen Lagarne och edre deruti grundade rättigheter; icke i förmodan att kunna öfwertyga Herr vice Landtmarskalken, hwars kännedom af Författningarne fordom ofta tjent Ridderskapet och Adeln till upplysning; utan blott i afsigt att för min del swara emot den af Herr vice Landtmarskalken gjorde uppmaning.

Nyßnämde mitt utkast till en deduction i detta ämne lyder såsom följer:

1:o Inledningen och Beslutet af 1772 års Regerings-Form, den wi alla med liflig Ed beswurit lägga de kraftigaste band på alla Rikets Inbyggare att icke något till samma Regerings-Forms förändrande föreslå, mindre på något sätt ingå uti deß upphäfwande.

2:o Likwäl medgifwer 39 §. uti nämde Regerings-Form, att någon fråga om denne Fundamentale Lags **förbättrande, ändrande, tillökning** eller **förminskning** kunde hos Riksens Ständer blifwa möjelig, och derföre uttryckeligen stadgat att sådant icke bör ske **utan Konungens ja och samtycke** och widare: så att ingen olag skall gå öfwer rätt Lag eller Undersåtares frihet och Konungens rättigheter blifwa wanskötte och undertryckte, utan hwar och en åtnjuta sina lagliga Rättigheter och Privi-

Privilegier. Deße äro wilkoren; detta är sättet, hwarmed någon ändring kunde äga rum och tillåtas. 3:o Här nämnes wäl icke den händelse, att Konungen wille göra någon ändring; men då Grundwalen af Swenska Regeringssättet hwilar på 2:ne pelare, nemligen Konung och Ständer; och då byggnaden icke kan bestå utan begges förenade samband och öfwerensstämmelse, så följer otwungit, att i denna föreslälte händelse, icke allenast Ståndernes samtycke fordras, utan ock de ofwannämde wilkoren måste uppfyllas. 4:o Nu frågas huruwida detta samtycke bör wara gemensamt af alla 4 Stånden, eller om detta samtycke kan bero af tre Stånds sammanstämmande Beslut, enligt 3 §. uti 1778 års Riksdags-Beslut. 5:o Under de ämnen hwilka i så måtto höra till 3 §. 1786 års Beslut, kunna icke andra föras än de som innefattas uti de derstädes Nominatim upprepade §. §. Den 39 §. i Regeringsformen är der icke upptagen, följakteligen är den undantagen, det heter: **Uti de ärender, hwarutinnan Riksens Ständers utlåtande likmåtigt nyß anförde ställen i Grundlagen** (40, 41, 42, 43 och 57 §. §.) äger rum m. m. 6:o 57 §. Regeringsformen är wäl upptagen uti 3 §. 1786 års Beslut och rörer förklarande af de ställen i Regeringsformen som kunna finnas otydlige. Den är således icke undantagen; men samma 57 §. föreskrifwer att åfwen sådana förklaringar böra ske på sätt som 39 §. Regeringsformen utsätter, det är: **så att ingen Olag skall gå öfwer rätt Lag**, m. m. I annan mening är 39 §. der icke anförd. 7:o Låt nu för ett ögnablick mißtänkas (medgifwas kan det icke): att fråga om ändring uti Regeringsformen kunde föras till 3 §. 1786 års Beslut, emedan 57 §. Regeringsformen är upp-

ta-

tagen, och uti denne sistnämnde, den 39 §. Regeringsformen anföres, så måste ju det uti 39 § stadgade sätt, likwäl iakttagas, hwilket med den föreslagne Förenings-Acten icke står att förena. 8:o Låt oß nu bibehålla föregående supposition, så innehåller dock 3 §. 1786 års Beslut ett tydligt undantag af Bewillningsfrågor och Privilegier 9:o Gifwes ett ypperligare Privilegium än det som alla fyra Ständen gemensamt äga uti Regeringsformen att, nemligen utöfwa de rättigheter, som dels utgöra, dels befästa och bewara Nationens frihet. Kan wäl detta hela Swenska Folkets gemensamma Privilegium äga sämre rätt än hwarje Ständs särskilte Privilegier. Kan wäl någon redlig Medborgare uppoffra det förra för de sednare. 10:o 39 §. Regeringsformen sätter den rätta stämpel på wår Fundamental-Lag, just sådan som näst föregående punct förmäler. 11:o Privilegie- och Bewillningsmål äro undantagne uti 3 §. 1786 års Beslut. De förekomma begge uti Förenings-Acten. Ridderskapets och Adelns Privilegier äro deruti på flere ställen ändrade. Bewillningar omförmälas der äfwen på ett med 1772 års Regeringsform stridande sätt, äfwen uti methoden att bewilja. 12:o Kan wäl en Förenings-Act supponeras utan enhälligt samtycke af alla dem, som saken angår och åt hwilka föreningen är föreslagen. Till en Förenings erhållande hade en gemensam öfwerläggning warit nödwändig; men då den icke fått äga rum, måste ju sammanstämning af alla fyra Rikets Ständer blifwa enda kännemärket af en förening. Alla deßa omständigheter hafwa öfwertygat mig så wäl i allmänhet om laglighetens af den tanka: att till förändrande af Grundlagen, fordras Kånungens och alla fyra Ståndens gemensamma bifall, som

som i synnerhet om tillämpningen af denna satts till Förenings- och Säkerhets-Acten. Hwad wärkan denna deduction hos andra kan åstadkomma, lämnas billigt derhän. I öfrigt förenar jag mig med de Herrar och Män, hwilka på ganska goda grunder påyrkat proposition om bifall å det uppgifne Förslag till underdånigt swar till Konungen jemte den tillägning Herr Baron Bielke uppgifwit, såsom innehållande Ridderskapets och Adelns enhälligt gillade och tillförne genom proposition stadfästade tankar.

Herr von Schultzenheim. Till hwad den nyß för mig talande wärde Ledamoten med så mycken redighet och kännedom af saken anfört, kan ej mycket wara att tillägga; men som Herr vice Landtmarskalken behagat uppmana den af Ridderskapet och Adeln, som förmådde stadga deß öfwertygelse uti den frågan: huruwida 3 Ständs Pluralitet icke alltid borde utgöra Riksens Ständers Röst, och jag wid detta tillfälle mig anmält, så utbeder jag mig ödmjukast Höglofl. Ridderskapets och Adelns tålamod, att åter få i korrthet andraga de skäl jag för min del ansedt och ännu anser för de mest bindande, dock det alltsammans utan pretention att med mina små kundskaper förmå upplysa Herr vice Landtmarskalken; utan utbeder mig twärtom sjelf blifwa upplyst och wederlagd, i fall min mening icke skulle godkännas. Utom de citationer, som nu så många gånger blifwit upprepade utur sjelfwa Regerings-Formen, nemligen om deß oryggelighet och oföränderlighet uti alla de puncter, som röra Konungens, så wäl som Folkets förbehållna rättigheter, så måste jag åter till min menings bestyrkande wända mig till 1786 års Riksdags-Beslut, som Herr vice Landtmarskalken för-

 mode-

modeligen sjelf både underteckadt och denna Riksdag å nyo genomläst; men beder dock ödmjukast få fästa deß uppmärksamhet på 3 §. der orden sålunda läses: "Wi räkne för wår ypperstа åra och ömmaste pligt, att obrottsligen efterlefwa, och heligt wårda then i en wälsignad stund antagne oryggeliga Regerings-Form af den 21 Augusti 1772, hwarigenom Konungamagten, och wåre fri- och rättigheter i ett oupplösligt samband förenade äro." Jag frågar billigt, om här talan är om något annat, än den Grundlagen, eller den oryggeliga Regerings-Formen, som Herr vice Landtmarskalken och de öfrige Talemännen beswurit, att owåldugt och oförskräckt försvara samt alldrig tillåta sådanna propositioner göras, som strida emot Konungamagten, ock Riksens Ständer fri- och rättigheter, och till hwilken Regerings-Forms allernogaste efterlefnad alla Deputerade Riksdagsmän genom sina Fullmagter utomdeß äro förbundne. Då nu så är att Regerings-Formen är förklarad för en helgedom, och ett oupplöseligt samband emellan Konungen och Folket, huru kan wäl då möjeligen supponeras, att några rader längre ned, densamma Grundlagen skulle kunna underkastas en ändring och rubbning genom 3 Ständs Pluralitet? Det tyckes ju wara mot sundt begrepp, att samma Ständer i samma §. skulle wilja förstöra den grundwal hwarpå de byggt hela sitt Beslut. Jag will ock här anföra deßa så mycken twekan förordsakande ord; wid öfwerwägande af hwad 40, 41, 42, 43 och 57 §. §. Regerings-Formen stadga, och då 1617 års Riksdags-Ordning ej blifwit antagen till efterrättelse i de delar, hwaruti den gemom Regerings-Formen ändrad är (hafwe wi enhälligt stadnat i then tancka:

tanka: att uti the ärender, hwarutinnan Riksens Ständers utlåtande, likmätigt nyß anförda ställen i Grundlagen, äger rum, utom i Privilegie- och Bewillnings-mål, therom särskilt stadgande i samma Lag igenfinnes, fordras 3 Ständs sammanstämmande Pluralitet, för att utgöra Riksens Ständers Röst). — Jag twker i sanning det wara klart som dagen, att Riksens Ständers utlåtande blott wid de uppräknade §. §. eller wid nyß anförde ställen i Grundlagen äger rum, då ock fordras 3 Ständs sammanstämmande Pluralitet för att utgöra Riksens Ständers Röst. Den heliga och oryggeliga delen af Regerings-Formen, hwarigenom Konungamagten och Riksens Ständers fri- och rättigheter i ett oupplöseligt samband förenade äro, har förut i samma §. blifwit undantagen, och längre ned Privilegie- och Bewillnings-mål; uti den i Riksdags-Beslutet anförde 57:de §. åberopas wäl den 39:de §., men sådant har icke i någon annan akt och mening ske kunnat, än som det tydeligen förklaras i anseende till sättet, huru uttydningen ske skall, eller som orden lyda; på sätt, som uti 39 och 42 §. §. föreskrifwes, nemligen enligt 39 §., så att ingen Olag skall gå öfwer rätt Lag, eller undersåtares frihet och Konungens rättigheter blifwa wanskötte och undertryckte; utan hwar och en åtnjute sina lagliga rättigheter och wälfängne Privilegier; med hwad mera om sättet i 42 §. föreskrifwit är. Den 39 och 57 §. §. äro i öfrigt ganska olika: den första talar om allan Konungsligan Rätt, Magt och Myndighet, samt Undersåtares fri- och rättigheter, hwilka begge skola lämnas alldeles oförkränkte, och ej blifwa wanskötte eller undertryckte; men deremot handlar den

 senare,

ſenare eller 57 §. blott derom, att thå något otydligt ſkulle finnas i thenna Lag, så må man thå sig rätta efter theß bokſtafweliga innehåll, till theß Kongl. Maj:t och Rikſens Ständer kunna förenas.

Det är och förblifwer för mig en obegriplig Logica, huru af 1786 års Riksdags-Beſluts 3 §. ſkulle kunna dragas then ſlutſatts, att alla Jura Majeſt. Regiæ et Rei Publicæ, det är hela Jus Publicum, ſom Summariter i Regerings-Formens 39 §. upprepas, kunde genom 3 Ständs pluralitet ändras, då 39 §. icke är bland de föränderliga §. §. anförd, utan twärtom förklarat, att det oupplöſeliga ſambandet emellan Konungamagten och Ständernes fri- och rättigheter ſkulle heligt wärdas. Skulle efter allt detta ännu något twifwelsmål äga rum, så är det Ridderſkapets och Adelns och ej Herr vice Landtmarſkalkens egen tanka, hwarå proposition begäres. Allas önskan går blott derpå ut att blifwa orubbade bibehållne wid 1772 års Regerings-Form, hwilken ock Herr vice Landtmarſkalken ſjelf bedyrat att wilja owäldugt förſwara. — De 3 Respective Ständen hafwa utomdeß alldrig sig yttrat om wärkan af 3 Ständs pluralitet uppå de högmål, ſom i Regerings-Formens 39 §. omröres.

Efter något widare Discourerande förklarade Herr vice Landtmarſkalken, att han med en ganſka ringa förändring uti tilläggningen torde kunna förena Ridderſkapet och Adeln, och föreſlog derföre följande:

Uti hwilkets ſiſtnämdes 3:dje §. under de der upprepade §. §. af Regerings-Formen utaf 1772 icke enkannerligen omnämnes någon ändring af Grund-

Grundlag ſåſom efter Ridderſkapets och Adelns tanka till ſin natur oföränderlig utan Konungens och alla fyra Riksſtändens gemenſamma ſamtycke.

Men Ridderſkapet och Adeln wille ej antaga ordet **enkannerligen**, ſåſom på allt ſätt olämpeligt, utan efter någon widare jemkning och öfwerläggning förenade sig Herr vice Landtmarſkalken och Ridderſkapet och Adeln angående tilläggningen, hwilken inrättades på följande ſätt:

"Uti hwilket ſiſtnämdes 3:dje §. under de der "upprepade §. §. af 1772 års Regerings-Form "wärkeligen icke omnämnes någon ändring af Grund-"lag, ſåſom efter Ridderſkapets och Adelns tanka i "ſin natur oföränderlig utan Konungens och alla fy-"ra Riksſtändens gemenſamma ſamtycke."

Hwarefter Herr vice Landtmarſkalken gjorde proposition.

Bifaller Höglofl. Ridderſkapet och Adeln det projecterade ſwaret till Hans Kongl. Maj:t med den nyß uppläſte tilläggning?

Beſwarades med Ja.

Friherre Bielke framgaf project till Extractum Protocolli, hwilket ſåſom Vehiculum till denna Expedition kunde afgå till de andra Ständen.

Uppläſtes och gillades.

Uppläſtes ett Extractum Protocolli från Hemliga Utſkottet af den 24 Mars, angående Rikets Gäld.

Lades på bordet, der Friherre Duwall förbe-

höll sig att det skulle blifwa liggande till deß Bewillnings-Utskottes arbete hunnit uppkomma.

Friherre Wachtmeister påminte, att Ridderskapet och Adeln behöfde några Oeconomiska Plena.

Herr vice Landtmarskalken försäkrade, att Plena hädanefter icke skulle blifwa rara.

Sluteligen justerades Extractum Protocolli af i dag, i anledning af den nyß utkomne Smädeskriften; hwilket gillades.

Ridderskapet och Adeln åtskildes klockan 7.

In Fidem Protocolli,
Bungencrona.

Utdrag af Protocollet hållit i Ridderskapets och Adelns Pleno den 16 Mars 1789.

S. D. Uppläsites å nyo den af Hans Kongl. Maj:t Riksens Ständer uppå Riks-Salen den 21 Februari sistledne i Nåder föreslagne Förenings- och Säkerhets-Act, hwarefter Ridderskapet och Adeln skred till öfwerläggning, enligt Hans Kongl. Maj:ts Nådiga tillstånd, samt stadnade uti det enhälliga Beslut, som af närlagde Afskrift af Ridderskapets och Adelns underdåniga yttrande till Hans Kongl. Maj:t närmare inhämtas kan. Och som Ridderskapet och Adeln ansåg den emellan sig och sine Medständer, för allmänt wäl så högst nödige wänskapen och förtroendet fordra att dem deße sine tankar meddela, så befalltes, att sådant genom Utdrag af Protocollet till

till de öfrige Respective Ständen wärkställas skulle. Ut supra.

Utdrag af Protocollet hållit hos Ridderskapets och Adelns Pleno den 31 Mars 1789.

S. D. Ett den 8:de i denna månad inför Menige Allmogen i Stora Tuna Församling i Dalarne, af en wid Namn Eric Adolph Windahl hållit, i Fahlun tryckt, och här i Staden deßa dagar offenteligen försält Tal, gaf Ridderskapet och Adeln till deß enhälliga mißnöje en obehaglig öfwertygelse, att de en långlig tid emot Adelns heder utspridde widriga omdömen och smädefulla beskyllningar, till hwilkas åtalande och hämmande de öfrige respective Ståndens biträde blifwit åskat genom Protocolls-Utdrag af den 6 sistledne Februari, ännu icke afstannat, utan af nyßnämde Författare så oförsynt fortsättas, att han, med uragtlåten anwisning på någon eller några wiße till åfwentyrs mißtänkte eller brottslige Medlemmar af Adeln, tillwitat ett obestämt antal eller som orden lyda: **en del af Rikets Herrar och Ädlingar (förförde af Utlänskt Guld, att hafwa wikit ifrån sin Ed, sine pligter, och öfwergifwit Konungen, att för enskilt affigt förstöra Folkets frihet, och åter låsa det i de bojor, som wår Konung en gång kroßat.**

En så förhatelig stämpel af det wederstyggeligaste och straffbaraste Förräderibrott, då den icke är satt å den sannskyldige och förwundne, utan på ett helt Stånd eller större delen deraf, och då den icke präglas af Lagen och deß Handhafware utan af en obuden och sjelfwald förespråkare, måste nödwändigt

uppwäcka en inbördes mißtro och bitterhet, samt omsider genom wrängwis tydning reta en uppmanad folkhop till wäldsamma utbrott, hwilka äfwen så lätt kunna mißledas emot Konung och Regeringssätt, som emot en eller annan Medborgare. Ridderskapet och Adeln, mera uppmärksam på allmänna wälfärden, än noggran om egen upprättelse och trygghet, ansåg Medborgerliga lugnet framför allt med yttersta sorgfällighet böra återsökas, helst i Rikets nuwarande belägenhet, då deß grannar blifwit deß fiender, dänästan alla wapenföre inbyggares armar snart torde behöfwas till Swenska Besittningars försvar, och då den samdrägtigaste beredwillighet erfordras till Krigsanstalternas och Riks-Caßans understöd. I detta afseende beslöts, att hos de öfrige Respective Ständen förnya Ridderskapets och Adelns förra wänliga anhållan, om en gemensam underdånig föreställning hos Hans Kongl. Maj:t till winnande af en nådig Författning, hwarigenom den inbördes sämjan och förtroligheten må kunna återställas, samt den oskyldigas, och än mera ett helt Riksstånds anseende frilysas ifrån nedrige och uppror stiftande belackares ytterligare anfall.

Den tillit Ridderskapet och Adeln hyste för de öfrige Ståndens öfförtöfwade bewägenhet att antaga denna begäran, såsom ett wigtigt och tillbörligt Riksdags-Ärende, samt det underdåniga hopp Ridderskapet och Adeln wågade göra sig om wår Nådiga Konungs milda bifall, grundades och stadfästades uppå det under den Store och Odödelige Konung GUSTAF ADOLPHS Regering år 1612 den 24 November utfärdade Riksdags-Beslut, som wittnar, att Adelns den tiden, likasom nu, förolämpade wär-

wärdighet blifwit på enahanda sätt som för denna gång önskat och föreslagit är, wärdad af Medständer och beskyddad från Thronen, samt förd i första rummet af den tidens Riksdags-Göromål. Ut supra.

Tisdagen den 7 April.

Plenum klockan half 11.

Upplästes Bonde-Ståndets Extractum Protocolli af den 20 Februari, till swar på Ridderskapets och Adelns Extractum Protocolli af den 6 Februari, angående de emot Ridderskapet och Adeln utkomne förklenande ryckten och skrifter.

Lades ad Acta.

Borgare-Ståndets Extractum Protocolli af den 27 Mars, försedt med de andra Respective Ståndens påskrift och bifall, angående att gåfwan till Hans Kongl. Höghet Hertig CARL af 50,000 R:dr Specie utaf Banquen skulle förskjutas och hwaröfwer Banco-Utskottet höras skulle.

Friherre Wachtmeister erindrade, att denna fråga redan af Höglofl. Ridderskapet och Adeln wore afgjord i likhet med hwad Preste-Ståndets Extractum Protocolli innehållit, och tillfölje hwaraf den blifwit remitterad till Bewillnings-Utskottet att efterse, huruwida Summan genom bewillning kunde utgå, genom Lån upptagas eller att med Banco-Utskottet öfwerlägga, huruwida den af Banquen kunde förskjutas, och tillstyrkte Friherre Wachtmeister, att wid detta Beslut måtte förblifwa.